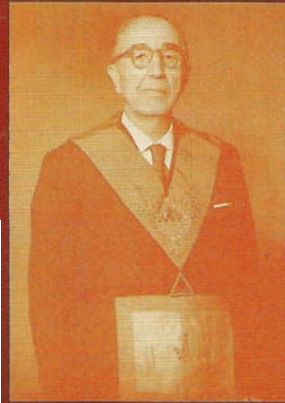
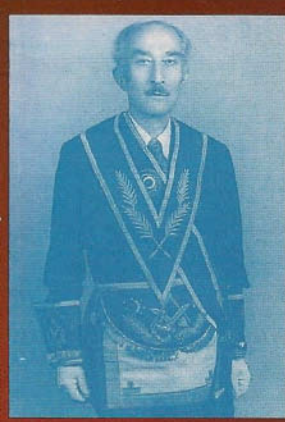

CELİL LAYİKTEZ

TÜRKİYE'DE MASONLUK TARİHİ

CİLT:2 - YAPILANMA
1957 - 1970

CELİL LAYİKTEZ

**TÜRKİYE'DE
MASONLUK TARİHİ**

**CİLT:2 - YAPILANMA
1957 - 1970**

İSTANBUL - 2001

KAPAK RESİMLERİ:

Yukarıdan Aşağıya:

Ahmet Salih Korur

Kemalettin Apak

Ekrem Tok

Soldan Sağa:

Enver Necdet Egeran

Türkiye Büyük Locası Daimi Heyet Azaları (1960)

Hayrullah Örs

YENİLİK BASİMEVİ

SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

Tel: 243 55 72 - 245 32 48

İstanbul - 2001

İTHAF

90. Yıl Etkinlikleri söz konusu olunca, Büyük Üstat En Muhterem Sahir Talât Akev K. çalışmalarına başlamış olduğum Türkiye Mason Tarihinin müsveddelerini bir an önce okumak istemiş, bana iade ederken "**bu kitabın önsözünü ben yazmak istiyorum**" demiş idi. Kitabı teslim ettiğimde de ikinci cildine de önsöz yazacağımı söyleyerek, acele etmemi istemişti. Maalesef yetiştiremedim.. Evrenin Ulu Mimarı Camiamıza başka keder göstermesin.

Bu kitabı, Büyük Üstat En Muhterem Sahir Talât Akev K'e ithaf ediyorum.

CELİL LAYİKTEZ

17 Temmuz 2000

ÖNSÖZ

1730'larda Türkiye'de Yabancı obedienslar tarafından başlatılan Masonluk nihayet 1909 yılında ilk Türkiye Büyük Locasını, Maşrık-ı Âzam-ı Osmanî'yi kurmuş, İttihat ve Terakkî, Savaş, yenilgi, Sevr, İstiklâl Savaşı, Lozan, Atatürk dönemi, 1935'de kısmî kapanışı, 2. Dünya Savaşı yılları, 1948'de uyanış, Gran Lojlar, Üniteler devri yaşanmış ve bütün bu sancılı dönemlerden sonra, 16 Aralık 1956 mutlu gününde bugünkü haliyle Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası kurulmuştu.

Bu konuları "Türkiye'de Masonluk Tarihi" çalışmasının "Başlangıç" adlı ilk cildinde incelemiştik. "Yapılanma" olarak adlandırdığımız bu ikinci cildimizde, 1957'den başlayarak 1970 yılının sonuna kadar geçen dönemde olanları gözden geçirmek istedik. Bu defa başlıca kaynaklarımız doğrudan Büyük Loca ve Yüksek Şûra arşiv dokümanlarımız, muhtelif tüzükler, Mimar Sinan dergileri, Nafiz Ekemen Üstadımızın "Arşivlerimiz içinde 1965 Olayları" adlı kitabı, Loca yıllıkları ve o günleri yaşamış olan Üstatlarımızın anıları olmuştur.

Bu dönemde, Yüksek Şûra ile akdedilen konkordatoyu, muntazam masonluk tarafından tanınma çabalarımızı, hedefe yaklaşmışken 27 Mayıs 1960 Devriminin çalkantılarını, İskoçya tarafından önce ta-

ninmamızı sonra da yeniden tahsis edilişimizi, Konkordatonun ihlâlinden sonra Yüksek Şûra'nın etkisinden kurtulma çabalarını, sancılı 1965 olaylarını ve nihayet 1970'de İngiltere tarafından tanınarak dünyadaki yerimizi almamızı inceledik.

Yakın tarihimize yaklaştıkça zenginleşen kaynaklar karşısında, yorumu asgaride tutarak daha çok evrakları konuşturmaya çalıştık. Her yıl için bir bölüm ayırdık ve her bölümün başında, italik yazıyla, ilgili yılın özetini vermeğe çalıştık. Böylece genel bir fikir edinmek için özet bölümlerini okumak yeterli olacakken, ayrıntıları arayan okuyucu için de, bölüm içinde dönemin en anlamlı bulduğumuz evrakını, yerine ve önemine göre, özet olarak, kısmen veya bütünüyle verdik. EK 1'de, Robert (Roy) Sime K.in, tanınmaya götüren olayların kronolojik akışını ve iştirakçilerin kimliklerini tanıtan çalışmasına yer verilmiştir. Kitabın sonuna Dizin bölümü yerleştirilmiştir.

Bu önsözü bitirirken, yoruldukça beni teşvik eden, araştırmalarım da bana yardımcı olan ve zaman zaman konuları benimle tartışan eşim Neş e ye, redaksiyonda yardımcı olan P.Muh. Ahmet Erman Kardeşime ve sayfa düzeni, resimlerin seçimi, dizinin hazırlanmasında çok büyük emeği geçen Yavuz Aksel Kardeşime teşekkür etmek istiyorum.

CELİL LAYİKTEZ

İÇİNDEKİLER

İTHAF

ÖNSÖZ

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....11

1957.....13

Devralınan karışık miras - Düzensiz matrikül kayıtları ve muhasebe - İntizam arayışında Yüksek Şûra ile konkordatonun imzalanması - Yapılanma için gerekli tüzük değişiklikleri - Bölge Büyük Mahfellerinin (Localarının) akibeti hakkında bekleyen karar - Ketumiyet eksikliği - Hasenat - Fethiye depremi - Frak ve Smokin için kumaş temini.

1958.....31

Türkiye Mason Derneği - Türk Yükseltme Derneği - Türkiye Masonları Büyük Locası Derneği - Bölge Büyük Localarının tüzükleri - Localarda Türk bayrağı - Tüzük ve ritüel çalışmaları - 1935 yılı kapanışta terk edilen binaların geri alınması - Locaların yıllık çalışma raporları - Üye kimlik kartları - Bina tamir bakımı.

1959.....55

Bölge Büyük Locaları tüzüğü - Kardeşlik Jürisi (Haysiyet Divanı) - Biju ve âlametler - Teftiş, Yardım Komisyonu, Muhasebe tüzükleri - Merasim ritüelleri - Tekris ihtisas locaları - İskoçya Büyük Locası Heyetinin misafir edilmesi - Bölge Büyük Localarıyla başlayan gerginlik - Arsa arayışı.

1960.....73

"Kâinatın Ulu Yaradanı" tabirinin değiştirilmesinin önerildiği Genel Kurul tersimatının yok edilmesi - Büyük Üstat Ahmet Salih Korur'un tekris esnasında Müsavat Locasının birinci çekicini alarak kaldığı yerden merasime devam etmesi - 27 Mayıs Devrimi - Büyük Üstatın tutuklanması - Orhan Alsaç ve Necdet Egeran'ın istifaları - İstifaların geri alınması - Aynı yılda iki olağan üstü konvan - Büyük Üstat müstaî mî kabul edilmeliydi, gayrı muntazam mı ilân edilmeliydi? - Devrim'e destek deklarasyon tartışması - Büyük Üstat Kemallettin Apak - Merkezin Ankara'dan İstanbul'a alınması - Bölge Büyük Mahfeli tabirinden "Büyük" sözcüğünün çıkarılması.

1961.....113

Ateizm / teizm tanımlanması - DP üyesi 9 Milletvekili Kardeşin gayrı muntazam ilânı - Konvan üyesi delegelerin yol masraflarının localarınca karşılanması - Büyük Dâimî Heyet üyesi K.lerin sayısının 14 den 16 ya çıkarılması - Disiplin tüzüğü'nün kabul edilmesi - Ankara Bölgesinin 1935 öncesi binasına tekrar sahip olabilmesi - İskoçya ile tanınma görüşmelerinin yeniden başlaması - Hakikat Locasının faaliyetinin muvakkaten durdurulması.

1962.....123

Büyük Üstat En Muh. Kemalettin Apak K.in Ebedî Maşrıka intikali - Kaymakam Dr. Şükrü Hazım Tiner'in Büyük Üstatlığa vekâleti - Yüksek Şûra ile akdedilmiş olan Konkordato'nun aksaması - Dispanser yapım önerisi - Tek ritte çalışma kararı - Eksik tüzüklerin tamamlanması - Merkezî Kütüphane - Büyük Ada Anadolu Kulübünde üç locanın yaz yemeğinde masonik rezâlet.

1963.....131

Ankara Binasının Başak Sigortaya satılması - New York Büyük Locası Büyük Üstadının ziyareti - İskoçya Büyük Locasının Türkiye Büyük Locasını tanıması - Büyük Ada rezaletinde kabahatli bulunan Kardeşlik Locası Üstadı Muhterem Orhan Hançerlioğlu Kardeşin Kardeşler Jürisine (Haysiyet Divanı) sevki - Eğitim Localarının kurulma kararı - Gayrı muntazam büyük localarla ilişkilerin kesilmesi - Eski Çiçekçi Sokağındaki binaların alınma projesi.

1964.....147

İmha edilen sakıncalı ritüeller - Kıbrıs halkına yardım kampanyası - Uluslararası gayrı muntazam cemiyetlere üye kardeşlerin istifaya davet edilmeleri - Tenue Blanche'ların kısıtlanması - Yük olan bina tamir masrafları - New York Fuarı - İngiltere ve İrlanda ile yazışmaların çıkmaza girmesi - Yüksek Şûra faaliyetlerine karşı alınan tedbirler - İhtiyarlık Yardım Sandığı'nın tüzüğü - Basında aleyhte neşriyat - Süleyman Demirel'e verilen mektubun sebep olduğu tepki.

1965.....167

Ankara'da arsa satışı - Lokal inşaat projeleri - Atatürk'ün emriyle zamanında yapılan yardımlar - Demirel'e verilen mektup hakkında Ankara'ya yollanan tahkik heyeti - Süren tepkiler - Konvan'da Yüksek

Şûra'nın seçimlerde aktif propaganda yapması ve istediği aday yerine Enver Necdet Egeran K. Büyük Üstat seçilince, Büyük Loca'nın iç işlerine müdahale etmesi - Büyük Ada Grubunun başarısız uzlaştırma çalışmaları - Yüksek Şûra'nın Önceki Büyük Üstat Ekrem Tok ile Büyük Üstat Necdet Egeran'ı yargılaması, Ekrem Tok'a bir yıl müddetle Masonluk (1 - 33 dereceler) hak ve hizmetlerinden mahrumiyet cezasının verilmesi, Necdet Egeran'ın da Masonluktan ihraç edilmesi - Neticesiz Olağan Üstü Konvan - Büyük Üstat Necdet Egeran'ın masonluktan istifa etmesi - İstifanın geri alınması - Necdet Egeran'ın Büyük Üstat seçilmesinden altı ay sonra gerçekleştirilen İkinci Olağan Üstü Konvan - Hayrullah Örs'ün Büyük Üstat seçilmesi - Türkiye Büyük Locasının İskoçya Büyük Locası tarafından tekrar tahsis edilmesi - Mimar Sinan Araştırma Locasının kurulması - Bölge Büyük locaları ile yetki ve hesap konularında anlaşmazlıkların büyümesi - Ritüellerin tercüme işi.

1966.....275

Kardeşlerin basında yayınlanan gerçeğe uymayan beyanlarının tekzip edilme kararı - Yüksek Şûra ile ilişkilerin kopması - Mukbil Gökdoğan Kardeşin Yüksek Şûra'ya yolladığı mektup - Kemal Locası Kardeşlerinin Tepebaşı'nda kurulan gayri muntazam büyük locaya geçmeleri ve Locanın kapatılması - Cenup Jüridiksiyonundan gelen destek - Gayri muntazam ilân edilen Yüksek Şûra atölyelerinin binalarımızda çalışmaya devam etmeleri - İstifalar ve gayri muntazam ilân edilenler - Yeni regalyaların temini - Mimar Sinan Dergisinin ilk sayısı.

1967.....345

Muntazam Büyük Localara yollanan sirküler mektup - İngiltere Birleşik Büyük Locası ile devam eden sürtüşme - Büyük Kurul'un verdiği taviz - İlk defa uygulanan Üstadı Muhterem İs'ad ritüeli - Ankara ve İzmir'de başlayan inşaatlar - Yeni İstanbul Gazetesinin ortalığı karıştıran yayınları - Dünyadaki Muntazam Obedianslar Kitabı ilk defa Türkiye Büyük Locasını kayıtlarına aldı - Yabancı dilde çalışan locaların kapatılmasını isteyen milliyetçi cereyan - Muntazam Yüksek Şûra'nın yeniden kurulması.

1968.....365

Yeni Yüksek Şûra'nın intizam arayışı - Kardeşlerin Yüksek Şûra çalışmalarına katılmalarına yeniden izin verilmesi - Ölüm Yardım Sandığının alacaklarını tahsil edemeyerek zor duruma düşmesi - Dışa açılma - İnsan Hakları Beyannamesinin 20. yılı - Tercüme edilen ri-

tüeller - İngiltere ile başlayan tanışma diyalogu - Büyük Ansiklopedi'de "Mason" sözcüğü - Personel aylıklarının peşin bazda ödenme kararı - İzmir ve İstanbul'da temel atma merasimleri.

1969.....387

İzmir Mabedinin değişik tezyinatı - İngiltere ile yakınlaşma - Resne Locasının intizamımızı sağlaması - Çanakkale Abidesi için yardım kampanyası - Tekrar dispanser açma önerisi - Bölge Mahfelleri ile ip-lerin gerilmesi - Farklı ritüel taslaklarının tevhidî için kurulan komisyon - Mimar Sinan Dergisinin satılmaması, abone kayıtları - Ölüm Yardım Sandığının zor durumu - Yeni ritüel uygulamaları için pilot localar - Allahın varlığı ve Ruhun ölmezliği üzerine tartışmalar - Aleyhte neşriyata cevap verilmemesi kararı - Yeni İzmir Mâbedinin tahsis töreni - Yabancı dilde çalışan locaların ritüellerimizi kendi dil-lerine çevirmeleri.

1970.....419

Yüksek Şûra'nın senelik agabını İstanbul'da A mâbedinde yapmasına verilen izin - Bölge Mahfellerinin lağv edilmeleri - Eğitim Localarının kurulması - Kutsal Kitapların üzerine konan kılıcın kaldırılması - Her üç Kitabın açık bulundurulması için tamim - Üstadı Muhteremin yokluğunda 1.Nâ. yerine Önceki Üstadı Muhteremin ona vekâlet etmesi - Değiştirilen kelimeler: Anayasa yerine Ana Tüzük, Tekris yerine Eriştirme, Konvan yerine Genel Kurul, Büyük Dâimî Heyet yerine Büyük Kurul - Gediz deprem sahasına okul yaptırma kararı - Deprem için uluslararası yardımlaşma - Eski Çiçekçi Sokağındaki bin-aların satın alınmaları projesi - İngiltere Birleşik Büyük Locası ve peşinden İrlanda Büyük Locasının Türkiye Büyük Locasını tanımalara-rı.

EK.....446

İskoçya tarafından tanınmamızda unutulamaz hizmeti geçen, İz-mir'de Ephesus Locasının kurucu Üs. Muh.i Robert T. Sime K. in Sadi Aral K.e yazdığı mektuptan, Türkiye Büyük Locasının intizam kazanmasında vuku bulan olayların kronolojik akışı ve bu olayda emeği geçmiş Türk ve İskoç Kardeşlerimizin tanıtımı.

DİZİN.....455

GİRİŞ

1 Yapılanma bölümünde tüzük ve nizamnamelerin, ritüellerin, loca tezyinatının, bayrak, sancak ve bijularının, antetli kâğıtların, mühürlerin, beratların, ritüellerin, loca tezyinatının şekil aldığı- nı, binaların yeniden kazanıldığını, onarıldıklarını, yeni binaların kiralandığını veya satın alındığını görüyoruz.

2. Büyük Kurul toplantılarında yukarıdakilerin dışında, bugün önemsizmiş gibi gözüken, elektrik ve telefon arızaları, dosya dolabı, yazı makinesi satın alınması, Sümerbank'tan ucuz kumaş alımı ile smokin diktirilmesi gibi teferruatın konu edildiğini izliyoruz.

3. 27 Mayıs 1960 Devrim sonrasında tutuklanan Bü. Üstat Ahmet Salih Korur'un durumu, Dış obediyanlar tarafından tanınma gayretleri, İskoçya Büyük Locasının Türkiye Büyük Locasını 1963'te tanıması, 1965'te aynı Büyük Loca tarafından consecration (tahsis) töreni, Yüksek Şûra ile büyüyen anlaşmazlık ve sonucunda bölünme, yeni Yüksek Şûra'nın kuruluşu, İngiltere ve İrlanda tarafından başarıyla sonuçlanan tanınma gayretleri ve bu yılların ana hatlarını çiziyoruz.

4. Bu dönemde garip "Ünite" uygulamasının mirası olarak, sağlam tüzüklerle sınırları ve yetkileri belirtilmemiş çarpık Bölge Büyük Localarının varlığını görüyoruz. Bu durum Büyük Loca ile Bölgeler arasında var olan anlaşmazlıkların büyümesine ve adım adım Bölge Büyük Localarının lağvedilme kararına götürüyor.

5. Konvan veya Büyük Kurul toplantılarında, 1962'de dispanser, veya Gediz deprem bölgesinde (1970) okul yapımı önerisi gibi, bulunulan temenni ve alınan kararların sonradan unutulduklarını tesbit ediyoruz.¹

¹ 17 Ağustos 1999 depreminden sonra, *Derince Cumhuriyet İlköğretim Okulunun başarıyla inşa edilmesi hasenat işlerimizde yeni bir sayfa açmıştır.*

6. Orijinal metinlerde zamanın terminolojisi aynen muhafaza edilmiştir. L. yerine Lo., K. yerine B., K.ler yerine BB. veya KK., Bü. Kurul yerine Dâimî Heyet, Genel Kurul yerine Umumî Heyet gibi. Özet ve yorumlarda günümüzün terminolojisi tercih edilmiştir. Orijinal tersimat metinlerinin de zaman zaman redaksiyonu yeniden yapılmıştır.

7. **Yazım:** genelde yazım günümüz Türkçesine göre uyarlanmıştır. Örneğin, eski yazılımı ile *dolayisiyle* "dolayısıyla", *atelye* "atölye", *kaydiyle* "kaydıyla", *olmıyacak* da "olmayacak" olarak düzeltilmiştir. Tersimatlarda 1950' li yıllarda Büyük Kurul'un karşılığı Dâimi Heyet, 1960' lı yıllarda da, uzatma işareti (a) harfinden (i) harfine kayarak Daimî Heyet olarak yazılırken, Ferit Devellioğlu'nun "Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lûgat"ındaki "Dâimî", Üstat unvanı bazen "Üstat" bazen de "Üstad" şeklinde kullanıldığından, dil birliği bakımından "Üstat" ve "mahfil" ile "mahfel" sözcükleri arasında da "mahfel" şekilleri benimsenmiştir.

8. Tersimat alıntılarında, yerine göre, Osmanlıca ve Fransızca tâbirler aynen muhafaza edilmiş veya yeni dile uyarlanmıştır. Yaşayan dilimizde artık kullanılmayan Osmanlıca sözcüklerin anlamı dip notlarında açıklanmıştır. Bu konuda kullandığım başlıca sözlükler: Ferit Devellioğlu'dan Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Mustafa Nihat Özön'den Osmanlıca Türkçe Sözlük, Abdullah Yeğin'den Osmanlıca - Türkçe sözlük; A.Rıza Yalt'dan Grand Dictionnaire Français-Turc.

9. Arşiv evrakının içinde geçen tâbir ve metinler, bir özet metin içinde aynen kullanıldıklarında, tire veya çerçeve içine alınmışlar veya italik yazı ile belirtilmişlerdir.

10. Kayda değer görüşme veya kararların alınmadığı tersimatlar bu çalışmaya dahil edilmemiştir; genelde kronolojik sıra gözetilerek tersimat özetleri veya önemli maddeler seçilerek verilmiştir.

11. Çalışmanın sonunda Dizin bölümü yer almıştır.

1957

1957 yılına girerken 1956'dan karışık bir miras devralınmıştı. Matrikül listeleri düzensizdi, hesap durumları belli değildi, intizam arayışımızda Yüksek Şûra ile var olan münasebetlerimizin bir konkordato ile sınırlandırılması, tüzüklerin yeni baştan kaleme alınması, Bölge Büyük Localarının akibeti hakkında karar alınması gerekiyordu. Türk Masonluğuna millî bir çehre kazandırma tartışmaları başlamıştı.

30 Nisan 1957 günü Konkordatoyu imzalama kararı verildi.

Skrüten sonuçlarının hariciler tarafından öğrenilmesi sorun oluşturuyordu, tamimler yazıldı.

Bu arada bir çocuk yuvasının himayeye alınması ile balo hasılatının bu hayır işine tahsis edilmesi kararı alındı, ancak umulan para toplanamadı.

Smokin ve frak kumaşının temini için Sümerbank'la temasa geçildi.

Fethiye depremzedelerinin yararına keseler dolaştırıldı.

16 Aralık 1956 tarihli «Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası»nın resmen kurulduğu Konvanda aşağıdaki Dâimî Heyet (Büyük Kurul) seçilmişti:

Bü. Üs. : Ahmet Salih Korur (Ankara)

Bü. Üs. Mua. : Mümtaz Tarhan (Ankara); Sadık Bigat (İstanbul);
Nüzhet Çançar (İzmir)

Bü. 1.Nâ. : Kâmil Sokullu (Ankara)

Bü. 2.Nâ. : Süreyya Tahsin Aygün (Ankara)

Bü. Hâ. : Galip Menteşe (Ankara)

Bü. Kâ. : İbrahim Hoyi (İstanbul)

Bü. Muh.ler : Z.Hilmi Velibeşe (Ankara); Tarik Ziyal (İstanbul);
Asaf Sirman (İstanbul); Hakkı Türegün (İzmir)

Bü. Haz.ve
Has.Emini : Cemal Gücü (Ankara)

Bü. Teş lar : Suat Beriker (Ankara); Celâl Öget (İstanbul);
Halit Arpaç (İzmir)

Bü. Muhafız ve
İdare Memuru : Zühtü Berke (Ankara)

*Ahmet Salih
KORUR
(1905 - 1982)*

*Bü. Üs.:
1955 - 1960*

Büyük Dâimî Heyetin 7 Ocak 1957 tarihli toplantısı:

Özetle yeni tüzükler, Mason Dernek teşkilâtının hukukî veçhesinin tayini üzerinde konuşuldu ve 20 Ocak 1957 tarihinde İstanbul, Ankara ve İzmir Üs. Muh.lerinin istişare için İzmir'de toplanmaları ve locaların matriküllerini bildirmeleri istendi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 14 Ocak tarihli toplantısı:

• "Zarurî sebepler" nedeniyle İzmir toplantısı tehir edildi, Envar mensuplarının isimlerinin Amerikan Büyük Localarına bildirilmeleri, kitabet işlerine bir odanın tahsis edilmesi ile Mehmet Akdoğan ile Surat Beriker K.lerin kitabete yardımcı olmaları karara alındı.

Konkordato:

Süprem Konsey² ile konkordato akdi için Büyük Loca'dan seçilecek "mümessillerin" temasa geçmeleri, şifahi görüşmelerden ve "vaziyet tebellur ettikten sonra" işin yazıya dökülmesi ve bu iş için özel bir toplantıda delegelerin seçilmesi ayrıca kararlaştırıldı.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 21 Ocak 1957 tarihli toplantısı:

Bü. Üstadın Libya seyahati nedeniyle 7 Şubat tarihli yemekli toplantı 14 Şubat Perşembeye tehir edildi, balonun Mart ayında yapılmasına ve dış muhaberat için 100 adet antetli kâğıdın bastırılmasına karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 4 Mart 1957 tarihli toplantısı:

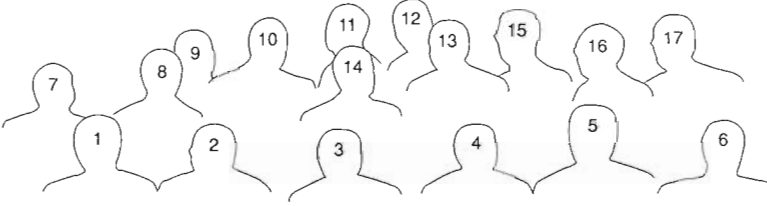
Bina Davası:

Bina davasının kazanıldığı bildirildi ve kiralanacak yeni bina hakkında görüşüldü.

² Süprem Konsey : Yüksek Şûra

1955-1956 Görevlileri

1. Sacit Öncel 2. Hayrullah Örs 3. Fethi Erten 4. Muhittin Celal Duru
5. Salahattin Güvendiren 6. İ. Memduh Seydol 7. İbrahim Hoyi 10. Fahri Günergin
13. Sırrı Tümer 16. Ruhi Vamık Girgin

Masonik Alâmetler:

"Bazı Mahfeller," tarafından Masonik alâmetlerin yaptırıldığı öğrenildiğinden, yeni nizamname çıkıncaya kadar herhangi bir yeni alâmet yaptırılmamasına; Nizamnameyi görüşmek üzere Mart ayında İstanbul'da bir toplantı yapılmasına; Localardan matriküllerin istenmesine karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 12 Mart 1957 tarihli toplantısı:

Doğuş Locasından Kadri Olcay K.in İngilizce muhaberat "*ve sair hususlarda*" Büyük Locaya yardım etmesine ve bir yazı makinesinin satın alınmasına karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 20 Mart 1957 tarihli toplantısı:

Katılanlar: Bü. Üs. Ahmet Salih Korur, Kâmil Sokollu, Hilmi Zühtü Velibeşe, Süreyya Tahsin Aygün, Galip Menteşe, Zühtü Berke, Orhan Alsaç, Suat Beriker, Mazlum Öget K.ler.

Bina (Ankara):

Yeni tutulacak bina hakkında görüşüldü ve Mithat Paşa Caddesindeki Türk Amerikan Derneği binasının görülerek mahfel yapmaya uygun olduğu takdirde Büyük Üstada haber verilmesi kararlaştırıldı.

Konkordato:

Türkiye Büyük Locası ile Süprem Konsey arasında akdedilecek konkordato hakkında Hilmi Zühtü Velibeşe K. Tarafından Hazım Atıf Kuyucak'dan gelen hususî bir mektup okundu. Bilâhare H. Z. Velibeşe, H. A. Kuyucak'a cevaben gönderdiği mektubu da okuyarak hazır bulunanlara izahat verdi ve bu mektuba cevap almadığını bildirdi, müteakiben Galip Menteşe K. Konkordato akdinde görüşülmesi lâzım gelen konuları belirten taslağı okudu ve bu taslaktan birkaç nüsha hazır bulunanlara verildi. Neticede Bü. Üs. konkordato akdi hususunda zamanın gelip gelmediği hakkında hazır bulunanlara söz verdi.

Muhtelif fikir teatilerinden sonra konkordato için münasip zamanın gelmiş olduğuna ittifakla karar verilerek:

1) Konkordatoyu akdetmek için Türkiye Büyük Locasını temsilen murahhas olarak Galip Menteşe, Orhan Alsaç, Zühtü Velibeşe seçildiler.

2) Süprem Konsey'e mektup yazılarak murahhaslarını seçerek Türkiye Büyük Locasına bildirmeleri ve ilk temasın nerede ve hangi tarihte yapılabileceğinin sorulmasına karar verildi.

3) Konkordato prensiplerini görüşmek üzere Büyük Dâimî Heyet Envarına mektup yazılarak kendilerinin 26.3.1957 tarihinde Ankara'da akdedilecek ara toplantıya davet edilmelerine karar verildi.

4) Mason Derneği İstanbul Merkezinden Ankara Şubesine gelen ve 23.2.1957 tarihinde İstanbul'da akdedilecek toplantıyla ilgili yazı Büyük Üstat tarafından Celâl İmre Biradere verilerek gereğinin yapılması hususunda izahat verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 21 Mart 1957 tarihli toplantısı:

Büyük Üstat Ahmet Salih Korur'un imzasıyla Sadık Bigat, Hamdi Nüzhet Çançar, İbrahim Hoyi, Hakkı Türegün, Tarık Ziyal, Asaf Sirman, Celal Öget, Halit Arpaç K.lere Konkordato esaslarını ve bina konusunu görüşmek üzere 26 Mart 1957 Salı günü saat 18.30'da bir toplantının yapılacağı bildirildi:

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 26 Mart 1957 tarihli toplantısı:

Konkordato:

Türkiye Büyük Locası tarafından Süprem Konseyle konkordato akdi için yazılan mektup Bü. Üs. Tarafından okundu ve buna cevaben Süprem Konsey tarafından yazılan cevabî mektup ve Süprem Konsey delegelerinin adları okunarak Büyük Loca delegelerine tebliğ edildi. İstanbul'da akdedilecek toplantı gün ve saati, 31 Mart 1957 - 10.30 olarak tesbit edildi.

Gündem maddesine göre konkordato konusuna geçildi ve H.Z.Velibese K. le Orhan Alsaç K.ler hazırladıkları taslakları okudular, gerekli izahatı verdiler. Yapılan muhtelif fikir teatilerinden sonra "Bü. Üs. A.S. Korur ilk toplantının bir deneme mahiyetini arz etmesini ve konkordato için hazırlanmış olan maddelerin dikte edilir gibi değil fakat bir fikir beyanı gibi mütalâa edilerek ilk temasın vukua getirilmesi ve onların da dileklerinin dinlenmesini müteakip yapılacak ikinci ve üçüncü toplantılarda vaziyetin tebellur ettirilmesi ve her defasında da Türkiye Büyük Locasına haber verilmesi konusu üzerinde karar alındı".

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 9 Nisan 1957 tarihli toplantısı:

Konkordato:

Süprem Konseyle Konkordato akdi için İstanbul'a giden Büyük Loca delegelerinin hazırladıkları statü içeriği Daimî Heyet tarafından okundu ve delegeler tarafından gereken izahat verildi. Konu hakkında muhtelif fikir teatilerinden sonra statüye itiraz edilecek bir nokta bulunmadığından, statünün aynen tasdik edilerek ve mektubu da Hilmi Zühtü Velibeşe tarafından hazırlandıktan sonra, Süprem Konsey'e tebliğ edilmesine karar verildi.

Ketumiyet:

Skrüteni yapılan hariciler hakkında localarda konuşulanların dışarıya sızdığı ve hatta bazı haricilerin kulağına gittiği öğrenilmiş olduğundan ketumiyet hakkında localara bir *tekit tamimi* yazılmasına karar verildi.

Büyük Dâimî Heyetin 17 Nisan 1957 tarihli toplantısı:

Keçiören Çocuk Yuvasına Yardım (Balo):

Baloda elde edilen varidata ilâve edilmek üzere ve yekûnunun da Keçiören Çocuk yuvasına yatırılmak üzere Ankara locaları Mart ayı dul keseleri toplamlarının Türkiye Büyük Locasına gönderilmesi konusunun tezekkür edilerek localara yazılmasına karar verildi.

Büyük Dâimî Heyetin 30 Nisan 1957 tarihli toplantısı:

Konkordato:

Türkiye Süprem Konseyince tasdik edilmiş olan Konkordato okundu. İşbu Konkordatonun evvelce hazırlanan projesinde ve 4 cü maddesindeki (Üstat derecesinde muntazam âmil veya fahrî aza olması) şeklinde olmasının ayrıca bir karar ile tesbitinden sonra Konkordatonun imza edilerek Süprem Konsey'e imzalı bir nüshasının sunulması uygun görüldü.

30.4.1957 Konkordatoyu imzalama kararı:

(K.U.M.Y.Ş. Türkiye Büyük Locası antetli kâğıt üzerine yazılmıştır):

K A R A R

Hür ve Kabul Edilmiş Türkiye Büyük Locası Dâimi Heyetince seçilmiş olan Büyük Hatip Galip Menteşe, Büyük Muhakkik Zühdü Hilmi Velibeşe, Büyük Hatip Muavini Orhan Alsaç Biraderlerle Türkiye Süprem Konseyince seçilmiş olan Galip Taş, Necmettin Erol, Veli Şefik Gizer Biraderler arasında İstanbul'da hazırlanıp parafe edilen 1/4/1957 tarihli Konkordato projesinin - Türkiye Süprem Konseyinin 21/4/1957 tarihli toplantısında - dördüncü maddesinin birinci fıkrası sonundaki (Üstat derecesinde muntazam âmil aza olması) ibaresinin (Üstat derecesinde muntazam âmil veya fahri aza olması) şeklinde yazılmak suretiyle bütün maddelerinin aynen kabul edilerek imzalandığı Türkiye Süprem Konseyinin 22/4/1957 tarihli levhalarında bildirilmiş ve Türkiye Büyük Locasının 30/4/1957 tarihindeki toplantısında işbu Konkordato'nun dördüncü maddesine ilâve edilen (Fahri aza) kelimesinin prensiplerimize aykırı olmadığı neticesine varılarak Konkordato'nun imzasıyla bir nüshasının Türkiye Süprem Konseyine sunulmasına karar verilmiştir.

30/Nisan/1957

Türkiye Büyük Locası

İmzalar: Bü. Üs.: Ahmet Salih Korur; Bü.1.ci Na.: Kâmil Sokollu; Bü. 2.ci Na.; S.Tahsin Aygün; Bü. Hat.: Galip Menteşe; Bü. Kâ. Mu.: Mazlum Öget; Bü. Muhak.: Zühdü Hilmi. Velibeşe; Bü. Hz. Ve Has. Em.: Cemal Gücü; Bü. İdare Memuru: Zühdü Berke; Bü. Teşr.: Suat Beriker; Bü. Hat. Muav.: Orhan Alsaç.³

KONKORDATO⁴

Bir taraftan işbu metinde (Türkiye Büyük Locası) diye anılan Hür ve Kabul Edilmiş Türk Masonlarının Türkiye Büyük Locası:

Diğer taraftan metinde (Süprem Konsey) diye zikredilen Türkiye Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti 33 üncü ve sonuncu derecesi Süprem Konseyi:

³ Evrakta Orhan Alsaç adı imzaya açılmışsa da imzası eksiktir.

⁴ Tam metin, "THKEMBL Büyük Dâimi Heyetinden Bütün Kardeşlere AÇIKLAMA, 22 Ağustos 1965".

İstanbul'da 16 Aralık 1956 tarihinde toplanan ve Türkiye Masonlarının tamamını temsil eden Konvan'ın aldığı karara tevfikan Türkiye'deki bilumum Masonların Türkiye Büyük Locasını kurmuş ve Masonik bir kuvvet olarak teşekkül etmiş olduğunu,

Masonik faaliyetlerini geliştirmek isteyen bir kısım Mason Üstatlarının Türkiye Süprem Konseyi kollarına da iltihak edebileceklerini dikkate alarak:

Masonluğun Üniversalitesinin ve Türkiye'de istikrarının temini ve çalışmaların ahenkle cereyanının sağlanması için umumi Mason esaslarına uyularak, aralarındaki Kardeşçe münasebetleri tanzim etmek üzere bir KONKORDATO akdine karar vermişlerdir.

Ve bu maksadın husulü için, Türkiye Büyük Locası tarafından Zühdü H. Velibeşe, Galip Mentеше, Orhan Alsaç biraderler;

Süprem Konsey tarafından da Galip Taş, Veli Şefik Gizer, Necmettin Erol Biraderler murahhas olarak tayin edilerek Kondordato esaslarının ve metninin müştereken tesbiti ile vazifelendirilmişlerdir.

Yüksek Akit taraflar murahhasları, İstanbul'da toplanarak fikir ve görüşlerini kardeşçe izah ettikten sonra, her iki yüksek tarafın ve Masonluğun gaye ve esaslarına uygunluğunda ittifak ettikleri aşağıdaki hükümlerde tam bir mutabakata varmışlardır. Şöyle ki:

Madde 1 - Yüksek Akit taraflar, Çıracak, Kalfa ve Üstat derecelerine şamil olan Masonluğun Türkiye sınırları içinde en yüksek otoritesi ve mutlak hakimi Türkiye Büyük Locası olduğu ve bu Masonik kudretin bütün selahiyetleri kendi nefsinde mündemiç olup, münhasıran kendi aldığı ve alacağı kararlar ve eski Masonik Gelenek ve Nizamlarıyla ve memleket kanunları hükümleriyle mukayyet bulunduğu ve bu Otoritenin hiçbir suretle münakaşa edilemeyeceği ve Türkiye'de bu derecelere hakim üstün veya eşit hiçbir Masonik kuvvet tanınmayacağı hususlarında ittifak etmişlerdir.

Madde 2 - Yüksek Akit taraflar Çıracak, Kalfa ve Üstat dereceleri dışında Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Ritinin ve derecelerinin Türkiye'de nazımı ve en yüksek Otoritesi Türkiye Süprem Konseyi ol-

duğu ve yukarıda sayılan üç derece dışında Atölyeler kurmak ve Ritin mesaisini idare etmek hususunda münhasıran selahiyetli bulunduğu bu cihetin müdahale ve münâşaka mevzuu ittihaz edilemeyeceği noktalarında da keزالik⁵ ittifak etmişlerdir,

Madde 3 - Yüksek Akit taraflar, yukarıki maddelerde yazılı esasları uzaktan, yakından ihlal edecek hiçbir harekette bulunmayayı ve her birinin hakimi veya nazımı bulunduğu dereceler dışında Atelyeler tesis etmemeyi ve teşkilat kurmamayı müteakabilen teahhüt ve kabul ederler.

Madde 4 - Yüksek Akit taraflar, Süprem Konseyin nazımı bulunduğu Atelye ve teşkilata mensup bulunan veya ileride intisap edecek olan biraderlerin mutlaka Büyük Loca Mahfellerinden birinde kayıtlı ve Üstat derecesinde muntazam Amil veya Fahrî aza olması ve Localarda intizamını kaybedenlerin Süprem Konsey teşkilatında da, otomatik olarak nizamlarını kaybetmeleri, ve Masonluktan ihraç hallerinde de aynı vaziyetin hasıl olması hususlarında tam bir mutabakata varmışlardır.

İşbu maddenin birinci fıkrası tatbikatının selameti için bu Konkordatonun akdi tarihinde Süprem Konsey teşkilatına mensup olanların veya bundan sonra intisap edeceklerin Masonik vaziyetleri hakkında Türkiye Büyük Locasından resmî malumat istenmesi ve yeni taleplerin alınacak cevaba göre karara bağlanması ve kabul tarihinde keyfiyetten Büyük Locaya malumat verilmesi hususlarında tam bir mutabakata varmışlardır.

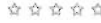
Madde 5 - Yüksek Akit taraflar, her birinin en büyük makamını işgal eden Üstadının diğerinin atölye veya locasını ziyareti takdirinde, o teşekkülün mensup olduğu kuvvetin en yüksek mevkiindeki Üstadı hakkında mevzu merasim dairesinde kabul edilmesi ve İskoç Ritinin 33 üncü derecesini ihraz etmiş biraderlerin kendi localarının gayrisinde Büyük Locanın en yüksek derecesi olan Üstat mertebesi hakkındaki saygı nizamıyla kabul edilmeleri ve Şarka davet olunmaları ve bu Biraderlerin yalnız merasim celselerine resmen davetleri takdirinde kendi nişan ve kordonlarını takabilmeleri hususunda mutabık kalmışlardır.

⁵ Keزالik: kezâ, bu; bu da öyle

İki Yüksek Akit tarafın idarelerindeki teşkilattan birine davetleri takdirinde, o teşekkülün mensup olduğu kuvvetin vazifelileri kendi merasim ve teşrifatı dairesinde daha önce ve davetli taraf Biraderlerinin aynı merasimle daha sonra içeri alınmaları hususunda taraflar mutabıktırlar.

Madde 6 - Yüksek Akit taraflar, idarelerindeki teşekküllerin birbirleriyle, merasime davetten gayri hususlarda, muhabere zarureti olduğu takdirde bu muhaberenin münhasıran Türkiye Büyük Locasıyla Süprem Konsej arasında cereyan etmesi hususunda mutabıktırlar.

Madde 7 - İşbu Konkordato tasdik ve teatisinden itibaren yürürlüğe girer. Yürürlüğe girdikten en az bir sene sonra, taraflardan biri herhangi bir hükmün yeniden gözden geçirilmesini istediği takdirde, mevzuunu diğer tarafa bildirdiği tarihten itibaren en az üç ve en çok altı ay zarfında, birlikte tesbit edilecek tarihte taraflar arasında müzakere edilecektir.

Büyük Dâimî Heyetin 12 Mayıs 1957 tarihli toplantısı:

Keçiören Çocuk Yuvasına Yardım (Balo):

Mason Balosunda çocuk yuvasına bir yardım olarak toplanan 903 liranın azlığından dolayı Muhterem Mahfellerin Hasenat keselerinden münasip görülecek meblağın eklenmesi suretiyle bu yardımın biraz daha geniş oranda yapılması hakkındaki Galip Menteşe ve Cemal Gücü Üstatların müşterek raporu okundu. "Şimdilik" 903 liranın aynen çocuk yuvasına verilmesi ve sonra da imkân hasil olursa bu yuvanın himayemiz altına alınması için ayrıca karar verilmesi uygun görüldü.

Fethiye Depremi:

Fethiye ve civarında vuku bulan depremden zarar görenlere bir yardım olmak üzere localamızda bu nama ayrıca bir kese dolaştırılmasına, hasılatın Ankara, İstanbul ve İzmir locaları tarafından yardım komisyonlarına yatırılmasına ve bu karardan bahisle Türkiye

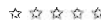
Büyük Locasınınca *Mahafili-Muhteremeye* bir tamimin yazılmasına karar verildi.

Tüzükler:

Nizamname Komisyonuna seçilen K.lerin yapılan tebligata rağmen İstanbul'dan gelmemeleri ve projenin aradan uzun bir müddetin geçmiş olmasına rağmen ikmal edilememesi üzerinde duruldu. Büyük Dâimi Heyetçe kendi azaları arasından seçilmiş olan *Nizamname Komisyonunun* projeyi hazırladıktan sonra Büyük Dâimi Heyete sunmaları icap ettiğinden, şimdiden münakaşa mevzuu olan prensip ve maddelerin Dâimi Heyette görüşülerek bir karara varılması uygun görüldü.

a) Nizamname adının (Türk Masonluğunun ana kanunu) olarak değiştirilmesine, milletler arası Masonluk ekseriyetinin uyguladığı esasların millî geleneklerimiz göz önünde bulundurulmak suretiyle muhafazasına, Türkiye Büyük Locası ve bu Locanın Büyük Üstadı isimleriyle bir iltibas ve karışıklığa mahal kalmayacak tarzda Bölge Gran Lojlarının isimlerinin değiştirilmesine, Türkiye Büyük Locası Dâimî Heyetinin büyük bir heyet olarak teşkili konularında ittifak edilerek Raportör sıfatıyla Türk Masonluğunun ana kanun taslağının Zühdü Velibeşe Üstat tarafından hazırlanmasına ve 19/5/957 gününe kadar bu işin yapılmasına karar verildi.

b) Türk Masonluğunun Ana Kanun Taslağının 19/5/957 Pazar günü saat 10.30'da Türkiye Büyük Locası Dâimî Heyetince müzakere edilmesine ve kabul edilecek taslağın derhal Konvan'ın tasvibine arzı için Konvan'ın nerede, hangi gün ve saatte toplanmasının uygun olacağına tesbiti için İstanbul ve İzmir'deki Dâimî Heyet Üyelerine gündem gönderilmek suretiyle toplantı gününün bildirilmesine karar verildi.

Büyük Dâimî Heyetin 19 Mayıs 1957 toplantısı:

Tüzükler, Bölge Gran Lojları:

Bu toplantıya, Büyük Görevlilerin dışında, Nizamname Komisyonundan Fikret Çeltikçi, Nazım Arman, Galip Hamdi Tekyeli K.ler de davet üzerine katıldılar.

Bü.Üs. Konvanda verilen bir görev nedeniyle toplantının yapıldığını izah etti. Z.Velibeye ve Tarık Ziyal K.ler eşdeğerde birer proje hazırlamışlardı.

Ana prensipler hakkında ittifak olmakla beraber, Bölge Büyük Localarının mevcudiyetlerinin kabul edilip edilmeyeceği, görevlilerin seçim tarzı ve Anayasayı kısa tutmak ilkesi içinde hangi maddelerin kapsama alınacağı tartışıldı.

Bölge Gran Lojlarının şimdilik muhafaza edilmelerine, ancak bunların *sıfat ve selâhiyetlerinin tayin ve tesbitinin* ve adlarının değiştirilmesinin gerektiği kararlaştırıldı. Bu bölge teşekküllerinin adları *Bölge Büyük Mahfeli* olarak değiştirildi.

Bö. Bü. Mah. görevlileri seçimi için aşağıdaki madde kabul edildi:

"Bölge Büyük Mahfelleri Umumi Heyeti, o bölgede çalışan Mahfellerin Üstadı Muhteremleri ile Birinci ve İkinci Nazırdan mürekkep envardan teşekkül eder. Bu Umumi Heyet kendi arasından 5 kişilik bir dâimî heyet ve reis seçer. Büyük Üstat murahhası bu heyetin tabii azasıdır, dilediği takdirde içtimalara riyaset eder."

Bü. Dâimi Heyette görevlerin dağılımı aşağıdaki şekilde kabul edildi:

"Büyük Üstat, Büyük Üstat Kaymakamı, 3 mansup⁶ Büyük Üstat murahhası, Büyük Birinci Nazır, Büyük İkinci Nazır, Büyük Hatip, Büyük Kâtip, Büyük Hazine Emîni, Büyük Hasenat Emîni, 2 Büyük Muhakkik, 3 Büyük Teşrifatçı, Büyük Sancaktar, Büyük Dahili Muhafız, Büyük Harici Muhafız."

Görevlilerin seçim tarzı ile ilgili tersimat maddesi:

"Büyük Üstat, Büyük Üstat Kaymakamı, Büyük Birinci ve İkinci Nazırlar, Büyük Hatip ve Hazine Emîni ismen ve diğerlerinin gösterilmesi suretiyle seçilmesi, Bü. Kâtibin Büyük Üstadın göstereceği asgari iki namzet arasından Konvan tarafından seçilmesi, diğer vazifedarları da Konvanın toptan intihap eylemesi ve Büyük Üstadın vazifelileri tayin eylemesi ekseriyetle kabul olundu."

⁶ mansıb, mansup: tayin edilmiş

Büyük Dâimi Heyetin toplantı nisabı Büyük Üstat, Büyük Hatip ve Büyük Kâtip hazır bulunmak şartıyla 7 görevli olarak saptandı ve kararların ekseriyetle alınması kararlaştırıldı. Ancak, *Masonik şikâyetlerle Prensipilere taalluk eden mevzularda yedi kişinin ittifakiyle kararlar alınır.*

Bölge Büyük Üstadına ve Büyük Murahhasına "bir Mahfel celsesini talik etme" selâhiyeti verildi.

Büyük Loca Umumi Heyetinin senede en çok üç kere toplanmasına, Büyük Locanın unvanının "Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası" olarak değiştirilmesine ve dış obedianslarla yazışmaları yalnız Büyük Locanın yürütmesine karar verildi. Anayasayı hazırlama görevi, Fikret Çeltikçi K.in müşavirliğinde, Galip Mentеше ve Orhan Alsaç K.lere verildi.

Anayasa ile ilgili Umumî Heyetin 23 Haziran gününde İstanbul'da toplanmasına karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 11 Haziran 1957 tarihli toplantısı:

Ankara'da Kiralanacak Bina:

Ankara'da kiralanacak bina hakkında görüşüldü. "....Jokey Kulüp binası için gerekli teşebbüsün icrası için Orhan Alsaç Üstada Nazım Arman ve Kerim Arman Üstatların da katılması ve icar işinin bir an evvel neticelendirilmesine karar verildi."

☆☆☆☆

23 - 24 Haziran 1957 tarihli tüzüklerle ilgili olağan üstü Umumî Heyet⁷ Tersimatından:

Konvanın ilk gününde tüzük taslağını okumaya vakitleri olmadığını iddia ederek görüşmeleri ileri bir tarihe bırakmak isteyen K.lere, Bü. Üs. Ahmet Salih Korur, aşağıdaki konuşmayı yaptı:

"Ankara'da ve İstanbul'da çalışan heyetlere halisane teşekkürlerimi belirttikten sonra, çok iyi, iyinin düşmanıdır. Mesainizdeki hüsnü niyette itti-

⁷ Umumî Heyet: Konvan

fak varsa mesele yoktur. Tek kusur, projenin murahhaslara geç ulaştırılmış olmasıdır. Ancak, umumî tatbikatta bu gibi projeleri daha erken tevdi etmek pek de mümkün olmamaktadır. Ankara'daki lokalimiz bu gibi çalışmalar için müsait değildir. Proje, evlerde ve bürolarda hazırlanmış, teksir edilmiş olduğu cihetle yetiştirilmesinde müşkülât çekilmiştir. Ben de dün gece okudum. Projede tay⁸, tadil ve ilâve edilecek maddeler vardır. Fakat biz, bir Anayasa'ya sahip olmak zaruretindeyiz. Halen aklî selîmimizle hareket ederek kabule mazhar olacak bir sistemi tatbik etmekteyiz. Hariçten pek çok mektup alıyorum. Anayasa'mızın İngilizce sureti istenmektedir. Projeyi altı ayda ancak bu hale getirebildik. Bir anayasa projesi hazırlamak kolay bir iş değildir. Bu vazifeyi deruhte eden KK.'in diğer meşgaleleri de vardır. Bu proje mükemmel olmayabilir, fakat hiç yoktan iyidir. Bu itibarla, üç beş aylık talik teklifine taraftar değilim; olsa olsa yarına tehiri düşünülebilir. Esasen, hepimiz Üs. derecesine erişmiş, Masonluk hakkında bon sans⁹ sahibi kimseleriz. Bir defa okumakla fikir ve mütalaa dermeyan edilebilir kanaatindeyim. Anayasalar icabında tadil edilebilir. Nitekim, kanunlar da değiştiriliyor. Bu defa kabul edilen bir projenin tatbikattaki aksaklıkları, müteakip Umumî Heyette tadil edilebilir. Hattâ bir tek B.'imiz, şahsen yeni bir proje de teklif edebilir."

Bü. Üs. ın teklifi kabul edilerek Konvan bir gün uzatıldı. 24 Haziran Pazartesi günü yeni Anayasa'nın maddeleri tek tek tartışıldıktan sonra, tümü kabul edildi.

Anayasa'nın giriş bölümünde Hürmasonluğun genel ilkeleri ifade edilmektedir.

İki kısım olan İkinci bölüm 36 madde ile 2 geçici maddeden oluşmaktadır. Birinci kısmın başlığı "Kuruluş" tur ve loca, Büyük Loca - Süprem Konsey ilişkilerini düzenlemektedir.

İkinci kısımda Büyük Loca, Büyük Dâimî Heyet ile Büyük görevlilerin görevleri, Bölge Büyük Mahfelleri ve localar tanımlanmaktadır.

---

⁸ tay: istek

⁹ bon sans: (Fr.) sağduyu

Büyük Dâimî Heyetin 27 Kasım 1957 tarihli toplantısı:

• Süreyya T. Aygün B. İstanbul'da yapmış olduğu tetkikata müsteniden, şahadetname, mevcut vesikalar ve bir İsviçre kitabından Türkiye Gran Oryant'ının kurulduğuna dair mevcut malumat hakkında izahatta bulunarak bu hususta evvelce çıkarılmış olan Türkiye Gran Oryant'ının kurulduğuna dair sirküleri gösterdi, ve izahat verdi.

• Bü. Üs. Türk Masonluğuna millî bir veçhe vermenin zamanı geldiğini etraflıca anlattı ve bu konuda bir tamimin hazırlanacağını ifade etti.

Galip Menteşe K. Hazırlanmış olan Anayasanın baskı işlerinin birkaç güne kadar tamamlanacağını söyledi

Büyük Dâimî Heyetin 3 Aralık 1957 tarihli toplantısında alınan kararlar:

Frak ve Smokin için Kumaş Temini:

Sümer Bank' tan biraderlere frak ve smokin¹⁰ yapmak üzere kumaş temini imkânları görüşüldü. Bü. Üs. Sümerbank Umum Müdürü ile temas edeceğini bildirdi.

• Basılan Anayasanın beheri iki buçuk lira olarak tesbit edildi....

Yabancılarla temas:

Necdet Egeran K.in ecnebilerle birleşme hakkında verdiği izahat dinlendi ve Bü. Üs., 9 kişilik bir heyet tertip ederek İngiliz ve Amerikalılarla mahfelde ilk temasın 4 Aralık 1957 tarihinde yapılmasına karar verdi. Heyet, "Ahmet Salih Korur, Zühtü Hilmi Velibeşe, Necdet Egeran, Baha Esat Tekant, Süreyya Tahsin Aygün, Sadık Bigat, Zühtü Berke, Mazlum Öget, Galip Menteşe" den tereküp edecektir."

Anayasa meriyete girdikten sonra yapılacak işler:

Alınan kararlar:

a) 11.ci maddedeki komisyon oluşturulması teklifinin Galip Menteşe K. tarafından getirilmesine karar verildi.

¹⁰ balo hazırlığı

b) Ankara, İstanbul ve İzmir'de Bölge Bü. Mahfelleri kurulmasına ittifakla karar verildi. Bu hususta İstanbul ve İzmir Bü. Localarına ve Ankara localarına yazı yazılmasına karar verildi. Kurulacak localara iştirak eden vazifelilerin isimleri istenecektir.....

f) Büyük Loca Dahili nizamnamesi ile mahfel hakkında cari nizamnamenin ihzarı, ritüeller ve diğer mevzuatın gözden geçirilmesi, her derecenin kıyafet ve işaretleri sonradan teşkil edilecek bir komisyona bırakıldı.

g) Büyük Locanın malî münasebetlerinin bir düzene bağlanması hakkında Sadık Bigat, Galip Menteşe ve Bü. Üs. bilgi verdiler. Mevcut derneklerin lağvedilerek şeklin daha basite icra edilmesi hususunda duruldu.....

h) Artan ve fazla vakit alan kitabet işlerinin tanzimi maksadı ile Tâlat Simer K.in 5 Aralık 1957 tarihinden itibaren işe başlamasına, rahatsızlığı dolayısıyla Bay İhsan Çetin'in Dâimî kâtiplik vazifesinden affına ve *daktilo işlerinin tesrii maksadı ile net 100 lira verilmek ve akşamları çalışması temin edilmek şartıyla bir daktilonun istihdam edilmesine karar verildi.*

Büyük Dâimî Heyetin 24 Aralık 1957 tarihli toplantısı:

Tüzükler:

Fikret Çeltikçi ve Sadık Bigat K.ler tarafından hazırlanan Localar Nizamnamesi görüşüldü. Z. H. Velibeşe K. bazı değişikliklerin yapılmasını önerdi. Yeni bir düzenleme yapmaları için Cevat Akkerman, Zühtü Hilmi Velibeşe ve Galip Menteşe K.ler görevlendirildiler.

Çalışma Raporları:

Localardan takvim yılı mesailerini bildirir raporların en geç 15 Şubat 1958 tarihine kadar Türkiye Büyük Locasına göndermeleri için tamim çıkarılmasına karar verildi.

1958

1958 yılının başında yer alan Genel Kurulun açılış konuşmasında, Büyük Üstat Ahmet Salih Korur Masonluğun tarifini yaparak amaçlarını anlattı, kapanış konuşmasında izleyeceği siyaseti açıkladı. O dönemde Türk Masonluğunu temsil eden Türkiye Mason Derneği, Türk Yükseltme Derneği ve Ankara'da, Türkiye Masonları Büyük Locası Derneği vardı. Bu Genel Kurulda Bölge Büyük Localarının tüzükleri kabul edildi.

1958 yılında Dış İlişkiler Komisyonu kuruldu, yabancı obedienslarca tanınmak üzere yazışmalar başladı, dış yazışmalarda kullanılmak üzere antetli mektup kâğıdı, Büyük Loca Mührü tasarlandı. Tanıştığımız obedienslara dil bilen dostluk kefilleri arayışına geçildi.

Localarımızda asılacak olan Türk Bayrağının şekli, ebadı ve mabet içindeki yeri tanımlandı.

Tüzük ve ritüel çalışmaları hızlandırıldı. Remzî derecelerin dışında çalışmak isteyen K.ler için Konkordato'nun aksayan yönleri görüşüldü.

1935'te terk edilen binalar geri alındı.

Bölge Büyük Locaları dış ilişkilerinde Büyük Locadan ayrı hareket etmeye başlayınca bu iki kurumun arasındaki ilişkiler gerildi (6 Haziran 1958 tersimatı).

Düzensiz ve eksik matrikül kayıtları üzerinde duruldu, localardan yıllık çalışma raporları istendi. Üye kimlik kartlarının bastırılması görüşüldü.

Aksayan elektrik tesisatının ve telefon hatlarının tamiri, yılbaşı tebrik kartlarının bastırılması görüşüldü.

Büyük Dâimî Heyetin 6 Ocak 1958 tarihli toplantısı:

İstanbul ve İzmir'deki Kardeşlerin de iştirak edecekleri bir kooperatifin kurulması ve senelik raporun teksir edilmesi kararlaştırıldı.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 21 Ocak 1958 tarihli toplantısı:

İstanbul'da 1 Şubat 1958 gününde toplanacak Umumî Heyet için hazırlanmış Yıllık Çalışma Raporu, Konkordato, Localar Umumî Nizamnamesi, Mali Rapor ve Bölge Büyük Mahfelleri Nizamnameleri tetkik edildi, balo hakkında görüşüldü.

☆☆☆☆

1-2 Şubat 1958 Umumî Heyet Toplantısı (Konvan):

...Ankara Vâdisinden 20, İstanbul vâdisinden 33 ve İzmir Vâdisinden 15 murahhas B. İle murahhas mülâzimi ve ziyaretçi BB. Sütunlarında ahzı mevki etmiş oldukları halde, birinci derece ritüelinin gerektirdiği merasim dahilinde üçte ikinin üstünde bir nisâb ile toplandı (96/68).

Gündemin birinci maddesi uyarınca, Bü. Üs. Ahmet Salih Korur izleyen açılış hitabesini yaptı:

"Pek Muhterem Üstatlarım;

Kâinatın Ulu Yaradanı'nın izni ile eriştiğimiz bu günün verdiği neş'e ve huzurun, nâçiz varlığının her zerresinde bahtiyarlığını hissederek canlanan benliğinde hepimizin hasretini gidermekteyim.

"Hür ve Kabul Edilmiş Türkiye Masonları Bü. Locasının heyecanla beklediğimiz, önemi aşikâr, bu ilk toplantısını, bana emanet ettiğiniz sıfat ve selâhiyetle açmak için huzurunuzda bulunduğum şu âna kadar bu sığata en küçük lekeyi düşürmekten beni koruyan Kâinatın Ulu Yaradanı'nın huzurunda huşu' ile eğilir ve sıyanet¹¹ kudretini esirgememesini niyaz ederken siz aziz üstatlarıma da şükranlarımı arz etmeği bu toplantıda yapacağım ilk vazife olarak bilmekteyim.

"Teşekkül ve taazzuvu¹² ancak demokrasi memleketlerinde mümkün ve bu memleketlerde millî bünyeye içerisinde ve millî karakterle yaşayan fikir ve

¹¹ Sıyanet: koruma

¹² Taazzuv: (uzuv'dan) : peydâ etme, şekillenme

iman hürriyetini ve ahlâk prensiplerini bir sembol olarak kabul eden Masonluğun, aziz vatanımızda da bu düsturlara mutlak bir sadakatla kurulmuş ve mevzuatını düzenlemiş olduğunu ifade edebilmek kudret ve saadeti içinde bulunuyoruz.

"Pek Aziz Üstatlarım;

"Sevgili yurdumuzda mahiyet ve mevzuu lâıyıkı ile belirtilmemiş ve daha doğrusu açıklanmamış olmasından dolayı masonluğun gizli bir cemiyet gibi tasavvur ve her gizlilikte düşünülebilenin tahayyül edilmekte olduğunu nadir de olsa duymakla müteellimiz¹³.

"İlmî, ahlâkî ve felsefî çalışmaları ile bir kültür müessesesi, hodbinlik, haris menfaat düşünce ve duyguları ile mücadelesi bakımından sosyal bir teşekkül olan Masonluğun kat'iyen gizli bir cemiyet olmadığı hepimizin mâlumudur. Tamamen ulvî gayeler üzerine bina edilmiş bulunan bu müessesenin gizli ve dolayısıyla millî olmadığını iddia etmek, onu gereği gibi tetkik ve ihata edememiş olmaktan mütevellit çok haksız ve o kadar da insafsız bir düşüncedir. Masonluğa girme teşebbüsünüz tahakkuk safhasına girdiği zaman vatanınıza karşı vazifeniz nedir sualine verdiğiniz cevabı derhatır buyurmanızı rica ederim.

"Bu cevabın milliyet ve vatanperverlik hakkında en ufak bir müsamahayı ummaksızın verilmiş olmasının beklendiğine ve aranıldığına daima şahit oldunuz ve olmaktadır ve daima olacaksınız.

" Bu sözlerim bu vadide bizlere düşen vazifeleri pek aziz kardeşlerime hatırlatmak ve dilekte bulunmak içindir.

"Sevgili Kardeşlerim;

"Millîlik konusunda (İlim)in durumu ne ise Masonluğun da mevkii odur ve ancak o kadardır. Çünkü Masonluk, bildiğiniz ve benim de naçiz ifademle belirtmeğe çalıştığım prensiplere sadık ve onların hadimi olan bir "doktrin " değil midir ?

"Bu itibarla, Masonluk cihanşumuldür fakat beynelmilel bir teşekkül değildir.

"Anayasamızda da açıkça beyan edilmiş olduğu gibi, memleketimizin menfaatlarını her düşüncenin üstünde tutmak millî teamül ve an'anelere ve

¹³ Müteellim: elemlenen, içi sızlayan, acı duyan

millî inkilâplara sımsıkı bağlı ve riayetkâr olmak bizim için temel kaide ve sarsılmaz bir şiardır.

"Muhterem Üstatlarım ;

"Türkiye Büyük Locanızın Daimî Hey' eti yüksek huzurunuzda bu ilk sene mesaisinde bazı noksan ve kusurlarına, içinde bulunduğu ahvâl ve şeraite rağmen zengin bir gündemle çıkmaktadır. Gündemin bu hacmi almasında Daimî Hey'etteki arkadaşlarımın vazife severlikleri ve sizlere sunulan matbuaların hazırlanmasındaki feragatli çalışmalarını takdirle anmam kâfi değildir.

"Sizlerin de bu hissiyata iştirak edeceğinizden emin olarak müsterih olabilirim.

"Zaman zaman şahıslarına müracaat ettiğim kardeşlerimin mesaimize gösterdikleri alâka ve yardımlarından dolayı da kendilerine aynı hissiyat ile huzurunuzda alenen teşekkür etmek isterim.

"Gündemine hâkim olan yüksek heyetinizin bu gündemde yer almış bulunan konuların müzakere, münakaşalarının, Masonluğun müsamahasız riayeti emrettiği hürriyet ve müsavat prensipleri dahilinde her birimizi ayrı ayrı tatmin edici şekilde cereyan etmesini, ittifakla alınması mümkün olmayan kararlarda da büyük ekseriyetin temin edilmiş olmasını canı gönülden dilerim.

"Pek Aziz Üstatlarım ;

"Sözlerimi bu suretle bitirir ve toplantıyı açarken çalışmalarımıza Büyük Atatürk'ün manevi huzurunda beş dakikalık bir saygı duruşu ile başlamayı, edası vacip bir minnet ve şükran borcu ve bu arada meşrûkı ebediyeye intikal eden kardeşlerimizi tahattur etmeyi de mesaimizin ilk maddesi olarak kabulünüzü arz ve rica ederim.

"İtimadınızı muhafaza edebilmek aşkımdır. Hislerimin samimiyetini kabul buyuracağınızdan eminim aziz kardeşlerim."

Çalışma raporu, tüziüklerin hazırlanması ile görevli heyetin tayini ve bütçe görüşmelerinden sonra derneğin adı ile ilgili konular görüşülerek aşğıdaki şekilde karara bağlandı:

"Bü. Ha. Galip Mentşe B. söz alarak, «biliyorsunuz kardeşlerim; Masonluk, içinde yaşadığı Türkiye Devletinin kanunlarına uyarak, cemiyetler

kanununa göre teşekkül etmiş olan şahsiyeti hükmiyeyi haiz dernek ve cemiyetler halinde taazzuv etmiştir. Halen, şahsiyeti hükmiyeyi haiz, üç müstakil cemiyet vardır. Bunlardan 'Türkiye Mason Derneği' bu toplantıyı yapmakta olduğumuz binanın sahibidir. Diğer dernek 'Türk Yükseltme Derneği' olup İstanbul'da Nuruziya sokağında kâin binamız ile Ankara ve İzmir'deki lokal binalarına sahiptir, nakd'i hakkında malumatımız yoktur. Üçüncü dernek, Ankara'da müteşekkil 'Türkiye Masonları Büyük Locası Derneği' olup mahdut azâsı ve 600 Lira kadar da nakd'i vardır.

"Masonluğumuz için en ehemmiyetli mevzu, dahilî bünyemizi, cemiyetler kanununa göre taazzuv etmiş bulunan haricî bünyemizle telif etmektir. Malumunuzdur ki, dahilî bünyemiz itibariyle de birisi, birden üçe kadar ki dereceleri sinesinde toplayan 'Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası', diğeri, dörtten otuz üçe kadar ki dereceleri ihtiva eden 'Süprem Konsey' olmak üzere iki otorite mevcut olup, bunlar, aralarında bir konkordato ile münasebet tesis etmişlerdir.

"Bu sebepledir ki, Daimî Heyet, bu mevzuu halletmek üzere, muhtelif BB. ile yaptığı temaslar neticesinde, dernek adedini ikiye indirmek ve bunlardan birisinin bütün Masonları sinesinde toplayan bir dernek ve diğerinin 4-33 dereceleri ihtiva eden bir diğer dernek olması ve ikisinin arasında halen mevcut konkordatonun resmen akdedilmesi hususunda fikir birliğine varmıştır.

"Bu derneklerden birincisi 'Türk Yükseltme Derneği' olacak ve fevkalâde bir içtima akdederek nizamnamesini, ismini ve merkezini değiştirerek faaliyete başlayacak ; umumî heyetini muhterem heyetiniz teşkil edecek ; Ankara, İstanbul ve İzmir'de açacağı şubelerin umumî heyetlerini Bölge Büyük Mahfelleri teşkil edecektir. Diğer dernek, halen mevcut olan 'Türkiye Mason Derneği' olarak kalacaktır. Üçüncü dernek olan 'Türkiye Masonları Büyük Locası Derneği' kendisini fesh edecektir» dedi.

"-- Bu hususta : Ferit Up, Galip Taş, İbrahim Memduh Seydol, Fikret Çeltikçi, Galip Menteşe, Refet Hakul ve Hayrullah Örs BB. söz alarak müzakereye iştirak ettiler, Neticede : Bü. Ha, tarafından izah olunan "rapordaki teklif" ittifakla kabul edildi."

Konvanın ikinci günkü toplantısının sonlarına doğru, yararlılara geçildikten sonra Büyük Üstat gelerek Güney sütununa oturdu ve söz alarak, ciddî ve meşru mazeretleri dolayısıyla, toplantının ikinci

kısının ancak sonlarına iştirâk edebildiğinden dolayı özür diledi ve şu beyanatta bulundu :

"Hazır bulunabildiğim müddet içinde dinlediğim bir kaç temenni ile, üzerinde durulduğunu öğrendiğim açış nutkum hakkında müsaadenizle konuşmak isteyeceğim,

"Temennilerin temenni hududunu aşmaması ve temenninin gerek manası gerek ifadesi gerek beyandaki tonu itibariyle kendine has hususiyetleri ihtiva etmesi lâzımdır. Burada dinlediğim temenniler, bu hususiyetlerin tamamıyla dışında ve bir direktif mahiyetinde idi.

"Açış nutkuna gelince : bu nutuk kısadır ve fakat her satırı, her cümlesi üzerinde durulmuş, düşünülmüş ve manaları tartılmış olarak yazılmıştır, Bir (kasd)ı tazammun eder. Bana emanet ettiğiniz şerefli vazife bu açış nutkunu emretmiştir, İktidarım ancak bu kadarına imkân vermiştir.

"Gönlüm, aynı prensip ve aynı manaları daha çok kuvvetle ifâdeye imkân verecek şekilde hazırlanmasını çok arzu ederdi. Fakat, arz ettiğim gibi, kifayetim ancak bu kadarına imkân vermiştir. Nutkumdaki prensiplere tamamen sadıkım. Bunları aleniyete vurmak için tab' ettirip bütün localara göndereceğim. Nutkun bir satırından, bir cümlesinden fedakârlık edecek veya manasını tahfif edecek değilim" ..

Dul kesesi Şark'a 2920 tuğla getirdi.

☆☆☆☆

BÖLGE BÜYÜK MAHFELLERİ TÜZÜKLERİNİN HAZIRLANMASI

Türkiye Büyük Locasına

Muhterem Büyük Üstat ve Aziz Kardeşler,

Türkiye Büyük Locası Umumî Heyetinin 1-2 Şubat 1958 günündeki toplantısında müttehaz¹⁴ karar ile Localar Umumî Nizamname Tasarısının tetkik ve tanzim etmek üzere kurulmuş olan Komisyonumuza Bölge Büyük Mahfelleri Nizamname Tasarısının da incelenmesi ve tanzim edilmesi vazifesi tevdi edilmiş olduğundan, bu yönde dahi gerekli çalışmalarda bulunulmuştur.

¹⁴ Müttehaz: kabul edilen

Ankara, İstanbul ve İzmir vâdilerini temsilen üçer biraderimizin olan Komisyonumuz, İstanbul Vâdisindeki ilk toplantılarda, önce bu yöndeki tasarı ile mütenazır¹⁵ olarak ayrı birer proje hazırlanmasını kararlaştırmış ve böylece adı geçen vâdileri temsil eden üçer biraderimiz tarafından izhar¹⁶ ve tevdi edilen projelerin, müteakip toplantılarında tetkik edildikten sonra, ilişik olarak takdim olunan tasarı ile arz edilen şekli almıştır.

Bölge Büyük Mahfellerinin kuruluşları ile vazifelilerinin seçimlerine ve Bölge Büyük Mahfeli ile Bölge Dâimî Encümeninin toplantılarına ve görevlilerin vazifelerine, locaların Türkiye Büyük Locası ile olan münasebetlerine ve teftiş ve murakabe vaziyetlerine ve Bölge Büyük Mahfellerinin icabında mahdud¹⁷ veya gayrimahdud zaman için faaliyetlerinin tatillerine dair çeşitli hükümleri ihtiva eden bu tasarruğun, Umumî Heyetimizdeki görüşmelerle en uygun şekli iktisab edeceğini umuyoruz.

Mevzuubahs tasarıyı bu ümit ve temennilerle ve Aziz Kardeşlerimizin yüksek müsamahalarına sığınmak suretiyle takdim ederken, Kardeşçe saygı ve sevgilerimizin de kabulünü niyaz eyleriz, Muhterem Büyük Üstat ve Aziz Kardeşler.

İmzalar:

Komisyon Reisi: A. Galip Taş; Raportör: Tarık Ziyal; Kâtip: Halit Arpaç; Azalar: Necmettin Sahir Silan; Mustafa Sakarya; Orhan Alsaç; Hulusi Selek; İ. Memduh Seydol; İsfendiyar Kadaster.

TÜRKİYE HÜR VE KABUL EDİLMİŞ MASONLARI BÜYÜK LOCASI BÖLGE BÜYÜK MAHFELLERİ NİZAMNAMESİ

1. Bir bölgede bulunan muhtelif locaların müşterek mevzularını müzakere ve halletmek, kardeşçe intizam ve ahenk içinde çalışmalarını temin eylemek ve Türkiye Mason Derneğinin mahalli vazifelerini ifa etmek maksadıyla ve o bölgede en az yedi locanın isteği üzerine o

¹⁵ Mütenazır: simetrik

¹⁶ İzhar: meydana çıkarmak

¹⁷ Mahdud: sınırlı

bölgede bir "Bölge Büyük Mahfeli" Türkiye Büyük Locası tarafından tesis edilir.

2. Bölge Büyük Mahfelleri, kendi vadilerindeki locaların üstatları ile, birinci ve ikinci nazırlarından tereküp eder. Bunlar kendi aralarından gizli reyile bir Bölge Büyük Üstadı, iki Nâzır, bir Hatip, bir Kâtip ve bir Hazine ve Hasenat Emini seçerler. Bu heyet (Bölge Büyük Mahfeli) nin dâimî encümenini teşkil eder.

3. Bölge Büyük Mahfeli, en az iki ayda bir defa, Bölge Dâimî Encümeni de en az on beş günde bir defa toplanır.

4. Bölge Büyük Mahfelleri (Türkiye Mason Derneğinin) şubeleri mahiyetindedir. Bu itibarla locaların çalıştığı binanın ve lokalin idaresini deruhte ve bütün işlerini tedvir ederler.

5. Bölge Büyük Mahfelleri, kendi vadilerindeki localar ile Türkiye Büyük Locaları¹⁸ arasında irtibat vazifesi de görürler. Bu suretle locaların yeniden kaydedecekleri aza ile istifa, uyuma ve uyandırma, intizamsızlık ilânı ve intizama iade gibi her türlü muameleler localardan Bölge Büyük Mahfelleri vasıtasıyla Türkiye Büyük Locasına intikal ettirileceği gibi, Türkiye Büyük Locasından gelecek tersimat ve talimat da aynı yoldan geçirilmek suretiyle localara ulaştırılır.

Bölge Büyük Mahfelleri, aynı zamanda, kendi bölgesindeki azanın şahsi dosyalarını, matriküleri; cemiyetler kanununa göre tutulması icap eden defterleri ve kayıtları ve istifa eyliyenlerle red ve imhal edilenlerin listelerini ve bunlara müteallik zabıtları tutmak ve itina ile saklamakla mükelleftir.

6. Bölge Büyük Mahfelleri, her yıl Ocak ayının ilk yarısında, bir önceki takvim yılında kayıt ve kabul edilmiş veya yer değiştirmiş olan azanın durumunu gösteren matriküleri localardan alarak bunları kendi kayıtları ile karşılaştırdıktan ve tasdik ettikten sonra bir nüshasını Türkiye Büyük Locasına sunar.

7. Bölge Büyük Mahfelleri, azanın hazine ile olan intizamlarını tutacakları fişler vasıtasıyla takip ve intizamdan uzaklaşanların durumları muvacehesinde gereken muameleler hususunda localarla temas

¹⁸ Ana metinde Büyük Locaları, çoğul olarak ifade ediliyor. Bu ya bir daktilo hatasıdır, veya Büyük Localar döneminden kalan bir ifadedir.

ve muhaberede bulunur. Bölge Büyük Mahfelleri, kendilerine intikal eden tahsilattan, özel ihtiyaçları için tahsis edilmiş bulunan paradan artan meblağı, aidiyetine göre Türkiye Büyük Locasına, Ölüm ve Yardım Sandığına ve Türkiye Mason Derneğine ayrı ayrı tevzi ve tevdi eder.

8. Bölge Büyük Mahfelleri, locaların kendi özel sosyal toplantıları dışında kalan ve bir vâdideki locaların birden fazlasına şamil olabilecek ve haricilerin de bulunmasına imkân verilebilecek olan balo vesaire gibi umumî toplantıları tanzim ve idare eder.

9. Bölge Büyük Mahfelleri gündemleri içtima gününden en az on gün ve Dâimî Encümen Toplantılarının gündemleri, toplantı gününden en az beş gün önce Türkiye Büyük Locasına ve Bölgelerindeki localara ayrı ayrı gönderilir.

10. Bölge Büyük Mahfelleri, o bölgede bulunan Büyük Üstat murahhasının teftiş ve murakebesine tabidir. locaların her türlü muameleleri Büyük Loca tarafından kendi azası arasından tavzif edilecek müfettişler marifetiyle ve teftiş talimatnamesi gereğince teftiş edilir.

11. Bir bölgede açılması istenilen yeni localar için ilgili maddelerindeki hükümler uygulanır. Yeni localar tesis taleplerini Bölge Büyük Mahfeline verir. Bölge Büyük Mahfeli bu talebi tetkik ile nizam-lara uygun bulunduğu takdirde, Türkiye Büyük Locasına arz eder.

12. Bölge Büyük Mahfelleri, Birinci Derece Ritüeline göre çalışırlar. Seçimler Umumî Nizamnamenin ilgili maddelerindeki hükümlere uyulmak suretiyle olur. Bu seçimler, o bölgedeki bütün locaların seçimleri ikmal ve Bölge Büyük Mahfeline tasdik muameleleri intac edildikten sonra, en geç on beş gün içinde, Bölge Büyük Mahfeli Üstadı tarafından, bu maksatla vaki davet üzerine aktedilen toplkantıda sonuçlandırılır. Ancak, bu seçimlerin olabilmesi ve Bölge Büyük Mahfeline verilecek idari kararların hüküm ifade edebilmesi için, bu toplantılarda azanın en az yarısından bir fazlasının hazır bulunması gerekir.

13. Bölge Büyük Mahfellerinin faaliyeti, icabında, Büyük Loca tarafından mahdut veya gayri mahdut zaman için, tahdit edilebilir. Bu takdirde, localar doğrudan doğruya Büyük Loca ile temas eder.

14. Bölge Büyük Mahfellerinin Türkiye Büyük Locasına karşı durumu, localar hakkında cari ve meri olan hükümlere göre tanzim edilir.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 11 Şubat 1958 tarihli toplantısı:

• Celse açıldıktan sonra, Bü. Üs. son toplanan Umumî Heyet toplantısı hakkında düşüncelerini ve bazı hallerden dolayı olan teessürlerini ifade etti.

• İstanbul Vadisinde açılacak "Delta" adlı yeni loca üzerinde görüşüldü. Muh. Bölge Büyük Mahfelinin yazısında bu hususta mütalâa ve kâfi bilgi verilmediğinden keyfiyetin bir defa Bü. Üs. Murahhassı Sadık Bigat Üs. tarafından incelenerek mütalâalarının bildirilmesi, aynı zamanda İstanbul Bü. Mahfelinden yeni locanın açılmasıyla localarda herhangi bir sarsıntı ve yeni locaya tebenni edecek olan KK.lerin infikakiyle¹⁹ ana locaları mesaisinde herhangi şekilde olursa olsun bir zayıflama, azalma olup olmayacağına sorulmasına karar verildi.

• Bundan böyle, Bö. Bü. Mah. lerine yazılan levhaların bir örneğinin Bölgedeki Bü. Üs. Delegelerine bilgi için gönderilmesine karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 26.Şubat 1958 tarihli toplantısı:

Tersimatın başındaki ilk iki paragraf metinden çıkarıldı. Metinden çıkarılan tersimat maddeleri:

"1. İstanbul, İzmir Bö. Bü. Mah.lerinin son durumu hakkındaki Lev.ları okundu "TÜRK MASON DERNEĞİNİN" bünyemizden ayrıldığına göre, gerek locaların ve gerekse Bö. Bü. Mah.lerinin bu durum karşısında vaziyetinin ne olacağı, toplanacak para ve aidatın ne nama toplanacağı sorulmakta idi.

"2. 1 Şubat 1958 tarihinde toplanan Umumî Heyet toplantısında da

¹⁹ İnfikâk: ayrılma

tebliğ edildiği gibi, halen mevcut "TÜRK YÜKSELTME CEMİYETİ" nin Umumî Heyetinin derhal toplatılarak alacağı kararla adını "TÜRK YÜKSELTME BÜYÜK LOCASI DERNEĞİ" ne çevirmesi tebarüz ettirildi. Ve bu hususun temini için de İstanbul Bö. B., Mah.line talimat verilmesi kabul edildi."

Dış İlişkiler Komitesi:

Zühtü Hilmi Velibeşe K. tarafından bir an önce *Münasabatı Hari-ciye Komitesi'* nin teşkili hakkındaki teklifi kabul edilerek bu Komiteye Zühtü Hilmi Velibeşe'nin başkanlığında olmak üzere, C. İmre ve N.C. Akkerman K.ler atandılar.

- Teşkilâtta kullanılacak "Mühür"lerin yeni bir şeklinin tesbiti ve verilen şekil ve motif dahilinde tablosunun yapılması işi için Orhan Alsaç Üs. vazifelendirildi.

- Localarımızda asılacak olan Türk Bayrağının şekli, ebadı ve yeri mahfelimizde tetkik olunarak verilecek kararın ve yapılacak merasimin ondan sonra bütün Lo.lara tanımı kabul edildi.

Büyük Dâimî Heyetin 4 Mart 1958 tarihli toplantısı:

Büyük Müfettişler:

Locaların teftiş edilmeleri görüşüldü ve Büyük Müfettişlerin, Bölge Büyük Mahfelleri tarafından ve Umumî Heyet delegeleri arasından seçilmelerine karar verildi. Her iki loca için bir müfettiş seçileceğine göre Bölge Büyük Mahfellerince loca adedine göre namzet gösterilmesi ve Bü. Lo. tarafından da bu namzetler arasından müfettişler tetkik edilerek isimlerinin Bölge Büyük Mahfellerine bildirilmesi ve bu husus hakkında Bölge Bü. Mahfellerine tamim yazılmasına karar verildi.

- "Cemal Gücü K. hazırlanan iki bayrak hakkında Bü. Üstada izahat verdi. Neticede bayrağın Locada ve Üstadı Muhteremin sağ tarafına konulmasına karar verildi,

- "Biraderlerin sigorta olmaları hakkında İstanbul'dan gelen Muh. Bö. Bü. Mah. Bü. Kât. Macit Erbudak Üstadın şifahi teklifi incelendi .

Bu konunun bir rapor halinde Türkiye B. Lo. na tevdi ve bunun üzerinde ayrıca konuşulmasına karar verildi".

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 18 Mart 1958 tarihli toplantısı:

Loca Borçları ve Eksik Matrikül Kayıtları:

K.lerin localara olan borçlarının ödenme şekli ve bir türlü gelmeyen Matrikül kayıtları üzerinde görüşüldü:

"a. Localara borçları olan Kardeşlerimizin, 1957 Yılı sonuna kadar olan borçlarının kendi imkânları nisbetinde tediye edilmek suretiyle ödeninceye kadar teciline,

"b. 1 Ocak 1958 den itibaren aidatın biraderlerden muntazaman toplanması için dikkat ve ihtimam olunmasının Bö. B. Mah.lerine yazılmasına,

"c. Senelik mesai raporlarını göndermeyen Vâdilerin Büyük Mah.fellerine yazı yazılmasına, " karar verildi.

• "Amerikan localarına tanınmamız için yazılacak yazının Dış Münasebetler Komisyonundan istenerek bir an evvel sevk edilmesine karar verildi".

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 1 Nisan 1958 tarihli toplantısı:

• "Ankara'da bulunan İngiliz ve Amerikalı BB.ler tarafı an, İngiliz, Amerikan ve diğer Obediansların Büyük Localarına ta amamız hakkında hazırlanmış olan Levhalar B. Üs. tarafından te k edildi. Gerek kâğıt ve anteti ve gerekse tab edilme şekli bakımın a bu şekilde gönderilmesi uygun görülmeyerek bunların münas bir kâğıt ve yeni hazırlanacak antetle Orhan Alsaç B. tarafından te p ve 200 nüsha tab ettirilmesine ve ondan sonra, şimdilik gönderi si kararlaştırılan (9) Büyük Locaya gönderilmesine" karar verildi.

• Binaların durumu görüşüldü: Galip Menteşe K. bu konu hakkında bir şey bırakmamış olduğuna göre yeni bir avukat tutulması kararlaştırıldı²⁰.....

²⁰ Tersimatın müsvedesinden Galip Menteşe K.in İzmir'e gitmiş olduğu anlaşılıyor.

• Bü. L. mührü hakkında Bü. Üs., Orhan Alsaç K. den izahat istedi, mührün hazırlanmakta olduğu ve *Büyük Kitabet* için de ayrıca bir mührün yaptırılmasına karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 14 Nisan 1958 tarihli toplantısı:

Millî Bayrak:

Localarımıza asılacak Millî Bayrağımıza ne zaman ve ne şekilde ihtiram duruşu yapılacağıнын tesbiti ile her locada aynı uygulamanın yapılmasının temini için, keyfiyetin tamimen vadilere bildirilmesine karar verildi.

Levha Başlıkları:

Levhaların başlığı olarak bir önceki toplantıda kabul edilmiş olan "K.U.Y.Y.Ş." harflerinin "K.U.Y.A.S." harfleri ile değiştirilmesi daha uygun görülerek, bu yeni şekle göre antetli kâğıt numunesinin yaptırılmasına karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 30 Nisan 1958 tarihli toplantısı:

Heyet dışından toplantıya davet edilenler:

"Muhiddin Osman Omay, Sedat Aziz Erim, Hamza Rüstem Bü. Üs²¹.larla Şerif Önay, Enver Necip Evliyazade Üs.lar."

"Derneklerin Tevhidi:

"Bu konuda Bü. Üs. fikir ve kanaatını etraflı olarak izah ettikten sonra bugün için müstacilen yapılacak iş olarak:

- 1-2 Şubat 1958 tarihinde akdedilen Umumî Heyet kararı gereğince Türk Yükseltme Derneği'nin Ankara'da bir şube açması, tahsilâtın İstanbul'da Türk Yükseltme Derneği Merkezi, Ankara'da ve İzmir'de de şubeler namına yapılması,
- b. Türk Yükseltme Derneği'nin Umumî Heyetini fevkâlâde içtimaa davet etmesi ve hazırlanacak olan yeni nizamname-

²¹ *Büyük Loca dışındaki urvanları kullanılmış.*

nin badel kabul hükümete takdimi ile icap eden diğer muamelelerini de ikmal ettirmesi,

- c. Vakti merhunu gelince yine toplanacak olan kongresinde Dernek adının "TÜRKİYE BÜYÜK LOCASI YÜKSELTME DERNEĞİ" ne kalbedilmesi,

"Bu hususlar etraflıca konuşulduktan sonra aynen kabul edilmiş ve ilgili Bölgelere tebliğ edilmesine karar verilmiştir.

• Türk Yükseltme Derneği'nin malı olan Ankara'daki lokal binası için açılmış mahkeme masraf ve harçlarına ödenmek üzere evvelce talep edilmiş olan (26.000.-) YİRMİ ALTI BİN LİRANIN derhal Ankara Mason Derneği şubesine gönderilmesinin temini Sayın Sedat Aziz Ertem Üs. dan rica edilmesine,

• Türk Tarihinde nam bırakmış, Türk İnkılâplarının gelişmesinde büyük hizmet ve emekleri geçmiş olan Türk Mason Büyüklerinin fotoğrafları ile alt kat salonumuzun münasip bir köşesinin süslenmesi ve duvara aynı sözleri muhtevi bir yazının yazdırılıp konulmasına karar verildi."

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 20 Mayıs 1958 tarihli toplantısı:

• "Lokalin Elektrik Tesisi: Geçenlerde mühim arıza yapan elektrik tesisatı bozukluğu önemle nazarı itibara alınarak bu bozukluğun sür'atle düzeltilip tamir edilmesi lüzumunun derhal ev sahibi sayın M. Ali Dağpınar'a bildirilmesine ve kendi tarafından yapılmasına hâlen imkân göremezse, bedeli kiradan mahsup edilmek üzere salâhiyet vermesinin istenilmesine,

• "Özel komisyonlarda tetkik edilmekte olan "Bölge Mahfelleri ve Localar Nizamnamesi"nin bir an önce intaç edilerek son şeklin istenilmesine,

• "Lokalde mevcut telefon hattına Bü. Üs. Odası için bir munzam telefon vazına ve yine aynı hat üzerine kumbaralı bir ikinci makinenin lokalin münasip bir köşesine konmasına,

• "Harici münasebetler komitesi adına konuşan N.C.Akkerman Üs. son gelen levhalar hakkında izahat vererek istenen muhadenat

kefilî Üs.ların bir an önce seçilmelerine ve ihtiyaç olan büyük bir dosya dolabının mübaya edilmesi ile lokalin münasip bir yerine konulmasına karar verildi."

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 6 Haziran 1958 tarihli toplantısı:

Dış İlişkiler Komisyonu:

Harici Münasebetler Komisyonunun izahatı dinlendi ve Kansas ile Hollanda Bü. Localarına yazılan cevaplar okundu ve onaylandı.

• "Bu durum Fransa Bü. Lo.sına bağlı ..... Mahfeli üyesi olup halen İstanbul'da bulunan..... K.in ziyaretçi olarak devam ettiği ..... Lo.sında Ana Mahfeli adına niyabeten Refikliğe terfiinin yapılması hakkında adı geçen Bü. L'nin işarına atfen İstanbul Bö. Bü. Mah. nin levhası okundu: Z. H. Velibeşe Üs.ın verdiği izahattan sonra bu işin şimdilik te'hiri ve Bö. Bü. Mah. i tarafından cevap olarak müracaatın doğruca Türkiye Bü.Lo.sına gönderilmesi lüzumunun bildirilmesi ve o şekilde Lev.larına karşılık verilmesine,

• "Fransa Bü. Lo.sı tarafından kefil-i Muhadenat olarak teklif edilen Dragomashi (?) Üs.ın adı geçen Bü. Lo. ile münasebet tesisinden sonra kabul edilerek cevap ve muvafakat verilmesine karar verildi".

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 10 Haziran 1958 tarihli toplantısı:

• Ziyaretçi odasının bir köşesine Türk Mason Büyüklerinin resimlerinin bulunacağı bir "Şeref Levhası" nın konmasına,

• İstanbul ve İzmir Bölgelerinde gayri muntazam ilân edilen bazı K.ler hakkında nizamnamenin hangi maddesine göre ihraç muamelesinin yapılması istendiğinin bildirilmesinin istenmesine karar verildi.

• İzmir localarında bazı K.lerin particilik zihniyetiyle hareket etmeleri tartışıldı.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 11 Haziran 1958 tarihli toplantısı:

Türkiye Büyük Locasının İntizamı:

Büyük Üstat Ahmet Salih Korur, 15 Mayıs tarihli İngiltere Birleşik Büyük Locası Büyük Sekreterinin intizamımızla ilgili sorularını cevaplamak üzere Türkiye Bü. L.sının ilkelerini aşağıdaki şekilde açıklamıştır:

"1. Tanrıya inanç;

"2. Çalışmalar esnasında üç Kutsal Kitabın açık bulundurulması;

"3. Kesinlikle din ve politika tartışmalarına izin verilmemesi;

"Bunların dışında Türkiye Büyük Locası içtenlikle Eski Mükellefiyetlere ve İngiltere'nin tarafımıza nazikâne bir şekilde yollanmış olduğu "Masonluğun amaçları ve İlişkileri" (*Aims and Relationships of the Craft*) başlıklı broşürün içerdiği ilkelere uymaktadır.

"Aynı mektupta Hollanda ve Kansas Büyük Localarının bizi tanımış oldukları belirtilmektedir."

Bu cevabî yazının bir eşi İskoçya Büyük Locası Büyük Sekreterliğine de yollandı.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 8 Temmuz 1958 tarihli toplantısı:

Dâimî Heyet Toplantısında, Komisyondan henüz gelemeyen nizamnameler üzerinde görüşüldü ve ilk üç derece ritüellerinin bir an önce ikmal edilmelerine ve öncelikle 1° ritüelinin tab ettirilmesine karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 5 Ağustos 1958 tarihli toplantısı:

Konkordato:

"Remzi Dereceler dışında çalışmak isteyen Üs.larımızın bu güne kadar yapılmakta olan iykafların Konkordatoya uygun olmadıklarını bildiren Z.H.Velibese Üs.ın izahatı dinlendi.

"Bu işin Konkordatoya uygun bir şekilde cereyanı için bir talimatnamenin yapılmasına ve kabulü halinde ona göre muamele icrasına karar verildi."

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 2 Eylül 1958 tarihli toplantısı:

Tüzükler:

Büyük Kurul'un dışından davet edilenler: Necmettin Sahir Silan, Necdet Egeran, İ. Hakkı Kutkam K.ler.

• "Celsede hazır bulunan N.S. Silan Üs. Nizamname Komisyonunun hazırlamış olduğu yeni nizamname ile komisyonun bu hususa ait yazdığı raporu takdim ederek bu güne kadar gecikmesinin sebeplerini ve bu hususta Vadilerdeki komisyon üyelerinin düşüncelerini şahsi görüşleriyle beraber arz etti.

"Yapılan müzakere ve mütalaalar dinlendikten ve Bü. Üs. görüş ve düşüncelerini açıkladıktan sonra:

- a. Nizamnamenin süratle teksir edilerek tevziine,
- b. Dâimî Heyetin bu mevzu üzerinde yapacağı müzakereden sonra noktai nazarını ayrı bir raporla Umumî Heyet'e arz etmesine,
- c. Umumî Heyet'in İzmir'de 19 Ekim Pazar günü saat 10.00 da toplantıya çağrılarak nizamnamenin görüşülmesine,
- d. Dâimî Heyet'in nizamname üzerinde yapacağı incelemeyi nihayet 23 Eylül Salı günü toplanarak kısa bir zamanda raporunu hazırlamasına" karar verildi.

Bina:

"Belediyeden istirdat edilen ve en son tashihi karar talebinin de reddedildiği anlaşılan binanın durumu üzerinde konuşuldu:

"Bü. Üs. binanın durumu için düşünce ve endişelerini açıkladı. Alınması icap eden vaziyet ve tarzı hareketi bildirdi. Uzun müzakereden sonra,

- a. Bü. Üs. bizzat Vali ve Belediye Reisi ile görüşebilmek için bu hususta bugüne kadar cereyan eden muamelatın ve yapılan

masrafların müfredatlı olarak bir özetinin hazırlanıp kendisine verilmesini ve bu rezümeye Belediyenin de bizden bil mukabil istediği ve isteyeceği matlubatının da nelerden ibaret olduğunun ilavesini,

- b. Evvelce tasavvur edildiği gibi yeni ve muazzam bir bina yaptırılmasından mutlak olarak sarfı nazar edilmesini ve mümkün olursa binayı yüksek bir bedel mukabili (Petrol Ofise) veya münasip bir diğer fiyatla sessizce satılmasını ve bu para ile de biraz daha sapa yerde her ihtiyacımızı karşılayacak ve mümkün olursa ayrıca bir gelir de temin edecek yeni bir binanın yapılmasını bildirdi.

"Müzakereden sonra teklif uygun görülerek kabul edildi."

Büyük Dâimî Heyetin 9 Eylül 1958 tarihli toplantısı:

- Remzi derecelerin dışında çalışmak isteyen K.ler için Bü. Üs.in Konkordato'ya uygun olarak hazırladığı tamim okundu ve aynen kabul edilerek tebliğine karar verildi.
- 1959 balosunun tarihi öne alınarak, 7 Şubat Cumartesi günü yapılması kararlaştırıldı.
- 16.09.1958 Daimi Heyet Toplantısında, Yüksek Şûra'ya bağlı atölyelerde çalışacak K.ler için Bü. Üs. in hazırlamış olduğu tamim tekrar gözden geçirildi ve yeni haliyle benimsendi.
- Tanınan obedianslara tayin edilecek dostluk kefillerinin saptanması için lisan ve muhaberat yönetebilecek K.lerin isimlerinin belirlenmesi istendi.

Büyük Dâimî Heyetin 30 Eylül 1958 tarihli toplantısı:

- İngiltere Birleşik Büyük Locasının sorduğu suallere verilecek yanıt tartışıldı.
- Localar Umumî Nizamnamesinin görüşüleceği Umumî Heyet'in toplantı günü 19 Ekim yerine 26 Ekim'e tehir edildi.

- Geri alınmış olan lokal binası hakkında Bü. Üs. İzahat verdi.

☆☆☆☆

**Tüzük Komisyonunun hazırlamış olduğu tüzük taslağını
takdim yazısı:**

TÜRKİYE BÜYÜK LOCASINA

Muhterem Büyük Üstat ve Aziz Kardeşler,

Türkiye Büyük Locası Umumî Heyetinin 1-2 Şubat 1958 günündeki toplantısında müttehaz²² karar ile Localar Umumî Nizamname tasarısını tetkik ve tanzim etmek üzere kurulmuş olan Komisyonumuzla Bölge Büyük Mahfelleri Nizamname tasarısının da incelenmesi ve tanzim edilmesi vazifesi tevdi edilmiş olduğundan, bu yönde dahi gerekli çalışmalarda bulunulmuştur.

Ankara, İstanbul ve İzmir vadilerini temsilen üçer biraderimizin iltihakı suretiyle teşkil edilmiş olan Komisyonumuz, İstanbul Vâdisindeki ilk toplantılarda, önce bu yöndeki tasarı ile mütenazır²³ olarak ayrı birer proje hazırlanmasını kararlaştırmış ve böylece adı geçen Vâdileri temsil eden üçer biraderimiz tarafından izhar²⁴ ve tevdi²⁵ edilen projelerin, müteakip toplantılarda tetkik edildikten sonra ilişik olarak takdim olunan tasarı ile arz edilen şekli almıştır.

Bölge Büyük Mahfellerinin kuruluşları ile vazifelilerin seçimlerine ve Bölge Büyük Mahfeli ile Bölge Daimî Encümeninin toplantılarına ve görevlilerin vazifelerine, locaların Türkiye Büyük Locası ile olan münasebetlerine ve teftiş ve murakabe vaziyetlerine ve Bölge Büyük Mahfellerinin icabında mahdut veya gayri mahdut zaman için faaliyetlerinin tatillerine dair çeşitli hükümleri ihtiva eden bu tasarıнын, Umumî Heyetimizdeki görüşmelerle en uygun şekli iktisap edeceğini umuyoruz.

Mevzuubahs tasarımı bu ümit ve temennilerle ve Aziz Kardeşlerimizin yüksek müsamahalarına sığınmak suretiyle takdim ederken

²² Müttehaz: kabul edilen, cari.

²³ Mütenazır: simetrik

²⁴ İzhar: meydana çıkarma

²⁵ Tevdi: emanet etme, verme

Kardeşçe saygı ve sevgilerimizin de kabulünü niyaz eyleriz, Muhterem Büyük Üstat ve Aziz Kardeşler.

1-10-1958

İmzalar:

<i>Komisyon Reisi</i>	<i>Raportör</i>	<i>Kâtip</i>	<i>Aza</i>
A. Galip Taş	Tarık Ziyal	Halit Arpaç	Necmettin Sahir Silan
<i>Aza</i>	<i>Aza</i>	<i>Aza</i>	<i>Aza</i>
Mustafa Sakarya	Orhan Alsaç	Hulusi Selek	İ.Memduh Seydol
<i>Aza</i>			
İsfendiyar Kadaster			

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 7 Ekim 1958 tarihli toplantısı:

Masonik Hüviyet Varakaları:

İsteyen K.lere verilmek üzere "*münasip görülecek ve değeri obedi-anslarca kabul edilmiş benzerlerine mümasil hüviyet varakasının tab ettirmesine karar verildi.*"

☆☆☆☆

26 Ekim 1958 tarihinde İzmir Vâdisinde akdedilen, tüzükler gündemli fevkalâde Umumî Heyet Toplantısı (Konvan):

Yalnız tüzüklerin görüşüldüğü bu Konvanda, iki gün süren tartışmalı bir ortamda, bazı maddeleri ittifakla, bazıları da ekseriyetle olmak üzere 172 maddelik "Localar Umumî Nizamname" si kabul edilmiştir.

Zaman darlığından Bölge Büyük Mahfelleri ile ilgili tüzük maddelerinin görüşülmesi bir sonraki Konvana bırakılmıştır.

Türkiye büyük locası Dâimî Heyeti:

YENİ ANAYASAYA GÖRE

ESKİ ANAYASAYA GÖRE

Bü. Üs.	Ahmet Salih Korur	Ahmet Salih Korur
Bü. Üs. Kay.	Mümtaz Tarhan	Mümtaz Tarhan
Bü. 1. Nâ.	Orhan Alsaç	Orhan Alsaç
Bü. 2. Nâ.	Süreyya Tahsin Aygün	Süreyya Tahsin Aygün
Bü. Hat.	Galip Menteşe	Galip Menteşe
Bü. Hat. Mu.	Celâl İmre	.....
Bü. Kâ.	İbrahim Hoyi	İbrahim Hoyi
Bü. Kâ. Mu.	Mazlum Öget	Mazlum Öget
Bü. Haz. Em.	Cemâl Gücü	Cemâl Gücü
Bü. Has. Em.	.....	Cemâl Gücü
Bü. Muhak.	Zühtü Hilmi Velibeşe	Zühtü Hilmi Velibeşe
Bü. Muhak,	Tarık Ziyal	Tarık Ziyal
Bü. Muhak.	.....	Hakkı Türegün
Bü. Muhak.	.....	Asaf Sirman
Bü. Teş.	Suat Beriker	Suat Beriker
Bü. Teş.	Celâl Öget	Celâl Öget
Bü. Teş.	Halit Arpaç	Halit Arpaç
Bü. San.	Hakkı Türegün	.....
Bü. Da. Muh.	Zühtü Berke	.....
Bü. Ha. Muh.	Asaf Sirman	.....
Bü. İd. Me.	.....	Zühtü Berke

BÜ. ÜS. MURAHHASLARI:

Naki Cevat Akkerman (Ankara Vadisi)
Sadık Bigat (İstanbul Vadisi)
Mustafa Sakarya (İzmir Vadisi)

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 5 Kasım 1958 tarihli toplantısı:

1959 Konvanının tarihi 31 Ocak 1959 olarak tesbit edildi ve tertip heyeti olarak Orhan Alsaç, Cemal Gücü ve Suad Beriker K.ler tayin edildi. Konvanın gündeminde Bü. Üs. ve Dâimî Heyet seçimleri ile Anayasa tadiline ait tekliflerin müzakeresinin yer almasına karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 18 Kasım 1958 tarihli toplantısı:

23 Kasım 1958 tarihinde İstanbul, Tepebaşı 111 Numarada yapılacak fevkalâde Umumî Heyet Toplantısı için Bü. Üs.ın İstanbul Murahhası G.H. Tekyeli K. ile görüşmek üzere ve Anayasanın 14, 21 ve 22. maddelerinin değiştirilmelerinin Umumî Heyet'e önerilmesi kararlaştırıldı.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 25 Kasım 1958 tarihli toplantısı:

Katılanlar:

- Bü. Üs. A.S.Korur, S.T.Aygün, Z.H.Velibese, C. Gücü, M. Öget, Z.Berke, S. Beriker.
- Büyük Kurul dışından davet edilenler: Galip Hamdi Tekyeli, İsmail Hakkı Kutkam.

Tüzükler:

• "Türk Yükseltme Cemiyeti Ana Nizamnamesi üzerinde Galip Hamdi Tekyeli Üs.ın verdiği izahat dinlenerek İstanbul'dan birlikte getirmiş olduğu Vâdi Üs.larıyla beraber hazırlanmış olan teklif fezlekesi incelendi:

"Zapta ekli olan bu fezlekedeki belirtildiği gibi:

- Türk Yükseltme Cemiyetinin adının aynen ipkasına,
- Birinci maddesinin yeni tesbit edilen şekilde tadiline (*tanımlama*),

- c. İkinci maddesinin (*Derneğin amaçları*) Derneğin eski nizamnamesindeki şeklinin ipkasına,
- d. Üçüncü maddesinin teklif edilen muaddel maddesinin aynen kabulüne (*Merkez Ankara'dadır... Şubeler Umumî Heyet kararıyla açılır... Şubelerin kendi idare heyetleri vardır... Umumî Heyet'e her Loca Üs. Muh. ile iki delege yollar... İdare Heyeti bir sene için seçilir ve bir başkanla altı üyeden oluşur, dönem sonunda, üye tekrar seçilebilir*),
- e. Sekizinci maddesinin de cemiyet umumî heyet toplantısı tarihinin 23 Nisan'a değiştirilerek teklif edilen muaddel şekilde kabulüne (*Dernek Umumî Heyeti iki senede bir, 23 Nisan günü toplanır, bir Reis, bir Muavin ile 14 azadan mürekkep bir heyet-i idare seçilir, %20'nin talebiyle fevkalâde Umumî Heyet toplanır, her loca Umumî Heyet'e gizli oyla seçilecek 3 delegeyle katılır*),
- f. Yirmi birinci maddesinin de yine fezlekede görüldüğü veçhile toplantıda tasvip edilen şekilde kabulüne (*her locanın adı ve numarası olacak*),
- g. 6 Mart 1955 tarihinde Dernek Umumî Hey'eti tarafından kabul edilen ilâve maddenin de teklif edilen muaddel şeklinin tasvibine karar verildi (*Umumî Hey'etin karar özetleri toplantıya katılmamış olan üyelere posta ile gönderilir. Üçüncü şahısları alâkadâr eden hususlar mahallindeki resmi veya hususi gazetelerden biriyle yayınlanır*).

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 2 Aralık 1958 tarihli toplantısı:

• Kansas Bü. Locasından gelen yılbaşı tebriki üzerine bir tebrik kartının bastırılmasına ve muhabere edilen obedianslara yollanmasına karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 27 Aralık 1958 tarihli toplantısı:

Bü.Loca Umumî Heyet'i için hazırlanan 1958 yılı faaliyet raporu okundu, ilâveler yapılarak bir daha görüşülmesine ve delegelere gündemin yollanmasına karar verildi.

☆☆☆☆

1959

1 9 5 9 yılının 31 Ocak tarihli Konvanında, "yararlar" bahsinde ileriye sürülenler, yıllarca Türk Masonluğunu meşgul etmiştir.

Eksik kalan tüzüklerin tamamlanması için büyük çaba harcandı, Disiplin ve Yargı tüzüğü, bu arada "Kardeşlik Jürisi" şeklinde Haysiyet Divanı kurulması, biju ve "alâmetler" talimatnamesi, Teftiş Tüzüğü, Yardım Komisyonu Tüzüğü, Muhasebe Tüzüğü ile Matem, Teşrifat, Tenue Blanche, Masonik Nikâh Kutlama ritüelleri görüşüldü. Basılan tüzükler satışı çıkarıldı. Her vâdide yalnızca tekris yapmakla görevli tekrisi ihtisas localarının kurulması teklif edildi.

Tanınma ile ilgili yazışmalar hızlanırken İskoçya Büyük Locası Heyeti misafir edildi, bu vesile ile binalara çeki düzen verildi. Gayri Muntazam Fransa Büyük Locası ile var olan ilişkinin İskoçya ve İngiltere tarafından tanınmamıza engel olduğu görüldü.

Bölge Büyük Mahfelleriyle gerginleşme sürdü (29 Kasım, madde 5).

Üzerine inşaat yapılacak yeni arsa arayışı başladı.

Tenue Blanche'lar için bir piyanonun satın alınması önerildi.

Büyük Dâimî Heyetin 6 Ocak 1959 tarihli toplantısı:

1958 faaliyet raporuna son şekli verildi ve 15 Ocak 1959 tarihinde delegelerin eline geçebilmesini teminen dağıtılmasına ve Mali Raporla 1959 bütçesinin de bir an önce hazırlanarak ve bastırılarak, delegelere ulaştırılmasına karar verildi.

☆☆☆☆

31 Ocak ve 1 Şubat 1959 Tarihlerinde Ankara Vâdisinde akdedilen Büyük Loca Umumî Heyet Toplantısı (Konvan):

Konvan Ankara Vâdisinden 28, İstanbul Vâdisinden 51 ve İzmir Vâdisinden 19 delege ile ritüele uygun şekilde açıldı.

26 Ekim 1958 Konvanında zaman darlığından görüşülemeyen Bölge Büyük Locaları tüzüğü görüşüldü, bazı değişikliklerle oylandı ve 1 Mart 1959 tarihinden itibaren yürürlüğe girmesi kararlaştırıldı.

Büyük Daimî Heyet seçimlerinin sonucu:

İştirakçi Sayısı	Oy Sayısı	Görevlinin adı	Görev
89	83	Ahmet Salih Korur	Bü. Üs.
89	73	Kemalettin Apak	Bü. Üs. Kay.
89	73	Orhan Alsaç	Bü. 1. Na.
84	44	S. Tahsin Aygün	Bü. 2. Na.
75	66	N. Sahir Sılan	Bü. Ha.
81	54	Necdet Egeran	Bü. Kâ.
74	73	Cemal Gücü	Bü. Haz. Em.
65	44	Zühtü Berke	Bü. Has. Em.
65	55	Refet Hakul	Bü. 1. Muhak.
65	53	Muzaffer Uras	Bü. 2. Muhak.
65	51	Suat Beriker	Bü. 1. Teş.
65	58	Celal İmre	Bü. 2. Teş.
65	51	Saffet Rona	Bü. 3. Teş.
65	48	Avni Karabece	Bü. Sanc.
65	52	Fuad Aydemir	Bü. Da. Muh.
65	52	Mazlum Öget	Bü. Ha. Muh.

"Yararlar" bahsinde günün ihtiyaç ve akımlarını belirten aşağıdaki temennilerde bulunulmuştur:

"1-Aşağıdaki Talimatın hazırlanması :
a. Büyük Locanın mesai talimatnamesi;
b. Teşrifat Talimatnamesi,
c. Usulü muhakeme talimatnamesi,
d. Matem Ritüelinin tevhit ve tanzimi,
e. Masonik Levhaların başlık ve tertip şekillerinin tevhit ve tanzimi.

"2- Büyük Tesanüt ve Teavün²⁶ Komisyonunun kurulması,

"3- Bütün Ritüellerin lisanının yenileştirilmesi ve müstacelen bastırılması,

"4- Öğretici mahiyette Masonik neşriyat yapılması,

"5- Büyük Mahfellerde kütüphanelerin tesisi,

"6- Tesis beratlarının ve diplomaların iyi kâğıtlara ve düzgün bir şekilde bastırılması,

"7- Çıracık kitabı misalinin verdiği intibah²⁷ ile Masonik neşriyatın elden geçirilmesi maksadıyla bir komisyonun kurulması,

"8- Haricî münasebetlerin tesis ve takviyesi için şahsi, fakat programlı ziyaret ve temasların yapılması ve davetlere delegelerle iştirake gayret gösterilmesi,

"9- Anayasanın tadilinde Bölge Mahfellerinin teşekkül tarzının değiştirilmesi ve sadece teknik işlerle meşgul olacak Bölge Mahfellerinin vazifedarlarının Büyük Üstat tarafından seçilmelerinin temini,

"10- Yardımların açık olarak yapılması ve harici âleme duyurulması,

"11- Her bölgede bir tekris locası kurulup bütün tekrislerin sadece bu locada bir elden yapılmasının sağlanması,

"12- Agapların asgarîye indirilmesi ve basite irca ile israfın önlenmesi,

"13- Localarda verilen konferansların bastırılıp bütün BB'.in ve hatta haricilerin istifadesine arzının sağlanması,

²⁶ Teavün: yardımlaşma

²⁷ İntibah: uyanma

"14- Her Bölgede Ioca gündemlerinin tevhidten hazırlanması ve bütün BB.'lere bildirilmesi,

"15- Haftada bir gün fakirlere parasız doktor muayenesi yaptırılması,

"16- Ölüm sandığına paralel olarak bir yardım sandığı veya umumî sigorta teşkilâtının kurulması,

"17- Kadınlara Masonik yetişme imkânlarının sağlanması,

"18- Mahfel binalarında görülecek bir yere yardım kutuları koydurularak para yardımlarının artırılması, . .

"19- Yardıma muhtaç Mason ailelerinin bir elden, muntazaman ve devamlı yardımına koşmak üzere teşkilât kurulması."

Ankaralı Kardeşlerin gösterdikleri misafirperverliğe teşekkür amacıyla bir müselles alkış yapıldı, dul kesesi Şark'a 5780 tuğla getirdi, "*Büyük Hâtibin mesai hakkındaki müsbet olan kanunî mütalaası alındıktan sonra celse kapatılarak, murahhas Üstatlar Sulh ve Sükûn içinde dağıldılar.*"

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 1 Şubat 1959 tarihli toplantısı:

Toplantı başında Bü. Üs. Ahmet Salih Korur, İsmail Hakkı Kutkam, Kadri Olcar ve Şeref Barı Kardeşleri Kâtip Muavini olarak tayin etti.

Bunu izleyen müzakerelerde:

- Bü. Hatip N.S.Sılan'ın teklifine uyularak Büyük Loca Umumî Heyeti tarafından alınan karar ve yapılan temennilerin tersimattan çıkarılarak bir araya getirilmesine ve toplu olarak Dâimî Heyet'e arz edilmesine,

- Dâimî Heyetin, tüm üyeleriyle her ayın son Perşembe günü, yalnız Ankara'daki üyeleriyle de her hafta Perşembe günleri saat 18.30 da toplanmasına, karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 3 Şubat 1959 tarihli toplantısı:

Bölge Büyük Mahfellerinde Seçim:

Bölge Bü. Mahfellerinin 15 Şubat 1959'da toplanarak Anayasanın 21. maddesi uyarınca seçim yapmalarının bir tamimle bildirilmesine,

Tüzükler:

"Büyük Loca Nizamnamesinin Şeref Barı Üs. tarafından hazırlanmış olan lisan ve üslup bakımından düzeltilmiş metni üzerinde yapılan görüşmeler sonunda rötuşlar da göz önünde bulundurulması gereken prensiplerin tesbiti için ilk 15 maddenin okunmasına,

"İttifakla karar verildi."

Bundan sonra tüzüklerle ilgili 15 madde okunarak prensip müzakereleri yapıldı.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 5 Şubat 1959 tarihli toplantısı:

15 maddenin okunmasında prensiplerin saptanmış olduğu kabul edilerek, metinde lisan ve üslup düzeltmelerinin yapılması için, Kemal Apak'ın başkanlığında, Necmeddin S. Sılan ile Şeref Barı'nın birlikte çalışmalarına ittifakla karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 12 Şubat 1959 tarihli toplantısı:

Tüzük ve Ritüeller:

"1- Umumî Heyetteki tadilleriyle son şeklini almış olan Localar Umumî Nizamnamesinde geçen celsede teşkil edilen komisyonca lisan ve üslup bakımından yapılan rötuşlara ıttılâ kesbedildi ve bu şekilde tabı ve teksiriyle, 1 Mart 1959 dan evvel localara tevziine;

"2- Bölge Büyük Mahfellerine ait olup Umumî Heyette tâdil edilerek son şeklini almış bulunan Nizamnamenin tab'a hazır metnine ıttıla kesbedildi ve teksiriyle 1 Mart 1959 dan evvel localara tevziine ; .

"3- Ritüellerin İstanbul'dan Muhiddin Celâl Duru ve İzmir'den Hasan Yusuf Başkan'ın da hazırlıklarıyla birlikte tetkik ve nihai şekle

konulması için bir komisyonun teşkili hususunda gelecek celsede müzakere yapılmasına karar verildi.

İskoçya:

İskoçya Büyük Locası Büyük Kâtibi ile sabık Büyük Üstadının 21-24 Mart 1959 da Ankara'ya yapacakları tanışma ziyareti esnasında, kendilerinin istikbal edilerek misafir olarak ağırlandıklarına ve kendilerine bu hususta bilgi verilmesine ;

İttifakla karar verildi."

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 19 Şubat 1959 tarihli toplantısı:

- Seçilen yeni Dâimî Heyet listesinin localarla Süprem Konsey'e (Yüksek Şûra), ve İngilizce'ye çevrilerek yabancı obedianslara yollanmasına,
- Senelik kelimenin localara bildirilmesine,
- Localar Umumî Nizamnamesinin 2500 adet olarak basılmasına ve satış fiyatının sonradan tesbitine karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 26 Şubat 1959 tarihli toplantısı:

İskoçya:

İskoçya Bü. Locası ile Bü. Locamızın tanışma temasını yapmak üzere 22 Mart 1959'da Türkiye'ye gelecek iki kişilik heyetin Ankara'da kabul edilmesine ve Bölge Mahfellerinin ellerindeki eski Türkiye Büyük Maşırıkına ait eşarp ve önlüklerin Türkiye Büyük Locası görevlilerinin kullanması için istenmesi ile arşiv evrakını Büyük Locaya devretmelerine karar verildi.

☆☆☆☆

Tanınma ile ilgili yazışmalar:

• İskoçya:

İskoçya Bü. L. Ön. Bü. Üs. Lord Macdonald ile Bü. Sek. Dr. Alex

F. Buchan K.ler Hindistan, Pakistan, Burma, Siam²⁸ ve Seylan²⁹'da bulunan İskoç localarını ziyaretlerinin dönüşünde İstanbul veya Ankara'ya uğrayarak tanınma talebimizi görüşmek istediler. Temasları, İzmir'de görevde bulunan İskoçyalı Robert T. Sime K. başlatmıştı. Muhaberatın Bü. Üs. A. S. Korur ile Bü. Sek. Necdet Egeran tarafından , bir yandan Robert T. Sime ile, diğer yandan da doğrudan İskoçya Bü. L.sı Bü. Sek'i ile yürütülmüş olduğunu görüyoruz.

İskoçyalı Bü. Görevlilerin hava alanında kolay tanınmak üzere mektupla yollamış oldukları fotoğraflar arşivimizde saklıdır.

☆☆☆☆

İngiltere:

Bü. Üs. Ahmet Salih Korur, İngiltere Birleşik Büyük Locasına, tanınma talebinde bulunan 18 Mart 1959 tarihli mektubunda 1956 yılındaki kuruluşu özetleyerek, Türkiye Büyük Locasında Tanrıya inancın şart olduğunu, yalnız erkeklerin kabul edildiğini, din ve politika tartışmalarına hiçbir surette izin verilmediğini, Eski Landmarklara, Masonik örf, adet ve görevlere canı gönülden riayet edildiğini beyan etti. Bizi tanımış olan büyük locaları da şöyle sıraladı: Hollanda Grand Orient'ı, Kansas Bü. L., Küba Bü. L., Brezilya'nın Sao Polo ve Santa Caterina Bü. L. ları, Almanya Birleşik Bü. L. sı, İsviçre'nin Alpina Bü. L. sı ve Fransa Bü. L. sı.

• Gayri Muntazam Fransa Büyük Locası:

Bü. Üstadın Gayri Muntazam Fransa Büyük Locası'nı listesine dahil etmesi problem yaratmıştı. İskoç Heyetinin Ankara ziyaretinden sonra, 5 Mayıs tarihli ve Dr. Necdet Egeran'ın 15 Mayıs'ta Londra'ya uğrayacağını bildiren ikinci mektubunda, Büyük Dâimî Heyet'in Fransa Büyük Locası ve İtalya Grand Orient'ı ile yazışmayı askıya aldıklarını ve Lüksemburg Konvansiyonuna dahil olmaktan vaz geçtiklerini yazıyordu.

☆☆☆☆

²⁸ Siam: Tailand

²⁹ Seylan: Sri Lanka

Tüzük ve Talimatnameler:

Fikret Çeltikçi K., Büyük Üstat Ahmet Salih Korur'a 9 Mart 1959 tarihli mektubunun eşliğinde, "İzmir'de kabul edilmiş bulunan Localar Umumî Nizamnamesi hükümlerine tamamen intibak ettirmiş olarak hazırladığı aşağıdaki dört tasarıyı sundu:

1. Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası Disiplin ve Masonik Adalet Nizamnamesi.
2. Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası mensuplarına mahsus alâmetler talimatnamesi.
3. Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası Teftiş Talimatnamesi.
4. Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası Yardım Komisyonu Nizamnamesi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 12 Mart 1959 tarihli toplantısı:

İskoçya'dan Gelen Heyetin Karşılanması:

1. Aşağıdaki muvakkat programın İskoçya Bü. Lo.dan gelecek ziyaretçi üstatların tensiplerine sunulmasına:

22 Mart Pazar: 17.50: Esenboğa'da karşılama; 18.30: Ankara Palas Oteli'ne varış; 20.30: Bü. Üs. ve Dâimî Heyetten bazı K.lerle birlikte özel akşam yemeği.

23 Mart Pazartesi: 16.00: Dâimî Heyetle görüşme; 18.00: bir loca ziyareti; 20.00: Kokteyl ve akşam yemeği.

24 Mart Salı: 6.00: Otelden hareket ; 7.00: Esenboğa'dan hareket.

2. Misafirlerle birlikte ziyaret edilecek locanın ve çalışma derecesinin tesbitinin Dâimî Heyetin 22 Mart toplantısında müzakere olunmasına;

3. Büyük Dâimî Heyet toplantısına İstanbul ve İzmir'den katılacak üyelerin bu defaya mahsus olmak üzere gidiş - geliş uçak biletlerinin Büyük Loca tarafından ödenmesine ve bundan sonraki harcırah hususunun gelecek toplantıda müştereken müzakere olunmasına;

4. Misafirlerin mâbedimizi ziyaretleri münasebetiyle:

a. Gereken temizlik ve boya işleriyle elektrik tesisatının tamirlerinin yaptırılmasına ve locadaki tezyinatın tamamlanmasına;

b. Masonik tezyinatın ikmal işini bedeli mukabilinde deruhte etmesi için Necdet Pençe Biraderden rica edilmesine;

c. Sütunların ve vazifedarların yerlerinin ritüelimize göre düzeltilmesine;

d. Bütün bu işlerin tedvirine Bü. Kâ. Muavini İsmail Hakkı Kutkam Biraderin tavzif olunmasına;

İttifakla karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 18 Mart 1959 tarihli toplantısı:

Yazışmalardan Türkiye Büyük Locasını tanyan obedianslara Küba, Sao Polo (Brezilya), Santa Caterina (Brezilya), Almanya, İsviçre (Alpina) ve Fransa Büyük Localarının (Gayri Muntazam Fransa Büyük Locası) eklendiği anlaşılmaktadır..

☆☆☆☆

İngiltere ile yazışmalar:

İngiltere Birleşik Büyük Locası Bü. Sek.i, mektuplarında ısrarla, Türkiye Büyük Locasını kuran 29 locanın menşeiini sormaktadır. 30 Mart 1959 tarihli cevabi mektubunda, Bü. Üs. Ahmet Salih Korur Büyük Locayı kuran 29 locanın menşei hakkında dolaylı cevap vererek, 1948'deki uyanışın Yüksek Şûra tarafından gerçekleştirildiğini tekrar anlatır.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 19 Mart 1959 tarihli toplantısı:

Localar Umumî Nizamnamesinin 3 liraya ve Bölge Büyük Mahfel Nizamnamesinin de 50 kuruşa satılmasına, Doğuş Locasının inisyativi ile satın alınması düşünülen piyanonun tedarikinin daha münasip bir fırsata talikine karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 22 Mart 1959 tarihli toplantısı:

Bina:

Yeni bina hakkında görüşüldü. Binanın *alâhâlini*³⁰ kullanılmaya-çağına karar verilerek muhtelif alternatifler tartışıldı. Bu meyanda mezkûr binayı kiralamaya talip Amerikan Haberler Ajansı ile Celal İmre K.in temasına karar verildi.

Ziyaretçilerin Karşılınması:

a. Saat 17.50'de Esenboğa Hava Alanına gelecek "İskoçya Büyük Locası Büyük Kâtibi ile mezkûr Loca Sabık Bü. Üs.nın karşılınmaları için Bü. Kâ. Necdet Egeran B. İle Bü. Teşrifatçı Celâl İmre B. in Hava Alanına gitmelerine,

b. Bü. Üs. ile beraber Muavini Kemalettin Apak, Bü. Kâ., Bü. Teş, Bü. Muh. ve Kâ. Muavini Kadri Olcar BB.in misafirler ile Ankara Pa-las Salonunda akşam yemeğinde bulunmalarına,

c. 2.ci akşama ait programın da bu görüşmelerden sonra tanzimi-ne karar verildi.

İkinci Akşam Programı:

1. Pazartesi akşamı saat 17.00'de Bü. Dâimî Heyet'in Lokalde hazır bulunmaları,

2 Teşrif eden misafirlere mahfelin gezdirilmesi,

3. İstirahat salonunda misafirler ile görüşme,

4. Saat 20.00'de Ambasadör'de verilecek ziyafete Dâimî Heyet azaları ile Bö. Lo. Mah. Üs.1 ve Muh. Lo.lar Üs.larının iştiraklarına karar verildi. (Bu karar telefonla alâkalılara bildirilmiştir.)"

Ritüeller:

1. 1.ci derece ritüelinin Bü. Dâimî Heyetçe incelenerek, esası bozulmadan, gerekli düzeltmelerin yapılmasına ve son şeklin Bü. Dâimî Heyetçe tetkikinden sonra basılmasına,

2. 2.ci ve 3.cü derece ritüellerinin incelenmesinden sonra, bunlar hakkında da karar verilmesine,

³⁰ *Alâhâlini: olduğu gibi.*

● Mühür ve antetlerin son verilen karar ve esasa göre yeniden yaptırılmasına,

● Pek mütehalif ve gelişi güzel tanzim edilen Muh. Lo. lar davetnamelerinin esasa uygun bastırılmaları için numune hazırlanmasına,

● Orhan Alsaç B. in yazılı takririnin tetkik edilerek son şekli verildikten sonra 1.ci derece ritüellerin tab ettirilerek Muh. Lo.lara tevziine karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 26 Mart 1959 tarihli toplantısı

İşe yaramaz halde bulunan yeni binanın Amerikan Haberler Ajansına satılması görüşüldü.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 2 Nisan 1959 tarihli toplantısı:

- Bü. Üs. aleyhteki neşriyat konusunda konuştu.
- 1° ritüelinin elden geçirilme görevi Orhan Alsaç ve Celâl İmre K.lere verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 16 Nisan 1959 tarihli toplantısı:

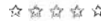
Matbu Evrak:

Fiyatları Büyük Dâimî Heyetçe tanzim edilmiş olup Bölge Büyük Mahfellerine localara tevzi edilmek üzere gönderilmiş bulunan Nizamnamelerin biraderlere daha fazla fiyatla satıldığına ve farkların localara ve Büyük Mahfellere gelir kaydedildiğine ittila hasıl olduğundan, bu gelirin ne gibi emri hayra tahsis edilirse edilsin, tecviz³¹ olunamayacağı mütalâa edilmiş ve ne nizamnamelerin ve ne de Büyük Locadan tevzi için gönderilen diğer herhangi neşriyatın tesbit edilen fiyatların hiç bir suretle değiştirilmemesi ve şimdiye kadar tahsil edilmiş bulunan farkların da biraderlere iade olunması hususlarının Bölge Büyük Mahfellerine tamamen bildirilmesine;

³¹ Tecviz: izin verme

Nizamname lâhikalarına dahil tahkikat levhaları, yemin varakaları ve sair matbu evrakın bedellerinin tekris ve terfi harçları meyanında ödendikleri kabul edildiğinden, bunların parasız tevzi olunmasına;

Loca davetiyeleriyle sair matbu evrakın tiplerinin ve fakat bunların tab'larının ait oldukları localara bırakılmasına; evvelce bastırılmış bulunan tiplere uymayan kırtasiyenin müsveddelik kâğıt haricinde kullanılmasının men edilmesine ve bu hususun loca müfettişlerince murakabe olunmasına; ittifakla karar verildi.

Büyük Dâimî Heyetin 30 Nisan 1959 tarihli toplantısı:

Dış İlişkiler, Ritüel ve Tüzükler:

Gündem mucibince İskoçya Bü. Lo.sından gelen misafirlere ait not ile İskoçya Bü. Lo.sından gelen levha okundu.

1. İngiltere ile münasebatımızın samimi olduğu, Fransa Bü. Lo. sı ile bir bağılılığımızın olmadığı, Cenubi Amerika Bü. Lo.ları ile olan münasebatımızın durdurulduğu, Lüksemburg Konvansiyonuna iştiyak edemeyeceğimiz hakkında İngiltere'ye gidecek olan Bü. Kâ.e söz selâhiyeti verilmesine;

2. Fransa ve İtalya Bü. Lo.ları ile muhaberatımızın inkıtaa uğratılacağına dair İrlanda Bü. Lo.sına cevap verilmesine;

3. İngiltere'ye gidecek Bü. Kâ. in hareketinin bildirilmesine;

4. 1° ritüelindeki esas dairesinde Hatip ve Kâtip mevkilerinin doğru olarak değiştirilmesi hakkında Muh. Lo.lara tamim yapılmasına;

5. 2° ve 3° ritüellerinin teksiri yapılarak Dâimî Heyet'e tevziine ve tetkikine;

6. Anayasa tadilleri hakkında N.S.Sılan B.in takriri okunarak, Anayasa hazırlık çalışmaları tadil komisyonu kurulmasına; Ankara Vâdisinden 3, İstanbul Vâdisinden 3 ve İzmir Vâdisinden 3 üye Bira-

derin seçilerek ayrı ayrı çalışmalarına; Orhan Alsaç, Celal İmre ve S.T.Aygün BB.in bu heyete seçilmesine ;

Karar verildi.

Müfettişlerin Seçimi:

Ankara ve İstanbul Vâdisi Muh. Lo.larının teftişi için (3)er, İzmir Vâdisi için de Dâimî Heyet'ten (2) müfettişin seçilmesine;

Teftiş nizamnamesi hazırlanana kadar, kısa bir zamanda, müfettişlere ait maddelerin bölgelere tamimine;

Bölgeler Muhterem Lo.larını Bü. Lo. adına teftiş ve mürakabeye memur edilmek üzere Ankra Bö. Lo. sı için Orhan Alsaç, S.T.Aygün ve Z. Berke;

İstanbul Bü. Lo. sı için Refet Hakul, Saffet Rona ve Fuat Aydemir;

İzmir Bö. Lo. için Muzaffer Uras ve Avni Karabece BB.in seçilmesine karar verildi.

• Berayi tedavi Amerika'ya gidecek olan Bü. Hat.in istifa talebi okundu, kendisine mezuniyet verilmesine ve avdetine kadar Zühtü Berke Biraderin vekâlet etmesine;

• 15 Mayıs 1959 tarihinden itibaren İngiltere ve Amerika'da bir vazife seyahati yapacağını ifade eden Büyük Kâtibe de, aynı zamanda İngiltere ve Amerika Büyük Locaları ile kendisine verilen talimat dairesinde temasta bulunacağı vazifesi dolayısıyla, vazifesi müddetince mezuniyet verilmesine, Kâ. Mua.ni İsmail Hakkı Kutkam B.in vekâleten vazifelendirilmesine karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 28 Mayıs 1959 tarihli toplantısı:

500 adet bastırılan Türk Yükseltme Cemiyeti Türkiye Bü. Lo. Nizamnamesinin Bölge Büyük Mahfellerine dağıtılmasına ve bunların beheri için verilen 125 krş. baskı masrafının bölgelerden alınmasına, localara verilecek beratların Orhan Alsaç K. tarafından dizayn edilmesine, 1° ritüellerinin, tetkik için Dâimî Heyet üyesi Kardeşlere verilmesine karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 4 Haziran 1959 tarihli toplantısı:

- İngiltere Bü. Lo. sıندان gelen cevap okundu ve tanınmanın gerçekleştiği yeni obedianslarla ilgili bilgilerin ekleneceği yeni bir mektubun yazılmasına,
- Dostluk kefillerine verilecek beratın hazırlanması görevinin Orhan Alsaç K.'e verilmesine, karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 25 Haziran ve 10 Eylül 1959 tarihli toplantıları:

- 1° ritüellerinin düzeltildikten sonra, tatil devresinde bastırılarak bölgelere dağıtılmasına;
- 1° ritüellerinin 500 krş. bedelle satılmalarına, karar verildi.

☆☆☆☆

İngiltere:

19 Eylül 1959 tarihli mektubu ile İngiltere Birleşik Büyük Locası Büyük Sekreteri Stubbs K. Türkiye Büyük Locasını kuran 29 locanın menşeiini sorar.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 27 Eylül 1959 tarihli toplantısı:

1. Bir evvelki zabıtlar okunarak, Bü. Da. H. toplantılarının bade ma her ayın son Pazar günü saat 10.00'da yapılmasının tadilen kabulüne,
2. 1° ritüelinin Bö. Lo. ları eliyle ve (5) lira bedelle Biraderlere satılmasına,
3. 3° ritüelinin Saffet Rona Üs. tarafından rövizе edilerek Dâimî Heyetin tasvibine arz edilmesine,
4. Teftiş ve Teşrifat tâlimatnamelerinin Muzaffer Uras ve Avni Karabece; Matem Celsesi ritüelinin ve loca tesis merasimi

tâlimatnamesinin Zühtü Berke, Kadri Olcar ve İsmail Hakkı Kutkam; Tenüblanş ve Ziyafet celseleriyle Masonik Nikâh ritüellerinin Suat Beriker ve Celâl İmre; Usulü Muhakeme tâlimatnamesinin Refet Hakul ve Orhan Alsaç; Muhasebe tâlimatnamesinin de Cemâl Gücü Üstatlar tarafından tetkik edilerek Dâimî Heyet'in tasvibine sunulmasına,

5. Hakikat Lo.nun dahilî talimatnamesinin Refet Hakul Üs. tarafından tetkik olunarak Dâimî Heyet'in tasvibine sunulmasına,

6. 1° ritüelinde tasrih edildiği veçhile Lo. larda bulunan 3 Nur-u Ziya menbainı teşkil eden Mukaddes Kitaplar ile Gönve ve Pergelden, Mukaddes Kitapların loca çalışmaları esnasında açık olarak, gönve ve pergelin de ayrı ayrı olarak yemin kürsüsü üzerinde bulundurulmasına ve yemin esnasında hangi kitap üzerinde yemin edilecek ise, o açık kitap üzerine gönve ve pergelin, çalışma derecesine göre vaziyet verilmek suretiyle yerleştirilmesine âzami dikkat gösterilmesinin Bö. Lo. larına tamimine ve Lo. larda müfettişlerin bu hususun yerine getirilmesine ehemmiyet vermelerine,

7. Localar Umumî Nizamnamesinin 78. ci maddesinde zikri geçen «İlk Celse» den kastın, mütad ve resmî celse olduğunun Bö. Bü. Lo.larına tavzihan tamim olunmasına,

8. Hayrullah Örs Üs. İle Ali Şevket Erkün Üs. arasında geçtiği öğrenilen nâhoş hâdisenin, İstanbul'daki üç Müfettiş Üs. tarafından tahkiki zımnında kendilerine salâhiyet verilmesine, İttifakla karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 5 Ekim 1959 tarihli toplantısı:

2° ritüeli üzerinde görüşülerek düzeltmeler yapıldı. Baştaki "KÂİNATIN ULU YARADININ ŞANİ CELİLİNE İZAFETLE" ibaresinin ve yürüyüş tarzının bir daha tetkik edilerek 15 gün zarfında önerilecek şekil üzerinde varılacak karara göre, bastırılmasına karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 29 Kasım 1959 tarihli toplantısı:

Ritüeller:

1. Ritüellerde Lo. ların açılış ve kapanışında Üs. Muh.ler tarafından okunan cümlede geçen "..... *izafette ve* ....." kelimelerinin hazfolunmasına³², 2 ye karşı 11 reyle;

2. 2° ritüellerinin (5) lira bedel mukabilinde BB.lere satılmasına;

Arsa - Bina:

Anadolu Kulübü binası ve arsası ile Türk Yükseltme Cemiyetine ait arsanın mübadelesi için yapılacak görüşmelerde Bü. Lo. yı Cemal Gücü Biraderin riyasetinde Orhan Alsaç ve Kerim Arman Biraderlerden müteşekkil bir Heyetin temsil etmesine ve bu heyete mübadelede lehimize asgari 500.000.- liraya kadar fark olabilecek şekilde müzakerelerin idaresine salâhiyet verilmesine;

- Türk - Amerikan Derneği'nin vâki yardım talebine cevaben (300.-) liralık bir yardım yapılmasına;

(Bölge Büyük Mahfellerinin Görev Tarifi):

Böl. Bü. Lo. nun idari meşguliyetlerinin fazlalığı dikkate alınarak, Böl. Bü. Lo. sının mesailerini sadece lokallerin idarî işlerine ve şube hesaplarının tevhidine hasretmelerinin, Türk Masonluğunun yüksek menfaatları için daha müsmir³³ neticeler vereceği mütalâa edildiğinden, lokallerin idare dışındaki Masonik işleri ile malî işleri hakkındaki bilcümle muhaberatının bundan böyle doğrudan doğruya Türkiye Bü. Lo. sı ile yapılmasına;

- Senelik bilançonun tanzim edilebilmesi için Lo. Ların Bü. Lo.ya olan aidat borçlarının, yeni seçimlerin başlayacağı 16 Aralık 1959 tarihinden önce tesviye olunması hususunun Lo. lara tamimlen bildirilmesine;

- Bundan böyle Lo. lara gönderilecek tamimlerin takibi için birer suretlerinin müfettişlere de tebliğine;

- Bu seneki Konvan'ın, 31 Ocak 1960 Pazar günü İstanbul'da toplanmasına;

³² *hazf: aradan çıkarmak*

³³ *müsmir: bereketli, verimli.*

• Dâimî Heyet Ocak toplantısının, 30 Ocak 1960 Cumartesi günü İstanbul'da yapılmasına;

(Menşe İntizamı):

İskoçya Büyük Locasından gelen ve Türkiye Büyük Locasının İngiltere ve Amerika Büyük Locaları tarafından muntazam tanınmasında daima engel teşkil eden menşein intizamı meselesini kökünden halletmek üzere İskoçya Büyük Locasınca Büyük Locamızın tahkim ve takdisi yolu ile legalize edilmesi için yapılan teklife ait yazıların tercüme ettirilip iyice tetkikinden sonra müzakere olunmasına ittifakla karar verildi.

Büyük Dâimî Heyetin 27 Aralık 1959 tarihli toplantısı:

İskoçya:

İskoçya Büyük Kâtibi ile Bü. Kâ. imiz arasında vaki muhaberat okunup ittila kesbedilerek Bü. Lo. mızın takdisi yoluyla Anglo - Sakson Mason Alemince muntazam tanınmamızın prensip itibarıyla kabul edilmesine, ancak bu teklifin İskoçya Bü. Lo. tarafından resmen gönderilmesi hâlinde nihai karara varılabileceğinin mezkûr Bü. Lo. Bü. Kâ. ne bildirilmesine karar verildi.

Büyük Dâimî Heyet Kararlarının Localarda Tartışılması:

Bü. Dâimî Heyet kararlarının Muh. Lo. larda hiçbir suretle münakaşa edilemeyeceği ve Bü. Dâimî Heyet tarafından vazifelendirilen Müfettişlere söz hakkı verilmesi hakkında bir tamimin Muh. Lo. lara gönderilmesine;

Teftiş Tüzüğü:

Dâimî Heyet İzmir'deki Kardeşlerimiz tarafından hazırlanan teftiş talimatnamesinin, Dâimî Heyet İstanbul'daki Kardeşlerimiz tarafından da tetkik edilerek gelecek toplantıya hazır olarak getirilmesine;

Kardeşlik Jürisi:

Lo. lar Kardeşlik Jürilerine esas olmak üzere Hey'eti Adûl Nizamnamesinin bir an evvel tanzimine;

• Hey'eti Umumîye toplantısının da 31 Ocak 1960 Pazar günü ma-lum hendesi noktada saat 10.00'da yapılmasına;

• Umumî Hey'et toplantısı gündeminin : (1- Açılış, 2 - Bir evvelki tersimatın okunması, 3 - Büyük Dâimî Hey'et Faaliyet ve hesaplarına ait idarî ve malî raporların okunması, 4 - Anayasa tadil tekliflerinin müzakeresi, 5 - Teklif ve dilekler, 6 - Kapanış) teksir edilerek (15) gün evvel ismen murahhas üyelere ve remzi localara gönderilmesine;

• Hey'eti Umumîyeye iştirak edecek murahhasların zarurî masraflarının, Büyük Locanın bütçe imkânsızlığı dolayısıyla Muh. Lo. lar tarafından verilmesi hususuna ekseriyetle karar verildiğinden bu tamimin de Muh. Lo. lara yapılmasına;
İttifakla karar verildi.

☆☆☆☆

1960

1960 yılı faaliyetinin önemli bölümü 27 Mayıs Devrimini izleyen günlerde, Büyük Locanın alması gereken tavrı saptamakla ilgili araştırmalarla geçmiştir. Büyük Üstat Ahmet Salih Korur tutuklanmış fakat henüz yargılanmamıştı. Mahkûm edilebileceği gibi beraat edilme ihtimali de vardı. Ancak Büyük Loca uzun süre Büyük Üstatsız kalamazdı. Olağan üstü bir Konvan tertip edildi. Üç olasılık gözüküyordu:

a) Büyük Kaymakam K. in, müteakip konvana kadar, vekâleten Büyük Locaya başkanlık etmesi,

b) Büyük Üstadın iskat edilmesi,

c) Büyük Üstadın müstafi kabul edilmesi.

- Bu son şıkta da, Büyük Üstatla birlikte Büyük Kurulun toptan istifaya etme ya da etmeme gereği uzun uzadıya tartışıldı.

Ayrıca bir de "deklarasyon" (bildiri) konusu vardı. Devrimi destekleyen bir bildiri yayınlanmalı mıydı?

Devrimin hemen sonrasında Orhan Alsaç ve Enver Necdet Egeran K.ler istifa ettiler, sonra da istifalarını geri aldılar.

1960 yılı başında tartışılan önemli bir konu da "Kâinatın Ulu Yaradını" tâbirinin değiştirilmesi idi, hattâ bu konuda sergilenen hırslı tutum, 31 Ocak 1960 tarihli Genel Kurul tersimatının yok edilmesine yol açacaktı. Bu elektrikli konvanın hikâyesini, o yıl ilk defa Büyük Kurul'a giren Sahir Talat Akev Üstadımızdan, naklen yazdım.

Türk Mason tarihinde ilk defa bir Büyük Üstat, tekris esnasında Üstadı Muhteremin elinden çekici alıp merasimi devam ettirmiştir. 8 Nisan 1960 tarihinde Büyük Üstat Ahmet Salih Korur, Üstadı Muhterem Müeyyet Tekyeli'nin elinden çekicini aldı.

Aynı yılda iki olağan üstü Konvan yapıldı ve Kemalettin Apak Büyük Üstat seçildi.

Bu dönemde merkez Ankara'dan İstanbul'a nakledildi, Bölge Büyük Mahfelleri ile sürtüşme büyüdü, "Büyük" kelimesi unvanlarından çıkarılarak, sadece Bölge Mahfeli şeklini aldı; başkanlarının unvanı da "Bölge Büyük Üstadı" yerine "Üstadı Muhteremler Meclisi Başkanı" olarak değiştirildi.

Bunların dışında, Büyük Kurul toplantılarını meşgul eden başlıca konular, Masonik hüviyetlerin bastırılması, İç Tüzük, Kardeşler Jürisi ve Anayasa tâdil teklifleri olmuştur.

Kemalettin
APAK
(1898 - 1962)

Bü. Üs.:
1960 - 1962

Büyük Dâimî Heyetin 10 Ocak 1960 tarihli toplantısı:

Çalışma raporu taslağı okunarak gerekli düzeltmeler yapıldı, Adana'da bir locanın açılması, Masonik hüviyet varakalarının bastırılması görüşüldü ve henüz tanıma muameleleri tamamlanmamış olan New York Bü. Locasından gelen ziyaretçilerin çalışmalara kabul edilmemeleri kararlaştırıldı.

Büyük Dâimî Heyetin 30 Ocak 1960 tarihli toplantısı:

1. Malî rapor okunarak, bunun Bü. Loca Umumî Heyetine aynen sunulmasına,

2. Anayasa tadil teklifleri okunarak:

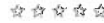
a) Bölge Büyük Mahfellerinin Bölge Mahfellerine kalbedilerek Bölge Büyük Üstatlarına Üstadı Muhteremler Meclisi Başkanlığı mahiyetinin verilmesinin,

b) "Kâinatın Ulu Yaradanı" tabirinin değiştirilmemesinin (ekseriyeti âra ile),

c) Bü. Lo. toplantılarının Nisan ayı içinde Bü. Üs.ın tensip edeceği bir tarihte yapılmasının Bü. Loca Umumî Heyetin'de savunulmasına,

3. Teftiş talimatnamesi okunarak, bunun aynen kabul edilmesine ve fakat ek listelerinin Bü. Haz. Em. Cemal Gücü Üstat tarafından tevhidten yeniden tanzim olunmasına,

İttifakla karar verildi.

31 Ocak 1960 Tarihinde İstanbul'da akdedilen Umumî Heyet Toplantısında ittihaz³⁴ edilen kararlar ve izhar³⁵ edilen temenniler:

Not: Arşivimizde Bu toplantının tersimatı kayıptır, yalnızca alınan kararların listesi mevcuttur,

³⁴ İttihaz: kabul edilen

³⁵ İzhar etmek: ifade etmek, göstermek

A.İttihaz edilen kararlar:

1. 1959 Faaliyet Raporu kabul edildi.
2. 1959 Malî Yılı Raporu kabul edildi.
3. 1960 yılı bütçesi, teklif veçhile kabul edildi.
4. Umumî Heyet toplantısının Ocak ayı yerine Nisan ayı içinde yapılması ve bununla ilgili olarak Anayasanın 14. maddesinin tâdili kabul edildi.
5. "Kâinatın Ulu Yaradanı" tâbirinin devamı kabul edildi.
6. "Böl. Bü. Mahfeli" isminin "Bölge Mahfeli" olarak değiştirilmesi ve bununla ilgili olarak Anayasanın 21 ve 22. maddelerinin tâdili kabul edildi.

B.İzhar edilen temenniler:

1. Büyük Loca çalışmalarını tanzime matuf ve Anayasanın 17. maddesinin icap ettirdiği bir dahilî nizamnamenin hazırlanması,
2. Fahrî azalık müessesesinin, fakirlik ilmühaberi olmaktan kurtarılması (icap ederse kaldırılması).
3. Her biraderden ayda 10'ar lira ödemesi şartıyla ölüm halinde 10.000.- lira ödemeyi istihdaf eden bir sigorta kurulması,
4. Masonluğun mânevi cephesinin takviyesi.

☆☆☆☆☆

31 OCAK 1960 GENEL KURUL'UN KAYIP TERSİMATI:

Arşivimizde bu konvanda yalnızca alınmış olan kararların listesi var, tersimati ise yok. Daha doğrusu herhalde yok edilmiş.

Sahir Talat Akev adında, yeni delege olmuş genç bir Kardeşimiz ilk defa bir konvanda katılıyordu. Bü. Üs. En Muh. Sahir Akev K.'den bu olaylı konvanın hikâyesini sordum ve 15 Nisan 1999 günü bana o gün konvanda olanları ayrıntılarıyla anlattı. Olay yukarıdaki alınmış kararlar listesindeki 5 numaralı kararla ilgilidir. Tuttuğum notlardan Büyük Üstadın anlattıkları:

"İzmir delegesi Avni Karabece K. Fransızca bilen bir Kardeşimizdi ve Fransa'da kullanıldığı gibi «Grand Architect de l'Univers»'in tercümesi olan «Kâinatın Ulu Mimarı» deyiminin ritüellerimizde kullanılmasını istiyordu. Oysa, kapanıştan önce bizde kullanılan deyim «Sâni-i Âzâm-ı Kâinat» idi ve, yerine, 1950'lerin başından itibaren Türkçeleşmiş şekli olan «Kâinatın Ulu Yaradanı» kullanılmaya başlanmıştı.

"Avni Karabece K. bu konuda önceden hazırlamış olduğu tavrı okudu. Karabece K.'e göre bizdeki şekil çok katıydı, oysa, Fransız Masonlarının kullandıkları şekil çok daha esnekti ve yoruma imkân tanıyordu, dolayısıyla ritüellerimizin bu konuda Fransız ritüellerine benzetilmesini talep ediyordu.

Bü. Üs. Ahmet Salih Korur bu değişikliğe temelden karşı olduğunu; kaldı ki devletteki görevi nedeniyle, politika dünyasında, «şu Masonların yaptığı işe bakın, şimdi de Allah'a mühendis demeye başladılar» şeklinde gelebilecek bir yorumdan fevkalâde rahatsız olacağını söyleyerek oylamaya geçti. Takririn lehinde havaya kalkan ellerin çokluğunu görünce de, oy saymaya gerek duymadan, "Takrir kabul edilmiştir, şimdi ben istifa ediyorum" dedi, çekicini Bü. Üs. Kaymakamı Kemalettin Apak K.'e verdi ve kapıya doğru yöneldi. Saffet Rona K. bu arada Ko. K.'e yüksek sesle seslenerek kapıyı tutmasını ve Bü. Üs.'ın dışarı çıkmasını engellemesini tembih etti, ama Bü. Üs., itirazlara rağmen Mâbedi terk etti.

"Kemalettin Apak K. Kardeşleri sükûnete dâvet ettikten sonra bir çekiç darbesiyle oturuma on dakika için ara verdi. Kardeşler dışarı çıktıklarında müthiş bir kulis başladı..... Kemalettin Apak K. oturumu tekrar açtığı anda, Ahmet Salih Korur yanında yer almıştı.

"İlk sözü alan Kemalettin Apak, Bü. Hâ. K.'e kanunî mütalâasını sordu. Bü. Hâ. de, daha önce oylar sayılmadığına göre, yapılmış oylamanın geçersiz olduğunu ve tekrarlanmasının gerektiğini ifade etti. Oylama tekrarlandı, bu defa çoğunluk takririn aleyhinde oy kullanınca, Ahmet Salih Korur Bü. Üs. çekicini geri aldı."

Büyük Dâimî Heyetin 28 Şubat 1960 tarihli toplantısı:

Yüksek Şûra'dan gelen Alliance Maçonique Internationale davetine cevap verilmemesine,

İstanbul'a gelen ve tanımadığımız obedienslara ait Gran Komandörlerin Remzî Locaların çalışmalarına kabul edilmemelerine, localarda ritüellere uygun hareket edilmesi hakkında tamim yazılmasına, bölge mahfellerinden gelen levhaların ayakta dinlenmemelerine ve Remzî Derecelere ait olmak üzere (Türk Yükseltme Cemiyeti) tarafından bir mecmua çıkarılmasına karar verildi.

3 Nisan 1960 gününde Ankara'da yapılması gereken Büyük Dâimî Heyet toplantısı, "Amerika" Bü. L. Ön. Bü. Üs. ını karşılayabilmek üzere 8 Nisan 1960 Cuma gününde İstanbul'da toplanmak üzere tehir edildi.

☆☆☆☆

Büyük Üstat Ahmet Salih KORUR K. in öfkesi³⁶:

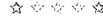
8 Nisan 1960 Cuma gününde, 11 numaralı Müsavat Muh. L. sınıfı gündeminde Metin Durum, Altan Öke ve Mişel Margulies adlı haricilerin tekris töreni vardı. Adayların gözleri bağlıydı ve birinci seyahat yaptırılmıştı.

Kapıya vuruldu. Koruyucu, Osman Şevki Figen K., kapıyı aralayıp dışarı bakınca, dışarıda bekleyen Bü. Üs. Ahmet Salih Korur'u gördü, usulcacık Üs. Muh. Müeyyet Tekyeli K'e Bü. Üstadın merasimle içeri alınmak istediğini bildirdi. Üs. Muh. Bü. Üs.ın resmi kıyafetiyle gelip gelmediğini sordu, cevap olumsuz olunca, merasimsiz içeri alınmasını istedi. Koruyucu kapıyı aralayıp Bü. Üs.'la konuştu ve Bü. Üs.'ın merasimle içeri alınmak üzere ısrar ettiğini Üs. Muh.'e söyledi. Müeyyet K. "olmaz" deyince Bü. Üs. gitti.

Üçüncü seyahat yapılırken, kapıya tekrar vuruldu. Bu defa Bü. Üs. regalyasını takınmış olarak dışarıda bekliyordu. Yapılacak bir şey kalmamıştı. Bu görüşmelerin, kapıya vuruşların merasimin bir parçası olduğunu sanan adaylar, gözleri bağlı olarak dışarı çıkarıldılar ve Bü. Üs. çelik kubbenin altından Mâbede girdi. Üs. Muh. onu basamakların dibinde karşılayarak kendisine usulünce çekici teslim edince, Bü. Üs. hışımla çekici kaptığı gibi, Üs. Muh. makamına geçti ve

³⁶ Bu kitabın yazarı Celil Layiktez K. 1964 yılında Müsavat Locasında tekris oldu ve 8 Nisan 1960 günü olanların hikâyesini Müeyyet Tekyeli, Osman Şevki Figen (İbrahim Şevki Figen'in babası) ile Mişel Margulies K. lerden dinledi.

merasime kaldığı yerden devam etti. Böylece bu üç Kardeşimizi Bü. Üs. Ahmet Salih Korur K. tekris etmiş oldu.

Devrim nedeniyle yapılamayan Büyük Dâimî Heyetin 29 Mayıs 1960 tarihli toplantısı:

23 Mayıs 1960

DAVETİYE

18 Bü. DAİMÎ HEYET AZASINA

Muh. Bü. Üs. im.

Bü. Dâimî Heyetimizin aylık umumî toplantısının 29 Mayıs 1960 Pazar günü saat 10.00 da, Ankara'da İzmir Cad. No. 4/A daki Lokalimizde yapılacağını arz eder, Sevgi ve saygılarımı sunarım.

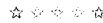
Bü. Kâ.

ENVER NECDET EGERAN

G ü n d e m:

1. Teftiş Raporları,
2. Muh. Lo. ların dahili nizamnameleri
3. Gayri Muntazam ilân edilecek KK.
4. Yeni açılan Lo. ları tesis etmek üzere Lo. larından istifa edip kısa bir zaman sonra Lo. larına dönen ve tebenni etmek isteyen KK. İn tebenni harcı H.
5. İstanbul vadisi müfettişleri hakkında
6. Turgut Bayar K. imizin yurt dışında kaldığı müddetçe aida-tının alınmaması H.
7. Diğer mevzular

Not: 27 Mayıs Devrimi nedeniyle bu toplantı yapılamamıştır.

Orhan Alsaç K. in önce istifası, sonra istifasını geri alması:

Orhan Alsaç K. 27 Mayıs Devriminden hemen sonra Masonik ve harici tâbirleri birlikte kullanarak aşağıdaki istifa mektubunu yazdı:

Ankara, 3.6.1960

Türk Yükseltme Cemiyeti
(Türkiye Büyük Locası)
İdare Heyetine
(Dâimî Heyetine)

Yurdumuzda yok edilmeye çalışılan hürriyetin yeniden elde edilmesi ve ilelebet yerleştirilmesi için ordumuz tarafından girişilen millî hareketin ve zaten bizim benimseyip telkin ettiğimiz umdeler olan kardeşliğin ve insan haklarının korunması için başlayan çalışmaların insanlara bu fikirleri öğreten ve bu yolda yetişmelerini isteyen cemiyetimiz tarafından herhangi bir tarzda tasvibi için Bilgi Kolu (Locası) tarafından vaki teklifin, idare heyetindeki bütün kardeşlerin candan taraftarı ve arzulayıcısı olduğunu ayrı ayrı ifade etmelerine rağmen, mevcut örfi idare kararlarını tetkik edip imkânlar aramadan ve fevkalade zamanlarda lüzumlu fevkalade kararları almayı düşünmeden, toplanamayacağımız mülahazasıyla mevzuu tehir etmek suretiyle geçen toplantının dağılması, içimde vazifelerimizi lâıyık ile yapmadığımız üzüntüsünü doğurmuştur. Mensubu bulunduğum bütün diğer teşekküller muntazaman toplanırlarken, bizim toplanmama kararımız üzerine idare heyetinde (Dâimî Heyette) kalarak bu tarihi anda Umumî Heyete (Büyük Locaya) karşı sorumlu durumda kalmak istemediğimden istifayı uygun buldum

Hepinize kardeşçe sevgi ve saygılarımı sunarım.

Orhan Alsaç

Aşağıdaki imzalı not el yazısıyla mektubun altına sonradan ilâve edilmiştir:

"12.6.1960 tarihinde yapılan müzakerelere iştirak ettim ve istifamı geri aldım.

12.6.1960 - Orhan Alsaç" (imza)

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 12 Haziran 1960 tarihli toplantısı:

Katılanlar:

Bü. Üs. Kay.:	Kemalettin Apak
Bü. 1. Na.	Orhan Alsaç
Bü. Ka.	Enver Necdet Egeran
Bü. Haz. Em.	Cemal Gücü
Bü. Has. Em.	Zühtü Berke
Bü. Muh.	Refet Hakul
Bü. 1. Teş.	Suat Beriker
Bü. 2. Teş.	Celal İmre
Bü. Muh.	Fuat Aydemir
Bü. 3. Teş.	Saffet Rona
Bü. Ka. Mua.	Kadri Olcar
Bü. 2. Muh.	Avni Karabece

Kemalettin Apak Üs. aşağıdaki izahatı verdi:

Hadise şudur : Dâimî Heyeti bir aydır toplamak istedik, bütün arzumuz rağmen heyeti daime toplanamadı. Bü. Üs.ın meşguliyeti, seyahatı, Orfi İdare kararları dolayısıyla toplanamadı.

Bü. Üs.ın tevkifini müteakip Bilgi Muh. Lo. sı toplanmış ve bir karar alarak Dâimî heyete sunmuştur. Toplanmak üzere geçen perşembe bir araya geldik, fakat bazı biraderler gelmediği için tam toplanamadık. Bununla beraber Bilgi Muh. Lo. dan gelen karar sureti okundu. Ahmet Salih Korur'un tevkifinin Masonluktan dolayı değil, dış vazifesinden ileri geldiği konuşuldu. Deklarasyon yapmanın iki mah-

zuru olabilir düşüncesi hakim oldu. Birincisi politik bir hareket olabilir. İkincisi memlekette hakkımızdaki telâkki maalesef dinsizlikle ithamdır. Bu sırada Milli İnkılâp hareketine dinsizlik ithamları sıçratılmış olabilir. Toplantı sırasında gelen bir asker birader, Faik Reşit Birader vasıtasıyla toplantıların yapılmamasını ve sessiz kalınmanın daha doğru olacağını söyledi. Millî Hareket, Masonluğun tam istediği Hürriyet havasını getirmiştir ve Masonluk bundan büyük memnuniyet duymuştur. Ancak bunu vesile ittihaz ederek Masonluğu ortaya atmadan çekinildi. Bazı kardeşler deklarasyon fikrini savundular, karar verilmeden dağıldık.

Cuma günü Necdet Egeran Üs. bana telefon etti, toplantıların yapılmasında mahzur olmadığını bildirerek Bü. Dâimî heyetin toplanmasının lüzumuna işaret etti.

Hayrullah Örs B. telefon etti. Konvanı toplamamanın lâzım geldiğini söyledi ve siz toplamazsanız biz toplayacağız diye ilâve etti. Ahmet Salih'i iskat etmemiz lâzım geldiğini ve bundan sonra da siyasetle ilgili şahısların böyle vazifelere getirilmemesi icap ettiğini söylemesi üzerine kendisine Konvanın toplanmasının paraya mütevakıf bulunduğunu söylediğim zaman paraca İstanbul'un yardım edeceğini ve bir an evvel böyle bir kararın verilmesini tekrarladı .

Mahfellerin çalışmasını kararla durdurmamıştık. Binaenaleyh Örfî İdare kararları kaldırılınca toplantılar yeniden başladı. Heyeti Daimi Azaları ile hususi konuşmalarında hepsi istifa etmek istediklerini ve Konvanı toplayarak hem kendileri ve hem de bütün Dâimî hey'etin müstafi addedilmesi hususunu bildirdiler. Ben şahsan Üstadı Azam iskat edilerek yerini almam diye bir düşüncem olmamıştır. Ben Masonlukta olabileceğimi olduğum kanaatındayım.

Hulâsa, Umumî heyeti derhal toplantıya çağırmağı istiyorum. Durumun müzakeresi ve icap ederse yeni seçimlerin yapılması lâzımdır. Ben şimdiye kadar siyasi bir partiye girmedim ve girmek niyetinde de değilim. Hamdolsun şimdiye kadar da partiye girme mecburiyetinde bırakılmadım. Hayrullah Örs B. Ahmet Salih'in iskattan bahsetti. Heyeti Umumîye ne karar verir bilmem. Mason olarak konuşacağım. Ahmet Salih B. le en az bağdaşacak benim, zira ben iskat edilerek o Üstadı Azam olmuştur. Buna rağmen mevkufl bulunan Ahmet Salih için henüz bir mahkûmiyet kararı yok. Bir kardeşi-

mize bugün ayağını sürçmüş diye bir tekme de biz mi atalım ? Hatta, mahkûm olmadan onu Masonlar mı mahkûm etsin ? Hatta, dedim ki inşallah beraat eder, tekrar Mason olarak (Herhangi Siyasi bir mevki olarak değil) Üs.lık vazifesini alır ve yeni konvan seçimine kadar vazifesinde kalır. Bu kubbe altında hiçbir zaman partizanlık veya siyaset bahis mevzuu olmamıştır. Ahmet Salih de burada hiçbir veçhile partizanlık yapmış değildir. İstedığınız kadar konuşalım. Masonluğu ikiye ayırmayalım. Konvanı, Nizamname hükümlerini de bir tarafa bırakıp derhâl toplantıya çağıralım, Hatta Masonluk merkezini İstanbul'a nakletmeyi faydalı görürüm. İleride de Siyasi ihtilâtlar önlenmiş olur. Her şey Konvanda yapılabilir. Yeter ki Masonlukta inşikak³⁷ olmasın.

Konvanı serbest bırakmak için heyeti daimenin istifa etmesine ve Ahmet Salih'in de iskâtına değil, müstafi addedilmesine karar verilmesine taraftarım. Deklarasyon taraftarı değilim.

Orhan Alsaç B. in konuşması:

Perşembe günü toplantımızda Örfî İdare kararları dolayısıyla toplanamayacağımız neticesine varmıştık. Halbuki böyle bir karar yoktu. Binaenaleyh yanlış bir neticeye varmışız. Kusurlu olduğumuz kanaatına ulaştım, Onun için istifa etmiş idim. Şimdi bu toplantı yapıldığı için istifamı geri alıyorum,

Necdet Egeran B. Bilgi Muh. Lo. sınıfın kararını okudu.

Kemalettin Apak Üs. Evvelâ Ahmet Salih işini halledelim. Sonra da deklarasyon işini ele alalım. Ahmet Salih işini hallederken Konvanı toplamak mevzuunu düşünelim, Heyeti daime istifa etsin, Ahmet Salih de iskat değil müstafi addedilsin.

Refet Hakul B.: Ahmet Salih B. le bir mukadderat birliği yapmış değiliz, Bizi seçen Konvandır.

Fuat Aydemir B.: Vaziyet kötü her tarafta kaynaşma var. Bu gibi kararlarda teenniye elden bırakmak bizi yanlış yola götürebilir, Nizamnameye uymamız lâzım.

³⁷ *Inşikak: bölünme*

İskat kötü bir kelime, bize yakışmaz. Ahmet Salih henüz mahkûm olmadığına göre biz iskata gidemeyiz. Bir çare bulmak lâzım. Biz şah-sımızı ona bağlamadık. Heyeti umumîye İstanbul'da toplansın: ' Dâimî heyet toptan istifa ederse O da müstafi addedilir.

Ben diyordum ki, sükûnet devrine gelinceye kadar Ahmet Salih'i mezun addedelim, Acele karar vermekle bünyemiz sarsılabilir. Bakı-yorum ki hava şiddetli. Binaenaleyh ne karar verilirse ona ittiba³⁸ edeceğim,

Suat Beriker B.: Ahmet Salih Üs. ölse idi ne olacaktı ? Ahmet Sa-lih bugün Emniyet altındadır. Binaenaleyh neden acele ediyoruz da normal Konvani beklemiyoruz ? Fevri harekete neden lüzum görüyo-ruz ? Mahkûmiyetini beklemeyi daha iyi görürüm. Başka Cemiyetler-de de reisleri götürdüler, ne heyeti umumîye topladık ve ne de iskat ettik. Neticeyi beklemeyi muvafık görürüm. Bilmediğim cepheler varsa ben de dinleyeyim, fikrimi değiştirebilirim.

Kemalettin Apak Üs.: Hürriyet Şehitleri merasimine çelenk yaptı- rıp gönderdik.

Celâl İmre B.: Cemiyetimizin durumu için bir deklarasyona git-meyi lüzumlu görürüm. Bü. Üstadımızın durumuna gelince, bir hük-me bağlanmadan onun hakkında bir karara, varmak yersizdir. Dâimî Heyetin çekilmesini ve yeni seçim yapılmasını usul bakımından fay-dalı görürüm.

Avni Karabece B.: Bu hadiseler olmadan dahi aleyhte bir takım hareketler vardı ve Ahmet Salih yüzünden fena durumda kalıyorduk. Bü. Üs. seçimle gelmiştir. Siyasetle başa gelmiş değildir. Biz dışarıya uyararak fevri hareketlere gidemeyiz. Hayrullah Örs B. de, Ahmet Sa-lih'in başa gelmesinde mesuldür. Bü. Lo. Bü. Üstadı zan ve töhmet al-tındadır. Belki mahkûm olacaktır, belki de olmayacaktır. Bizim öz kardeşimiz katil olsa idi, mahkûm olsa idi, biz onu kardeşlikten atabi- lir miydik ? Kardeşlik hakkından nez'etmemiz³⁹ politikaya karışma-mız demektir. Belki mahkûm olacaktır, ama kardeşliği nez'edilmiş ol-mayacaktır. Büyük Lo. yı toplayalım, zira daha evvelden böyle bir toplantıya lüzum vardı. Masonluk toplu olarak hiçbir hareket yap-

³⁸ ittiba: uyma

³⁹ nez etmek: çekip koparmak

maz. Masonlar tek tek hareket eder. Aldığı masonik terbiye icabı budur. Deklarasyona da taraftar değilim. Masonluk pasiftir. Masonluk içinde bir kaynaşma olduğu için Konvanı toplamak şarttır. Politikacı adamların başa getirilmemesi zaruridir. Fakat düşmüş bir kardeşi tepemeyiz.

Muzaffer Uras B.: His tarafını bir yana bırakalım. deklarasyon siyasete karışmak demektir. Maalesef Ahmet Salih başa gelmiştir, fakat biraderdir. Ancak mahkûm olduktan sonra iskat ve. ihraç edilebilir: Bugün iskat etmek zebunküşlük⁴⁰ olur.

Saffet Rona B.: Cemiyet misallerinde müstafi saymak hukuken mümkün müdür ? İşimiz kolaylaşır. Ahmet Salih bugün mahkûm değildir. Beraat ederse yüzüne bakamayız. Esasen fevri ve kırıncı hareketlerinden dolayı Masonluk memnun değildi. Fakat o ayrı. Müstafi saymak mümkünse onu yapalım. Kararı Konvana bırakmak daha iyi olur. Konvan toplantısına ben de taraftarım. Deklarasyon meselesine gelince biz mason olarak esasen iyi karşılanmıyoruz. Kendimizi ortaya atmayalım. Deklarasyon yapılmasını muhataralı görüyorum. Hayrullah Örs B. in konuşması hissî ve şahsîdir. Biz onları dinleriz, fakat mevzuatımızın dışına çıkmayız. Konvan toplantısına lüzum görmüyorum, ama bugünkü hava dolayısıyla yapılmasına taraftar olabiliyorum. Ahmet Salih ne mevkuftur, ne mahkûmdur. Ama vaziyet ve hava böyle olunca bir karar vermek mecburiyetine gidiyoruz. Üç ay müddetle mecburi izin vermek suretiyle onu vazifeden tecrit edebilirsek Konvana öylece gideriz ve Konvan kararını verir. Biz de vazifemizden tecerrüt⁴¹ ederiz ve Konvanı kararında serbest bırakırız.

Saffet Rona B. in yazılı beyanı okundu:

"Son günlerde yurdumuzun muhtaç olduğu huzur ve hürriyeti sağlama yolunda vukua gelen büyük ve necip hareketler sırasında suçlu veya suçsuz birçok siyasi ricalin muhafaza. altına alınması gibi zaruri görülen tedbirler arasında Türkiye Bü. Lo. sının Bü. Üstadı Ahmet Salih Korur da görülen lüzum üzerine aynı muameleye tabi tutulmuştur.

"Türk Milletine mal olmuş bu necip hürriyet ve inkilâp hareketi karşısında vazife ve salâhiyetlerini kötüye kullanmak töhmet ve mülâhazası ile

⁴⁰ zebunküş: kendinden zayıfa acımayan, kendinden zayıfa gücü yeten.

⁴¹ tecerrüd: her şeyden boş olma.

muhafaza altına alınanların bu durumları, bir yanlışlık eseri olduğu kadar haklı bir ithama da mesnet olabilir ki, bu cihet yapılacak incelemeler ve muhakemeler sonunda ancak kesin olarak anlaşılabilir.

"Ancak, Ahmet Salih Korur B. in bugünkü durumu Derneğimizin hareket ve faaliyetleri ile ilgilenmesine imkân bırakmadığı gibi cemiyetimiz de bu şartlar altında kendisi ile olan ilgi ve temasları muhafaza edememek durumuna düşmüştür. Ve bu hâlin ne kadar devam edeceğinin de tayin ve tahmini mümkün görülememektedir,

"Binaenaleyh;

a) Büyük Üstat Ahmet Salih Korur'un bu vazifesinden müstafi sayılmasına,

b) Yeni bir seçim yapılınca kadar işlerin Bü. Üs. Kaymakamı Kemalettin Apak B. tarafından tedvirine,

c) yeni bir seçim yapılmak üzere Umumî heyetin en kısâ bir zamanda toplanmasına,

"karar verilmesini rica ediyorum."

Avni Karabece B.: Bugünkü Askeri idarenin Masonluk aleyhinde olduğu kanaatında değilim. Milli Birlik Komitesinde de üç Biraderimizin bulunduğu biliyorum. Bizim iyi insan yetiştiren pasif bir müessese olduğumuzu kendilerine anlatacağım.

Refet Hakul B. Dâimî Heyet azası ve İstanbul havasını bilen birisi olarak konuşacağım. Bir birader adam öldürse veya hırsızlık yapsa idi bu tebeyün edinceye kadar düşük gününde o biraderin yanında kalırdım, Düşen bir kardeşimize yardım Masonik vazifemizdir. Hiç bir partiden değilim. Bugünkü vaziyet ve itham fena idare ve kardeşi kardeşe kırdırmaaktır. İtham çok ağırdır. Binaenaleyh Ahmet Salih Kardeşi, Masondur diye bu ağır itham karşısında ne müdafaa edebiliriz ve ne de yardımına koşabiliriz.

Namık Gedik de Masonmuş. Fakat buna mukabil Namık Kemal de Masondu. O da çıkar, bu da çıkar. Bü. Üs. Kaymakamının rolü ve vazifesi anayasada yazılı olduğu gibi zayıftır. Ahmet Salih Biraderi müstafi addetmenin yolunu bulmalıyız. Ahmet Salih Masonluk menfaati için çalıştı. Kötü huylarını da burada yonttu. Buna rağmen şid-

det taraftarıyım, Masonluğa hiçbir şekilde dokunulmamasını isterim. Masonluğu kurtarmak için bir veya birkaç Masonu feda etmek zaruretindeyiz. Konvanın bugün zamanı değildir. Çıkışlar yapılarak fevri hareketlerle Masonluğu ikiye, üçe ayırmak durumu hasıl olabilir. Biz mukadderatımızı Ahmet Salih Korur'a bağlamış değiliz. Ahmet Salih'in vazifesini kaldırmak şarttır. Yerine Kaymakamın vazifedar kılınması icap eder. Konvan (Heyeti Umumîye) ancak Ankara'da olabilir. Heyeti Umumîyeyi tatil sonrasına bırakabilir miyiz ? Deklarasyon meselesine gelince, yapılması taraftarıyım.

Kemalettin Apak Üs.: Ahmet Salih Korur'u müstafi addetme salâhiyetimiz yoktur. Bir an evvel Konvanı toplayalım, orası karar versin. Biz de istifa ederek Konvanı serbest bırakırız.

Avni Karabece B.: Deklarasyonun bugün kıymeti yoktur. Vaktiyle inkılâptan evvel yapılması mana ifade ederdi. Ahmet Salih'in hataları evvelce belli iken neye vaktiyle onu seçtik ? Politik pozisyonu olan bir zatın başa gelmemesi gerekirdi. Ama netice alınmadan hareket etmek Masonlukta riya olur. Efkârı umumîye önünde Masonluğun bugün aktif bir harekette bulunması doğru değildir.

Necdet Egeran B.: Cemiyetler kanununa göre, Bü.Üstadı, yani İdare Heyeti Reisini, vazife göremeyecek durumda olduğundan ve uzun zaman toplantılara gelemeyeceğinden müstafi addetmemiz kabildir. Bununla, beraber heyeti umumîyeyi de derhal toplantıya çağırmamız ve bizim de istifa etmemiz lâzımdır. Bu suretle yeni seçim yapılır. Deklarasyona gelince ben de yapılması taraftarıyım.

K A R A R L A R :

1- Büyük Loca Heyeti umumîyesinin fevkâlade olarak toplantıya çağırılmasına,

2- Ruznamenin;

a) Bugünkü durumuna nazaran vazifesini yapmasına imkân bulunmayan Bü. Üs. hakkında müzakere icrası ve alınacak karara göre kısmî veya umumî seçim yapılması,

b) Bilgi Muhterem Locası tarafından Bü. Dâimî heyete sunulan tahrirî müzakeresi,

şeklinde tesbitine.

3- Toplantının 26 Haziran 1960 Pazar Günü Saat 10.30 da İstanbul'da Nuruziya Sokağındaki lokalde yapılmasına;

4- Ankara ve İzmir'den gidecek murahhaslara (300,-) er lira yol parası verilmesine ve bu paranın şimdilik Localar tarafından ödenecek Büyük Loca borçlarına mahsup edilmesine;

5- Bilgi Muh. Lo. sı tarafından Büyük Dâimî heyete sunulan 1 Haziran 1960 tarihli levha okunarak esas muhtevasına. ittifakla mutabık bulunulduğuna, ancak 15 gün zarfında Umumî Heyet içtimaa davet edilmiş bulunduğuna göre mevzuun ruznameye alınarak orada görüşülmesi suretiyle camianın hissiyatına daha geniş bir şekilde tercüman olunmasına;

6- Fevkalâde Umumî Heyet toplantısına kadar Bü. Üs. vazife ve salâhiyetlerinin Bü. Üs. Kay.1 Kemalettin Apak B. tarafından deruhte edilmesine;

7- Her ne sebeple olursa olsun Locasından istifa edip ayrılanlar tekrar o locaya avdet etmek istedikleri ve Localarınca da kabul edildikleri takdirde tebenni harcı alınmasına;

8- Yeni teftiş talimatnamesine göre Muh. Lo.larımızı teftiş etmek üzere (isimleri aşağıda yazılı K.lerin tayin edilmelerine): .....

İttifakla karar verildi.

İmzalar: Bü Üs. Kay. Kemalettin Apak; Bü. Ha. Necmeddin Sahir Sılan; Bü. Kâ. Enver Necdet Egeran

☆☆☆☆☆

Büyük Üstat Ahmet Salih Korur K.in müstafi sayılmasını isteyenler:

Mevkuf bulunan Büyük Üstat Ahmet Salih Korur K.in müstafi sayılmasını isteyen Refet Hakul, Necdet Egeran ve Ahenk Locası envarı, başta Üs. Muh. Hayrullah Örs olmak üzere Bü. Da. Heyet'e çeşitli protesto mektupları göndermişler, bu arada Necdet Egeran uyumak suretiyle Masonluktan ayrılmak istediğini beyan etmiş, sonradan, gelişmeler üzerine, istifasını geri almıştır.

☆☆☆☆☆

**Fevkalade Umumî Heyet Toplantısı Tersimatı⁴² -
26 Haziran 1960**

Bü. Lo. Umumî Heyetinin 26 HAZİRAN 1960 Pazar günü saat 10.00 da İstanbul vâdisinde akdettiği. Fevkal'ade toplantıda:

HAZIR BULUNAN VAZİFELİLER:

Bü. Üs. Kay.	Kemalettin Apak B.
Bü. 1. Nâ	Orhan Alsaç B.
Bü. 2. Nâ.	Muzaffer Uras B. (Vekâleten)
Bü. Hat,	Rafet Hakul B. (Vekâleten)
Bü. Kâ.	Enver Necdet Egeran B.
Bü. Haz. Em.	Cemal Gücü B.
Bü. Has. Em.	Zühtü Berke B.
Bü. Muhak.	Suat Beriker B. (Vekâleten)
Bü. Teş.	
Bü. Dah. Muh.	Fuat Aydemir B.
Bü. Hâ. Muh.	Mazlum Öget B.
Bü. Sancaktar	Avni Karabece B.

(Bü. Kâ. tarafından yoklama yapılarak gelenler ve gelmeyenler tesbit edildi. Bu duruma göre Umumî Heyet toplantısına Ankara'dan 27 delege yerine 21, İstanbul'dan 58 delege yerine 49, İzmir'den 22 delege yerine 14 delegenin iştirak etmiş olduğu ve bu suretle 107 delegeye mukabil 84 delegenin hazır bulunduğu, binaenaleyh ekseriyetin sağlandığı anlaşılarak mutat merasimle celse açıldı.)

31 Ocak 1960 tarihinde akdedilen mutat yıllık toplantıya ait zabıt okundu ve söz verildi:

Rahmi Duman - Cârî ve müteammem⁴³ olan usullere göre, mutat toplantı zabtının normal celselerde okunması gerekirdi. Bununla be-

⁴² Önemi göze alınarak Tersimat bütünüyle ve aynen verilmiş, bu arada imlâsı da muhafaza edilmiştir. Masonik kısaltmalardan sonra gelen üç noktalar yerine tek nokta kullanılmıştır (C.L.).

⁴³ Müteammem: bilerek

raber güzel bir zabıt dinledik, teşekkür ederiz. Müzakere açılmasına lüzum yoktur.

Avni Karabece - Zapta ait bir noktaya işaret edeceğim: Ben takrimi geri alırken: (Vaziyetin ehemmiyetine binaen şimdilik geri alıyorum) demiştim.

Ali Şevket Erkün - İstanbul'daki binaya sarf edilen 38.000.- Lira borcun ödenmesi bahsinde, Ankara'daki davanın halline medar olması için tehir edilen 50.000.- Lira alacağımızın da zabıtta ifade edilmesi lâzımdır.

Bü. Üs. Kay. KEMALETTİN APAK - Fevkal'ade toplantı her zaman yapılmaz. Mutat toplantılar da senede bir defa olacağına göre, zabıt okutulmuştur.

(Bü. Hat. Üs. ın işaret edilen noktaların ilâvesi suretiyle zaptı sabıkın kabulünün reye konulması hususundaki teklifi üzerine, reye konuldu ve kabul olunduğu Bü. Üs. Kay.ı tarafından ilân edildi.)

Bü. Üs. Kay.ı Kemalettin Apak; toplantımızın mevzuu olan ve iki maddeden ibaret bulunan gündemimizin müzakeresine geçiyoruz:

- 1 - Kismî veya Umumî seçim,
- 2 - Deklarasyon teklifi.

Bu esaslara göre, kısa maruzatta bulunacağım. Karanlık bir geceden uyandıığımız zaman, hakiki güneşle Hürriyet güneşinin bir arada doğduğunu ve memleketin yıllardan beri hasretini çektiği temiz bir havaya kavuştuğunu gördük. İnkılâp mes'ut hadisesinin akabinde, Bü. Üs. Ahmet Salih Korur B. nezaret altına alındı. Bu arada sıkı yönetim hükümleri icabı olarak, bazı yerlerde, Masonik çalışmalar yapamadık.

Bü. Üs. nezaret altına alınmış olduğuna göre, yapılacak muamelelerin hep birlikte gözden geçirilmesi için, bu fevkal'ade toplantıya lüzum görülmüştür.

Anayasa'mız bütün salâhiyetleri Bü. Üs. ın şahsında teksif etmiş ve Bü. Üs. Kay. ını, ancak Bü. Üs. ın vereceği muayyen salâhiyetleri kullanabilen bir eleman halinde bırakmıştır.

Bu itibarla, teşkilâtımızın Büyük Üstatsız nasıl yürütülebileceği, Anayasa'mıza göre ne tarzda bir şekli hal bulunması icap edeceği, ancak sizlerin kararınızla tecelli edecektir.

Biz, Dâ. Bü. Hey' et olarak, mevzuat ile telifine imkân vermek için, iki şık üzerinde huzurunuzda gelmiş bulunuyoruz. Bü. Üs. ın vazifesini fiilen ifa edemeyecek durumda bulunduğu cihetle, müstafi addetmek ve bu suretle yerine bir Bü. Üs. seçmek, yahut Bü. Dâ. Heyeti tamamen müstafi sayarak umumî seçim yapmak.

İsmail Paya - Ruznamede kısmî veya umumî seçim kelimeleri var. Halli gereken iş, Bü. Üs. işidir. Bü. Dâ. Heyetin ipkası veya yenisinden seçilmesi ile o işin alâkası yoktur. Bahusus ki, Bü. Dâ. Hey'et, istifa da etmemiştir.

Bü. Üs. Kay.1 Kemalettin Apak - İzmir delegelerinin bir teklifi var, onun okunmasını rica edeceğim: (Hulusi Selek B.: bu teklifi okudu.)

Fikret Çeltikçi - Bilgi Muh. Lo.sı 1.6.1960 tarihli toplantısında, Umumî efkâra da tercüman olduğumuzu zan ettiğimiz bir karar ittihaz etti, ve Milli İnkilâbı desteklemek için bir deklarasyon yapılması lüzumunu Bü. Dâ. Hey' ete teklif etti. Bu arada, Bü. Üs. meselesi çıktı ve işler gerektiği gibi yürütülmedi. O günden beri gelişen fikirlere göre, Dâ. Bü. Hey' etin tamamen istifası lâzım gelecektir. Anayasa'mızın maddelerine göre, Bü. Üs. ın görevlendirdiği kimse olmadığı için, Bü. Dâ. Heyetin istifası bir zarurettir.

Bü. Üs. Kay.1 Kemalettin Apak - Aynı mevzuun tekrarı, zamanımızı lüzumsuz yere harcamaya sebep olacaktır. Bü. Dâ. Hey' et, tasvip ettiğiniz takdirde istifaya hazırdır. Daha evvel bir istifa mektubu ile huzurunuzda gelmeyişiğimiz, sizlerin emirlerinizi almak içindir. Rahatsızlığı dolayısıyla hâlen Amerika' da bulunan Bü. Hat. Necmeddin Sâhir Silan B. in istifa mektubu, heyetçe istifa edildiği takdirde, mevki muameleye konulmak üzere, benim yanımdadır. Bizler de ayrı ayrı istifaya hazır vaziyetteyiz.

Tarık Ziyal - Şark'tan aldığımız izahat bizi tatmin etti. Bü. Dâ. Heyetin toptan istifası bu işi halletmez. Zaten, bugün yeni bir seçim için mücehhez değiliz. Yeni seçim devresine kadar Bü. Üs. Kay. 1 Kemalettin Apak B.in tam salâhiyetle vazife görmesini teklif ediyorum.

Macit Erbudak - Eski an'anelerin müdevven⁴⁴ bulunduğu kitabı inceledik. Bü. Üs. ın hastalanması, ölümü ve gaybubeti hâlinde, Kay.ın, yahut 1. Nâ. veyahut 2. Nâ. vazifeyi üstüne alacağını ifade eder. Hiç biri bulunmazsa, en yaşlı azâ bu işi yapar diyor. Biz Anayasayı kendi elimizle daraltmış, Kaymakam'ın salâhiyetlerini tahdit etmişiz. Türkiye' de Türk Masonluğunu kurarken yaptığımız bu montaj hatâsını tashih edersek, acabâ yeminlerimiz buna engel olur mu ?

Bü. Üs. Kay.ı Kemalettin Apak - Vereceğiniz karar, Masonluk tarihinin mühim bir sahifesini teşkil edecektir. Serbest konuşulmasını ve en uygun karara varılmasını istiyorum. Aklü hikmet her işimizde rehberimiz olsun.

Orhan Alsaç - Bü. Dâ. Hey' etin burada istifaya hazır olduğu bildirildi. Ben Ankara' da iken istifa etmişim, fakat İstanbul'da istifa edeceğiz denildiği için istifamı geri almıştım. Eğer yanlış anladımsa tekrar istifa ediyorum.

Bü. Üs. Kay. Kemâlettin Apak - Bü. Dâ. Hey'et, Kabine mütenazırı⁴⁵ bir teşekkül değildir. Bü. Üs.ın istifası veya müstafi ad edilmesi, diğer vazifelilerin ona imtisalini⁴⁶ icap ettirmez. Birer birer seçilmiş olan vazifeliler, Bü. Üs. a bağlı olmadıklarına göre, umumî ahkâma tabi olarak çalışırlar, heyeti umumiye isterse, hemen hepimiz istifa ederiz. İstifa etmeyiniz, vazifeye devam ediniz, denilirse, o zaman ayrılanların yerine seçim yaparız.

Sacit Öncel - Masonik çalışmalarda hissin üstünde kalmaya mecburuz.

Ömer Sıtkı Erdi - Hâdiselere bigâne⁴⁷ kalamayız. Ahmet Salih Korur iskat edilmeli ve Bü. Dâ. Heyet' de istifa etmelidir. Yeniden hemen seçime geçmeliyiz.

(Saat 14 de tekrar toplanmak üzere saat 13 de yemek tatili yapıldı. Saat 14 de ikinci celse açıldı.)

⁴⁴ müdevven: dîvan, kitap hâline konulmuş; bir araya getirilip çeki düzen verilmiş.

⁴⁵ Mütenazır: birbirinin karşısında bulunan, simetrik.

⁴⁶ İmtisal: gerekeni yapma, bir örneğe göre hareket etme, alınan emre boyun eğme..

⁴⁷ bigâne: kayıtsız, yabancı.

Bü. Üs. Kay.ı Kemalettin Apak - Celseyi açıyorum. Elde üç takrir vardır. Bunlardan birisi: Bü. Üs. salâhiyetlerinin, Kaymakamı tarafından kullanılması şeklindedir. İkincisi: Tarık Ziyal B. in teklifidir, 1. teklifi desteklemektedir. Üçüncüsü, Fikret Çeltikçi B. indir, yeniden seçilecek Bü. Üs. ile diğer vazifelilerin, "eski vazifelilerin bakiye müddetleri için seçilmesini istemektedir".

BB. imizden bir kısmı, Bü. Dâ. Hey' etin toptan değiştirilmesini; bir kısmı da Statüko'yu muayyen intihap⁴⁸ devresine kadar muhafaza ederek, Bü. Üs. lık vazifelerinin Kay. tarafından ifa edilmesini istemektedir.

Abdullah Atasagun - Anayasa'nın tadili için ayrıca konuşulmalıdır. Bugün için en uygun karar, Kaymakam'a Bü. Üs.lık vazife ve salâhiyetlerini vermek olacaktır.

Cemil Omaç - İzmir teklifi, İzmirliilerin kül hâlinde ifadesi ve kanaati değildir. Nezaret altına alınanların ihraç edilmeleri taraftarıyım.

Bezmi Ötkeren - Bü. Dâ. Hey'etin değiştirilmesine lüzum yoktur. Eksiği tamamlamakla iktifa etmeliyiz. Anayasa'yı da buna göre tadil edelim.

Dr. Fethi Erden - Kaymakam, Bü. Üs.ın gaybubetinde, onun salâhiyetlerini kullanabilmelidir. İzmirli KK.in teklifine ben de iştirak ediyorum. Mes'ut bir inkılâp yapmış bulunuyoruz, bu hayırlı netice ve tecellilere uyacak şekilde Anayasa'mızı da tadil edelim.

Sezai Konukgil - Anayasa'yı bugün değiştirmek, hukukî bakımdan imkânsızdır. Örf ve âdetin de hâkimiyetini göz önüne almak lâzımdır. Bü. Üs. Kay. na salâhiyet vermek, en muvafık tarzı harekettir. Bu husustaki teklifin reye konulmasını rica ediyorum.

Sâcîc Öncel - Beş seneden beri Bü. Lo. merkezinin İstanbul' da mı, Ankara'da mı olması lâzım geldiği cihetini halledemedik. Bizi tahtea⁴⁹ edenler pek çoktur. Sahaflardan almış olduğum bir kitapta: "Sâcîc Öncel gâvurdur." diye yazıyor. Ahmet Sâlih Korur'u, mahkeme kararı ile sabit oluncaya kadar iskat edemeyiz. Bü. Dâ. Hey' etin toptan istifasına gelince; böyle bir hareket teşevvüş⁵⁰ doğurur. Normal seçim

⁴⁸ intihap: seçim

⁴⁹ Tahtea: aşâğılamak (tahte: alt, tahte-l-bahir: denizaltı)

⁵⁰ teşevvüş: kargaşa

zamanına kadar vazifede kalmanız lâzımdır. Kaymakam'a salâhiyet vermek suretiyle işi halledelim.

İlhan Güngören - Takrirler vazih değildir. Bü. Üs.ın, Büyük Üs-tatlık sıfatı bâki kalacak mıdır? Bü. Üs., ağır suçların töhmeti altındadır. Bu suçlar, Masonlukla kabili telif değildir. Ben tekliflerin vuzuhlandırılmasını istiyorum. Bü. Dâ. Hey'et istifaya karar vermiş midir? Yoksa vermemiş midir? Bü. Dâ. Hey'etin istifa etmesini ve sonra da derhal seçime geçilmesini teklif ediyorum.

Bü. Üs. Kay. Kemalettin Apak - Bü. Dâ. Hey'et kendini hatalı görmemektedir. 16 B.den birinin durumu, münhasıran kendini ilgilendirir. Bugün Türk Masonluğunun tarihî bir anını yaşıyoruz. Vazife başka ellere intikal ederse, üzerinden ağır bir yük kalkmış olacaktır. İstifa etmemizi tasvip ederseniz, hepimiz çekiliriz, kırılmayız. Hareketimiz masoniktir.

Macit Erbudak - Anayasa'yı zedeledikten Bü. Üs. seçimi yapamaz mıyız ?

Mehmet Ali Haşmet Kırca - İdrak ettiğimiz inkılâp sayesinde daha serbest konuşabiliriz. Mahkeme lehine tecelli ederse, tard edilemez. Bü. Üs. olarak çalışamayacağı da muhakkak olan Korur B. hakkında bir karara varmak lâzımdır, müstafi addi teklifinin reye konulmasını istiyorum.

Orhan Alsaç - Bü. Dâ. Hey'etin toptan istifası suretiyle, Korur B. in de müstafi addini sağlamış oluruz. İtimadınıza mazhar olanlar, tekrar seçilebilirler.

Ali Şevket Erkün - Kanunlar lafızları ile değil, ruhları ile yürürler. Yalnız Bü. Üs. müstafi addedilir ve mesele biter.

Suat Beriker - Hepimiz, Bü. Dâ. Hey'et üyeleri olarak istifaya hazırız. Kendi Lo. mızdan almış olduğumuz direktife göre, Bü. Üs. seçmemizi teklif ediyorum.

M.Sakarya - Mahkûm olmayan iskat edilemez. Bu iskat fiilini de localar yapar. Anayasa yanlış anlaşılmıştır. Kaymakam, Bü. Üs. ın gaybubetinde, yerine vazifelerini görür.

Rahmi Duman - Normal umumî toplantı gününe kadar Bü. Üs.ın vazife ve salâhiyetlerini Kaymakam idare ve istimâl⁵¹ etsin.

⁵¹ *istimâl : kullanma,*

Fikret Çeltikçi - 1931 senesinden beri masonum ve dâima tetebbu⁵² ederim. Masonlukta hem his, hem realite vardır. Bü. Dâ. Hey. salâhiyetsizlik içinde olduğu için derhal istifa etmelidir.

Refet Hakul - Vaziyet tavazzuh etmiştir, Mutaleai kanuniye olarak Bü. Dâ. Hey'etin istifasının reye konulmasını öneririm.

Bü. Üs. Kay.:1 Kemalettin Apak - Ahmet Salih Korura tabâan değil, fakat sizleri rey ve kararlarınızda serbest bırakmak ve itimat ettiklerinizi iş başına getirmeğe imkân vermek için, Bü. Dâ. Hey'et toptan istifaya karar vermiştir.

Bu istifayı kabul edenler lütfen işaret etsinler;

(Bü. Dâ. Hey'etin istifasını kabul edenler "27" YİRMİ YEDİ olarak, Bü. Dâ. Hey' etin toptan istifasını kabul etmeyenler ise "39" OTUZDOKUZ olarak tesbit edildi.)

Bü. Üs. Kay. - Sevgili ve aziz KK:im : Bü. Dâ. Hey' et vazifelileri de (istifa etmek lâzımdır) mevzuunda rey verdikleri halde, bu tezi kabul edenler (27) ; aksini, yani istifa etmemesi lâzım geldiği tezini kabul edenler ise (39) dur. Bu suretle Büyük Dâ. Hey'etin istifa etmeyecek yerinde kalması kararlaştırılmış ise de, bu kritik vaziyette zayıf bir ekseriyetle vazifeye devam edilemeyeceği gayet tabiidir. Bü. Üs. Kaymakamı olan ben Kemalettin Apak, istifada ısrar ediyorum. Lütfen yeni bir Kaymakam bularak vazifeyi ona veriniz. Küçük bir rey farkı ile kazanılmış olan itimat, salâhiyetle vazife görme şevkini sarsar. Bu bakımdan şahsen istifa ettim.

Bü. Hat. Vekili Refet Hakul - Bü. Üs. Kay.1 Kemalettin Apak B.in göstermiş olduğu hassasiyeti çok tabii karşılıyorum. Ben de istifa edeceğim. Fakat, görülüyor ki, Delege BB. birer ikişer salonu terk etmektedirler. Hepimiz çekilecek olursak, muazzam bir keşmekeş olacaktır.

Sacit Gürsu - Sabahtan beri konuşulanların hülasası şudur: İstifa talebi red edilmiştir. Sizlerin şimdi teker teker istifalarınız da masonik bir hareket değildir. Burada her rey muhteremdir, alınganlık istemez.

⁵² tetebbu: bir şeyi etraflıca tetkik etme, mâhiyetini anlamaya çalışma, etraflıca inceleme,

Mehmet Ali Kırca - Kemalletin Apak Üs., sizin rehberlik kudretinizi takdir ediyorum. Kritik demlerdeyiz, bir hal tarzı bulmanız lâzımdır.

Rasım Adasal - Bü. Dâ. Hey' et vazifeye devam etsin. Bizim mevzuumuz, Bü. Üs. ın durumudur. Aksi halde Masonluğun ilgasına⁵³ karar verilmesini isterim.

İbrahim Hoyi - Neticeye bağlanan ve karar şekli de tecelli eden takrir hakkında müzakereye lüzum yoktur. Âmme vicdanı önünde müttehem⁵⁴ bulunan zat için bir karar vermek lazımdır. Bu fevkal'ade toplantı, Anayasa tadilini istihdaf⁵⁵ etmeli idi. Az rey farkına rağmen Bü. Dâ. Hey' et vazifesine devam etmelidir.

Bü. Üs. Kay. Kemalettin Apak - Bü. Lo. nın kendi kendisini fesh etmesi ve Lo. lardan yeni murahhaslar istenmesi şeklinde yeni bir teklif var.

İsfendiyar Asat Kadester - Aleyhte verdiğim rey, ekseriyet kazanamadı. İnhilâlden⁵⁶ korunmak için, Bü. Da. Hey'etin vazifeye devamlâzımdır. Korur'u müstafi addedelim.

Fikret Çeltikçi - Karar mutadır⁵⁷. Korur'u iskat etmedikçe müstafi ad edemeyiz. .

Dr. Şükrü Hâzım Tiner - Bu toplantının tarihî bir hüviyet taşıyacağına zannediyordum. Siz çok güzel başladınız, mevzuu reye koydunuz. 27 rey niçin kabul ediyorsunuz da, 39 rey istihfaf⁵⁸ ediyorsunuz ? Size müsbet rey veren birisi olarak çok üzüldüm.

A. Arif Atasagun - Bü. Dâ. Hey' etin istifası kabul edilmemiştir. Şahsî istifalarınızın da geri alınmasını rica ediyorum.

Mustafa Yalman - İstifanın kabulü lehine rey verişim, mazi ile alakalarının kesilmesi ve tekrar çalışmaya imkân bulmaları içindi.

⁵³ ilga: lağvetme.

⁵⁴ müttehem: suçlu.

⁵⁵ istihdaf: hedef tutma, amaç edinme.

⁵⁶ İnhilâl: çözümlene, dağılma, erime.

⁵⁷ mut'a: verilmiş.

⁵⁸ İstihfaf: hafifseme, ehemmiyet vermeme, küçük görme.

Tarık Ziyal - Davamız tecelli etti. Çalışamayacak durumda olan Bü. Üs.'ün vazifeleri Kaymakamı tarafından görülecektir.

Bü. Üs. Kay. Kemalettin Apak - Ben şahsen hepinize müteşekkirim. Israr ve emirleriniz karşısında 6 ay değil, 6 yıl da olsa çalışırım. Bu itibarla, Kaymakam Kemalettin Apak B.in vazifeye devamını reye koyuyorum, kabul edenler lütfen işaret buyursunlar..... İttifakla kabul edilmiştir.

Bü. 1. Nâ. Orhan Alsaç - Ben istifamı geri almıyorum. Lütfen yerime birini seçiniz.

Bü. Üs. Kay. Kemalettin Apak - Orhan Alsaç B.in istifasını kabul edenler, kabul etmeyenler ?

(Vazifeye devamı ittifakla kabul ve istifası reddedildi).

Bü. Üs. Kay Kemalettin Apak - Bü. Üs. ifayı vazife edememektedir. Hakkında bir hüküm sâdir⁵⁹ oluncaya kadar ve gelecek masonik seçimler zamanı ile mukayyet olmak üzere, Bü. Üs. işlerini Kaymakam icra etsin, mealindeki takriri reylerinize arz ediyorum..... İttifakla kabul edilmiştir.

Nejat Taşer - Bu konvan, fevkal'ade olarak toplanmıştır. İcap ederse, Nizamname yapar ve Anayasa'yı dahi tadil edebilir. Kararımız kat'idir, kanunsuz değildir. Bu itibarla tatbiki lâzımdır.

Bü. Üs. Kay. Kemalettin Apak -Mevzuatımızın revizyona tabi tutulması gerekiyorsa, Nisandaki toplantıya kadar icabeden tadiller yapılır.

Ruznâmenin 1. maddesi bu şekilde karara bağlanmış bulunmaktadır. Şimdi Ruznamenin 2, maddesine geçiyorum: Muh: BİLGİ Lo.sının deklarasyon hususundaki teklifi.

Bu teklifin fayda getirmek veya zararı mucip olmak gibi iki vechesi vardır. Münakaşası yapılsın diye teklifi huzuruza getirdik.

Fikret Çeltikçi - Bu teklif 1 Haziran 1960 tarihini taşımaktadır. 0 zaman için bir kıymet ifade edebilirdi. 26 gün evvel arz edilen bu lev-

⁵⁹ sâdir: çıkan

hanın istihdaf⁶⁰ ettiği gaye, belki de kaybolmuştur. Yanlış anlaşılmasın için, bazı noktaları açıklamak istiyorum. Masonluğun hürriyet umdelerine ve hareketlerine sâdık olduğunu göstermek için böyle bir deklarasyona lüzum hissetmiştik.

(Ömer Sıtkı Erdi, A. Arif Atasagun ve Ali Şevket Erkin BB. deklarasyon lehinde konuştular.)

Dr. Avni Karabece - Çocuklarımız menfi kuvvetler elinde kırılırken, ortaya çıkmış olsaydık, kahramanlık yapmış olurduk. Fakat, şimdi aleyhimize tecelli edeceğine emin olduğum deklarasyona lüzum yoktur. Gösteriş telakki edilir.

Rasim Adasal - Üniversiteler hislerini izhar etmişlerdir. Biz de deklarasyon olarak değil; Konvan kararı olarak, hissiyatımızı bir temsilci hey'et marifetiyle iblağ edelim.

İsfendiyar Esat Kadaster - Masonluk başka, Mason olanlar başkadır. Cemiyet olarak ortaya çıkmaya taraftar değilim. Demagoji yapmaya da lüzum yoktur. Deklarasyon yapılmamalıdır.

Bü. Üs. Kay. Kemalettin Apak - Deklarasyon yapılması teklifini reyinize arz ediyorum. Kabul edenler, kabul etmeyenler?

Ekseriyetle kabul edilmemiştir. Şimdi (4) teklif okunacaktır:

1 - Anayasa'nın 16, 17 ve 20 inci maddelerine göre, bir iç tüzük hazırlanması, bir de KK. Jürisi Nizamnâmesinin kaleme alınması.

Bu teklif Bü. Dâ. Hey'etçe nazarı dikkate alınacaktır.

2 - Faaliyet merkezinin İstanbul olması.

Gelecek mutat içtimada Anayasa tadilleriyle birlikte konuşulmasına karar verildi.

3 - Anayasa'nın tadili için (7) kişilik bir Komisyon kurulması.

(Vaki teklif üzerine yedi kişilik heyetin Bü. Dâ. Hey'etçe seçilmesi ve vazifelendirilmesi ittifakla kabul edildi.)

⁶⁰ istihdaf: hedef tutma, amaç edinme.

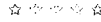
4 - Bü. Üs.ın siyasi mevki sahibi olmaması.

(Keyfiyetin incelenmesi için (7) kişilik Anayasa tadil Komisyonuna tevdiî uygun görüldü.)

Bü. Üs. Kay. Kemalettin Apak - Sevgili ve Muh. KK.im Bu suretle fevkal'ade toplantıya ait mesaimiz bitmiş bulunmaktadır. Hey'eti umumîye olarak emrettiniz, vazifeyi takabbül⁶¹ ettim. Feragât ve vefa ile çalışan diğer Bü. Dâ. Hey'et Muh. vazifelileri ile birlikte hizmetinizde bulunacağız ve ferden ferda⁶² cümlelizin müzaheretinizi⁶³ rica ederiz.

Aklü hikmet masonluğun rehberi oldu. Hepinize teşekkür eder ve hürmetle cümlelizi selamlarım.

Bu arada dul kesesi hasılatının (6600) ALTIBİN ALTIYÜZ tuğla olduğu ilân edildi. Saat 18.15 de mutat merasim ile fevkal'ade toplantıya son verildi.

Büyük Dâimî Heyetin 3 Temmuz 1960 tarihli toplantısı:

Katılanlar: Kemalettin Apak, O. Alsaç, R. Hakul, E.N. Egeran, C. Gücü, Z. Berke, S. Beriker, C. İmre, S. Rona, M. Öget, A. Karabece, İ.H. Kutkam, K. Olcar.

KARARLAR:

1- 26 Haziran 1960 tarihinde fevkalâde olarak İstanbul'da toplanan Bü. Lo. Umumî heyeti, bütün Türk Masonluğunun da kalben tasvip ettiği ve kendi ana prensiplerine tamamen uygun bulunduğu 27 Mayıs 1960 Millî İnkılâbımız sırasında nezaret altına alınan ve o zamandan beri vazifesine devam edemeyen Bü. Üs. Ahmet Salih Korur B. in bütün vazife ve salâhiyetlerini Bü. Üs. Kay. ı Kemalettin Apak B. e tevdi etmiştir.

⁶¹ Takabbül: kabul etme

⁶² Ferdâ: gelecek zaman

⁶³ müzaheret: yardım etme, koruma.

Dâimî Heyetimiz, Türk Mason Camiasının umumî efkârına tercüman olarak, Umumî Heyetçe salâhiyetlerinden tecrit edilmiş olan ve fiili durumu dolayısıyla Dâimî heyet toplantılarına iştirak edemeyen ve Hükümete karşı Türk Yükseltme Cemiyeti reisi olarak da mes'ul ve muhatap bir mevkide kalmasına imkân bulunmayan Ahmet Salih Korur B. in Bü. Üs. lık ve Türk Yükseltme Cemiyeti Reisliği vazifelerinden müstafi sayılmasına ve durumun Ankara Valiliğine ve Muhterem Lo. lar ile Böl. Mah. lerine bildirilmesine,

2- Türk Masonluğunun bütünlüğü ile yüksek menfaatlarının korunması ve Masonlar arasında mevcudiyeti hissedilen bazı görüş ayrılıklarının biran evvel izalesi için, yaz tatilini müteakip Muh. Lo.ların ilk toplantılarında lüzum görürler ise murahasalarını dahi değiştirmek suretiyle teşekkül edecek Umumî Heyetin Ekim 1960 ayı içinde fevkalâde olarak toplantıya davet edilmesine, ve bu toplantıda Dâimî Büyük Heyetin, yeni bir seçim yapılmasına imkân vermek üzere, Umumî Heyet huzuruna istifa etmiş olarak çıkmasına, .

3- 26 Haziran 1960 tarihindeki fevkalâde Umumî Heyet toplantısında alınan karara uyarak Anayasa ve Localar Umumî Nizamnamesi ile Bölge Mahfelleri Nizamnamesinin tadil ve tashihi ve ayrıca Bü. Loca iç tüzüğünün hazırlanması için ..... bir komisyonun kurulmasına, ...

İttifakla karar verildi .

Büyük Üstat Ahmet Salih Korur'un Masonluğu:⁶⁴

1 Ekim 1933 günü Ankara'da Cumhuriyet Locası'nda nura kavuşmuştur.

1935 uyku devresinden sonra 1 Kasım 1949 tarihinde Doğu Muh. Locasında uyanmıştır. (Vesika 1) (Matrikül No.: 48)

1953 - 1954 devresinde Doğu Muh. Locasının Üstadı Muhteremi olmuştur.

12 Ağustos 1955 Ankara Konvanı'nda Ankara Gran Loju Büyük Üstadı seçilmiştir. Ekrem Tok K. in de İstanbul Konvanı'nda İstanbul

⁶⁴ *Büyük Üstatlar, Ahmet Akkan, s.114 - 115*

Gran Loju Büyük Ustadı olması üzerine aralarında bir anlaşma yaparak nihaî ve müşterek İstanbul Konvanı'nda, 16 Aralık 1956 tarihinde Bağımsız Türkiye Büyük Locası Büyük Üstadı seçilmiştir. Ankara, Cemiyetin merkezi olmuştur. 21 Nisan 1957 de konkordato, Süprem Konsey H.B.Â. Hazım Atıf Kuyucak ile Bü. Üs. Ahmet Salih Korur arasında imzalanmıştır.

27 Mayıs 1960 askerî darbesini müteakip, 9.12.1961 tarihinde Yüce Adalet Divanı tarafından mahkûm edildiğinden matrikülden 176 numaralı tamim ile çıkarılmıştır.

Ahmet Salih KORUR K.:in 11 Mart 1973 tarihinde Büyük Kurul Kararı ile PINAR Muh. L.sında intizama dönmesi kararlaştırılmış ve 27 Mart 1973 tarihinde PINAR. Muh. L. nda 46 matrikül numarası ile intizama avdet etmiştir. 16 Kasım 1976 da fahrî âzâ olmuştur.

Kurtuluş Olgunlaşma Locası'nda ve Ankara Şapitri'nde ve Etiler Areopaji'nda 22 dereceye kadar gelmiş olan kardeşimiz, 1973 de Gerçek Areopaji'nda 30 dereceye ve 1 Mayıs 1977 de Aktif 33 dereceye terfi etmiştir.

Doğuş Muhterem Locası 9 sayılı 1987 Yılığında, Sezgin Taşkıran, Büyük Üstat Ahmet Salih Korur için şöyle yazmakta:

"Onun Türk Masonluğunun bağımsızlığı ve intizamı ile ilgili girişimlerindeki önderliği, bu davada yılmayan bir azimle ve ısrarla, biteviye gerçeği belirtmeğe çalışan ve düzen içinde uğraşan, mücadele eden mason kardeşlerinin davranışlarına ve çalışmalarına kuvvetli ve cesur destek sağlaması, kısa bir süre içinde semeresini vererek Türk Masonluğunun evrensel Masonluk içinde lâyük olduğu şerefli ve saygın yerini almasına imkân kazandırmıştır. Korur Üstat, inanarak yaptığı şeyleri hiç bir zaman reddetmemiştir. İrâdesi dışında verilen görevleri dahi başarmak için her zaman büyük bir azim, iman ve sabırla çalışmış, her türlü fedakârlığı önce kendinde denemiş ve başarı kazanmıştır...." diyor Sezgin Taşkıran.

☆☆☆☆

30 Ekim 1960 tarihinde Türk Masonluğunu uzun süre etkisi altında bırakacak bir olağan üstü konvan yapıldı. Önemine binaen, bu konvanın ter-simatını aynen sizlere sunuyorum:

FEVKÂLADE UMUMÎ HEYET TOPLANTISI TERSİMATI

Bü. Lo. Umumî Heyetinin 30 Ekim 1960 Pazar günü Saat 10.00'da, İstanbul Vâdisinde akdettiği fevkalâde toplantıda hazır bulunan vazifeliler :

Bü. Üs. Kaymakamı	Kemalettin Apak
Bü. 1. Nâ.	Orhan Alsaç
Bü. 2. Nâ.	Süreyya Tahsin Aygün
Bü. Ha.	Necmeddin Sahir Sılan
Bü. Kâ.	Enver Necdet Egeran
Bü. Haz. Em.	Cemal Gücü
Bü. Has. Em	Zühtü Berke
Bü. Muhak.	Refet Hakul
Bü. Teş.	Suad Beriker
Bü. Da. Muh.	Fuad Aydemir
Bü. Ha. Muh.	Mazlum Öget
Bü. Sanc.	Avni Karabece

(Bü. Kâ. tarafından yoklama yapılarak gelenler ve gelmeyenler tesbit edildi. 76 delegenin iştirak ettiği, binaenaleyh ekseriyetin sağlandığı anlaşılacak mütad merasim ile celse açıldı.)

26 Haziran 1960 tarihinde akdedilen fevkalâde toplantıya ait zabıt okundu ve söz verildi.

Hüseyin Rüstem - İzmir Lo. ları tarafından yapılan ve fiilen vazife yapmamakta olan Büyük Üstadın vazifesinin ifasına matuf tedbirlerin alınması; itham altında bulunan ve bugün için kendisini müdafadan âciz olan Büyük Üstadın şahsı hakkında müzakere açılmaması esasını ihtiva eden teklifin zapta aynen geçmesi gerektiğini ifade etti.

Rasim Adasal - Mason teşkilâtının ilgası mevzuunda cesurane bir haleti ruhiye içinde yaptığı konuşmanın pek kısa aksettirilmiş olduğunu söyledi.

Kemalettin Apak Üs. - Geçen def'adaki uzun zapta mukabil biraz telhis arzusu ile böyle hareket edildiğini anlattı.

İsfendiyar Esad Kadaster - Demagoji yapmayalım değil, demagojik münakaşalara kendimizi maruz bırakmayalım dediğini anlattı.

Ömer Sıtkı Erdi - Kendi sözlerinin mucip sebepsiz olarak zapta geçirilmiş olduğunu beyan etti.

Fikret Çeltikçi - Müstafi addetme salâhiyeti olmadığı kanaatiyle raporun bu kısmına mutabık değilim, diğer kısımları kabul ediyorum dedi.

Hakkı Dilgimen - Kemalettin Apak Biraderin Bü. Üs. Kay. olarak Bü. Üs.lük vazifelerini ifa etmesi keyfiyetinin ittifakla kabul edildiği yazılmış ise de, bunun ancak ekseriyetle kabul edilmiş olduğunu belirtti.

(Bü. Ha. Üs. dın işaret edilen tashihlerin yapılması suretiyle tersimatın kabulünün muvafık olacağı şeklindeki kanunî mütalâası ittifakla tasvip edildi.)

Kemalettin Apak Üs.: Bugünkü fevkalâde toplantının gündemi gereğince evvelâ Ekim 1960 tarihine kadarki İdarî ve Malî durumu belirten iki rapor okunacaktır dedi.

(İdarî rapor Bü. Kâ. Enver Necdet Egeran, Malî rapor da Bü. Haz. Em. Cemal Gücü BB.ler tarafından okundu.)

Kemalettin Apak: Okunan bu iki rapora göre Anayasayı ve diğer mevzuatı revizyona tabi tutarak önümüzdeki Nisan toplantısına kadar yetiştirmek zarureti tamamıyla belirmiş bulunmaktadır. Mevzuat Komisyonu vazifesini yapmış ve tasarıları hazırlamak suretiyle mesaisini tamamlamıştır. Bunlar teksir edilerek Lo. lara tevzi edilecek ve Nisan toplantımızda görüşülmesi mümkün olacaktır.

Malî bakımdan ise yeni Heyete birçok alacak listesi devredilecektir. Lo. larımız, Bü. Lo. ya karşı taahhütlerini ifa hususunda usulüne göre hareket etmemişlerdir. Takipsizlikle beraber BB. in aidat ödemedeki gecikmeleri de buna sebep olarak gösterilebilir. Dış işlerimize gelince, yalnız Amerika'dan müsbet haberler almaktayız. Diğer muhitlerin seçimi bekledikleri muhakkaktır.

Biz, sizlere idarî ve malî cephelerimizi açıkça arz etmiş bulunuyoruz. Bilgi vermek bakımından okunan bu raporlar etrafında konuşma açmıyorum, gündeme geçiyorum.

Bü. Dâ. Heyet toptan istifa etmiş olarak huzurunuzda gelmiştir. Bü. Dâ. Heyetten bir birader Maşrûkî Ebediye intikâl etmiştir. Devam vaziyeti, çok vakit tatminkâr değildir. Türk Masonluğunun yüksek menfaati namına yeni seçim yapılması lâzımdır.

Galip Mentеше - Usul hakkında konuşacağım, Muameleye koymak veya koymamak yedi kudretinizdedir, Vazifesini terk etmek vaziyetinde olan bir heyetin İdarî ve Malî raporlarının mutlaka münakaşa edilmesi icap eder.

Rahmi Duman - Tatminkâr bir iş yapılamadığı esasen raporlarda belirtilmektedir. Ancak malî bakımdan eski heyetin ibra edilmesini istemesi gerekir.

Sacit Gürsu - Anayasayı ve mevzuatı hiçe sayan ve meşkûr hiçbir mesai gösteremeyen Bü. Dâimî Heyetin istifası yerindedir, hemen intihabata geçmek muvafıktır.

Bü. Ha, Necmeddin Sahir Sılan - Bü. Dâimî Heyet Anayasaya aykırı hareket etmemiştir. 14.cü madde Yıllık Faaliyet ile malî işlere müteallik raporların Nisan ayındaki normal toplantıda müzakere edilmesini âmiridir, Fevkalâde toplantıda bunlar münakaşa edilemez.

Galip Mentеше - Toplantı ister normal, isterse fevkâde olsun; vazifesini diğer bir heyete devredecek olan bir heyetin faaliyeti de müzakere mevzuu edilir, Bu münakaşalar vesilesiyle yerli heyete de direktif verilmiş olur. Hiçbir heyet kendini ibradan varemme edemez.

Ali Ratip - Hesap görülmelidir kanaatında Mentеше'ye itihak ediyorum. Müstafi bir heyetten suâl sorulmayacağına dair her hangi bir madde hatırlamıyorum. Teklifin reye vaz'ı lâzımdır.

Fikret Çeltikçi - Galip Mentеше haklıdır. Okunan raporlar, müstafi heyetin de bunu düşünmüş olduğunu ifade etmektedir. Raporla mühim bir noktaya da işaret edeceğim, Bü. Üs. 1 müstafi addettik dediler. Konvan bile bunu yapamamıştı, Evvelâ bunu müzakere etmeliyiz. Bu raporları konuşacağız ve münakaşa edeceğiz, aksi halde bu tarihi celsenin hiçbir kıymeti kalmaz. ..

Sezai .....- Raporlar hakkında konuşmak veya konuşmamak umumî karara bağlıdır. Yalnız seçim için yarım saat kadar mühlet vermek muvafık olur.

Âli Şevket ..... - İbra, ancak hesâp uzmanlarının mütalâasının alınmasından sonra mümkündür. Bütçelerde bahsedilen açık normaldir. İstifa eden heyetin hareket tarzının tetkik ve münakaşası vakit kaybına sebep olur. İstifa kabul edilsin ve yeni intihabata geçilsin.

Galip Menteşe - Zamanın ilerlemiş olması tehire sebep olamaz. Raporlar müzakere edilmelidir,

Hulusi Selek - Büyük Hatibin mütalâasına iştirak ediyorum,

Hikmet Turat - Geçen def'aki fevkalâde toplantıda Nisan ayına kadar devam etmesi kabul edilen Bü. Dâimi Heyetin müstacelen istifasına sebep nedir ?

Refet Hakul - Her Raporun umumî tasvibe arz edilmesi lâzımdır, bir tek kuruş bile mahallinden başka bir yere sarf edilmişdir. Ancak Nisana kadar devam edecek olan ve itimat kazanmış bulunan heyetin niçin istifa ettiğinin müzakere ve izahı lâzımdır, Devamsızlık sözünden kendimi hariç tutmakta olduğumu arz ederim.

Kemalettin Apak Üs. - Umumî mahiyetteki konuşmalarından kimsenin alınmaması lâzımdır, Sevdiğim Menteşe, diğer cemiyetlerde konuştuğu gibi konuşmuştur, Bir birader de Anayasayı çiğnediğimizi söyleyerek sabıklardan bahseder gibi söz etti. Hep kardeşiz, aramızda seviye farkı yoktur. Diğer cemiyetlerde olduğu gibi hesap aramaya da gelmedik, Büyük Dâimî Heyet sıfatıyla her şeye rağmen vaziyet hakkında malûmat vermeyi muvafık olarak mütalâa ettik.

Yeni heyete devir işi de basit bir formalite meselesidir, Müzakere ve münakaşalarımızda kardeş ruhunu zedelemeyelim, Yeni idare heyeti, Malî ve İdarî Raporları bizden devralacak, hesabatı inceden inceye tetkik edecektir, Neticenin Nisan Toplantısında Umumî bir raporla sizlere arz edileceği şüphesizdir, İnsan cemiyetlerinin bazı hastalıkları maalesef, şu veya bu ölçüde bizim içimize de sızmaktadır, Hakikati sizlere açıkça, anlatıyoruz.

Hâdiselerin içinde yaşadığımız için neler olup neler geçiyorsa hepsini biliyorsunuz. Masonluğun büyük menfaati vahdeti icap ettirir. Bunu temin edecek liyakatli şahsiyetleri başımıza getirelim,

Bütçe için de fazla izahata, lüzum görmüyorum. Bir haricide taahhütlerine karşı aradığımız sadakati, Lo. larımızda da aramamız

lâzımdır. Ben şahısları ve muayyen Locaları kastetmeksizin ihmalkârlılarımızın bulunduğunu arz ediyorum. Yeni heyet müteyakkız bulunsun.

Şunu da tebarüz ettireyim ki ne ben, ne de Muhterem mesai arkadaşlarım Anayasayı çiğnemedik, İstifa sebebini de arz etmiş bulunuyorum. Başa geçireceğimiz şahsiyetin telif ve tevhit edici vasıfları haiz bulunmasına dikkat edelim. Hesap mevzuunda ibraya dahi lüzum yoktur. Umumî durum ittilânınıza arz edilmiştir,

Bü. Ha. Necmeddin Sahir Silan - Galip Menteşe B. daha evvel (konuşurmazsınız) diye işaret etmişti. Bu itham ağırdır, Menteşe de, anlayışta beraber olduğunu ifade ederse memnun olurum.

Galip Menteşe - Hesap için endişem yoktur. Yaptığınız ve yapmadığınız işlerden de şikâyetçi değilim. Fakat Heyeti Umumîyenin kararları dahilinde hareket edilmemiş olduğunu söylemeliyim, Bölge Mahfelleri işi ile Üs. Azamın müstafî addi işi Umumî Heyet kararına aykırıdır.

Kemalettin Apak Üs. - Galip Menteşe Biraderin sözlerine görebenden evvelki adamın hesaplarını da benim vermeliğim gerekiyor, Eski Üs.1 Âzamı geçen umumî heyette müstafi addetmediniz. Fakat toplantıdan sonra aşağıdaki manzarayı gördüm, Ankara'da da Mahfelleri tetkik ettim. Öyle zamanlar oldu ki Türkiye Masonluğunun devamında tereddüt belirdi.

Masonluktan istifasını cebine koyarak toplantıya gelenleri gördük, Akıl ve Hikmet rehberimiz oldu, Masonluğu yıkılmaktan koruduk, Bugünkü fevkalâde toplantının Ekim ayına bırakılması, locaların faal olmadığı bir devreye rastlayışımızdandır, Masonluğu, yıkılmamış olarak, çok şükür, sizlerin huzurunuz kadar getirmiş bulunuyoruz.

(Müzakerenin kifayeti hakkındaki teklif okundu, Bü. Ha. Üs. ın, raporların yeni heyete devri ve Nisan toplantısında münakaşasının gerektiği hususundaki kanuni mütalâası üzerine rey konuldu ve 4 muhalife karşı ekseriyetle kabul edildi.)

Kemalettin Apak Üs. - Yeni intihabata geçmek için Saat 13.30 da tekrar toplanmak üzere celseyi tatil ediyorum.

(Saat 12,00 de öğle tatili yapıldı. Öğleden sonraki toplantı saat 13.30 da başladı. Mevcut BB,'in sayısı 76 idi.)

Kemalettin Apak Üs. - Celseyi açıyorum, Derhâl intihabata geçeceğiz, Aşağıda ismimin de yazılı bulunduğu bir kâğıt gözüme ilişti. Muhtıra ve liste dediler, Tarafımdan tertiplenmiş bir şey yoktur. Masonlukta da böyle empoze ediş olamaz, Reylerinizi çok iyi kullanınız, Bizleri etrafına toplayacak BB, i seçelim, Daima en iyisini istemek hakkımızdır, Ancak istemediğimiz bir seçim de tecelli etse etrafında birleşmeyi bilelim.

Muayyen fikirlerin ortaya atılması, enfüsi⁶⁵ düşüncelere yer verilmesi doğru değildir. Şurasını tebarüz ettireyim ki, delegeler buraya kazandıkları itimada istinaden gelmektedirler. Böyle bir söz verdik onu yapacağız demek hatadır. İntihaba geçilmesi keyfiyetini reynize arz ediyorum.... İttifakla kabul edilmiştir.

(Bü. Üs. seçimine 76 BB. in iştirak ettiği tesbit edildi, Tasnif neticesinde 55 Rey ile Kemalettin Apak B . in Bü. Üs. seçildiği ilân edildi. Orhan Alsaç 19, Galip Taş 1, Sacit Öncel 1 rey aldılar,)

Kemalettin Apak. - Hakkımda gösterilen samimi alâka ve teveccühe teşekkür ederim. Şimdi Kaymakam seçimi yapılacaktır, Kendi namzetliğini bizzat koymak isteyen varsa lütfen söylesin.

Galip Menteşe - Size yardımcı olabileceğimi düşünerek Kay. lığa namzetliğimi koyuyorum.

Sacit Öncel - Turgut Saner biraderi de namzet gösteriyorum,

Macit Erbudak - Orhan Alsaç B. in hayrülhalef⁶⁶ olacağını düşünerek Kaymakam olmasını teklif ediyorum,

Kaymakam seçimi 1, turda neticelenmemiş, 2, Turda 75 Mevcuda göre 45 Rey ile Turgut Saner seçilmiştir.

Diğer Reylerin tasnifi neticesinde : (Rey e iştirak adedi 68 olduğuna göre)

⁶⁵ Enfüsi: sübjektif

⁶⁶ hayrülhalef: hayırlı evlât, hayırlı halef

Bü. 1. Nâ. lıĝa	Dr. Avni Karabece	59 reyle
Bü. 2. Nâ. lıĝa	Dr. Şükrü Hazım Tiner	59 reyle
Bü. Ha. liĝe	Necmeddin Sahir Silan	59 reyle
Bü. Kâ. liĝe	Enver Necdet Egeran	62 reyle
Bü. Haz. Em. liĝe	Cemal Gücü	68 reyle
Bü. Has. Em. liĝe	Saffet Rona	35 reyle

Biraderlerin seçildikleri tesbit edilmiştir, Yine Gizli rey ile seçilen diĝer 8 BB. in isimleri ve Bü. Üs. tarafından tâyin edilen vazifeleri aŐaĝıda gösterilmiştir. :

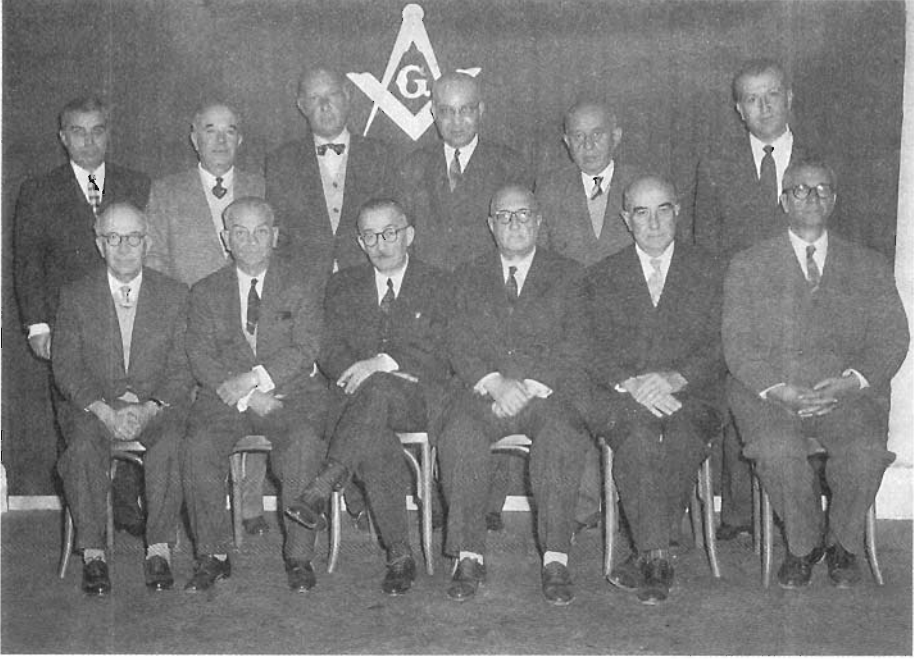
Bü. 1. Muhak. liĝe	Fuad Aydemir	42 reyle
Bü. 2. Muhak. liĝe	Hikmet Turat	50 reyle
Bü. 1. Teş. lıĝa	Kerim Arman	36 reyle
Bü. 2. Teş. lıĝa	Asaf Sirmen	40 reyle
Bü. 3. Teş. lıĝa	Sacit Öncel	34 reyle
Bü. Sanc. lıĝa	Dr. Zühtü Berke	39 reyle
Bü. Dâ. Muha. lıĝa	Dr. Fahri Günergin	29 reyle
Bü. Ha. Muha. lıĝa	Halil Erman	39 reyle

Bü. Kâ. Muavini ile Bü. Haz. Em. i Muavininin, Bü. Üs. tarafından ayrıca seçilecekleri bildirildi.

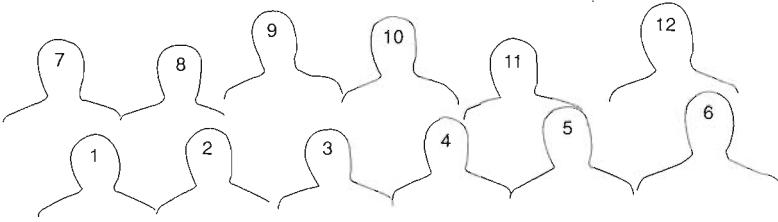
Kemalettin Apak Üs. - Seçimler bitti. Allah mübarek etsin. Usulen is'ad yapılması lâzımdır. Eski Dâimî Büyük Heyetin yeni heyeti is'ad etmesi icap eder, Benim is'adımı eski heyetin en yüksek vazifeli-si olan Eski Büyük 1. Nâ.ın yapması gerekmektedir. Orhan Alsaç B. den bu merasimi yapmasını rica ediyorum,

(Orhan Alsaç Birader Bü. Üs. Mevkiini işgal etti, Kemalettin Apak Üs. yemin kürsüsü önünde Bü. Üs. yeminini yaparak makamını işgal etti ve diĝer vazifelileri yemin ettirerek vazifeleri başına geçirdi ve böylece is'ad merasimi tekemmül etti.)

Kemalettin Apak Üs. - İsterdim ki sözlerimi sütunlarımızın daha dolu olduĝu, saatin ilerlemesi dolayısıyla Şimdiki gibi seyrekleşmiş

Türkiye Büyük Locası Daimi Heyet Azaları

1. Mazlum Öget 2. Turgut Saner 3. Kemalettin Apak 4. Fahri Günergin 5. Cemal Gücü
6. Asaf Sirmen 8. Kerim Arman 9. Avni Karacebe 10. Enver Necdet Egeran 11. Saffet Rona
12. Sadun Çanlar

olmadığı bir zamanda söyleyebileyim. Fakat azaldık, Masonluk hakkındaki düşüncelerimi tekrar etmeyeceğim, Masonluğun bünyesinde ayrılıklar istenirse ben yokum birlik ve beraberlik istenirse ben varım. Görüşlerde farklı noktalar olabilir, Türk Masonluğunu tek olarak telâkki ediyorum. Yapacağımız işler çoktur. Mevzuatımızı kısa zamanda tedvin edebilelim, Türk Masonluğuna büyük hizmet yapmaya

hazırız. Başlanan işleri başarmaya çalışacağız. Büyük Dâimi Heyet üyelerinden rica ediyorum, beni desteklesinler. Heyeti umumîyeden de rica ediyorum, bizi ikaz ediniz, bizi tenkit ediniz.

İzhar buyurduğunuz reylerinizden ve itimatlarınızdan dolayı, Büyük Dâimi Heyeti teşkil eden biraderlerim namına, hepinize teşekkür ederim, İnşallah Nisan Ayında daha mütekâmil işler getirebiliriz. Bununla beraber çok fazla hayale de kapılmamak lâzımdır. Locaların borç ödeme işlerinde bize yardımcı olmalarını rica ediyorum,

Şimdi Umumî menfaatlarımız adına, söz veriyorum,

Bü. Ha. Necmeddin Sahir Sılan - Ocak ayına tanzim edilmiş olan bütçe iki ay sonra işlemez bir hale gelecektir. Nisan ayına kadar evvelki bütçenin 1/3 ü nisbetinde sarfiyatta, bulunmak yetkisinin Bü. Dâ. Heyete verilmesi lâzımdır.

Sedat Abut - Bü. Ha. in ifadesine iştirak ediyorum. Ancak Nisan yerine Ocak ayında toplanmamız mümkün değil midir?

Kemalettin Apak Üs. - Anayasa tadil edilmiş olduğu için Ocak ayında toplanamayız,

Hakkı Dilgimen - Bû. Ha. Üs. ın teklifini destekliyorum.

Kemalettin Apak Üs. - Bü. Ha, Üs,ın teklifi veçhile 1960 Bütçesinin 1/3 ü nisbetinde Bü. Dâ. Heyete sarf salahiyeti verilmesi hususunu reyinize arz ediyorum. ...İttifakla kabul edilmiştir. Şimdi iki teklif vardır:

1- Anayasada tadil teklifi, Bu tasarı, "Türkiye Büyük Locası Umumî Heyeti Riyasetine" hitabını taşıyan bir tezkereye bağlı olarak verilmiştir.

2- Disiplin ve Masonik Adalet tasarısı teklifi.

Tezkerede yazılı olduğu şekilde Riyaset diye bir unvan yoktur, bunu bilhassa tebarüz ettirmeliyim. Bu meseleyi tetkik edelim, her ikisini de inşallah Nisan toplantısına yetiştirelim

Macit Erbudak - Yeni seçilen Bü. Dâ. Heyeti Ülke Muh. Locası adına tebrik eder, başarılar dilerim, Kendilerini destekleyeceğimizi huzurunuzda arz ederim,

Kemalettin Apak Üs. - Teşekkür eder ve daima müzaharetinizi rica ederim, Bü. Dâ. Heyetteki on altı birader sizlerin yardımlarınız ve irşatlarınızla yolunda yürür, muvaffakiyete doğru ilerler. Bu suretle de Türkiye Masonluğunun âtisinden ümit besleyebiliriz.

Dr. Sezai Konukgil - Toplantılara ait Davetiye ve Ruznamelerin hiç olmazsa 15 gün evvel bizlere ulaşması lâzımdır. Mevzu etrafında Muh. Lo. larla istişareye imkân bulabilelim. Böl. Mah. i işinin de ele alınması icap eder.

Kemalettin Apak Üs. - Bundan sonra davetiyelerin gecikmemesi için tedbir alacağız. Ve lâakal 15 gün evvel duyurmaya çalışacağız. Mevzuat komisyonundan gelecek tekliflerle birlikte Bö. Mah. leri işini de objektif olarak ele alalım.

Saffet Rona - Bü. Dâ. Heyet Üyeliğine seçilip de şimdi yemin etmeden toplantıdan ayrılmış Biraderler var. Bunların vazife yapmaları hukukî bir vaziyet ortaya çıkarmaktadır.

Bü. Ha. Necmeddin Sahir Sılan - Saffet Rona Birader haklıdır. Şimdi yemin merasiminde hazır bulunamamış olan Dr. Şükrü Hazım Tiner, Dr. Zühtü Berke ve Sacit Öncel BB. in Bü. Üs.ın, Bü. Üs. Kay. nın ve diğer vazifelilerin huzurunda yemin ettirilerek vazifeye devam edebilmeleri hususunda Heyeti Umumîyenin Bü.Dâ. Heyete salâhiyet vermesini teklif ederim.

Kemalettin Apak Üs. - Bü. Ha. Üs.ın teklifi veçhile şimdi yemin edememiş olan vazifelilerin, Bü. Dâ. Heyet huzurunda yemin ettirilerek vazifeye başlatılması hususunu reyinize arz ediyorum..... İttifakla kabul edilmiştir.

Hüseyin Rüstem - Ritüeller Öz Türkçe'ye tercüme edilirken seyahatların tashihi lâzımdır. Delegelerin değişmesi, bunların iskâtı demek oluyor ki, Anayasada böyle bir şey yoktur. Bunun da düzeltilmesi icap eder.

Aile Celselerine başka Localar BB. lerinin alınmadığı görülmektedir. Buna da meydan vermemek gerekir.

Bü. Ha. Necmeddin Sahir Sılan - Anayasanın revizyonu esnasında bu cihetlerin de nazarı dikkate alınacağı tabiidir.

(Bu arada Hasenat Kesesi dolaştırılmış, İşfendiyar Esad Kadester, İlhami Güngören, Galip Menteşe, Suad Beriker, İbrahim Hoyi BB. in sadakaları ile birlikte şark'a, 6410 tuğla getirdiği ilân edilmiştir.)

Kemalettin Apak Üs. - Çok Kıymetli kardeşlerim, bizlere Türk Masonluğu için hayırlı ve uğurlu olmasını candan temenni ettiğim tarihi ve müstesna bir gün yaşattınız. Yeni bir faaliyet devresi açılmıştır. İnşallah hep birlikte muvaffak olacağız.

Hepinizi en içten sevgiler ve saygılarla selâmlayarak mesaimize nihayet veriyorum,

(Saat 18,00 de Ritüelik mütad merasimle mesaiye son verilmiştir.)

İmzalar:

Bü. Üs.: Kemalettin Apak

Bü. Ha.: Necmeddin Sahir Sılan

Bü. Kâ.: Enver Necdet Egeran

☆☆☆☆

1961

1961 yılında 27 Mayıs Devriminin izlerini görmeye devam ediyoruz. Devrim sonrası çalışmalarımızın muntazam bir şekilde sürdüğünü, localarda politika yapılmadığını, ate değil, teist olduğumuzu, Yüksek Şûra'dan tamamen müstakil olduğumuzu beyan eden bir sirküler mektubun dış obedienslara gönderilmesi kararlaştırıldı.

Devrim öncesi DP Milletvekili olan 9 K.in matriküllerden kayıtları silindi.

Konvan delegelerinin yol masraflarının localarınca karşılanmasına karar verildi.

Anayasa değişikliği yapılarak merkezin İstanbul olması ve Büyük Kurul üye adedinin 14 yerine 16 olması kabul edildi. Kemalettin Apak K. tekrar Büyük Üstat seçildi. Büyük Loca Tüzüğü ile Localar Tüzüğü'nün ayrılma ilkesi ile Büyük Locanın kuruluş tarihinin 1 Ağustos 1909 olduğu kabul edildi.

Disiplin tüzüğü'nün 58 maddesi kabul edildi.

Devrimden sonra ödenmeyen aidatlar nedeniyle Hazine zor duruma düştü.

8 ayrı merasim ritüelinin tek kitap halinde bastırılmasına karar verildi.

Ankara Bölge Mahfeli 1935 öncesi binasına tekrar kavuştu.

İskoçya Büyük Locası ile tanınma görüşmeleri yeniden başladı.

Karışan Hakikat Locasının faaliyeti geçici bir süre için durduruldu.

Büyük Dâimî Heyetin 12 Şubat 1961 tarihli toplantısı:

• Hazırlanmakta olan Evlenme, Tenue-blanche ve diğer ritüellerin 12 Mart 1961 tarihli toplantıya yetiştirilmesinin Mevzuat Komisyonundan rica edilmesine,

• Yapıtırılması evvelce kararlaştırılan Bü. Lo. soğuk damgasının asgari 700 liraya mal olacağı Saffet Rona B. in izahatından anlaşıldığından, bu damganın yaptırılmasından şimdilik vaz geçilmesine ve loca beratlarının lâstik damga ile mühürlenerek verilmelerine,

• Ankara Binamız hakkında Kerim Arman B. in izahatı dinlenerek binanın üzerine reklâm konulması talebinin Cemal Gücü B. tarafından incelenip sonuçlandırılmasına,

• "Muntazam tanınmış Bü. Lo., lara Bü. Lo.'mız hakkında malûmat verilmesine ve bu meyanda Eski Bü. Üs. Ahmet Salih Korum'un hârici vazifesi dolayısıyla tahtı muhakemede bulunduğuna, ve hükümetin Masonluk aleyhinde her hangi bir tedbir almadığına, aksine olarak Kabinede 4 Vekilin ve temsilciler meclisinde de 18 B: in mevcut bulunduğuna ve Bü. Dâ. Hey. içinde faal politik görev almış veya hükümetin en yüksek kademesinden bir B. bulunmadığına işaret edilmesine,"

ittifakla karar verildi.

☆☆☆☆

22 - 23 NİSAN TARİHLİ KONVAN

(Gündem sırasına göre kararların özeti)

• Delegeler yol masraflarını Büyük Loca bütçesinden değil, kendi localarından karşılayacak.

• Aşağıdaki Anayasa değişiklikleri kabul edildi:

1. "*Türkiye Büyük Locasının Merkezi İstanbul'dur*" maddesi 28'e karşı 87 oyla kabul edildi.

2. Bü. Dâ. Heyet görevlilerinin sayısı 14 yerine 16 olarak saptandı.

• Bü. Üstatlık makamı için Kemalettin Apak, Dr. Şükrü Hazım Tiner ve Galip Hamdi Tekyeli K.ler adaydı. 52 oyla Kemalettin Apak K. Seçildi. (Şükrü Hazım Tiner 24, Galip Hamdi Tekyeli de 9 oy almıştı.) Büyük Üstat Kaymakamlığına Şükrü Hazım Tiner K. 79 oydan 41'ini alarak seçildi.

23 Nisan Pazar günü devam eden Konvan'da, aşağıda isimleri yazılı Kardeşler gizli oyla görevlerine seçildiler: (73 K. Oy kullanmıştı)

Adayın adı	Seçildiği görev	Oylamaya katılan K.lerin sayısı	Aldığı oy adedi
Halit Arpaç	Bü. 1. Nâ.	68	39
E.Necdet Egeran	Bü. 2. Nâ.	70	54
N.Sahir Silan	Bü. Hat.	71	40
Nafiz Ekemen	Bü. Kâ.	74	63
Edip Seydi	Bü. Haz. Em.	74	54
Saffet Rona	Bü. Has. Em.	73	63

Diğer 8 görevli için yapılan seçimleri kazanan Kardeşlere Büyük Üstat aşağıdaki görevleri tevdi etti:

Bü. 1. Muhk.:	Refet Hakul K.
Bü. 2. Muhk.:	Ali Ratip Dinçel K.
Bü. 1. Teş.:	Mahmut Yalay K.
Bü. 2. Teş.:	Kerim Arman K.
Bü. 3. Teş.:	Dr. Yorgi Vakalopulo K.
Bü. San.:	Dr. Avni Karabece K.
Bü. Dâ. Muh.:	Servet Alke K.
Bü. Ha. Muh.:	Macit Erbudak K.

Eski Büyük Dâimî Heyette Büyük Üstat Kaymakamı olan Turgut Saner K. Büyük Üstat Kemalettin Apak K.'e yemin ettirerek is'ad ettikten sonra da diğer görevlilerin is'adını yeni Büyük Üstat yaptı.

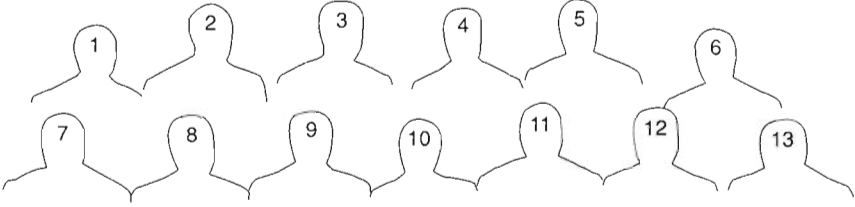
Bu çok önemli Konvan tersimatına ait son bölümü aşağıda aynen veriyorum:

Mevzuat ve ritüeller hakkında söz verildi:

Dr.Fethi Erden B. Tasarılarda Bü.Lo.ya "mutlak hakim", "yegâne mümessil" diye vasıflar verildiğini, "eşit ve üstün kuvvet tanımaz" gibi iddialı cümleler kullanıldığını, locaların esas ve kök olduğunu,

1961 - 1962 Dönemi

1. Macit Erbudak 2. Yorgo Vakopulo 3. Albert Arditti 4. Ali Ratip Dincel
5. Dr.Servet Vakfi Alko 6. Kerim Arman 7. Nafiz Ekemen 8. Necdet Egeran
9. Şükrü Hazım Tiner 10. Kemalettin Apak 11. Halit Arpaç 12. Refet Hakul 13. Saffet Rona

Bü.Lo.nun o membadan kuvvet aldığını, demokratik prensiplere uymak iktiza ettiğini söyledi.

Hikmet Turat B. Ritüellerin tanzimine intizaren Lo. larımızda açık celseler durdurulmuştur. Bunun bir an evvel telâfisi lazımdır, aynı zamanda adul heyeti - jüri - işinin de ele alınması iktiza etmektedir dedi.

Cereyan eden müzakerelerden sonra, 10 kişilik Mevzuat Komisyonunun Muhittin Celal Duru, Midhat Sadullah Sander, Ali Galip Taş, Fethi Erden, Halit Kemal Elbir ve Safa Erkün BB.in de iltihak etmeleri suretile takviyesine ve böylece teşekkül edecek 16 kişilik komisyonun mevzuat tasarılarını yeniden tetkike tabi tutup, Bü. Dâ. He.'le de teşriki mesai eylemesine ve neticede vücuda getirilecek tasarıların Lo. ların ve Umumî Heyetin nihaî tetkikine sunulmasına, Adul heyeti -jüri- teşkiline ait hükümlerin de Statü, içtüzük ve Localar Statüsünden ayrılarak müstakil bir tüzük haline getirilmesine ve bunun için de mevzuat Komisyonu ile Bü. Dâ. Hey.' .in işbirliği yapmasına ve Bü. Dâ. Heyetçe tasvip edilecek son şeklin ilk umumî heyet toplantısına arz edilmesine oybirliği ile,

Tören ritüellerinin de bu komisyon tarafından tanzim edildikten sonra Bü. Dâ. Heyetçe tetkik edilerek yürürlüğe konulmasına, oy çokluğu ile karar verildi.

Umumî menfaatler hakkında söz verildi:

Enver Necdet Egeran B., Bü. Kâ. liği sırasında harici münasebetlerle yakinen alâkalanmış olduğundan bu konuda üç mevzu ile karşı karşıya kalındığını izah etti ve ,

1.- Bü. Lo.'mızın "athé" olmayıp "théiste" olduğunun mevzuatımızda gösterilmesi,

2.- Bü. Lo.' nın Yüksek Şuraya bağlı olmayıp müstakil olduğunun dünya Mas. efkârına duyurulması,

3.- Teşekkülümüzün politik tesirler altında bulunmadığının tebarüz ettirilmesi'nin

mutlaka lâzım olduğunu bildirdi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 23 Nisan 1961 tarihli toplantısı:

1.- Türk Yükseltme Cemiyeti Umumî Heyetinin 30 Nisan 1961 Pazar günü saat 10 da, ve nisap hasıl olmadığı takdirde 7 Mayıs 1961 pazar günü saat 10 da Ankara'da adî ve fevkalâde olarak toplanmasına, merkezin İstanbul'a nakline ait tüzük değişikliğinin ve yeni idare

heyeti seçiminin gündeme alınmasına ve bu işlerin tertip ve tanzimi ile Turgut Saner B.'in görevlendirilmesine,

2.- Türk Yükseltme Cemiyeti Umumî Heyet toplantısına üçer temsilci ile katılmaları için Muh. Lo. lara tamim gönderilmesine,

3.- Bü. Dâ. He. Merkezinin İstanbul'a nakline karar verilmiş olduğundan muhasebe ile ilgili muamelelerin 30 Nisan 1961 itibariyle tanzimi ve arşivin de nakli işlerinin ifası için Nafiz Ekemen, Edip Seydi ve Dâimî. Kâtip Sırrı Tümer BB. in Ankara'ya gitmelerine,

4.- Macit Erbudak B. in Kâ. Mua.liğine, Ali Ratip Dinçel B.in Bü. Haz. Em.i Mua. liğine getirilmelerine, Bü. 2.Na. Necdet Egeran B. in İngilizce muhaberatta Bü. Kâ.'e yardım etmesine;

5.- Lo.'ların muntazam ve yeknesak bir muhasebe sistemine bağlanması için Bü. Haz. Eminiyle muavininin gereken incelemeleri yaparak yazılı bir teklif getirmelerine, .

6.- Ankara'daki lokal işinin Ankara Bölge Mahfelince incelenerek neticeye bağlanması gereken tedbirin alınması lüzumuna,

7.- Bü. Dâ. He. için İstanbul Bölge Mahfelince tahsis olunan lokalin orta katındaki odalara yerleşilmesine, "

8.- Yeni görevliler listesinin İngilizce bastırılarak tanıştığımız ve münasebet kurmakta olduğumuz obedianslara gönderilmesine ve aynı hususun bir tamimle Lo. lara ve bir levha ile Türkiye Yüksek Şûrasına bildirilmesine,

9.- Loça Üstat ve Nâzırı oldukları halde Bü. Dâ. Heyette vazife kabul etmiş olan Halit Arpaç, Edip Seydi, Macit Erbudak .ve Nafiz Ekemen BB. in localarındaki bu vazifelerinden bugünden itibaren müstafi sayılmaları gerektiğinden muktazi bildirimleri kendilerinin derhal Lo. larına ulaştırmaları lüzumuna,

10. Teavün Sandığı konusunu inceleyerek gereken teklifleri hazırlamak üzere Edip Seydi, Refet Hakul ve Ali Ratip Dinçel B. in görevlendirilmelerine.

11. Loça Büyük Müfettişlerinin tesbitine ve ilgililere tebliğine....

12. Bü. Üs. Mümessili diye Anayasada görülen vazifenin Bü. Üs.'in sarih arzusuna binaen, tatbikatta yer almamasına, oybirliği ile karar verildi.....

Ankara Binası:

Ankara Bölge Büyük Locasının 30 Mayıs 1961 tarihli tamimine göre, tamirat 30 Haziran 1961'de tamamlanacaktı. Bu arada yazışmaların. Ankara Böl. Mah. Üstadı Muhteremi Rauf Meleksoy, Gazi Mustafa Kemal Bulvarı, No. 3 - Kızılay adresine yapılması isteniyordu.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 23 Haziran 1961 tarihli toplantısı:

● Türkiye Yüksek Şûrasının 25 Haziran tarihinde yapılacak 100. yıldönümü kutlamalarına Bü. Dâ. Heyeti davet eden 19 Haziran tarihli mektubu okundu ve yapılacak törenlerde, Büyük Üstat Kemalettin Apak, Büyük Hatip Necmeddin Sahir Sılan ve Büyük Kâtip Nafiz Ekemen K.lerin Büyük Locayı temsil etmeleri kararlaştırıldı.

● İskoçya Büyük Locasından gelen 2 Haziran 1961 tarihli cevabî levha okundu. Türkiye Büyük Locasının merkezinin İstanbul'a nakli suretiyle faaliyetine devam edilmesinden duyulan memnuniyetin yanında tanınma işimizin İngiltere, İrlanda ve İskoçya Büyük Localarının sonbaharda yapacakları müşterek toplantıda konuşulacağını bildirildiği ve neticenin hayırlı olacağı tahmin edildiği, bu tanıma işinin her hangi bir güçlüğe uğramaması için İskoçya Büyük Locası tarafından muntazam tanınan obedianslardan başkası ile ilişkiye girilmemesinin tavsiye edildiği öğrenildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 29 ve 30 Temmuz 1961 tarihli toplantısı:

● Hazine durumunun harcırahları dahi ödeyemeyecek durumda olduğu belirtilerek, yeni muhasebe planı ve Malî İşler Komisyonu kararına göre Büyük Loca Merkezinde yeni bir muhasebe teşkilâtının kurulması gereği kabul edildi. Bu konular dikkate alınarak K.lere Büyük Locanın çok az olan imkânları karşısında, muhasebe ile ilgili görevleri ehliyetle yürütecek yardımcıların seçilmesi ve keyfiyetin Bü. Dâ. He.'in tasvibine arz edilmesi kaydıyla, Bü. Üs. Kaymakamı ile Bü. Kâ. ve Bü. Haz. Em. K.lere yetki verilmesine oybirliği ile karar verildi.

• Agap (Resmî Ziyafet), Matem, Açık Celse (Tenue Blanche) ve Evlenme ritüelleri bazı düzeltmelerden sonra oy birliği ile kabul edildi. Daha önce kabul edilenlerle bir arada⁶⁷ 8 adet ritüelin tek kitapçık şeklinde 3000 nüsha bastırılarak beşer liradan kardeşlere satılmak üzere localara dağıtılmalarına ve, locaların açılış ve kapanışlarındaki intizamsızlığı çözmek ile ritüellerde beraberliği temin etmek maksadıyla düzenleyici levhaların hazırlanmasına karar verildi.

• "Mevzuat Komisyonunca" hazırlanan ANAYASA (Temel Statü) müzakere edildi ve bir sonraki celsede tüzüklere son şekillerinin verilmesi kararlaştırıldı.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 30 Eylül 1961 tarihli toplantısı:

• Ankara Bölge Lokalinin çalışmalarına açılması üzerine Ankara Bölge Mahfelinin 18 Eylül 1961 tarihli levhası okundu ve "*Cumhuriyet İdaremizin ilk kuruluş yıllarında Masonik çalışmaların sağlandığı bu lokalin uykuda geçirilen devrede ve yeniden uyanış yıllarında İdare Makamlarınca kullanıldığı sırada yapılamamış olan bakım ve onarım işlerinin bu defa esaslı bir şekilde tamiri ve kalorifer tesisi ve bazı tadilat icrası suretiyle yeniden çalışmalara açılışı hasebiyle memnuniyetle telâkki ve bu yönde emeği geçen BB. in çalışmaları takdirle yad olundu ve tebrik ve başarı temennilerinin bir lâvha⁶⁸ ile iblâğı yanında Türkiye Bü. Lo. sı adına Bü. Üs. Kemalettin Apak, Bü. 2. Na. Necdet Egeran ve Bü. Hat. Necmeddin Sahir Silan BB.in yeni Mabedin çalışmalara tahsisi hakkındaki ritüele göre açılış töreninde bulunmalarına oybirliği ile karar verildi."*

• İskoçya, İngiltere ve İrlanda Büyük Locaları ile tanışma konusunda öteden beri aracı olan Robert Sime K.in 3 Ekim 1961 tarihinde uçakla Yeşilköy Hava Alanına geleceğine ve "*..Bü. Kâ. B. e bazı mühim hususları nakil ve tebliğ edeceği için kendisine mülâki olmağı rica ettiğine dair 14 Eylül 1961 tarihli levhası okundu*". İskoçya Büyük Locası tarafından tahsis muamelesinin yürütülebilmesi için, Sime K. ile ola-

⁶⁷ 1961 baskısı "*Tören Ritüelleri*" başlıklı kitapta bulunan ritüeller, sırasıyla: *Yeni bir Mabedin Çalışmalara Tahsis Ritüeli, Yeni bir Locanın Kuruluşu Ritüeli, Protokol Ritüeli, İs'ad Töreni Ritüeli, Agap (Resmî Ziyafet) Ritüeli, Matem Celsesi Ritüeli, Açık Celseler (Tenues Blanches) Ritüeli ve Evlenme Ritüeli*

⁶⁸ lâvha: levha

cak görüşmelerde Bü. Üs. Kaymakamı Dr. Şükrü Hazım Tiner ile Bü. Kâ. Nafiz Ekemen K.lere tam yetki verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 1 Ekim 1961 tarihli toplantısı:

30 Temmuz tarihinde müzakere edilen Anayasa'nın, "Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Türkiye Büyük Locası Statüsü" başlığı altında, Prensipler, Kuruluş, Bü. Lo.nun Organları ve Umumî Heyet maddeleri kabul edildi. Toplantının tersimatında Tüzük Komisyonunun teklifi ile Büyük Kurul'un ona verdiği son şekil yan yana gösterilmektedir.

Tüzüğün ilk maddesi kuruluş tarihini 1 Ağustos 1909 olarak vurguluyordu.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 11-12 Kasım 1961 tarihli toplantısı:

• İskoçya Büyük Locası "Konsekrasyon"⁶⁹ heyetinin Şubat veya Mart 1962'de İskoçya'dan geleceği anlaşıldı.

• Türkiye Büyük Locasının Yüksek Şûra'ya bağlı olduğu zaman bastırılmış derece ritüellerinin bedellerinin Bölge Büyük Locaları tarafından Büyük Locaya ödenmemiş oldukları saptanarak, ritüellerin merkeze iade edilmeleri şartıyla bu borçların silinmesine karar verildi.,

• Toplantının sonunda *Türkiye Bü. Lo. Temel Statüsünün müzakeresine devam edildi. Böylece vaki görüşmeler sonunda, geçen celse tersimatında olduğu gibi, "Mevzuat Komisyonunca Kabul Edilen Şekil" ve "Bü. Dâ. He.çe Kabul Edilen Şekil" diye karşılıklı yazılmak suretiyle kayıd ve tevsiki hakkındaki karar teyit olundu.* Kısmen oy çokluğu, kısmen de oy birliği ile kabul edilen maddelerin ana başlıkları şöyle: Büyük Dâimî Heyet, Yüksek Haysiyet Divanı, Bölge Locaları, Malî Hükümler, Teftiş İşleri, Umumî Hükümler, Statü Değişikliği ile ilgili maddeler.

☆☆☆☆

---

⁶⁹ consecration: tahsis

Büyük Dâimî Heyetin 23 Aralık 1961 tarihli toplantısı:

- Bü. Hat. Necmeddin Sahir Silan K.in sağlık ve "bazı konularda Bü. Dâ. He. ile ayrı bir görüş ve düşünüş sahibi olduğu" nedenleriyle Bü. Dâ. Heyetten istifasını bildiren mektubu okundu.
- 27 Mayıs 1960'dan önce D.P. milletvekili olan ve devrimle bu sıfatları düşen Aziz Ronabar, Ahmet Salih Korur, Burhanettin Onat, Nusret Kirişçioğlu, Sedat Baran, Basri Aktaş, Hayrettin Erkmen, Nurettin Fuat Alpkartal, İzak Altabev Kardeşlerin kayıtlarının matrikülden silinmesi ve keyfiyetin localarına bildirilmesine karar verildi.
- Büyük Müfettiş Edip Seydi K.in 22 Aralık 1961 tarihli raporu üzerine açılan tahkikatın sonuçlanmasına kadar Hakikat Muh. Locasının faaliyetinin durdurulmasına ve keyfiyetin loca üyesi 19 Kardeşe bildirilmesine karar verildi⁷⁰.
- "Mevzuat Komisyonunca hazırlanmış olan DİSİPLİN TÜZÜĞÜ projesi incelendi. Heyeti Umumîyesi itibariyle uygun görüldüğü ifade ve teyit edildikten sonra, Madde 1.den Madde 58'e kadar bazı ilâve ve tadillerle ve oybirliğiyle olmak üzere kabul...., tesbit ve tevsik olundu."

☆☆☆☆

⁷⁰ 22 Aralık 1961 tarihli Bü. Müf. Edip Seydi K.in bu raporu, ne yazık ki, bir ayıbı örtbas etmek isteyen veya yalnızca meraklı ama arşive hürmeti olmayan birileri tarafından yerinden alınmıştır..

1962

1 1 Ağustos tarihinde Büyük Üstat Kemalettin Apak K. in Ebedî Meşrik'e intikal etmesi üzerine, Nisan Konvansına kadar Büyük Üstat Kaymakamı Dr.Şükrü Hazım Tiner K.in vekâletten Büyük Üstat olmasına karar verildi.

1962 yılının başında, bizi henüz tanımayan muntazam Büyük Localardan gelen ziyaretçilerin, bizleri tanımalarına fırsat yaratmak üzere, loca çalışmalarına kabul edilmeleri kararlaştırıldı.

27 Mayıs Devriminin İskoçya Büyük Locası tarafından tanınmamızı geciktirdiği anlaşıldı.

Konkordatonun ahenkten yoksun olarak işlemesi üzerine Yüksek Şûra ile yetki sürtüşmeleri başladı.

Tanıtım maksadıyla, halka açık bir dispanserin açılması önerildi.

Tüm locaların aynı ritte çalışacakları kararı alındı.

Yardım Sandığı Tüzüğü tamamlandı ve Sandık kuruldu.

Bir merkezî kütüphane kurulması kararlaştırıldı.

Büyük Sekreterliğin dış yazışmalarında bir kargaşanın yaşandığı saptandı.

Tekrislerde en çok beş adayın birlikte kabul edilebileceklerine dair bir tamim yazıldı.

Yaz döneminde, Büyük Ada Anadolu Kulübünde, Kardeşlik, Sadık Dostlar ve Müsavat Localarının eşlerle birlikte tertip ettikleri yaz yemeğinde masonik rezalet yaşandığı, bir Üstadı Muhteremin, içkinin etkisinde, hemşirelere masonik sırları açıkladığı anlaşıldı. Bunun üzerine localara, Tenué - Blanche'lar dahil olmak üzere, her türlü açık celselerde çok daha dikkatli davranılması gerektiğine dair, bir tamim yazıldı. Büyük Ada Anadolu Kulübü rezaleti hakkındaki tahkikat komisyonu raporları uzun süre günde mi işgal edecekti.

Büyük Dâimî Heyetin 10 - 11 Şubat 1962 tarihli toplantısı:

Henüz Bizi Tanımayan Büyük Loca Mensubu Kardeşlerin Çalışmalarımıza Kabulü:

Dikmen Locasından gelen levha üzerine, İngiltere Birleşik Büyük Locasına bağlı Oxford'da, 357 numaralı "Apollo University Lodge" üyesi Brettan R. Crane K.in Dikmen Locası çalışmalarına katılma arzusunun ne şekilde karşılanacağı tartışıldı.

Dr. Avni Karabece K. bizleri tanımayan, çalışmalarına sokmayan yabancı obedianslara mensup Masonlara müsamaha göstermenin faydasız olduğunu ve bu talebin reddedilmesi gerektiğini söyledi.

Buna karşılık, Rafet Hakul, Saffet Rona, Necdet Egeran ve Nafiz Ekemen K.ler, yabancı obediansların bizi tanımalarını istiyorsak, nasıl çalıştığımızı bilmelerinin gerektiğini ve bu nedenle Brettan R. Crane K.in Dikmen Locasının çalışmalarına katılmasında fayda gördüklerini ifade ettiler. Yapılan oylamada, Avni Karabece K. in muhalefeti ile, oy çokluğuyla bu yönde karar verildi.

Bundan sonra aynı konuyla ilgili olarak aşağıdaki ek karar, bu defa oy birliği ile kabul edildi:

" İskoçya Bü. L. tarafından muntazam obedians olarak tanındığı bilinen ve bir cetvel halinde bize de bildirilen ve bir kısmı ile esasen tanıştığımız, mutekabil⁷¹ ile de yakın zamanda tanışmamız mukarrer⁷² ve mukadder olan ecnebi Lo. lara mensup KK⁷³. in, masonik hüviyet ve intizamları tetkik etmek şartıyla, mesaiye alınabileceğinin, diğer obedianslara mensup BB.in sureti kat'iyede alınmamasının ve harice gidecek BB. in pasaport istedikleri takdirde, kendilerinden bu obedianslar dışındaki Lo. ları ziyaret etmeyecekleri yolunda taahhüt alınacağı hususlarının bir tamimle Muh. Lo. lara bildirilmesi."

- Necdet Egeran K. İskoçya Bü. Locasının "consecration"⁷⁴ mua-

⁷¹ Mutekabil: geri kalan

⁷² Mukarrer: şüphesiz

⁷³ Aynı paragrafın değişik yerlerinde Kardeşler için KK. Veya BB.(Biraderler) sembollerinin kullanıldığını görüyoruz. İleride, Yüksek Şûra'nın yazışma şekliinden ayrılmak üzere, aynı çoğul mevhum "K.ler" olarak ifade edilmeye başlanmıştır.

⁷⁴ Consecration: tahsis

melesinin "tabii mecrasını takip etmekte olduğu hususunun" Arbury K. ten aldığı mektuptan anlaşıldığını söyledi.

Yüksek Şûra ile münasebetler:

Tersimatta aşağıdaki paragrafı görüyoruz:

"Üçüncü derecedeki müddetlerini doldurup felsefî derecelerde çalışmak isteyen BB. in teklif edilmelerinde Konkordato hükümlerinin Muh. Lo. lar tarafından nazara alınmadığı ve bu yüzden Türkiye Yüksek Şûrası ile Bü. Lo. muz arasında bir çok yazışmalara mahal verildiği ve bu sebeple ilgili BB. in işlerinin de sürüncemede kaldığı nazara alınarak bütün bu işlerin gereği gibi işlenmesini teminen Konkordatonun 4. maddesinin Muh. Lo.lara tebliğ olunmasına oybirliğiyle karar verildi."

(Aslında olay çok basitti: Yüksek Şûra tüm tekris edilen ve terfi eden K.lerin listelerini, zamanı geldiğinde, dördüncü dereceye gelmelerine çağrı yapmak üzere istiyordu. Büyük Loca da matrikül kayıtlarını teslim etmek istemiyordu.)

Toplantının ikinci gününde Localar tüzüğü'nün 148 maddesi kabul edildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 24 Mart 1962 tarihli toplantısı:

Dispanser Kurma Teklifi:

Hümanitas Locasından gelen halka açık bir dispanserin açılması ile ilgili teklif görüşüldü ve başka localardan da gelen buna benzer tekliflerle birlikte incelenmesi kararı alındı.

Bölge Büyük Mahfeli ile Sürtüşmenin Başlaması:

İstanbul Bölge Büyük Mahfeli ile Dâimi Heyet arasında mevcut anlaşmazlıkların artığı, masraflara iştirak etmekle ilgili Bölge Bü. Mahfelinin 22 Mart 1962 tarihli levhasına olan tepkilerden anlaşılmaktadır. Tersimat maddesi aynen şöyledir.

"..... Bü. Lo. nun İstanbul Bölgesi lokal masraflarına iştirak hakkındaki kısma gelince, Halit Arpaç, Dr. Avni Karabece, Dr. Enver Necdet Egeran, Saffet Rona ve Macid Erbudak BB. in mütalâa ve düşünceleri dinlendikten

sonra, «gerek cemiyetler kanunu gerekse mason örf ve teamülleri gereğince gayrı menkullerin hakiki malik ve sahibi olan Türkiye Bü. Lo. sı Umumiî Heyetine izafetle, bunları idare ve muhafaza ile vazifeli Bü. Dâ. He. in bu işlerini görmek için ihdas etmiş ve vazifelendirmiş olduğu bir heyetin asıl sahibin yetkili yegâne mümessilinden kira ve masrafa iştirak gibi bir talepte bulunmasının ne hukuk ve ne de masonik gelenek, mevzuat ve disiplin bakımından kabili izah olmadığı hususunun İstanbul Bölge Mah. ne bildirilmesine, Bü. Lo. nın malî imkânları nisbetinde ihtiyacı olan bölgelere yardım etmek vazifesinin aşikâr bulunduğu, ancak bugün için ne Bü. Lo. nın böyle bir malî kudreti haiz olmadığı, ne de İstanbul Bölgesinin Türkiye Bü. Lo. sı nın yardımına muhtaç bulunmadığı hususlarının ilâvesine oyçokluğu ile karar verildi.» Refet Hakul B., masraflara iştirak talebinin yerinde olduğu mütalâasında bulundu.

Tersimatın Umumiî Heyet'e sunulacak bütçe tasarısı ile ilgili görüşmeleri ile ilgili olan kısmında ise, "Ankara ve İzmir Bölgelerinin halen Türkiye Büyük Locasına aidat ödeyecek malî ve hesabî durumda olmamaları hasebiyle, bütçede azamî tasarrufa riayet edilmesi lüzumu üzerinde duruldu...."

Tek Ritle Çalışmak:

Aynı toplantıda rit değişikliklerinin Büyük Locamızda kabul göremeyeceğine dair bir kararı Freedom Locası nedeniyle görüyoruz. Karar şöyle:

"FREEDOM Muh. Lo. sında, ritüellerimiz dışında bazı muameleler yapıldığı istihbar edildiğinden, her hangi bir Rit değişikliğine yol açabilecek olan hareketlerden sureti katiyede tevekki olunması ve ritüellerimizin aynen ve harfiyen tatbiki lâzım geldiği hususunun Muh. FREEDOM Lo. sına ve Bü. Müf. Tark ZİYAL B. e bildirilmesine oybirliğiyle karar verildi"

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 19 Mayıs 1962 tarihli toplantısı:

• Ölüm Yardımı Sandığı Tüzük Tasarısı:

Görüşmelerden sonra kabul edilen karar metni:

1. Her ölüm hali için BB. den 21/2 TL yardım hissesi,

2. Camiamıza yeni katılacak BB. den, tekrisleri ile birlikte 100.- Lira Sandık duhuliyeye aidatı alınmasına,
3. Mevcut azadan Sandık duhuliyeye aidatı alınmasına mahal olmadığına,
4. Tüzükteki "sermaye" terimlerinin "fon" olarak değiştirilmesine,
5. Tüzüğün bastırılarak 50 kuruştan satılmasına
6. Tüzüğün 1 Ekim 1962 tarihinden itibaren meriyete konmasına oybirliği ile karar verildi.

• **Tenue - Blanche'lar:** Halit Arpaç ve Refet Hakul K.ler Tenue-Blanche celselerindeki faydayı kabul etmekle birlikte "*bunun sui-istimal edilmekte olduğunu, bilhassa zemin ve zamana hiç uymayan bir hava içinde cereyan ettiği*ne işaret ettiler."

☆☆☆☆

İskoçya ile yazışma:

1 Eylül 1962 tarihli mektubunda Robert T. Sime K. İskoçya Büyük Locası Büyük Sekreteri ile olan son görüşmesinin sonuçlarını aktardı.

Yeni bir adımın atılabilmesi için Türkiye'de politik hayatın normale dönmesi beklendiği anlaşıldı. Arada, Sime K., İskoçya Bü. L.sı Bü. Sek.inin vaki görüşmeleri İrlanda ve İngiltere Büyük Localarına sürekli yansıttığını ifade etti.

Sime K. mektubunu sonuçlandırırken, Büyük Locamız İskoçya tarafından tanınmaya kadar, gayri muntazam bir büyük loca ile temas edilmemesine özenle dikkat edilmesinin gerektiği hakkında uyarıda bulundu.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 22 Eylül 1962 tarihli toplantısı:

Büyük Üstadın Ölümü:

Bü. Dâ. Heyet Bü. Üs. Kay. Dr. Şükrü Hazım Tiner K.in başkanlığında toplandı. 11 Ağustos 1962 tarihinde Ebedî Maşrık'a intikal eden

Bü. Üs. Kemalettin Apak'ın manevî huzurunda ihtiram vakfesi yapıldı.

Umumî Heyet toplantısı Nisan ayında yapılacağına göre seçime gidilmeden, Bü. Üs. lık görevini Kaymakam K. in yürütmesi, çoğunluk oyuyla kararlaştırıldı.

Sekreterlikte Kargaşa:

Dış İlişkiler konularında bir kargaşa yaşandığı ortaya çıktı. Kentucky Büyük Locasına tanınma talebinde bulunan mektubumuza gelen cevapta, zaten bizi tanıdıklarını, Bü. Dostluk Kefillerinin de Albert Saltiel K. olduğu tarafımıza bildirildi.

İskoçya:

Robert Sime K. den gelen ve İskoçya Bü. L. sı ile olan görüşmelerin iyi yolda gittiğine dair levha okundu ve konu hakkında Necdet Egeran K. tamamlayıcı bilgi vererek konuyu tekid etti.

☆☆☆☆

İskoçya ile yazışmalar:

Büyük Sekreter Alexander J. Buchan 15 Ekim 1962 tarihinde, Türkiye Bü. L. Bü. Sek.i Nafiz Ekemen K.'e yazdığı mektupta, yabancı localarla olan yazışmalarımızda, muntazamla gayri muntazamı ayırbilmemiz için, İllinois'de "Pantagraph Printing and Stationary Co." tarafından yayınlanan "Muntazam Localar Listesi" kitabından iki nüshasını tarafımıza yolladığını bildirdi.

Aynı mektubun bir sonraki paragrafında da, 27 Mayıs 1960 Devrimine dikkat çekerek, Türkiye'de hayat normale döndükten sonra, tanıma prosedürlerini yeniden başlatacaklarını yazıyordu.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 27 Ekim 1962 tarihli toplantısı:

"Açık Celseler" (Tenue-Blanche):

"Tenue - Blanche"larda abartmalı hallerin gözlemlendiği belirtildi ve Tarık Ziyal K.in teklifi üzerine bu toplantılarda şerefimize lâyük hare-

ket edilmesi gereği ile abartılı hareketlerin takip edileceği konusunda bir tamimin yazılmasına karar verildi. Buna ek olarak, özellikle Kardeşlik, Sadık Dostlar ve Müsavat Localarının yaz tatili esnasında Büyük Ada Anadolu Kulübünde tertip ettikleri müşterek aile yemeğinde, bir Üstadı Muhteremin Masonik işaretleri ifşa edecek kadar aşırı harekette bulunduğu bildirildi.

Kütüphane:

Bir merkezî kütüphanenin kurulmasına karar verildi.

Tekrislerde Aday Sayısı:

En çok beş haricinin birlikte tekris edilmesine karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 1 Aralık 1962 tarihli toplantısı:

Yardım Sandığı:

Yardım Sandığının nihayet kurulabildiği ve idare heyetinin seçilip göreve başladığı anlaşıldı.

☆☆☆☆

1963

1963 yılında görüşülen başlıca konular:

Ankara Lokalinin Başak Sigorta'ya satılması.

New York Büyük Locası Ön. Büyük Üstadının ağırlanması.

İskoçya Büyük Locasının Türkiye Büyük Locasını tanınması.

1935 öncesinde var olan İskoçya Büyük Locasına bağlı locaların uyandırılarak Türkiye Büyük Locasına katılmalarının sağlanması ve böylece gerekli intizam şartının yerine getirilmesi projesi.

27 Ekim 1962 tarihli tersimatta belirtilen Büyük Ada Anadolu Kulübü olayında sorumluluğu görülen Orhan Hançerlioğlu K. in Kardeşler Jürisine havalesi.

Ankara'da üyelerin üçte biri aidat ödemediği için Hazinenin zorlanması.

Ekrem Tok K. in Büyük Üstat seçilmesi.

"Ulu Yaradan" yerine "Ulu Mimar" tâbirinin kullanılması için verilen karar.

İngilizce dilindeki ritüellerin Türkçe'ye çevrilmeleri ile Eğitim Localarının kurulmaları kararı.

Gayri muntazam Fransa Grand Orient ve Grande Loge de France ile ilişkilerin kesilmesi.

Skrüten konusu.

Eski Çiçekçi Sokağındaki binanın satın alınması hakkında görüşmeler.

Ankara Vadisi Lokal Binası (Kızılay)

Büyük Dâimî Heyetin 5 Ocak 1963 tarihli toplantısı:

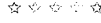
Ankara Lokalinin Satılması:

Ankara Bölge Mah. inden gelen ve Ankara Lokalinin iki milyon liraya Başak Sigorta'ya satılmasını öneren levha okundu. "Ankara'da nerede ve nasıl çalışılacağı, yeni lokalin ne şekilde ve ne şartlarla iktisabı mümkün görüldüğü hususlarının tafsilâtli olarak bildirilmesi lâzımgeldiğinden bahis bir levhanın Ankara Bölge Mah.e gönderilmesine oybirliği ile karar verildi."

New York Büyük Locası ile İlişkiler:

«"Nuyork" Ön. Bü. Üstadı Charles S. Froessel K.in 31 Ocak ve 1 Şubat 1963 tarihlerinde Büyük Locamızı ziyaret ve Büyük Üstadımızla tanışmak arzusunu izhar ettiği ve Necdet Egeran Üs.a gönderilen levha okundu. Tanınmamız için Nuyork Bü Lo.sının ehemmiyeti ve Charles Froessel B.in de bu Bü. Lo. daki nüfuz ve kudreti göz önünde tutularak, bu K. imize Bü. Üs. tarafından bir davet levhası gönderilmesine, İstanbul'daki ikameti sırasında kendisinin misafir edilmesine

ve ağırlanmasına, bu husustaki programın bil'ahare yapılması lüzumuna oybirliği ile karar verildi.»

Büyük Dâimî Heyetin 2 Şubat 1963 tarihli toplantısı:

Anadolu Kulübü olayına ek olarak usulsüz Yükseliş merasimi:

Daha önce Büyük Ada'da Büyük Kulüp'te 3 Locanın⁷⁵ müşterek yaz toplantısında, sonradan özel tahkikat konusu olan olaylar nedeniyle hakkında soruşturma açılmış olan Kardeşlik Muh. L.sı hakkında ikinci bir şikâyet levhası okundu:

"KARDEŞLİK Muh. lo. sında taksiri müddet suretiyle nafakaları artırılan Nahid Şensoy, Ruhi Eyüboğlu ve Zare Mağar BB. ile Muh. Lo. nın vazifelileri hakkındaki soruşturma neticesini Bü. Üs. Kay., Bü. Dâ. He. 'e bildirdi. Bu izahattan, nafakaları artırılan üç K.imizin bu yolda bir talepleri sebketmediği⁷⁶, o gün 3. D. ye terfileleri mukarrar Halid Kemal Söylemezoğlu ve Kemal Omar BB.in gelmemesinden münfeil veya müteessir olan Üs. Muh. Orhan Hançerlioğlu'nun bu BB. i teşvik edip alel'acele kendilerine Üs. derecesini tevcih etmiş olduğu, Bü. Kâ.in Muh. Kardeşlik Lo. sına resmen yazmış olduğu levhaya şahsan verdiği cevabın yakışsızlığı ve bunu tashih etmesi gerektiği yolunda mezkûr Lo. nın halen Üs. Muh.i olan Reşat Atabek B. vasıtasıyla da gönderilen talimata uymaması üzerinde duruldu. Bütün BB. mütalâalarını bildirdiler ve Kardeşlik Muh. Lo.sı hakkında esasen başka bir tahkikat da mevcut olduğundan, bu hadise hakkında Muh. Lo. ya, o vakitki Üs. Muh'e ve o celsede Hat. vazifesini görmüş olan B.e, Bü. Dâ. He. in teessürlerinin bildirilmesine ekseriyetle karar verildi. Bü. Üs., Bü. 2.. Nâ..ve Bü.2. Muhk. BB., bu levhanın Orhan Hançerlioğlu B.in şahsına muhatap olması mütalâasında bulundular."

Bölge Mahfelleri:

"Gerek matrikül kayıtlarının gerekse muhasebe defterlerinin muntazam olması ve bu suretle hem masonik hem de cemiyet kanunu icaplarının yerine getirilmesi için Bü. Lo. ile (aynı zamanda Şube mahiyetini haiz olan) Bölgelerin bütün kayıtlarının ahenkli olması lü-

⁷⁵ Bakınız, 27 Ekim 1962 tarihli tersimat

⁷⁶ sebk: evvelce geçme, vâki olma.

zumu üzerinde duruldu. Bu itibarla, usul ve nizam bakımından Muh. Lo. ların bütün muamelelerini Bölgeleri kanalı ile Bü. Lo.ya intikal ettirmelerine ve Bölgelerin de kendilerine bu suretle gelmiş olan muameleleri derhal Bü. Lo.ya aksettirmelerine, bu husus için Muh. Lo. lar ve Bölgelere bir tamim gönderilmesine oybirliği ile karar verildi".

New York Bü. L. Büyük Üstadının ziyareti:

Umumî Menfaatlar bölümünde New York Ön. Bü. Üs. 1 ile Hilton Otelindeki odasında ve sonra da lokalimizde yapılan görüşmeler hakkında bilgi verildi. "Bu K.imizin, o akşam toplantısı olan Sadık Dostlar Muh. Lo. sınıfın gerek mabetteki çalışmalarından gerekse bil'ahare hemşirelerle birlikte tertiplenmiş olan K. sofrasından fevkal'ade memnun kaldığı, 1956 senesinde vaki son seyahatından beri Türk Mas. luğunu muazzam tırakki halinde görmüş olduğunu belirttiğini, vademizi vaki ziyaretinin gerek Nuyork gerekse İngiltere Bü. Lo. larının talimat ve emirleri gereğince yapmakta olduğunu bildirdiği, muntazam Mas. obediansı olarak tanınmamız yolunda büyük adımlar attığımızı ve neticeden ümitli olmamız gerektiğini söylediği. Bütün bu tanışma gayretlerimizde Sime B.in hizmetlerini sempati ile andığı anlaşıldı. Hak. Bü. Â. in de misafirimiz olarak bulunduğu bir yemekte Bü. Lo. mızın istiklâlinin Bu K. imizin beyanıyla da teyyüdü ettiği, bu hususun da Froessel B.i ziyadesiyle memnun ettiği belirtildi.

"Froessel B.in ziyareti sırasında Necdet Egeran ve Nafiz Ekemen BB. tarafından sarfedilen cem'an 907.50 Liranın Bü. Haz. den kendilerine ödenmesine, bu ziyareten, Bü. Lo. nın senelik mesai raporunda bahsedilmesine, ve mesbuk⁷⁷ hizmetlerinden dolayı Sime B.e bir teşekkür levhası yazılmasına oybirliği ile karar verildi."

☆☆☆☆

İskoçya Büyük Locasının Türkiye Büyük Locasını tanınması:

14 Şubat 1963 tarihli mektubunda İskoçya Büyük Locası Bü. Sek.i A. J. Buchan, Nafiz Ekemen'e aşağıdaki mektubu yolladı:

Sevgili Büyük Sekreter Kardeşim,

İskoçya Büyük Locasının üç ayda bir toplanan 7 Şubat tarihli Genel Kurulunda Büyük Locanızın tanınması ile karşılıklı Dostluk Keffillerinin ta-

⁷⁷ mesbük: sebk etmiş, geçmiş, arkada bırakılmış.

yin edilmesinin ittifakla kabul edildiğini sevinerek bildiriyorum. Bu karar dört yıllık bir çaba ve düşüncenin meyvası olduğundan, şahsen mutluyum. Komitem tanınmanız için öneride bulununca, diğer Büyük Localarla tanışma sürecinizde rehberliğimizi kabul ettiğinizi vurguladım. Tanıma veya tanınmanın kaldırılması işlemlerinde, İngiltere, İrlanda ve İskoçya Büyük Localarının birlikte hareket etmemeleri çok ender bir olaydır. Bu defa, kendi başımıza vermiş olduğumuz kararda haklı olduğumuzun bilincinde olarak, sizden de yalnızca İskoçya Büyük Locasının tanımış olduğu Büyük Localarla ilişki kurmanızı rica ediyoruz. Bir tereddüdünüz varsa, lütfen bana yazınız. Örneğin, Filipinlerde iki Büyük Loca vardır ve biz bunlardan yalnızca birini tanıyoruz.

İskoçya'daki Dostluk Kefiliniz için ileride tasvibinize sunacağız, sizden de İskoçya Büyük Locasını Türkiye'de temsil edecek bir adayı tarafımıza bildirmenizi rica ederiz.

Geçmişte çok güzel yazışmalarımın olduğu Dr. Egeran Kardeşe bu mektubun bir kopyasını yolluyorum.....

İskoçya Büyük Locası'nın Türkiye Büyük Locası'nı tanıdığına dair localara gönderilen levha:

Kâ. U. Y. Y. Şa. na

TÜRKİYE

HÜR VE KABUL EDİLMİŞ MAS.'LARI

Bü. LO. SI

No. 504

İstanbul, 18 Şubat 1963

Muh. Lo.lara

Üs. Muh.,

Dört seneden beri devam edegelen muntazam çalışmalarımız neticesinde, İSKOÇYA Bü. Lo. sı ile tanışma muamelesinin tamamlanmış olduğunu ve karşılıklı dostluk mümessillerinin teatisi için gerekli tekliflerin yapıldığını bildirmekle hususî bir zevk duymaktayız.

Diğer muntazam obedyanslarla tanışma konusundaki temaslarımızın bundan böyle hayırlı neticeler vermesine intizar edilmektedir.

Dünya Mas. âlemine ilk girişimizin müjdecisi olan bu sevinçli haberi Muh. Lo.larımıza ve bütün KK. imize âlenen teşekkür etmeği ve bu uğurda çok hizmeti sebkemiş olan Bü. Üs. ımız Kemalettin Apak B. in manevî şahsiyeti önünde bir daha hürmetle eğilmeği vazife telâkki ederiz.

Bu vesile ile K. çe sevgi ve saygılarımızı teyit ederiz, Üs. Mu. ve aziz KK.

Mah. Sel. le

Bü. Kâ.

(İmza: Nafiz Ekemen; Mühür)

İngiltere Birleşik Büyük Locası ile yazışmalar:

• İngiltere tarafından tanınmayı kolaylaştırmak üzere, Büyük Üstat Şükrü Hazım Tiner, İngiltere'ye göre muntazam olan obedianslara Mart 1963 tarihli bir sirküler mektup yollayarak tanınma talebinde bulunur. Sirküler mektupta Türkiye'de 37 locanın faal olduğu, Avrupa'da: İskoçya, Almanya, İsviçre (Alpina), Hollanda, Avusturya; ABD'de: Kansas, Colorado, Michigan, Rhode Island; Güney Amerika'da da Peru, Bolivya ve Ekvator Büyük Localarının Türkiye Büyük Locasını tanımış oldukları, İngiltere'nin de yakında Türkiye Büyük Locasını tanıyacağına ümit edildiği ifade ediliyordu. Mektubun ekinde İngilizce, Türkiye Büyük Locası tarihi yollanmıştı.

• 1 Nisan 1963 tarihinde İngiltere Birleşik Büyük Locası Büyük Sekreteri Stubbs Bü. Sek. Nafiz Ekemen'e yazdığı mektupta, sirküler mektubu okuduklarını, İngiltere'nin Türkiye'yi yakın bir gelecekte tanıyacağını ümit ettiğimizi hayret ve endişeyle karşıladıklarını ve neye dayanarak bu savda bulunduğumuzu soruyordu.

☆☆☆☆☆

İskoçya:

• 21 Şubat 1963 tarihli mektuplarıyla Nafiz Ekemen, Türkiye Büyük Locası'nın İskoçya Büyük Locası tarafından tanınmasında çok büyük emekleri geçen Büyük Sekreter Alexander J. Buchan ve Robert Sime K.lere teşekkür etti.

• 13 Mart 1963 tarihli mektupla, İskoçya Büyük Locası, Türkiye Büyük Locası nezdinde Dostluk Kefili olarak Enver Necdet Egeran K.i teklif etti ve bu teklif kabul edildi.

İngiltere Birleşik Büyük Locası tarafından tanınmak üzere çare arayışı: İskoçya Bölge Büyük Locasının canlandırılması projesi.

İstanbul'da, İskoçya Büyük Locasına bağlı 1185 numaralı "Pharos" Locası 1938 yılında kapanmıştı. Nafiz Ekemen Alexander Buchan'a 9 Mart 1963 tarihinde yazdığı mektupta, Locanın Önceki Üstadı Muhteremlerinden Dr. Vahe Hintliyan K.'in, sağ kalan bir kaç kardeşe birlikte bu eski localarını canlandırmak istediklerini bildiriyordu.

İngiltere'nin Türkiye Büyük Locasını tanınmasına engel olan menşe sorununa hal çaresi aranırken, Pharos Locası ile birlikte iki eski locanın daha uyandırılarak bir İskoçya Bölge Büyük Locasının kurulması, sonra da bu muntazam Bölge Büyük Locasının Türkiye Büyük Locasına dahil edilmesi gibi ütöpik projeler de geliştirilmişti.

İskoçya Anayasa ve Tüzükleri, Ephesus Locasının ilk Kuruluş Teklifi:

26 Mart 1963 tarihli mektubunda Sime K İskoçya Büyük Locasının Anayasa ile tüzüklerini ve kendi locası olan, 573 Numaralı Livingstone St. Andrew Locasının içtüzüğünü örnek olarak Nafiz Ekemen'e gönderdiğini bildirdi.

Aynı mektupta Türkiye Büyük Locasından berat alacak İngilizce dilinde çalışacak bir locanın İzmir'de kurulmasını öneriliyordu. Bu locada İskoç ritüelleri İngilizce olarak denenebilme imkânına sahip olacaktı.

Büyük Dâimî Heyetin 9 Mart 1963 tarihli toplantısı:

İskoçya Büyük Locasının Türkiye Büyük Locasını Tanıması:

İskoçya Büyük Locasının 7 Şubat 1963 tarihli celsesinde Bü. Locamızı resmen ve ittifakla tanıdığını belirten ve Bü. Sek. Alexander Buchan imzalı levhası okundu. "*Keyfiyetin Muh. Lo.lara duyurulduğuna, İskoçya Bü. Lo. sı Bü. Kâ. Buchan B. le, bu konu üzerinde büyük hizmetleri sebkedten Sime B.e teşekkürlerimizin iblâğ olunduğuna ve durumun ayrıca Froessel B.e de iş'ar olunduğuna bilgi edinildi*".

• **Anadolu Kulübü (devam)**

Büyükada Anadolu Kulübünde cereyan ettiği bildirilen olaylar hakkında inceleme yapmakla vazifeli Refet Hakul, Servet Vasfi Alko ve Ali Ratip Dinçel BB. den müteşekkil komisyon adına Refet Hakul ve Dr.Servet Vasfi Alko imzalı 8 Mart 1963 tarihli ve Bü. Dâ. He.'e toplantı sırasında tevdi edilen fezleke ve melfufu⁷⁸ olan ifadeler okundu. Bü. Üs., Orhan Hançerlioğlu B. tarafından kendisine vaki ziyaret ve yazılan levha hakkında izahat verdi. Bu B. in çok hassas ve şair mizaçlı olduğunu, geçmiş olaylar varsa bunlardan dolayı büyük teessür duymakta olduğunu kendisine samimiyetle ifade ettiğini bildirdi.

☆☆☆☆

27 Nisan 1963 tarihli Umumî Heyet (Konvan):

Konvana katılmaya hak kazanan 117 üyeden 96'sının geldiği tesbit edildi. Konvan tersimatından alıntılar:

• Suat Beriker K. okunan İdarî Raporda acı bir itirafın göze çarptığını, camiamızdan değişik nedenlerle ayrılanların aramıza yeni katılanlardan "oldukça fazla" olduklarını öğrenmekten müteessir olduğunu ifade etti.

• Malî Raporla ilgili olarak Nuri Pere K. Türk Yükseltme Cemiyetinin murakıbbı olduğunu, Cemiyet Nizamnamesinin 15. maddesi gereğince gayrı menkullerin birleştirilmesi, eğer şubelerin de gayrı menkul edinmeleri isteniyorsa, nizamnamede değişiklik yapılması,

⁷⁸ Melfuf: leffedilmiş, sarılmış, bir zarf veya mektup içine konmuş.

yoksa Türk Yükseltme Cemiyeti adına tapuda tescilli bulunan bütün gayri menkullerin merkez kayıtlarına intikal ettirilmesi gerektiğini bildirdi.

- Ankara Bölgesinde toplam 636 üyenin ancak 400'ünün Hazine ile muntazam oldukları ve bu nedenle bina masraflarını karşılayamadıkları anlaşıldı.

- Bütçe tasarısı okundu, söz verildi, sükût cari olduğundan, Bü. Hat. B.in kanunî mütalâası ile oylandı ve aynen kabul edildi.

- Seçimlere geçildi. Ekrem Tok K. oybirliği ile Bü. Üs. seçildi ve derhal "tahlif⁷⁹ ve is'adı yapıldı".

- 92 mevcut üzerinden 50 oyla Enver Necdet Egeran K. Bü. Üs. Kaymakamı, 91 mevcut üzerinden 62 reyle Halit Arpaç K. Bü. 1. Nâ ve 64 oyla Nuri Pere K. Bü. 2. Nâ. seçildiler ve bu K.lerin is'adı yapıldı.

- Bundan sonra yapılan seçimlerde, 91 mevcut üzerinden, ikinci turda 64 oyla Sacit Öncel K. Bü. Hat., 88 mevcut üzerinden 84 oyla Nafiz Ekemen K. Bü. Kâ., 85 mevcut üzerinden ittifakla Cemal Gücü K. Bü. Haz. Em, ikinci turda 64 oyla Dr. Yorgi Vakalopoulos K. Bü. Has. Em. seçildiler.

- Diğer seçimlerin sonucunda, 81 mevcut üzerinden, 66 oyla Safa Dikmen, 58 oyla Cevat Memduh Altar, 57 oyla Hulûsi Selek, 54 oyla Macid Erbudak, 53 oyla Saffet Rona ve Albert Arditti, 51 oyla Velid İsfendiyar K.ler seçildiler. Diğer K.lerin aldıkları oylar nisabın altında olduğundan tekrar gizli seçime gidildi ve sonuçta Faiz Poroy K. 51 oyla seçildi.

- Yeni görevliler yemin ettirilerek is'ad edildiler.

- Bü. Kâ Nafiz Ekemen K. iki yıldır gündemde olup da bir türlü gerçekleştirilemeyen Anayasa tadili ile ilgili olarak, tüm diğer maddeleri ilerde yapılacak bir toplantıya bırakmak üzere, hiç değilse tek maddenin, "YARADAN" tabirinin bütün dünya Mas.luğunun kullanmakta olduğu "ULU MİMAR" tabiriyle değiştirilmesi hakkındaki takriri okudu." Uzun görüşmelerden, lehte ve aleyhte konuşmalardan sonra, "Evvvel emirde, yürürlükte olan Anayasa muvacehesinde, tadil takririnin görüşülmesine ve icabında reye konmasına cevaz olup olmadığı

⁷⁹ Tahlif: yemin ettirme.

hususunu oylamaya kondu. 81 mevcut üzerinden 74 reyle tadil tavriri-
nin müzakereye ve oylamaya konabileceğine karar verildi. Bunun
üzerine tavriri kabulü reye kondu. Yine 81 mevcut üzerinden 74
reyle Ulu Yaradan tabiri yerine Ulu Mimar tabirinin kullanılmasına
karar verildi."

- Anglo-Sakson Masonluk camiası ile ilişkilerimizin gelişmekte
olduğu göz önüne alınarak bu camiaya ait ritüel ve anayasaların ter-
cüme edilerek kardeşlerin bilgilerine sunulması, aynı ışıkta Loca aç-
ılış ve kapanış merasimlerinin tadil edilmesi, eğitim localarının kurul-
ması ve bir dispanserin açılması hakkındaki tavrirler okundu.

☆☆☆☆☆

*Ekrem
TOK
(1892 - 1975)*

*Bü. Üs.:
1962 - 1965*

Büyük Dâimî Heyetin 28 Nisan 1963 tarihli toplantısı:

• İskoçya Bü. L.sı Türkiye Büyük Locasını tanıdıktan sonra, bir çok Amerika Bü. L. sı ile İsrail Bü. L. sınıfın bizleri tanımak üzere yazışmaları başlattıkları anlaşıldı.

• İzmir Bölge Mah.den gelen 24 Nisan 1963 tarihli levha ile ilgili olarak İzmir binasının planları üzerinde görüşüldü.

• Anayasa hükümleri gereğince gerekli Komitelerin seçimine geçildi .

Teşkil olunan

- a.- Malî Komiteye: Nuri Pere, Cemal Gücü, Albert Arditti K.,
- b.- Dış münasebetler Komitesine: Necdet Egeran, Velid İsfendiyyar, Faiz Poroy K.ler,
- c.- Kütüphane ve Sanat komitesine: Cevad Memduh Altar, Macid Erbudak, Saffet Rona K.ler,
- d.- Sosyal Dayanışma Komitesine: Dr.Yorgi Vakalopulo, Halit Arpaç, Safa Dikmen K.ler ,
- e.- Binalar Komitesine: Hulûsi Selek, Sacid Öncel, Halit Arpaç, Cemal Gücü K.ler,
- f.- Masonik alanda ilmi araştırmalar komitesine: Cevat Memduh Altar, Velit İsfendiyyar, Necdet Egeran, Macid Erbudak, Hulûsi Selek, Sacit Öncel K.ler,
- g.- Masonik çalışmalar Komitesine: Nuri Pere, Dr.Vakalopoulos, Macid Erbudak K.lerin

seçilmelerine ve Bü. Kâ. Nafiz Ekemen K.in bu komitelerin çalışmalarına iştirak etmesi lüzumuna oybirliğiyle karar verildi ."

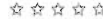
Komitelerin seçiminden sonra, Büyük Müfettişlerin tayinine geçildi.

Orhan Hançerlioğlu K.i yargılamak üzere Kardeşlik Jürisinin kurulması⁸⁰

"Yüksek Haysiyet Divanının hakkında vermiş olduğu karara karşı Orhan Hançerlioğlu B. kararın tashihi talebinde bulunmuş olmakla

⁸⁰ Anadolu Kulübü olayı ve usulsüz 3. D. ye yükseliş töreni.

Disiplin tüzüğü hükümleri gereğince 15 kişilik yeni bir Haysiyet Divanı seçilmesine oybirliğiyle karar verildikten sonra, kura çekildi, ve Haysiyet Divanının : Hürriyet, Ülkü, Libertas, Devrim, Freedom, Sevgi, Atlas, Delta, Kültür, Müsavat, Uyanış, Yıldız, Yükseliş, Ümit ve Prométhée Muh. Lo.ları temsilcilerinden ibaret olması lâzımgeldiği anlaşıldı."

Büyük Dâimî Heyetin 29 Eylül 1963 tarihli toplantısı:

Dostluk Kefilleri:

Karşılıklı teati edilen dostluk kefillerinin isimlerinin tersimatta tesbiti kararı alındı. Ülke isimleri ile karşılıklı dostluk kefilleri aşağıdaki cetvelde belirtilmiştir:

Ülke Adı	Dostluk Kefilimiz	T.B.L. Nezdinde Dostluk Kefili
Almanya	Karl Senger	Macid Erbudak
Arizona	George Hayduke	Mahmud Yalay
Avusturya	Ferdinand Rangetiner	Şükrü Hazım Tiner
Bolivya	Miguel Mollinedo Saravia	Emilio Lazzaro Franco
Colorado	Byron E. Thady	Necmeddin Sahir Silan
Ekvator		Sami Mordo
Hollanda	G. Kloosterman	Melih Tokay
Indiana		Nuri Pere
İskoçya	J.Martin Baxer	Necdet Egeran
İsviçre	Robert Laurent	Galip Hamdi Tekyeli
Kansas	William E. Cook	Sefa Dikmen
Kentucky	Walter F. Nolk	Velit İsfendiyar
Maryland	Herbert E. Neumann	Cevat Memduh Altar
Massachussetts	Frederic L. Pike	Faiz Poroy
Michigan	Newton S. Bacon	Tarık Ziyal
Nebraska	Melvin E. Johnson	Nebil Sarpel
New Hampshire	Hiram W. Johnson	Refet Hakul

New York	Ward Arbury	Hazım Atıf Koyucak
Peru	Antonio Genit	Nafiz Ekemen
Rhode Island	Simon Diranian	Galip Kardam
Virginia	Cyrus L. Slavin	İbrahim Hoyi
Washington (D.C.)	Theodore G. Edwards	Mukbil Gökdoğan

Gayrı Muntazam Büyük Localarla İlişkiler:

Bu arada, tanınma konusunda İskoçya Bü. L.sının önerilerine uyarak, muntazam olmayan obedianslarla ilişki kurmamaya özen gösterilirken, Fransa'da Grand Orient ve Grande Loge de France gibi gayrı muntazam obedianslarla yazışmayı kestik: "*Grand Orient de France ve Grande Loge de France ile teati edilmiş olan dostluk kefillerinin vazifelerine son verildiği ve bu KK.in isimlerinin neşredilecek bültenlerde zikredilmemesi ricasının mezkûr iki obediansa iletildiğine bilgi edinildi*".

• 15 Mayıs 1963 tarihinde İngiltere Birleşik Bü. Locasından gelen bir levha ile yeni görevlilere başarı dileğinde bulunulduğu öğrenildi.

• Orhan Hançerlioğlu K. hakkındaki şikâyetleri görüşecek Yüksek Haysiyet Divanının nisap eksikliğinden toplanamadığı anlaşılarak, Divan'ın 13 Ekim 1963 tarihinde tekrar toplanması için çağrı yapılmasına karar verildi.

• Binalar konusunda İzmir ve Ankara'nın teklifleri prensip bakımından uygun görülerek kesin mutabakatın sonradan yetkili merci tarafından tasdik edilmek üzere Bölge Mah.lerinin temasa geçmelerine oybirliği ile izin verildi.

• İzmir ve Ankara'da çalışmak isteyen İskoç, İngiliz ve Amerikalı K.lerle oluşacak ilişkilerde, ileride herhangi bir anlaşmazlığa yol açmamak üzere, Konkordato hükümlerine uygun davranılması gereği vurgulandı. İzmir'de ikamet eden yabancı K. lerin bünyemizde bir Loca kurmayı tercih ettikleri anlaşıldı.

• Localar Umumî Nizamnamesindeki "50 km. dahilinde ikamet mecburiyetini" koyan hükmün kaldırılmasının bir sonraki Bü. Dâ. He. toplantısında görüşülmesine karar verildi.

Büyük Dâimî Heyetin 27 Ekim 1963 tarihli toplantısı:

Eğitim ve Araştırma Locaları:

Cevat Memduh Altar K. Araştırma ve Eğitim Localarının kurulması için çalıştıklarını ve bu konuda dost obedianslardan malzeme istediklerini belirtti.

- Halit Arpaç K. İzmir'deki İskoç, İngiliz ve Amerikalı K.lerin Türkiye Büyük Locasına bağlı localara katıldıktan sonra, Bü. Locamızdan berat alarak İngilizce çalışacak bir Türk Locasını kurmak istediklerini ve Yüksek Derecelerde çalışmak konusunda bir taleplerinin olmadığını beyan etti. Halit Arpaç K., Sime K. vasıtasıyla İskoçya'dan regalya getirmeyi araştırdıklarını belirtti.

- Grande Loge Nationale Française ile (GLNF) ile Delaware Bü. Localarının Türkiye Büyük Locası ile dostluk münasebetini kurmak istedikleri memnuniyetle öğrenildi. GLNF nezdinde Dostluk Kefili olarak Bü. 2. Nâ. Jean Baylot⁸¹; karşılığında da Bü. Kâ. Nafiz Ekemen; Dikmen Locasından (Ankara), Celâl İmre K. de Delaware Bü. Locasının T.B.L. nezdinde Dostluk Kefili olarak atandı. Bu arada münhal olan Porto Rico Bü. Locası Dostluk Kefilliğine de Bü. 1. Nâ. Halit Arpaç atandı.

• Anadolu Kulübü olayı (devam)

Orhan Hançerlioğlu olayında Yüksek Haysiyet Divanı bir yılı aşkın bir süredir karar alamadığından, *"bu durumun da Orhan Hançerlioğlu B. de gerekli intibahı⁸² yaratacak mahiyette olduğu düşünüldüğünden, kendisinin Bü. Üs. tarafından davet edilerek gerekli tavsiye ve ikazların yapılmasına ve bu suretle bu meselenin kapanmış sayılmasına oybirliği ile karar verildi"*.

Tüzükler:

Localar Umumî Nizamnamesinin 78. maddesi üzerinde görüşüldü ve Localar Umumî Nizamnamesinde yapılması düşünülen değişiklikler hakkında müzakere açıldı. Bü. Üs. Kaym.ı bu konuyu Ankara vadisindeki Üs. Muh.lerle yaptığı toplantıdan ilham alarak Bü. Dâ.

⁸¹ Jean Baylot ünlü bir Masonik yazardır.

⁸² İntibah: pişme

He.'e getirdiğini, ve keyfiyetin incelenerek Umumî Heyet toplantısına arz edilmesi gerektiğini söyledi .

Velit İsfendiyar, Vakalopulos, Halit Arpaç, Hulûsi Selek, Saffet Rona K.ler mütalâalarını söylediler .

"Netice itibariyle halen meri Localar Umumî Nizamnamesinde teklif ve talepname alınması safhalarındaki "oy" kelimesinin "gizli oy" olarak. değiştirilmesine; yine Lo.lar Umumi Nizamnamesinin 68.nci maddesinin yanlış tefsir edildiğini, henüz teklif safhasında olan bir Haricinin ismini davetiyelere yazarken teklif eden BB.in de isimlerinin dercedildiğini, halbuki bu isimler yalnız teklifin yapıldığı Muh. Lo.nun BB.ne duyurulmak iktiza ettiğinden, keyfiyetin bir tamimle Muh.Lo.lara hatırlatılmasına oybirliğiyle karar verildi" .

"Aynı mahiyette olarak, Localar Umumi Nizamnamesinin 78 maddesi üzerinde duruldu. Bu madde hükümlerine göre, tahkik evrakı okunduktan sonra Hat.in menfi mütalâası olmadığı sürece, skrütene müracaatın şart olduğu anlaşılmakta ise de, duruma göre, Üs. Muh., Hat.in mütalâasına müracaat etmeden evvel, ek tahkikata lüzum gördüğü takdirde, evrakı çekiç altı edebileceği gibi aynı Nizamnamenin 27. maddesi gereğince, Hat. leh ve aleyhteki mütalâaların reye konulmasını istemek yetkisini haiz olduğuna göre, behemehal skrüten yapılmasını talep etmek mecburiyetinde olmayıp Muh.L. içinde, tahkikatın vüzuhsuzluğu nedeniyle tahkikatın derinleştirilmesi yolunda bir mütalâa dermeyan edilmiş ise, bu mütalâayı da reye koydurmak yetkisini, hatta mecburiyetini haiz olduğunu, bu itibarla bir çok yanlışlıklara sebebiyet veren bu maddenin maruz⁸³ şekilde tatbiki gerektiği hakkında Muh. L.lara tamim yazılmasına oybirliğiyle karar verildi."

• "Aynı cümleden olarak, ... bir B.in vazifeli bulunduğu Muh.Lo. dan aidat vecibesini yerine getirmesi ve bir Muh. Lo. da temsilci ve diğerinde vazifeli olamayacağı hususlarının da bir tamimle bildirilmesine oybirliğiyle karar verildi".

• Üstat diplomaları ile kimlik cüzdanlarının şekillerinin komisyonlarca belirtildiği anlaşılacak bastırılmalarına ve İskoçya Bü. L. sı-
nın ilk 3 derece ritüellerinin tercüme edilmelerine karar verildi.

⁸³ Maruz: arz edilen

Büyük Dâimî Heyetin 1 Aralık 1963 tarihli toplantısı:

Anadolu Kulübü olayı (son)

Bü. Üs., 27 Ekim toplantısı tersimatında alınan karar mucibince, Orhan Hançerlioğlu ile görüşüğünü, "*geçen hadiselerin K.imiz üzerinde gerekli intibahı yarattığına bizzat şahit olduğunu söyledi, ve bu mesele nin bu şekilde kapanmış sayılmasına oybirliği ile karar verildi.*"

Eski Çiçekçi Sokağı:

Merkez lokalinin "*arkasındaki sokakta*" kâin ve binamıza muttasıl⁸⁴ olan gayrimenkulun satın alınması hakkında İstanbul Bölge Mah.nin 15 Kasım 1963 tarihli levhası üzerine tapu ve imar durumları ile bu binayı satın almaktaki maksat ve faydanın bildirilmesi için keyfiyetin İstanbul Bölge Mah.nden sorulmasına, ve bir sonraki toplantıda binalar hakkında görüşme açılmasına karar verildi.

☆☆☆☆

⁸⁴ Muttasıl: ulaşan, kavuşan, bitişen.

1964

1964 yılı başında, Sime K.in ikazı üzerine, sır olmaları gereken kelimeleri ilk harfleriyle değil de bütün olarak yazıldığı ritüeller toplatıldı ve imha edildi.

Kıbrıs halkına yardım kampanyası başlatıldı.

"Ligue Universelle des Francs Maçons" adlı g.m. kuruluşa üye olan K.lerin derhal istifa etmeleri istendi.

Tenue-blanche'ların, evliliği kutlama töreni dışında, localarca yılda en çok bir kere tertip edilmesi kararlaştırıldı.

İstanbul ve Ankara Bölgelerinin bina tamir ve bakım masrafları Büyük Locaya yük olmaya başladı.

New York Fuarı vesilesiyle, New York Bü. L. Sınıf 183. yıl genel kuruluşuna Bü. Sek. K.in yollanmasına, ve yol parasının Bü. L. tarafından karşılanmasına karar verildi.

İrlanda ve İngiltere Büyük locaları ile yazışmalar çıkmaza girdi, İngiltere Bü. Sek.inin yolladığı aşağılayıcı ve tehditkâr mektuplar üzerine, bu obediensla yazışmaları kesme kararı alındı.

Araştırma Ve Eğitim Localarının kurulmaları için araştırma başlatıldı.

Yüksek Şûra atölyeleri mesaisinin remzî loca mesaisine karıştırılması, İskoç Ritine ait kitapların kapıda satışa arz edilmesi nedenleriyle Yüksek Şûra'ya karşı tedbir levhaları yayınlandı.

Hayrullah Örs K.in başkanı olduğu paramasonik bir teşkilât olan "Gençlik Yardımlaşma Derneği" ile ilgilenildi.

İhtiyarlık Yardım Sandığı geçici tüzüğü yayınlandı.

Basında çıkan aleyhte yazılara cevap verilmemesi kararı alındı.

29 Kasım Parti Kongresinde, Süleyman Demirel 14 Kasım tarihli, kendisinin Mason olmadığını bildiren bir Büyük Loca evrakını ibraz ederek ve günde beş vakit namaz kıldığını da ilâve ederek Parti başkanlığına seçildi. Büyük Loca karıştı, bir tahkik heyeti memur edildi ve Demirel'in 27 Ekim 1954 tarihinde, Ankara'da Bilgi Locasında tekeris edildiği anlaşıldı. 1965 olayları denen süreç böylece başlamış oldu.

İskoçya Büyük Sekreterinin sorusu üzerine, Bü. Sek. Nafiz Ekemen K., ilk Türk Masonları olarak bilinen Sait Çelebi ve İbrahim Müteferrika hakkında kendisine bilgi verdi.

Sakıncalı Ritüellerin toplatılması:

6 Ocak 1964 tarihli mektubunda, Robert T. Sime K., 1. ve 2. derece ritüellerinin İngilizce'ye tercüme edilmiş metinlerinin eline geçtiğini, ancak sır olması gereken kelimelerin açıkça yazılmış olmalarının ettiğimiz Masonik yemine ("...bu sırları yazmayacağıma, basmayacağıma, kazımayacağıma veya başkası tarafından açıklanmalarını engelleyeceğime....") aykırı olduğunu hatırlatarak, bu kelimelerin yerine, mutlaka, kısaltmalarının kullanılmasını ikaz etti.

Büyük Kâtip Nafiz Ekemen K.'in Sime K.'e 27 Ocak tarihli mektubunda, Büyük Kurul'un 19 Ocak tarihli toplantısında alınan kararlar, bu basılmış ritüellerin toplatılacağı açıklanıyor.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 19 Ocak 1964 tarihli toplantısı:

Arkansas, Georgia, Teksas, New York, Indiana, Pennsylvania⁸⁵, Arjantin ve İsrail Bü. L. ları ile tanışma muameleleri tekâmül edilerek, Pennsylvania hariç, dostluk kefilleri teati edildi.

• 1, 2, ve 3 derecelerimizin 1959'da bastırılan ritüellerinde işaret, kelime gibi sırların açıklandığı nedeniyle tanışma işlerimizin zorlanacağına dair Sime K. den gelen 6 Ocak 1964 tarihli ikaz mektubu üzerine bu hususların ritüellerden çıkarılmaları ve henüz dağıtılmamış

⁸⁵ Pennsylvania Bü. L.sı Dostluk Kefilliği müessesini reddettiğinden, istisnai olarak bu Bü. L. ile dostluk kefil teati edilmemiştir.

olan nüshalardaki bu kısımların Bü. Kâ. Nafiz Ekemen K. in nezaretinde imha edilmelerine ve tedavüldeki kitaplardan çıkarılmaları için Üs. Muh. lere şahsî birer levha yollanmasına karar verildi.

• Kıbrıslı K.lerimize yardım için açılan kampanyaya Türkiye Masonlarının da katılması gerektiğinden, bu konunun vâdilerde ayrı ayrı teşkilatlandırılması için Bölge Mah.lerinin görevlendirilmeleri oybirliği ile kabul edildi.

☆☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin : 22 Şubat 1964 tarihli toplantısı:

• İskoçya Bü. L. Bü. Sek.i Alex Buchan K.in 1949 beyannamesindeki esaslara Türkiye Büyük Locasının riayet etmekte olduğunun açıklanacağı mektuplarla İngiltere ve İrlanda Bü. L.larınca tanınmamız için yazı yazılmasını öneren 30 Ocak 1964 tarihli mektubu okundu.

• Bazı K.lerin Ligue Universelle des Francs-Maçons (LUF) teşkilâtına aza oldukları ve bu durumun Bü. L. mızın intizamını tehlikeye düşürebileceği konusunda fikir birliğine varılarak, bu teşkilâta aza olan K.lerin oradan derhal ayrılmaları gerektiği, ayrılmayan K.lerin de Haysiyet Divanına sevk edileceklerine dair karar alındı.

• Tenues-blanches'ların Masonik çalışmaları sekteye uğrattık kadar çoğalmalarının ve tekristen sonra hemşirelerle birlikte yemek yemenin tehlikeli bir gelenek olarak yerleşmeye meyyal olduğu belirtilerek, evliliği kutlama törenleri dışında, tenues-blanches'ların ancak yılda bir yapılmalarına karar verildi.

☆☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 22 Mart 1964 tarihli toplantısı:

• Louisiana ve Colorado Bü. L.ları ile tanışma muamelesinin tamamlandığı anlaşıldı.

• Avusturya Bü. L. Dostluk kefilisi Joseph Margulies K.in bu makama getirilmekle hakkında gösterilen itimat ve teveccühe teşekkürlerini belirten levhası olundu.⁸⁶

⁸⁶ Bu türde ilk teşekkür yazısı olduğu için buraya alındı.

• İskoçya Bü. L. Bü. Sek.i 11 Mart tarihli levhasında *"dış münasebetlerimiz aldığımızı ciddi ve şayanı memnuniyet verici durum karşısında, yakın zamanda bütün muntazam obedienslerle tanışma işlerimizin tamamlanacağı hususuna mütmain⁸⁷ olmamızı"* bildiren levhası okundu.

• Tanışma talebimizle ilgili olarak İngiltere Birleşik Bü. L. Bü. Sek.i J. W. Stubbs'dan gelen ve Büyük Locamızın menşei soran mektubu okundu, ve cevabın Kay. K. le birlikte kararlaştırılarak Bü. Kâ. tarafından cevaplandırılmasına karar verildi.

Umumî Heyet'e sunulacak Malî Rapor taslağının okunması esnasında, İstanbul Vadisinin bina tamiri için sarfedilmiş olan ve İstanbul Bölge Mahfilinin birikmiş borcu olarak gözüken *"altmış bin küsur"* liranın terkininin Umumî Heyetten talep edilmesi önerisi, Nafiz Eke-men ve Velit İsfendiyar K.lerin karşı oyları ile kabul edildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 18 Nisan 1964 tarihli toplantısı:

New York Fuarı vesilesiyle, New York Bü. L. sınıfın 183. yıl genel kuruluna bütün dünya obediensleri, ve bu arada Türkiye'nin, Bü. Üs. ve Bü. Sek.lerinin davet edildiklerine ait levha okundu. *"Tanışma işlerimizi kolaylaştıracağında şüphe olmayan şahsî temasların tesis ve idamesi için Bü. Üs. Kay. Dr. Enver Necdet Egeran'ın 1/7 Mayıs 1964 tarihinde yapılacak bu toplantıda Türkiye Bü. Lo.sını temsil etmesine oybirliği ile karar verildi. Bu seyahat masrafı Bü. L.o. nun hazinesinden ödenecektir."*

☆☆☆☆

18 Nisan 1964 tarihli Umumî Heyet Toplantısı (Konvan):

Yapılan yoklama sonunda, Konvan'a katılmaya hak kazanan 124 delegeden, Ankara'dan 32, İstanbul'dan 53 ve İzmir'den 17 olmak üzere 102 delegenin katıldığı saptandı.

Bu Konvanda ağırlıklı olarak tüzük değişikliği tasarıları tartışıldı ve karara bağlandı. Ana konular:

• Libertas L.dan gelen ritüellerle ilgili teklifte Mabet içinde yürüyüş nizamının kaldırılması ve açılış ile kapanışta elektrik ampulü ye-

⁸⁷ Mutmain: gönlü kanmış, içi rahat,şüphesi yok (bkz. Emin)

rine mumların yakılması öngörülüyordu. Uzun tartışmalardan ve oylamadan sonra, günümüzün düzeninin aynı kalmasına karar verildi.

- Ankara binasının yetersiz kaldığı, "acil tedbirlere ihtiyaç gösterdiği, ancak Ankaralı BB. in özel durumlarını nazara alarak bina ihtiyacını kendi imkânları ile karşılayamayacaklarına işaret edildi" (Fikret Çeltikçi K.)

- Özellikle ziyaretçi K.ler düşünülerek hazırlanmış olan "hüviyet varakalarının" çalışmalara girerken gösterilmeleri ve ancak aidatın ödendiğine dair vizenin kontrolundan sonra ziyaretçinin locaya kabul edilmesine karar alındı.

- Teftiş konusunda, Fikret Çeltikçi K. "Bir Muh. Lo. da, çalışmaları, Üs. Muh. İn idare ettiğini, bu idareye karşı ancak Hat. B. in müdahale hakkı bulunduğunu, Bü. Müf lerin her hangi bir şekilde müdahale yetkilisi olmadığını, tatbikatın bazı ahvalde aksi istikamette bulunduğunu ve bu gibi müdahalelerde bulunmamaları için Bü. Müf. B. in ikaz edilmelerini temenni etmekte olduğunu" söyledi.

- İdarî raporda, üye sayısının 2292 olduğu belirtildi.

- Birden fazla L.da âmil aza olarak kayıtlı bulunan K.lerin kurucusu veya envara dahil bir görevde buldukları L. nın hazinesine tam aidatlarını yatırmak zorunda oldukları kabul edildi.

- Anayasanın 13. maddesinin 2. fıkrasının: "Toplantıda en az on bir üyenin huzuru şarttır" şeklindeki ibarenin "Toplantıda en az dokuz üyenin huzuru şarttır" olarak değiştirilmesi ile ilgili teklif kabul görerek bir sonraki Konvanın gündemine alınmasına karar verildi.

19 Nisan günü Konvan'a devam edildi, İstanbul'dan 29, Ankara'dan 29 ve İzmir'den 14 olmak üzere 72 temsilcinin hazır bulunduğu saptandı.

Ritüeller:

Umumî menfaatler bahsinde, Necmeddin Sahir Silan K. ritüeller hakkında şunları söyledi:

"İdare Raporunda da belirtilmiş olduğu veçhile, Anglo-Sakson obedianslarına ait mevzuat ve ritüellerin tercümeleri yapılmakta ol-

duğuna göre, artık nizamname tadilleri ile uğraşmayıp bu tercüme işine kuvvet vermek lâzımgeldiğini, içimizde bir bölgeleşme hevesinin belirdiğini, böyle bir hareketin bizi parçalayacağını, ve bu gibi gi-dişlerin önlenmesi lâzımgeldiğini.... söyledi."

Bina:

İstanbul'da bina alımı ile ilgili olarak Ali Şevket Erkün K.:

"İstanbul lokalinin arkasındaki binaların şüyulandırılması, ve ondan sonra ucuz bir bedelle satın alınması mümkündür, konunun önemle ele alınması gerekir" dedi.

Masonik Mesajlar:

İfade ettikleri mesaj açısından bu Konvan'ın son iki konuşmacısının söylediklerini buraya aynen kaydetmek istiyorum:

Fikret Çeltikçi B.: *Bütün dünyada mütearrife olmuş "Kardeşlik, Eşitlik, Tesanüt" fikirlerinin yerleşmesi ile bizler, halâ, uğraşıyoruz. Mas. lar nasıl yeni dünyayı kuracaklarsa ve nasıl kuruyorlarsa, yeni Türkiyeyi de bizlerin kurması gerekir, kaybolmak istidadını gösteren millî hasletlerimizi canlandırmak için çok çalışmalıyız.*

Hamza Rüstem B.: *Çektiğimiz zorluklar, mektepten yeni çıkmış, hayat tecrübesi olmayan ve hayatta imtihanını vermemiş kimseleri aramıza aldığımızdan ve yeni aza alırken de, eskiden yapıldığının aksine, içinde cevher olup olmadığına bakmadığımızdan ötürüdür. Herkes Mason olamaz, içinde bu cevheri taşıyanları arayıp bulmalıyız..*

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 17 Mayıs 1964 tarihli toplantısı:

- Yüksek Şûra tarafından kurulmuş olması nedeniyle, İrlanda Bü. Locasının, Türkiye Bü. L. nı tanınmasının mümkün olmadığı ifade edilen 27 Nisan 1964 tarihli mektubu okundu ve "*muktazî*⁸⁸ *tavzih*⁸⁹ *cevaben gönderilmesine oybirliği ile karar verildi*".

- Minnesota ve Japonya Bü. L.ları ile tanışma muamelesinin tamamlandığı anlaşıldı.

⁸⁸ *Muktazî: iktiza eden, gerekli*

⁸⁹ *Tavzih: açıklama*

• İstanbul Bölge Mah.i Üs. ının, ve onu takiben Bölge Mah. İdare Heyetinin istifa ettikleri ve gerekli seçimlerin yapılması için Böl. Umumî He. nin 2 Haziran 1964 Salı günü saat 18.30'da toplantıya davet edilmiş olduğu bildirildi. Bu toplantıya Bü. L.yı temsilen Sacit Öncel, Mustafa İnan ve Saffet Rona K. Lerin katılmasına karar verildi.

• Yurt içinde genişleme imkânlarının araştırılarak gelecek toplantıda konunun görüşülmesi kabul edildi.

Araştırma ve Eğitim Localarının kurulması hakkında:

20 Mayıs 1964 tarihli mektubunda, Büyük Sekreter Nafiz Ekemen, Buchan'a yazdığı mektupta, bir Quatuor Coronati Araştırma Locası ile bir Eğitim Locasını kurmayı arzuladıklarını söyleyerek, bu amaca yönelik tüzük, kural ve program gibi bilgileri rica etmektedir.

Bu mektubu, Bü. Sek Buchan adına, İskoçya Büyük Locası Kütüphane ve Arşiv Müdürü, Büyük Birinci Nâzır George Draffen of Newington K., hiç vakit kaybetmeden, 26 Mayıs 1964 gününde cevaplamıştır. Bu ilginç mektubu aynen çeviriyorum:

Eğitim Locaları: «Eğitim» sözcüğü ile neyi hedeflediğimizi kesin olarak bilmeliyiz. İngiltere'de çok sayıda, İskoçya'da da bir kaç eğitim locası vardır. TÛM bu locaların amacı, genç Masonlara ritüalistik merasimlerin uygun ve doğru bir şekilde icra edilmelerini öğretmektir. Aslında bu locaların adı «prova locası» olmalıydı, zira bu eğitim faaliyeti esnasında Hürmasonluğun anlamı ve felsefesi hakkında hiç bir şey öğretilmez. Türkiye Büyük Locasının bu tarzda eğitim localarına ihtiyaç göstermesi, toplanmış bir locada ritüel icrasının doğruluğu ile ezbere yapılıp yapılmamasına verilen öneme bağlıdır. İngiliz ve İskoç Localarında her yeni üyenin, 10 - 12 yıl içinde Üstadı Muhterem olabilmesi beklentisi vardır. Bu amaca yönelik olarak, eğitim localarında her yeni Üstadı Muhteremin ritüelini doğru bilmesi ve uygulaması istenir. Bana kalırsa, ritüel uygulamasına gereğinden fazla önem verilmektedir (özellikle İngiltere'de) ve Hürmasonluğun anlamı ile felsefesinin öğretilmesi ihmal edilmektedir. Gene de, Türkiye'de, merasim icrasının en doğru ve güzel icra edilmesini meslek edinecek kardeşler olabilir ve onlar için eğitim locasının bulunması şarttır.

Böyle bir eğitim locası için gereken tüzükler çok basittir. Yalnızca, (a) toplantıların tarihi ve yeri, (b) üyelerin ödeyecekleri aidatların miktarı, (c) Üstadı Muhteremin nasıl seçileceği belirtilmelidir. Genelde Üstadı Muhterem bir yıl için seçilir, diğer görevlileri de kendi tayin eder - aslında, her toplantıda, her görev için değişik bir kardeşi tayin eder - böylece, tüm kardeşler, tüm görevlerin provasını yaparlar. Bir tek tersimat ve hazine defteri tutulur. Her toplantıda, bir sonraki toplantı esnasında ritüelin hangi bölümüne ağırlık verileceği kararlaştırılır.

Araştırma Locaları: İki çeşit araştırma locası vardır. Londra'daki 2076 Numaralı Quatuor Coronati Locası gibi yalnızca İngiltere'de, müstemlelelerinde ve dominyonlarında Hürmasonluğun doğması ile gelişmesini araştıran localar. Bu locaların her toplantısında bir tebliğ okunur. Bu çalışmalar Hürmasonluğun her vechesini kapsar ve 1886'dan bu yana düzenli bir şekilde yayınlanırlar. Günümüzde, Q.C. Locasının yayınladığı yıllık sayısı 60'ı geçmiştir. Bu locanın büyük bir kitaplığı vardır; halen bu kitaplıkta 20000'in üzerinde eser bulunmaktadır.

«Living Stones» veya «Dormer Study Circle» gibi diğer araştırma locaları Masonluğun felsefesi ile iştigal ederler. Bu localar değişik tipte kardeşlere hitap ederler - *chacun à son goût*!⁹⁰

Türkiye Büyük Locası bir araştırma locası kuracaksa (hangi tipten olursa olsun) aşağıda önerdiğim eklemelerle, herhangi bir loca tüzüğü uygun olabilir. Bu eklemelerin ilki, tüzüğün de (1) numarası olabilir:

1. Quatuor Coronati Araştırma Locası kırk asil üyeye sınırsız sayıda katılmış üyeden oluşur. Asil üyeler locanın hazinesi ile yönetimin-den sorumludurlar ve yalnız onlar loca görevlerine seçilebilirler. Katılmış üyeler locanın tüm toplantılarına davet edilirler, okunan tebliğler hakkında görüş bildirirler, müzakerelere katılırlar. Kendileri de tebliğler sunabilirler ve bu konuda teşvik de edilirler. Katılmış üyeler göreve getirilemezler ve idari konularda oy kullanamazlar.
2. Locanın tüm üyeleri (asil ve katılmış) Üstat Mason olacaklarından, loca gösteri amacı hariç olmak üzere, merasim çalışması yapmaz.
3. Locaya sunulan bir tebliği tümüyle kendi hazırlamış, hazırlanmasına, orijinal bir belgelyi Türkçe'ye çevirerek, yorum getirerek veya

⁹⁰ *Chacun à son goût: Fr.-Herkes zevkine göre*

müzakerelere katılarak katkıda bulunmuş Katılmış Üyelerin arasından Asil üyeler seçilir.

Bu üç özel maddenin dışında Quatuor Coronati. locanızın herhangi bir locanın tüzük maddelerinden başkasına ihtiyacı olmayacaktır.

☆☆☆☆

İngiltere Birleşik Büyük Locası ile gerginleşen münasebetler:

Bü. Dâ. He.'in 22 Mart tarihli toplantısında alınan karara uygun olarak, Bü. Üs. Ekrem Tok K. İngiltere Birleşik Bü. L.sı Büyük Üstadına tanınmamız ile ilgili bir mektup yazmıştı. Bu mektuba cevap olarak İngiltere Birleşik Bü. L.sından gelen yazı arşivimizde bulunamamıştır. Ancak, Nafiz Ekemen K.in 8 Nisan 1964 tarihinde yollamış olduğu cevabî yazıdan, metnin ne olabileceğini tahmin etmek çok güç değildir. Her halde Bü. Üs.ın mektubuna Bü. Sek. cevap vermiş ve gene münasebetsiz sorular sormuştur.

8 Nisan 1964 tarihli mektubunda, Bü. Sek. Nafiz Ekemen K., İngiltere Birleşik Büyük Locası Bü. Sek.i Stubbs K.e Büyük Localar arasındaki muhaberatın büyük sekreterler vasıtasıyla yapıldığını, bu nedenle de Büyük Üstat En. Muh. Ekrem Tok K.in emriyle cevabı kendisinin kaleme aldığını, menşe konusunun beş yıldır tartışıldığını, mektupların nafile gidip geldiğini, hakkımızda gerekli gördükleri tamamlayıcı bilgileri, bu arada Türkiye Büyük Locasını tanımış olan, İskoçya ve New York Büyük Localarından edinebileceklerini anlatan sert bir ifade kullandı.

☆☆☆☆

İrlanda:

Aynı günlerde, menşemizin gayri muntazam olduğu savı ile, İrlanda Büyük Locası Büyük Sekreterinden aşağıdaki tavizsiz mektup⁹¹ gelmişti:

⁹¹ THKEMBL Büyük Dâimî Heyetinden Bütün Kardeşlere AÇIKLAMA, 22 Ağustos 1965

İRLANDA BÜYÜK LOCASI

Dublin 27 Nisan 1964

Türkiye Büyük Locası

Muhterem Efendim :

Büyük Üstadımdan aldığım talimat mucibince, Türkiye Büyük Locasının İrlanda Büyük Locasıncı tanınmasını talep eden mektubunuzun alındığını bildiririm.

Türkiye Büyük Üstadı Bay A. S. Korur tarafından tevdi edilmiş bulunan 26 Mart 1959 tarihli beyanattan anlaşılacağı üzere Türkiye Büyük Locası, İrlanda Büyük Locasıncı Saf Kadim Masonluk olarak tanınmayan Türkiye Yüksek Şûrası tarafından kurulmuştur.

Bu itibarla, Türkiye Büyük Locası İrlanda Büyük Locası bakımından tanınması mümkün olmayan menşei gayri muntazam bir teşekkül durumundadır.

Saygılarımla,

J. O. Harte
Büyük Kâtip

Dr. Ekrem Tok
Nuruziya Sokak No. : 25
İstanbul - Türkiye

İngiltere:

Bu arada İngiltere ile münasebetler iyice gerginleşiyordu. Yukarıdaki sert ifadelere cevap olarak, 22 Mayıs 1964 tarihinde İngiltere Birleşik Büyük Locası Büyük Sekreteri Stubbs K. Nafiz Ekemen K.'e aşağıdaki sert ve aşağılayıcı mektubu yolladı:

"8 Nisan tarihli mektubunuzu aldım, size aynı usulpla mukabele edemeyeceğimden, İngiltere Birleşik Büyük Locası tarafından tanınmadığınız müddetçe bana masonik terminolojiyi kullanarak hitap etmeyiniz.

"Menşe intizamı konusunda sorduğumuz suallere kaçamak cevap veremeyi sürdürdüğünüzü üzümlere görüyorum. Bu konuda başka büyük locala-

ra danışmanın bir yararı yoktur, menşenin intizamı onlar için bu denli önemli olmayabilir. Mektubunuzun ikinci paragrafındaki savlarınızın Büyük Kurulumu etkileyeceğini sanmıyorum. Aşağıdaki direk sorulara direk cevaplar istiyoruz:

1. Büyük Locanızın kuruluşu muntazam bir büyük loca tarafından ve kurallara uygun olarak yapıldı mı?
2. Eğer öyle ise, bu büyük loca hangisidir?
3. Alternatif olarak Büyük Locanız üç veya daha fazla sayıda muntazam loca tarafından kuruldu mu?
4. Eğer öyleyse, beratlarını hangi kuruluştan aldılar?

"Büyük Locanızın tanımakta olduğumuz tüm diğer Avrupa obediansları ile yaşıt olduğunu ifade etmeniz delili olmayan bir savdır ve söylediklerimize güç katmaz.

Bu cevapları 1 Temmuz 1964 tarihine kadar veremediğiniz takdirde, Büyük Kurulumu hiç bir gelişmenin kaydedilemediğini rapor ederek sonuca yaklaştıramayacağı belli olan bu yazışmayı kesme iznini isteyeceğim.

☆☆☆☆☆

15 Haziran 1964 tarihinde Büyük Sek. Nafiz Ekemen İngiltere Birleşik Bü. L.sı Bü. Sek.'i J.W. Stubbs'a yolladığı mektubunda, Türkiye Büyük Locasının kuruluşunda bulunan locaların menşei hakkında hiç bir zaman kaçamak cevap vermeyi düşünmediklerini savunarak, 19. yüzyılda Türkiye'de kurulan İngiliz localalarının, arada bir kısmının uyumuş olmasına rağmen, diğer obedianslara bağlı localarla birlikte Türkiye Büyük Maşırkını (Grand Orient of Turkey) kurduklarını, bu nedenle de kuruluşumuzun muntazam olduğunu iddia etmektedir.

☆☆☆☆☆

23 Temmuz 1964 tarihinde Stubbs, Nafiz Ekemen'e "Bay" diye hitap ederek aşağıdaki mektubu yazdı:

15 Haziran 1964 tarihli mektubunuza cevaben, 15 Aralık 1865 tarihinde İzmir'de toplanan Türkiye Bölge Büyük Locası zabıtlarında, Türkiye Bü-

yük Locasının kuruluşu ile ilgili bir kayıt yoktur. Bu Bölge Büyük Locası İngiltere Birleşik Büyük Locası'na bağlıydı ve 1884'de kapandı.

"Mektubunuzda saydığımız locaların çoğu 1884 ile 1895 yılları arasında kapandı. Homer Locası, 1894'de kapanan diğer İzmir localarının aksine, yaşamını sürdürebileceği ümidiyle 1908'e kadar varlığını koruyabildi. Oriental Locası 1949'a kadar var oldu, ancak hiç bir zaman İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın dışında bir obediansa katılmadı.

"Büyük Loca kayıtlarımızda, kapanan bu locaların kapanma nedeni olarak Türkiye Büyük Locasını kurma veya kuruluşunu desteklemek gibi bir amaç gösterilmemiştir. Bu bizim normal prosedürümüzdür ve dünyanın başka yerlerindeki büyük localarla ilgili bu tür kayıtlar mevcuttur.

"Yukarıda sayılan nedenlerle Büyük Kurulum, zamanında Türkiye'de faaliyet göstermiş olan İngiliz Obediansı ile 1909'da kurulan Türkiye Büyük Locası arasında bir bağın varlığını kabul etmemektedir.

"İstanbul ve İskenderun'da İskoçya Büyük Locasından berat almış olan dört loca hakkında konuşmaya yetkim yoktur, ancak, 1909'da kurulan Türkiye Büyük Locası'nın bu localarla bir ilgisi olmuşsa, onu da öğrenmek isterim.

"Sonuç olarak, Türkiye Büyük Locası üyelerinin muntazam Mason oldukları hakkında hiç bir kanıt bulunmadığından, İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın Büyük Locanızı tahsis etmesi için bir neden göremediğimizi size bildirmekle görevlendirildim. Üyeleriniz muntazam bir kuruluşta tekris edilerek intizama kavuşmadan Büyük Locanızın tahsis edilmesi söz konusu olamaz."

☆☆☆☆

İngiltere'yi İskoçya'ya şikâyet:

İskoçya Büyük Locası Büyük Sekreteri Alexander J. Buchan'a 24 Ağustos 1964 tarihinde yazdığı mektupta, Nafiz Ekemen, İngiltere Birleşik Büyük Locası (Mr.) Stubbs'dan gelen 23 Temmuz tarihli mektubu ekte yolladığını söyleyerek şikâyet etmektedir:

... Aynı idealler peşinde çabalayan insanların zincirine bir halka daha ilâve etme arzusu, gelecek Nisan ayında görev sürem dolmadan bir sonuca varmaya beni teşvik etmiştir. İskoçya ve New York'un göstermiş oldukları

iyi niyet, tolerans ve işbirliğin İngiltere tarafından tekrarlanacağını, hiç değilse, öneriler getirmek suretiyle, bir işbirliği ve dostluk işaretini veremelerini bekliyordum. Yerine, Bay Stubbs'ın 22 Temmuz tarihli mektubuyla ters bir şekilde azarlandım ve bir dostane tebessümden dahi mahrum kaldım. Tersine, gayretlerimiz baltalanmak isteniyorsa, kuru ve aşılmaz teknik maddelerden oluşmuş engeller yüzümüze atıldı.

Şahsen ve herhangi bir kişiye, hattâ bir Masona göre, bir olumsuzluğu belirtmek için kabaca davranmanın şart olduğuna inanmıyorum. Mektupta gösterilen katılık her Masona öğretilen tolerans mevhumunun çok uzağında, kaldı ki, bu kişi herhangi biri değil, Ana Büyük Locanın bir Büyük Görevlisidir !

Bu soğuk ve yasaklayıcı üslup damarlarımdaki kanı dondurdu, ve her halde bundan sonra kişisel hiç bir teşebbüste bulunmayacağım: Sanıyorum ki, arzulu davranışım, bu çağrımı zaten gereğinin çok üzerinde tekrarladım.

Sevgili Kardeşim Buchan, sergilediğin işbirliği, nezaket ve sıcak anlayışın için hepimiz sana minnettarız ve şimdiye kadar yaptığımız gibi, değerli tavsiye ve önerilerinize uymaya çalışacağız.....

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 21 Haziran 1964 tarihli toplantısı:

• Evvelce istifa ettiği bildirilen İstanbul Bölge Mah.i İdare Heyetini seçmek üzere 2 Haziran 1964 tarihinde toplanan Bölge Umumi Heyetinin istifaları kabul edilmeyip eski vazifelileri aynen yerlerinde ipka ettiğini bildiren Bölgenin 8/6/1964 tarihli levhası okundu .

• Kurulacak Araştırma Locası için gerekli malzemeyi göndermesini rica ettiğimiz İskoçya Bü. Lo. sından gelen levha okundu, gerekli teşekkür cevabının verildiğine bilgi edinildikten sonra, konuyu inceleyip gelecek oturuma kadar bir program hazırlamak hususu ile Bü. Üs. Kay. Necdet Egeran ve Bü. 1. Muh: Cevat Memduh Altar K.ler görevlendirildiler.

• İskoçya, Manitoba, İsrail ve Almanya Bü. L.larından heyetlerin Bü. Locamızı ziyaret ettikleri anlaşıldı.

• Yaz tatili esnasında resmî toplantıya gerek olmadığı düşünceyle, her ayın üçüncü Perşembe gününde Rejans Lokantasında 12.30'da buluşarak birlikte yemek kararı alındı

☆☆☆☆

Büyük Kurul (Bü. Dâ. He.) 1 Kasım 1964 tarihinden önce tekrar toplanmadı.

Büyük Dâimî Heyetin 1 Kasım 1964 tarihli toplantısı:

• Ankara Bölge Mah.inden binalarının tamiri için bir defaya mahsus Bü. Locadan 6000 Lira yardım yapılmasını isteyen levha okundu. Necdet Egeran ve Halit Arpaç K. ler yardımın yapılması lehinde konuştuktan sonra, Cemal Gücü (Bü. Haz. Em) K. "*Bölge Mahfiline böyle açık kapılar bırakıldığı takdirde bunun ileride ne gibi mahzurlar ve emri vakiler doğuracağını kestirmek mümkün olmayacağına göre, yardım ismi altında Ankara'nın yaptığı masrafların bir defalık Bü. Haz.' den karşılanması hususunun uygun olabileceğini söylediler.*

"Neticede, Ankara Bölge Mah. ne, Cemal Gücü B. in teklifi dairesinde bir levha yazılmasına, ve sarf ettikleri mebalığın teferruatını, imkân varsa, dayandığı belgelerin gönderilmesi hususlarının istenmesine oybirliği ile karar verildi."

• Alabama, Wyoming, South Dakota, Teksas, West Virginia Bü. L.larının Türkiye Bü. L. sını tanıdıkları anlaşıldı.

• Türkiye Bü. L. tarafından 1962'de neşredilen 1952 bülteninde mevcut ve Türkiye'de Masonluk tarihçesinde, Türkiye'deki ilk locanın 1721 yılında kurulduğuna dair fıkranın mesnedinin bildirilmesini isteyen İskoçya Bü. L. sının 24 Ağustos 1964 tarihli levhası okundu. Bu ifadenin neye dayandığı hususlarının araştırılması ve verilecek cevabın esaslarını hazırlaması için Bü. Sek. görevlendirildi.

• İngiltere Bü. Locası ile vaki yazışmanın⁹² sonuçsuz kaldığı görülerek, şimdilik bu yazışmanın kesilmesini ve İngiltere Bü. L. sı ile tanışma muamelesinin tekemmülü için resmî müracaatın durdurulmasına oybirliği ile karar verildi.

⁹² Bu sonuçsuz kalan yazışmanın metinleri yukarıda, "*İngiltere Birleşik Bü. L.sı ile gerginleşen münasebetler*" bahsinde, toplu olarak verilmiştir.

• Umumî menfaatler bahsinde aşağıdaki önemli maddeler görüldü ve karara alındı:

a.- Bü. Üs. bazı KK.in büyük bir çalışma mahsulü olmakla beraber, remzî masonluk felsefesini aşan yayınlarını remzî Localarda satışa sunduklarını, bu duruma bir son vermek için bir tamim gönderilmesini emrettiğini bildirdi.

b.- Bütün BB. in son zamanlarda Muh Lo. larda din konusunun pek fazla ele alındığını müşahade ettiklerini, bunun doğru olmadığını ve bu gidişin anayasanın bu hususu men'eden maddesinin zikri suretiyle durdurulması gerektiğini söylediler . Netice itibariyle Muh. Lo. lara bir tamim gönderilerek dikkat nazarlarının çekilmesine oybirliğiyle karar verildi .

c.- Remzî Mah. lerde son zamanlarda Yüksek Şûra'ya mensup atelyeler çalışması ile tedahüller⁹³ olduğu, bu atelyelerde cereyan eden olayların ve konuşmaların aynen intikal ettiği, Bü. Lo. çapında üç dereceden sonra derece olmadığı halde İskoç Ritine mensup derecelerin sayıldığı, ve bazı *frotement'leri*⁹⁴ mucip olabilecek hareketlerin yapılmakta olduğu bildirildi, ve bir levha ile, Türkiye Yüksek Şûrasının dikkat nazarının çekilmesi hususuna oybirliğiyle karar verildi.

d.- Muh. Lo. lara tevdi edilecek "Patent" lerin tanzim edilerek halen vazifeli bulunan Bü. Üs., Bü. Hat. ve Bü. Kâ. tarafından imzalanmalarına ve seçimlerden evvel Muh. Lo. lara tevdi olunmalarına oybirliğiyle karar verildi.

e.- Ankara'da mevcut Anadolu Mason Kulübünün azası olan ve muhtelif Bü. Lo. lara mensup bulunan BB. in bu Kulüp faaliyetini tatil ederek DİKMEN Muh. Lo. sına tebenni etmek, ve ondan sonra da Türkiye Bü. Lo. sının patenti ile kuracakları bir Locada New York Bü. Lo. sının ritüeline göre çalışmak istedikleri bildirildi . Tebenni muamelelerinin bir an evvel neticelendirilmesi için gerekli kolaylığı göstermesi hususunda DİKMEN Muh.Lo.sına talimat verilmesine, Ritüel meselesinin de söz konusu Muh.Lo. kurulduktan sonra teemmül olunmasına oybirliğiyle karar verildi.

⁹³ Tedâhül: birbiri içine girme, geri kalma, yığılıp kalma, birikme, karışma.

⁹⁴ Frotement: (Fr.) sürtüşme

f.- DOĞUŞ Muh. Lo. sı tarafından yayınlanan ve bütün Lo. mensuplarının matrikül kayıtlarını ve fotoğraflarını içeren rehberin teşvik edici bir mahiyette olması itibariyle tamamen diğer Muh. Localara bildirilmesine oybirliğiyle karar verildi.

h.- Gençlik Yardımlaşma Derneği adında ve umumi menfaatlere hadim bir cemiyetin mevcut olduğu, bunun paramasonik bir teşkilât olarak BB. tarafından vazife alınmak suretiyle çalışmalarına devam etmesini sağlamaktaki faydaları Bü. Kâ. Nafiz Ekemen bildirdi. Bu Derneğin halen başkanı bulunan Hayrullah Örs B.le görüşüp durumu incelemesi ve neticeyi bildirmesi için Bü. Kâ. vazifelendirildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 6 Aralık 1964 tarihli toplantısı:

• Ankara binasının tamiri için 6353 liranın sarf edildiğini bildiren Ankara Bölge Mah. nin 19 Kasım 1964 tarihli levhası ile ekini teşkil eden müsbit evrak incelendi. Bu paranın yardım faslından Ankara Bölge Mah.ne verilmesine oybirliği ile karar verildi.

• İhtiyarlık yardım Sandığı Tüzük tasarısı müzakere edildi ve geçici olarak kabul edilerek görüş bildirmeleri için tüm localara yollanması ve bu görüşlerin Nisan 1965 Genel Kurul gündemine yetiştirilmek üzere en geç Mart 1965 sonuna kadar yollanmalarına karar verildi.

• Son zamanlarda basında mesleğimiz hakkında leh ve aleyhte yazılanlar müzakere edildi ve:

"Bir polemige mahal verecek şekilde bu neşriyeta bir beyanname ile cevap vermek gibi bir istikamete tevcih edilmesinin Mas. luk prensipleri ile uygun olamayacağına oybirliği ile karar verilmekle beraber, bu konu hakkında haklı ve yerinde bir hassasiyet gösteren KK.imize, muhitlerinde, Mas. luğu anlatacak şekilde açıklamalar yapmalarının yerinde olacağına bir tamimle duyurulmasına oybirliği ile karar verildi."

• Bü. Üs. odasının tefrişi için 2500.- liralık bir tahsisatın Bü. Haz. Em. i K.in emrine verilmesine ve *"bu odaya bir Yale kilidi konularak kapalı tutulmasının sağlanmasına oybirliği ile karar verildi"*.

☆☆☆☆

Sait Çelebi ve İbrahim Müteferrika:

Bü. Sek. Nafiz Ekemen'e 17 Aralık 1964 tarihinde yazdığı mektupta, İskoçya Büyük Locası Bü. Sek.i Alex J. Buchan, Galata'da bir Fransız Locasında tekris olduğu iddia edilen ve Osmanlı İmparatorluğunda ilk Türk Mason diye bilinen "Sait Çelebi" hakkında bilgi istemektedir. Aslında bu bilgiyi araştıran Kütüphane ile Arşiv sorumlusu olup İskoçya Büyük Locasının yıllığına çıkarılan Draffen K. idi.

Nafiz Ekemen bu mektuba 4 Mart 1965 tarihinde cevap vermişti. Söz konusu yıllara ait Türk Masonluğunun arşivlerinin muhtelif nedenlerle bulunmadığını ve dolayısıyla istenilen yazılı belgelerin bulunamayacağını ifade ettikten sonra, genel tarih ve dış ülkelerde yazılan kitaplardan elde edilen aşağıdaki bilgileri vermiştir:

" 1720 yılında Yirmisekiz Mehmet Çelebi Paris'e (XV.Louis Hükümeti) özel yetki ile büyük elçi olarak atandığında, oğlu Sait Çelebi'yi beraberinde götürmüştü. Babası görevini tamamlayarak yurda dönünce, Sait Çelebi Fransa'nın Başkentinde bir süre daha kalmıştı. İstanbul'a dönünce, Avrupa'da edindiği yeni fikirleri ve gördüğü tekâmülleri ülkesinde başlatmaya çalışmıştı

"Başlattığı yenilikler arasında Macar kökenli devşirme İbrahim Müteferrika ile birlikte Türkiye'de ilk baskı müessesesini ve Cephane (Humbara) ile Top üretim tesislerini kurmayı sayabiliriz. Bu son teşebbüs için Fransa'dan, Osmanlı tarihinde Humbaracı Ahmet Paşa diye bilinen, Kont dö Bonneval'ın gelmesini temin etmişti. 1741'de, Sultan I.Mahmud döneminde, Sait Çelebi Fransa'ya Büyük Elçi olarak atandı ve ülkesine döndüğünde de Sadrazam oldu.

"Ön. Büyük Üstat Kemalettin Apak'ın bıraktığı notlarda, Türkiye'de faaliyet gösteren ilk loca için 1917'de Edouard Quartier-La Tente adında bir İsviçreli yazarın "Deux Siècles de Franc Maçonnerie" adındaki kitabının 90. sayfasına atıf yapılmaktadır. Maalesef bu kitabı temin edemedim, mektubunuzu cevaplamaktaki gecikmemin de nedeni bu neticesiz arayış olmuştur...."

☆☆☆☆

1965 olaylarının başlaması:

65 Olayları aslında 1964 yılının sonlarına doğru başlamıştır. Siyasi Partilerden birinde liderlik çekişmesi esnasında, adaylardan birisi⁹⁵ diğer aday Süleyman Demirel'in, Genel Başkan olmasını engellemek için, Mason olduğunu iddia etmiştir. Masonlukla itham edilen Süleyman Demirel, Parti Kongresinde, Mason olmadığını, her sabah kahvaltıdan önce abdest alıp namaz kılmadan yemeğe el sürmeyen dindar bir aileye mensup bulunduğunu söyleyerek, Kongreye 15 gün evvelinin tarihini taşıyan (14 Kasım 1964) bir belge ibraz etti. Bu belge, Türk Yükseltme Cemiyetinin (Cemiyetin o zamanki adı böyle idi) Ankara Şubesinin başlıklı kâğıdına yazılmıştı; "*Sayın Süleyman Demirel, isteğinize uyarak yapılan tetkiklere göre, cemiyetimizde kaydınızın bulunmadığı anlaşılmıştır. Saygılarımla: 2. Başkan, imza ve Derneğin Ankara Şubesinin Mühürü.*"

Hadise gazetelere aksetti, K.ler arasında huzursuzluk yarattı. Bunun üzerine Büyük Loca 28 Aralık 1964'te neşrettiği bir tamimde şöyle diyordu: "*Konuya el koyan Büyük Daimî Heyetiniz, ismi geçen zatın... Bilgi Muh. Locasının matrikülünde kaydına rastlayamamıştır.*" ve "*Adı geçen zata Büyük Üstadın ve Büyük Daimî Heyetin bilgisi altında hiçbir belge verilmemiştir. Hatta, böyle bir belgenin verilir verilmeyeceği de kesin olarak tayin edilememekle beraber verilmiş ise, yetki dışında ita edilmiş olduğuna şüphe yoktur.*" Tamimde, Masonluğu politikaya sokan bu hareketlerin tasvip edilmeyeceği de bildiriliyordu. Diğer taraftan, muhalifleri, Bilgi Locasının fotoğraflı adres kitabının, Demirel'in isminin ve resminin bulunduğu sayfasını fotokopi ile çoğaltıp dağıtmışlardı. Demirel'in Mason olmadığına dair verilmiş olan belgenin hakikate uymadığı anlaşılıyordu.

Büyük Daimî Heyet, hadiseyi yerinde tahkik ettirmek üzere Ankara'ya üç Kardeşten kurulu bir tahkik heyeti gönderdi ve Demirel'in 27 Ekim 1954 tarihinde, Bilgi Locasına, Mesut Gün, Orhan Alsaç ve Rıza Berke K.ler tarafından teklif ve aynı Locada, 15 Şubat 1956 tarihinde tekris edildiği, ertesi sene Kalfalığa yükseltildiği, Umum Müdür olduktan sonra Locasına hiç devam etmediği ve hakkında istifa ve gayri muntazam ilânı gibi bir işlem de yapılmadığı, mezkûr mektubu, Demirel'in müracaatı üzerine Hikmet Turat K.in

⁹⁵ Sadettin Bilgiç

hazırladığı ve Büyük Üstat Kaymakamı Necdet Egeran K.in bir mahzur görmeyerek ve kimseye sormadan imzalayıp mühürlediği anlaşıldı⁹⁶.

☆☆☆☆☆

---

⁹⁶ Bu tahkikat raporu, 1965 yılı bölümünde ve kronolojik sıralama içindeki yerinde verilmiştir.

1965

Ankara'da arsa satışı, lokal inşaat projeleri tartışıldı, bu arada Fikret Çeltikçi K. "Atatürk'ün emriyle yapılan eski yardımlarla temin edilmiş olan Ankara binamız" dan söz etti.

Büyük Üstat Kaymakamı Necdet Egeran K.in, görevde bulunduğu kendi locasında tekeris edilmiş olan ve parti başkanlığına aday olan bir K.e yardım için "kaydına rastlanmamıştır" diye verdiği yazı gündemi meşgul etti, tahkik heyetleri Ankara'ya yollandı, raporlar yazıldı ve tartışıldı, localar ve K.lerden yoğun itiraz mesajları, hattâ imzasız mektuplar geldi.

Remzî masonluk üzerindeki egemenliğinin kaybedilmesinden rahatsız olan ve bu egemenliği tekrar elde etmek isteyen Yüksek Şûra, bu olayı fırsat bilerek Büyük Üstat seçimlerine müdahale etmeye çalıştı, istediği aday seçilmeyince de, Büyük Loca ile Yüksek Şûra arasındaki ilişkiler gerildi, Yüksek Şûra seçim sonuçlarını kabul etmediğini beyan etti. Büyük Ada Grubu diye bilinen K.lerimiz başarı ile sonuçlanmayan bir çabayla, ara buluculuk yapmaya çalıştılar. 3 Ekim 1965 tarihinde sonuçsuz kalan bir Genel Kurul daha yapıldı.

Yüksek Şûra Önceki Büyük Üstat Ekrem Tok K. ile Büyük Üstat Necdet Egeran K.leri yargılayarak, Ekrem Tok Üstada, "bir yıl müddetle Masonluk hak ve hizmetlerinden mahrumiyet" cezasını verirken, Necdet Egeran Üstada da "Masonluğun 1 ila 33 derecelerinden" ihrac etti.

Necdet Egeran masonluktan istifa etti, sonra istifasını geri aldı. 5 Aralık 1965'de yılın üçüncü Genel Kurul'u yapıldı ve Hayrullah Örs K. Büyük Üstat seçildi.

Dünya muntazam masonluk camiasına katılmak isteyen Büyük Locamız, intizam kazanmak üzere İskoçya Büyük Locası tarafından tekrar tahsis edilmeyi kabul etti ve bu tören 29 Nisan 1965 gününde icra edildi.

İleride Eğitim Locasının temeli olacak "Eğitim ve Yönetim Koleji Yönetmeliği" için proje hazırlandı, İngiltere'nin ünlü Quatuor Coronati Araştırma Locası modelinde bir araştırma locasının kurulmasına karar verildi. 43 Numaralı Mimar Sinan Locası, konvanda bu kararın alındığı 2 Mayıs 1965 gününü kuruluş günü olarak kabul etmektedir.

Bölge Büyük Mahfelleri ile yetki ve hazine konularında ciddî anlaşmazlıklar baş gösterdi, Bölgelerin lağv edilmesi ilk defa konuşuldu.

İngilizce çalışan locaların kurulması, dünya masonluğuna entegrasyon mu, yoksa masonik kapitülasyon mu tartışmaları yapıldı.

Ritüel tercüme işine hız verildi, Dış Münasebetler Komitesi kuruldu.

Büyük Dâimî Heyetinin İstanbul'da, 10 Ocak 1965 tarihli toplantısı:

Katılan Bü. Kurul üyeleri:

Bü. Üs.	Dr. Ekrem Tok
Bü. 1. Nâ.	Halit Arpaç
B., 2. Nâ.	Nuri Pere
Bü. Ha.	Sacit Öncel
Bü. Kâ.	Nafiz Ekemen
B. Haz. Em.	Cemal Gücü
Bü. 1. Muhk.	Cevat Memduh Altar
Bü. 1. Teş.	Saffet Rona
Bü. 2. Teş.	Velid İsfendiyar
Bü. Dâ. Muh.	Hulûsi Selek

Bü. Üs. Kaym. Dr. Enver Necdet Egeran ve Bü. 3. Teş. Albert Arditte K.lerin mazeretleri bildirildi. Mazeretsiz gelmeyenler: Bü. Has. Em. Mustafa İnan, Bü. 2. Muhk. Ekrem Azak, Bü. Sanc. Safa Dikmen, Bü. Ha. Muh. Faiz Poroy K.ler.

Toplantının başında, 1965 olayları olarak bildiğimiz sürece ışık tutacak bir görüşme geçmiştir. Tersimattan aynen aktarıyoruz:

"Bü. Üs gündem dairesinde müzakereye başlamazdan evvel, K. çe bir hasbihalde bulunmak üzere davet ettiği Devrim Muh. Lo. sı Üs. Muh. i, Muin Kuley B. le bu Muh. Lo. nın Türkiye Bü. Lo. sı nezdindeki temsilcileri Feyzi Cin, Galip Dolun ve Cevat Konakçı BB. in Bü. Dâ. He. toplantısına kabul edilmelerini ve bu KK. in bir muhterem zat tarafından, siyasî bir partinin kongresinde sarf edilen bazı sözlerden ve ibraz ettiği iddia olunan bir vesikadan dolayı duyulan tepki karşısında, Bü. Dâ. He. in tutumunu tenkit eder mahiyette gönderdikleri 16.12.1964 tarihli levha hakkında bilgi verdi

"Bü. Dâ. He. bu KK. imizin huzura kabulleri ile dinlenmelerine oybirliğiyle muvafakat etti.

"He. huzuruna alınan BB., Bü. Dâ. He. in yetkilerine ve vazife anlayışına her hangi bir saygısızlık göstermek istemediklerini, gönderdikleri levhada buna delâlet edecek her hangi bir ibare varsa bunu geri aldıklarını samimiyetle ve açıkça belirttikten sonra, ilgili zatın camiamıza girmiş ve çıkmış olması keyfiyetinin esrar perdesinden çıkarılmasını ve hakikaten kendisine camiamıza dahil olmadığı yolunda bir belge verilmiş ise, bunun failinin hiç olmazsa isminin açıklanmasına ricakâr olduklarını söylediler.

Bü. Üs. ın müsaadeleri ile, Bü. Kâ. B. , BİLGİ Muh. Lo. sının kuruluş tarihinden bu güne kadar giren ve çıkan azasının isimlerini havi olarak bu Muh. Lo. nın 30 Temmuz 1963 tarihinde gönderdiği ve "Bilgi Muh. Lo. sının Türkiye Bü. Lo. sına intikal eden azasının isimlerini havi matrikül listesi" başlığını taşıyan matrikül cetvelini Bü. Dâ. He.' e ve bu meyanda huzura alınmış KK. e ibraz etti. Bu listede filhakika bahis konusu zatın isminin münderiç⁹⁷ olmadığı görüldü. Bü. Haz. Em.i B. vaktiyle Bü. Lo. nın iştikakı⁹⁸ sırasında Ankara'da tutulan bir matrikül defteri daha mevcut olduğunu hatırlatması üzerine bu defter de tetkik edildi, ve ilgili zatın isminin burada da mevcut olmadığı tesbit edildi .

"Bü. Kâ. B. 1956 senesinden bu yana elde mevcut bütün harici listelerini ve istifa ve gayrı muntazam ilânına mütedair listeleri birer birer incelediğini ve bu tetkikatının da müsbet bir netice vermemiş ol-

⁹⁷ Münderic: içinde bulunan, yer almış; mündericat: içindekiler.

⁹⁸ İştikak: Bir kökten ayrılmış kelimelerin birbirleriyle ve kökleriyle olan ilgileri ve oluş halleri. Burada "kuruluş" anlamında kullanılmıştır.

duğunu söyledi. Netice itibariyle bu zat camiamıza girmiş ise, mensup olduğu Muh. Lo. nın bu hususu vaktü zamanıyla Bü. Kâ. liğe intikal ettirmemiş olması lâzım geldiğine, ancak bugün için artık bu konuda her hangi bir işlem yapılmasına mahal olmadığına oybirliğiyle karar verildi. Huzura alınan temsilci KK. de bu izahattan tamamıyla tatmin edilmiş olduklarını bildirdiler.

"Verilen belgeye gelince, bunun ne şekilde ve kimin tarafından ve ne maksatla verilmiş olmasının Nisan ayında toplanacak Umumî Heyet tarafından sorulması mukadder olduğuna göre bu konuyu incelemek üzere Halit Arpaç, Hulûsi Selek ve Saffet Rona BB. in Ankara'ya gönderilmelerine ve masraflarının Bü. L. Haz. den karşılanmasına karar verildi .

" Bü. Üs. aleyhimizde yapılan neşriyatla bizim cevap vermeliğimiz Mas. geleneklere uymadığını, aleyhte olduğu kadar lehte de neşriyat yapılmış olduğunu, bu gibi hallerin dünyanın her tarafında mevcut olduğunu, Mas. ların polemik suretiyle değil icraatları ile ittiham ve iddiaları cevaplandırdıklarını ve bundan böyle de hareket tarzında değişiklik yapılması için hiç bir sebep mevcut olmadığını bildirdi . Temsilci KK. bu noktai nazarı tamamıyla anladıklarını bildirdiler, bu konu hakkında görüşülecek başka bir husus kalmadığından huzura alınan BB.ler toplantı yerini terkettiler ."

• Cevat Memduh Altar K. istifa ve gayrı muntazam sayısının tekris sayısına çok yakın olduğunu, ayrılanların yerine gelenlerin ise iyi tanımadığımız haricilerden oluştuğunu belirtti. Bu konuda açılan müzakerenin sonucunda haricî tekliflerinin altına aşağıdaki ibarenin eklenmesine ve bunun bir tamimle tüm K.lere duyurulmasına karar verildi:

"Yukarıda hüviyeti yazılı haricîyi şahsen tanırız. Hakkında ciddî tahkikat yaptık. Masonluğa kabule lâyık olduğuna vicdanen kaniyiz. Mason sıfatı ile kendisine kefil olarak mesleğimize kabulünü teklif ediyoruz. Bu teklifimizin, haricînin bütün masonik taahhüt ve vecibelerine kefaleti de tazammun⁹⁹ ettiğini taahhüt ederiz."

☆☆☆☆

⁹⁹ Tazammun etmek: içermek

İskoçya ile yazışmalar: Menşe İntizamı - Büyük Locanın yeniden Tahsis edilmesi önerisi:

İskoçya Büyük Locası Büyük Sekreteri Alex F. Buchan
2 Şubat 1965 tarihinde aşağıdaki önemli mektubu
Büyük Sekreter Nafiz Ekemen'e yazdı:

Sevgili Kardeşim Ekemen,

"Bundan bir iki hafta önce Denizaşırı ve Dış İlişkiler Komitemizin başkanıyla birlikte İngiltere, İrlanda ve İskoçya Büyük Localarının müşterek toplantısına katıldığımı bilmek istersiniz sanırım. Toplantıda İngiltere ve İrlanda Büyük Localarının Türkiye Büyük Locası'nı tanımaları sorununu tekrar ortaya attık ve aslında bu düşünce olumlu karşılandı. Ancak bu Büyük Locaların tanıma şartnamesinde bulunan Menşe İntizamı ile ilgili madde Türkiye Büyük Locası'nı tanımalarını engelliyor. Şahsen bu duruma üzülüyorum ve bu engeli aşabilmek için çare arıyorum.

"İlk adım olarak, Büyük Üstadınız ve Kardeşleriniz İskoçya Büyük Üstadının Büyük Locanıza bir «Tahsis» Merasimini uygulamasını ister misiniz? Bunu şu anda özel bir nedenle sormaktayım. 19 Şubatta, Büyük Üstadımız Lord Bruce Afrika localarımızı kapsayacak sekiz - dokuz haftalık bir geziye çıkacak ve bu gezinin son durağında İran'da bulunan localarımızı bir Bölge Büyük Locası şeklinde toplamak üzere bu Bölge Büyük Locasını tahsis edecek. Tarihi henüz kesinleşmeyen bu tahsis merasiminin gününde, tesadüfen İran'da bulunacak Türk Masonlarının bu merasime dâvetli olduklarını bir parantez olarak belirtmek isterim. Planlamamıza göre, 20 Nisan Salı günü Tahran'a geleceğiz ve Tahsis Merasimi 22 veya 23 Nisan gününde icra edilecektir. Tahran'da toplam kalış süresi bir hafta kadar olacak ve Londra'ya dönüş yolunda İstanbul'a iki - üç gün uğrayabiliriz, böylece de Büyük Üstadınız ve Kardeşlerinizle karşılaşma, belki de bir toplantıya katılma fırsatımız olabilir. Lord Bruce ve ben daha önce İstanbul'da bulunmadık (hava alanı haricinde) ve 27, 28, belki de 29 Nisan günlerinde kalabileceğimiz bir oteli tarafımıza önermenizi rica ederiz. Lady Bruce kocasına refakat edeceğinden, üç kişi olacağız. Bu arada bir Tahsis Merasiminin icra edilmesinde fayda görüyorsanız, Lord Bruce Kardeş bu görevi zevkle yerine getirecektir.

"Onbeş - yirmi gün sonra bu ülkeden ayrılacağız, dolayısıyla cevap verme zamanınızın kısıtlı olmasına üzülüyorum, ancak cevabınızı bu süre için-

de veremezseniz dahi, yol boyunca gittiğimiz yerlerden büromuzla temas edeceğimi bilmenizi isterim.

"Büyük Locanızda her şeyin iyi gittiğine inanmak istiyorum. Sizinle tanışan yeni Büyük Locaların isimleri beni sürekli ilgilendirmektedir ve A.B.D.'de yayımlanan Muntazam Büyük Locaların kitabınının 240. sayfasında Büyük Locanızın bulunması beni ziyadesiyle sevindirmiştir.

"Kardeşçe sevgi ve saygılarımla,

Alex F. Buchan

Büyük Sekreter

"P.S. (el yazısı) Bu mektubu dikte ettikten sonra uçak seferlerindeki ayarlamalar nedeniyle seyahat programımızda bir değişiklik oldu ve Tahran'a 23 Nisan'da, 3 günlük bir gecikmeyle vasıl olacağız."

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 21 Şubat 1965 tarihli toplantısı:

• Ankara'da inşa edilecek bina hakkında görüşüldü. Ankara lokalinin üzerinde bulunduğu arsanın kentin en gözde yerinde olduğu belirtilerek, arsayı elden çıkarmadan inşaatın nasıl yapılabileceği tartışıldı. Karşı görüş arsanın satılmasıyla elde edilecek gelirin, daha arka bir sokakta istediğimiz tarzda bir inşaata kullanılması yönündeydi. Sonuç olarak: "Arsanın elden çıkmadan inşaatın yapılması yolundaki prensip kabul edilmiştir, ancak, bu prensibin tahakkuku imkânsız görüldüğü takdirde, bundan rücu edebilmek kaydıyla, çalışmaların bu vecheden yürütülmesine, dört muhalif oya karşı çoğunlukla karar verildi".

• Şili ve Wisconsin Bü. L. ları ile tanışma muamelesinin tamamlandığı anlaşıldı.

• İskoçya Bü. L. Bü. Üs. 1 Lord Bruce K. ile Bü. Kâ. Alexander Buchan K.lerin Türkiye'yi resmen ziyaret edeceklerine dair 2 Şubat 1965 tarihli mektubu (metni yukarıda verilen mektup) ile bu toplantıya katılması için İskoçya Bü. L. sı tarafından davet edildiğini yazan Sime K. in 17 Şubat tarihli mektubu okundu. "Bu levhalardan, İngiltere ve İr-

landa Bü. Lo. larının menşeimiz hakkında vaki itirazları ve tanışmamız için mevcut telâkki ettikleri engelin de halli için, öteden beri mutakabatımızı bildirdiğimiz "Consecration" muamelesinin de icra edilmesinin mümkün olabileceği hususunun bildirilmekte olduğu anlaşıldı."

"İskoçya Bü. Lo. sı Bü. Üs. 1 Lord Bruce ile eşi Lady Bruce' un, Bü. Kâ. i Alexander Buchan B. in ve Sime B. in İstanbul'da Türkiye Bü. Lo. sı adına misafir edilmelerine, dışarıdan gelen ziyaretçilerimize uygun birer hediyenin hazırlanması işiyle Necdet Egeran, Nafiz Ekemen, Albert Arditti ve Faiz Poroy BB. in vazifelendirilmelerine ve diğer kabul ve ağırlama işlerinin hazırlanması ile de aynı BB. in vazifelendirilmesine oybirliği ile karar verildi".

• Sonradan Eğitim Locası adını alacak "Eğitim ve Yönetim Koleji Yönetmeliği" nin gelecek toplantıda müzakere edilebilmesi için projenin taslağı K.lere dağıtıldı.

• Senelik kelimenin bazı L. lara verilmediği anlaşılacak, Bü. Dâ. He. in bir sonraki toplantısına kadar Hazine ile ilişkilerini düzene sokmadıkları takdirde, haklarında muamele yapılacağına ihtar edilmesine karar verildi.

☆☆☆☆

Halit Arpaç, Hulusi Selek ve Saffet Rona B. lerden kurulu tahkik heyetinin 14 Mart 1965 tarihli raporu:¹⁰⁰

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locasına,

Aziz Büyük Üstat ve Büyük Daimî Hey'et azaları.

Karar ve emirlerinizle çeşitli şikâyetlere konu teşkil eden, camiamızın siyasete karışma mevzu'unu mahallinde tetkik etmek üzere, 24.2.1965 tarihinde Ankara'ya gittik.

Her şeyden evvel tetkikatımızın kardeş havasını zedelemekten ikmalî Ankara Bölge Mahfeli Üstadı Rauf Meleksoy kardeşimizin yakın alâkaları, Muhterem Bilgi Locası Üstadı Muhteremi Şekûr Okten ve Loca Kâtibi ile Bölge Dâimî Kâtibi kardeşlerimizin müşterek çalışmaları ve

¹⁰⁰ Arşivlerimiz içinde 1965 olayları, Nafiz Ekemen, Belge No. 30.

bizlere katılan Büyük Üstat Kaymakamının yardımları, irşatları ile mümkün olmuştur.

Araştırmamızın temeli :

- 1- Süleyman Demirel'in Camiamıza dahil olup olmadığı,
- 2- Kendisine, dahil olmadığına dair verilen bir vesika var mıdır? Varsa kimin tarafından ve ne maksatla verilmiştir?
- 3- Sinema kapısında dağıtılan vesikanın mahiyeti nedir?
- 4- Büyük Loca Arşivlerine göre bu zatın kayıt durumu nedir?

Heyetimiz bu hususlar üzerinde çalışmış, dosya ve tersimatları tetkik ederek alâkalı kardeş görüş ve düşünceleri üzerinde durarak bir sonuca varmıştır.

Neticede :

1- Bay Süleyman Demirel Devlet Su İşlerinde çalışırken, Mesut Gün, Orhan Alsaç, Rıza Berke kardeşlerimiz tarafından Bilgi Muhterem Locasına 27.10.1954 tarihinde teklif edilmiştir. Ankara Ünite Büyük Locası 23.12.1954 tarihinde Tasvipname vermiş, tahkikat safhalarını aşarak Tekris suretiyle 15.2.1955 tarihinde camiamıza dahil olmuştur, 27.3.1957 tarihinde Refik derecesine terfi eden bu kardeşimiz, Umum Müdür olunca locasına devam etmemiş ve bu güne kadar hakkında istifa veya gayrı muntazam ilanı gibi hiçbir işlem yapıldığına dair bir kayda rastlanmamıştır. Bu bakımdan camiaya dahilmiş gibi görünmektedir.

2- Süleyman Demirel B., liderlik mücadelesine girdiği günlerde, her halde bazı ihtimalleri önlemek düşüncesiyle olsa gerek, 14.11.964 tarihinde bir mektupla Türk Yükseltme Cemiyeti Ankara Şubesine baş vurarak (aslı dosyada) cemiyete kayıtlı olup olmadığını sormaktadır. Bu mektup, Ankara Bölgesinden geçmemiş, varide¹⁰¹ ve sadirede¹⁰² de kaydına tesadüf edilmemiştir.

Bölgedeki kanaatlara göre o sıralarda Hikmet Turat Kardeşimizin, Bölge kitabetine Türk Yükseltme Cemiyeti antetini taşı-

¹⁰¹ Varide: gelen evrak

¹⁰² Sadire: çıkan evrak

yan bir kâğıt istemesi, yazılan cevabın da aynı kâğıtta bulunuşu mektubu getirip cevabı verenin bu biraderimiz olması ihtimalini ortaya koymaktadır.

Bu meyanda Büyük Üstat Kaymakamız Hikmet Turat Kardeşin kendisine baş vurarak, bir kardeşin bütün istikbalini tehlikeye düşürmenin geleneklerimize, yardım vecibelerimize aykırı olacağını göz önünde tutarak böyle bir cevabın verilmesine yardımcı olmasını istediğini ve şahsan bu yardımın yapılmasında ileride camia için büyük kazanç doğuracağını düşünerek ses çıkarmadığını beyan etmiştir. Esasta da Demirel'in bu cevabı ortaya hiç çıkarmadığı beyan edilmiştir.

3- Sinema kapısında tevzi ve ayaklar altında çiğnendiği bildirilen fotokopi, Bilgi Locasının 1959 senesinde mensuplarını birbirlerine tanıtmak gayesiyle bastırılmış olduğu resimli biyografi mahiyetinde bir albümden koparılmış bir sahifedir.

Bu fotokopinin Demirel muarızlarının eline nasıl geçebildiği ve kimin tarafından hazırlandığı hakkında müsbet bir delil ve kanaat temin edilememiştir. Matbuat kanunu gereğince basılı evrak ve kitapların alâkalı matbaa tarafından mahallî savcılığa, millî kütüphaneye, Emniyet makamlarına tevdi zarureti karşısında fotokopilerin camiamız haricinde de temini mümkün olduğu göz önünde tutmaklığımız icap eder.

4- Süleyman Demirel B. Büyük Loca Matrikülünde kaydının bulunmaması dolayısıyla Birader olmadığı hakkındaki mülâhazalar, tetkik ettiğimiz durum muvacehesinde hakikattir. Şöyle ki :

Büyük Kitabetin senelerden beri üzerinde hassasiyetle durduğu Umumî bir Matrikülün tanzim ve ikinci uyanıştan itibaren bu güne kadarki safhalarını takip imkânlarının tahakkukunun, Localarca kâfi ve tam bilgi verilmemesi yüzünden aksadığı bir hakikattir. Bilhassa, 1954 senesinde Masonluğumuzun idarî çalışma tarzı, üç Bölgede müstakil birer Büyük Locanın ayrı ayrı tutumları, kayıtlarımızdaki noksanlıkların temelini teşkil etmektedir. Bu meyanda Muhterem Bilgi Locasının 1961 yılından beri gönderdiği senelik matriküllerde bu zata ait en ufak bir kaydın bulunmaması Büyük Kitabetin bu tarz mütalâasına yol açmıştır.

Bu araştırmamız neticesinde; ortada bilerek, isteyerek işlenmiş bir suç unsuru olmadığı gibi yapılan jestlerin camiamızın siyasete karışmasından çok uzak, tamamen insanî hislerin tesirleri altında karşılıklı yardım gayesine matuf olduğu merkezindedir.

Keyfiyeti yüksek takdirlerinize arz ederiz, aziz Büyük statlarımız.

Tanzim Tarihi : 14.3.1965

3 Tahkikat memuru:

Halit Arpaç - Saffet Rona - Hulusi Selek

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 14 Mart 1965 tarihli toplantısı:

İskoçya B. Lo. sı B. s.1 Lord Bruce ve B. K. i Alexander Buchan BB. in 29 Nisan 1965 tarihinde vaki olacak ziyaretleri konusunda gelen levha ve buna ekli olarak gönderilen tren ritüeli okundu, bu ritüelin gereklerine göre tanışma muamelesinin yapılmasının kabul edilmesi reye konu, ve oybirliğiyle kabul edildi

Bu ritüel gereğince, Kur'andan okunacak parçanın "Elhamdülillâh Sresi" olmasına da oybirliğiyle karar verildi.

Sonuç olarak, keyfiyetin Muh. Lo. lara duyurulmasına, B. s., B.1. ve 2.Na. ve B. Hat. B. in gönderilecek tamimin yazılmasında hazır bulunmalarına, ve B. Lo. toplantısının da bu ziyaret tarihine göre ayarlanmasına oybirliğiyle karar verildi.

Araştırma Koleji:

Quatuor Coronati L. sı hakkında Cevat Memduh Altar K. in hazırladığı tasarı okundu . Görüşmelerin sonucunda, C. M. Altar, Sacit ncel ve Nuri Pere K. lerin hazırlayacakları yeni tasarımın senelik rapora bastırılarak Genel Kurul'un tasvibine sunulması kararlaştırıldı.

İstanbul Bölge Mahfelinin Büyük Locaya olan borcu:

Genel Kurul'a (Umumî Heyet) sunulacak Hazine Raporunun taslağı okundu ve uygun görüldü. Ancak, Bölge Mah. nin, binaya sarf

ettiği mucip sebebiyle ödemekten imtina ettiği ve devamlı olarak muhasebemizde alacak olarak görünen 65.000 kûsur Liranın ne gibi bir muameleye tabi tutulması hakkında Umumî Heyet'in mütalaâ ve kararının alınması gerektiğine, ve bu hususun malî raporda belirtilmesine, yine İstanbul Bölge Mahfilinin, arada cereyan eden muhabereye ve Bü. Dâ. He.in menfi kararına rağmen, masarife iştirak namıyla her sene için Bü. Lo.dan 3.000.- Lira istemekte ısrar etmesi hususu nazara alındı, bu görüşe Bü. Dâ. He. in iştirak etmediği mucip sebepleriyle tebarüz ettirilerek, yine keyfiyetin Umumî Heyet'in mütalaâ ve kararına sunulmasına, ve keyfiyetin malî raporda açıkça belirtilmesine oybirliği ile karar verildi.

☆☆☆☆

Üç gün süren Konvan: 29 Nisan - 1 Mayıs ve 2 Mayıs 1965

Türk Mason tarihinde bu Konvan fevkalâde önemli bir yere sahiptir. İlk gün İskoçya Bü. L. tarafından tahsis töreni yerine getirilmiş, ikinci gününde binalar hakkında önemli kararlar alınmış, bu arada Fikret Çeltikçi K. in söyleminden Atatürk'ün Masonlara malî yardımda bulunduğu anlaşılmıştır. Aynı günkü görüşmelerde, İngilizce çalışan localar dahil, tek ritüelle çalışma kararı alınmış, bir soru üzerine, Necdet Egeran Üs.bir zata verilen mektup olayını teferruatıyla anlatmış, ileride Bölge Mahfillerinin kaldırılmasına temel olacak, İstanbul Bölge Mahfilinin müstakil bir Büyük Loca edası ile çalıştığı ilk defa söylenmiş, Eğitim ve Araştırma Localarının temeli atılmıştır.

Konvanın üçüncü gününde olaylı bir seçim yaşanmış, başta aday olmayan Necdet Egeran K., sonradan aday gösterilerek, oylamanın dördüncü turunda 2 oy farkla Büyük Üstat seçilmiştir.

Şimdi, bu çok önemli Konvan'dan, yer yer özet, yer yer de olduğu gibi kısımları sizlere aktarmaya çalışacağım.

A - İskoçya Büyük Locasının Türkiye Büyük Locasını muntazam Masonluğa Tanıtma merasimi¹⁰³ (Tahsis töreni)¹⁰⁴

¹⁰³ THKEMBL Büyük Dâimî Heyetinden Bütün Kardeşlere AÇIKLAMA, 22 Ağustos 1965

¹⁰⁴ Ek 1'de Robert Sime K. in kronolojik çalışmasına bakınız.

İSTANBUL, 29. 4. 1965

Türkiye Büyük Locası, Büyük Üstat Dr. Ekrem Tok tarafından usulü dairesinde açılıp İskoçya Büyük Locası Heyeti merasimle içeri alınmıştır.

Türkiye Büyük Locası Büyük Üstadının hoş geldiniz hitabesi ve tanıtma merasimine daveti :

"Kardeşlerim,

"Bu gün aramızda bulunan İskoçya Büyük Heyetine hoş geldiniz demek benim için cidden hususi bir zevk ve şereftir, İskoçya Büyük Locası Büyük Üstadı Pek Muhterem Lord Bruce Birader ve aynı Büyük Locanın Büyük Kâtibi Muhterem Dr. Alexander F. Buchan Heyetin esasını teşkil etmektedir. Büyük Üstat Kaymakamı Dr. Necdet Egeran Kardeşimiz, İskoçya Büyük Locasının Fahri II. Büyük Nazırı ve Türkiye Temsilcisi bulunduğundan vekâleten Büyük Hatip olarak Heyete alınmıştır. Aynı zamanda gerek İskoçya'nın ve gerekse bizim obediansımıza bağlı muhterem Robert T. Sime Birader de İzmir'den gelmiş ve vekâleten Büyük Teşrifatçı olarak Heyete katılmış bulunmaktadır.

"Bilhassa tarihî bir olay münasebetiyle, Türkiye Büyük Locasının İskoçya Büyük Locası tarafından Konsekrasyonu münasebetiyle, kendilerini aramızda görebilmek benim için büyük bahtiyarlıktır.

"Büyük Locamız için bu konsekrasyonun lüzum ve ehemmiyetini aydınlığa kavuşturmak için her şeyden evvel Türk Masonluğu tarihçesinin ana hatlarını çok kısa bir şekilde hülâsa etmek isterim.

"Türkiye'de Masonluğun eski bir tarihi vardır. Başlangıcı 18 nci yüzyıla gider. Fikrî masonluğun ilk defa Londra'da organize edildiği 1717 tarihinden pek uzak değil.

"Bazı neşriyattan öğreniyoruz ki, 18 nci yüzyıl ortalarında Osmanlı İmparatorluğunun değişik yerlerinde muhtelif obedianslara bağlı münferit bazı localar kurulmuş bulunuyordu. Bunlar daha ziyade Fransa ve İtalya'dan gelerek Osmanlı Ülkesinin daha çok batı kısımlarında teessüs etmişlerdi. Bunlardan bir kaçı da İstanbul ve İzmir'de kurulmuş ve İngiltere ve İskoçya Büyük Localarına bağlı idiler.

"Bununla beraber, ancak 20 nci yüzyılın başlarında, İmparatorluk dahilinde, Masonluğa olan ilgi artmıştır. Bunun sebebi sadece Masonluğun öğrettikleri değil, son Padişahların karanlık istibdad devrinde hürriyet için bir melce¹⁰⁵ bulmak içindi.

"1908 de meşrutiyet ilân edilince İstanbul'daki Türk Masonlar bir araya gelerek Memleketteki bütün masonları idaresi altında toplayan müstakil bir obedians kurmaya teşebbüs etmişlerdir.

"Bu hareketle memlekette başka obedianslara bağlı münferit localar devri kapanmış bulunuyor.

"1909'da İstanbul'da Türkiye Büyük Maşrıkının kurulmuş bulunduğunu görüyoruz. Bu kuruluşun Mısır prenslerinden Aziz Hasan Paşa tarafından Mısır'daki bir obedianstan muhtemelen berat almak suretiyle ve İstanbul'da yerleşmiş Belçikalı mason Joseph Sakakini Biraaderin yardımıyla olduğunu öğreniyoruz.

"Büyük Maşrıkın kurulmasıyla Türk Masonluğu tarihçesinde ikinci devre açılmıştır. Bu devrede bir çok şöhretli Türk mütefekkir ve devlet adamı masonluğa inisiye edilmişlerdir.

"Maalesef memlekette harpler ve felâketler bir birini kovalamış, Osmanlı imparatorluğu yıkılmış ve Türkiye'nin istiklâli dahi tehlikeye düşmüştür. Buna paralel olarak Türk Masonluğu da zaif¹⁰⁶ teşkilâtı içinde çok karışık zamanlar geçirmiştir.

"1920 - 1922 İstiklâl harbini müteakip ve 1923 de Türkiye Cumhuriyetinin ilânını takip eden senelerde Türk Masonluğunun yeniden canlandığına ve Anglo Sakson Masonluğu ile tanışmaya tevessül ettiğine şahit oluyoruz. Fakat bu tanınma tahakkuk edememiş ve Dünya Muntazam Masonluğunun manevi müzaheretinden mahrum bulunduğundan, 1935 de belki de kapanmasını önleyecek kuvvetli bir teşkilâta sahip olamamıştır.

"Böylece Türk Masonluğu, İskoç Riti Türkiye Yüksek Şûrası tarafından yeniden localar kurulmaya başlandığı 1948 yılına kadar 13 sene uyumuş bulunmaktadır:

¹⁰⁵ Melce: ilticâa edecek, sığınacak yer.

¹⁰⁶ Zaif: zayıf, güçsüz ; eksik, gevşek, tembel.

"İskoç Riti Türkiye Yüksek Şûrası daha sonra kendisine bağlı bir Büyük Loca kurarak Türkiye'deki Mason teşekkülünün yeniden organize edilmesine ve kuvvetlenmesine gayret sarf etmiştir. 1956' da bu Büyük Locaya 2500 kadar üyesi bulunan ve beratları Yüksek Şûraca verilmiş olan 29 loca mevcuttu.

"1956 yılında gerek Yüksek Şûra ve gerekse mevcut localar Türkiye'de Masonluğun kâfi derecede kuvvet bulduğu ve bütün Türkiye'de Masonluğu idare edebilecek müstakil bir Büyük Loca kurulabileceği kanaatine varmışlardır.

"Her Locadan delegeler seçilerek 16 Aralık 1956' da İstanbul'da bir konvan toplanmıştır. Bu konvanda 29 locayı temsil eden delegeler Yüksek Şûradan müstakil Türkiye Büyük Locasının kuruluşunu kabul ve ilân etmişlerdir. Yeni Büyük Loca ile Yüksek Şûra arasında bir Konkordato imzalanarak Türkiye Büyük Locasının müstakil bir teşekkül olarak memleketteki bütün Masonlar üzerinde hâkim ve nâzım bulunduğu deklare edilmiştir.

"Türkiye Büyük Locası böylece istiklâlini alınca bütün dünyadaki muntazam obedianslara kitle halinde müracaatlarda bulunarak tanınmasını İstemiştir.

"Bu müracaata ilk Hollanda Büyük Locası cevap vermiş ve Büyük Locamızı tanımıştır. Bunu Birleşik Amerika'daki Kansas Büyük Locası takip etmiştir. Her iki kardeşlik münasebeti 1958 de teessüs etmiştir. Fakat tanımanın arkası kesilmiştir.

"Sonradan anladık ki, diğer muntazam obedianslar bizim Büyük Locamızın menşesindeki intizamda bazı tereddütleri olduğunu ileri sürerek bizi tanımakta çekingen davranmaktadırlar .

"Muntazam bir mason teşekkülü olarak masonik bütün ilkeleri en ufak teferruatına kadar takip eden bu Büyük Locanın yeri şu halde ne olacaktı? Muntazam bir obedians olarak tanınabilmesi için yegâne mani teşkil eden menşeyini intizama getirmek üzere bir çare bulmak gerekiyordu.

"Bu hususta şimdi burada aramızda bulunan İskoçya Büyük Locası Muhterem Büyük Kâtibi ile Büyük Locamız devamlı temasta idi. Bütün gayretler Türkiye Büyük Locasının Anglo Sakson Masonluğu

ve onun muntazam tanıdığı obedianslar tarafından tanınması üzerinde temerküz ediyordu.

"Bu imkân, 1959 Martında İskoçya Büyük Locası Eski Büyük Üstadı pek muhterem Lord Macdonald ve Büyük Kâtibi Muhterem Dr. Buchan Biraderlerin Orta Şark seyahatlerini Ankara'ya kadar uzatıp Büyük Dâimî Heyetle direkt temaslar sonucunda kendini göstermeye başlamıştır.

"İskoçya'nın bizi tanınması üzerinde sarf edilen gayretler, müteakiben İskoçya Büyük Locası Büyük Kâtibinin yaptığı bir teklifle müsbet safhaya intikal etmiştir. Ortaya atılan ve menşei daima bir mania olarak beliren Büyük Locamızı intizama koyma isteğinden doğan formül, muhtemelen İngiltere Büyük Locası tarafından da tanınmamızı sağlayacak nitelikte idi.

"Düşünülen formül, İskoçya Büyük Locasının Türkiye Büyük Locasını Konsakre etmesi yâni tanıtması ve böylelikle intizama getirmesidir.

"Bu formülü biz kabul edince, Konsekrasyon merasimi yapılmadan dahi İskoçya Büyük Locası Büyük Locamızı 1962 başlarında tanımış ve bunu Avrupa ve Amerika'daki bir çok muntazam Büyük Locaların bizi tanınması takip etmiştir.

"Nihayet, işte bugün yapılacak olan bu Konsekrasyon merasimiyle, Büyük Locamızın hak ettiği bütün Dünya muntazam Büyük Locaları meyanındaki lâyük olduğu mevki alacağından emin bulunuyoruz.

"Sözlerimi bitirirken ifade etmek isterim ki, her ne kadar Büyük Locamız diğerlerine nazaran değişik bir tertipte görünüyorsa da, hepimiz mesleğimizin kadim örf ve adetlerine ve landmarklarına göre ve aynı maksatla, Ulu Mimarın rehberliği altında insanların kardeşliği için çalışmaktayız.

"Kâinatın Ulu Mimarının bütün çalışmalarımızda bizleri irşat etmesini ve başarılı kılmasını niyaz ederim.

"Kardeşlerim, ayağa kalkınız ve büyük Misafirlerimizi gönülden gelen hararetle alkışlayınız.

"Kardeşlerim,

"Şimdi Konsekkrasyon merasimini yapmaları için İskoçya Büyük Locası Büyük Üstadını vazifeye davet ediyorum."

İskoçya Büyük Locası Büyük Üstadının konuşması.

"Pek Muhterem Büyük Üstat ve Kardeşlerim,

"Beni, Büyük Kâtibimi, Sime Biraderi ve İskoçya Büyük Locasının buradaki temsilcimizi pek lütüfkar ve alicenap bir tarzda kabulünüzden dolayı en derin şükranlarımı sunarım. Bugün burada İskoçya Büyük Locasını temsil etmekte olan dördümüz de bizlere karşı gösterilen ve siz Kardeşlerimin katıldığı bu fevkalâde hüsnü kabul için pek minnettarız. Dostluğumuzu bizzat ifadelendirmek maksadıyla bugün aranızda bulunuyoruz. Bugünü, dokuz yılı aşan bir zamandan beri beklemekte idik.

"Bu yeniden ithaf merasimi sizlerle bizim aramızda müştereken yapılacak bir muameleden ibarettir. Bugün burada birlikte yapacağımız merasim pek sadedir; zira bizatihî Masonluk sadedir ve girift olmayan bir sistemdir. İskoçya'da 300 yılı aşan bir zamandan beri insanlara rehberlik eden bir ahlakîlik sistemidir. Ve o zamandan beri bu sistem İskoçyalılar tarafından dünyanın birçok yerlerine ulaştırılmış bulunmaktadır. Bugün de sizlerle birlikte memleketlerimiz arasında bir dostluk halkası kurmayı ummaktayız.

İskoçya Büyük Hatibinin duası:

"Her şeyi yapan, insanların hakimi Tanrım, sana sığınarak yalvarıyoruz: Şu anda yaptıklarımıza rahmü şefkatle atfı nazar eyle ve yardımınla başladığımız bu çalışmamızın senin şanına ve kardeşlerimizin iyiliğine olmasını temin eyle. Türkiye Büyük Locasına bağlı localarda Masonluk sırlarına erecek olanların hepsine yeminlerinin kudsiyetini anlama imkânını bahş eyle ki, ahitlerine vefa ile ve ilâhî kanunlara itaatla sadık hizmetkârların ve Muhterem Mesleğimizin kıymetli üyeleri olabilsinler ve bu dünyevî hayatın kapanışında senin mutlu çevrene girebilsinler.

"Hamd, alemlerin Rabbi, merhametli olan, merhamet eden ve Din Gü-nü'nün sahibi olan Allah'a mahsustur. Ulu Tanrım, ancak Sana kulluk

eder ve yalnız Senden yardım dileriz. Bizi doğru yola eriştir, nimete erdirdiğın, gazaba uğramayanların, sapmayanların yoluna eriştir ya Rab".

Tanıtmayı yapacak heyet Büyük Locayı dolaşıp Cenupta durmuştur.

İskoçya Büyük Locası Büyük Üstadı:

"Türkiye Büyük Locasına, Cismanî ve Ruhanî bütün isteklerimin rızkını teşkil eden ilahî iyiliğın remzi olan buğday serpiyorum. Kâinatın Ulu Mimarına izafetle O'nun Yüce Şanına bu Büyük Locayı Hür Masonluğa merasimle ithaf ediyorum".

Heyet Büyük Locayı dolaşıp Garpta durmuştur:

İskoçya Büyük Locası Büyük Üstadı:

"Bu Büyük locaya Kuvvet ve Memnuniyet sembolü olan şarap döküyorum. Kâinatın Ulu Geometri Üstadına izafetle O'nun Yüce Şanına bu Büyük locayı Fazilete merasimle ithaf ediyorum."

Heyet Büyük Locayı dolaşıp Şarkta durmuştur:

İskoçya Büyük Locası Büyük Üstadı:

"Bu Büyük Locaya, Neş'e ve Huzurun timsali olan zeytin yağı döküyorum. Kâdiri Mutlak'a izafetle O'nun Yüce Şanına bu Büyük Locayı Cihanşumul İyilik ve Yardıma merasimle ithaf ediyorum".

Heyet yerine dönünce:

İskoçya Büyük Hatibinin duası:

"Akl-ü Hikmetin ve Anlayışın tamamı kendinde mündemiç Tanrım, bu Büyük Locanın idaresiyle tavzif olunan Kardeşlerimizin, çalışmaların başarılı ve ahenkli idaresinde lüzumlu akl-u hikmet ve sadakatı haiz olmalarını ve üyeler arasında kardeşlik sevgisinin hüküm sürmesini temin eyle. Kardeşlerimize her yerde rahmü şefkâtini esirgeme ve onların ıztırap ve elemlerine merhamet eyle. Milletleri birlik ve ahenk içinde birleştir ve Dünya üzerinde hakiki kardeşliğın ve barışın hüküm sürmesini çabuklaştır. Senin hükmün altında bütün

Dünya kardeşlik sevgisiyle kaynaşarak büyük bir aile haline gelsin. Bizlerin ve her yerdeki kardeşlerimizin Sana karşı daima artan sadakatımızla ve kadim mesleğimizin mukaddes ilkelerine olan bağlılığımızla muhteşem tekâmülümüzü tahakkuk ettirmeye imkan bahş eyle, Ulu Tanrım".

İskoçya Büyük Locası Büyük Üstadının Hitabesi.

"Pek Muhterem Büyük Mason Üstat ve Aziz Kardeşlerim:

"Beraberce yapmış olduğumuz merasim çok eskidir ve İskoçya Büyük Locası tarafından yüzyıllar boyunca tatbik edilegelmiştir. Umarız ki, bu sade muamele ile nihayet Türkiye Büyük Locası ile İskoçya Büyük Locası arasında Masonluğun hakiki prensiplerini birleştirmiş olduk.

"Pek Muhterem Büyük Üstat, Sizin kendi memleketinizdeki localar hakkında iftiharla, haklı bir iftiharla, konuştuğunuz. Ve bütün Dünyada daha geniş bir tanışma arzusundan bahsettiniz. Fakat İskoçya'daki bizler bakımından, Anglo - Sakson Masonluğu İngiliz hududunda nihayetlenmektedir. İskoçya'dan başlayan Masonluk ise, tarihin kaydettiği en eski olan ve 360 yıldan fazla bir zamandan beri devamlı bir şekilde yürütülen Masonluktur.

"Masonluk İskoçya'ya büyük bir ahlâk kuvveti bahşetmiştir ve bundan dolayı derin minnet altındayız. Sizlerin de Masonluğun bu faydasını Dünyaya tanıtmakta bize iltihak arzunuzdan dolayı pek çok müftehiriz. Ufak bir memleket olan, sizin memleketinizden çok daha ufak olan, İskoçya'nın deniz aşırı memleketlerde 5000'e yakın locası vardır. Bir Mason kardeşimizin Dünya etrafındaki herhangi bir seyahatinde daima bir İskoçya Locasına rastlaması muhtemeldir. Kardeşlerimizden herhangi biri seyahate çıkacak olursa, bir İskoçya Locasında dostluk bulmaya gayret göstereceğini umarım. Ve geçmişte daima yaptığımız gibi, sizin memleketinize gelecek olan İskoçyalı bir Masona .da hakiki dostluk göstereceğinizden eminim. Masonlukta sadece ve sadece bir dil vardır. O da her Masonun hakikâti konuşan gönlüdür. Ve bu gönülden gönüle hitap da çoğu zaman sessizdir. Bundan dolayıdır ki mesleğimizin gizliliği mühimdir. Masonluk hakkında, herkesin önünde konuşulması lüzumuna inanan birçok kimse

bulunabilir. Fakat İskoçya Büyük Locası bunun tedbirlik ve akıllılık olduğunu hiçbir zaman düşünmemiştir. Biz Masonluk faaliyetlerinin kendi kendisi hakkında konuşmasını ve Dünyanın, Masonluğun ne yapmak İstedığını sözleriyle değil, e'ali dolayısıyla anlamasını tercih ediyoruz.

"Pek Muhterem Büyük Üstat ve Kardeşlerim, birçok birader bir Büyük Loca kurmaya çalışabilir, fakat bir birader budalaca hareketiyle yapılmaya çalışılan her şeyi bozabilir, tahrip edebilir. Büyük Locanızda mesleğe alınacaklar hakkında azamî derecede dikkatli olmakta devam ediniz; her yeni üyenin karakter sağlamlığı getireceğinden, Masonluk yapmaya kararlı bulunduğundan ve kendisine herhangi şahsî bir menfaat sağlamayacağından emin olmalısınız.

"Pek Muhterem Büyük Üstat ve Kardeşlerim, bugün burada sizlerle beraber bulunmak benim için büyük bir mazhariyet olmuştur.

"Sözlerime son verirken sizlere İskoçya Büyük Locasının selâmlarını getirdiğimi bildirmek isterim; bu selâmların arzını bundan iki aydan fazla bir zaman evvel seyahatimin buraya da uzanacağını bilen Kardeşlerim benden rica etmişlerdi. Siz Muhterem Büyük Üstadım ve bütün Kardeşlerimin toplantınızı sulh ve sükûn içinde yapmanızı ve aynı suretle dağılarak saadet içinde haricî aleme dönmenizi temenni ederim. Mesleğimizin hareketlerini tanzim eden bu iki büyük ve faydalı hakikâtin gelecekte de her zaman sizinle daim olmasını niyaz ederim".

Türkiye Büyük Locası Büyük Üstadının hitabesi.

"Pek Muhterem Büyük Üstat,

Gönül dolu olunca hisleri tam ifadelendirmek için gereken güzel kelimeleri bulmak çok güç.

"Pek Muhterem Büyük Üstat,

"Türk Masonluğu nef'ine söylemiş olduğunuz ve yapmış olduğunuz her şey için kendi namıma ve Kardeşlerim adına çok samimi teşekkürlerimizi sunarım.

"Bugün hakikaten bizim için unutulmaz bir gün oldu ve Türkiye

Büyük Locası tarihinin en manalı safhasından birini beraberce yaşamış bulunduk.

"Bu büyük günümüzün hatırası olarak Büyük Locamızın İskoçya Büyük Locasına takdim ettiği şu nâçiz armağanı lütfen kabul buyurmanızı rica ederim.

Sizden ve Muhterem Dr. Buchan'dan rica ediyorum: İskoçya'daki bütün Kardeşlerimize Türk Kardeşlerinin sevgi ve selâmlarını lütfen iletiniz".

Celse mutad merasimle kapanmıştır.

B - 29 Nisan 1965 tarihli Umumî Heyet toplantısı (tam metin):

Yapılan yoklama sonunda, 122 tam sayı üzerinden 88 temsilcinin hazır bulunduğu tesbit edilmekle, celse üçüncü derecede, usulüne göre açıldı.

Büyük Üstat, Türkiye Bü. Lo. sınıfının 1909 tarihindeki kuruluş ve 1948 tarihindeki uyanışı itibariyle: « İntizam ve tanışma şartlarına ait beyanname» hükümlerini uygun bulmayan bir çok obediansın bizimle dostluk ve tanışma münasebeti kurmaktan kaçındıklarını, bu noksanın telâfisi için, 1956 senesinden beri sarf edilen emeklerin bugün, bir sonuca bağlanmak üzere olduğunu, ve Büyük Lo. mızı tanzim etmek üzere İskoçya Büyük Locası Büyük Üstadı Lord Bruce, Büyük Kâtibi Alexander Buchan BB. in vâdimize geldiklerini, ve temsilcileri Robert Sime, ve İskoçya Bü. Lo. sınıfının fahrî İkinci Nâzırı ve Türkiye Bü. Lo.sı nezdinde Büyük Mümessil ve Dostluk Kefili, Bü. Üs. Kaymakamı Dr. Necdet Egeran B. le birlikte bu tarihî vazifeyi ifa etmeğe hazır olduklarını bildirdi.

İsmi geçen BB. ler törenle mabede alındılar ve ekli tutanakta gösterilen Töreni yaparak, Türkiye Bü. Locasının tanzimi işini tamamladılar.

Ziyaretçi BB. mabedi tahliye ettikten sonra, Büyük Üstat, bu tarihî celseye başkanlık etmek mutluluğunun kendisine nasip olmuş bulunmasından duyduğu sevinci izhar ve bu ziyareti sağlamak için emek sarfetmiş olan bütün eski vazifeli KK.e teşekkür etmeyi borç telâkki ettiğini beyan etti.

1 Mayıs 1965 günü saat 14.30'da mesaiye devam olunmak üzere celse tatil edildi.

C- 1 Mayıs 1965 Cumartesi günü:

Binalar::

İdare Raporunun okunması üzerine, İstanbul'un lokal ihtiyacı tartışıldı. Bu arada, arsalarımızın üzerine sermaye sahiplerine kat karşılığı bina yaptırarak, binaların müşterek kullanılmaya açılması düşüncesine karşı çıkan, Fikret Çeltikçi K. şunları söyledi: "Masonlukta, Lokal, Loca, Mabet diye isimlendirilen mefhumlar vardır. Lokaller, bir obediansın kendi işlerine tahsis edilen müstakil binalardır. Başka topluluklar ve insanlarla binalarımız paylaşılmaz, binalarımızın bize mahsus, müşterek olmaması lâzımdır. İzmir ve Ankara'daki Lokal yerleri şahane mevkilerdir, ikinci sınıf sokaklara gitmeyi asla arzu etmiyorum, yerlerimizi müstakilen imar ve inşa etme çarelerini arayalım" dedi.¹⁰⁷

Atatürk'ün Türk Masonluğuna para yardımı:

Kat mülkiyeti, müşterek mülkiyet gibi konular tartışılırken, Fikret Çeltikçi tekrar söz alarak, Atatürk'le ilgili çok önemli söylemde bulundu: "Bundan çok sene evvel, Saip Özer ve Rifat Köknar BB. in evlerinde evvelâ sekiz, sonra on dört B. bir araya geldik. Atatürk'ün emriyle yapılan eski yardımlarla temin edilmiş olan Ankara binamızı yeniden uyandıktan sonra Belediyeden geri aldık, bu gibi mabet inşaları için Amerika'da bir tabak koyarlar ve çok kısa zamanda milyonlar toplanır ve bütün mevzular hal olur. Masonluk böyle çalışır ve böyle çalışmalıdır, yapamayız demek doğru değildir kanaatindeyim."

Binalar konusunda Bü. Üs.a 17 imzalı bir tahrir sunuldu. Bü. Üs. tahririn okunmasını Bü. Sek K. den istedi :

"İzmir ve Ankara'da Türk Yükseltme Cemiyetine ait gayri menkullerin, bu günkü ihtiyaçları ve yakın istikbaldeki inkişafı karşılayabilecek şekilde ıslahı ve yeniden inşası gayesiyle, mezkûr Bölgelerce yapılmış ve yapılacak ve Bü. Dâ. Heyetçe kabul edilecek teklifler için Bölgelere gereken selâhiyet ve vekâletlerin verilmesi hususunda Bü. Dâ. Heyetin yetkili kılınmasına."

¹⁰⁷ *Not: O günlerde Yüksek Şûra ile olan sürtüşmeler göz önüne alınınca, Fikret Çeltikçi K. in yukarıdaki ifadeyi kullanırken, binayı paylaşacağımız yabancı sermayedarın yanında, Yüksek Şûra'nın da binalarımızı paylaşmakta olduğuna örtülü atıf yaptığını sanıyoruz.(C.L.)*

Bü. Üs.: Teklifleri şöyle hulâsa edebiliriz:

- 1.- Binalarımızı kendi imkânlarımızla kendimiz yapalım.
- 2.- Binalarımızı müşterek mülkiyet esasına göre yapalım.
- 3.- Arsalarımızı satarak elde edilecek imkânlarla binalarımızı kendimiz yapalım.

Bu neticelere varmak için, takip edilecek usul hakkında vaki teklifleri de üçe irca edebiliriz:

- 1.- Bölge Mahfelleri Localarla temas ederek bir karara varınsınlar,
- 2.- Bu kararı Bü. Dâ. Heyete getirsinler ve Bü. Dâ. Heyet muvafık görürse, "Umumî Heyet adına" kabul etmeye yetkili kılınsın,
- 3.- Satış yapmak şartı konulsun.

Başkaca söz isteyen olmadığından, Hat. B. in kanuni mütalaâsı istenildi:

Bü. Hat. B.: Konuşmaları şöyle özetlemek mümkündür ve bu hususu reye konmak üzere kanunî mutalâaa olarak arz ediyorum dedi. "Bölgeler vâdilerindeki locaların müsbet kararlarına dayanarak ve mahalli hususiyetlere göre yapacakları teklifin ana hukuk kaidelerine ve cemiyet gayesine uymak kaydıyla, Umumî Heyet adına kabulü için Bü. Dâ. He.e yetki verilmesini reye koymanızı teklif ediyorum" dedi.

Reye konulan bu mütalaâ, iki muhalif oya karşı. çoğunlukla kabul edildi.

Ritüeller ve İngilizce çalışacak localar üzerine:

Bü. Üs.: Her sene bizden muntazam obedianslara ait ritüellerin tercümesini istediniz. Bu ritüelleri ele geçirmek hususunda çok müşkülâtla karşılaştık. Ritüelleri elde ettikten sonra da, çok kapalı bir tarzda yazılmış oldukları için uzun müddet çözümleri için uğraştık. Nihayet, iki gün evvel Bü. Lo. mızın tanzim muamelesini tamamlamış olan Lord Bruce B. ile Buchan B. den gerekli yardımı göreceğimizin vaadini aldık. Binaenaleyh, bu ritüel tercümelerinin önümüzdeki devre zarfında tamamlanacağını ümit ediyorum.

Gerek yabancı obediansları ziyaret eden BB. imizin müşahadelerine, gerekse bizim localarımızı ziyaret eden yabancı BB.den bizlerin vaki müşahedesine nazaren, bugüne kadar tatbik edegeldiğimiz yürüyüş nizamı, selâm ve esas vaziyetlerimiz hiç bir muntazam obedi-
anstakine uymamaktadır. Kıymetli misafirlerimiz de bu husus hakkında dikkat nazarımızı çekmişlerdir. İzmir ve Ankara'da kurulacak İngilizce çalışacak locaların azası, dostluk münasebeti kurduğumuz muntazam obedianslara mensup BB.dir. Bu locaların esas gayesi, hem bu BB.i obediansımızda toplamak, hem de bunlar kanalıyla kısa bir müddet için yurdumuza gelen BB.i nur-u ziyaya kavuşturaktır. Her tarafa yayılacak olan bu BB.e, yanlış olduğu tahakkuk eden bizim işaretlerimizi değil, ileride bizim de kabul etmemiz gerekecek kendilerine mahsus işaretleri vermemiz lâzımdır. Kendi ritüelleri gereğince çalışmak istemelerindeki sebep de budur. Bu Lo.ların kurulmasında bu bakımdan bizim için de fayda vardır, zira bugünkü toplantı gündeminde bulunan Öğrenim ve Eğitim Localarının da bu yeni localar yardımcısı olacaktır, dedi.

Konu hakkında bir çok K. söz aldı. Aşağıda karşı tezleri savunan tipik ikişer konuşmaya yer verdik.

Kaya Mamaoğlu: Bizim ritüellerimizin düzeltilmesi hususu başka, bizim obediansımız içinde başka ritlerde çalışmak isteyen locaların kurulmasına müsaade etmek başka şeydir. İzmir'de Ephesus Lo.sında Sime B., ayrı ayrı işaretler kullanan BB.i bir araya toplamıştır, ayrı ritlerde çalışacak Lo.ların reddini teklif ediyorum, dedi.

Sungur Babaoğlu ve Rasim Adasal BB.: Başka ritlerde çalışacak localara müsaade edilemez, bu bir nevi masonik kapitülasyondur, komplekslerimizden kurtulalım, gerekirse kendi ritüellerimizi biz değiştiririz, dediler.

Hikmet Turat B.: Meselenin iyice anlaşılmadığını, BB.in Rit ile Ritüeli birbirine karıştırdıklarını, ortada rit ile ilgili bir bahis olmadığını, Bü. Üs.in gayet iyi şekilde anlattığına göre dünya masonluk âlemi içinde yer almak istediğimize göre, bunun icaplarına uymamız, ve başta bütün dünyaca müstamel¹⁰⁸ işaret ve yürüyüşleri kabul etmemiz gerektiğini, 30 Amerikalı B.in çatımız altında toplanmasını ve

---

¹⁰⁸ Müstamel: kullanılan

bunlar kanalıyla bir çok haricinin nuruziyaya kavuşmasını sağlamakla Türk Masonluğuna zarar değil fayda getirileceğini, Amerikalıların bizimle kaynaşmak istediklerini, ve kendi ritüelleri ile çalışmalarına müsaade etmemizi tasvip ediyor olduğunu, söyledi.

Necdet Egeran B.: Burada ne rit ve ne de ritüel ve ne de ayrılık vardır. Keyfiyet, aramıza muvakkaten gelmiş olan bu yabancı BB.in çalışabilecek hale getirilmesidir. Kalacakları zaman azdır, bunların çalışmalarına imkân vermek için bildikleri ve ezberledikleri ritüellerle çalışmalarına imkân verelim. Rit ile Ritüel kelimelerini ve mefhumlarını karıştırmayalım. Bizde değişikliğin mühim olan kısmı açılış ve kapanış ile yürüyüşler, selâmlar, işaretlerdir. Binaenaleyh konuyu bu açıdan ele almalıyız: eğer Amerikalı BB.in talepleri terviç¹⁰⁹ edilmeyecekse, Ankara'da İngilizce çalışan iki locaya ihtiyaç yoktur. Bu BB.e keyfiyeti böylece bildiririz, fakat yakinen biliyorum ki, bu BB. bu takdirde camiamızdan ayrılacaklardır.

Bü. Üs. konuyu oylamaya koydu. Sonuçta İngilizce çalışacak yeni locaların kurulması ittifakla kabul edilirken, çoğunlukla da Türkiye'de kullanılan ritüellerle çalışmalarına karar verildi.

Disiplin üzerine:

Sungur Babaoğlu B.: Geçen seneki Umumî Heyetin karar vermiş olmasına rağmen, Vâdilerden uzakta olanların intisabı¹¹⁰ hakkındaki değişiklik müsbet sonuç vermedi, hüviyet varakalarına da değer verilmiyor, Harici Muhafızlık da işlememektedir. Bü. Dâ. He. emirlerini neden tatbik ettirmiyor? Müsamahanın hududu vardır, Bü. Dâ. He. bütün yetkileri haizdir, gerekirse ceza tertip etsin, fakat disiplini sağlasın. Müfettişlik önemli bir vazifedir, bir çok Kardeşlerimiz uhdelerine verilen bu şerefli vazifeye lâyık olduğu ehemmiyeti vermiyorlar. Bü. Dâ. He. de buna göz yumuyor. Bunun gibi bir çok umursamazlıklar vardır. Cemiyet bir kültürdür, benden evvelkini ben bileceğim, ve benden sonrakine intikal ettireceğim. Geçen Bü. Dâ. Heyeti bu noktalardan tenkit ediyorum ve gelecek Dâ. He.in de bu hususlara riayet etmesi lüzumunu hatırlatıyorum.

¹⁰⁹ Tervic: destekleme

¹¹⁰ Mabede 50 km. den uzakta oturanlar kabul edilmiyorlardı..

Politika - bir zata verilen mektup:

İdarî raporun okunulması ile ilgili olarak, Re'fet Hakul K. in "sorumluların tesbiti ile haklarında gerekli muamelenin yapılması yolunda temennide bulunması" üzerine, Necdet Egeran K. söz alarak:

"Re'fet Hakul K.imizin temas ettiği nokta, raporda «Nâhoş bir Hâdise» olarak bahsedilen olaydır. Bu olayın, bana taalluk eden kısmını açıklayacağım. Elli küsur yaşındayım, hiç bir siyasi parti ile şimdiye kadar ilgim olmadı ve bundan sonra da olmayacaktır. On yedi senelik Mason'um, Masonluk hakkında çok kitap okudum, çok seyahat ettiğim için çok Mason topluluğuna girdim, çıktım, bana verilen vazifelerin icabı olarak pek çok Masonla temas ettim, ve dostluk münasebeti kurdum, yani, Masonluğu iyi anlamaya ve öğrenmeye çalıştım. Öğrenebildiğim en mühim şey, birlik ve beraberliktir. Ritüellerimiz bize her şeyden evvel samimiyeti telkin eder, karakter sahibi olmayı telkin eder, fazileti telkin eder. Bu üç hasletin bir araya gelmesi ile birlik ve beraberlik doğar ve bunların tesisi için sevgi, vefa ve fedakârlık lâzımdır. Masonluktan, on yedi sene içinde ben bunları öğrendim.

"Bir gün Hikmet Turat K.imiz bana müracaat etti ve bu gün artık Cemiyetimize kayıtlı bulunmayan bir K.imizin Türk Yükseltme Cemiyeti Ankara Şubesine hitaben yazılmış bir mektubunu getirdi. Bu mektubunda, hâlen Cemiyette kayıtlı olup olmadığını bildirilmesini istiyordu. Kayıtlarımızı tetkik ettirdikten ve hâlen Cemiyette kaydı bulunmadığını tesbit ettirdikten sonra, «Hâlen Cemiyette kaydınıza rastlanmamıştır» diye bir cevap vermekte, Derneğin İkinci Başkanı olarak mahzur görmedim, ve bu şekilde yazılmış, Ankara Şubesinin mührü ile mühürlenmiş olarak bana getirilen bu cevabı imzalayarak Turat Kardeşime verdim. Bir dul kadının çocuğunun benden istediği yardımı yapmakla ne gibi kötü bir harekette bulunduğumu anlamaktan acizim. Raporda «Nâhoş Hâdise» diye adlandırılan olay, benim bu yazıyı vermiş olmaklığım keyfiyeti değil, bu yazının bil'ahare kulanılış tarzı ile Hikmet Turat K.imizin, bütün bunlardan tegafül¹¹¹ ederek bir locaya bir levha göndermesi, hâdise ile olan ilgisini inkâr etmiş olmasıdır"

---

¹¹¹ Tegafül: anlamazlıktan gelme.

Büyük Üstat: Kardeşlerim, öteden beri hepimizi üzen husus, toplantılarımızda ketumiyet kaidelerine riayet edilmemesi ve burada konuşulanların, ekseriya mübalağalı, fakat her zaman yanlış olarak dışarıya aksetmesi keyfiyetidir. Bu mevzuyu burada konuşmaya devam edersek, herkes, mizaç ve temayüllerine göre, bir şeyler ilâve etmek isteyecek ve bütün bu söylenenler, yanlış doğru, etrafa aksedip bizi hiç ilgili olmadığımız halde politikanın içine atacaktır.

"Hadise duyulduktan sonra, gerekli incelemeleri yaptırdım, ve bunlara bizzat nezaret ettim. Bü. Loca merkezi Ankara'dan İstanbul'a geldikten sonra, Büyük Kitabete, matriküllerin tanzimi işini büyük bir ciddiyetle ele aldı. Bir çok noksanın mevcut olduğunu tesbit ettikten sonra, Muhterem Localardan, evvelâ o günkü mevcutlarına göre matrikül listelerini istedi. Bu listeler tamamlanınca, kuruluş tarihinden bu yana Muhterem Localara girip çıkan biraderlerin tam listelerinin gönderilmesini istedi. Bu listeler de geldi, ve biz, Büyük Loca olarak, 1948 tarihindeki uyanışımızdan bu yana, Cemiyetimize girip çıkan ve hâlen içimizde bulunan BB.in tam matrikülünü kurduğumuz huzuru içinde idik. Şunu itiraf ve kabul etmeliyiz ki, bu işlere bugün verilmiş olan önem, 1948 den bu yana verilmiş değildi ve çektiğimiz zorluklar hep o günlerin ihmalinden ileri gelmektedir. Büyük kitabette bulunan bütün matrikül kayıtlarında, localar tarafından gönderilen listelerde, Cemiyetimize girmek için müracaat eden hariciler hakkında yapılan ilân listelerinde ve locaların bu husus için gönderilen tasvipnameler dosyasında böyle bir kayda rastlamadık

"Bununla iktifa etmek istemedim, ve keyfiyeti mahallinde de incelemesi için Ankara'ya üç kardeşi gönderdim. Bu kardeşler, bir kolumuzun tersimat defterinde, Türk Masonluğu, misline dünyanın hiç bir yerinde tesadüf edilmeyen «ÜNİTE» tesmiye¹¹² olunan bir teşkilât halinde çalışırken, o zamanki usule uyarak Ankara Ünitesinin bir tasvipnamesinin o celsede okunduğu ve gereğinin yerine getirildiği kaydına ve aynı locanın arada neşrettiği bir tanıtma kitabında bazı malûmata rastladılar, fakat bu kayıtlar ve kitap, ne merkezimizin ne de şubemizin dosyalarında mevcut değildi.

"Politika, dışarıda istediğini yapsın, fakat bizim aramıza girmesin.

¹¹² Tesmiye: ad koymak, adlandırma, besmele çekmek

Bugün bir çok sebeplerle bu kitabın teksir edildiğini ve dağıtıldığını işitiyoruz. Bundan bize ne ?

"Bana tevcih ettiğiniz şerefli vazifeyi, kimseyi kırmadan, kimseyi incitmeden, elimden geldiği kadar ifa etmeye çalıştım, amma, sizi temin ederim ki bu iki sene zarfında on yaş ihtiyarladım:hepinizden rica ediyorum, ellerinizden, yanaklarınızdan öpüyorum, birbirimizi incitmeden başka bir netice vermeyecek olan bu konuyu burada kapatalım, artık üzerinde konuşmayalım."

D - 2 Mayıs 1965 Pazar günü.

Yoklamada 91 K.in hazır bulunduğu saptandı.

İstanbul Bölge Büyük Mahfilinin ayrı bir Büyük Loca edasını taşımak istemesi:

Büyük Haz. Em. Cemal Gücü K., 1959-1960 yıllarına ait Bü. L. aiddat hissesini İstanbul Lokaline sarf ettiği için Bü. L.ya intikal ettirmeyen, ve ayrıca dört yıl müddetince, her yıl için 3000 Lira lokal masrafına iştirak payı isteyen İstanbul Bölge Mahfili hakkında karar alınmasını istedi. Konu üzerinde açılan müzakereler esnasında:

Sungur Babaoğlu K., Binalardaki tamir ve tadil masraflarını Bölgeler resmen yapamamalıdır. Bu paraların şimdiye kadar tahsil edilememiş olması, İstanbul Bölgesinin ayrı bir Büyük Loca edasını taşımak istemesindendir" dedi.

Bu hesapların Büyük Loca adına kati olarak halledilmesi hususunda, Büyük Dâimi Heyet'e yetki verilmesi ittifakla kabul edildi.

Daha sonra, Ölüm Yardım sandığı Raporu kabul edildi, İhtiyarlık Yardım Sandığı raporunun okunmasından sonra, tüzük değişiklikleri istendi ve bu konuda Bü. Dâ. He.e yetki verildi.

Gerekli olup olmadıkları tartışıldıktan sonra, çoğunluk oyuyla, Eğitim localarının kurulmasına ve bu konuda, Bü. Dâ. He.e yetki verilmesine karar verildi.

Araştırma Locası tüzük tasarısı okunduktan ve Cevat Memduh Altar ile Fikret Çeltikçi K.lerin sundukları ek bilgilerden sonra, Araş-

tırma Locasının, isim ve loca numarası sahibi olarak kurulmasına karar verildi. Karar metni şöyledir:

"İsmi tayin etmek yetkisi de dahil olmak üzere Araştırma Locasına ait tüzüğün dilediği şekilde tâdili ile yürürlüğe konması için Bü. Dâ. He.e yetki verilmesine oybirliği ile karar verildi".¹¹³

Seçimler:

Müstakil Türkiye Büyük Locasının kurulması ile kaybettiği egemenliği seçimleri etkileyerek, dolaylı yoldan da olsa, yeniden ele geçirmek isteyen Yüksek Şûra bu seçimlerde aktif kulis yapmış ve liste dağıtmıştır. Bu hareket tarzı ilerideki bir çok olaya gebe olacaktır.

Üç günlük Konvan'ın gündemindeki son madde seçimlerdi. Yoklama yapıldı ve 88 K.in hazır bulunduğu tesbit edildi.

İlk önce söz alan Bü. Üs., mazeret beyan ederek adaylığını koymayacağını ifade etti. Nuri Pere K. kendi adaylığını koydu, Fikret Çeltikçi K. Necdet Egeran K.in adaylığını koydu, Necdet Egeran aday olmayacağını söyledi, bunun üzerine de Suat Aydemir K. Necmettin Sahir Silan K.i aday gösterdi, N. S. Silan da adaylığı kabul ettiğini ifade etti.

İlk tur oylamanın sonucunda, N. S. Silan K.in 38, Nuri Pere K.in 34 ve Necdet Egeran K. in 15 oy almış oldukları tesbit edildi.

Hiç bir aday ekseriyeti kazanmadığından, ikinci tura geçildi.

Bu arada, Necdet Egeran K. söz alarak, "kendi namzetliğini koymadığı halde rey vermiş olan BB.e teşekkürle, bunu bir iltifat saydığını, ısrara rağmen, yine de namzetliğini koymayacağını ve fakat Kardeşler kendisine vazife vermek istediklerinde devam ettikleri takdirde, bunu kabul edeceğini" bildirdi.

İkinci tur oylamadan sonra oy pusulaları sayıldığında, N. S. Silan K. 32, Nuri Pere 28, Necdet Egeran K. de 28 oy aldıkları saptandı.

Ekseriyet hasıl olmadığından üçüncü tura geçildi. Bu arada salona giren üç delege ile hazirun sayısı 91'e çıktı.

¹¹³ Mimar Sinan Araştırma Locası bu 2 Mayıs 1965 gününü kuruluş günü olarak kabul etmiştir. Locanın ilk Üstadı Muhteremî, Büyük Üstat Hayrullah Örs K. olmuştur (1965 - 1969).

Nuri Pere K. söz alarak, aday olduğunda Necdet Egeran K. in adaylığının söz konusu olmadığını, değişen şartlarla, Egeran'ın lehinde adaylıktan feragat ettiğini açıkladı.

Üçüncü tur için oy torbaları dolaştırıldı. Necmettin Sahir Silan K'in. 32, Nuri Pere K.'in 24 ve Necdet Egeran K. in 34 oy aldıkları saptandı.

Dördüncü tur oylama en fazla oy alan iki aday arasında yapıldı. Oy pusulalarının tasnifinde, Necdet Egeran K.in 44, N. S. Silan K.in 42 oy aldıkları ve beş boş oy pusulasının boş geldiği saptandı.

*Enver Necdet
EGERAN
(1907 - .....)*

*Bü. Üs.:
1965*

Geri kalan seçimlere geçilince, nisabın 65'e düştüğü görüldü. Bü. Üs. Kaymakamlığı seçimini Nuri Pere K. 62 oyla kazandı. Gene 62 oyla Halit Arpaç K. Bü. 1. Nâ.liğa, 38 oyla da Cevat Memduh Altar K. 2. Nâ. Liğa seçildiler.

Seçilen diğer görevliler:64 mevcut üzerinden,59 oyla Sacit Öncel Bü. Hat.liğe, 63 mevcut üzerinden 61 oyla Cemal Gücü Bü. Haz. Em.liğine, 62 oyla Hulûsi Selek K. Bü. Has. Em.liğine, 56 mevcut üzerinden 55 oyla Nafiz Ekemen K. Bü. Sek.liğe seçildiler.

Aldıkları oy sırasına göre seçilen diğer 8 vazifeli K.: Süreyya Akalın, Celâl Olcay, Galip Kardam, Orhan Alsaç, Safa Dikmen, Saffet Rona, Mansur Sayın, Fikret Çeltikçi.

Umumî Menfaatler:

Masonluk açık mı kapalı mı olmalı?

Fethi Erden K.: "..... Biz eskiden, haricî âleme karışmamayı, Mas.luk hakkında ne söylenirse söylensin, susmayı ve pasif bir tavırla bütün hücumların geçmesini beklemeyi prensip ittihaz etmiştik. Genç KK.imiz bu prensibi kabul etmiyorlar, fiilen ne olduğumuzu haricî dünyaya anlatmamızın gerektiğini düşünüyorlar. Bütün dünya obediensları, en muhafazakâr olanları bile, bu yola girmişler ve çeşitli cereyanlar karşısında, Mas.luk susmakla değil, icraatıyla kendisini koruyabilir olduğuna inanmış görünüyorlar. Nitekim, ben bir aydın topluluğunda, bütün gizli cemiyetlerin memleketimizde haini vatan diye vasıflandırıldığına, bu meyanda bizim de ismimizin geçtiğine şahit oldum. Orada gerekli cevapları verdim, fakat bu kâfi değildir, memleketin aydını bizim ne olduğumuzu bilmezse, geri kitleyi kim ve nasıl frenleyebilir? Çok seviyeli neşriyat, çok seviyeli kültür ve hayır işleri yaparak varlığımızı hissettirmeli ve bizim ne olduğumuzun bilinmemesi yüzünden gelebilecek darbeleri önlemeliyiz....."

Büyük Üstat: "Fethi Erden K. haklıdır, esasen Araştırma Locasının vazifelerinden biri de budur....."

Halit Arpaç B.: İnkılâpta İzmir'de bütün cemiyetler hakkında toplanma yasağı konmuştu. Derhal kumandana gittim, haricilere verilen beyannameden bir nüshayı kendisine verdim, çok ilgilendi ve derhal toplantılarımıza izin verdi. Bizim gizlenecek bir şeyimiz yok, prensip-

lerin kapalı tutulmasındaki hikmeti bugünün dünyası artık kabul etmiyor.

Fikret Çeltikçi B.: "Masonluk bütün dünyada, ritüelleri, sembolleri ve senelik kelimeleri ile ve mesaisindeki ketumiyete riayet kaide-leri ile kapalıdır. Bunun dışında her şey, felsefi çalışmaları da, eserleri de alenîdir ve dünya Masonluğunun kuvvetini bu kapalılık ve bu açıklık yapar. Bizde durum tam aksinedir: Mesaimizde ketumiyet yoktur, ritüellerimizde her şey yazılıdır. Bütün dünya âlem bunu bilir. Bunun dışında, gûya prensiplerimiz kapalıdır. Kaç B.imiz her hangi bir toplantıda, bilerek ve ikna edecek şekilde, Masonluk hakkında bilgi verir ?...Hangi tenkide cevap verir, yaptığımız eser budur diye göğüs kabartarak bir işimizi gösterebilir ? Her şeyden evvel fikriyatımızı belirtmeliyiz, yüksek seviyeli ve Türkiye Büyük Loca'sının fikirlerini neşreden, onun kontrolü altında bulunan bir dergiye sahip olmalıyız.

Vefasızlık:

Son konuşmacılardan **Galip Kardam K.** giden Heyete teşekkür edilmediğini vurgulayarak şöyle dedi:

"Bu lokalde ilk defa Delta Locasının toplantısında bulundum, bana saray gibi gelmişti. Dünkü toplantıda, eski Dâimî Heyete o kadar yersiz ve mânasız hücumlar yapıldı ki, bana zindan gibi geldi. Bu camia, yapılan işlerde ve hizmetlerde, hiç bir iyi taraf görmedi mi ki, konuşan KK.imiz yalnız ve yalnız yıkıcı mütalaâlar serdettiler, hiç teşvikkâr ve teşekkürü mütezammin bir kelime kullanmadılar. Tabii ki iş böyle değil. Geçen Dâ. He. çok iş yapmış, Büyük Locanın tanzimi işini başarmış, Türk Masonluğunun önüne, tarihinde ilk defa, dünya Masonluk camiasında lâıyk olduğu mevki almasını sağlayacak ufuklar açmıştır. Bunu, tenkitlerini hırpalayıcı şekilde yapan KK.imiz de bilirler, amma her şeyden evvel samimî olmamız lâzım geldiğini bütün KK.imiz kabul etmeli, KK. arasında nifak çıkarmak teşebbüslerinden vaz geçmelidirler. Memlekete yapılan hizmetler tabiidir, bunlardan dolayı Masonluk içinde insanlara mevki verilmez. Masonlukta mevki, Masonluğa yapılan hizmetin mükâfatıdır".

Büyük Dâimî Heyetin 9 Mayıs 1965 tarihli toplantısına katılan görevliler:

Bü. Üs.	Enver Necdet Egeran
Bü. Üs. Kay.	Nuri Pere
Bü. 1. Nâ.	Halit Arpaç
Bü. 2. Nâ.	Cevat Memduh Altar
Bü. Hat.	Sacit Öncel
Bü. Kâ.	Nafiz Ekemen
Bü. Haz. Em.	Cemal Gücü

Umumî Heyetçe seçilip Anayasa hükümleri gereğince vazifeleri Bü. Üs. tarafından tayin edilen:

Bü. 1. Muhk.	Saffet Rona
Bü. 2. Muhk.	Celâl Olcay
Bü. 1. Teş.	Süreyya Akalın
Bü. 2. Teş.	Galip Kardam
Bü. 3. Teş.	Safa Dikmen
Bü. Sanc.	Fikret Çeltikçi
Bü. Dâ. Muh.	Orhan Alsaç
Bü. Har. Muh.	Mansur Sayın

Bü. Has. Em. Hulûsi Selek K. mazeret bildirmişti.

Resmî toplantı başlamadan önce, Erenler Muh. L.sı Bü. Müf.i Asaf Sirmen K. toplantıya dâvet edildi. Bü. Müf. K.in ifadesine göre, 7 Mayıs 1965 tarihinde toplanan Erenler L.sı K.lerinden Muhittin Osman Omay , Locanın Bü. L. temsilcilerinden Konvan hakkında bilgi istemiş; akabinde, Cemal Kıpçak, Enver Şazi Sirel ve Abdullah Arif Atasagun K.ler ağır bir uslupla, verilen vesika nedeniyle Bü. Üstadın Haysiyet Divanına verilmesinin gerektiğini, ayrıca oy torbasından çıkan boş oylar nedeniyle de seçimin gayri nizami olduğunu ifade etmişler.

Toplantının önceden hazırlanmış gündemi bulunmadığından, evvel emirde, Erenler Muh. L.sında cereyan ettiği ihbar edilen olay üzerine söz

verildi. Sonradan 1965 olayları olarak adlandırılacak sürecin ilk salvolarını bu tersimatta görüyoruz. İlgili kısmı aynen aktarıyorum:

Sacit Öncel B.: Konu çok amiyane bir şekilde dökülmek isteniyor, buna karşı enerjik davranmalıyız.

Fikret Çeltikçi B.: Vaziyet sarihtir; hâdiseler birbirlerini takip edecektir, ya buna karşı durmayı kararlaştırmalıyız, veya dayanamayacak isek, şimdiden seçimleri yenilemeliyiz; *şahsî kanaatim vazifemize kemali cesaretle devam etmemizdir*"¹¹⁴. dedi.

Nuri Pere B.: Hâdiselerin birbirini takip edeceği muhakkaktır, enerjik hareket etmek ve kararlı vaziyette buradan ayrılmak mecburiyetindeyiz; seçimlerin durup dururken yenilenmesi yoluna gidilmesindeki sebebi anlamıyorum.

Cevat Memduh Altar B.: Bü. Lo.nun İçtüzüğü yoktur, Localar Umumî Nizamnamesinin tatbikine de gidilemez. Beyaz rey verenler orada yok farz edilir.

Safa Dikmen B.: Müstenkif¹¹⁵ kalanlar ekseriyete iltihak etmişler demektir.

Orhan Alsaç B.: Farzı mahal Localar Umumî Nizamnamesinin tatbiki gerekse bile, , bu Nizamnameye göre reye katılmak mecburiyeti, ancak haricilere ait skrütenlerde tatbik olur, zira buradaki rey siyah ve beyaz bullar kullanmak suretiyle istimal edilir; seçim adetlerimize aykırı değildir ve nizamîdir.

Büyük Üstat Hazım Atıf B. ile görüştüğünü, seçimlerden memnuniyetini izhar etmiş olduğunu ve Yüksek Şûra'nın da, Türkiye Bü. Lo.sının dış münasebetleri inkişaf ettikçe, tanışma çerçevesini genişletmekte olduğunun bir vakıa olduğunu belirtmiş bulunduğunu, Yüksek Şûra'nın Bü. Lo. seçimlerine karışmaması gerektiğini ve liste vermelerini ayıpladığını söyledi.

Nuri Pere B.: Konuşulanları özetlemek gerekiyorsa, şöyle denebilir:

¹¹⁴ Noktalı virgülden sonraki sözler bir sonraki toplantıda okunan tersimat düzeltilerek ilâve edilmiştir.

¹¹⁵ Müstenkif: tarafsız

Seçimlerimiz kanunî ve nizamîdir, bu hakikatı enerji ve vakar ile belirtmeliyiz.

Yüksek Şûra ile Bü. Lo. arasında bir ihtilâf yoktur, o camiaya mensup bazı BB.in bizimle uğraşmalarından ibaret şahsî bir gerginlik vardır. Buna karşı durmak da vazifemizdir, başkaca temas aramaya lüzum yoktur.

Bu mütalaâya K.ler oybirliği ile katıldılar.

Connecticut Bü. L. sı ile tanışma işlemleri tamamlandı.

"Quatuor Coronati"¹¹⁶ Locasının öncelikle kurulmasına, Bü. L. nın iç tüzük taslağının yeniden ele alınmasına, dergi çıkarma işine önem verilmesine karar verildi.

☆☆☆☆

Türkiye Yüksek Şûrası'nın yeni seçilen görevlileri tebrik etme yerine, 28 Mayıs 1965 tarihinde, Türkiye Büyük Locası'na yolladığı zehir gibi mektup:

Türkiye Büyük Locasına

Türkiye Büyük Locası Umumî Heyetinin 2 Mayıs 1965 tarihli toplantısında 1965 - 1967 devresi için seçtiği Büyük Dâimi Heyet üyelerini ve görevlerini bildiren 7 Mayıs 1965 tarihli ve 1795 sayılı yazınız alındı.

Bahis konusu seçim hakkında çeşitli kaynaklardan ve yapılan şikâyetlerden aldığımız bilgilere nazaran, mason esas nizamlarına ve ilkelerine aykırı bazı hareketler olmuş ve seçimler usulü daire-sinde yapılmamıştır. Bu sebeple seçiminizi daha tebrik edecek durumda olmadığımızı ve 13 Haziran 1965 tarihine kadar durumun düzeltildiğini bildirmenizi üzümlere beyan ederiz.

Hakim Büyük Amir : Hazım Atıf Kuyucak (İmza ve Yüksek Şûra mührü)

Büyük Umumi Kâtip ve B. Şansölye: Muhiddin Osman Omay (İmza ve Büyük Umumi Kâtip mührü).

¹¹⁶ İngiltere'deki araştırma locasının adı.

Büyük Dâimî Heyetin 6 Haziran 1965 tarihli toplantısı:

Fikret Çeltikçi K.in önerisi üzerine, Quatuor Coronati L. ve dergi işlerinin birlikte yürütülmesine oybirliği ile karar verildi. Mimar Sinan Araştırma Locası, kuruluş kararının alındığı 2 Mayıs 1965 Konvan gününü, kuruluş günü olarak kabul etmiştir. Locanın ilk Üstadı Muhteremî, Büyük Üstat Hayrullah Örs K. olmuştur (1965 - 1969).

Utah Bü. L. ile tanışma formaliteleri tamamlandı, Hindistan Bü. L.sının tanışma talebi ile ilgili levha okundu.

1965/1967 vazifelilerinin isimlerini kendisine bir mücâmele¹¹⁷ eseri olarak bildirdiğimiz Türkiye Yüksek Şûrasından, 21 gün sonra gönderilen 28 Mayıs 1965 tarihli levha okundu. Bu levhada hitap ibaresi ile selâmın dahi esirgenmiş olmasından kat'an nazar¹¹⁸, Türkiye Bü. Lo. sınıfın seçimlerine müdahale edildiği ve durumun 13 Haziran 1965 tarihine kadar düzeltilmesi gerektiğini bildiren ibareler bulunduğu görüldü. Bu hususu asla kabul etmeyeceğimizi belirten, fakat üslup ve eda itibariyle, masonik nezaketten ayrılmayan bir cevabın verilmesi gerektiği göz önüne alınarak, hazırlanan cevap projesi okundu, oybirliği ile kabul edildi ve Bü. Üs. ile Bü. Kâ. tarafından imzalanarak, iadeli taahhütlü olarak postalanmasına oybirliği ile karar verildi.

Nebil Sarpel K. in istifası ve onu izleyen davranışlarıyla ilgili görüşme: (Bölge Büyük Localarının kapatılması hakkında)

Bü. Kâ. B., İstanbul Bölge Mah.i Üstadı Nebil Sarpel'in Bü. Lo. seçimlerinin akabinde, şahsına karşı çok sempatisi olmakla beraber durumu itibariyle Necdet Egeran B.:in Bü. Üs. bulunduğu süre zarfında Mas.lukla ilgisini kesmek istediğini bildiren bir levhayı mensup olduğu Fazilet Muh.Lo.sına gönderdiğini, oradaki bütün vazifelerinden istifa ettiğini açıkça bildirdiğini ve iki senelik mezuniyet istediğini ve bu mezuniyetin kendisine 25 Mayıs 1965 tarihli celsede verildiğini, Nebil Sarpel B., aynı mucip sebebi yazmak suretiyle İstanbul vâdisindeki Muh.Lo.lar Üs.Muh.lerine veda ettiğini ve aynı istifasını Türk Yükseltme Cemiyeti bakımından İstanbul Valiliğine de tebliğ etmiş olduğunu, Fazilet Muh.Lo.sının 8 Haziran 1965 tarihi için gönderdiği davetiyede yazılı gündemin 3.cü maddesinde : " Nebil Sarpel

¹¹⁷ Mücâmele: dirlik düzenlik, karşılıklı iyi muamelede bulunma, güzel geçinme.

¹¹⁸ Kat'ı nazar: görmeme, bakmama, bakışı kesme.

B.den açılan Bölge Mah.ine delege seçimi" konusunun yazılmış bulunduğunu, müstafi bulunduğu ve üzerinde delegelik sıfatının dahi mevcut olmadığı bir tarihte bu K.imizin Bölge Mah.ine başkanlık ettiğini ve Bü. Üs.ı istifaya davet etmek üzere İstanbul vadisindeki Muh.Lo.lar Üs. Muh. lerinden karar istihsaline çalıştığını ve bu toplantıda Bü. Üs. ve Türkiye Bü. Lo.sı hakkında çok tahrik edici konuşmalar yapıldığını ve bu konuşmaları Nebil Sarpel B.in düpe düz alevlendirdiğini, ekseriyet olmadığı için o toplantıda bir karara varılmadığını ve seçimin de yapılamadığını, ancak daha delegelik sıfatını dahi iktisap etmeden bu K. imizin İstanbul Valiliğine bir tezkere göndererek istifasını geri aldığını ve vazifesine devam etmekte olduğunu bildirdiğini, Muh. Heyetimizin konuyu iyice inceleyip gerekli neticeleri çıkarmasını ve gerekli kararı almasını düşündüğünü" söyledi.

Saffet Rona B.: İstanbul Bölge Mah.nin bu toplantısında hazır bulunduğunu ve toplantı hakkında Bü. Kâ. in verdiği bilgileri doğruladığını söyledi .

Hulûsi Selek B.: Muhtelif cepheli olmakla beraber aynı konunun içindeyiz , İzmirli BB. seçimin meşruiyetini kabul ediyorlar . Biz burada, her türlü kararı alabiliriz, fakat bunda da gecikmemeliyiz. . Mesele Yüksek Şûraya mensup bazı KK. tarafından yaratılmaktadır, binaenaleyh konuyu bu açıdan hâl edersek bütün meselelerin ve tahriklerin kapanacağı inancındayım, iyice düşünelim, açık vermeyelim, gerekli kararı alalım ve onu da tatbik edelim dedi.

Cevat Memduh Altar B: Türk Mason camiasında halen bir huzursuzluk vardır, bunun üç sebebi:

- 1.- Politik: politika ile ilgili içimizdeki gizli partizanlık.
- 2.- Hiyerarşik: Yüksek Şûracıların üstünlük iddiası.
- 3.- Kişisel: kişi menfaatleriyle ilgili gruplaşmalar ve kişi baskıları.....

Halit Arpaç B.: Zecri bir harekete yani Bölgenin lağvına geçerken kuvvetimizi bilmemiz lâzımdır.

Galip Kardam B.: Biz bugün haricî bir cemiyet gibi konuşuyoruz. Masonluk her şeyden evvel disiplin müessesesidir ve biz bunu kabul mecburuz. Bilhassa dış ilişkilerimizin devamını ve gelişmesini istiyorsak bu mücadeleyi yapacağız.

Fikret Celtikçi B.: Masonlukta tek otorite vardır: Büyük Locanın otoritesi. Karşımıza iki otorite daha çıkıyor, biri tamamen ayrı bir teşekkül olan Yüksek Şûra. Bu otorite ile 1909 dan beri mücadeledeyiz ve bu mücadele bugün yarın bitecek değildir . Bu otorite ile aramızda akit vardır ve bu akde göre kendileri bizim hiç bir kararımıza müdahale edemezler ve bu müdahaleden doğacak ihtilafların halli yolu başkadır. 3.cü otorite olarak da karşımıza kendi kurduğumuz yardımcı organ çıkmaktadır. Bu organa otoritemizi kabul ettirmeye mecburuz, kanunen Bölge Mah.ini kapatmak yetkisini haiz olduğumuza göre başka başka ihtilatlar doğmadan Bölgeyi lağvetmeliyiz dedi.

Konu Mason hukuku ve harici hukuk bâkımından incelendi . Mason hukuku bakımından Bölge Mah.ni kapatmak yetkisinin mutlak olduğu tesbit edildi . Harici hukuk bakımından Türk Yükseltme Cemiyeti İdare Heyeti dilediği yerde şubeler açabilir dendiğine göre bunları kapatmak yetkisini haiz olduğu manasının da istihraç¹¹⁹ edilmesinin mümkün olabileceği neticesine varıldı.

Cevat Memduh Altar B.: Bugünkü durum karşısında zaaf göstermeyiz. Cemiyet Statüsünün şöyle böyle olması mühim değildir. Derhal Bölgeyi kapatmalıyız dedi .

Celâl Olcay B.: Türkiye Büyük Locası Umumî Heyetinin toplantıya çağrılıp bütün konuların ortaya konmasında menfaat olduğunu düşünmek de bir sureti haldir.

Nuri Pere B.: Bölgeyi kapatmak lâzım geldiğine inanıyorum Merkez in bulunduğu yerde kendisine düşen çok mahdut işleri, lokalin idaresi ve tahsilâtın icrası gibi, tedvir¹²⁰ için koskocaman bir Bölge Teşkilâtına, Umumi Heyetlere ve saireye cidden lüzum yoktur . Fakat bu yola girişmezden evvel reaction' ları düşünmeliyiz. Başka idarî tedbirler alalım, bu meyanda Bölgeyi de kapatalım. Fakat mücerret Bölgeyi kapatmak bu baptaki zemini hazırlamadan bu yola tevessül etmek, Lo. ların aks-ül amelini¹²¹ doğurur ki faydadan ziyade zarar verir. Binaenaleyh evvel emirde gayet ciddî iki tamim yazalım. Bunların birini Bü. Üs., diğerini ben imza edeyim. Bundan sonra vaki olacak duruma göre meseleye tekrar avdet ederiz, dedi .

¹¹⁹ İstihrac: çıkarma, çıkarılma, netice, anlam çıkarma, ileriye görme.

¹²⁰ Tedvir: döndürme, çevirme

¹²¹ aks-ül amel: tepki

Bü. Üs. : Nuri Pere B.'in bu teklifi akl-u hikmetin ifadesidir. Bu iki tamimi yazalım. Bu yola gitmezden evvel Bü. Dâ. He.in beraberliğini tescil etmemiz lâzımdır. Binaenaleyh şu kararın ittihazını reye koyacağım dedi :

"Seçimlerin muallel¹²² olduğu iddiasını kabul ediyor muyuz, yoksa seçimlerin meşru olduğuna inanıyor muyuz ?"

Seçimlerin muallel olmadığına, Bü. Dâ. He. in meşru olarak vazife gördüğüne ve uhdemize düşen tarihî vazifeyi yapmak için birlik olduğumuza oybirliğiyle karar verildi .

Bundan sonra, Türkiye Yüksek Şûrasının müdahalelerinin önlenmesi ve bu hususta kardeş ruhunun muhafazası çarelerinden uzaklaşmamasını ve yazılacak tamimlerden birinin Bü. Üs., diğerinin Bü. Üs. Kaym. 1 BB. ler tarafından imzalanmasına, bunların birer suretinin de Bü. Müf. BB.e gönderilmesine ve kendilerinden ilgili buldukları Muh. Locaların çalışmalarına gidip tamimlerin icabının yerine getirilmesine nezaret etmeleri hususunun istenmesine oybirliğiyle karar verildi .

☆☆☆☆

Yüksek Şûra'ya Mektup:

6 Haziran tarihli toplantıda alınan son karara uygun olarak, 7 Haziran 1965 tarihinde, Büyük Üstat Necdet Egeran ve Bü. Sek Nafiz Ekemen imzalı, aşağıdaki mektup Türkiye Yüksek Şûrası'na yollandı:

"TÜRKİYE YÜKSEK ŞURASINA

**"Pek Muk. Ve Pek Mün. Hak. Bü. Â.
Ve Bü. Üm. Müf. Üs.lar,**

"Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Mas.ları Bü. Lo.sı ile Türkiye Yüksek Şûrası arasında mün'akit konkordatonun beşinci maddesi ruhunun ifade ettiği mana icabı, ve üyeleri Mas. KK.imizden ibaret iki ayrı teşekkül arasında bir nezaketin ifadesi olarak tarafınıza irsal ettiğimiz 7 Mayıs 1965 tarih ve 1795 sayılı mektubumuza gönderdiğiniz 28 Mayıs 1965 tarih ve 531.01/182 sayılı yazınız Büyük Locamıza gelmiştir.

¹²² Muallel: sakat, eksik

"Her şeyden evvel yazınızda masonik muhabere usullerinin dışına çıkılarak mutad hitap cümlesiyle selâm ibaresinin dahi esirgenmiş olmasını üzüntü ile kaydetmek isteriz. Masonluk mükemmel geleneklerimizi unutturacak kadar hissî tesirler altında kaleme alınmış olduğu açıkça görülen bu yazının müstakbel mason kuşaklarına tarihî bir ibret vesikası halinde intikal etmesini hiç arzu etmezdik. Masonların tam tekâmülünü sağlamaya matuf felsefî derecelerin en bariz hususiyeti olan masonik zerafetten sarfu nazar edilse dahi, bu yazının Büyük Locamız işlerine müdahale ve hatta direktif verme temayülünü görmezlikten gelmeye imkân yoktur.

"Usul ve nizamına uygun olarak yapılmış bulunan Büyük Loca seçimleri hakkında Türkiye Büyük Locasından üstün bir otorite ve yine kendisinden başka bir şikâyet mercii mevcut olmamasına rağmen, bağımsız bir Büyük Loca düzenine bir türlü ayak uyduramayan bazı yüksek dereceli kardeşlerimizin eski bir alışkanlıkla yersiz şikâyetlerini Yüksek Şûra'ya ve ona bağlı atölyelere getirmek ve o yoldan Büyük Locamıza bağlı Loca Üs. Muh.leri üzerinde baskı yapmak gayretlerini masonluğa yakıştırmamaktayız. Yakışsız ve Masonluğun yüksek menfaatlerine aykırı hareketi önleyeceğimizi beklediğimiz bazı BB.lerin fevrî tesirlere kapılarak muayyen bir tarih zikretmek suretiyle seçimlerimiz hakkında durumun düzeltilmesi gibi yersiz bir talebi ileri sürmesini zühul eseri kabul etmekteyiz.

"Türk Masonlarını bünyelerinde toplayan teşekküllerimiz arasında mevcut iyi münasebetleri daha da takviye etmek için karşılıklı anlayış ve gönül birliği tesisine en muhtaç olduğumuz bir devrede masonik mükemmel vasıflarımızı beraberce harekete getirmemiz en büyük arzu ve temennimizdir. Türkiye Yüksek Şûrasının değerli üyelerinin tarihî vecibelerini yerine getireceklerinden emin bulunuyoruz.

"Kâinatın Ulu Mimarından Türk Masonlarına tesanüt zincirimizi kuvvetlendirmek için gereken basireti ihsan eylemesini gönülden niyaz eder, Kardeşçe sevgi ve saygılarımızı sunarız."

☆☆☆☆

Localarda Huzursuzluk:

2 Mayıs Pazar günü Bü. L. seçimlerinden sonra tüm localarımızda huzursuzluk başladı. Politikaya karışmış olmak, Masonluğun le-

kelenmiş olması, seçimlerde söz hakkının verilmediği, seçimin usulsüz olduğu, seçimlerde Necdet Egeran Üs.ın iyi niyetle hareket etmediği, ritüel değişikliklerine karşı olunduğu, Masonluğun yüksek menfaatlerinin zedelendiği gibi gerekçelerle özellikle İzmir ve İstanbul locaları ile bir kaç da Ankara locasından bir an önce yeni bir konvansiyon gidilmesi, Büyük Üstadın istifası ve seçimlerin yenilenmesi konularında Büyük Sekreterliğe mektuplar yağmağa başlamıştır. Bu arada, metnini aşağıda verdiğimiz imzasız bir mektup da doğrudan Büyük Üstada yollanmıştır:¹²³

Beyoğlu, Nuruziya sokak 25

30 Mayıs 1965

İmzasız Mektubun başlığı: "1. mektup"

"Sevgili Kardeşim,

"Bu mektup imzasızdır. İster okur, ister okumadan yırtıp atarsınız, serbestsiniz. Her iki hareketiniz benim için eşittir. Nahoş hiçbir duygum olmayacaktır. İmza atmayışımın sebebi ikidir :

1)- Bana iyi duygulu ve itimatlı olduğunuzdan emin bulunduğum için, bu yazımla bu duyguyu zedelemiş olacağımdan korkarak bu hususta kendim için kısıkanç olmak istedim.

2)- Bana karşı saygınızın da bulunduğunu bildiğim için aşağıdaki bir kaç satırı okuyunca, te'sirim altında kalınmak ihtimalini düşündüm ve sizi bu te'sir altında bırakmamak, kendi duygu ve muhakeremizle baş başa bırakmak için, sizi benim te'sirimden külliyen uzak bulundurmaya tercih ediyorum.

"Bu iki noktaya dayanarak kendimi örtülü tutmak belki de lüzumsuz ve belki de haddinden fazla bir titizliktir veya böyle sayılabilir, hatta belki de bir hatadır, bu hususta beni şimdilik hoş görmeyi dilerim.

"Sizi ve teşkilatımıza yaptığınız hizmetleri mezkur vesikayı verdiğiniz tarihe kadar yakinen biliyor ve takdir ediyorum. Ve Sizin gibi teşkilâtımızın bir mensubu olduğum için Size müteşekkir ve min-

¹²³ Bu mektubun sahibi bir gün araştırılmak istenilebilir düşüncesiyle, imlâ ve dizine aynen sadık kalınmıştır.

nettarım. Yaşınıza, başınıza, bilginize ve bir çok niteliğinize ve bugün haiz bulunduğunuz Masonik derecenize dayanarak daha pek çok iyi hizmetler ifa edeceğinize kuvvetle inanıyorum. Bu sebeple : Size verilmiş bugünkü vazifeye, iyi iş çıkarma bakımından çok layıksınız. Hem, sadece bugün için değil , dün için de ve çok uzun olarak gelecek yıllar için de, bu vazife sizin elinizde olarak Türk Masonluğu, hem kendi içinde hem cihanşümullüğü için de, hem de diğer memleketlerdeki teşkilât arasında daha da çok ileriye gidecek ve mükemmelleşecektir. Bunlara inanıyor ve bu inancımı rahatlıkla tekrar ediyorum.

"Bu sözlerim Sizin hakkınızdaki fikrim, düşüncem ve ümidimdir. Kendimi örtülü tutmaklığımı, yukarıda iki madde halinde işaret ettiğim hususlardan gayrı, şahsi bir şey beklemediğim, istemediğim ve ancak ideal kardeşliğin beklediği sevginin eskisi gibi kalmasının iştihak ve ihtiyacı olduğunu tekrar ederek bu günkü ve yarınki duruma değinmek istiyorum .

"Sadece ve yalnızca bu devre için, bu günkü vazifenizi üzerinizde tuttuğunuz takdirde, hem şahsınıza hem de teşkilâtımıza büyük fenalıklar gelecek ve bir birini ta'kibecektir. Bu fenalıkları ve zararları yüksek kudretinizle ne derece önlemeye çalışırsanız çalışınız, ne kadar muvaffak olursanız olunuz, bir çok fenalıklar ve zararlar bir birini ta'kibedecek, silinmez ve silinemez bir halde devam edip gidecektir. Şahsi ve naçiz tecrübe ve görüşümle sahip ve mâlik bulunduğum bu kanaat çok kuvvetlidir. Sizin de bu yolda zanlarınız, düşünceleriniz ve bazı kanaatlarınız olabilir; zuhur edecek hallere karşı ne yapacağınızı da düşünmüş olabilirsiniz. Benim için ise en iyi ve en yararlı hareket fazla vakit geçirmeden zekânızla ve güzel duygunuzla göstereceğiniz mucib sebebe dayanarak veya dayanmayarak, bugünkü vazifeden istifa etmektir.

"Bu hareket size, benim sizi görüşüm karşısında en uygunu ve en yaraşanıdır. Bu güzel ve yakışıklı hareketinizle sezinlediğim bir çok fena zârarlı ve birbirini ta'kibetmesi kuvvetle muhtemel hadisat duracak, Sizin şimdîye kadar kazandığınız teveccüh ve itibar yükselecek, ter temiz ve pürüzsüz taş, masonik manâda pürtüklenmeyecektir. Buna mukabil gelecek devreden itibaren ele alacağınız çalışmalarınızla la geçmiş zamanı hızla telâfi edebileceksiniz.

"Çekilme hareketinizle gaib olacak hiç bir şey yoktur. Bilakis, çok zararlı ve tehlikeli hadiselerin önlenmesi bakımından sizin de teşkilâtın da büyük, hem çok büyük kazancı olacaktır. Tecrübem, düşüncem, gönlüm ve kanaatım Sizden bunu bekliyor. İdealist bir ruh çerçevesi içinde Sizden bu kararı, sizi seven, sizi tanıyan ve Camia için sizden çok ümitvar olan bir insan olarak, bir kardeş olarak, ben, böyle hareketinizi bekliyorum ve ümit ediyorum.

"Eğer istifa ederseniz, ve bu mektubum halâ elinizde ise, yırtmanızı rica ederim. Eğer istifa etmezseniz, yani istifa etmemeye karar verirsiniz, bu mektubumu saklayınız. Sezinlediğim ve hatırladığım fenalıkların ve endişelerin ne kadarının yerinde olduğunu veya olmadığını gün geçtikçe göreceksiniz.

"Halen sizinle, benimle sizin aramızda bu mevzu hakkında duygu ve düşünce bakımından farklar olduğunu da müdrükim : Ben Camiaya mensub olan ve hadisata topyekûn, objektif olarak bakan ve görmeye çalışan bir üye kişiyim; Siz ise, yeni vazifeye başlamış, bu vazifeden istifayı karşısında tutan (Bü: . Üs:.) sınızdır. Ben şimdi Sizin ruh haletinize bürünmeye çalıştım. Siz de, benim ve benim gibi olanların ruh haletini sezmeniz icab eder. Benim, fikrimi beyanda kolaylığım ; Sizin karar vermede güçlüğüünüz vardır. Benim bu yazıyı yazmaklığım oldukça kolay ve tabii bir haldir ; Sizin isabetli olarak kararınız, yani çekilmeniz ise çok mühim bir nitelikte ve kıymette olacaktır.

"Yakinlerinizden, bu hususta bir çok müessirler olabilir, bir kısmı hiç sübhesiz çekilmenize mâni olucu mütalaada da bulunabilirler. Bunların nedenlerini tahlil etmek size aittir. Bunları ayıklamak ve ayırd etmek sizin kudretiniz dahilindedir. Ben ise, kendimin bazı duygulardan uzak bulunduğumu, daha nötr ve objektif olduğumu sanıyorum ve bu satırlarımı bu duygu ve vasıfta olduğumu sanarak size yazıyorum.

"İyi düşünmek ve karar vermek pek tabii olarak sizin hakkınızdır. Eğer karar vermek için hadisatın gelişmesini beklemeyi düşünüyorsanız, bu intizarı geciktirmemeye dikkat buyurmanızı bilhassa tekrar rica ediyorum. Çünkü bu iyi kararın uzaması Sizin ve Camiamızın çok zararına ve aleyhine olacaktır.

Sizi tam bir samimiyetle öper ve beş nokta temasiyle kucaklarım, Kıymetli ve sevgili Kardeşim.

Sizi düşünen Kardeşiniz .

☆☆☆☆☆

Kemal Locasının mektubu:

7 Temmuz 1965 tarihinde Kemal L. sı envarının imzalarıyla Büyük Üstada hitaben ağır bir mektup yazıldı. Anlaşılan, 7 Haziran 1965 tarihli ve 1864 sayılı levha ile 1865 sayılı Bü. Üstat mesajı locanın 23 Haziran.1965 tarihli toplantısında müzakere edilmiş ve bazı kararlar alınmış. 4 sayfalık mektuptan bazı pasajlar:

"...Türkiye masonlarının yegâne ve mutlak hakimi Bü. Lo. nun Bü. Üs.1, bu mesajında masonik literatürde emsaline pek rastlamadığımız ağır bir dil ve üslup kullanmakta ve fakat kimi, ne için, hangi hukukî, ahlakî, masonik mesnetlere dayanarak, yine kendi öz deyimleri ile Dünya masonluk tarihinin kaydetmediği bir pervasızlıkla bu kadar ağır bir suçlamaya tabi tutmaktadır?...

"Bü. Üstadın bu tamamen şahsî ilişkilerini ve yine tamamen şahsî ve sübjektif hükümlere bağlayarak bizlere iletmek ve ilân etmekteki maksatlarını anlayamadık..... Bü. Üstadın suç teşhisleri de suçlama metodları kadar bizi şaşırtmaktadır..... Bü. Üs. mesajlarında pek garip bir savunma örneği vermektedir. Masonluğu fiilî politikaya sokmadıklarının delili olarak «siyasetle hiç bir zaman uğraşmadım ve siyasî hayata girmeğe de niyetim yoktur» buyuruyorlar. Halbuki biz her masonun siyasî hayata girmekte tam bir hürriyet içinde olduğuna inanıyoruz.... Yeter ki masonluğu ve onun asla dokunulmaz yüce haysiyet ve şerefini siyasî hayatının çamuru içine sokmamış olsun. Suç olan budur.

"Bu mesaj tek başına masonik bir suç unsuru olduğu zehabını uyandırmaktadır. Şöyle ki: 1) Hiçbir hukukî, ahlakî, masonik mesnet, belge ve kanıtlara dayanmadan kardeşleri kardeşlere jurnal etmekte, haysiyet ve şerefle oynamaktadırlar. 2) Hiçbir sebep ve kanıt göstermeden locaları bir diğer kardeş masonik teşekkül olan Yüksek Şûra hakkında ithamlara sevketmekte, kardeşlerin kardeşlere olan yeminleri ile teyid edilen sevgi.... duygularını yitirerek karşılıklı

suizanlar yaratmak sureti ile masonluğun bölünmesine yol açmaktadır.

(Mesajdan sonra sıra 1865 sayılı levhanın müzakere sonuçlarına geliyor) "... Hemen her maddenin sonuna eklenen "Büyük Locanın Büyük Daimî Heyetinin her hususta tam ve mutlak bir otorite olduğu yorumu ile bir terör havası, bir tehdit ve tazyik devrinin başlangıç ilânı ve ilâmıdır.... Büyük Loca, ve onun Dâimî Heyeti, Büyük Üstat, localar kapayamaz, Masonluğun diğer kardeş teşekküllerle ilgisini kesemez, tek mason kardeşi dahi masonluk hak ve vazifelerinden mahrum edemez.... **Bir siyasî parti liderine veya adayına, masonluğun mutlak hakimi ve yegâne temsilcisi makamın mührü ile (mason olmak şaibesinden münezzeah bulunduğunu seçmenlerine isbat maksadı ile) mason olmadığını bildiren bir belge veriliyor. Bu olay basında, halk arasında, siyasî partiler pazarında bir işporta malı gibi kullanılıyor.** Halâ da devam eden ve türlü ihtilatlarla sebep olan bu olay mesleğimizizin politika alanında daha ne gibi istismarlara sebep olacağı şimdiden tahmin olunabiliyor....

"Bazı kardeşler de, her zafer biraz hasar ister fehvasınca, son olaylar ve bu iki levhanın Türk Masonluğunun ciddî ve köklü uyanışına belki de bayrak olabileceğini, kendimize gelmenin, bir rönesans idrakinin, hepimizi bu kadar derinden sarsan, içimizden yıkan bu ters faktörler ve olayların belki de zarurî şartları idi. Buna göre, belki de Büyük Loca, Büyük Daimî Heyet ve Büyük Üstat gibi bugünkü vazifelerimize uyanışımızın, gerçek hüviyetimizi alışın minnet ve şükranını borçlu olacağımız tesellisini ortaya attılar.

"....Bu müzakerelerin dayandığı esbabı mucibe ile, olağanüstü bir genel kurul toplantısının acele sağlanmasının teminidir."

☆☆☆☆

Büyük Ada Grubu:

Masonluk âleminde husule gelen anlaşmazlıkların halline gidilmesi amacı ile, Büyük Ada grubu diye bilinen, İsmail Hüsrev Tökin, Ali Ratip Dinçel, Sahir Erman, Reşad Atabek ve Rifat İnsel K.lerin toplantılarına ait mektup ve tutanaklar (14-27 Temmuz, 1965)¹²⁴.

¹²⁴ Arşivlerimiz İçinde 1965 Olayları, Nafiz Ekemen

14.07.1965 Çarşamba günü saat 12' de Bahçe Kapı Atabek Hanında Reşad Atabek B.'in yazıhanesinde İsmail Hüsrev Tökin, Ali Ratıp Dinçel, Sahir Erman, Reşad Atabek, ve Rifat İnsel BB. toplandılar.

Büyük Ada'da bazı BB.'in Türk Ma.'luk âleminde husule gelen anlaşmazlıkların karşılıklı sevgi ve saygının tesiriyle muslihane¹²⁵ bir tarzda halline gidilmesi amacıyla yaptıkları toplantıda, bu hususların teminine çalışmak üzere seçildiklerini müşahede ettikten sonra aşağıdaki görüş ve kararlara ittifakla vardılar:

1- Türk M.'luğunun halen iki problem ile karşı karşıya bulunduğunu, bunlardan birincisinin Gr. L., ile Supr. Cons. arasındaki ihtilâfın, ikincisinin de Necdet Egeran B.'in Gr. M. olarak seçilmesinden doğan ihtilâf olduğu,¹²⁶

2- Bu iki konunun birbirinden tamamen ayrı olarak mütalaâ edilmesinin gerektiği,

3- Gr. L, ile Supr. Cons. arasındaki konkordatonun ruh ve lafzına sadık kalınmasının gerektiği, ve bunun aksine bir prensibin tasvibi neticesinde gayri muntazam bir duruma düşüleceği,

4- Gr. L. ile Supr. Cons. arasında bir Rit ihtilâfının bulunmamasının zaruri olduğuna, M.'lukta politik konuların konuşulamayacağı neticesi olarak politikanın tesiri altında hareket edilmemesinin icap ettiğini, ve fakat localarımızda vaki konuşmaların siyasî âlemde bazı etkiler yaratmak maksadıyla gazetelere aksettirildiği ve bunun gayet menfi neticeler tevhit ettiği,

6¹²⁷ - Yukarıda yazılı 3, 4 ve 5 No. lu mevzulardaki Masonluk muktezalarına¹²⁸ harfiyen riayet edileceğinin Supr. Cons. tarafından teyidi zımında harekete geçilmesine,

Şekil itibariye iki yolun uygulanabileceğine:

¹²⁵ Muslihâne: arabuluculuk yoluyla

¹²⁶ Yüksek Şûra, 28 Mart 1954 tarihinde bir levha neşrederek, karışıklığa sebep oluyor, düşüncesi ile bazı terimleri değiştirdi. Buna göre artık "Yüksek Şûra" yerine "Süprem Konsey", "Hâkim Büyük Âmir" yerine "Suveren Gran Komandör", "Büyük Mahfel" yerine "Gran Loj", "Büyük Üstat yerine ise "Gran Metr" denecekti. (1965 Olayları, Suha Ümur, Mimar Sinan No. 84, Not 2).

¹²⁷ Orijinalinde de 5. madde atlanmış durumda

¹²⁸ Mukteza: kanun icabına göre yazılan yazı, derkenar.

A) Supr. Cons.'in, bu hususları kendisine bağılı mahfellere tebliğı ve bilgi edinilmesi maksadıyla Gr. L.'a durumu bildiren bir levhanın gönderilmesi,

B) bu prensiplere sadık bulunduğunu Kolej halinde 22° de toplanarak Suvr. Gr. Com.¹²⁹ tarafından alenen bir açıklama yapılması,

7- M.'luk âleminde tahaddüs¹³⁰ eden ikiliğın giderilmesi için de Gr. M. vazifesinden istifasının faydalı sonuçlar doğuracağı ümidiyle bu fikrin Gr. M.'e telkini,

8- Yukarıda yazılı hususların tahakkuku zımında Gr. M. ve Bü. Kâ., diğér taraftan Suvr. Gr. Com. ve Kaymakamı ile temaslara geçilmesi,

Rıfat İnsel B.'in Bü. Kâ. Nafız Ekemen B. ile irtibat kurarak Gr. M. ile bir buluşma günü temin etmesine,

9.- Ayrıca Reşad Atabek B.'in Suvr. Gr. Com. Kaymakamı Galip Taş B. ile irtibat kurarak Suvr. Gr. Com. ile buluşma günü temin etmesine,

Ve nihayet bu zevat ile beş BB.'in hep birlikte konuşmalarda hazır bulunmasına karar verildikten sonra toplantıya son verildi.

İsmail Hüsrev Tökin B, Ali Ratip Dinçel B., Sahir Erman B.,

Reşad Atabek B., Rifat İnsel B.

☆☆☆☆

17.07.1965 Cumartesi günü Nuru Ziya S. No. 25 de Reşad Atabek, Ali Ratip Dinçel, Sahir Erman, ve Rifat İnsel BB., Gr. M. Necdet Egeran ve Bü. Kâ. Nafız Ekemen BB. ile buluştular. İsmail Hüsrev Tökin B. mazereti sebebiyle toplantıya iştirak edemedi.

Saat 11.30'da başlayan konuşmalar aralıksız olarak 13.30'a kadar devam etti.

¹²⁹ *Souverain Grand Commandeur: Hâkim Büyük Âmir.*

¹³⁰ *Tahaddüs: sezgi, yok iken ortaya çıkan.*

İlk olarak Reşad Atabek B. söz aldı ve Gr. M. seçimlerinden bu yana Lo. larda bir takım huzursuzlukların görüldüğünü ve bunun iki sebebinin düşünülebileceğini söyleyerek bu iki meselenin ayrı ayrı mütalââ edilmesinde fayda bulunduğunu belirtti.

Birinci mesele Gr. L. ile Supr. Cons. arasındaki münasebetlerden ibarettir diye söze başlayarak, Supr. Cons.'in Gr. L.'un işlerine en ufak bir müdahalede bulunması halinde bütün Türk M.'luğunun gayrı muntazam bir hale geleceğini ve bundan sonra yeniden intizama avdet için uzun ve müşkül temas ve formalitelere ihtiyaç olduğu, ve herçibâdabad¹³¹ böyle bir müdahelenin şimdiye kadar vâki olmadığını ve bundan sonra da olmayacağını bildirilmesinde fayda bulunduğunu, bunun için de iki hal suretinin kabili tasavvur olduğunu; birincisinin Supr. Cons.'in, Supr. Cons.'i 22. D. Kolej halinde toplayıp Konkordatoya riayet edeceğini ve Rit değiştirmenin bahis konusu olmayacağını ve M.'luğun politika ile meşgul olmadığını âlenen beyan etmek. İkincisinin bu hususları yüksek derecelere tamim ile bildirerek bu tamimin bir nüshasını da Bü. Lo.'ya göndermek olduğunu söyledi.

Gr. M. ikinci solüsyonun daha muvafık olduğunu belirtti ve asıl ihtilâfın Gr. L. tarafından yeni bir ritüel hazırlıklarına girişilmesi dolayısıyla çıkmasının muhakkak gibi olduğunu ifade etti. Gerçekten elimizdeki ritüellerin Supr. Cons. tarafından hazırlandığını ve İngiltere ve İskoçya Gr. L.'larının muntazam olarak tanıdığı Gr. L.'lar tarafından kullanılan ritüellere uygun bulunmadığını, tanınmamızın şartlârından biri de ritüellerimizin değiştirilmesi olduğunu ve bunun yapılacağını mükerreren vaad edildiğini, böyle yeni bir ritüelin hazırlanmasının Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Ritinden ayrılmayı asla ifade etmediğini, bütün meselenin gerçek bir M.'luk kurmaktan ibaret olduğunu ifade etti. Bu yapılmayacaksa yapılmadığının da bizi tanımış olan Gr. L.'lara bildirmek gerektiğini, böyle bir durumun da tanınma keyfiyetini en az 20 sene geriye atacağını, bu itibarla mutasavver tamimde Supr. Cons.'in böyle bir ritüel değişikliğine karşı olmadığını tasrih edilmesinin faydalı olacağını ve bir sureti Gr. L.'a tebliğ edilecek böyle bir tamimin iki büyük otorite arasındaki münasebetleri düzeltereğini, hatta bu konuda görüşlerini bildirmek üzere Supr. Cons. ile şahsen temas etmeğe amade olduğunu söyledi. Mezkûr ta-

¹³¹ Herçibâdabad: Ne olursa olsun, ister istemez.

mimde politika ile uğraşmadığının bildirilmesine lüzum olmadığını, aksine böyle bir kaydın şimdiye kadar uğraşılırmış intibasını uyandırabileceğini ifade etti. Reşad Atabek B. söz alarak bu hususları not ettiğini, Supr. Cons. nezdinde tebarüz ettireceğini bildirdi. Görüşmenin ikinci kısmı olan Gr. M. seçimine ait kısma geçti.

Reşad Atabek B., seçimden sonra ve bilhassa Süleyman Demirel'e verilen belge yüzünden yapılan itirazları özetledikten sonra bu ihtilâfın sürüp gitmesinin M.'luğun temeli olan karşılıklı sevgi ve saygı hislerini rencide ettiğini ve binaenaleyh karşılıklı anlayış havası içinde buna bir çözüm yolu bulmak gerektiğini ve bunun için Gr. M.'den yol göstermesini beklediğini söyledi.

Söz alan Gr. M., Demirel'e belge verilmesi hususunda kendisini suçlu saymadığını, belgeyi imzaladığı sırada Demirel'in bunu ne suretle kullanacağını bilemeyeceğini, Demirel'in AP kongresinde söylediği sözlerin de belgenin verilmesinden sonraya müsadif olduğunu, kendisinin çekilmesini isteyen bir çok BB. varsa da aksine çekilmemesini isteyen bir çok BB.'in de bulunduğunu; ekserisi Ankaralı olan bu BB.'in kendisinin istifa ettiği takdirde ardından istifa edip yeni bir Gr. L. kurmayı düşündüklerini söylediklerini beyan etti. Bu fikre asla yanaşmadığını, ve istifayı düşünmediğini, zira bu günkü durumda istifa ettiği takdirde politikanın M.'luğun içine sokulmuş olacağını, çünkü bu istifanın politik mehafilde türlü tefsirlere yol açacağını, ve politik tesirlerle kendisinin istifa ettirildiği iddia edileceğini söyledi. Genel seçimlerden sonra Bü. Umumî Heyetin toplantıya çağrılacağını ve beliren reyler göre ya istifa edeceğini, veya vazifeye devam edeceğini; istifa ettiği takdirde yeniden namzetliğini koymasının bahis konusu olmadığını, fakat umumi heyetçe vazifeye devam kararı verildiği takdirde artık bu gibi iddialara ve itirazlara göz yummayacağını belirtti. M.'luğun temeli disiplin olduğuna göre, disiplini sağlayacak tedbirlere başvuracağını ifade etti.

Reşad Atabek B., bu görüşün şimdi ileri sürülmüş bir noktai nazar mı, yoksa üzerinde düşünülüp verilen bir karar mı olduğunu sorması üzerine Gr. M. bunun evvelden verilmiş bir prensip kararı olduğunu ve başka türlü hareket etmeyeceğini bildirdi.

Sahir Erman B. Gr. L.'u toplayıp reylerin ekseriyetine göre ameldenin bir hal çaresi olabileceğini fakat bunun seçimlerin sonuna bı-

rakılmasının daha büyük mahzurlara yol açacağını, zira umumî seçimlerin neticesine göre M.'ların rotalarını tayin ettiklerini ve Gr. M.'lerini uzaklaştırıp uzaklaştırmadıkları yolunda intibain yaygın hale gelmesine sebebiyet vereceğini, bu itibarla henüz seçim vâki olmadan hiç değilse seçim propagandasının kanunen bittiği günde Gr. L.'un toplantıya çağırılmasının ve seçim neticesine asla ilgili olmaksızın Gr. M, meselesinin görüşülmesinin uygun olacağını söyledi.

Gr: M. bu fikre iştirak ederek Bü. L. Umumî Hey'eti seçim günü olan 10.Ekim.1965 pazar gününden evvelki perşembe, cuma veya cumartesi günü toplayıp, toplantıda evvelemerde şahsı hakkında ileri sürülen iddialar hakkında münakaşa açılmasını isteyip istemediklerini delegelere soracağını, delegelerin ekseriyetinin münakaşa açılması lehinde oy kullandıkları takdirde der'akap istifa edeceğini, münakaşa açılmadığı takdirde ise vazifeye devam edip etmemek hususunu reye koyacağını ve reylerin neticesinde yukarıda belirttiği tarzda hareket edeceğini söyledi.

Bütün bu hareketlerinde kendisine rehber olan düşüncenin Türk M.'luğunun birliğini korumak olduğunu, şu anda istifasının bu birliği sarsabileceği gibi dış münasebetlerimizi de bozacağını, zira böyle bir istifa halinde istifa sebeplerini bizleri tanımış olan yabancı Gr. L.'lara bildirmek zorunda olduğunu, böyle bir bildirme neticesinde de yabancı Gr. L.'ların Türkiye Gr. L.'unu bültenlerinden çıkaracaklarını ve yeniden tanımak için 50 sene geçebileceğini ifade etti. Şimdiye kadar olup bitenlerden dış L.'lara haber verilmekten kaçınıldığı gibi muhtelif kanallardan haber almamalarına titizlikle gayret edildiğini ilâve etti.

Toplantı bu suretle dağılmış oldu.

Reşad Atabek B., Ali Ratip Dinçel B.,

Sahir Erman B., Rifat İnsel B.

Birer nüshası Gr. M. ve Bü. Kâ.'e verilmiştir.

☆☆☆☆

19.7.1965 pazartesi günü saat 17,30 da Meşrutiyet Cad. 111 No.'da Reşad Atabek, Sahir Erman, Ali Ratip Dinçel, Rifat İnsel BB., Ali Galip Taş ve Kemal Eyyüboğlu Üs.'lar ile buluştular. İsmail Hüsrev Tökin B, mazzereti dolayısıyla toplantıya iştirak edemedi.

İlk olarak söz alan Reşad Atabek B., Türk M.'luğunun son zamanlarda karşılaştığı iki problemi olduğunu ve bunlardan birincisinin istiklâlîne tecavüz edildiği zehabıyla bazı BB. arasında mevcut olan huzursuzluk,

İkincisi, Necdet Egeran B.'in Gr. M.'liğe seçimi anında cereyan eden olaylar ve Süleyman Demirel'e verdiği belge dolayısıyla hasıl olan huzursuzluk, olduğunu izah etti.

Karşılıklı sevgi ve saygı çerçevesi içinde bu huzursuzlukları giderme ve Türk M.'luğunu sulh ve sükûna kavuşturma gayesiyle bazı temaslar yapmak üzere Büyük Ada'da toplanan KK. tarafından görevlendirildiklerini ve bu meyanda yapılan konuşmalardan elde ettikleri intiban Supr. Cons. tarafından Gr. L. ile aralarında mevcut konkordatonun ruh ve lafzına sadık bulunduğunu, her hangi bir müdahelenin vâki olmadığı gibi olmayacağını ve bu yüzden hasıl olan huzursuzluğun bir sui tefekkür¹³² neticesi olduğunu bildirir bir tamimin Supr. Cons.'e bağlı kârgâhlara gönderilip bir nüshasının da bilgi edinilmek üzere Gr. L.'a verilmesi ile zail olacağı merkezinde olduğunu söyledi.

İkinci problemin, birincisinin ortadan kalkmasıyla, bu hususta yaptıkları teşebbüsten mülhem olarak, kolaylıkla halledilebileceğini ifade etti. Galip Taş ve Kemal Eyüboğlu Üs.'lardan Souvr. Gr. Com. ile bir toplantı yapılabilmesi için delâlet etmelerini aynı zamanda kendilerine müzahir¹³³ olmaları ricasında bulundu.

Sahir Erman, Ali Ratıp Dinçel ve Rifat İnsel BB., meselelerin esasına ait bazı noktalarda görüşlerini ifade ettikten sonra; Ali Galip Taş Üs. kendisinin Supr. Cons.'de bir rey sahibi olduğunu, encümende konuşulacağını, Supr. Cons.'in herhangi bir müdahalede bulunmadığını ve bulunmayacağını söyledi. Kendi görüşüne göre, meselelerin sıra itibariyle ters ifade edildiğini, Gr. M. meselesinin esas olduğunu, Supr. Cons. tamimi ile her şeyin halledilemeyeceği kanısında olduğunu ve fakat yapılan teşebbüsün aleyhinde olmadığını da ifade etti. Souvr. Gr. Com. ile yapılması istenen toplantı temaslarını yapmak üzere Kemal Eyüboğlu Üs.'ı görevlendirdiğini söyledi. Kemal Eyüboğlu Üs. Hazım Atıf Kuyucak Üs. ile teması temin edeceğini ve encümende konuşmalarda ricaları destekleyeceği vaadinde bulundu.

¹³² Sû-i tefekkür: yanlış anlama

¹³³ Müzahir olmak: arka çıkmak, yardım etmek, korumak.

Souvr. Gr. Com. ile yapılacak toplantının gün ve saatinin Rifat İnsel B.'e bildirilmesi kararıyla toplantıya saat 19'da son verildi.

Reşad Atabek B., Sahir Erman B.,

Ali Ratip Dinçel B., Rifat İnsel B.

☆☆☆☆

23.7.1965 Cuma günü saat 17 de Elmadağı Pegasus evi Mobiloil merkezinde Hâ. Bü. Âmir Hazım Atıf Kuyucak Üs.'in nezdinde toplandı.

Komiteden Reşad Atabek, Sahir Erman, Ali Ratip Dinçel, Rifat İnsel BB. hazır bulunuyorlardı.

Sahir Erman B. Bü. Üs.'in evvelâ genel seçimleri müteakip Bü. L.'yı toplama hususundaki arzusuna karşı, bu tarzı hareketin politik bir anlayışla ayarlandığı zehabını kamu oyunda uyandıracığını ve bu sebeple seçime tekaddüm eden bir devrede Bü. L.'nin toplanmasının daha münasip olacağını belirtmesi sonucunda bu görüşün Bü. Üs. tarafından benimsendiğini açıkladı.

Hâ. Bü. Âmir bir kaç sual sorma mecburiyetinde olduğunu belirtti, ve Süleyman Demirel hâdisesinden evvel Yük. Şû.'nın Bü. L. üzerinde herhangi bir tazyikte bulunup bulunmadığının ve Yük. Şû. azasından birinin 3 D. li bir B. olarak seçimde bir rol oynamak hakkının mevcut olup olmadığının belirtilmesini istedi. Sorulara cevaben Süleyman Demirel hadisesine kadar Yük. Şû. müdahalesinin mevcut olduğunu ifade eden bir durumun görülmediğini, ve 33. D.'li bir B.'in 3 D.'li bir B. sıfatıyla seçimde faal bir rol oynamasına mani bir durumun mevcut olmadığını ifade etmekle beraber, Ali Galip Taş Üs.'in seçimler arifesinde vâki faaliyetinin BB. arasında menfi tepki yarattığını ve bunun önlenmesinin ve ileride bu gibi olaylara meydan verilmemesine dikkat edilmesinin faydalı olacağı belirtildi. Rifat İnsel B., İskoçya Bü. L. tarafından yapılan consecration'un¹³⁴ Yük. Şû. nezdinde menfi bir tesir yaratıp yaratmadığı konusunda bazı BB. arasında tereddütlerin olduğunu söylemesi üzerine Hâ. Bü. Âmir böyle bir durumun kat'iyen mevcut olmadığını ve samimî olarak Yük. Şû.'nın Bü. L.'nin işlerine karışmamak kararında olduğunu ve bunu kendi sözüyle teyit eylediğini, kendisine itimat edilmesini istediğini, söyledi. 1956

¹³⁴ Consecration: tahsis töreni (İskoçya Bü. L.sı tarafından)

senesinden bu yana Bü. L.'nin tanınması için Yük. Şû.'ca bir çok gayretler sarf edildiğini ve bunun temini için konkordatonun akdedildiğini ve bu tanınmanın mümkün olabilmesi için Bü. L.'nin müstakil olması gerektiğini ve Yük. Şû. gayretlerinin muntazam bir M.'luğun tesisine medar olmak üzere yöneltildiğini, BB. arasında menfi görüşlerin hatalı olduğunu, bunun giderilmesinde komitenin teşebbüsünü memnuniyetle karşıladığını, vâki teklifi Yük. Şû. encümenine getireceğini, ve görüşünün orada müzakere edileceğini vaad eyledi.

Ertuğrul Kemal Eyüboğlu Üs., Encümenin çalışmalarını kolaylaştırmak üzere komitenin görüşünü bir yazı ile bildirmesinin mümkün olup olmadığını sorması üzerine, komite azaları müşterek imzalı bir yazı ile durumun aydınlatılmasını isteyeceklerini bildirdiler.

Toplantıya, Hâ. Bü. Âmir'in komite üyelerinin ziyaretlerinden hoşnut olduğunu açıklamasından sonra, 18.30 da son verildi.

Reşad Atabek B., Sahir Erman B.,
Ali Ratıp Dinçel B., Rifat İnsel B.

☆☆☆☆

İstanbul 27.7.1965

Türkiye Yük. Şûrasına

Pek Muk. ve Pek Mün. Hâ. Bü. Âmir ve Aziz Bü. Üs.'lar,

Türkiye Bü. L. Bü. Üs. seçimlerinden beri Türkiye Bü. L. ile Yük. Şû. arasında bazı görüş ayrılıklarının meydana çıktığı ve Yük. Şû.'nın Bü. L.'nin işlerine müdahale etmek istediği, icabında mevcut konkordatoyu fesh ederek yeni localar kurmak temayülünde olduğu, Türkiye Bü. L.'sının kendisine bağlı remzî L.'larda kullanılmakta olan ritüelleri değiştirmek ve muntazam Bü. L.'ların ritüellerine uygun bir hale getirmek fikrinin benimsenmediği yolunda bir takım rivayetler BB. arasında dolaşmaktadır.

Sadece bu rivayetlerin tekrarlanması ve yaygın bir hale gelmek istidadını göstermesi dahi, BB. arasında üzüntü ve tereddüt yaratmakta ve mevcut K.'lik sevgi ve samimiyetine gölge düşürmektedir.

Bu sebepledir ki aşağıdaki imzaları bulunan biz KK.'niz, Yük. Şû.' ya müracaatla görüşünü açıklamasını ve böyle bir müdahale arzu ve

niyetinin dahi olmadığını ve olamayacağını bir tamim ile felsefi kârgâhlara duyurmasının ve bu meyanda işbu tamimin bir nüshasının bilgi edinilmek üzere Bü. L.'ya gönderilmesinin faydalı olacağına kanaat getirmiş bulunmaktayız.

Böyle bir tamimin yapılmasına karar verilmesi halinde Kârgâhların tatilde bulunduğu göz önünde tutularak, bu tamimin birer nüshasının diğer BB.'e gösterilmek üzere tarafımıza tebliğini ayrıca arz ve rica ederiz.

Böyle bir talepte bulunmak cesaretini gösterdiğimizden dolayı engin toleransınıza sığınır, bu vesile ile K. sevgi ve saygılarımızı teyid ederiz, Muh. Hâ. Bü. Âmir ve Aziz Bü. Üs.'lar.

Reşad Atabek B., Sahir Erman B., Ali Ratıp Dinçel B.,
İsmail Hüsrev Tökin B., Rıfat İnsel B.

☆☆☆☆

Büyük Loca ile Yüksek Şûra'nın Yazışmaları:

**TÜRKİYE Hür ve Kabul Edilmiş
Masonları Büyük Locası No. 1931**

İstanbul, 27 Temmuz 1965

TÜRKİYE YÜKSEK ŞÛRASINA¹³⁵

Pek Muk.. ve Pek Muh. Hak, Bü. A.
ve Bü. Um. Müf. Üs.'lar

25 Temmuz 1965 tarihinde yapılmış olan Türkiye Büyük Locası Büyük Dâimî Heyeti toplantısında, Yüksek Şûranızın devamlı baskı hareketleri nazara alınmak suretiyle aramızdaki münasebetler tezekür edilerek:

1.- Türkiye Büyük Locasının manevî şahsiyetini rencide eden bir ifade ile Büyük Locamız işlerine müdahale eden, istiklâli ile hükümranlılığı hiçe sayılarak direktif veren 28 Mayıs 1965 tarih ve 531.01/182

¹³⁵ THKEMBL Büyük Dâimî Heyetinden Bütün Kardeşlere AÇIKLAMA - 22 Ağustos 1965

sayılı yazınız üzerine gönderdiğimiz 7 Haziran 1965 tarih ve 1863 sayılı levhamıza cevap dahi verilmediği;

2.- Büyük Loca seçimleriyle Büyük Loca ve Büyük Üstat aleyhinde felsefî derece kargâhlarında Yüksek Şûra yöneticileri tarafından tahrik yollu konuşmalar yapıldığı ve bu konuşmaların yapılmasına cevaz verildiği;

3.- Meşru bir seçimle iş başına getirilmiş olan Büyük Üstadın üzerinde baskı yapmak ve Masonluk üzerindeki kutsal otoritesini zedelemek maksadıyla Yüksek Şûraya bağlı bir haysiyet divanına verilmiş bulunduğu ve usulüne dahi riayet edilmeden tertiplenen bu divanda gıyaben muhakeme edilmesinde ısrar edildiği;

4.- Tetkiki ancak Türkiye Büyük Locasına bağlı kurullarca mümkün olan konular ileri sürülerek eski Büyük Üstadın tecziye edildiği ve bunun atölyelerde okutturulmasıyla Yüksek Şûranın Türkiye Büyük Locası üzerinde hakim bulunduğu kanaatinin uyandırıldığı;

5.- Yüksek Şûranın bazı yöneticileriyle dâimî kâtabinin Türkiye Büyük Locası delegeleri üzerinde baskı yapmak suretiyle Büyük Üstadın istifaya davet edilmesini temin için çalışıldığı;

6.- Yukarıda belirtilen sebep ve hareketlerle 30 Nisan 1957 tarihinde Büyük Dâimî Heyetçe kabul edilmiş bulunan Yüksek Şûra ile Büyük Loca arasında mün'akit Konkordatonun tarafınızdan ihlal edilerek işleme bir hale getirilmiş bulunduğu tesbit olunmuştur.

Bu hareketler kat'î olarak Yüksek Şûranızca durdurulmadığı ve metnine ve ruhuna harfiyen riayet olunmadığı takdirde mezkûr Konkordatonun feshi cihetine gidileceğine ittifakla karar verilmiştir.

Keyfiyeti bilgilerinize sunar ve cevabınızı beklediğimizi Kardeşçe sevgi ve saygılarımızla arz ederiz.

Büyük Katip : Nafiz Ekemen

Büyük Üstat: Dr. Enver Necdet Egeran

☆☆☆☆

Muhtıra:

Türkiye Yüksek Şûrası Büyük Umumî Kâtibi Büyük Üstat Enver Necdet Egeran'a aşağıdaki mektubu, ekinde, Büyük Ada Grubu diye bilinen beş Kardeşe yolladığı mektupla, muhtıra mahiyetindeki Hâkim Büyük Âmir'in tebliğini birlikte yolladı:

"İstanbul, 2 Ağustos 1965

"Aziz Kardeşim;

"İsmail Hüsrev Tökin, Ali Ratip Dinçel, Reşad Atabek, Rıfat İnsel, Sahir Erman Biraderlerin 27 Temmuz 1965 tarihli yazılı müracaatları üzerine Pek Muktedir ve Pek Münevver Hâkim Büyük Âmirimiz Hazım Atıf Kuyucak Birader tarafından kendilerine gönderilmiş olan cevap sureti ilişik olarak bilginize sunulmuştur."

Kardeşçe Sevgi ve Saygılarımla

Büyük Umumî Kâtip

Muhittin Osman Omay

K.: U.: M.: Y.: Ş.:

TÜRKİYE YÜKSEK ŞÛRASI

SUPREME CONSEIL DE TURQUIE

İSTANBUL, 3 AĞUSTOS 1965

TÜRKİYE

Hür ve Kabul Edilmiş Masonları

Büyük Locasına

Pek Muhterem Kardeşler,

27 Temmuz 1965 tarih ve 1931 sayılı yazınız alınmıştır. Daha önce beş birader tarafından Ha(Büyük Âmir Hazım Atıf Kuyucak Biraderimize vaki yazılı müracaat üzerine, kendileri tarafından kaleme alınmış ve Y.: Şûra'ya bağlı bütün Biraderlere tebliğ edil-

miş olan sirkülerin bir sureti, yukarıda adı geçen yazıdaki tereddütleri izale edeceği ümidiyle cevap mahiyetinde takdim edilmiştir.

Kardeş sevgi ve saygılarımla,

Ha. Bü. Âmir: Hazım Atıf Kuyucak (y) A. Galib Taş
Bü. Um. Kâtip, Şan. Muhiddin Osman Omay

TEBLİĞ:

İstanbul, 31 Temmuz 1965

Muhterem ve aziz kardeşler;

27 Temmuz 1965 tarihli yazınızı aldım ve masonluk namına hüznümlerle tetkik ettim. Üzüntünüze sebep olduğu anlaşılan bazı yersiz rivayetlerin husule getirdiği tereddüdü izale etmek maksadı ile samimi bir endişeden doğan suallerinize Masonluğa has dürüstlük ve açıklıkla cevap vermeği vazife bildim. İhtiyaç duyuldukça fikirleri aydınlığa kavuşturacağı Yüksek Şûra mensubu her kardeşin de emel bildiğinden eminim. Bu görüşle sizi tatmin edeceğimi umduğum düşünceleri sıra ile arz ediyorum :

1- Türkiye Büyük Locasının 1 ve 2 Mayıs günleri yaptığı seçimlerin nasıl ve hangi şartlar altında cereyan ettiği o toplantıda bulunan biraderlerce bilinmektedir. Ancak ne Yüksek Şûra ve ne de Yüksek Şûra mensubu biraderlerinizden her hangi biri Şûra üyeliğinin kendisine verdiği sıfat ve selâhiyetle bu konuda mütalaâ yürütmüş değildir. Eğer bazı biraderlerimiz, her üç dereceli biraderin sahip olduğu hakkı kullanarak, kendi öz düşüncelerini derecelerinin ilgili bulunduğu mahfillerde, serd ve ifade etmiş bulunuyorlarsa, bu da hiç bir surette Yüksek Şûranın Büyük Loca işlerine müdahalesi manasına alınamaz ve öyle telakki edenler hataya düşmüş olur.

2- Masonluğun temel kurallarından biri doğruluk ve dürüstlük, diğeri de politikanın mahfil kapılarından içeri sokulmamasıdır. Buna rağmen her iki esas prensibe muhalefet eden bir birader maalesef büyük üstat seçilmiştir. Bu seçimin masonluk kaide ve geleneklerine ne dereceye kadar uygun olduğunu takdir hususu da yine remzi localar mensuplarına ve bu locaların delegelerinden tereküp eden Büyük Loca Umumî Heyetine aittir.

3- Bildiğiniz gibi bugün Türkiye Büyük Locası ile Yüksek Şûra arasında 30 Nisan 1957 tarihli bir konkordato vardır. Böyle bir anlaşmaya bağlı olarak her iki teşekkül arasındaki münasebetler milletlerarası münasebetleri andırmaktadır. Devletler arası hukukta herhangi bir devletin idare sisteminde veya esas bünyesinde milletlerarası ahlak ilkelerine aykırı bir değişiklik vukua geldiği takdirde, o devleti tanıyıp tanımamak yetkisi devletler ailesindeki her milletin hakkıdır. Bunun gibi gerektirici bir sebebin ortaya çıkması halinde, Yüksek Şûra Büyük Locayı ve karşılıklı olarak Büyük Loca da isterse Yüksek Şûrayı tanımamak hususunda serbesttir.

4- Her Yüksek Şûranın remzî loca kurma selâhiyeti vardır ve gerektiği zaman bu selâhiyetini kullanır. Nitekim bugünkü Türkiye Büyük Locasını teşkil eden mahfillerin nüvesi de Yüksek Şûra tarafından kurulmuş ve sonradan üç derecenin idaresi Büyük Locaya devrolunarak Konkordato akdedilmiştir. Büyük Loca bu Konkordatoya ve masonluğun temel ilkelerine riayetkâr kaldığı ve özellikle Büyük Locayı ve dolayısıyla Türkiye Remzi Masonluğunu Dünya Masonluğuna karşı temsil eden zâtı seçerken masonluğun dürüstlük ve politikadan uzaklık gibi umdelerine uyduğu müddetçe Yüksek Şûranın remzi mahfiller açmak hususunda hiç bir düşüncesi varit olamaz, ve 1-2 Mayıs seçimlerine kadar da olmamıştır.

Yüksek Şûra, Konkordatonun akdinden beri Büyük Locanın hiç bir işine müdahale etmemiştir; bugün de etmek niyetinde değildir. Pek tabii olarak takdir edersiniz ki masonluğun genel kurallarına aykırı bir seçim neticesini tanımamasını Yüksek Şûradan istemek de Büyük Locanın Yüksek Şûra işlerine müdahalesinden başka bir şey değildir.

5- İskoç Ritinin esaslarına uygun ritüeller Yüksek Şûraca makbuldür. Şimdiye kadar Büyük Loca Yüksek Şûradan bu hususta bir şey sormadığı gibi menfi bir mukavemet de görmemiştir.

6- Masonluğun hemen her memlekette 1-3 ve 4-33 derecelere ayrılmış olması bir geleneğe hürmet ve idarede kolaylık düşüncesinden doğmuştur. Gerçekte her yüksek kârgâh mensubu birader Büyük Locanın bir üyesi olduğu gibi her Büyük Loca üyesi de ya bugün bir yüksek atelye mensubudur, yahut yarın olabilecek bir namzetdir. Yoksa masonlukta idare bakımından, görünüşte ne gibi tefrikler yapılmış olursa olsun, birlik esastır.

7- Pek iyi takdir buyurursunuz ki aslı olmayan rivayetlerin yayılması ve tekrarlanması sadece bir politika taktiğinden ibaret telakki olunur.

İmdi Yüksek Şûranın Reisi sıfatiyle ve masonluğa yakışan dürüstlük ve samimiyetle, ve kemâl'i ihlâs ile beyan ederim ki;

a- Yüksek Şûra sadece masonluğun vahdeti ve masonluk prensip ve geleneklerinin korunması gayesiyle çalışmaktadır.

b- Yüksek Şûra meşru Türkiye Büyük Locasının işlerine hiç bir zaman müdahale etmemiştir ve etmeyecektir.

c- Yüksek Şûra gayr'i meşru ve gayr'i muntazam telâkki edeceği bir Büyük Locayı tanıyıp tanımamakta tam bir serbestiye sahip olduğu kanısındadır. Her hangi bir gerekçe ile bir Büyük Locayı tanımakta sakınca gördüğü takdirde alacağı tedbirlerin takdiri de yine yalnız Yüksek Şûraya aittir.

Kardeşçe sevgi ve selâmlarımla

Hazım Atıf Kuyucak

☆☆☆☆

Büyük Locanın 1983 No. lu tamimi. (belge no. 56)¹³⁶

7 Eylül 1965

..... Muh. Lo.'sına

Üs. Muh. ve Aziz KK.,

Camiamız içinde Türk Masonluğunun yüksek menfaatlerine zarar veren ve çalışmalarımızı aksatan huzursuzluklar olduğunda ve bu huzursuzlukların birlik ve beraberlik içinde bir an evvel bertaraf edilmesi gerektiğinde bütün KK.'imizin hemfikir buldukları şüphesizdir.

Şu kadar var ki, mes'elelerimizin ancak ve ancak TÜRKİYE BÜYÜK LOCASI içinde ve TÜRKİYE BÜYÜK LOCASI organları tarafın-

¹³⁶ Arşivlerimiz İçinde 1965 Olayları, Nafiz Ekemen

dan ele alınması, incelenmesi ve karara bağlanması hallerinde hem konular bir çözüm yolu bulacak hem de Türk Masonluğu, Dünya Masonluğu içinde ihraz etmeğe başladığı şerefli mevki muhafaza ve bunu daha fazla inkişaf ettirmek imkânlarını sağlayacaktır.

Hür ve müstakil bir Büyük Loca düzeni ile telifi mümkün olmayan hal çareleri ise, uzun senelerin emeği mahsulü olan dış münasebet ve tanışmalarımızı tehlikeye koyacaktır.

Bu sebeptendir ki, Büyük Daimî Heyetiniz, bütün KK.'imizi uyararak maksadıyla ve elindeki belgeleri konuşturmak suretiyle bir «AÇIKLAMA» yapmak ve bütün KK.'imize muntazam bir Büyük Loca düzeninin icaplarını hatırlatmak lüzumunu görmüştür.

Bu açıklamayı havi broşürden ..... nüshayı ekli olarak takdim ediyorum : Muh. Lo.'nuz âmil azasına dağıtılmasını ve her âmil azanın bir nüsha edinmesine yardımcı olmanızı rica ederim.

Bu vesile ile K.'çe sevgi ve saygılarımı teyid ederim, Üs. Muh. ve Aziz KK.

Mahsus Selâhiyetle
Büyük Kâtip
Nafiz Ekemen

☆☆☆☆

Büyük Üstadın Yüksek Şûra Haysiyet Divanına Temyiz layihası:

19 Eylül 1965 tarihinde Bü. Üs. E. Necdet Egeran K. Yüksek Şûrâ'nın "Yüksek Haysiyet Divanı Başkanlığına", ihraç kararına karşı bir "temyiz layihası yollamıştır. Yukarıda yeterince işlenen bu konunun tekrarı mahiyetinde olacak bu arşiv vesaikinin yalnızca giriş kısmından bir paragrafla sonuç kısmını buraya almayı uygun gördüm.

Giriş kısmı:

".... Her şeyden evvel belirtmek isterim ki, kararı temyiz edişim, Yüksek Haysiyet Divanının bu konuyu tetkike ve karar ittihazını yetkili olduğunu kabul eylediğimden değil, fakat binnetice haysiyet kırıcı ve icabında Cemiyetler Kanunu ve Medenî Kanun hükümleri gereğince adlî mercilerce iptali mümkün ve muktezi bir ihraç kararı karşı-

sında bulunmam itibariyle, bu merciler huzuruna nizamî yolları ihmal etmiş bir durumda çıkmak zorunda kalmamak maksadına matuftur.

"Diğer taraftan, Masonluğun adâlet ve bitarafılık vasıf ve icaplarından bu derece uzaklaşabileceğine bir türlü kail olmadığım için, bu muamelede yapılan hataları ve güdülen hakiki maksadı çıplaklığı ile göstererek, masonluğa yakışır ve vicdan titreşimine imkân sağlamak üzere bu temyiz layihasını takdim ediyorum"

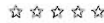
Sonuç:

"Her şeyden evvel kemali ehemmiyetle arz etmek isterim ki, bu mâruzatın ve bazı vesikaları takdim ederek isnat edilen suçun mevcut olmadığını isbat edişim, gerek Haysiyet Divanının ve gerekse muhterem Heyetinizin bu konuyu muhakeme edip karara bağlamak yetkisini haiz olduğunu kabul ettiğimden değildir. Daha muhakeme başlamadan evvel bidayetden localarda biraderleri kışkırtmak suretiyle mahkûm edilmeye çalışılmış bir insan olarak yalancılık ve masonluğa siyaset sokmak isnadının hilâfı hakikat olduğunu izah ederek haysiyetimi muhafaza ve müdafaâ etmek isteğimdir.

"İzahatımdan görülüyor ki, Yüksek Şûra'nın ücretli müstahdemi müzakeratın diğer kısımlarını saklayarak beni ihbar ve şikâyet ediyor veya buna sevk ediliyor, aynı divanın tabîi reisi hakaretimiz sözlerle suçu işlediğimi muhakeme ve müdafaasız iddia ve bunu tamim edip mahkemeye tesir ediyor; mahkeme yarım, eksik tahkikatla hâdiseyi tam tesbir etmeden, tesbit etmeye de yanaşmadan benim yalancılığım hükmüyor ve masonluğun bazı biraderlerce tehlikeye atıldığına dair uyarıcı tamimimi şiddet sebebi telakki ederek ceza veriyor. Eminim ki sizin de vicdanlarınız buna adalet demiyecektir.

"Ancak Masonluğun hak ve adaletten, bitarafılıktan bu derece ayrılamıyacağına, masonun hatasını idrak edince hakikatı teslim ve adalete rücu edecek şekilde nefis terbiyesi aldığına, bugüne kadar masonluktan öğrendiklerimin icabı, inanıyorum.

"Onun için hakkımda verilen tarafgir, haksız ve gayrı kanunî kararın bozulmasını sükûnet ve ehemmiyetle beklemekte olduğumu arz ve Kardeşçe sevgi ve saygılarımı sunarım.

3 Ekim 1965 tarihli Olağan Üstü Umumî Heyet Toplantısı:

Davetiye (Gündem):

26 Ağustos 1965

Muhterem Loca temsilcisi Sayın Üstat

Sevgili Kardeşim,

Camiamız içinde Türk Masonluğunun yüksek menfaatlarına zarar veren ve çalışmalarımızı aksatan huzursuzluklar olduğu bütün Kardeşlerimizce malûmdur.

Bu duruma kat'i bir şekilde son vermek ve ahengi sağlamak üzere en Yüksek Merci olarak, irşatlarına müracaat etmek için Anayasamızın 14. maddesi uyarınca, Büyük Loca Umumî Heyetini:

3 Ekim 1965 Pazar günü saat 10.00' da

İstanbul'da Merkez Lokalinde toplantıya davet ediyorum.

Kardeşçe sevgi ve saygılarımla,

Dr. Enver Necdet Egeran
Büyük Üstat

Gündem:

Türk Masonluğunun yüksek menfaatları hakkında Büyük Üstadın izahatı, bu konuda müzakere yapılması ve gereken kararların alınması.

3 Ekim 1965 tarihli Umumî Heyet Toplantısı (Konvan):

Seçimlerin yapılacağı Genel Kuruldan bir kaç gün önce icra edilen bu olağan üstü Genel Kurulda, Büyük Üstadın engellemesi ile bir karara varılmamıştır. Amaç, Büyük Üstadın sonradan kabul edeceği gibi, yalnızca düşüncelerin açığa çıkmasını temin etmek ve nabız yoklamak idi.

İki tahrir verilmişti, Bü. Üs. "Burada ritüel dairesinde ve masonik nizam içinde çalışıyoruz. Tahrir ve usul hakkında müzakere bahis konusu olmaz" diyerek tahrirleri okutmadı ve önceden hazırlamış olduğu yazılı beyanatını okudu. Aşağıdaki satırlarda daha önce tetkik ettiğimiz

olayları özetleyerek konuşmasına başlayan Bü. Üs.'ın beyanatından ve Kardeşlerin eleştirisi ve özeleştirilerinden önemli kısımlar:

Büyük Üstat:..... Hemen ilâve edeyim ki, huzursuzluk sun'i olarak ve fakat derin bir maksatla yaratılmış ve genişletilmiştir. Bunun zahiri ve hakiki nedenleri tamamen farklıdır. Görünüşte bir yazı bu durumu yaratmıştır. Hakikatte ise Masonluğumuzun bir ileri hamle hareketi asıl sebebi teşkil etmektedir.

.... Hadise, bundan 12 yıl evvel masonluk Türkiye Yüksek Şûrasına bağlı bir «Ünite» içinde çalışırken o zaman bu ünitenin bir kolu halindeki Bilgi Locasına girmiş ve çıkmış olan eski bir biraderin müstakil Türkiye Büyük Locası kurulup da Türk Yükseltme Cemiyet bünyesine geçişte bu Cemiyete tabiatile kaydının intikal etmemiş bulunmasından doğmaktadır. Bu eski birader Hikmet Turat birader vasıtasıyla Türk Yükseltme Cemiyeti Ankara Şubesine müracaat ederek Cemiyette kaydının bulunup bulunmadığını talep etti. Kayıtları tetkik ettirdim ve böyle bir kayda tesadüf edilmedi. Bu itibarla ve hiç bir yalan veya sahtelik bahis konusu olmadan Türk Yükseltme Cemiyetinde kaydı bulunmadığı cevabı verildi¹³⁷. ".... Bilgi Locasının «Üniteye» bağlı iken vaktiyle yayınladığı bir tanıtma kitabında bu zatın ismine rastlanmaktadır. Ancak bu kitap ne bölgede ve ne de Büyük Locada mevcut değildir. .... Nitekim, 1909 dan 1935 yılına kadar devam eden Büyük Maşrığa bağlı Locaların matrikülleri ve tanıtma kitapları da Büyük Locamızda mevcut değildir. Şu halde o zaman masonluğa girmiş çıkmış olanların da Cemiyetimizde kaydı yoktur. Ve bu hal gayet normaldir. Bu durumdaki eski bir biraderin mektubuna da Cemiyetimizde kaydına rastlanmadığı yolunda cevap verilir, ve bu cevap yalan değil, hakikatin ta kendisi olur.

..... Verilen cevabın tenkit edilen bir tarafı, müracaat eden her kimseye cevap verilmesinin caiz olup olmadığıdır.

Amme hizmetlerinde birinci derecede rol alacak bir şahsiyetin masonluğu ileri sürülerek bu hizmetine mâni olunmak durumu bahis konusu idi....

¹³⁷ Necdet Egeran 25 Nisan 1950'de Doğu Locasında tekris olduktan sonra, 31.Ekim1951'de Bilgi Locasına katılmıştır. Necdet Egeran 1954 - 1955 yıllarında Bilgi Locasında Hâtip, 1955 - 1957 yıllarında II. Nâ. ve 1957 yılında Üs. Muh. olmuştur. Söz konusu "eski birader" 15 Şubat 1956 yılında Bilgi Locasında tekris edilmiş ve 1960 yılında da gayri muntazam olmuştur . Ünite Talimatnamesi ise1 Mayıs 1954'de yürürlüğe girmiştir.

..... bu mesele Türkiye Büyük Locasının 1 ve 2 Mayıs 1965 tarihli toplantılarında müzakere edildi. Tersimatın bu konu ile ilgili kısmının tetkikinden de anlaşılacağı veçhile ben hâdiseyi yukarıda belirttiğim şekilde izah ettim. Ve Büyük Loca beni haklı görerek Büyük Üstatlığa seçmiştir.

..... bu cevap verileli bir sene kadar olmuştur ve hemen Localara tamimle intikal ettiği için de bütün Kardeşlerimizin daha o zaman malûmu olmuştur. Bu olay beni Büyük Üstatlığa seçmenizden de altı ay evveline aittir. Şu halde neden dolayı bu husus benim vazifeye seçilmemden sonra bir nevi sakız haline getirilmiştir de, daha evvel üzerinde durulmamıştır?

Büyük Loca toplantısında kendi adayları Büyük Üstat seçilmediği için daha o anda feveran halinde bulunan bir Yüksek Şûra vazifelisinin taraftarlarına derhal toplantıyı terk ettirerek dışarıda yakışıksız gürültüler yapmış olduğu bir çok kardeşlerimizin gözünden kaçmamıştır. Bununla başlayan fevrî ve anti-masonik hareketler, loca loca dolaşarak, kapı kapı gezerek, durmadan telefonlar ederek Bölge Üstatlarını, Üstadı Muhteremleri, delegeleri velhasıl bütün kardeşlerimizi benim aleyhime tahrik şeklini almış ve imzasız, imzalı mektuplarla beni istifaya zorlama baskısına geçilmiştir. Bunu temin için her çareye baş vurulmuş, dergilerde teşhire kadar gidilmiştir. Bu yolda arzularına ulaşamayınca Yüksek Şûra harekete geçirilmiş ve konkordatonun ihlâlüne kadar uğraşmıştır. Haysiyet Divanları kurulmuş, peşin hükümlerle tahkikata dahi lüzum görmeden beni mahkûm etme durumu yaratılmıştır.

... İşte biz bu yolda¹³⁸ tam bir feragat ve mahviyetle 10 yıldır çalışmaktayız. Ve nihayet tam bu yola girip de rotamızı tesbit edince ve son süratle Masonluğumuzu büyük bir ileri hamleye yöneltince kızılca kıyamet kopmuştur. Huzursuzluğun asıl nedeni budur. Yoksa bir yazı değil. Bu yazı olmasaydı, başka şeyler ortaya atılacaktı, başka ithamlar ileri sürülecekti. Şunu da belirtmeliyim ki, Yüksek Şûradan biri değil de kendilerinin emirlerine kayıtsız şartsız inkıyad¹³⁹ etmeyecek benden başka bir Kardeşimiz dahi Büyük Üstatlığa seçilmiş olsaydı, yine bir vesile bulunup bu kaynaşmalar ve huzursuzluklar aynen yaratılacaktı. Bundan şüphemiz olmasın.

¹³⁸ (Dünyada muntazam masonluk içinde yerimizi almak üzere iken)

¹³⁹ Inkıyâd: boyun eğme

Artık zâhiri sebeplerle asıl kozu kamufle etmeye imkân yoktur. Her şey yüze çıkmıştır. Hakikati açıkça müzakere konusu etmemiz ve medeni cesaretle çizdiğimiz rotayı, şimdi daha başlangıç noktasında iken, ya kabul veya reddetmemiz, amma dolambaçlı olarak değil, açık ve sarih olarak bunu yapmamız lâzımdır.

.... Bildiğiniz gibi bütün kardeşlerimize bir broşür dağıttık. Bu broşürde bilhassa Büyük Locamızın tarihçesini dikkatle okumuş olduğunuzu ümit ederim. Bu tarihçe bize gösteriyor ki, 1956'da kurulmuş olan Büyük Locamız, 1909'da gayri muntazam olarak kurulmuş ve 1935'de nizamsız olarak uyutulmuş olan bir Büyük Maşrika ve 1948'de Yüksek Şûraca gayri muntazam olarak uyandırılmış bulunan bir Yüksek Şûra Büyük Locası ve Ünitesi masonluğuna dayanmaktadır. Şunu da kaydedelim ki, 1909'da gayri muntazam olarak kurulmuş olan Türkiye Yüksek Şûrası da bu gayri muntazam durumu intizama irca etmek için 1956'dan sonra başlangıcını ve menşeyini zorlamalarla 19'uncu asra kadar geri götürmek ve o devirde Türkiye'de mevcut ve fakat yabancıların kurduğu eski bir muntazam Şûranın devamı şekline girmek mecburiyetinde kalmıştır. Hal böyle olmasına rağmen Türkiye Yüksek Şûrasının gayri muntazamlığı hakkında İrlanda Büyük Locasının Levhasını yine broşürden görmek mümkündür. Açıkça Türkiye Yüksek Şûrasının saf ve kadim masonluk olmadığı bildiriliyor.

Açık konuşalım : ne Türkiye Yüksek Şûrası ve ne de Büyük Locamız, bir çok gayretlere ve tanışmalara rağmen henüz tam ve mükemmel bir şekilde muntazam masonluk olarak kabul edilmemektedir. Büyük Locamız ancak İskoçya Büyük Locasının, broşürde yeniden takip ettiğiniz, tanzim merasimiyle Mayıs başından itibaren intizama girmiş bulunuyor. Bunu yıkmak, sadece Büyük Locamız için değil, Büyük Locamıza dayanan Yüksek Şûranın da bir daha geri gelmemek üzere gayrimuntazamlığını tescil etmek olacaktır.

Fakat ne yazık ki, Yüksek Şûradaki bazı kardeşlerimiz bunu bile bile yıkağı arzu ediyorlar. Neden? Çünkü :

1- Kendileri olumsuz inançlarından, masonik ilkelere uymayan fikirlerinden ayrılmak istemiyorlar.

2- Müstakil ve muntazam bir Büyük Locanın mevcudiyeti ile ken-

dileri için Türk Masonluğu üzerinde öteden beri tesis ettikleri usulsüz hâkimiyetin elden gideceğini görüyorlar.

3- Müstakil ve muntazam bir Büyük Locanın Türk Masonluğuna getireceği ilerilik ve dinamizm dolayısıyla halen değişmez şef durumundaki mevkilerini muhafaza edemeyeceklerini anlıyorlar.

Bütün bu arzular, görüşler ve anlayışlardır ki, bebeği daha doğarken boğmanın yolunu tutmuşlardır. Bunun için her türlü hazırlıklarını tamamlamışlardır. Fakat bebeği doğuran sizlersiniz, onun boğulmasına sizler rıza göstermeden hiç bir şey yapamayacaklardır.

Masonluk bir veya birkaç kişinin arzusuna göre yürümez. Masonluk hepimizin, hepimizin, bütün kardeşlerimizindir. Bir takım usul ve nizamlarımız vardır. Teşkilâtımız, müesseselerimiz vardır. Bunları bütün kardeşlerimizin namına sizler Büyük Loca olarak tanzim edersiniz. Seçtiğiniz Büyük Üstat da bunları korumakla mükelleftir. Bizde söz ve fikir hürriyeti vardır. Fakat kutsal bir topluluğun icabı kutsal bir disiplin de vardır. Bilhassa self-kontrol ve self-disiplin. Ayrıca gelenek ve göreneklerimiz de vardır. Her sözümüz ve her hareketimiz zarafetin timsali, karşılıklı hürmet ve samimiyetin birer güzellik âbidesi olmak gerek. Kaba sözler, kaba fikirler ancak kaba kuvvetin ham meyvalarıdır. Kutsal mâbedimizde Mason olgunluğuna ne kaba kuvvet, ne kurnazlık ve ne de klikçilik yakışmaz.

Büyük Üstatlık kutsal vazifesini adaylığını dahi koymadan bana sizler oylarınızla verdiniz. Fakat herhalde şahsıma haksız hücumlar yapılması için, izzeti nefsimi rencide edecek kadar ileri götürülen yakışsız sözlere muhatap olmam için, Masonluğa ve insanlığa sığmayan hitaplara ve hakaretlere mâruz kalmam için bu vazifeyi bana yüklediniz.....

Masonluk ancak, ateizmi, anarşiyi ve cehaleti tasvip etmez ve hiç bir suretle hoş görmez. Bunun dışında her şey masonik müsamaha çerçevesine girer.

İşte kardeşlerim, Masonluğumuzu görmek ve göstermek için Türkiye Büyük Locasının bu tarihî celsesinin müzâkerelerini açıyorum.

Sizlerden istediğim zahiri sebep üzerinde her hangi bir müzakere değildir. Bu geçen Ümumi Heyette halledilmiştir. Büyük Daimi He-

yetin de bu konunun mahlûl bulunduğunu tasvip eden kararı vardır. Bu karar broşürde de yer almıştır.

Müzakere edeceğimiz husus hakiki sebeplerdir.

Müzakerelerin dağılmasını önlemek ve neticelere ulaşmayı kolaylaştırmak için konuyu iki kısma ayırdım. Kıymetli irşatlarınızı şu yolda belirtmenizi rica ediyorum :

—1- Muntazam masonluğa ulaşmak için şimdiye kadar yapılmış olan çalışmaları tasvip ediyor musunuz? Ve aynı yolda mesaiye devamı uygun buluyor musunuz?

2- Yüksek Şûranın Büyük Locamız üzerinde hâkimiyet tesisine imkân vermeyerek Büyük Locanın Türk Masonluğu üzerindeki hükümlerliğini ve istiklâlini elde etmek için masonik mücadelesini tasvip ediyor musunuz?

Bu iki maddeyi ayrı ayrı müzakereden sonra varılacak netice ve varılacak kararlar bize yol gösterecek ve hareketlerimize kat'î bir yön verecektir. Ancak bundan sonradır ki, çalışmalarımızı Türk Masonluğu hayrına hızlandırabileceğiz....

Rafet Hakul B.: "...Eski Büyük Üstat bizi çağırdı, sizin nadim olduğunuzu, bu vesikanın verildiğini ve veren iki biraderin seçime gelmeyeceğini ve daha bir takım beyanatta bulundu. Ben ısrar ettim, bu iki birader vazifeye talip olurlarsa ne olacak, sualime karşı : Ben Büyük Üstat olarak söz veriyorum, vazifeye talip olmayacaklardır, dedi, bu vaziyete rağmen siz seçildiniz.

"Ben Süprem Konseyin adamı değilim, dereceleri dahi reddettim..."

O günkü müzakere Masonik olmadı, çekiç vuruldu, oldu bittiye getirildi, el ayak öpmelerle son buldu. Siz bugün burada söylediklerinizi o gün de söylediniz ve şu noktaya gelindi ki : Bir Mason benden yardım istedi, dediniz. Muhterem dediğiniz zatın ismini dahi ağzıma almam; bir insan Masonum derse Masondur, değilim derse değildir, düşmüştür.

"... Daimî Heyette Kaymakamın salâhiyeti yoktur, bu vesikayı veremez, Ankara Bölgesi kâğıdı ile vesika verilemez, hariçle muhabere edilemez; aynı zamanda kaydı yoktur demek de hakikate muhaliftir.

"...Ben o halde bile reyimi size verdim. Locamda yanlış hareket

edildiğini söylediler, Masonlukta beyaz kâğıt olmaz zannında idim; halâ da öyledir, o gün Süprem Konseyden bir zatın tazyikine karşı o tarafa vermedim.

"Biz o günden başladık, yeniden toplanmak istedik. Toplanıyoruz, ama bu bizim istediğimiz değil. Masonluk halâ broşürlerle filan meşguldür; bunlara sizin seçilmeniz sebep oldu; biz ne Süprem Konseyin adamıyız ve ne de kimseden direktif aldık, seçimin yenilenmesini istiyoruz. Masonluk için bu bir fedakârlık ise yapılması lâzımdır. çekilmeniz fikrindeyim ve Hatipten de kanunun müdafaasını istiyorum."

Rasim Adasal B.: "..... hepimiz şuur altı kompleksten kurtuluyoruz,,,,... camiamızı cehennemden arşı âlâya çıkmış kusursuz insanlar zannediyoruz. Ben kusurumu arayan ve tashih edenlerdenim, tarafsız konuşmuyorum: Kardeşlerim burada Ankara, İzmir, İstanbullu olarak bulunmuyoruz; derecelere de bağlı değiliz. Türk Masonu, dünya Masonu olarak bulunuyoruz, burada birbirimize gireceğiz, yazıktır. Masonluk ilerlemeğe başlamıştır; dışarıda Masonluğumuzdan çekinmiyoruz, hariçte mevkiinize tesir etmiyor... ne oluyoruz ki bölünmeğe doğru gidiyoruz? Bundan evvel seçimi yapmağa geldik, Ankara delegeleri olarak kendisine bu seçime girme dedik, fakat bu teklimimiz sırf kendisini harcamak istemediğimiz içindi.

"Yukarı çıktık 15 rey verildi, biz 17 Ankaralı, Necmeddine¹⁴⁰ verdik, vaktâki Nuri Pere Kardeşimiz Necdet Kardeşimiz lehine feragat edince, Necdet Kardeşimiz 44 reyle kazandı.

İzmirli İstanbullu Kardeşleri severim, vesika işini doğrudan doğruya suç olarak kabul ettiğiniz halde, niçin zamanında bu işi yapmadınız?....

"Burada, camiamızda Politikacılara 33. Derece verilmiştir. Şimdi ise politika değil de birisine bir vesika verilmiş diye izam ediliyor. Gazetelerle neşriyata devam ediliyor, işte asıl politika budur.

".....Çok müfrit hareketler yapıldı, hekimlerin belki en iyisi en yumuşığı olan Ekrem Tok Birader, yaşlı, içe dönük, muslin yolu arayan bir Üstadımızdır, bunu takdir etmeliyiz. Hüsnü niyetle hareket etmiş-

¹⁴⁰ Necmeddin Sahir Silan

tir, onun haleti ruhiyesini takdir etmemiş, bir sene Masonluktan çıkarmakla tecziye etmişlerdir.

"Seçime gelince : Benim kanaatimce seçim mualllel değildir, netice o gün kabul edilmiştir, istirahat ediyorum çok derine gitmeyiniz. iki guruba ayrılmış gibiyiz, Necmettin Sahir'e de büyük hürmetim vardır, Necdet Egeran, Necmeddin Sahir ve saire vicdanı ele alsınlar, bir komisyon kurulsun bu işi halletsin, bölünmeyelim; dünyada böyle şeyler olur, oralarda bir kaç tane Grand Oryan vardır, Türkiye'nin ise buna tahammülü yoktur, yakında umumi seçimler var, yine politikaya karışacağız, vicdanınızın sesini dinleyiniz, Türk Masonluğunu kurtaralım. Büyüklere gelince : Bizi tenkit etmesinler, biz de bir Profesörüz, bizi müsavi görsünler, yukarıdan emir vermesinler."

Enver Bakırcı B.: "... Bir vesika verilmiş suç mudur? ona da bir şey demem; İdeal'de henüz birinci derecede olan Kardeşlerimiz böyle bir vesikanın verilmemesini ileri sürdüler, Ekrem Tok söz aldı Büyük Üstat olarak bu işe vaziyet ettim, ben halledeceğim dediler. Bunun üzerine Samim Aksu Üstat müzakereyi kestiler, iş gazetelere aksettikten sonra Mahfilde asabiyet havası esti, Büyük Üstat yine: üzerimdeyim, bu mevzuu burada konuşturmayınız, ben halledeceğim dedi; ben de çekici vurdum, konuşturmam. Ekrem Tok Üstat sonra bizleri topladı : Bu suçtur, dedi, bunlar hakkında gereğini yaptım ve yapacağım, sizi temin ederim, yeni Daimi Heyette vazife almayacaklar... dedi, bu konuşmayı da Mahfilime arz ettim, bu hususta başka konuşma olmayacak dedim,

"Bundan sonra 2. 5. 1965 tarihinde seçilmişsiniz. Mahfilde heyecan başladı; Ekrem Tok Üstat : Ben mutabık idim, kabul etmeyecek idi, kabul etti, şaşırdım, dedi.

"Bu günkü izahatınızda Haysiyet Divanından bahsettiniz. Ben de temas edeyim : Zatı âliniz dinlenmeden karar verilmiş diyorsunuz. İki defa yazılı müracaat ettiniz, temyiz dahi ettiniz."

Kâmil Türeç B.: " Biraz önce verilen takrirler mevzubahis olsa idi sözler kesilmeyecekti; isminizin mevzubahis olacağı bu toplantıda, makamın bir yaşlı Üstada devrini istemiştik, olmadı... Durumuma temas edeyim : 3. Dereceden yukarısı ile alâkam yoktur, üst kademeler

ve Yüksek Şûra ile alâkam yoktur, kimsenin de adamı değilim, ve vicdanım ile konuşuyorum : Hitabenizde bu işlerin geçen heyette hallolunduğu, seçimden sonra hadiseler üzerinde durulduğu hususuna temas buyurdunuz, hatıralara müracaat edelim : Bu vesika verilince ve hariçte kullanılırken, her sabah Kur'an okuduğunu söyleyince Masonlukta infial oldu. Masonlar reaksiyon göstermediler, heyetten hareket beklediler ve buna dair bir iki Levha da geldi. Heyet işi takip ve tahkik ediyor diye sükûnetle beklenildi.

"Sükûnetimizi muhafaza ettik. Umumî Heyet toplantısında netice ortaya çıkacak dedik, bulamadık, yalnız Dâimî Heyet raporunda nahoş bir hadiseden ibaret bir bahis vardı, bu hal teessürümüzü artırdı. Refet Büyük Üstada 5 sual sordu, cevap aldık. Beşli bir takrir verilecek dedi, biz bu takriri bekledik; bu esnada siz bir konuşma yaptınız, bunları not ettim, beyaz kitabın tersimat kısmında noksan vardır, Büyük Kâtip ne kadar tutabilmiş ise ancak onu kaydedebilmiş... Ben aynen tuttuğum notları okuyorum, dedi ve okuduktan sonra : Beyanatınızı aynen tekrar ettim."

Büyük Üstat.: Bir kısmı doğru, bir kısmı yanlıştır.

Kâmil Türeç B.: (devamla) "Bu beyanatınızdan sonra Refet Üstadın dediği gibi oldu. Ertesi sabah bu mevzua avdet edilmedi, emri vaki oldu. Masonik bir ıstırap ile İzmir'e döndük, o gün yapamadığımız konuşmalar bu gün burada oluyor, seçim esnasında salona girilip çıkılıyordu. Bundan başka seçimlerde bir defa delegeler sayılır hesabı tutulur, çıkan rey pusulalarının bu hesaba uyması lâzımdır; bu yapılmadı. İşte bu durumda İzmir'e döndük. Benim parti ile alâkam yoktur, hepsi bence muhteremdir, bu vesikanın verilmesi ile, uyandırdığı 1948 den bu yana kendi iç âleminde çalışmakta olan Masonluk, hariçte siyaset alanına itildi, siyasî toplantılarda bahis mevzuuyuz, hattâ müftüler toplantısında: Camiler dışında Komünistlik ve Masonluk hakkında halkın aydınlatılmasına karar verilmiş....

"...Mütekabil düşüncelere hürmet ederiz. Aşağıda lokantada bir toplantı olmuştu, namzetliğinizin konulmaması bahis konusu oldu, size hitaben: Sizi tanımıyorum, alıp vereceğim de yoktur, sizden rica ediyorum namzetliğinizi koymayınız. Masonluk bu def'a bütün siyasi muhitlerde dinsiz ve imansız hale getirildiği bu esnada namzetliğinizi koymayınız, bir Haysiyet Divanından temiz çıkarsanız ilk tebrik

edecek kimse ben olacağım, dedim. Buna karşılık: Ben kendimi müdafaa edeceğim ve umumî havanın cereyanına göre hareket edeceğim, dediniz. Bu gün Masonluk haricî âlemde dün Milliyet Gazetesinde ve bir kaç gün evvel diğer gazetelerde âdeta bir sakız oldu. Çünkü cetvel pergel ve gönyeyi unuttuğunuz için oldu, bir büyüğümüzün bunları unutmamış olmasını temenni ederdim. Mayısta kapanan sözün devamı bu gündür, burası Büyük Loca ile Yüksek Şûra arasındaki meseleleri halledecek yer değildir. İki taraf arasındaki münasebeti kendileri halletsinler, bize aksettirmesinler.

"Burada Büyük Loca işlerini halledelim. Masonluk fedakârlık işidir, tanınmamız için emekleriniz geçti; fakat biz evvelâ Türk Masonluğu olarak başımızı önde tutalım. Masonluğa büyük hizmet etmiş bir Büyük Üstada yakışacak olan: Hakkınızda verilecek karara kadar bu mevkiden uzaklaşmaktır.

"Sizi rencide edecek bir söz söyledim ise özür dilerim."

Selâmi Işındağ B.: .....Çok isterdik ki bu suçu işleyen Birader Büyük Haysiyet Divanına verilsin. Bu olmadı, tolerans denildi, Masonik tolerans bu kadar büyütülmemelidir. Seçim sırasında söz verilmedi ve fikir hürriyetine riayet edilmedi, bu şartlar altında seçim Masonlukta değil hariçte dahi muallal sayılır. Siz Ekrem Tok Üstada adaylığınızı koymayacağınıza dair taahhütte bulunmuşsunuz.

Büyük Üstat : Benim böyle bir taahhüdüm yok, Üstadım.

Selâmi Işındağ B.: "Bir curcunadan ibaret olan eski Umumi Heyet toplantısında bir seçim yapılmış ve memnuniyeti mucip olmayan bir Büyük Üstat seçilmiştir. ....Beyaz kitaba gelince : Bu kitapta yalnız lehteki vesikalar vardır, aleyhle olanlar yoktur. Bundan sonra Localara ancak Polis tamimlerine benzer tamimler gelmiştir. Bugün Masonluğun en mesut veya en korkunç günü olacaktır. Bir Kardeşimiz: Tehdit mi ediyorsun? diyor. Bilakis buna ne hakkım ve ne de salâhiyetim var. İzmir bilhassa bu seçim neticesini kabul etmiyor. İki cephe vardır:

"Birinci cephe : Yapılan seçimi kabul etmiyoruz, Büyük Üstadı kabul etmiyoruz, anti Masonik buluyoruz, bu hal düzelmezse bütün emekler heba olacaktır.

"İkinci Cephe : Buna rağmen ısrar edip ayrılmayanların cephesidir. Fenalık gelecekse .bu ikinci cepheden gelecektir. Masonluğu seviyorsanız, düşmanlık hislerinin inkişaf etmemesini istiyorsanız, çekilmelisiniz."

Orhan Alsaç B.: Muhterem Kardeşlerim, bir defa şu hususu hatırlatayım: Masonluk Politikaya ilk defa bu vesika ile atılmadı. Masonluk evvelâ politikaya itildi ve ondan sonra bu vesika istenildi. Masonluğun bu vesika ile politikaya itildiği iddiası gayri samimîdir, doğru değildir. Bu vesikanın talibi aleyhinde politikada esasen Masonluk iddiası vardı. Biz Masonluğu Türkiye'de herkese anlatamadığımız müddetçe politikaya itileceğiz. Bundan evvel Daimî Heyet: Biz dinsiz, milliyetsiz, vatansız değiliz, bizim içimizden filancalar yetişmiştir, aksini iddia edenler hata ediyorlar demiş olsa idi, vesikaya hacet kalmazdı; benden de böyle bir vesika isteseler, verirdim.....

İsmail Paya B.: Herkes söz alırken : Kimsenin adamı olmadığını söylemekle başladılar. Mason hür fikirli adam demektir, kimsenin adamı olmayı esasen kabul etmem. On beş senelik Masonum, Dereceler ile de münasebetim yoktur. Masonluktan beklediğim de masonluktan ibarettir. Üstadı Muhteremlik gibi en çok söz söylemeğe ve şimşekleri toplamağa müsait yere seçilmeğe siz muktedir oldunuz. Mesele : Süprem Konseyle olan ihtilâfı izah etmek ve bu hususta yapılanları tasvip ettirip yerinde kalmaktan ibaret değildir. Verilen vesika ve bir de seçim gibi ortada iki mesele vardır, vesika meselesi seçimden evvel gelir, bunun verildiği ikrarınızla sabittir, fakat ikrar kâfi değildir, bir heyet huzurunda tahkiki lâzımdır. Seçilmiş olmak suçu ortadan kaldırmaz, bir suçlunun Mebus olması hali gibi. Seçilmiş olmakla suçtan teberri¹⁴¹ edilemez, hariçten iki numune gösteriyorum : Biri kendi hakkında tahkikat yapılmasını istedi, diğeri istemedi. İşte bu alını yerden kaldıramıyor.

Büyük Üstat: Benim alnım yerde değil, daima açıktır.

Ceİâdet Akyüz : ..... Bu vesikayı vermekle sizi suçlu görmüyoruz; zanlısınız; hakkınızda bir karar verilmiştir, meselenin tetkiki neticesinde beraat ettiğiniz takdirde başımızın tacısınız, bunlar yapılırsa ihtilaf kendiliğinden kalkacaktır.

¹⁴¹ teberri : ayrı tutma

Rauf Meleksoy: Bütün Biraderlerin birer ukdesi var : Vesika verilmekten dolayı değil, yıkıcı ve bozucu bazı gayretlerden bu ukde meydana geliyor, vesika verilmiştir. Matrikülde ismi olmayan bir Biradere verilmiştir. Bölge Üstadı olarak ben de verebilirim. Necdet Egeran Üstat, Türk Yükseltme Cemiyeti ikinci Başkanı olarak bu vesikayı vermekle Masonluk politikaya itilmiş değildir. Yakın tarihlerde, Şükrü Kaya, Tevfik Rüştü ve Hasan Saka'lar birer Mason idiler kendilerine ael'acele bütün dereceler verildi. Dış âlemde masonluk istismar edilirdi. Bu vesika verilmekle politikaya yeni itilmiş değiliz, Politika Mahfillerin içine Hakkı Şinasi Paşanın yaptığı muamele ile girer, yoksa bu vesika ile değil,,,,

Hayrullah Örs: "Büyük Üstadım, bu işin üzerinde çok düşündüm, bu iş bana bir bardakta koparılan fırtına olarak göründü. Masonluk hakkında yazılanlara bakalım. Her şey bizden çıktı; bu adam Masondur dediler, bu hadise neden bu kadar uzatıldı? 27 Mayıs'ta İstanbul Bölge Mahfili Üstadı idim. Mason dergisi dağıtılmak üzere geldi; bu dergide, o zaman Büyük Üstat olanın şahsî kanaatlarını gösteren zamanın Başvekilini ilâhlaştıran bir yazı vardı; 27 Mayıs'ta idarei örfiye varken bu hadise oldu; bu dergileri topladım ortadan kaldırdım; ben kimi kime şikâyet edebilirdim? Dergiyi Yüksek Şûra çıkarıyordu, bu siyasî makaleyi dergiye almak suç değil midir, kim takibata geçti? Kimse...

"Bu böyle iken bu kere verilmiş olan bir vesika için dünya ayağa kalktı. İstifanız mevzuun yeniden alevlenmesine sebep olacaktır.

Seçimde burada yoksunuz, benim reyim hilâfına seçilmiş olsanız dahi benim de Büyük Üstadımsınız. Burası ne kulüp ve ne de siyasî bir mahfildir, burada demokratik nizamı tabiiiz. Şûra böyle değildir; biz seçtiğimize hürmet ederiz, onun hakkında bir şey söyleyemeyiz.

"Selâmi Birader, aşağıda, Şûralara tamim yapacağız, onlar da Büyük Localarına bildirecekler ve Türkiye Büyük Locası ile münasebetlerini kesecekler, dediler. Masonlukta noksanımız çoktur, okumuyoruz, yalnız hikâyeler okuyoruz. Türkiye Masonluğunda gayri merfî Büyük Üstat ve Âmir Büyük Hâkimlere tabi değiliz, bir Kardeşimiz Masonluk millîdir dedi; amma millîlik muayyen şartlara tabidir; Müslümanlık gibidir, her yere girer, her camide namaz kılarız, fakat mutezileden isek camiden atarlar. 1908'de İstanbul'da Deli Fuat Paşa

Konağında bir Mahfili Kebir kurulmuştur. 31 Mart vak'asından sonra siyasî tazyiklerle bir Prens, Şûrayı Âliyi ve Şûrayı Âli de Büyük Locayı kurmuştur, o zamandan beri bunun ıstırabını çekmekteyiz. Büyük Üstat mevkiinde durdukça kendisine karşı bu şekilde konuşulmaz, burası mabet ise, ki biz mabet diyoruz, amma ne derece itibar ediyoruz bunu bilemem... Vesikanın verilmesini hata olarak telakki etseniz dahi, bundan evvel kasten yapıldığını arz ettiğim neşriyata karşı hiç bir hareket gösterilmediği halde, bu kere yapılan aksülamel neden bu kadar büyük oluyor, bilemem."

Fikret Çeltikçi: ..... fakat merî hükümler ve Masonluğun verdiği terbiye icabı dolayısıyla, muaheze¹⁴² edilemeyecek olan Üstadı Muhterem ve Büyük Üstattır. Bütün Dünya Masonluğunda esas: Hasta ve ölüm derecesinde değilse ve mecburî resmi vazife yoksa, davete icabet edilmesi zarurîdir; bu toplantının sebebi kendilerinin bu günkü beyanlarından anlaşılıyor ki, kendileri bir şey anlatmak istiyorlar, davetin sebebi ve konumuz budur. Binaenaleyh burada ne bir takrir verilebilir ve ne de bir takım arzular izhar edilebilir. Benim Masonluk anlayışım budur. Biz mason olarak başkasının fikrine müsamaha ederiz, başkalarının da bir fikri vardır, bu fikirlerin çatışması sonunda bir netice tecelli eder ve Necdet Egeran seçilmiş bulunuyor. Seçildikten sonra da her şeyin bitmesi lâzımdır, bu çekicin kudretini kabul edelim, Kardeşlik Müessesesi kendiliğinden tecelli edecektir. Bu mesele- nin haline burada karar verilmeli, hariçten müdahale edilmemelidir, Ben yukarıda da vazife aldım, o iş başka fakat orasının müdahalesi lüzumsuzdur; biz sükûnete muhtacız, Seçilmiş olan Biraderin elinden çekici almak kendisine tecavüzdür, telkin yapmayalım.

Galip Menteşe: "Kardeşlerim yaşlı bir Mason değilim, insanlık ummanından nefsim bir iki inci edinmeğe çalışıyorum, büyüklere bir çok şeyler öğrendim, fikirleriniz ve kanaatlarınız muhteremdir, bazı anlatacaklarım var, ona göre karar veriniz. Bir kaç zamandan beri hadiseler cereyan ediyor ki kanaatlarım yanlış mı diye düşünüyorum, başta ketûmiyet geliyor. Büyük Locanın müzakeresi teferruatıyla bir dergide intişar ediyor. Ankara'dan dün akşam İstanbul'a gelirken yolda rastladığım bir haricî ve siyasi parti mensubu : «Gidiyor musunuz? Yaranmak için başınızdakini atacaksınız değil mi?» dedi.

¹⁴² Muâheze: azarlama, paylama, darılma.

"Bizde Üstadı Muhterem ve Üstadı Azam duçarî tarîz¹⁴³ ve taarruz olamaz; her an sözünüzü kesebilir ve icab ederse Mahfili dağıtır.

"Eski Üstadı Azam¹⁴⁴ bu salahiyetini kullandığı için bir sene devam etmemesine karar verilmiş. Bu gün de makam mütemadiyen tecavüz ve taarruza maruz kalıyor. Localarda dahi fikirlerimi ve kanatlarımı söyleyeceğim, fakat neticede aksi tezahür ederse itaat ve iltihak edeceğim. Büyük Üstat namzetliğini koymadı, buna rağmen kendisini seçtiler o da kabul etti. Bütün kıymetleri ve kaideleri inkâr eder bir hale geldik, dış obediensların bizi tanınması benim için ikinci derecededir. Ben bu kadar insanı bu derece sevebilmek için Mason oldum, bana bu zevki ve Masonluğa bu kadir ve kıymeti veren Masonluğa konulmuş olan kaidelerdir ve bu kaidelere gösterilen riayetir.

"Masonlukta doğduğum zaman Yükseliş Locası, Yüksek Şûra hi-mayesinde idi ve Büyük Locaya da bağlı idi. Bir Yüksek Şûra mensubu Locaya gelince, Üstadı Muhteremden çekici alır ve dilediği gibi idare eder, teftiş eder, tenkit ederdi. Biraz tetkik ettim, bu Türkiye Şûrasının Masonluğa hizmeti çoktur, başta öyle kurulmuştur, Şûra Maşrıkı kurmuştur, salâhiyetlerinden bir kısmını devir etmiştir. Sonra Büyük Maşrık uyumuş fakat Yüksek Şûra uyumamış ve zamanı gelince bu günkü Büyük Locayı kurmuş. İki Biraderimiz, Zühtü Veli-beşe ve Fikret Celtikçi kampanya açtılar, Büyük Locanın serbestliğini ileri sürdüler ve neticede bir Konkordato akdedildi. Türkiye'de Masonluğun hakimi Büyük Locadır, kendisinin fevkinde bir kudret tanımaz. Yüksek Şûra da kendi sahasında böyledir. Bir Masonun Büyük Loca tarafından Masonlukla alâkası kesilirse, Süprem Konsey ile de alâkası kesilir, amma aksi kazıye mümkün değildir.

Ekrem Tok Üstat: Türkiye Büyük Locası Büyük Üstadı vazifesini ifa şeklinden dolayı bir sene cezalandırılmıştır, Büyük Üstat Kaymakamlığı hakkında ceza tatbik edilmiştir. Büyük Üstat hakkında neşredilen matbu mektup, Âmir Hakimi Azam tarafından gönderilen bu mektup muhtevası suçtur, ceza muhakemesine verilirse suç delili olur.....

¹⁴³ Duçar-ı ta'rîz: taş atılmaya uğratma.

¹⁴⁴ Ekrem Tok

Reşat Atabek: "Bu yaz bir toplantımızı müteakip sizi ve Grand Komandörü ziyaret ettik, Masonluğun bütün münasebetlerinin temel hükmü sevgi ve saygıdır, ikincisi ise Masonluğun isyan edemezliği- dir. Halen ortada iki anlaşmazlık var gibi görünüyor, biri Grand Loj'la Süprem Konsey'in münasebetleridir, ikincisi ise sizin seçiminiz meselesidir. Bu meyanda Daimî Heyetin bir kararı ve Grand Komandörün beyanı mevzua biraz daha ateş ve alev getirdi. Masonlukta bir ihtilâf vardır fakat bu ikili değil üçlüdür, bir grup Süprem Konseyi, diğeri Grand Metri ve bir üçüncüsü ise Uykuyu tercih edenlerdir. Fikrimi izah edeyim :

- 1- Grand Komandörün ve Yüksek Şûranın Büyük Loca işlerine karışmasına muhalifiz,
- 2- Yüksek Şûranın Loca açmasına muhalifiz,
- 3- Grand Loj'un Konkordatoyu feshetmesine muhalifiz.

"Bu problemlerin çıkış ve hallediliş noktasını sizinle görüşmemizde göstermiş idiniz, bu da Umumî seçimlerden önce Grand Loj Umumî Heyetini toplayıp burada bu meselelerin halledilmesi idi. Bu günkü toplantı işte bu vaadinizin icabıdır. Size bu yüzden teşekkür ederim. Fikrimce Masonluk parçalanmamalı, üst makamlar hürmetten uzak kalmamalıdır ve hem Süprem Konseye hem Grand Loj'a yemin etmiş, yani iki yemini de yapmış olanlar, bunlardan birini tercihe mecbur bırakılmamalıdır. Aksi takdirde bir gurup uykuya girecektir, buna meydan verilmemelidir. Bu gün 27 Mayıs şarkısı kalplerimizde terennüm ediyor¹⁴⁵: bir birimizi kırmayalım."

Şekûr Okten: Masonluğa yeni intisap etmiş olan Kardeşlerimin yüzlerine bakamıyorum: Ortada paylaşılamayan nedir? Bize anlatın diyorlar, cevap veremiyorum. Masonluk parçalanır, diyorlar sebep nedir? Seçimi beğenmediğimizi söylüyoruz; bu, baş ister gibi bir vaziyettir; seçime, seçim esnasında itirazlar yapılır ve sonra elde edilen neticeye itibar olunur. Bu seçimin neticesini ancak, seçilen, kendisi takdir eder, kimse çekil diyemez. Nizamname bu hakkı bize vermemiştir. On bir ay evvel bir partinin kongresi başlamış, oraya bu albümün sahifesini veren ve asıl bizi siyasete sokanı neden cezalandırmıyorsunuz? O sahifeyi ve o resmi vereni bulunuz, daha dün halâ o sa-

¹⁴⁵ "Olur mu, böyle olur mu?/ Kardeş kardeşi vurur mu? (C.L.)"

hife ile, bu sefer başka bir partinin, propaganda yaptığını gördüm; bunlarla neden meşgul olmuyoruz, kardeşlerim yeniden kendimize söz getirecek hadiselerden kaçınalım. Ulus gazetesi albümdeki resimlerden bir tanesini almış neşrediyor, asıl mesele bu kâğıdı vermektir. Bana resimli sahifeyi getirdiler, bu sahifelerin kopyaları kaldırımlarda dolu, yine bizim içimizden, bizi siyasete alet etmek isteyenler, o parti kongresinde namzedi seçtirmemek için bu sahifeleri dağıtmışlar, bir parti kongresinde parti başına seçilecek zatın seçilmemesi ve onun yerine bir gericinin seçilmesi için bu sahifeyi dağıtmışlardır. Kardeşlerim bu memleket gericilerin değil ilericilerin elinde olmalıdır. Bahis konusu olan zat hakkında bölgelerin Ünite halinde oldukları zaman zarfında tahkikat yapılmış, bu zat Masonluğa alınmış. Üniteler müstakilen hareket ederdi. Ankara'nın İstanbul'dan, İstanbul'un İzmir'den haberi yoktu. Bu sebeple vaki tekris Locanın kartlarına işlenmiş, aradan zaman geçmiş bu zat devam etmemiş. Loca içinde gerekli işlem yapılmış ve Ünite lağvedilip Büyük Loca evrakı da İstanbul'a geldiği zaman bu kayıtları getirmişler, ancak o tarihte Localarda kimler mevcut ise o azanın kayıtları gelmiş. Bundan dolayı bu zatın Büyük Locada kaydı yok... Bütün mesele bundan ibaret. Bu hadiseler çıkınca bir cihetten müteselli oldum, fakat bu vesikayı aldıktan sonra o zatın, :Ben Mason değilim, dindarım, diyeceğini bilemezdim.

Şimdi bu yapılmış olan seçimi bozarsanız bütün Localarda bundan sonra ne Üstadı Muhterem ve ne de muvazzafın¹⁴⁶ kalır.... Bir Kardeşimiz ben iki tarafa da yeminliyim dedi. Evet öyledir. Ama asıl olan Büyük Locaya karşı olan yemindir. Diğer yemin fer'idir¹⁴⁷ ve ancak Büyük Locaya karşı olan yemin muteber olduğu müddetçe hüküm ifade eder"

Orhan Alpyörük B.: "Ortada üç fikir var :

1- Sizin verdiğiniz vesika dolayısıyla zan altında bulunmanız ve bu zan üzerinizden kalkıncaya kadar bu işin tahkiki ile karara bağlanması lâzımdır.

2- Büyük Üstadın yapmış olduğu bu iş normaldir ve seçilmiş olması da bir terbiyedir,

¹⁴⁶ Muvazzafın: vazife verilmiş kişiler.

¹⁴⁷ Fer'i: asılla ilgili olmayan, ikinci derecede olan.

3- Süprem Konseyin müdahalesi meselesi hakkında bir karar verilmelidir.

"İlk iki kutup arasında nötr hat vardır, bunlar hadisenin mülâyemetle¹⁴⁸ Masonik ilkelere uygun ve iki tarafı da tatmin edecek bir şekilde, birliğimizi bozmayacak mahiyette halledilmesini isteyenler vardır.

"Şûra konusuna değineyim : Yüksek Şûra Türk Masonluk âleminde hizmeti geçmiş bir müessesedir. Biraderleri de bizim Biraderlerimizdir; her biri takdire değerdir, ancak son hadise Yüksek Şûranın Konkordatoya riayet etmemesi şeklinde tecelli etmiştir. Bu mesele burada kapanmalı, gelen bu yazı, tarihî vesika olarak, bir zamanlar Süprem Konseyin zihniyetini ifade eden bir vesika olarak kalmalıdır. Süprem Konseyin 1957 de camiamızı toplamak hususunda hizmeti vardır, bu müdahaleyi o hizmete bağışlayalım ve unutalım. Biraz evvel de söylendiği gibi: Reye müracaat olunur ve ekseriyete tabiiyet edilir, denildi. Fakat bu meyanda bir gurup daha var ki, nötr kalmak ister. Ben telif taraftarıyım, burada bir tarafın ekseriyeti ve ötekinin ekalliyeti bizi badireden kurtaramaz, hayatî kararı vermek Zatı Üstadanelerine aittir. Badireden bizi kurtaracak şahsiyetinizdir, sizden istirham ediyorum camiamızın sükûna kavuşmasını temin buyurunuz."

Vahdet Gün B.: Söz alan bazı kardeşlerim umumiyetle bitaraf olduklarını veya siyasî bir partiye mensup olmadıklarını söylediler, ben bir partiye mensubum, beni böylece dinleyiniz. Mason camiamız 60 sene yetkisiz çalışmış, bir ses çıkmamış, şimdi verilen bir vesika dolayısıyla verenden yetki arıyoruz. .... Ben muhalif siyasi partidenim; buna rağmen talep edilen bu vesikayı ben de olsam verirdim, çünkü taassubun değil açık fikrin kazanmasının muvaffak olmasını isterdim.

Hacopulos B.: .... iki hadise var. Biri belge, ikincisi ise seçimdir. Belge seçimden evveldir, ve seçimden evvel de konuşuldu. Sonra seçime geçtik ve seçimi bu hadiseyi bilerek yaptık, sizi seçtik. Hadise seçimden sonra olsaydı biz sizi sigaya çekerdik¹⁴⁹, fakat seçimden ev-

¹⁴⁸ Mülâyemet: uygunluk, yumuşak huyluluk.

¹⁴⁹ Sigaya çekmek: Mecaz yoluyla istintak ve isticvap etmek, sorgu sualde bulunmak (Tarih Deyimleri ve terimleri Sözlüğü)

vel bu hadiseyi biliyorduk, ve buna rağmen karar verdik, seçtik. Verdiğimiz karar karardır. Şimdi rücu mu ediyoruz? Bu hareketler bundan sonra kimsede vazife almak cesaretini bırakmaz; iskat gibi kötü bir emsal yaratmayalım.

Fethi Erden B.: .....Ekrem Tok Üstat bütün selâhiyetlerini kullanarak «emrediyorum» diyebilirdi, fakat demedi, ricalarda bulundu. Bu mevzuun üzerinde daha fazla konuşmayalım dedi. Şimdi bunun sebebi ne güzel anlaşılıyor. Bu muhterem Üstat bu günleri ve akibeti o zamandan görmüş, ve buna meydan vermemek için o yolda hareket etmiş. Şimdi önümüzde şu mesele var: Yüksek Şûranın konkordato hükümleri hilâfına vermiş olduğu bu kararları ve müdahaleyi kabul edecek miyiz, etmeyecek miyiz? Bunu tesbit edelim. Müdahaleyi ya kabul edelim veya etmeyelim. Bu noktaları neticelendirelim.

Büyük Üstat: Başka. söz isteyen yoksa celsenin başında arz ettiğim noktaları bir karara bağlayalım.

Halit Arpaç B.: ..... Bu celsede konuların reye vazedilip karar alınmamasını, bu celsede hata ve sevaplarımızın münakaşa edilmiş olması ile iktifa edilmesini temenni eyledi.

(Bu sırada sütunlardan bâzı kardeşler Büyük Üstada koşup oylamaya gidilmemesi için ricada bulundular).

Tarık Ziyal B.: Büyük Locanın Yüksek Şûra himayesinde ve onun müdahalesi ile çalışması katiyen bahis mevzuu olamaz. Büyük Locamız tamamen müstakildir ve muntazamdır, ve bu yolda devam edecektir.

Büyük Üstat: Sizleri 5 saat devamlı olarak ve büyük dikkatle dindim. Söz isteyenlerin hepsi deşarjını yapmış bulunuyor. Lehte ve aleyhte konuşuldu. Hepimiz birbirimizin fikirlerine hürmet etmeğe mecburuz. Ancak hakkımdaki bazı ölçüsüz sözler beni hem üzdü hem de pek çok uyardı. Masonluğumuzun umumî durumu hakkında düşüncelerimde yanıldığımı anlamaktan dolayı çok memnunum. Kendi hareket tarzım için en doğru kararı bizzat vereceğimden emin olabilirsiniz. Bu kararımı verirken burada yapılmış olan bazı konuşmaların tesiri altında kalmayacağım. Zamanı gelince kendi içimdeki saf masonluğun sesini dinlemek, kararımın kesinliğine kâfi gelecektir. Umarım ki, şimdiye kadar yaptığımız çalışmalar ve Türk Mason-

luğuna vermek istediğimiz istikâmet hiç değilse ekseriyetin tasvibine mahzar olmuştur ve bu yolda devam edilecektir.

(*Ekseriyetin tasvip sesleri*)

Şunu da hatırlatayım ki, ne bugün ve ne de yarın Yüksek Şûranın Büyük Locaya hakim olmasını asla kabul etmemek lâzımdır.

(*Ekseriyetin tasvip sesleri*)

Tekrar edeyim, beni uyardığınız için hepimize teşekkür ederim. Celseyi ritüele uyararak kapayacağım.....

☆☆☆☆

Yüksek Şûr'adan Türkiye Büyük Locasına 531.00/294 No. lu Mektup, Selâmi Işındağ Kardeşin Şikâyeti ile Ekrem Tok Büyük Üstadın Savunması. (BELGE NO. 62 ¹⁵⁰)

A. Mektup:

İstanbul, 30 Ekim 1965

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları

Büyük Locasına

Pek Muhterem Kardeşler,

1.- Siyasetten daima uzak kalması icab eden Mason topluğumuzun, siyasî cereyanlara sürüklenmesine kayıtsız kalmak, Masonluğun temel umdelerine, mevzuatına ve mukaddes geleneklerine aykırı fiil ve hareketlerde bulunmak ve binnetice biraderler arasında huzursuzluk ve endişe yaratmak suretiyle Masonik suçlar işlemiş bulunduğu, bir biraderin şikâyetnamesinde bildirilen, Yük. Şûramız üyelerinden 33 dereceli Ekrem TOK B. hakkında, Umumî nizamnamemiz hükümleri uyarınca seçilen bir Heyet tarafından ilk tahkikatı yapılarak muamelehin muhakeme edilmesi lüzumuna ittifakla karar verilmiştir.

Bunun üzerine, 13 Haziran 1965 tarihinde toplanan Yüksek Şûra, şikâyetnameyi, tahkik heyeti raporu ile şikâyet edilenin müdafaanesini tetkik ettikten ve hadiseleri bizzat gören tanıkların ifadelerini birer birer dinledikten sonra, Bü. Umumi Hatibin kanuni mütalâasını

¹⁵⁰ Arşivlerimiz İçinde 1965 Olayları, Nafiz Ekemen

da alarak Umumî Nizamnamemizin 204 ncü maddesinin B. fıkrası gereğince Ekrem TOK B.'e bir yıl müddetle «Masonluk hak ve hizmetlerinden mahrumiyet» cezası vermiştir.

2.- ETİLER Aeropajı üyelerinden 29 dereceli Enver Necdet EGERAN B.'in de :

Kendi locasında eski bir üye olan bir Siyasî Parti yöneticisine, sırf politik davranışında başarısını sağlamak maksadıyla ve bilhassa Mason olduğunu yakinen bildiği halde, 14 Kasım 1964 tarihinde, selâhiyeti dışında, yani meriyette bulunan Mason nizam ve teammülleri hilâfına, ortada bir Büyük Üstat ve o zaman meşru olan bir Daimî Heyet mevcut iken onlara hiç danışmadan gûya teşkilâtımızda kaydı bulunmadığına dair tek imzasıyla sahte bir vesika vermiş olması suretiyle Masonluk vakar, şeref ve haysiyetine yakışmayacak derecede bir suç irtikâp ve binnetice topluluğumuzu siyasete sürüklemiş olduğu; bundan başka, Türkiye Büyük Locasının 1 ve 2 Mayıs 1965 tarihlerinde yapılan ve bir çok yönlerden muallel olduğu belirtilen toplantıları sonunda seçim neticesini de, teemmülsüz¹⁵¹ kabul ederek Büyük Üstatlığı haksız yere işgal ettiği yolunda bir takım Masonik hata ve suçları işlemiş bulunduğu, iki birader tarafından usulü veçhile Yüksek Haysiyet Divanı Başkanlığına ihbar ve şikâyet edilmiştir

Bu şikâyetler üzerine, Umumî Nizamnamemiz hükümlerine uygun olarak Yüksek Haysiyet Divanınca teşkil olunan Mahkeme Heyeti muhtelif tarihlerde toplanarak şikâyetleri tetkik etmiş ve Enver Necdet EGERAN B.'den savunmasını talep etmiş, fakat mumaileyh Mahkemenin selâhiyetsizliğini ileri sürerek bir müdafaaname yerine kendisinin tek imza ile Remzî Localara yollamış olduğu 7 Haziran 1965 tarihli olup Masonik edebiyatta hiç eşine rastlanmayan ve totaliter bir zihniyetin anti-masonik ifadelerini taşıyan bir mesajı bir kaç satırlık not ilâvesiyle yollamıştır.

Yüksek Mahkeme Heyeti Enver Necdet EGERAN B.'in selâhiyetsizlik iddiasını ittifakla reddederek gıyabında muhakemesine devam etmiş, şahitlerin ifadelerini ve müddeiumuminin iddianamesini dinledikten sonra, 25 Ağustos 1965 tarihinde akdettiği gizli oturumunda Enver Necdet EGERAN B.'in masonik suçlar işlemiş ol-

¹⁵¹ Teemmül: iyice, etraflıca düşünme

duğunu sabit görerek Umumi Nizamnamemizin 204 ncü maddesinin C fıkrası gereğince Masontuktan tard ve ihracına temyizi kabil olmak üzere ittifakla karar vermiştir. İşbu mahkeme kararı karşı tarafa tebliğ edilmiş ve Enver Necdet EGERAN B. tarafından da süresi içinde temyiz edilmiştir. Mezkûr temyiz lâyihası dahi Umumî Nizamnamemizin 114 ncü maddesine uygun olarak Yüksek Şûra İdare Encümeninin temyiz heyeti sıfat ve selâhiyetiyle yaptığı 20.9.1965 tarihli toplantısında tetkik edilmiş ve lâyihada serdedilen müdafaaların yanlış tefsirlere ve tevellere dayanan mesnetsiz bir takım mütalâalardan ibaret olduğu tesbit edilerek bunlardan hiç biri kabule şayan görülmediğinden, Yük. Haysiyet Divanı Mahkemesinin mumaileyh hakkında vermiş olduğu, Masonluktan tard ve ihraç kararı İdare Encümeni tarafından ittifakla tasvip ve tasdik edilmiştir. Bu suretle kesinleşen ve ilgililere tebliğ edilmiş bulunan işbu kararları aramızda, mün'akit 21 Nisan 1957 tarihli Konkordato uyarınca üzüntü duyarak bilgilerinize arz ediyoruz.

Bilvesile Kardeş sevgi ve saygılarımızı sunarız.

Hâ. Bü. Âmir

Hazım Atıf Kuyucak İmzası, Türkiye Yüksek Şûrası Mührü

Bü. Um. Kât. Şan. Muhiddin Osman Omay İmzası

Büyük Umumî Kâtip Mührü

B - Selâmi İşındağ B.'in Şikâyet Mektubu:

Türkiye Yüksek Şûrası Sayın Başkanlığına

Pek Mün. Pek Muk. Hâ. Bü. Â. ve Bü. Um. Müf. Üs.

Yüksek Şûranın Amil azalarından Ekrem Tok Umumî Müfettiş, Türkiye Büyük Locasının 1 ve 2 Mayıs 1965 tarihli toplantısında :

1- Daimî Heyetin raporunda yazılı : (Son bazı olayların açıkça ispat etmiş olduğu gibi, bu durum, camiamızı bazı nahoş neticelerle karşı karşıya getirmek tehlikesini göstermektedir) ibaresinin aydınlatılmasını ve müzakeresi için delege BB,'in söz istemelerine karşı ayağa kalkarak yüksek sesle «Bu mes'elenin konuşulmasını istemiyorum. Sizlere rica ederim, yalvarırım, yanaklarınızdan, ayaklarınızdan öperim. Konuşursanız ben ölürüm, buradan ölüm çıkar. Hiç kimseye söz vermiyorum. Celseyi kapıyorum. Yarın sabah saat onda gelirsiniz»

diyerek oturuma son vermiş bu suretle Masonluğun temeli olan söz hürriyetine tecavüz etmek, Masonluk vakar ve şerefine aykırı konuşmak suçunu;

2- Enver Necdet Egeran Birader Büyük Loca toplantısında delege ve sami¹⁵² BB. huzurunda «Kendisine müracaat eden Hikmet Turat Biraderin isteği üzerine, bir kardeşe yardım etmek maksadıyla Süleyman Demirel'in Türk Yükseltme cemiyetinde kaydı olmadığı hakkındaki vesikayı kendisinin verdiğini ikrar ve itiraf etmesi üzerine bu mes'ele hakkında konuşmak için söz isteyen delegelere, ezcümle Refet Hakol Biradere söz vermemek suretiyle ikinci def'a söz hürriyetini bozmak suçunu;

3- Büyük Loca toplantısından evvel Muhterem Localar Üstadı Muhteremleri ile bazı Üstatları toplayarak (Süleyman Demirel Biradere Türk Yükseltme cemiyetinde kaydı olmadığı hakkındaki vesikayı Enver Necdet Egeran Biraderin verdiğini kendisine ikrar ve bunun bir kusur olduğunu itiraf ve bir daha böyle bir şey yapmayacağını vaat ederek af dilediğini ve kendisinin de affettiğini, bu mes'elenin böylece kapanmasını istediğini söylemiş, Enver Necdet Egeran Biradere Büyük Üstatlığa namzetliğini koydurmayacağını vaadediyorum) demesine rağmen Büyük Loca toplantısında Enver Necdet Egeran Biraderin namzetliğinin konulmasını sükûtle karşılayarak Üstadı Muhteremleri iğfal suçunu;

4- Büyük Üstat seçiminde beş müstenkif rey çıktığı, gerek Localar Umumi Nizamnamesinin 56 ıncı maddesi hükmü, gerekse Mason temülleri, istinkâf halinde seçimin yenilenmesini âmir olduğu halde Enver Necdet Egeran'ı Büyük Üstat ilân ve Büyük Üstat makamına is'ad ederek Masonluğun esaslarından olan fazilet, adalet mefhumlarını çiğnemek suçunu; işlemiş olduğundan kendisini şikâyet eder, hakkında Yüksek Şûra Nizamnamesinin ilgili maddelerinin tatbik edilmesini dilerim.

Şahit listesi ilişik olarak sunulmuştur.

Kardeş sevgi ve saygılarımın kabulünü rica ederim.

18 Mayıs 1965

Yüksek Şûra Âmil azasından Selâmi İşındağ

¹⁵² Sami: dinleyici

Şahit Listesi:

1. Mukbil Gökdoğan
2. Fethi Erdem
3. Antuvan Zoletti
4. Muhsin Türen
5. Edip Seydi
6. Cemal Gücü
7. Tarık Ziyal
8. Fuat Aydemir
9. Viktor Alfandari
10. Ali Ratip Dinçer .
11. Reşad Atabek.
12. Burhanettin Erilkut

C- Önceki Büyük Üstat Ekrem Tok B.'in Savunması:

Türkiye Yük. Şûr. B. Umumî Kâtipliğine;
Pek. Mün. ve Pek Muk. Bü. Um. Müfettiş Üstadım,
29. 5. 1965

Hakkımdaki şikâyetten bahisle, bana yazı ile cevap vermekliğimi âmir bulunan 27 Mayıs 1965 tarihli ve No.321.04/181 yazınızı aldım ve cevabını takdim ediyorum.

Türkiye Bü. Locası Umumî Heyeti toplantısında okunan Daimî Heyet raporunda da zikir edildiği veçhile, bir eski biradere verilen bir vesika dolayısıyla bütün camiamızın üzüldüğü bir vakıadır. Bu üzüntünün en büyük kısmını da o zamanki Büyük Üs. sıfatıyla tabii olarak bizzat ben çekmişimdir.

Umumî heyet toplantısında, raporun bu hadiseye ait kısmının okunmasından sonra, söz alan, o zamanki Bü. Üs. Kaymakamı, hadisenin cereyanını, açıkça izah etmiştir. Kaymakam biraderin bu konuşması sonunda, ben de «hadisenin cereyanı hakkında Büyük Lo. olarak biz de, Muh. Lo.'lara, kâfi derecede izahat vermiştik,» diye söze

başlayıp «böyle bir vesikanın verilmesini o zaman doğru bulmadığımızı bir tamimle de arz etmiştik» dedim. Filhakika o eski birader, (1954) senesinde Ankara (Ünite) Büyük Locasının faaliyette bulunduğu sıralarda, mesleğimize girmeğe talip olmuş ve kendisi, Mesut Gün Üstadımızla diğer iki üstat tarafından teklif edilmiştir. Ancak bir sene sonra da, Bilgi M. Lo.'sına kabul edilmiştir. Ünite Büyük Localarının ilgasından sonra, bu kayıtlar, Büyük Locaya intikal ettirilmemiştir. Ankara lokalinin bir köşesinde kalmıştır. Ne Ankara bölge Mahfilinde, ne Bilgi Muh. Lo.'sında buna dair hiç bir kayıt bulunmadığı gibi, Bü. Lo.'mız matrikülünde de, ne teklifname, ne tasvipname, ne tekris, ne istifa ve saireye ait hiç bir kayıt bulunmadığından, ilk neşrettiğimiz bir tamim ile bütün Muh. Lo.'lara bunu bildirmiştik. Ankara'dan gelen bir muhterem B.'imiz, bu eski B.'in tekrisinde bulunduğunu bildirmesi üzerine Bü. Lo.'mız tarafından Daimî Heyet Üyelerinden Avukat Hulûsi Selek, Halit Arpaç ve Saffet Rona Üs.'larımız Ankara'ya gönderilmiş, ve orada yapılan tetkikler sonunda, yukarıda arz ettiğim gibi, bu Ünite Bü. Lo.'sı evrakı bulunup, hakiki durum gün ışığına çıkarılmıştır. Bir Kalfa olarak, Türkiye'den ayrılıp Amerika'ya giden Süleyman B., aradan geçen dokuz sene içinde hiç aranılmadığından kendisinin kaydının silinmiş olacağını tahmin etmiş olacak ki, mesleğimiz hakkında da fazla bir bilgisi olmadığından böyle bir vesika istemiş olduğunu tahmin ediyorum.

Bu sıralarda, Pek Mün. ve Pek Muk. Â. Bü. Hakim Üs.'mızla, bir Şûra toplantısı arasında benimle görüşerek verilmiş olan bu vesika hakkında yapılan tamimin ve alınan tedbirlerin kâfi olduğunu ve bunu uygun bulduğunu ifade buyurmuşlardı.

Bir vesika verilmesini ben de tasvip etmemekle beraber bu muhterem zatın, bir yazı ile (Türk Yükseltme Cemiyeti) İkinci Başkanlığından, kaydının bulunup bulunmadığının sorulmasının, cevapsız bırakılmasını, belki de mümkün olamayacağını da, sonradan düşünmüş bulunduğunu da ifade etmek isterim. Çünkü (Türk Yükseltme Cemiyeti) Kanuna göre kurulmuş bir Millî Cemiyettir, böyle bir talep, Vilâyet kanalı ile yapılp, bizden bilgi istenilebilirdi zannediyorum. Mamafih, (Kayıtlı değildir) diye verilen yazı da, o zamanki bilgiye göre yanlış sayılmamalıdır, çünkü Bü. Lo.'da dahi bir kaydı yoktu. Bu izahattan sonra Bü. Lo. Umumî Heyetindeki olaya geliyorum. Büyük Üs. Kaymakamı, durumu olduğu gibi izah ettikten ve kendisine, bu

işi yaptırmak için teklifte bulunan ve imzasını alan biraderimizden bahsettikten sonra; meselenin anlaşılmamış tarafı kalmadığı için; bu gün mühim bir devlet makamını işgal eden, bir eski B.'mizi de ilgilen-diren bu hadisenin, umumî heyette daha fazla konuşulmasının fayda-lı olamayacağını düşündüm, ve elimdeki çekicin verdiği selâhiyete dayanarak, söz vermemeğe karar verdim. Esasen sadece Rafet Hakol Kardeşimiz söz istemiş bulunuyordu. Bu sıradaki konuşmamda, Ma-sonluğun yüksek menfaatlerinden ve kendisi aramızda bulunmayan, bu günkü bilgimize göre de hâlâ Refik derecesinde bir Ma. olması icap eden bir zatın haysiyetini de düşünerek, ve siyasetin tam içine, istemeden düşmemekliğimiz için bu mevzuda münakaşa yapılmasını muvafık bulmadım, hattâ zararlı gördüm. Bu arada hem bu dileği, Ma.'luğun yüksek menfaatleri için yapıyorum, zamanı gelince bunu siz de takdir edeceksiniz. Ben yaşlı bir kardeşinizim, ununu elemiş, eleğini duvara asmış birisiyim, şahsım için hiç bir şey beklemiyorum. Allaha verecek canımdan başka da bir hesabım yoktur, zaten dün-yadan bıkmış bir vaziyetteyim, dedim. Bu son aylardaki çektiğim üzüntüleri kâfi görün, intibah ise, o zaten olmuştur, Hepinizin elini, yanağını öperim, bu işin üzerine daha fazla düşmeyelim, dedim. Hiç kimsenin (Ayağını öpmek) gibi, yazarken dahi utanç duyduğum bir söz söylemedim. Bu sözü yanlış duyup şikâyetnamesine geçiren Üs. ve kardeşe, sadece üzüntümü ve kalbimin iltiyam¹⁵³ bulmayacak de-recede kırıldığını bildirmekle iktifa edeceğim.

Bir Büyük Üstat, böyle bir ricada bulunmadan da, uygun bulma-dığı hususlarda söz vermemek, hattâ verdiği sözü kesmek hakkına sahiptir. Muh. Lo.'lar Üs. Muh.'lerine verilen böyle bir hakka, Bütün Locaların, birinci çekicini her an elinde tutmak hakkına kayıtsız şart-sız sahip olan Bü. Üs.'dan esirgeneceği asla düşünülemez. Söz hürri-yeti herkesin hürriyetiyle hudutludur ve söylenmesi Mason yüksek menfaatlerine uygun bulunmayan hususlar için değildir. Ben hiç kimseyi müdafaa ve himaye için vicdanî kanaatlarımdan fedakârlık yapacak bir insan değilim.

Bu gün dahi, kendi düşünce ve kanaatlarıma uygun bularak yap-tığım işlerden dolayı vicdan azabı duymuyorum. İnsan kusursuz ol-maz, ben kendilerini kusurdan münezzeh bulanlardan daima çekin-mişimdir. Ben her zaman; «Tövbe Yarabbi hata rahına saptıklarına,

¹⁵³ İltiyam: yara kapanma

bilup ettiklerime, bilmeyüp ettiklerime» diyen şairin sözünü tekrar etmekten memnunluk duymuşumdur.

Muh. Lo. Üstadı Muh.'leriyle bir müddet önce yaptığımız bir toplantıda, bir kaç muhterem Üstadım; maruf vesikayı verenlerin isimlerini söylemekliğimi istemişlerdi; şahıslarla meşgul olmamak daha iyi, belki hepiniz de bunları biliyorsunuz, burada isim zikir etmeyelim dedim. Rafet Hakol B.'miz, bu kardeşimiz, önümüzdeki seçimlerde belki adaylığını koyar, biz de belki seçeriz, ismini şimdi söylerseniz daha tedbirli oluruz, dedi; ben de, diğer bazı Üstatlarca da iştirak edilen bir mütalaa ile kendilerine, bu biradere, ben bu akşam burada konuşulanları aynen söyler ve bu seçimlerde vazife almamasını bildirir ve rica ederim dedim.

29 Nisan gününde, Necdet Üstadımızı, evime davet ederek konuşulanları kendisine anlattım. Bu sene seçimlerde vazife almayın, adaylık koymayınız dedim, ricada bulundum. Bu sene katiyen böyle bir niyetim yok, irşadınıza teşekkür ederim dedi.

İntihap başlayınca kendisinin adaylığını teklif eden bir kaç delege kardeşimize de, ben kendimi büyük üstat olacak kadar henüz yetişmiş bulmuyorum hiç bir vazife de almayacağım dedi.

Seçimler başlayınca, önce adaylıkları konulmuş bulunan Necmeddin Sahir Silan Bü. Üstadımızla Nuri Pere Kardeşimize verilen oylar arasında (15) rey de Egeran Üstadımıza verildiği görüldü. Bu sırada Refet Hakol B. yanıma geldi, siz kendisine söyleyeceğinizi bize söz vermiştiniz, şimdi nasıl olacak dedi, ben de kendisine, «Bu sene adaylığını koymamasını kendisinden rica ettim, ve Üstatlar ile birlikteki toplantı hakkında her şeyi söyledim, ve Necdet Üstat bu teklifimi kabul etmişti» dedim. Necdet Egeran Üstat da evet ben de adaylığımı sureti katiyede koymak niyetinde değilim, fakat (15) delege birden bana oy verip beni aday gösterdiklerine göre, onlara hürmet etmeğe mecburum dedi ve adaylığını koydu, adaylık mutlak kazanmak olmadığına göre ben adaylığınızı kabul etmiyorum demek hakkına sahip değildim. Bu sırada mevcut 80-90 kadar delegeden de hiç bir itiraz gelmedi. -Büyük Loca karar ve işlerine itiraz elbet orada olabilirdi - bir tek itiraz olsa idi elbet o mevzuda bir konuşma açılabilirdi. O sırada, evvelce adaylığını koymuş bulunan Nuri Pere Üstadımız da «Ben adaylığımı koyarken Necdet Üstat aday değildi, şimdi aday ol-

duğuna göre ben adaylığımı geri alıyorum» dedi. Böylece hiç bir tek itiraz olmadan seçimlere devam edildi. Hiç bir aday (Nisap) derecesinde oy almadıklarından nihayet balotaja gidildi. -Bu sıralarda: küçük bir pusula üzerine yazılmış, imzasız bir yazı getirdiler, bunda (Necdet Egeran Üstat ANKARA'da oturuyor, Büyük Loca merkezi ise İstanbul'dadır, bu iş nasıl olacak) ,mahiyet ve meâlinde bir kaç satırlık yazı vardı. Bu pusulayı (Osman Edip Seydi) Üstat getirmiş ve (Bu yazıyı size kimin gönderdiğini bilmiyorum! bana verdiler, ve size sunmamı söylediler) dediler, bu da muhterem delegelerin itiraz etmelerine ilâve edilecek bir garibe idi, buna rağmen ben, intihabı durdurdum, ve böyle isimsiz bir yazı geldi, fakat sorunun cevaplandırılması lüzumludur dedim. Bu sırada bir kısım delegeler ayağa kalktılar, bu imzasız yazıyı okumayınız, bu seçim neticesine müessir olur, okunamaz, seçimin içindeyiz dediler. Yazıyı okuttum. Bunun üzerine Necdet Egeran Üs. söz aldı ve (Ben Ankara'da oturuyorum, fakat her on beş günde bir buraya gelirim, lüzum hasıl olunca da derhal ve her hafta gelebilirim diyerek, bu seyahatlerim için dahi, seçildiğim takdirde, Bü. Lo.'dan hiç bir masraf ve para istemem, kendi vasıtam var derhal gelirim dediler. Buna da bir tek itiraz dahi olmadı, son seçimde, 80-90 kadar delege bulunduğu halde, yine seçim sessizce devam ediyordu.

Beş adet imzasız pusula bulunduğu gelince: Filhakika, Muh. Lo.'larda skrüten yapılırken ya beyaz, yahut renkli yuvarlaklardan birisini kullanmak zaruridir. Çünkü daha önce mevcut sayısı tesbit edilmiştir, bir veya bir kaç birader oyunu kullanmazsa, mevcut sayısı noksan çıkar ve seçim muteber olmaz. Fakat Büyük Lo.'da, böyle bir şey yoktur, eğer o reylerini kullanmayan!ar, yani boş kâğıt atanlar, böyle hareket etmeyip de, hiç oy pusulası atmasalardı, o zaman, mevcut delege önceden sayılı olandan (5) oy eksik çıkacak ve asıl o zaman seçim muteber olmayacak ve tekrar balotaja devam edilecek idi. Ben bunu böyle düşünüp böyle kabul ettim! buna da mevcut (90)'a yakın delegeden bir tek itiraz vaki olmadı, seçim kabul edildi, yemin yaptırıldı ve yeni Büyük Üstat is'at edildi. Böyle bir neticeye resmî toplantı haricinde, ve her iş bittikten sonra neden itiraz edildiğine akıl erdiremedim. Seçim günü saat (10)'dan (15.30)'a kadar ben riyaset ettim; is'aktan sonra da hem yorgun hem de aç olarak izin istedim ve ayrıldım. Ayrılırken de bütün mevcut delegeler ve diğer

kardeşler, beni ayakta devamlı alkışla uğurladılar, demek ki olanları tasvip etmişlerdir.

İşte bütün olanları arz ettim. Yüksek Şûranın bir üyesi olarak bana böyle bir sual sorulduğunu anlıyorum, amma ben zerrece bir vicdan azabı duymadığıma ve hattâ hatalı bir hal görmediğime göre, Pek Muk. ve Mün. Selâmi Işındağ Kardeşim ve Üstadımızın hakkımda da müsamahalı ve insafli olacağından ümidimi halâ kesmiş değilim.

Yüksek Şûranın, Masonluk Yüksek Menfaatlerini her şeyin üstünde tutan, adalet ve hakkaniyeti, prensiplerinin tacı olarak bilen çok muhterem üstat ve kardeşlerimden ellerini vicdanlarına koyarak bir karara varmalarını diliyorum.

Toplantı için tesbit edilen tarihte İzmir'de bir çok yorucu işlerle meşgul olacağımdan o gün aranızda bulunamayacağıma üzülyorum. Memlekette estiğini gördüğüm alıngan ve üzücü rüzgârın mukaddes emellerimizin beşiği olan mabetlerimize giremeyeceğine iman edenlerdenim. En derin sevgi ve saygılarımla;

Dr. Ekrem Tok

Sonuç:

Sonuç olarak, Selâmi Işındağ K. in şikâyeti üzerine, Yüksek Şûra, kendi mahkeme ve Haysiyet Divanlarında, önceki Büyük Üstat Ekrem Tok K.e, Büyük Loca seçimlerindeki davranışı sebebi ile, "bir yıl müddetle Masonluk hak ve hizmetlerinden mahrumiyet" cezası verdi, Büyük Üstat Necdet Egeran K. için ise, "Mektup hâdisesi ile Masonluğu siyasete alet etmek ve Yüksek Şûra'nın muallel saydığı seçimlerden sonra Büyük Üstatlığı haksız yere işgal etmek" gibi Masonik suçlar nedeni ile "Masonluktan (1 ile 33 dereceden) tard ve ihraç" kararı aldı. Büyük Loca, doğal olarak, bu kararları iç işlerine müdahale olarak kabul etmiştir.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 14 Kasım 1965 tarihli toplantısı

• Savcılığa verilecek cevap hakkında görüşüldü. Söz konusu kişinin kaydının Bilgi Locasınca kesilmiş olduğunun tutanaklardan tesbit

edildiği anlaşıldı. Bu suretle verilecek cevabın: "2 Kasım 1965 tarih ve 965/1773 sayılı tezkerenize cevaptır. İşbu tezkerenize ekli fişte yazılı Süleyman Demirel'in Türk Yükseltme Cemiyeti (Türkiye Büyük Locası) merkezinin İstanbul'a nakli tarihi olan Nisan 1961'den sonra tanzim olunan matrikül defterinde ismi yoktur. Keyfiyeti derin saygılarımızla arz ederiz" şeklinde olmasına, Mansur Sayın B. in "..... tarihte girmiştir" fıkrasının ilavesi gerektiği yolundaki muhalif oyuna karşı çoğunlukla karar verildi.

Yüksek Şûra ve istifa ile ilgili görüşmelerin özeti:

Nuri Pere B.: .... iş localara intikal etmiştir, masonluk dağılacaktır. Objektif olarak baktığımızda, kimden kuvvet alacağımızı bilemiyoruz ve gün geçtikçe zayıflıyoruz. Ya Bü. Üs. şahsen, veya Heyet kül olarak çekilmelidir. Bu da olamazsa, teker teker istifalara muntazır olun¹⁵⁴.

Orhan Alsaç B.: .... istifa ettiklerini bildirecek K.ler, bu istifa ile neyi nasıl halledeceklerini bildirsınler, biz de ona göre hareket edelim: yani, istifa bir hizmet olmalıdır, yoksa istifamız ile on sene geriye gidecek isek, ben vazifeden değil, masonluktan ayrılmak şeklini düşünürüm.

Cevat Memduh Altar B.: .... Konkordatonun aktinden sonra Yüksek Şûra'nın tüzüğünün değiştirilmesi, konkordatoya aykırı hükümlerin çıkarılması hususunda ısrar edilmesi lâzımdı. Bu yapılmamıştır, ve yapılmadığı içindir ki bugünkü ihtilâ hasıl olmuştur. İstiklâlimiz lâfzi olmuştur. Hal böyle iken, biz halâ sükût ediyoruz. Konkordatoyu feshederim tehdidi ile Büyük Locayı tebaiyetleri altına almak istiyorlar. Bu itibarla Masonluğun atisi hakikaten karanlıktır. Bizim direnmemiz bir fayda temin etmez. Konkordatonun yeniden gözden geçirilmesi, ve bilhassa Yüksek Şûra'nın konkordatonun ruhuna ve metnine aykırı olan tüzüğünün değiştirilmesinde ısrar etmek lâzımdır.

Orhan Alsaç B.: ... Konkordato yapıldığı zaman, bu tüzük mevcuttu, "birbirimizin işine karışamayız" dendiği zaman, konkordatoya muhalif bütün Yüksek Şûra nizamlarının kendiliğinden lağvedilmiş

---

¹⁵⁴ Muntazır olmak: beklemek

sayılması lâzım geliyordu, bu değişiklik yapılmamışsa, bu karşı tarafın sui niyetinin delilidir, konkordatonun feshi ile biz bir şey kaybetmeyeceğiz, muntazam bir obediensa dayanmamakla kendileri gayrı muntazam duruma düşeceklerdir.

Halit Arpaç B.: ..... Yüksek Şûra kendi nüfuzunun muhafazası için her türlü hareketten çekinmediğini göstermiştir. Vaktaki, bu seneki seçimler yapılmıştır, Necdet Egeran B.in zayıf tarafından istifade ediyorlar, ve maalesef haksız olan bu mücadelelerinde taraftar buluyorlar. Mücadele edelim, evet, ama hangi kuvvetle? Biraderler, Necdet Egeran çekilsin, biz Yüksek Şûra ile mücadele edeceğiz diyorlar. Bu mücadeleyi nasıl yapacaklar, bunu da bilmiyorum. Necdet Egeran'ın çekilmesi ile esasen Yüksek Şûra'nın istediği hasıl olacaktır. .... Türk Masonluğu bir çıkmazın içindedir, ve hepimiz de huzursuzluk içindeyiz. Binaenaleyh, çekilelim ve siz de çekilin....

Saffet Rona B.: Büyük Loca vaktinde otoritesini kullanamamış, Kardeşlikten, birlikten bahsetmiştir. Halbuki bizimle amansız bir mücadele yapılmıştır, ve localar kaynaşma haline getirilmiştir. Bü. Üs. hakkında bilâperva konuşulmaktadır. Bizler bu locaların tazyiki altındayız. Açıklamayı yapmakla, Biraderlerimizi uyandıracığımızı ve sükûneti getireceğimizi, aklu hikmet'i hâkim kılacağımızı umduk. Olmadı, bizim iki başımız da yetki dışında cezalandırılmıştır. Yüksek Şûra'ya cevap vermemiz lâzım..... Hep birden ayrılalım, seçime gideyim, emaneti sahibine iade edelim.

Nafiz Ekemen B.: 3 Ekim toplantısından beri tadsızlık artmıştır. Herkes o toplantıya kendisine göre bir mana vermekte ve Heyet'in bir kararını beklemektedir. Biz Heyet olarak artık bu işi yürütemeyiz. İntizam dedik, tanıma dedik, bunlar bizim için önemli, çünkü emek verdik, ve bilhassa bu neticeleri elde etmek için, "Yüksek Şûra'nın hiç bir müdahalesi yoktur, hür ve müstakiliz" diye siz ve ben şahsen sözle ve yazı ile yüzlerce defalar beyanda bulunduk. Bu işe bütün BB. aynı önemi vermiyorlar. Yarın İskoçya Büyük Locası bize bu konular hakkında bir sual sorarsa ne cevap vereceğiz? Ben yalan söyleyecek değilim. 2 Mayıstan beri geçen altı buçuk ay içinde, burada, yazıhanemde başka lâf yok, hakikaten sürmenaj yüzünden ağır bir hastalığın eşliğindeyim. Emaneti iade edelim, ne isterlerse yapsın BB.

Büyük Üstat: Mevzu, Yüksek Şûra'nın hâkimiyetini kabul etmektir, tüzüklerini bile konkordatoya aykırı olarak yürütmüşlerdir. Bunun değiştirilmesi mukadder talebini önlemek, ve hâkimiyetlerini idame etmek için bu mücadeleyi açmışlardır. 3 Ekim toplantısını ben kuvvetimizi denemek için tertip ettim. Halit Arpaç K.in bilerek, bilmeyerek yaptığı müdahale o günkü toplantıyı iflâs ettirmiş, ve bugünkü geri tepmeleri yaratmıştır.

Kendime çok yakın telâkki ettiğim, ve bir çok istifa kararlarımı geri almama saik olan kardeşlerimin beni bugün yalnız bırakmak yoluna gittiklerini esefle görüyorum. Heyetten çekilmek isteyenler, istifa ederler, giderler, ben kalırım diye bir iddiada bulunacak değilim. Ne mevki aşıkıyım ne mevki budalası. Haricî hayatta da, Masonluk âleminde de çok hizmetler yapmış bir insanım. Fakat, benim uğradığım hakarete hanginiz maruz kalır ve sükûnetinizi muhafaza edebilirsiniz? Konvanı toplayalım, hep beraber istifamızı bildirerek yeni seçim isteyelim. Şûra'nın himayesine girmek isteyen girer, dereceleri alır, girmek istemeyen de çekilir. İstifayı hep beraber yapmakta fayda vardır.

Keyfiyet reye konu, Fikret Çeltikçi B. müstenkif kaldığını söyledi. Heyetin hazır bulunan diğer azası istifa ettiklerini bildirdiler. Büyük Üstat Umumî Heyeti 5 Aralık 1965 Pazar günü saat 10'da toplantıya çağıracağını söyledi.

☆☆☆☆

Büyük Üstat Enver Necdet Egeran'ın Masonluktan istifa ve veda Mesajı¹⁵⁵

Muhterem Kardeşlerim,

14. Kasım. 1965

Oylarınızla ve meşru olarak Büyük Üstatlık vazifesini bana tevdi ettiğiniz 2 Mayıs 1965 tarihinden beri vukubulan ve şahsımı hedef tutan nahoş olayları hepimiz bilmektesiniz. Vakıa, bu haksız ve değil Masonluğa, insanlığa sığmayan agresif hareketlerin ızdırabı bana şahsan olgunluk yolunda bir çok mesafeler kazandırmıştır. Ancak an-

¹⁵⁵ Orijinal metşinde de 3. paragraf yoktur. 2' den 4'e geçilmektedir.

timasonik olayların sürüp gitmesi, kesin bir karar vermekliğimi gerektirmektedir.

Kararımı verirken dikkate aldığım hususları bütün açıklığıyla sizlerin de bilgilerinize sunmakta Türk Masonluğunun geleceği bakımından fayda umuyorum :

1.- Bazı Kardeşlerimiz tarafından ketûmiyete ve masonik disipline riayetsizlik gösterilmiştir, ve bu hal devam etmektedir. Hatırlatmam lâzımdır ki, ketûmiyetle karakter yapılır, disiplinle de dayanışma kurulur.

2.- Bazı Kardeşlerimiz dürüstlük faziletini ortadan kaldırmıştır. Benim bildiğim mason ise, daima sözüne sadık, muamelelerinde dürüst olacak ve kendi zararına da olsa vaadlerini mutlaka yerine getirecektir.

4.- Masonik adalet ulvi prensibi bazı kardeşlerce yok edilmiştir. Mason, muhakeme ve murakabe kudretiyle her şeye kendi şahsı bir hareket üzerinde hüküm verirken sebebini ve müsebbibini de düşünmek lâzımdır. Masonlukta iki türlü haksızlık ve adaletsizlik yapmak mümkündür. Biri, bir kardeşin diğerine yaptığı direkt haksızlık, diğeride başkalarının bir kardeşe yapmakta olduğu haksızlığı önlemeğe çalışmaktır. Ne yapalım ki, bazı insanlar asıl insiyaklarla doğmuş bulunurlar, bazıları ise bundan tamamen mahrumdurlar.

5.- Düşüncelerimizin ve dikkatlerimizin derinliklerini localardaki merasimlerin değil, Masonluğun hak ve hukukunun, irfan ve ahlakiyatının teşkil etmesi şarttır. Bizler nur arayanlarız ve bu dünyadaki hayatımızı, asıl hareketlerimizin tatbikat sahası, ve ölümsüzlüğün bir parçası kabul etmemiz ve ona göre davranmamız lâzımdır. Topluluğumuzda hakikate ermemiş, vicdanı bile teessüs etmemiş bazı kimselelere rastlamak en büyük üzüntü kaynağım olmuştur.

6.- Masonluk dinamizmdir; daimî harekettir. Mensuplarını, bütün kardeşleri yararına, ve vatani hayrına faal olarak ciddiyetle çalışmağa sevk eder. Sadece düşünmek kâfi değildir. Bu düşünceleri tatbik sahasına koymak gerekir. Uyuşuk bir düşünür değil, fiiliyata geöen bir aksiyon adamı olmamız gerektiğini Masonluk bize telkin eder. Benim böyle bir hareketim haksız hücumlara uğramağa sebep olmuştur.

7.- Masonlukta fikren ve ruhan aydınlanmaya gayret olunur. Masonik müsamaha, her kardeşin kendi fikrini ifadeye hakkı olduğunu kabul eder ve hiç bir kimsenin sadece kendisi tarafından hakikatin bilingi iddiasını reddeder. Her hangi bir kimse samimî olarak vicdanen kendisince bir şeyin hakikat olduğu inancına sahipse, bunu ancak müsamahalı bir aydınlatma ve eğitim yolu ile değiştirebilir. Bazı kardeşler, maalesef batıl fikirlerini zorla kabul ettirme yoluna sapmışlardır.

8.- Masonların mensuplarına verdiği ödevlerin başında ciddiyet, doğruluk, güvenilir olmak ve samimiyet gelir. Hile, kurnazlık, ve faziletten yoksun davranış üzerine bina edilmiş bir topluluk dağılmağa ve yok olmağa mahkûmdur.

9.- İskoç Riti Türkiye Yüksek Şûrası; Büyük Locamızın istiklâlini zedelemiştir. İskoç Riti hakimiyeti altındaki bir Büyük Locanın değil başında, içinde kalmayı bile prensiplerime aykırı bulmaktayım. Müstakil ve muntazam Türkiye Büyük Locası topluluğunu tahakkuk ettirmek için vaki on senelik mücadelemizin devamını genç mason kardeşlerimizden beklemekteyim.

Büyük Mason Oswald Wirth'in Masonluk hakkındaki eserinde (1963 baskısı III. ncü cildin 235 nci sayfasında) Yüksek Dereceler için düşüncelerini dikkatinize arz etmeği de bir borç bilirim :

«Üstatlığa erişmeği arzulayanlar ve fakat Orta Hücrede kendi kendilerine üstatlık mertebesine yükselmeği bilmeyenlere yüksek dereceler tavsiye edilmektedir. Bu gibilere yardım etmek için İskoç Riti, tekrarlama dersleri vermeğe amadedir. Bu tekrarlamaların kıymeti vardır, fakat mutlaka lüzumlu değildir.

«Yüksek olduğu iddia edilen bu derecelerin bazıları ise, temaları itibariyle hakikatte masonlukla ilgisi olmayan acınacak derecede aşağıdır.

«Mason hiç bir zaman intikam almaz. Fenalığa karşı şifa dağıtan hakim gibidir. Mason, yıkılanı yeniden inşa eder; kin ve nefret dolu cehaletle ancak bol bol nuruziya saçmakla mücadele eder ve kör taassuba ancak tam aydınlık müsamahasıyla mukabele eder. Ve haris dalet müşterek huzuru tehdit ettiği anda mason, sağlam iradeleri bir-

leştirerek kargaşalıktan daha mükemmel bir nizam çıkarmasını bilir. Mason, toplulukların kıymet ifade etmeleri için muhtaç oldukları idealleri sağlar.

«Hülâsa, masonlukta esas olan üç derece ölü metinler halinde kalmadığı müddetçe yüksek derecelere hiç bir zaman ihtiyaç duyulmaz. Localar hakikî üstatlar yetiştirecek kapasitede olduğu takdirde yüksek derecelerin mevcudiyetlerinin sebebi hikmeti kalkar.»

İşte kardeşlerim bu 9 maddelik müşahadelerim muvacehesinde Türk Masonluğunun karışıklık içinde ve Yüksek derecelerin füzulî hakimiyeti altında bulunduğu neticesine varmamak mümkün değil.

Bu düşünce ile ve haysiyet ve şerefimi daha fazla zedelenmekten korumak maksadıyla Masonluktan istifa ediyorum.

Hakiki Mason kardeşlerime Kâinatın Ulu Mimarının yardımcı olmasını diler, sevgi ve saygılarımı sunarım.

İstanbul, 14 Kasım 1965

Büyük Üstat
Dr. Enver Necdet Egeran

☆☆☆☆☆

İstifanın geri alınması:

Büyük Üstat 20 Kasım 1965 tarihli mektubuyla Bilgi Locasına istifasını geri aldığını bildirdi. Mektubun metni aynen aşağıda verilmiştir:

Ankara. 20 Kasım 1965

Muh. Bilgi Locası,

Üs. Muh. ve Aziz KK.'im,

Masonluktan istifamı arz ettiğim mesajım okunduktan sonra Locamızda vaki müzakerelerinizde hakkımda gösterilen sevgi tezahürlerini ve istifamın kabul olunmadığı hususunda ittifakla verilen kararınızı Üs. Muh. bana tebliğ etti. Birlikte geçirdiğimiz uzun kardeşlik yıllarını karşılıklı sevgi ve itimat havasının sıkıntılı zamanlarda daha da kristalleştirdiğini görmek beni çok mütehasis etti.

Bu atmosferin bana verdiği heyecan içinde ve Yüksek Şûra'ya Karşı Büyük Locamızın istiklâl mücadelesi anında saflarınızdan ayrılmak durumuna düşmemek için Masonik kararınıza uyarak birlik ve beraberlik zincirinden ayrılmadığımı ve Masonluktan istifamı geri aldığımı arz ederim. Bütün Kardeşlerime en derin sevgi ve saygılarımı sunarım.

Enver Necdet Egeran

☆☆☆☆

5 Aralık 1965 Umumî Heyet Toplantısı:

Konvan'ın ritüellik açılışından hemen sonra, Büyük Üstat ilk önce kendi locasında (Bilgi) okumuş olduğu istifayı geri alma mektubunu delegelere okudu ve istifasını geri almış olduğunu böylece teyit etti ve şöyle devam etti:

"..... sizleri kısa bir müddet sonra yeniden toplantıya davet etmek mecburî olmuştur. Bu zaruretin nedenleri veda mesajında anlatılmış bulunmaktadır. Bilmediğimiz bazı detayları da gazetelerden hep birlikte öğrenmiş bulunuyoruz.

"Ne acıdır ki, bundan evvel de Yüksek Şûra tarafından hakkımda alınmış olan kararları evvelâ gazetelerden öğrenmekte idim. En çok üzücü olan cihet de budur.

"Ben şahsan, bana karşı yapılmış olan manasız ve doğruluktan ve dürüstlükten mahrum hücumları ve haksız davranışları tamamen affediyorum. Zira benim masonluğum hayatım gibi tertemizdir ve her şeyin üstündedir. Bu yüzden, kimseye kırgın değilim. Esasen, masonluk tarihimizin şahsım hakkında ileri sürülen ithamların yersizliğini ve hareketlerimin masonik ulvî prensiplere tam uygunluğunu tesbit edeceğinden emin bulunuyorum. Bu itibarla vazifesini yapmış olanların vicdan huzuru içindeyim. Ancak, masonluğun esaslarına ve bilhassa ketûmiyete vurulan darbeleri affetmek ne benim ve ne de sizlerin elindedir. Masonluk bu şekilde hareket etmiş olanları hiç bir zaman affetmeyecektir.

"Bana vermiş olduğunuz Büyük Üstatlık vazifesini, en ulvî hislerle ve sizlere ve dolayısıyla memleketimize hizmet etmek heyecanıyla büyük işler görmek üzere kabul etmiştim. Benimle birlikte seçmiş ol-

duğunuz Büyük Dâimi Heyetle hüsnüniyetle ve samimiyetle Türk Masonluğunu yükseltmeğe ve Dünya Muntazam Masonluğundaki şerefli mevkiini almağa götüreceğiz yolda çalışmağa da başlamıştık. Bu çalışmaların yapılmasına maalesef mani olundu. Bu yüzden emaneti bugün devretmek beni cidden bahtiyar edecektir. Bunu yürekten samimiyetle ifade etmekten büyük memnurluk duymaktayım.

"Bu itibarla, her şeyden evvel Daimî Heyet olarak hepimizin istifasını Türk Masonluğunun en yüksek mercii alarak sizlerin kabul buyurmanızı ve usulüne uygun olarak oylarınızla belirtmenizi bilhassa rica ederim. Şunu da belirteyim ki Daimî Heyetin istifası kabul edilmediği takdirde dahi ben şahsan vazifemde devam etmeyeceğim."

İstifanın kabul edilip edilmemesi için gizli oya başvuruldu. Büyük Dahilî Muhafız B., iki temsilci B.'in daha geldiğini, rey sayısının 109 olması lâzım geldiğini bildirdi.

Rey pusulaları dolaştırıldı. Filhakika 109 pusulanın geldiği tesbit olundu. Sütunlardan bir B., tasnif sırasında her Bölgeden bir B.'in tasnif heyetinin yanında müşahit olarak bulunmasını teklif etti. Masonik hiç bir icaba uymayan bu talep nazara alınmadı, ve yapılan tasnif neticesinde, istifanın kabulü hakkında 68, reddi hakkında 39 rey geldiği ve iki pusulanın da beyaz çıktığı tesbit olundu.

Seçimlere geçildi.

Nafi Ziya Başak B. söz istedi, ve son aylar içinde Türk Masonluğu içinde kardeşlik hisleriyle bağdaşmayacak kırıcı hareketlerin cereyanına şahit olduğumuzu, bundaki sorumluluğun araştırılması hususunun yeni kırıcı hareketlere sebebiyet vereceğini müdrük bulunduğunu, ancak bu hareketlerde faal rol oynamış olmaları hasebiyle iki masonik otoritenin bütün vazifelilerinin yerlerini başka ve yeni BB.'e terk etmelerinde hudutsuz faydalar mülâhaza ettiğini, Türk Yüksek Şûrası vazifelilerinin çekilip çekilmemesi hakkında bir beyanda bulunmağa imkân görmediğini, ancak bugünkü seçimlerde eski heyetden hiç bir B.'in vazife almamasının hayırlı olacağı mütalâasında bulunduğunu bildirdi.

Büyük Üstatlık için namzet gösterilmesi istendi. Büyük Dahilî Muhafız B., iki B.'in daha iltihak ettiğini, rey sayısının 111 e balığ ol-

duğunu bildirdi. Hayrullah Örs, Reşad Atabek, Nuri Pere BB. aday gösterildiler.

Yapılan seçim neticesinde Hayrullah Örs B.'in 59, Reşad Atabek B.'in 43, Nuri Pere B.'in 8 oy aldıkları ve bir pusulanın beyaz geldiği tesbit olundu.

Büyük Üstat Necdet Egeran B., Hayrullah Örs B.'in tahlif ve is'adını yaptı, kendisinin daima emrinde olarak Türk Masonluğunun ve Türkiye Büyük Locasının yüksek menfaatleri uğrunda çalışmağa amade bulunduğunu bildirdi.

*Hayrullah
ÖRS
(1901 - 1977)*

*Bü. Üs.:
1965 - 1973*

Büyük Üstat Hayrullah Örs B., kısaca teşekkür etti ve seçimlerden sonra şükranlarımı arz edeceğim, dedi.

Büyük Üstat Kaymakamının seçimine geçildi. Şekûr Okten, Cevat Memduh Altar ve Reşad Atabek BB. namzet gösterildiler. Yapılan tasnif neticesinde Şekûr Okten B.'in, 111 rey üzerinden, 52 rey, Cevat Memduh Altar B.'in 39, rey, Reşad Atabek B.'in 18 rey, Galip Dolun ve Nuri Pere BB.'in birer rey aldıkları tesbit olundu. Mutlak ekseriyet hasıl olmadığından seçim yenilendi. Yapılan tasnif neticesinde, Şekûr Okten B.'in 65, Cevat Memduh Altar B.'in 16. Reşad Atabek B.'in 25, Galip Dolun, Nuri Pere ve Halit Arpaç BB.'in birer rey aldıkları, ve iki pusulanın beyaz geldiği tesbit olundu.

Büyük Hatip B.'in kanunî mütalâası alınarak, Şekûr Okten B.'in kanun ve nizamlara uygun olarak yapılan seçim neticesinde Büyük Üstat Kaymakamı seçildiği tesbit olundu.

Büyük Üstat, Kaymakamının tahlif ve is'adını yaptı.

Celseye beş dakika ara verildikten sonra yapılan seçimlerde, Celâl Olcay K., Büyük Birinci Nazır; Orhan Alsaç K. Bü. İkinci Nâzır, Abdullâh Ecemen K. Bü. Hât., Cemal Gücü K. Bü. Haz. Em., İbrahim Telemen K. Bü. Has. Em. Olarak seçildiler.

Büyük Kâtiplik için seçime geçmezden evvel,

Büyük Üstat: Kardeşlerim, Masonluğumuz 7 - 8 sene evveline nazaran çok gelişmiş bir faaliyeti vardır; büyük gayretlerle bir çok memleketlerle tanıştık, bunların idamesi ve daha da inkişafı gerekmektedir. Bu vazife büyük fedakarlık ister. Bunu gösteren Kardeşimiz buradadır, kendisini tabii namzet olarak gösteriyorum. Cebri manevî değil Nafiz Ekemen B.'i tabii olarak söyledim. Tekrar kendisiyle çalışmak isterim, kabul ederse beni minnettar eder» dedi.

Nafiz Ekemen B., Büyük Üstadın teveccühkâr sözlerine teşekkür ederim, 7 aydan beri fevkalâde yıprandım, sıhhî durumum çalışmaya müsait değildir, tanışmaları sağlamak için yapılan yazışma ve görüşmelerde, muhataplarımızın ilk suali Yüksek Şûra'nın işlerimize karışıp karışmadığı hususudur, yüzlerce defa bunun aksine teminat verdim, vaat ve taahhütlerde bulundum, halbuki son aylar içinde Yüksek Şûra'nın aşikâr olan müdahalesi karşısında bütün cihan masonlu-

ğuna karşı yalancı duruma düştüm ve böyle bir hitaba maruz kalmak endişesi yüzünden şevkim, masonluğa olan imanımı kaybettim, seçilmememi rica ediyorum, halefimin ilk anlardaki tabîi tecrübesizliğini gidermek için ona yardıma hazırım.

Halit Arpaç ve Saffet Rona BB. Nafiz Ekemen B.'in seçilmesi konusunda konuştu. İlhan Güngören B., Nafiz Ekemen B., yorulmuştur, onun yeni seçilecek B.'e yardımcı olacağı vaadiyle iktifa edelim dedi.

Büyük Üstat Hayrullah Örs, zihninden geçenleri söylüyeyim, müessif neşriyat oldu, içtimadan çıkar çıkmaz yeminlerine hanis olanlar var. Bunlara ne dersiniz? Bu neşriyat dünya masonluğuna in'ikâs etti, Nafiz Ekemen B. bu bakıma haklıdır. Fakat Büyük Kâtip de değişirse, kurulan tanışma zincirinin kopmasından korkarım. Bu itibarla kendisinden tekrar rica ediyorum. Bu vazifeyi en kritik anda bırakmasın. Diğer namzetlikler için Sahir Akev ve Abdullah Arif Atasagun B.'i tekif ediyorum. Yapılan tasnif neticesinde 87 mevcut üzerinden Nafiz Ekemen B.'in 64, Sahir Akev B.'in 23 oy aldıkları tesbit olundu.

Görev dağılımı sonradan Bü. Üs. tarafından yapılmak üzere, Büyük Daimî Heyetin geri kalan sekiz vazifelisinin seçimine geçildi. Tasnif heyeti beklenirken, Büyük 1. Nâzır Makamını geçici olarak Sahir T. Akev ve Büyük Dahilî Muhafız makamını da Sebat Kantonlu BB. işgal ettiler.

Refet Hakul B., ... Ankara'daki Locaların büyük kısmı borçludurlar. Delege kardeşlerimden bu hususu mensup oldukları Muh. Localara hatırlatmalarını ve borcun tahsili hususuna yardımcı olmalarını rica ediyorum.

Masonluğun esası hür ve müstakil localardır, Büyük Loca bunların bir nevi federasyonudur ve bu itibarla Büyük Loca tamamıyla hür ve müstakildir, kendisine eşit ve mafevk makam tanımaz. Keyfiyet böyle olduğu halde Konkordato ne demektir? Demek ki, eşit bir kuvvet tanıyoruz. Halbuki, fiilî durum eşit tanımamızla da kalmayıp, Yüksek Şûra kendisini mafevk makam saymaktadır. Nitekim bir B. bizim Haysiyet Divanlarımızda muhakeme edilmekte iken, Yüksek Şûra onu süratle terfi ettirmiş, ve Büyük Locayı umursamadığını o zaman göstermiştir.

Bu işlerin sulh ve sükûn içinde halledilmesi, ve Büyük Locanın ve binnetice hür ve müstakil locaların hürriyeti ve hakimiyeti kabul ettirmelidir.

Fikret Çeltikçi B.: Masonluk yalnız ve yalnız Büyük Locada ve onun organları içinde cereyan eder, diğer teşekküller, dereceler teferuatıdır. Bu fikrin herkesçe bilinmesi ve kabul edilmesi lâzımdır. Mason Derneği Nizamnamesinin Konkordatoya aykırı hükümlerinin kaldırılması lâzımdır. Hakikatler bütün kafalara girene kadar bu mücadele devam edecektir. Bütün bu köhnemiş görüşlerin yıkılmasını sağlayacak olan Mimar Sinan Muhterem Locasının çalışmalarıdır. Bu Locanın yaşaması lâzımdır.

Abdullah Arif Atasagun B.: Fevkalâde celselerde menafii umumiyeye hakkında konuşulamaz.

Büyük Hatip B.: Anayasanın 16. maddesinin son fıkrasına göre gündeme bir şey ilâve olunamaz. Menafii Umumiye gündemin esasında mündemiçtir. Müzakerelere devam olunması gerekmektedir.

Büyük Üstat: Umumî menfaatler hakkındaki müzakereleri bir an kesiyorum, tasnif neticelerini bildiriyorum.

Sahir Akev B.: 80, Velit İsfendiyar B. 75, Fahri Nişli B. 74, Sami Penbecioğlu B. 70, Behçet Nered B. 69, Nafi Ziya Başak B. 66, Aydın Uluyazman B. 58, Dursun Bayraktaroğlu B. 49 reyle Büyük Daimi Heyet azalığına seçildiler ve hemen toplu olarak yeminlerini ettiler.

Büyük Üstat: Kardeşlerim, önümüzde çetin günler vardır. Bizim aramızda olmaması gereken bir takım şahsî, neye dayandığı bilinemeyen yavan, âmiyane sebeplerle bir bardakta fırtına yaratıyoruz. Bir insan ya, masondur, ya değildir. Hem mason görünmek, hem de olmamak, iyi şey değildir: fakat bu maalesef vardır. Ketûmiyete gelince, bu o şekilde ihlâl edilmiştir ki, müsebbiplerini aramak, bulmak ve cezalandırmak temel vazifemizdir. Ketûmiyet bir nefis terbiyesidir, bu terbiyeyi kendi kendimize veremezsek, bu cemiyetten hayır yoktur. Dünya masonluk tarihini karıştırın, ne cezalara, ne cefalara katlanan, aforoz edilip cemiyet dışına atılan insanların ketûmiyete nasıl riayet ettikleri, sırları nasıl sakladıkları hususlarındaki misaller ile doludur. Bizde ise, hiç bir sebep yok iken, sırf dediğim olsun, diye mü-

esseseyi yıpratmaktan, onu kendi düşüncelerine uygun aşırı açılardan teşhir etmekten çekinmeyen zavallıların aramızda yaşadıklarını, yüzümüze bakarak, bize kardeşim diye hitap ettiklerini müşahede ediyoruz. Bu suçluları bulup Haysiyet Divanına sevk etmek için hep beraber çalışacağız. Büyük Üstat için söylenen ağır sözler bile söyleyenleri, en hafifinden Üstatlık yeminine hanis¹⁵⁶ olmak zilletinden kurtaramaz. Artık buna son vermek, vaki bütün müdahaleleri şiddetle reddetmek, ilerideki müdahaleleri de önleyecek tedbirleri almak emelimizin ifadesi olarak bugün bizler vazifeye çağırılmış bulunuyoruz. Bu gaye uğrunda elbirliğiyle çalışacağız. Ben de hata edebilirim, Büyük Üstat lâyuhtî¹⁵⁷ değildir. Fakat bir Büyük Üstat hakarete uğramaz, aksi takdirde ona yapılan hakaret Türkiye Büyük Locasına, hepimize yapılmış demektir. Büyük Daimî Heyetiniz, buna karşı duracaktır.

Bu vesile ile bütün Kardeşlerime şunu hatırlatmak isterim ki, hül-yalar peşinde koşmayacağız. Masonluk üç dereceden ibarettir. Bundan sonrası keyfe kalmış, arzuya kalmış bir takım heveslerdir. Bizde yalnız 33 dereceli İskoç Yüksek Şûrası var, başka Obedianslarda muhtelif ritler, muhtelif yüksek derecelere ait idare mercileri vardır. Bunlar birbirlerinin işlerine karışmadıkları gibi, Büyük Locaların işlerine de hiç karışamazlar, ve aynı BB., Büyük Loca sinesinde kardeş kardeş yaşarlar. Büyük Locanın, sizin burada toplu bulunan Heyetinizin üstünde hiç bir masonik kuvvet tanımıyorum, ve tanımadığımı bilerek beni ve vazifeye seçtiğiniz için sizin de vaki müdahaleleri reddettiğinizi, buna karşı lâzım gelen tedbirleri almamızı uygun gördüğünüzü kabul ediyorum. Verdiğiniz bu vazifeyi, Büyük Daimî Heyet Kardeşlerimle birlikte ifa etmeğe bütün kuvvetimle gayret edeceğim. İtimadınıza teşekkür ederim, boş çıkarmamağa gayret edeceğime söz veriyorum.

Tahlifleri yapılan BB. yerlerini aldılar. 8 B.'in deruhte edecekleri vazifeyi, Anayasa hükümlerine göre, Büyük Üstat bil'ahara tayin edip tebliğ edeceğini bildirdi.

☆☆☆☆☆

---

¹⁵⁶ Hanis: yemini bozup altından çıkmayan kişi.

¹⁵⁷ Lâ-yuhtî: hatâ işlemez, yanlış yapmaz, fr.: impécable

Büyük Dâimî Heyetin 5 Aralık 1965 tarihli toplantısı:

Bü. Dâ. He.in, konvanda vazifelerine seçilmiş Bü. 1. Na. Celâl Olcay, Bü. 2. Na. Orhan Alsaç, Bü. Hat. Abdullah Egemen, Bü. Kâ. Nafiz Ekemen, Bü. Haz. Em. Cemal Gücü, Bü. Has. Em. İbrahim Telimen K.lerle, görevlerine Büyük Üstat tarafından tayin edilen diğer Bü. Kurul üyeleri, Bü. 1. Muhk. Sahir Akev, Bü. 2. Muhk. Velit İsfendiyar, Bü. 1. Teş. Fahri Nişli, Bü. 2. Teş. Sait Pembecioğlu, Bü. 3. Teş. Nafi Ziya Başak, Bü. San. Dursun Bayraktaroğlu, Bü Dâ. Muh.: Aydın Ulu-yazman katılmışlardı. Bü. Üs. Kay. Şekûr Okten ve Bü. Ha. Muh. Behçet Nerat K.lerin de mazeretleri bildirildi.

Bü. Üs., tebriklerden sonra, "Bü. Dâ. He.e çetin ve ağır vazifeler verilmiş olduğunu, her şeyden evvel Türkiye Büyük Locasının hürriyet ve istiklâlini korumak, her türlü müdahaleye karşı durmak hususlarının Umumî Heyet'in genel arzu ve kararı olduğunu belirtti ve Yüksek Heyet'in bu vazifeyi şerefle, metanetle ve feragatla yapacağından emin olduğunu, kendisinin bu uğurda bir nefer gibi çalışmaya amade bulunduğunu" ifade etti.

☆☆☆☆

1965 olayları bizi tahsis etmiş olan İskoçya Bü. L. sı Bü. Sekreteri Alex F. Buchan K.'e intikal ettirilmişti. Buchan K.in Bü. Kâ. Nafiz Ekemen K.'e 22 Aralık 1965 tarihinde bu konuda yazdığı önemli mektubu aşağıda veriyoruz: ¹⁵⁸

Nafiz Ekemen, Büyük Kâtip¹⁵⁹

Azizim Ekemen Kardeşim,

Bu sabah 1 Aralık tarihli mektubunuzu aldım ve muhteviyatı beni pek ferahlandırdı. Dr. Egeran ve R. T. Sime Biraderlerden de mektuplar aldım; ikisinden de bütün olup bitenler hakkında aldığım haberlerden oldukça sarih bir fikir edinebildiğimi söyleyebilirim. Bu Biraderler tarafından verilen malûmatı takviye etmesi bakımından mektubunuzu ahzetmiş bulunmak benim için bilhassa memnuniyet bahş oldu. Bir kaç hafta evvel Amerika Birleşik Devletleri Büyük Locaları-

¹⁵⁸ Arşivimizde, New York Ön. Bü. Üs. Charles W. Frossel K.'in aynı mealde yazmış olduğu bir mektup da bulunmaktadır.

¹⁵⁹ Arşivlerimiz içinde 1965 olayları, Nafiz Ekemen, Belge No. 73

nın tanışma meselelerini Tetkik Komitesi azası arasında en ileri gelenlerden biri olan Massachusetts'li Dr. Roy Biraderden uzun bir mektup almıştım. Bu Biraderle öteden beri muhabere etmekteyiz, ve benden, meselâ sizlerle olduğu gibi, en samimî münasebatta bulunduğumuz Büyük Localardaki Franmasonluğun durumları hakkında malûmat almak itiyadındadır; benden böylece edildiği bu malûmatı da A.B.D.'deki Büyük Locaların pek büyük bir kısmına yaymaktadır.

Türkiye'de olup bitenleri ona tafsilen bildirdim, ve o da, tıpkı benim gibi, dosdoğru ve hiç çekinmeden ikaz edilmesi gereken bazı Biraderler var ise, bunların Türkiye Yüksek Şûrası azaları olduğu kanaatine varmış bulunmaktadır. Maamafih bu husus tamamen bizlerin yetkisi dışındadır, ve Büyük Locanızın mutlak ve hakim durumunun muhafazası ve Büyük Locanızın hattı hareketi diğer her türlü masonik otoritenin diktasından masun tutulması hususlarının sağlanmasına sizlerin hüsnü muhakemesine tevdi ediyoruz. Yalnız sizlere şunu temin edebilirim ki, biz İskoçyalı Kardeşleriniz, Türkiye Büyük Locasını dünyanın bulunduğunuz köşesinde muntazam Masonluğun tatbikat sahasında büyük ve ehemmiyetli bir rol oynamasını şiddetle arzu etmekteyiz. Aşılması lâzım gelen ne gibi -müşküllerle karşı karşıya bulunduğunuzu pekâlâ müdrikim, fakat iş başında sizin gibi Biraderler buldukça bu sene başınızdan geçen müessif hadiseler misillü müşkilâtın tekerrürüne mahal verdirmeyeceğinizi ümit ederim.

Yeni Büyük Üstadınızla tanışıp tanışmadığımı hatırlayamıyorum, fakat lûtfen kendilerine vazifeleri başında mesut bir yıl geçirmeleri hususunda en samimi dileklerimi iblâğ buyuracak olursanız minnettarınız kalırım. Sizin için de önümüzdeki yıl için en candan iyilik temennilerimi takdim eder, bilvesile Kardeşçe saygılarımı sunarım.

Alex F. Buchan Büyük Kâtip

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 26 Aralık 1965 toplantısı:

Bir önceki toplantının tersimatı okunmadan önce, İzmir Bölge Mahfili Kâtibi Osman Ertöre K. toplantıya kabul edildi. İzmirli Bü. Kurul üyeleri ile birlikte verdikleri izahattan anlaşıldığı veçhile, " İz-

mir lokalinin ıslâhı için pek çok mesai sarf edildiği, netice itibariyle kendi imkânlarımızla matlup binayı inşa edemeyeceğimizin meydana çıktığı, Türkiye Petrolleri veya B. P. Şirketi ile yapılan müzakereler sonunda bu şirketlerin 20 veya 30 senelik kira tutarı olarak 500.000.- TL nı peşinen vermeğe amade olduklarını, binanın zemin kat karkas inşaatı halinde kendilerine teslim edileceğini ve bizim ihtiyacımızı şimdilik karşılayacak iki kat inşaatın da bu bedelle yapılabileceğini tesbit ettiklerini" bildirdi.

Keyfiyet Heyet tarafından müzakere edildi, teklifin prensip olarak kabulüne, müsavi şartlar altında Türkiye Petrollerinin tercih olunmasına, işin teferruatının hazırlanıp ruhsat alma işinin mümkün olduğu takdirde, Büyük Dâimi Heyet'in tasvibi ile tekemmül edeceği kaydıyla ön mukavele imzalanması için İzmir Bölge İdare Heyetine yetki verilmesine oybirliği ile karar verildi.

Orhan Alsaç B.: Yüksek Şûra adına bizim işlerimize müdahale elen BB. orada iş başında buldukça, dosyelerimizin bugünkü durumu muvacehesinde her hangi yersiz ve lüzumsuz bir hareketimiz bizim için telafisi mümkün olmayan gerilemeler ve zararlar tevhit eder. Seçim neticesinin bildirilmesine lüzum yoktur. Amma bu işin teferruatından maduttur¹⁶⁰; asıl vazifemiz Şûra ile münasebetlerimizi tanzim etmektir. Konkordatoya aykırı hareketlerini ve mevzuat hükümlerini tashih edecekleri ana kadar, onlarla uğraşmalıyız. Umumî Heyet bizi bu hususla vazifelendirmiştir.

Dursun Bayraktaroğlu B.: Yüksek Şûra'nın müdahalesi hem yersiz, hem de çok sert olduğu için yakışsız olmuştur. Bunların K.'lik ruhu içinde halli yollarını arayalım, sertliğe biz de sertlikle mukabele etmeyelim.

Sahir Akev B.: Mektup yazılması teferruatıdır; Yüksek Şûra'ya karşı olan politikamızı tayin edelim.

Fahri Nişli B.: İcab ederse şahıslarla uğraşalım, müesseselerle uğraşmak bizi zarara götürür. Büyük Loca mutlak âmirdir, bunu kabul ediyorum, ve bu uğurda çalışacağız, fakat bir nezaket jesti yapmak bizi küçültmez, büyütür.

¹⁶⁰ Madud: sayılı, sayılmış, belli

Şekûr Okten B.: Bütün istiklâl iddialarımıza ve konkordatoya rağmen, Yüksek Şûra Localarımız üzerinde hakim olduğu ka-naatından bir an fariğ olmuş değildi. İskoçya Büyük Locası tarafın-dan consecration¹⁶¹ yapıldıktan, Türkiye Büyük Locası dünya obe-diansları içinde muntazam bir kuvvet olarak kendisini tanıtmak eh-liyetini iktisap ettikten sonra, hakimiyetin ellerinden gittiğini anladılar, Ekrem Tok ve Necdet Egeran Büyük Üstatlara karşı girişilen hareketin saiki budur. Kendileri ile iyi münasebetlere devam edelim, fakat mafevk veya müsavi kuvvet olarak. Yüksek Kuvvetin biz ol-duğumuzu, kendileri, ihtiyarî olarak giden BB.'in vücuda getirdikleri ayrı bir teşekkül olduğunu kabul etmeleri lâzımdır. Bu bizim gayemiz olmalıdır. Ancak sertliğe lüzum yoktur, şu önümüzdeki is'at günlerini geçirelim, onların tutumunu daha yakinen görmek mümkün olacaktır. Ondandır hedefe ulaşmanın yollarını arar, gerekirse ihlâl edilmiş olan konkordato yerine müzakere icrasına davet ederiz.

Nafi Başak B.: Nezaket, bize karşı nezaketle hareket edene karşı bir vazifedir. Bize reva görülen muamele o kadar sert, o kadar kırıcı, o kadar müsamahasız olmuştur ki, burada nezaket zaaf telâkki olunur. Secim neticelerinin bildirilmesi taraftarı değilim.

Abdullah Ecemen B.: Eğer Şekûr K.'imin bekleyelimden maksadı Yüksek Şûra içinde bize taraftar olan bir gurubun işleri düzeltmesine intizar etmek ise, nafile hayale kapılmayalım, orada İdare Heyetleri-nin kararına muhalif olan bir kimse yoktur. Necdet Egeran'a karşı Lo-canda şu veya bu kararı al, diye her gün beni ziyaret eden Şûra men-suplarından hiç biri, vazifeye seçildikten sonra beni tebrik bile etme-miştir. Enerjik davranmak mecburiyetindeyiz.

Celâl Olcay B.: Yüksek Şûra'nın müdahalelerinin çok isabetsiz ol-duğunda, bunların tekerrür etmemesi için gerekli çarelerin aranması-nın lâzım geldiğinde ben de KK.'imle beraberim, ancak seçim netice-lerini bildirmek bir zaaf değil, bil'akis sitemi anlamamak demektir, fikrindeyim.

Büyük Üstat: Seçim neticelerinin Yüksek Şûraya bildirilmesi lâzımgelip gelmediği hususuna reye koyuyorum.

¹⁶¹ consecration: tahsis töreni

Celâl Olcay ve Fahri Nişli BB., bildirilmesine, diğer BB. bildirilmesine mahal olmadığına rey verdiler. Netice itibariyle, seçim neticelerinin Yüksek Şûraya bildirilmemesine çoğunlukla karar verildi.

Büyük Üstat, Ekrem Tok ve Necdet Egeran BB. hakkında Yüksek Şûraya tertiplenen cezaları bildiren, ve bugüne kadar cevapsız kalmış olan levhaya cevap verilmesi gerekip gerekmediği hususunu reye koydu. Netice itibariyle, bir cevap tasarısının hazırlanmasına, tasarının birer suretinin Okten ve Olcay Üs.'lara gönderilmesine, bu şekilde kararlaştırılacak cevabın münasip bir zamanda gönderilmesine oybirliğiyle karar verildi.

Gündem maddeleri görüşülürken, Uyanış Muh. L. sınıfının 19.12.1965 tarihli levhası okundu. Levhada, ketumiyet kaidesine uymayan, çeşitli menfaat hissi ile camiamızda cereyan eden konuları değişik siyasî açılardan matbuata aksettiren kişilerin tesbiti gerektiği ifade ediliyordu. Bu konunun tetkiki esasen Büyük Loca Umumî Heyeti tarafından da Bü. Dâ. He. e tevdi edilmiş olduğu cihetle, Büyük Hâtip Abdullah Ecemen B.in başkanlığında, İbrahim Telemen ve Sahir Akev BB. den müteşekkil bir tahkik heyetinin kurulmasına, keyfiyetin tamim olunmasına ve Muh. L.ların bu KK.imize yardımcı olmalarının istenmesine oybirliği ile karar verildi.

Normale dönüş: (1965 olayları artık geride kalmıştı. Hayat normale dönebilirdi.)

Bü. Kâ. B. Anayasa gereğince dört komitenin kurulması gerektiğini hatırlattı:

- a) Kültür İşleri Komitesinin Mimar Sinan Muh. L.sı,
- b) Sosyal İşler Komitesinin, İhtiyarlık ve Yoksulluk Yardım Sandığı tarafından deruhte olunmasına,
- c) Malî İşler Komitesine, Cemal Gücü Behçet Nerad, Osman Ertöner, Hüdaî Dumer, Orhan Güreli ve Aydın Uluyazman BB. in,
- d) Dış Münasebetler Komitesine: Ekrem Tok, Necdet Egeran, Velit İsfendiyar, Galip Kardam, Heinz Anstock, Sadi Aral, Sedat Abut, Halûk Bitek, Sahir Akev BB. in tayinine, ve keyfiyetin Muh. L.lara tamim olunmasına oybirliği ile karar verildi,

- e) Ritüellerin tercümesi hususunda başlanıp son hadiseler dolayısıyla yürütülemeyen mesainin ciddiyetle tekrar ele alınmasına, bu husuta Necdet Egeran ve Galip Kardam BB. le görüşmek hususuyla Bü. Üs. Kay. Dr. Şekûr Okten B.in ve İzmir'de Ephesus Muh. L.sı Üs. Muh.i Sime B.le görüşmek hususuyla da Celâl Olcay B.in vazifelendirilmesine karar verildi.

☆☆☆☆☆

1966

Tamiamızı küçültücü tekzip yazıları yayınlatan K.lerin hakikate uymayan beyan ve yayınlarını, aynı vasıtalarla tekzip etme kararı alındı.

1966 yılının gündemini en fazla meşgul eden olay Yüksek Şûra ile ilişkilerin önce gerilmesi, sonra da kopması oldu.

Yüksek Şûra iki masonik otorite arasında akdedilmiş olan konkordatoyu tek taraflı olarak fesh etti ve Tepebaşı 111 numarada yeni remzî localar kurdu, 25 Mayıs 1966 tarihli levhası ile de Türkiye Büyük Locası ile her türlü münasebetlerini kestiğini ilân etti.

Sonuç vermeyen uzlaştırma teşebbüsleri arasında, Mukbil Gökdoğan K.in Yüksek Şûra'ya yolladığı mektubu, kurulan komiteler, yapılan karşılıklı ziyaretler, verilen ve tutulmayan sözler sayılabilir. Ankara, İstanbul ve İzmir'de localarda kaynaşmalar başladı, Kemal Locası üyesi K.lerin ekseriyeti Tepebaşı'na geçti, loca kapatıldı.

Büyük Üstat Yüksek Şûralar Cenup Jüridiksiyonu Başkanından destek aldı. İlişkiler kesildikten sonra, Yüksek Şûra'ya bağlı atölyeler İzmir ve Ankara lokallerimizde bir süre daha çalışmayı sürdürdüler.Sonunda bir çok K. istifa etti veya gayri muntazam ilân edildi.

1966 yılı tablosunda gördüğümüz başlıca diğer olaylar, İzmir ve Ankara inşaatları ile ilgili çalışmalar, yeni rite göre eşarp ve önlük temini, Ankara'da dispanser açma teşebbüsü, Yüksel Locasının Yardım Sandığına olan borcunu ödemeyi red etmesi, Akim kalan, İngiltere Birleşik Büyük Locası tarafından tanınma teşebbüsleri ve ketumiyet ihlalleridir.

Mimar Sinan Dergisinin ilk sayısı Ekim 1966'da çıktı..

Ketumiyet:

Yeni yönetimin 1966 yılında ilk icraatı ketumiyet yeminlerine sadık kalmayan K.lerin üzerine gidileceğinin işaretini vermiştir:

Büyük Locanın 2165 No. lu tamimi¹⁶².

İstanbul, 3 Ocak 1966

Muh. Lo.'lara

Üs. Muh. ve Aziz KK.,

Camiamıza girdikleri halde, sonradan, topluluğumuzdan ayrılan veya kayıtları silinen bazı BB.'in şahsî menfaatleri iktiza ettirdiği zaman, mesleğimize mensubiyetlerini inkâr ettiklerini, ve bu hususta pervasız ve fütursuz bir şekilde, gazeteler vasıtasıyla tekzipler yayınladıklarını, son günlerde, üzüntü ile görmekteyiz.

26 Aralık 1965 tarihinde toplanan Bü. Dâ. He.'iniz konunun üzerine lâyıık olduğu önemle eğilmiş ve bundan böyle, **Camiamızı küçültücü tekzip yazıları yayınlatan BB.'in hakikate uymayan beyan ve yayınlarını, aynı vasıtalarla tekzip etmeğe karar vermiştir.**

Bü. Dâ. He.'iniz, ketûmiyet ve ahlâk kaidelerine aykırı olan bu hareketleri ile, aramıza girmeğe lâyıık olmadıkları halde, her nasılsa sızmağa muvaffak olmuş şahısların, bundan böyle, aramıza girmeğe cesaret edemeyeceklerini ummaktadır.

Bilgi edinilmesini diler, K.'çe sevgi ve saygılarımı teyit ederim.

Mahsus Salâhiyetle, Büyük Kâtip Nafiz Ekemen

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 30 Ocak 1966 tarihli toplantısı:

• İzmir bölge Lokali hakkında Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı ile akdi düşünülen mukavelenin ön projesi tetkik olundu. Verilecek intifain¹⁶³ 30 sene olarak tesbitine, ön sözleşmeye "iş bu ön mukavele İmar ve Trafikten inşaat müsaadesi alınması kaydıyla yürürlüğe girecektir" yolunda bir fıkranın ilâveten derci suretiyle kabulüne,

¹⁶² Arşivlerimiz içinde 1965 olayları, Nafiz Ekemen, Belge No. 72.

¹⁶³ İntifâ: menfaatlenme, faydalanma

keyfiyetin bu suretle İzmir Bölge Mah.ne bildirilmesine ve mukaveleyi imzalamak ve tapuda gerekli işleri yapmak üzere Celâl Olcay, Celâdet Akyüz ve Osman Ertörer BB.e müşterek vekâlet verilmesine oybirliğiyle karar verildi.

• Ankara Bölge Mah.nin mezkûr vadideki binası hakkında müşterek mülkiyet esasına dayanan teklifleri havi dosyanın gönderildiğini bildiren 14 Ocak 1966 tarihli levha ile merbut¹⁶⁴ dosya incelendi. Şekûr Okten B., Ankara'da müşterek mülkiyet esasına göre bir binaya sahip olmadaki zorlukların gün geçtikçe BB.i ürkütmekte olduğunu, bu itibarla, mevcut arsamızı değer fiyatına satıp elde edilecek külliyetli bir meblâğ ile daha arka sokaklarda bir arsa satın alınmasına, burada lokalin inşasına ve lokalin bir kısmının masonik hayır işleri için, dispanser, ihtiyarlık yurdu ve saire gibi maksatlarda kullanılması cihetine gidilmesini ve keyfiyetin bu suretle Nisan 1966 tarihindeki Umumî Heyet gündemine alınmasını teklif etti. Teklif oybirliği ile kabul olundu.

• Türkiye Büyük Locası ile Türkiye Yüksek Şûrası arasındaki münasebetler hakkında müzakere icrası hakkındaki gündem maddesine geçildi.

Büyük Üstat, 2 Mayıs 1965 tarihindeki seçimlerden beri cereyan eden ve remzî locaların is'at celselerindeki Şûra temsilcilerinin tutumuna kadar değinen geniş bir hatırlatma yaptı.

Türkiye Yüksek Şûra'sının, eski Büyük Üstatlarımız Ekrem Tok ve Necdet Egeran BB. e ceza tertip ettiğini bildiren 30 Ekim 1965 tarih ve 531.00/294 sayılı levhasına, bu kararın masonik bir zühul olduğunu belirten bir cevap verilmesine oybirliğiyle karar verildikten sonra Nafi Başak B. tarafından hazırlanan metin üzerinde görüşüldü, ve bu metnin aynen bir levha olarak Yüksek Şûra'ya gönderilmesine oybirliğiyle karar verildi.

Bu müdahaleler silsilesi ile konkordatoyu lağvedilmiş saydığımızı belirten bir levhanın da Türkiye Yüksek Şûrasına gönderilmesi lüzumuna oybirliğiyle karar verildikten sonra, Sahir Akev B. tarafından hazırlanmış metin müzakere konusu yapıldı, gerekli tashihler icra edildikten sonra da bu levhanın derhal gönderilmesine oybirliğiyle karar verildi.

¹⁶⁴ Merbut: ilişik

Konu hakkında Localara çeşitli haberlerin sızmasını önlemek için, kritik safhalar geçirmiş olan münasebetlerin Türkiye Büyük Locasının vakar ve haysiyetinin muhafazası ile görevli Büyük Dâimî Heyetçe düzeltilmesi çarelerinin aranmasını, söyleneceklere inanılmamasını, ancak Büyük Üstat tarafından açıklamalar yapılacağını, ve keyfiyetten Muh. Locaların haberdar edileceğini mübeyyin¹⁶⁵ bir tamimin Büyük Üstat tarafından Muh. Localara gönderilmesine oybirliğiyle karar verildi.

Yüksek Şûra tarafından müzakere icrasına memur edilecek temsilcilerin sayısına ve vazifelerine göre ve her halde riayet etmek şartıyla temsilcilerimizin tayini hususunun bil'ahara düşünülmesine oybirliğiyle karar verildi.

• Büyük Kâ. B. , İskoçya Bü. L. da kullanılan eşarp ve önlüklerin numunelerini Sime B. den aldığını, bunların İstanbul'da yapılması imkânlarını araştıracağını bildirdi. Bü. Kâtibin bu tetkikatı netice vermediği takdirde, İngiltere'den sipariş cihetine gidilmesine, ancak bugün vadilerde aynı zamanda yeni eşarplar kullanılmaya başlayana kadar münferit olarak yeni eşarp ve önlüklerin kullanılmasına mesâğ¹⁶⁶ bulunmadığına da oybirliği ile karar verildi.

• Dr. Şekûr Okten, Rasim Adasal B.in sahibi bulunduğu apartmanın bir dairesini, Mason Dispanseri yapmak üzere, Derneğimize teberru ettiğini bildirdi.

• Şekûr Okten B., Ankara lokalindeki mabet duvarlarının maviye çevrilmesi işine tevessül olduğunu, İzmir'in de bu işe derhal başlaması gerektiğini söyledi.

☆☆☆☆

Yükseliş Locasının (Ankara) Yardım Sandığına olan borcunu ödememesi:

Yardım Sandığı Başkanı Refet Hakul K. Bü. Dâ. He.'e 5 Mart 1966 tarihinde yolladığı levha ile 1964 yılından beri biriken borcu 14792.50 TL ye baliğ olan Yükseliş Locası (Ankara) hakkında gerekli işlemlerin yapılmasını istemektedir.

☆☆☆☆

¹⁶⁵ Mübeyyin: açıklayan, meydana koyan, beyan eden

¹⁶⁶ Mesâğ: ruhsat

Yüksek Şûra ile gerginleşen ilişkiler:

Türkiye Büyük Locasından Türkiye Yüksek Şûrasına 7 Şubat 1966 tarihli mektup:¹⁶⁷

Pek Muh. ve Pek Mün. Hak. Bü. Â. ve Bü. Um. Müf. Üs.'lar,

30 Ekim 1965 tarih ve 531.00/294 sayılı levhanız Türkiye Büyük Locası Büyük Dâimî Heyetince lâyük olduğu ehemmiyetle incelenmiştir.

İttihaz edildiğine bu levhanız ile muttali olunan kararlar, Türkiye Büyük Locasının salâhiyetine dahil bulunan hususların Yüksek Şûranızca tetkik ve tahkik konusu yapılmış olduğunu göstermektedir. Bu tarzı hareketi Türkiye Yüksek Şûrası ile Türkiye Büyük Locası arasındaki münasebeti düzenleyen 1957 tarihli Konkordato hükümleri ile bağdaştırmağa imkân yoktur.

Bu sebeple, eski Büyük Üstatlarımız Dr. Ekrem Tok ve Dr. Enver Necdet Egeran BB. hakkında Türkiye Büyük Locası dahilindeki faaliyetlerinden dolayı Yüksek Şûranızca ittihaz olunan kararlar bir masonik zühul olarak mütalâa edilmiş ve Türkiye Büyük Locası açısından hükümsüz ve keenlemyekûn¹⁶⁸ addolunmuştur.

Bu hususun Yüksek Şûranızda da teyidini ve bu suretle iki büyük masonik otorite arasındaki hüsnü münasebatın devamı imkânını sağlamanızı rica eder, K.'çe saygı ve sevgilerimizi sunarız.

Nafiz Ekemen Büyük Kâtip

Hayrullah Örs Büyük Üstat

☆☆☆☆

Türkiye Büyük Locasından Türkiye Yüksek Şûrasına 7 Şubat 1966 tarihli ikinci Mektup.¹⁶⁹

"Türkiye Yüksek Şûrasına

"Pek Muk. ve Pek Mün. Hak. Bü. Â. ve Bü. Um. Müf. Üs.'lar

¹⁶⁷ Arşivlerimiz içinde 1965 olayları, Nafiz Ekemen

¹⁶⁸ Keenlemyekûn: sanki yokmuş, hiç yokmuş, hiç olmamış gibi.

¹⁶⁹ Arşivlerimiz içine 1965 olayları, Belge No.77, Nafiz Ekemen

"5 Aralık 1985 tarihinde toplanan Türkiye Büyük Locası tarafından seçilen Büyük Dâimî Heyet 26 Aralık 1965 ve 30 Ocak 1966 tarihlerinde akdettiği toplantılarında, 2 Mayıs 1965 tarihinden bu yana Türkiye Yüksek Şûrası ile Türkiye Büyük Locası arasında cereyan eden yazışmaları ve Büyük Loca Umumî Heyetinde BB. tarafından izhar olunan düşünce ve temennileri göz önünde tutarak, Türkiye Yüksek Şûrası ile Türkiye Büyük Locası arasında mevcut münasebetlerin hali hazır durumunu müzakere etmiş ve aşağıdaki sonuç ve kararlara varmıştır :

"A.- 2 Mayıs 1965 tarihinden bu yana cereyan eden muamelelerin ve Yüksek Şûranızın Türkiye Büyük Locasının işlerine müdahalesi yüzünden, bu münasebetlerin kritik bir safhada bulunduğu ve eski Büyük Dâimî Heyetin istifası ile Masonluğun temel ilkelerine, intizamına ve istikbaline taalluk eden bu meselelere hal edilmiş nazariyle bakılamayacağı ve bunların bütün önem ve aktüalitesini muhafaza ettikleri müşahede edilmiştir.

"B.- Her şeyden önce, birlik ve beraberliğin hâkim olması gereken mukaddes mesleğimizde, bu müdahaleler yüzünden, KK.'in iki ayrı kampa ayrıldığı ve birlik ve beraberlik ve tesanüt ve itimat ruhunun zedelendiği ve hattâ kuvvetle sarsıldığı inkâr edilmez bir vakiadır. Bu müessif halin bir an önce zail olmasında Masonluk için sayısız faydalar bulunduğunu Türkiye Büyük Locası Büyük Dâimî Heyeti de takdir etmektedir ve bu maksatla prensip ve ideallerinden taviz vermek ve Masonluğun temel kaidelerini ihlâl etmemek kaydıyla, her türlü fedakârlığı yapmağa, gerekli bütün anlayışı göstermeğe hazırdır ve Türkiye Yüksek Şûrasını teşkil eden kıymetli Üs. ların da aynı feragati göstereceklerinden şüphe etmemektedir.

"C.- Büyük Dâimî Heyetin düşünce ve kanaatlarına göre mesele nin çözüm yolu, Hür ve Bağımsız Büyük Loca mefhumunun tesbit ve tefsirinde bulunmaktadır. Filhakika, 21 Nisan 1957 tarihli Konkordatonun her iki âkit tarafı da Türkiye Büyük Locasının hür ve bağımsız olmasını, ve Çırak, Kalfa ve Üstat derecelerinin yegâne hâkim ve nazımı olduğu hususunu kabul etmektedirler.

"Ancak, 2 Mayıs 1965 tarihinden bu yana cereyan eden uygulamada, Türkiye Yüksek Şûrasının kabul etmek istediği bağımsız ve

Hâkim Büyük Loca fikri ile hakikî manasında hürriyet ve bağımsızlık arasında azîm farkların bulunduğu açıkça görülmektedir.

"Nitekim, 3 Ağustos 1965 tarih ve 531.00/255 sayılı levhanız ile tarafımıza tebliğ edilen Ha. Bü. Â. Hazım Atıf Kuyucak B.'in 31 Temmuz 1965 tarihli yazısı, bu tezadın aşikâr bir ifadesidir.

"Mezkûr yazıda, Yüksek Şûranın meşru Türkiye Büyük Locasının işlerine müdahale etmeyeceği bildirilmekte, ancak Yüksek Şûranın remzî Loca kurmakta serbest olduğu, mevcut Locaların büyük kısmının Yüksek Şûra tarafından kurulduğu ve Yüksek Şûra'nın Büyük Loca seçimlerini tanıyıp tanımamakta muhtar bulunduğu ifade olunmakta ve neticede, Türkiye Büyük Locasının idarî işlerinin, dolayısıyla dahi olsa, Türkiye Yüksek Şûrasının murakabesine tabi olduğu ima edilmektedir.

"Bütün bunlardan istihraç olunacak netice şudur ki, Türkiye Yüksek Şûrasının hür ve bağımsız Büyük Loca anlayışı bir nevi idarî muhtariyet, seçimlerini kendi kendine yapabilme ve Localarla doğrudan doğruya muhabere etme gibi şekli bir bağımsızlık anlayışıdır:

"Bu görüşün dar bir görüş olduğu ve Masonluğun temel ilkeleri ile mutabakat halinde bulunmadığı muhakkaktır. Filhakika; bazı remzi localarımızın Yüksek Şûra tarafından tesis edildiği, tarihî bakımdan, doğru olmakla beraber, bu kuruluşun Büyük Locamızın tanınmasına en büyük engeli teşkil ettiği, ve İskoçya Büyük Locası tarafından icra kılınan «tanzim/consecration» merasiminden sonra, ancak, bu nakisenin¹⁷⁰ izale edilebildiği, keza tarihi bakımdan, her türlü belge ile tevsiki kabil bir olaydır.

"Türkiye Büyük Locası Büyük Dâimî Heyetinin, hür ve bağımsız Büyük Loca mefhumunu bu şekilde anlamasına imkân yoktur. Ha. Bü. Â., 31 Temmuz 1965 tarihli sirkülerinde iki masonik kuvveti birer devlete ve aralarındaki münasebeti de Devletler arası bir münasebete benzetmektedir. Bu kıyas bir bakıma doğrudur; ancak Devletler Hukukuna hâkim olan temel ilkenin, devletlerin karşılıklı olarak, birbirlerinin iç işlerine müdahale etmemeleri prensibi gözden uzak tutulmamalıdır. Bu kıyas bir bakıma da yerinde değildir, zira, sirkülerde de işaret edildiği gibi, Yüksek Şûra mensubu her B., aynı zamanda

¹⁷⁰ Nakise: eksiklik, kabahat, kusur, ayıp.

Türkiye Büyük Locasının üç derecesine sahip bir kardeştir ve bu sıfatı ile, Türkiye Büyük Locasının remzî üç derecenin yegâne hâkim ve nazımı olduğuna, defalarca, yemin etmiştir ve bu yemini ile bağlıdır.

"Bunlardan çıkan sonuçlar şunlardır :

- 1.- Türkiye Büyük Locası remzî üç derecenin yegâne hâkim ve nazımıdır.
- 2.- Türkiye Büyük Locası bu vadede kendine üstün veya eşit hiçbir masonik otorite tanımaz.
- 3.- Türkiye Büyük Locası bu sahada tamamen hür ve bağımsızdır ve hiç kimsenin müdahalesini kabul etmez.
- 4.- Türkiye Büyük Locasının idarî işlerinde aksaklıklar varsa, bunlar ancak Türkiye Büyük Locası bünyesi içinde ve mason kaide ve geleneklerine uygun olarak halledilebilir.
- 5.- Bunun bu şekilde kabulü, Türkiye Yüksek Şûrası mensupları dahil olmak üzere bütün masonların eda ettikleri sadakat yeminlerinin kaçınılmaz bir şartıdır.
- 6.- Yüksek Şûra'ya tâbi atölyelerde eda edilen yeminlerle bu yemin arasında bir çatışma konusu olamaz, zira her iki yemin kendi sahalarında cari ve muteberdir ve bu sahalar ile hudutludur.
- 7.- Hür ve Bağımsız bir Büyük Loca ancak bu şartların mevcudiyeti ile kaim olabilir ve bu, intizamının temel şartıdır.
- 8.- Türkiye Büyük Locası kendi sahası içinde mutlak şekilde hür ve bağımsız olduğu gibi, Türkiye Yüksek Şûrası da kendi sahasında aynı kuvvet ve derecede hürdür ve bağımsızdır, ve Türkiye Büyük Locasının Türkiye Yüksek Şûrasının işlerine bir müdahalesi düşünülemez.

"Üstat derecesini haiz olan her Biraderi, Yüksek Şûra, dilediği dereceye terfi ettirmekte tamamen serbesttir, ve Büyük Loca Yüksek Şûranın bu yetkisine asla müdahale edemez ve hattâ her hangi bir soru soramaz. Nitekim Türkiye Büyük Locası Disiplin Tüzüğü hükümlerine göre Haysiyet Divanına sevk edilmiş olan bir B.'in, Haysiyet Divanı kararı beklenmeksizin, ve Konkordatunun gerektirdiği karşı-

lıklı saygı düşüncesinden uzak olarak, tesrian¹⁷¹ terfi ettirilmek suretiyle nevama¹⁷² mükâfatlandırılması hadisesi, Türkiye Yüksek Şûrasının iç bünyesine taallûk edebileceği düşüncesiyle Büyük Locamız tarafından, zamanında, protesto edilmemiştir.

"D.- Bu izahatın ışığı altında, 2 Mayıs 1965 tarihinden beri geçmiş takdirde, Türkiye Yüksek Şûrasının aşağıdaki şekillerde Türkiye Büyük Locası işlerine müdahale ettiği anlaşılmaktadır :

"1. Türkiye Yüksek Şûrasının 28 Mayıs 1965 tarih ve 531.00 - 182 sayılı yazısı :

a.- Bu yazıda, Büyük Locanın 2 Mayıs 1965 tarihinde yapılan seçimlerinin usulü dairesince yapılmadığı bildirilmekte, ve bunun bu hususta vaki şikâyetlere istinat ettiği bildirilmektedir.

b.- Bir kere, 2 Mayıs 1965 tarihli seçimler usulüne uygun olarak cereyan etmiş ve neticesi zamanın Büyük Üstadı tarafından ilân edilmiş ve mesainin tam ve mükemmel olduğu Büyük Hatip B. tarafından beyan olunmuştur.

c.- Esasen Yüksek Şûra'nın bu seçimleri tetkik ve tahkik hususunda hiç bir yetkisi mevcut değildir ve Ha. Bü. Â'in 31 Temmuz 1965 tarihli sirkülerinde belirttiği gibi bazı Yüksek Şûra mensuplarının gösterdiği infial sadece üç dereceli birader sıfatlarından ileri gelmişse, Yüksek Şûra'nın, teşekkül olarak, bu infiale vasıta olmaması gerekirdi.

d.- Kaldı ki, Yüksek Şûranın sözü geçen yazısında, usulsüzlüklerin ne olduğu izah olunmamış, her hangi bir açıklamada bulunulmamıştır. Yüksek Şûra mensubu KK.'in, gayrı resmî olarak, muhtelif vesilelerle söylediklerine itibar edilecekse, bu usulsüzlük beş beyaz oy pusulasının çıkmasından ileri gelmektedir. Bu mevzuda, hukukî bakımdan uzun bir tahlile girişecek değiliz, fakat sui niyet sahibi bir K.'e, hayatının sonuna kadar beyaz oy vermek suretiyle seçimleri ilânihaye muallel kılmak hakkını bahşeden bu görüşe iltifat edilemeyeceği aşikâr olduğu gibi, bu konuda her hangi bir nizamî hükmün mevcut bulunmadığı da muhakkaktır. Böyle bir görüş, istinkâfın caiz

¹⁷¹ Tesrian: hızlandırarak

¹⁷² Nevâmed: yeni gelmiş, yeni yetme

olmadığına müteallik bir gelenekle de izah olunamaz, zira keseden çıkan oy pusulası adedi, reylerini kullanan BB.'in adedine uygun düştüğü takdirde, her K.'in oyunu kullandığı da kendiliğinden anlaşıl-maktadır.

Nitekim, operatif masonluğu kuran ve bütün dünya muntazam obedianslarının kendilerinden iktibas ettiği muntazam obedianslar ki, dünya masonluğu içinde lâyük olduğumuz mevkii almak için vaz'et-tikleri esasları kabul etmek zorunda olduğumuz, geç olmakla beraber, bu kere tesbit olunan İngiltere, İskoçya, New York, Massachus-setts ve saire, ve saire ve saire Büyük Locaları Anayasalarında bu hu-susu derpiş etmişler ve «beyaz oy pusulaları» zuhur ettiği takdirde ne gibi bir muamele yapmak lâzım geldiği hususunu, sarahatle, ifade etmişlerdir. Hatırlatmak için şunu kısaca arz etmek isteriz ki, bütün muntazam obedianslarca tayin olunan hüküm, Türkiye Büyük Loca-sının 2 Mayıs 1965 tarihli tatbikatının aynıdır.

e.- Yukarıda da izah edildiği gibi, Türkiye Yüksek Şûrası, bu mev-zudaki şikâyetlerin mercii değildir; zira şikâyet üst makamlara yapı-lır, halbuki Türkiye Yüksek Şûrası Türkiye Büyük Locasının hiçbir suret ve şekilde üstü değildir. 31 Temmuz 1965 tarihli sirkülerdeki kı-yasa baş vurduğumuz takdirde, şu neticeye varmak kabildir : bir dev-letin dahildeki seçimleri başka bir devletin makamlarına şikâyet edil-miştir ki, böyle bir şikâyetin Devletler Hukukunda misli görülmemiş-tir.

Şu hale göre, bu seçimlerde bir an için bir aksaklık bulunduğu ka-bul edilse bile, itirazların yegâne merciinin Türkiye Büyük Locası ol-duğu şüpheden uzaktır ve Türkiye Yüksek Şûrasına müracaat eden KK., yeminlerine hanis olmuşlardır.

f.- Keza aynı yazıda, bildirilen Mason esas nizamlarına ve ilkeleri-ne aykırılıktan ne kastedildiği anlaşılamadığı gibi, 13 Haziran 1965 tarihine kadar durumun düzeltilmesinin bir ulti-matom şeklinde talep edilmesi ile müdahale isteğinin ve iddiasının bariz bir tezahürüdür.

"2. Yüksek Şûra - Büyük Loca anlaşmazlıklarının atölyelerde tartışılması:-

Türkiye Yüksek Şûrasının idarî bakımdan bu yetkileri bulunma-dığı aşikâr olmakla beraber, Türkiye Yüksek Şûrasına tabi, idarî bir

fonksiyonları bulunmayan, esas vazifeleri Masonik inisyasyonun üst derecelerini KK.'e anlatmak olan felsefi atölyelerde bu konuların müzakere edilmesi ise, müzakere eden BB. bakımından Büyük Locaya olan yeminlerinin açık bir ihlâli, buna müsamaha eden ve hattâ teşvik eden Türkiye Yüksek Şûrası tarafından da Konkordatonun açık bir ihlâlini teşkil etmektedir.

"3.- Türkiye Yüksek Şûrasının 3 Ağustos 1965 tarih ve 531.00 - 255 No. lu levhası ve ona bağlı H. Bü. Â. sirküleri

Yukarıda izah edildiği gibi, bu sirküler Türkiye Yüksek Şûra'sının müdahale arzusunun bulunmadığını izah gayesini gütmekte ise de, dolayısıyla bu müdahale hakkının mevcut bulunduğu ve Yüksek Şûraca, Konkordato ile münhasıran Türkiye Büyük Locasına tanınmış remzî loca kurmak salâhiyetinin istimali tehdidinin ileri sürüldüğü, Dünya masonluğunun asla kabul ve terviç etmediği bu yolun ileri sürülmesi suretiyle Masonluğun parçalanmasına fiili adımlarla tevessül edildiği esfle müşahade olunmaktadır.

Ayrıca, 2 Mayıs 1965 tarihinde Büyük Loca Büyük Üstatlığına seçilen B.'in dürüstlük umdelerinden uzak olduğu ifade edilmek suretiyle zamanın Büyük Üstadı tahkir edilmekte ve, yetkisiz dahi olsa, Yüksek Şûra'ya bağlı Haysiyet Divanı tarafından henüz hakkında bir karar verilmemiş olmasına rağmen, peşin bir hüküm olarak, ilân olunmaktadır. Yüksek Şûra nizamlarına göre temyiz merciinin bizzat Yüksek Şûra olduğu düşünüldüğü takdirde bu sirkülerdeki beyanın ne kadar bağlayıcı mahiyette olduğu da gözden kaçmamaktadır.

"4.- Türkiye Yüksek Şûrasının 30 Ekim 1965 tarih ve 531.00 - 294 No. lu yazısı :

Türkiye Büyük Locasının işlerine müdahalenin ta kendisini teşkil eden ve yukarıdaki yazının konusu olan mesele hakkında Türkiye Büyük Locasının görüşü 7 Şubat 1966 tarih ve 2273 sayılı yazımızla bildirilmiş olduğundan burada, ona, istinat etmekle iktifa edeceğiz.

"E.- Yukarıda tafsilâtiyle izah olunan meseleler, Yüksek Şûra ile Büyük Loca arasında mün'akid «Konkordato» nun iyi işlemediğini, mana ve mahiyetinin iyi anlaşılmadığını göstermektedir.

Bu durum karşısında, karşılıklı gayret ve anlayışla bu meselelerin bir hal tarzına bağlanması Masonluğun âtisi ve intizamı bakımından zaruridir.

Buna göre, Türkiye Büyük Locası Büyük Dâimî Heyeti Konkordatonun 7. nci maddesine uygun olarak ve murahhas heyetler marifetiyle aşağıdaki mevzularda müzakere açılmasını talep etmektedir :

1.- Türkiye Yüksek Şurasının, Türkiye Büyük Locası seçimlerine ve iç işlerine müdahale mahiyetinde sayılacak ve yukarıda tahlil edilen yazılarının geri alınması ve bunların, bir levha ile, yazılmamış sayılmasının istenmesi;

2.- Türkiye Yüksek Şûrasına tabi atölyelerde, Büyük Loca işlerinin müzakere mevzuu edilemeyeceği hususunun açıkça kabulü, bunun alâkalı atölyelere tebliği ve keyfiyetin Konkordatoyu tavzih eden bir anlaşma olarak tesbiti;

3.- Konkordato ile Türkiye Büyük Locasının münhasır salâhiyeti olarak kabul edilen remzî Loca kurmak yetkisinin Türkiye Yüksek Şûrasında mevcut bulunmadığının, bu yola başvurulmayacağıнын teyidi ve keyfiyetin ek anlaşmaya geçirilmesi, Şûra dahilî nizamlarında buna ait tadilâtın icrası;

4.- Türkiye Yüksek Şûrasının ve ona bağlı Haysiyet Divanlarının sadece kendi dereceleri hakkında cezalar tertip edebileceklerinin açıklanması, bu hususun anlaşmaya derci, evvelce verilen kararların bu bakımdan tashihi ve Şûra mevzuatında bu hususta gerekli tadilâtın icrası.

"Konkordatonun 7. maddesine göre, bu yazımız tarihinden itibaren en az üç ve en geç altı ay sonra toplantı tarihinin tespiti, toplantıların münavebe ile bir defa Yüksek Şûra'da, bir defa Bü. Locada yapılmasını ve taraflarca seçilecek murahhas heyetlerin karşılıklı olarak bildirilmesi lüzumunu arz eder, bu vesile ile K.'çe saygılarımızı sunarız."

Büyük Üstat: Hayrullah Örs;

Büyük Kâtip: Nafiz Ekemen

Büyük Dâimî Heyetin 27 Şubat 1966 tarihli toplantısı

Umumî menfaatlerde söz alan Bü. Kâ., 30 Ocak tarihli toplantıda verilen karar gereğince, Türkiye Yüksek Şûrasına iki levhanın gönderildiğini, bunların 11 Şubat 1966 tarihinde tebliğ olunduğuna dair iadeli taahhütlü makbuzlarının geri geldiğini söyledi.

☆☆☆☆

Türkiye Yüksek Şûrasından 531.00/53 No. lu mektup.

4 Mart 1966 (*)¹⁷³

TÜRKİYE

Hür ve Kabul Edilmiş Masonları

BÜYÜK LOCASI

Büyük D Heyetine

Pek Muhterem Bü. Üs. ve Pek Az. BB.,

7 Şubat 1966 tarih ve 2273 sayılı levhanız karşılığıdır :

Doktor Ekrem TOK birader ile Dr. Enver Necdet EGERAN haklarında verilen kararların, Mason teamül, nizam ve usullerine tamimiyle uygun olarak ve bu zâtların Yüksek Şûranın birer üyeleri bulunmalarına müsteniden verildiğini ve işlenen suçun mahallinin bahis konusu olamayacağını, Kardeşçe sevgi ve saygılarımızla arz ederiz.

Ha. Bü. Âmir Hazım Atif KUYUCAK ;

(a) Bü Um. Kâtip Şans. Muhiddin Osman OMay

Büyük Dâimî Heyetin 20 Mart 1966 tarihli toplantısı:

• Yükseliş Locasının 1964 senesinden beri Ölüm Yardım sandığına 14752.- TL borcu olduğunu bildiren Sandık'tan gelen levha okundu ve bu Muh. L. hakkında nizamname hükümlerinin tatbiki zarureti olacağını tebliğine oybirliği ile karar verildi.

¹⁷³ Nafiz Ekemen'in notu: Mektubun aslında sehven 4 Şubat 1966 tarihi vardır.

• Büyük Loca Umumî Heyetinin 22 Nisan 1966 saat 15.00 de davet edilip 23 ve 24 Nisan 1966 tarihlerinde de çalışmalarına devam etmesine karar verildi. Gündem de şu şekilde tesbit olundu:

1. Ebedî Meşrika intikal eden BB. hakkında ihtiram vakfesi.
2. 29 Nisan 1965, 1 ve 2 Mayıs 1965 tarihli toplantılar ile 3 Ekim 1965 ve 5 Aralık 1965 tarihli toplantı tutanaklarının okunması,
3. İdarî raporun okunması, ve bu meyanda:
  - a. Eğitim ve Öğretim Localarının kurulması hakkındaki yetki ile,
  - b. Binalar hakkında verilen yetkinin uzatılması
  - c. İ's'at celselerine Muh. L.larla mutabık kalmak suretiyle bir şekil verilmesi hakkında Bü. Dâ. He.'e yetki verilmesi.
4. Hazine Raporunun okunması,
5. Bütçe tasarısının okunması ve kabulü,
6. Ölüm Yardım Sandığı raporunun okunması.
7. Localar Umumî Nizamnamesine "Devamsızlıktan" dolayı gayrı muntazam ilân etme yetkisinin Localara verilmesi hakkında bir hüküm ilâvesi ile Yeni vadilerde kurulacak Localar vazifelileri için taksiri müddet kabulü.
8. Necdet Egeran B. tarafından verilen takrir hakkında müzakere.
9. Münhal bulunan Haricî Muhafız vazifesi için seçim.
10. Umumî menfaatler.

☆☆☆☆☆

Beklenmeyen Cevap: Yüksek Şûra tarafından Konkordatonun fesih kararı:

Son ana kadar anlaşma zeminini arayan Büyük Üstat Hayrullah Örs K.'in Yüksek Şûra'ya 7 Şubat 1966 tarihinde yolladığı mektuba, Yüksek Şûra'nın hazırladığı iki cevap taslağı Y.Ş.'nin arşivlerinde bulunmaktadır. İkisi de uzun yazılardır. Bir tanesi,¹⁷⁴ "...konkordatonun ... dileğiniz veçhile münfesih sayıldığını, bunun bütün manevi mesuliyeti sizlere raci olmak üzere ve üzümlere bildiriyoruz..."; daha yumuşak bir yazı

¹⁷⁴ 1965 Olayları, Suha Umur, Mimar Sinan No. 84, s.39

olan diğer tasarıda ise, "... Ahitnamenin son hadiselerden sonra hayli sarsıldığını ve işlemez hale getirildiğini Yüksek Şûra da büyük bir üzüntü ile müşahede etmekte ve yeniden gözden geçirilmesi gerektiğine inanmış bulunmaktadır. Ancak bu teklifinizin Büyük Loca Umumî Heyeti kararına istinat ettiği takdirde ele alınabileceğini... ve iki kardeş müessesesi arasındaki gerginliğin giderilmesi için Kardeşlik şiarına uygun bir samimiyet havası içinde müzakeresine hazır bulunduğumuzu sevgi ve saygılarımızla arz ederiz." denmektedir.

Halbuki, Yüksek Şûradan Büyük Locaya gönderilen ve tam metni aşağıda kare içinde verilen ve münasebetleri koparan 9 Nisan tarihli cevap kesin ve kısa bir metindir ve açık kapı bırakmamaktadır: ¹⁷⁵

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası

Bü. Dâimî Heyetine

Muhterem Bü. Üst. ve Az. KK.,

7 Şubat 1966 tarih ve 2274 sayılı yazınız üzüntü ile okundu. Bu mektubunuzla, 1964 yılının ikinci yarısından beri Türk Masonluğuna gölge düşüren sebeplerin aslını ihmal ederek Yüksek Şûrayı Büyük Locanın iç işlerine karışmak, üyeleri hakkında yetkisiz kararlar almış olmakla itham etmekte ve tashihini talep eylemektesiniz. Binnetice, aramızdaki Konkordatonun da yeniden düzenlenmesini teklif etmektesiniz.

Yüksek Şûranın, kendi teşkilâtına dahil üyeleri hakkında aldığı kararların geri alınması bahis konusu olamaz. Yüksek Şûra kararına mesnet teşkil eden fiilin bir Masonik suç olduğu 28 Aralık 1964 gün ve 1473 sayılı Türkiye Büyük Locası sirküleriyle de kabul ve ilân olunmuştur.

Konkordato konusundaki teklifinize gelince; Yüksek Şûra, yakın zamanlardaki hadiselerden sonra bu Ahitnameyi işlemez bir hale getirdiğinizi büyük bir üzüntü ile müşahede ve tesbit eylemiş ve feshine karar vermiştir.

Saygılarımızla tebliğ olunur.

Bü. Umumî Kât. Şansölye Muhiddin Osman Omay

Hakim Büyük Âmir Hazım Atif Kuyucak

¹⁷⁵ Arşivlerimiz içinde 1965 olayları, Nafiz Ekemen

Böyle bir cevabı kimse beklemiyordu. Büyük Loca konkordato-nun feshini değil, iyi işlemediğinden değiştirilmesi için müzakere açılmasını talep etmişti. Bugün, Yüksek Şûra'nın veya Yüksek Şûra İdare encümeninin konkordatoyu fesih kararı almadığını biliyo-ruz.¹⁷⁶ Buna rağmen bu cevap nasıl verilmiştir? Yüksek Şûra âmil azası, Mukbil Gökdoğan K., o tarihte Hâkim Büyük Âmir olan Ha-zım Âtîf Kuyucak K.'e aşağıdaki ilginç mektubu yazmıştı:¹⁷⁷

13. Nisan. 1966

Zata mahsus

"Pek Muk. ve Pek Mün. H. B. Âmir,

"Son zamanlarda sık sık denecek kadar teaddüt eden bu yazılı müracaatlarımdan ve vaki tekliflerimden dolayı beni mazur görece-ğinizi umuyorum. Bunların yegâne saiki mesleğe ve kanunlarına olan bağlılığım ve O'nu bilmeyenlere karşı gösterilmekte olan lüzumsuz müsamaha ve binnetice had safhasına vardırılmış bulunan umumî huzursuzluktur.

"Malûm-u-âlileri olduğu veçhile Y. Ş.'nin Şubat 1966 toplantısın-da takarrür etmiş olan prensip, 31. Mart. 1966 tarihinde toplanan ve zat-ı-âlilerinin riyaset etmiş bulunduğu idare encümeninde, Y. Ş. top-lantısında hazır bulunanlarca da izah edildikten sonra, tekrar tezek-kür edilerek bazı yollar tesbit edilmiş ve B. L.'ya yazılacak cevap met-nini hazırlamak ve size imzalattıktan sonra sevk etmek üzere iki Bira-der vazifelendirilmiş, B. U. Kâtip de (iki muhaliften biri olduğu için metni yazmakta değil, vazifeten evrak v.s. vermek maksadıyla) bu komisyona üye olmuştu. Bu husus müzakere sırasında açıkça beyan edilmiştir ve tavzih sizin tarafınızdan yapılmıştır.

"Komisyona verilen vazifede, B. L.ya gönderilecek yazıda Kon-kordato'nun feshi ibaresi bulunmayacaktı; tâdil teklifine temayül edi-lecek ve konuşma teklifimiz olacaktı.

"5. Nisan. 66 tarihli Rotary toplantısında, yan yana oturduğumuz bir sırada ve ben bu hususta hiç bir şey sormadığım halde, hazırlan-makta olan cevabın kat'î metnini «bana da okuyup öyle göndereceği-niz» lütufkâr teveccühünü de göstermişsiniz.

¹⁷⁶ 1965 Olayları, Suha Umur, Mimar Sinan sayı 84.

¹⁷⁷ Arşivlerimiz içinde 1965 Olayları, Nafiz Ekemen, Belge No: 99

"Dün akşam, 12. Nisan. 66 İstiklâl toplantısının (30) umumî menfaatlerinde yine muhterem Kaymakamınızın ihtarı ile BB. konuşmağa teşvik edildi. Ekseriyetle İTTİHAT ve İTTİFAK üzerinde duruldu ve buna Y. Ş.'nın yumuşak hareketlerle ön ayak olması temennisinde bulunuldu. Bir B. de bölünmeden başka çare yoktur, dedi. Konuşmalar sonunda B. U. Kâ. B. «B. L. münfesihtir.» beyanında bulundu; müteaddit BB. hayretlerini gizleyemediler, fısıltılar oldu ve bu sözün zapta geçirilmesi istendi. Areopajın B. Üs. bunun, bu B.'in şahsi fikri olduğunu bildirdi; ayrıca B. U. Kâ. B. de söz alarak, «şahsî fikrimdir» beyanında bulundu.

"Yanımızda oturan Em. F. B. ise komisyonca hazırlanan ve H. B. Âmire tevdi edilen metnin Kaymakam ve B. U. Kâ. BB. yardımıyla tâdil edilerek ve son kısmına da «Konkordatonun feshine karar verilmiştir» gibi bir ibare yazılarak B. L.ya sevk edilmiş olduğunu bildirdi.

"Muhterem H. B. Âmir, idare encümeni üyesi ve bu işle görevli iki B.'in; evinde hasta yatmakta olan B. Hat. B.'in; (hiç bir zaruret yokken) lütufkâr vaadinize rağmen benim hiç bir şeyden haberimiz olmadan, alelacele, böyle bir yazıyı encümen kararı hilafına ve 2/8 muhalif kalanlarla istişare ve fikir birliği ederek tâdil, imza ve sevk etmeniz, hakikaten hayret edilecek ve üstünde durulacak esef verici, garip bir vakıadır.

"Bir Âmirin, riyaset ettiği mes'ul bir organın yetkisini ve azasının şahsiyetlerini hiçe sayarcasına, hele böyle nazik ve üstünde aylardır hassasiyetle durulan can alıcı bir meselede uluorta hareketi hüznün vericidir, ümit kırıcıdır. Sizin çapınızdaki bir Âmir'e hiç yaraşmamıştır.

"Benim nâçizane görüşüme göre, şimdi Size yakışacak şey: başta zat-ı-âlileri olmak üzere, muhterem Kaymakam ve B. U. Kâ. BB.'le beraber bu vazifelerinizden, hemen, istifa etmenizdir.

"Şimdiye kadar, her vesile ile, en sıkıntılı hallerde bizi bırakıp işin içinden sıyrılmak, istifa etmek istediğiniz zaman ben Size karşı ' koydum ve Size yazılı olarak bu düşüncemi taa Avrupa'dan da bildirdim; çünkü: böyle kritik bir durumda işi devir alacak olana büyük mes'uliyetler yüklenir ve altından kalkamaz diye düşünüyordum.

"Fakat, bu son olayla da, apaçık ortaya çıktığına göre, herkeste şu kanaat tebellür etmiştir ki bu işlerle meşgul olabilmek için on beş günde on beş dakikadan daha fazla vakit verebilecek ve bu yükleri daha iyi, ilgi ve bilgi ile taşıyabilecek BB. mevcuttur.

"B.B.M.S.'la ve K. Sevgi ve Selâmlarıyla...

"B. Um. Müf. Mukbil Gökdoğan, 33

"Not: Muh. Y. Ş.'nın aktif ve agreje aza sayısı toplamı kadar teksir edilmiştir. M. G."

☆☆☆☆

Büyük Üstat Hayrullah Örs K.'in 19 Nisan 1966 tarih ve 2441 No. lu mesajı:

"Muhterem Localara

"Üs. Muh. ve Aziz KK.,

"Türkiye Büyük Locası'nın bir yıllık faaliyetine ait raporlar bilgimize sunulmuştur.

"Türk Masonluğu içinde birlik ve beraberliğin sağlanmasını gaye ittihaz edinen Büyük D Heyetiniz, 5 Aralık 1965 tarihli Umumî Heyet kararı gereğince, konunun, üç derecenin yegâne hâkimi ve mutlak nazımı olan

Türkiye Büyük Locasının vakar ve haysiyetine uygun bir şekilde halledilmesi yollarının araştırılması uğrundaki çabalarına engel olmaması endişesiyle, bahis konusu raporunda çok kısa bilgi vererek durumun inkişafını beklemeği tercih etmişti.

"Ancak, raporun teksir edilip dağıtılmasından sonra, tahaddüs etmiş olan yeni bir olayı, Türk Masonluğunu yakinen ilgilendirmesi bakımından, bilgimize ayrıca arz etmeği vazifem cümlesinden telakki etmekteyim :

"Türkiye Büyük Locasının hakim ve müstakil otorite olduğunu kabul etmeyip halâ hierarşik bir üstünlük iddiasında bulunduğunun delili olarak, Türkiye Yüksek Şûrasının, Türkiye Büyük Locası Dâimî Heyetinize hitaben gönderdiği 9 Nisan 1966 tarih ve 531.00/102 sayılı

yazısı ile Yüksek Şûra ile Türkiye Büyük Locası arasındaki konkordatoyu feshettiğini bildirmiş olduğunu itilâınıza arz ediyorum.

"Bu itibarla, bu mesajımın yazıldığı güne kadar, olayın geçirmiş olduğu muhtelif safhaları gösteren yazışmalar ile, bin bir emek mukabilinde tesisi başarılmış olan tanışma muamelelerini kökünden yıkmağa mâtuf olan müdahalelerin dış masonluk dünyasına aksettiriliş tarzını ve orada uyandırdığı tepkileri gösteren yazıların bir kısmını teksir ve tercüme ettirerek bilgi ve takdirlerinize takdim ediyorum.

Kendi toplantılarında, Türkiye Büyük Locasının münfesihi bulunduğunu beyan etmeğe varan bir cesaret ve o nisbette masonik prensiplerde habersizliği ifade eden bir zihniyetin neticesi olan bugünkü durumun müsebbiplerini, karar ve kaderleriyle baş başa bırakarak, Yüksek Şûranın bu kararının Türkiye Büyük Locasının intizam, çalışma ve âtisi üzerinde her ne şekil ve surette olursa olsun en ufak bir tesiri olamayacağını belirtmeği de yine vazifem icabı telakki ediyorum.

"Esas gayesi, İnsanlık Mabedinin inşa sebeplerini araştırmak olan mesleğimiz müntesiplerinin çalışmalarını bu gayeye tevcih ederek bu olaylara artık lüzumundan fazla ehemmiyet vermemelerini rica ve bu vesile ile K.'çe sevgi ve saygılarımı teyit ederim.

Büyük Üstat Hayrullah Örs

Büyük Dâimî Heyetin 22 Nisan 1966 tarihli toplantısı:

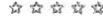
• Saat 15'de toplanacak Umumî Heyet hakkında fikir teati edildi, ve BB. mütalâalarını bildirdiler. Bu meyanda, Türkiye Yüksek Şûrasının, 1957 konkordatosunu feshettiğini bildiren 9 Nisan 1966 tarihli yazısı okundu ve bu yazının Büyük Locaya vürudu¹⁷⁸ üzerine, Büyük Üstat tarafından bir mesajla birlikte cereyan eden yazışmaları muhtevi bir ek raporun tanzim ve tevzi edildiğine bilgi edinildi.

Bu cümleden olarak, tören ve protokol ritüelleri başta olmak üzere bilcümle mevzuatımızın Yüksek Şûra mensupları ile ilgili hüküm-

¹⁷⁸ *Vürûd: geliş, gelme, varma*

lerinin mahalli tatbiki kalmadığına, gizlice gâyrı muntazam bir remzî loca kurma faaliyetine girişmediği müddetçe KK.'imizin Yüksek Şûraya mensup atölyelere devamda serbest olduklarına dair karar itihazı için Umumî Heyete teklifte bulunulmasına oybirliğiyle karar verildi.

22-24 Nisan 1966 tarihli Umumî Heyete sunulan faaliyet raporundan 1965 olayları ile ilgili bölümler:

Büyük Locamızın 1965 faaliyet senesi, millî mason teşkilâtımızın 1909 senesindeki usule aykırı kuruluşu ve 1948 senesindeki usule aykırı uyandırılması yüzünden dünya muntazam masonluk âlemi içinde kendimize lâyük olduğumuz mevkii alamamaktan mütevellit acıların sona erdiğinin, infirada itilmiş vaziyetten kurtulduğumuzun müjdecisi olan «Tanzim-Consecration» töreni ile başlamıştır.

Bu Tanzim - Consecration töreni ile birlikte yapılan 1965/1966 Devresi vazifelilerinin seçimlerinden sonra, Türk Masonluğunun yegâne hakimi ve mutlak nazımı olan HÜR ve MÜSTAKİL bir BÜYÜK LOCA mefhumu ile bağdaşamayacak çeşitli müdahaleler ve ihbarlar vaki olmuş, ve o zaman, reylerinizle vazifeye çağırdığımız Kardeşlerinizin, Türk Masonluğunun hayrına sarf edecekleri kıymetli emekler ve imkânlar, bu müdahaleler ve ihbarlar yüzünden, heba olup gitmiştir.

Kendilerinden 5 Aralık 1965 tarihinde nöbeti devraldığımız bu muhterem Kardeşlerimiz, hepimizce bilinen bu üzücü, yorucu ve yıpratıcı havaya rağmen, aşağıda tafsilâtiyle arz olunacağı veçhile, bir taraftan Yüksek Heyetinizin kendilerine tevdi ettiği mühim konuların büyük kısmını camiamızın hayrına olarak halletmiş, diğer taraftan da «Tanzim - Consecration» törenine rağmen, münhasıran bu müdahaleler ve ihbarlar yüzünden büyük sarsıntılara uğramak tehlikesi geçirmiş olan münasebetlerimizi korumuş, kurtarmış ve geliştirmişlerdir.

Türk Masonluğunun hayrına çalıştıklarına inandığımız bu Kardeşlerimize karşı, huzurunuzda, şükranlarımızı bildirmeği vazife taklakki etmekteyiz.

Tahkik Heyeti:

Yüksek Heyetiniz, camiamız içinde kardeş muamelesi gördüklerini unutacak, yeminlerine hanis¹⁷⁹ olacak derecede şahsî ihtiras, menfaat veya igbırrarlarının¹⁸⁰ zebunu¹⁸¹ olan, toplantılarımızın, kendi hislerinin ifadesini de ilâve ederek, yalan ve yanlış, ve her halde hiç de masonik olmayan açılardan dergilere duyuran kimseleri tesbit etmek vazifesini de 5 Aralık 1965 tarihindeki toplantısında Büyük Dâimî Heyetinize tevdi etmişti.

Dâimî Heyetiniz, konuyu önemle ele almış ve kendi azasından üç Kardeşi, ilk tahkikatı yapmakla vazifelendirmiştir. Bu kardeşlerimizin çalışmaları sona erince, netice bütün kardeşlerimize duyurulacaktır.

Aramıza girmiş, fakat sonradan, bazı düşüncelerin tesiriyle ayrılmış olan bazı kardeşlerin, çekinmeden, muhtelif vasıtalarla, Mason olmadıklarına dair beyanlarda bulduklarına, maalesef, vakit vakit şahit olmaktayız.

Büyük Dâimî Heyetiniz, bundan böyle, her kimden sadır olursa olsun, camiamıza intisabını inkâr eden her şahsın, bu yoldaki beyanını, aynı vasıta ile tezkîp etmek kararındadır.

Yüksek Şûra ile münasebetlerimiz:

Geçen devrenin başlıca üzücü olayı, Mason gelenek ve mevzuatına ve aramızda mevcut Konkordato'ya rağmen, Türkiye Yüksek Şûrasının muayyen tarihler tayin ederek «durumun düzeltilmesini» istemek, remzi Loca kurma yetkisinden bahsetmek, Türkiye Büyük Locasının kaza yetkisine giren hususlar hakkında Büyük Üstatlarımızla, masonluktan tarda kadar giden ve masonik bir zühul olduğunda asla şüphe bulunmayan cezalar tertip etmek ve bu kararlarında direnmek, dış münasebetlerimizi kökünden sarsacak ve Türkiye Büyük Locasının hakimiyetinden şüphe ettirecek ihbarlarda bulunmak, gibi hareketlerle Türkiye Büyük Locasının işlerine, yetkilerine ve kararlarına müdahale ve bu suretle bahsi geçen Konkordato'yu ihlâl etmiş olmasıdır.

¹⁷⁹ Hanis: ettiği yemini yerine getirmeyen

¹⁸⁰ İğbirâr: 1. gubarlanma, tozlanma . 2. kırılma, gücenme

¹⁸¹ Zebun: zayıf, güçsüz, âciz.

Türkiye Büyük Locası konuyu Kardeşlik havası içinde halletmek çarelerini aramak için, iyi niyetli dahi olsa, hiç bir tavassuta ihtiyaç olmadığını, ve yegâne söz sahibi Büyük Üstat bulunduğunu ilân ve tebliğ ettiği, aradaki yazışmaların tefsirlere mahal vermemesi için bunları hususî bir itina ile muhafaza ettiği halde, Türkiye Yüksek Şûrasına mensup atölyelerden birinin davetiyesinde «fevkalâde durum vardır, mutlak teşrifiniz rica olunur» ibaresinin ilâvesi suretiyle vaki toplantıda Büyük Locanın gönderdiği levhaların aynen okutulmasına cevaz verilmesindeki derin manayı Kardeşlerimizin akli selimine ve takdirine bırakıyoruz.

Bin bir dertle malûl sevgili Vatanımızın bu yaralarına ilâç olması beklenen, ve netice itibariyle, bir avuç insandan mürekkep olan Türk Masonluğunun, bütün dünyaca asırlarca evvel halledilmiş bu «senben» sataşmalarına sahne olması cidden yürekler acısı bir keyfiyettir.

Yegâne arzusu Türk Masonluğunun daima birlik ve beraberlik içinde ahenkle çalışmasını ve yükselmesini sağlamak, bütün çabası ise, dünya muntazam masonluğu içinde Türk Masonluğuna lâayık olduğu itibarlı mevkie ulaşmak olan Türkiye Büyük Locası, ancak bu şekilde kuvvetlendikten sonradır ki memleket dertlerine çare bulacak bir müessese olmak niteliğini kazanacağından eminiz.

Bu düşüncelerin neticesi olarak ve esasen 3 Ekim 1965 ve 5 Aralık 1965 tarihli toplantılarımızda beliren umumî arzuya uyarak, aradaki münasebetlerin düzeltilmesi için Yüksek Şûra'yı, fiil ve hareketleri ile ihlâl edilmiş olan Konkordatonun yeniden gözden geçirilmesine ve münasebetlerin tanzimine davet etmiş bulunuyoruz.

İnkişafardan, Kardeşlerimiz, Büyük Üstat mesajları ile haberdar edilecektir.

22 Nisan 1966 tarihli Umumî Heyet Toplantısı:

22 - 23 Nisan 1966 tarihinde Büyük Loca Umumî Heyeti toplantısında Egeran K. in Haysiyet Divanına verilir verilmemesi görüşülmüş ve oylanarak Haysiyet Divanına verilmemesi hususu ekseriyetle kabul edilmiştir. Böylece, Büyük Loca Genel Kurulu bir defa daha Egeran' ı suçlu bulmadığını belirtmiştir.

Bu arada, Yüksek Şûra'nın çalıştığı Tepebaşı 111 No.lu binada, yeni remzî locaların kurulduğu ve çalışmaya başladıkları hakkında haberler duyuluyordu.

22 Nisan Dâimî Heyet toplantısından sonra başlayan Umumî Heyetin aynı günkü toplantısında 3 tersimat birden okundu, müzakere edildi ve oylandı.

23 Nisan günü Konvanın gündem maddelerine geçildi.

Daha önce dağıtıldığı için okunmayan raporla beraber tevzi edilememiş Büyük Üstadın 19.4.1966 tarihli mesajı ile Yüksek Şûranın 30.10.1965 tarihli 5300/294 sayılı tamimi, Büyük Locamızın buna verdiği 7.2.1966 tarih ve 2273 sayılı cevabı ve Yüksek Şûranın 9/4/1966 tarihli ve 531/00/102 sayılı cevabını içeren ek rapor okundu.

Büyük Üstat: Kendisinin özel bir görüşmeye hazır olup olmadığı yolunda bir Kardeşin vaki istimzacına, üçer mümessil tarafından yürütülecek ve bir tutanakla tesbit edilecek her türlü görüşmeye hazır olduğu cevabını vermiş olduğunu bildirdi.

Cemal Kıpçak B., Bu camia sevgi ve karşılıklı anlayış temeline dayanır: Bütün geçen hadiseleri gözden geçirdim, arz ettiğim bu ruh içinde halledilmeyecek hiç bir durum yoktur. Okunan takrirdede, görüşülmeden reye konması teklifi vardı. Bu yapılmış olsaydı söz almaya caktım.

Yüksek Şûra mensupları ile temasımda da aynı ruhun cari olduğuna şahit oldum. Arada sadece bir suî tefehhüm¹⁸² vardır, ve hepsi de bundan ibarettir. Kelime ile oynamayalım: Büyük Loca hür ve müstakildir, bu husus bizatili Konkordatunun mevcudiyeti ile müeyyettir. Konkordatunun ihtiva ettiği hükümler bariz bir istiklâl ifade eder. Yüksek Şûra, Türkiye Büyük Locasının Büyük Üstadını mahkûm eder, ve bu şekildeki hareket, Yüksek Şûranın müdahalesi sayılmaz. Bir de; Büyük Locanın tutumunu intizamına ve dış münasebetlerinin idamesine bağlamak ve meseleyi bu açıdan mütalâa etmek lâzımdır. Burada gayrı muntazamlığı tahakkuk edecek Büyük Locayı dışarıdaki Büyük Localar da tanımamağa başlarlar. Yüksek Şûranın kendi bünyesi içinde derece almış bir azası hakkındaki kararını müdahale saymağa imkân yoktur.

¹⁸² *Sû-i tefehhüm: yanlış anlama*

Büyük Üstat: Evvelâ Cemal Kıpçak B.'e cevap vereyim: Yüksek Şûra, ilk levhası ile seçimleri tanımadığını bildirmiş, bilâhare bir Kardeşimizin Masonluktan tardına karar vermiştir. Bu hareketlerin ikisi de müdahaledir. Tarih tayin ederek, durumumuzu düzeltmemiz hakkında bize tebligat yapılması, istiklâl ile nasıl bağdaşır? Kaldı ki, Türkiye Büyük Locasının istiklâli ve bağımsızlığı Konkordato ile sağlanmamıştır. Bunu sağlayacak olan Büyük Locanın kuruluşundaki intizamdır. İstiklâli, Konkordato ile Yüksek Şûra Büyük Locaya bahşetmez, bilakis, Konkordato sayesinde Türkiye Büyük Locasından çalışma izni almış olması itibariyle Yüksek Şûra intizamını sağlamış olur. Deminden beri bahsedilen psikoz ve alerji tabirlerini de bu açıdan görmek ve bu açıdan değerlendirmek lâzımdır....

Tahkik Heyeti de, Hakem de, Mahkeme de Türkiye Büyük Locası Umumi Heyetidir, ve bu Umumî Heyet mutlak iradesine, mutlak hakimiyetine ve mutlak istiklâline karşı en ufak bir müdahaleyi kabul etmemeğe de kararlıdır.

Kaldı ki, Konkordato Yüksek Şûra tarafından feshedildi. Memleketin, Masonların çalışmalarından doğacak ışığa ihtiyacı olduğunu, ve her türlü nifakın, haklısını haksızını aramaksızın, bu nurun yayılmasını güçleştireceğini düşünerek, Yüksek Şûraya iki defa el uzattık, bu el iki defa reddedilmiştir.

Yüksek Şûra derecelerinin meseleleri burada mütalâa ve münakaşa edilemez. Bir insan bir Cemiyete üye olmak için, kendisinde muayyen vasıflar aranır, o vasıfları kaybederse Cemiyetle de ilgisi kalmaz.

Rit derecelerine girmek için de üç dereceli Mason olmak, lâzımdır. Mavi Localardaki sıfatını kaybedenler Yüksek Derecelerde de muntazam mason sıfatıyla çalışamazlar. Bu bütün dünyada böyledir, bizde de böyle olmalıdır.

Galip Menteşe B., Verilen takririn açık tarafları var : Aslolan Büyük Locadır, ve onun müntesipleri üç dereceye kadar olan BB.'dir. Bu BB.'den bir kısmı dilerse; bir tarikata, hatta bir kaç tarikata intisap edebilirler: Binaenaleyh Konkordatonun feshedilmesi Büyük Locanın ne çalışmalarına, ne de intizamına hiç bir suretle tesir edemez. Geçen devre zarfında hepimiz çok ızdırıp çektik, masonluğun temeli olan müesseseleri yıktık, dürüstlüğe ve adalete saygı göstermedik. Bir

Mahkeme Reisi, hüküm vermekle mükellef olduğu kimseyi, evvelâ imzasıyla teşhir ederek ondan sonra mahkûm etmiştir. Bu dünyanın hiç bir yerinde görülmeyecek bir tutumdur.

Fikret Çeltikçi B., Konkordato'nun feshedilmiş olması keyfiyetini dramatize ettirmek isteyen bir zihniyet var. Yüksek Şûrasız Büyük Loca olur, fakat muntazam bir Büyük Locasız, Yüksek Şûra olamaz. Görmeğe alıştığımız bazı Kardeşlerimizin aramızdan ayrılmasından, olsa olsa, şahsan üzüntü duyabiliriz; fakat Konkordatonun feshedilmesinden ötürü, Büyük Locamızın intizamına hiç bir halel gelmez....

Cevat Memduh Altar B., Suçun ve hatanın iki tarafa taksimi suretiyle müsavat kurmak hiç birimizi tatmin etmez. Yüksek Şûra mensupları bu camianın da azasıdır, ve burada her hakkı, bu meyanda söz ve fikir hakkını da haizdirler. Meseleyi bu sıfatları ile buraya getirmeleri, ve burada halli yolunu aramaları gerekirdi.

Böyle yapmayıp da Yüksek Şûra manevi şahsiyetini karşımıza dikmekle hata işlemişlerdir: Failinin kim olduğunu bilmiyorum, fakat meseleyi basına intikal ettirmek ve Büyük Loca mensuplarına «Par-ya» sıfatını vermek Masonluk prensipleri ile ne derecede bağdaşır? Bunu düşünelim, ve meselenin münhasıran Büyük Loca çerçevesi içinde halli gerektiğine karar verelim. Verilen taktirin bu bakımdan aleyhindeyim.

Rasim Adasal B., Aslolan Büyük Locadır. 70 yaşında ve 30/40 senelik mason olmak herkese tahakküm etmek hakkını vermez. Masonlukta, her şeyin üstünde Büyük Locanın manevi şahsiyeti vardır. Buna istisnasız herkesin riayet etmesi gerekir. Bütün problemler bu camia içinde çözülür, eski sakîm¹⁸³ itiyatlardan artık vazgeçmek zamanı gelmiştir. Kaldı ki, önemli olan husus, Yüksek Şûra bizi tanımadığına ve bizim de mukabele olarak Yüksek Şûrayı tanımadığımızı göre, muntazam masonların Yüksek Şûra atölyelerine devam edemeyecekleri hususunun tayinidir. Bu konu hakkında bugün karar vermek mecburiyetindeyiz.

İlhan Güngören B., Masonluktan çıkarmak hakkı ancak Remzi Localara, ve onların federasyonu olan Büyük Locaya aittir. Aksini yapmak ve aksinde direnmek bizim işlerimize müdahaledir, ve biza-

¹⁸³ sakîm: 1. hasta, hastalıklı 2. yanlış

tihi bu müdahale suçtur ve kabahattir, Binaenaleyh, takrirdeki «tahkik heyeti» fikrine muhalifim.

Tarık Ziyal B.: Takririmi geri almayacağım, bu takririn bir maddesi görüşülmeden reye konması hususunda idi, bu da yapılmadı. Ben basiretsizlik demedim; idarî basiretsizlik dedim; Son hâdisat üzerine Yüksek Şûradan Konkordatonun feshedilmemesi için gayretler sarf edilmiştir; iki taraf da Kardeş eli uzatmak istedi, fakat netice alınamadı: üzücü olan nokta budur.

Büyük Üstat: Kardeşlerimin ileri sürdüğü konuyu, bizim Kardeşlerimizin Yüksek Şûra atölyelerine devam edip edemeyecekleri hususunu reyinize koyacağım dedi.

Büyük Hatip B.'in kanunî mütalâası alınarak, bugünkü şartların devam etmesi, ve Yüksek Şûra tarafından gayrı, muntazam remzî localar kurulmadığı veya kurulan bu Localar Yüksek Şûra tarafından tanınmadığı müddetçe, BB.'in Yüksek Şûra atölyelerine devamda serbest olmalarına, aksi halde keyfiyetin Büyük Dâimî Heyetçe teemmül edilip gerekli kararın alınması için bu Heyete yetki verilmesine oybirliğiyle karar verildi.

Eski Büyük Üstat Necdet Egeran B. hakkındaki verilen takririn müzakeresine geçildi.

Büyük Üstat Kaymakamı: Enver Necdet Egeran B., Büyük Üstat iken verilen, ve kendisi tarafından müzakeresi Umumî Heyete havale olunan bir takrir vardır. Bu takririn müzakeresine sıra gelmiştir.

Necdet Egeran B.: Bu takrir geldiği zaman, Umumî Heyetimize havale ettim. Karar burada verilmelidir. Bu mevzuda her şey söylenmiştir. Ancak, müttehem¹⁸⁴ vaziyetinde olduğum için son sözün bana verilmesi adalet icabıdır.

Evvelce de arz ettiğim veçhile, Partilerle ve politika ile aslâ ilgili değilim, bunun aksi ittihamları¹⁸⁵ reddederim. Masonca yapılan bir hareketin Masonluğa yakıştırılmaması mevzuu vardır. Bir Büyük Üstat der ki «Masonik kutsal dili okuyup yazmayı öğrenen Üstatlar yetiştikçe ve bu dil okunup yazıldıkça sembollerin yanlış tefsirinden masonluk kurtulacaktır.»

¹⁸⁴ Müttehem: kabahatli, suçlu

¹⁸⁵ İttiham: İtham

Benim hareketim, bir masonik davranıştır; yanlış tefsirlerin ıstırabını benden fazla çeken de olmamıştır; beni dünya masonluğu önünde hacil¹⁸⁶ vaziyete sokmağa çalışılmıştır: bu itibarla, aranıza lâıyk olup olmadığım kararını vermek bana düşer. Ben Masonluktan manevî çok şey aldım, maddî hiç bir şey almadım, bil'akis pek çok şey verdim.

Vicdanlarınızla karşı karşıya gelip gerekli kararı vermenizi. ve bu ıstırabı son çekmenizi rica ederim, dedi.

Büyük Üstat Kaymakamı: Necdet Egeran B.'in Yüksek Haysiyet Divanına sevkine lüzum olup olmadığı hususunda Yüksek Heyetiniz karar verecektir. Skrüten kutusunu dolaştıracağım: kırmızı bullar Haysiyet Divanına sevkine lüzum olduğu, beyaz bullar da lüzum olmadığı hususlarını ifade edecektir.

Yoklama yapıp reye iştirâk edenlerin sayısını tesbit edeceğim. Yoklama yapıldı. 81 delegenin mevcut olduğu tesbit edildi. Skrüten kutuları dolaştırıldı. 81 bulun geldiği, 32 delegenin kırmızı, 49 delegenin beyaz bul atıkları tesbit olundu.

Büyük Üstat Kaymakamı: Neticeyi ilân etti, ve Türkiye Büyük Locası Umumî Heyetince eski Büyük Üstat Necdet Egeran B. hakkında tayini muameleye mahal olmadığına karar verilmiştir. İlân ediniz dedi. Keyfiyet usulü dairesinde ilân olundu.

Büyük Üstat: Burada izhar olunan temennileri hülâsa edip gerekli kararların alınmasını teklif edeceğim.

1957 Konkordatosunun Türkiye Yüksek Şûrasınca feshedildiğinin tesciline ve bilcümle mevzuatımızın, özellikle tören ve protokol ritüellerinin Yüksek Şûra mensuplarına mütedair hükümlerinin tatbik yeri kalmadığına, Yüksek Şûranın gayrı muntazam ve gizli (clandestin) telakkisine giren remzi Loca faaliyetine girişmesine değin Bira-derlerin Yüksek Şûra atölyelerine devam etmekte muhtar bulunmalarını teklif etti ve teklif oybirliğiyle tasvip olundu.

☆☆☆☆

¹⁸⁶ Hacil: utanmış, utancından yüzü kızarmış.

Türkiye Büyük Locasından Türkiye Yüksek Şûrasına 26 Nisan 1966 tarihli mektup.

"TÜRKİYE YÜKSEK ŞÛRASINA

"Pek Muk. ve Pek Mün. Hak. Bü. Â. ve Büyük Um. Müf. Üstatlar,

"9 Nisan 1966 tarih ve 531.00/102 sayılı yazınız alındı.

"Türkiye Yüksek Şûrası ile Türkiye Büyük Locası arasında mün'akid 1957 Konkordatosunun, daha işler bir hale getirilmesi ve bunu temin sadedinde müzakerelere girişilmesi yolundaki talebimizin cevaplandırılmayarak Konkordatonun feshedildiğinin bildirilmiş olması suretiyle hasil olan durum kaydü işaret edilmiştir.

"Fesih keyfiyetini bildiren yazınız, Türkiye Büyük Locasının 2 Nisan 1966 tarihindeki umumi heyet toplantısında Temsilci Kardeşlerimizden bilgilerine arz edilmiş ve bu suretle olay Türkiye Büyük Locasınınca da tescil ve teyit olunmuştur.

"Bu vesile ile Kardeşçe saygılarımızı sunarız.

"Büyük Üstat Hayrullah Örs

"Büyük Kâtip Nafiz Ekemen "

☆☆☆☆

Büyük Üstat Hayrullah Örs B.'in localara 26 Nisan 1966 tarihli mesajı.

"Muh. Localara

"Üs. Muh. ve Aziz KK.,

"19 Nisan 1966 tarih ve 2441 sayılı mesajıma ektir.

"Türkiye Yüksek Şûrası ile Türkiye Büyük Locası arasında mün'akid 1957 Konkardatosunun Türkiye Yüksek Şûrası tarafından feshedilmiş olmasına ittilâ kesbeden Türkiye Büyük Locası, 23 Nisan 1966 tarihli Umumî Heyet Toplantısında, bu konu ile ilgili olarak :

"1.- Bircümle mevzuatımızın, özellikle tören ve protokol ritüellerimizin Yüksek Şûra mensuplarına mütedair hükümlerinin tatbik yeri kalmadığına,

"2.- Biraderlerin Yüksek Şûra atölyelerine devam etmekte serbest bulduklarına,

"3.- Bu serbestinin, Yüksek Şûranın gayrı muntazam ve gizli (clandestin) telakkisine giren remzî loca faaliyetlerine girişmediği müddetçe cari olabileceğine,
karar vermiştir.

"Keyfiyeti bildirir, Kardeşçe sevgi ve saygılarımı teyit ederim.

"Büyük Üstat Hayrullah Örs"

☆☆☆☆

Yukarıdaki Bü. Üs. mesajına ek olarak, 28 Nisan 1966 tarihinde Bü. Kâ. Nafiz Ekemen bir tamim yayınlamış ve bu tamiminde, 22 Nisan Konvanında, 1965 yılı faaliyet raporunun kabul edildiğini, Konkordatonun Yüksek Şûra tarafından feshedilmiş olduğunun tescil edildiğini ve bu konuda Büyük Üstat mesajında belirtilen esaslara göre hareket edilmesini ve Ön. Bü. Üs. Necdet Egeran K. hakkında muamele yapılmasının reddedildiğini bildirdi.

☆☆☆☆

Üstadı Muhteremler Toplantısı:

İstanbul'da bulunan Locaların Eylemli Üstadı Muhteremleri 16 Mayıs 1966 tarihinde bir araya geldiler. Toplantıdan sonra kaleme alınan protokol aşağıda verilmiştir: "hasıl olan çok ciddi durumun sür'atle izalesi" için taraflardan,

a) İhtilâfı, bulunduğu noktadan daha ileriye götürecek hiçbir harekette bulunulmamasını,

b) Mûtedil tanınmış Kardeşlerden eşit miktarda murahhas seçilerek şartsız olarak görüşmelere başlanmasını, talep etmeye karar verdiler ve bu hususların Büyük Üstat Hayrullah Örs K.e ve Hâkim Büyük Âmir Hazım Atıf Kuyucak K.e arz edilmesini uygun gördüler.

☆☆☆☆

Büyük Loca ve Yüksek Şûra yetkililerinin toplantısı:

İstanbul Localarının teşebbüsü neticesinde, 19 Mayıs günü, Büyük Locadan, Büyük Üstat Hayrullah Örs K. ile Nafi Ziya Başak K., Yüksek Şûra'dan Hâkim Büyük Âmir Hazım Atıf Kuyucak K. ile Ertuğrul Kemal Eyüboğlu K., Nuru Ziya Sokağında bir araya geldiler.

Bu görüşmenin nasıl cereyan ettiğini, Ertuğrul Kemal Eyüboğlu K.in notlarından aynen okuyalım:¹⁸⁷

"19 Mayıs 1966 Perşembe günü Yüksek Şûra ve Büyük Loca Başkanları arasında yapılan görüşmelerden özetlenmiş notlar:

"Bu notlar, mülâkat sonunda tarafların huzuru ile okunmuştur. "Toplantıya katılanlar:

"Y. Şûra'dan - Hazım Atıf Kuyucak (HBÂ) - E. Kemal Eyüboğlu K.ler. B. Locadan - Hayrullah Örs (B.Üstad) - Nafi Ziya Başak K.ler.

"İki taraf anlaşmazlık sebeplerinin tarihçesini özetledi. B. Üstat H. Örs, yeni faaliyetlerden kaynaşmalardan; İsviçreli bir zatın dergide çıkan yazısından; Helikon Locasından bahsetti. Nafi Ziya B., bu Locanın B. Locaya müracaat ettiğini, fakat evrakı eksik olduğundan karar alınmadığını açıkladı.

"Arada yeni Büyük Dâimî Heyetin seçim neticesini Şûra'ya bildirmemiş olması hakkında iki Büyük Üstat arasında şöyle bir muhavere geçti:

"**Kuyucak B.**- Büyük Loca Dâimî Heyeti son seçim sonucunu bize bildirmemiştir.

"**H. Örs B.**- Bunun samimî sebebi Dâimî Heyetin, Şûradan gelecek reaksiyondan korkmasıdır. Birinci mektubun cevabı Dâimî Heyeti böyle bir tereddüde düşürdü.

Karşılıklı samimî ve nazikâne görüşmelerden sonra H. Örs Üstadın teklifi şöyle bir formül ile ifade edildi:

"**H.Örs B.**- 1) Büyük Loca ve Yüksek Şûra Kârgâhlarında bu ihtilâfın dedikodusu üzerine konuşmalar men edilsin.

¹⁸⁷ 1965 Olayları, Sıha Umur, Mimar Sinan Sayı 84

2) Yüksek Şûra kendi himayesi altında kendi camiası içinde yeni Localar kurulmasını önlesin. İhtilaflar kendiliğinden çözümlür, hiçbir mesele kalmaz.

"Kuyucak B.- Bu takdirde teati edilen mektuplar ne olur?

"H. Örs B.- İki taraf birleşerek muhabereyi yakarız.

"Kuyucak B.- Yüksek Şûra'nın Büyük Loca ile münasebeti kestiğine dair kararı size tebliğ edildi mi? Bu karar Şûra'ya bağlı kârgâhlarda okunmuştur.

Bu sırada Nafi Ziya Başak B. dosyayı getirip mektubu aradı. Henüz tebliğ edilmediği anlaşıldı.

"Kuyucak B.- Böyle bir kararı (muhabereyi yakma kararını) biz Yüksek Şûra'dan almamız. Siz Büyük Locayı mı toplarsınız?

"H. Örs B.- Hayır, biz Büyük Loca Heyetinden bu meseleyi halletme selâhiyetini almış bulunuyoruz. Kendi aramızda karar verip tatbikata geçebiliriz. Böylece geçmiş muhabere hükümsüz addedilince konkordato kendiliğinden yürürlüğe girer ve iki taraf bugün aradaki anlaşmazlığa sebep olan maddeleri, başka memleketlerin tecrübesinden faydalanarak aralarında düzeltirler.

"Kuyucak B.- Muhaberenin gayri vaki olduğuna karar verildiği takdirde iki Birader hakkında verilmiş olan kararlar ne olur?

"H. Örs B.- Şûra'nın tard kararı ile cezalandırdığı Birader, Büyük Locada 17 oy fazlası ile muhakemeden kurtuldu. Bu kurtuluş sırf Biraderlerin acıma duygusu eseridir. Artık ona ait kararların üç dereceyi ilgilendiren kısmına üç dereceliler karışsın.

"Kuyucak B.- Bizim tard kararı verdiğimiz Biradere siz Harici Müna sebetler Encümeninde vazife verdiniz.

"H. Örs B.- Bu, İskoç Locasının konsekrasyon için gelen heyeti tarafından, kendi vazifeli üye sayılarını üçe çıkarmak için ona verdikleri fahrî vazife dolayısıyla, İskoçlara bir cemile olarak verilmiş idi.

"Kuyucak B.- Anlaşma hususundaki düşüncelerimiz uygun bir sonuca varırsa, Egeran tekrar Büyük Üstat seçilerek karşımıza çıkmaz mı?

"**H. Örs B.**- Egeran B. Büyük Locada çok yıprandı, kusurları yüzünden gözden düştü. O namzetliğini koyarsa, ben de namzetliğimi koyar ve vesika konusundaki hatasını tekrar açıklayarak mani olmaya çalışırım.

"**Kuyucak B.**- Bir de dış memleketlerdeki Şûra ve Büyük Localara yazılmış mektuplar meselesi vardır. Biz böyle bir anlaşmaya vardığımız takdirde (Hâriç Şûra ve Büyük Localara) aramızdaki ihtilâfların halledildiğini bildirmekle iktifa ederiz.

"**H. Örs B.**- Biz hiçbir yere bu konuda bir tebliğ yazmadık... "

İki tarafın Başkanlarının yukarıdaki görüşme metnine göre mesele halledilmiş gibi görünmekteydi. Her ne kadar Yüksek Şûra'nın, Büyük Loca ile ilişkilerini kestiğine dair bir karardan bahsedilmiş ise de, bu karar Büyük Locaya tebliğ edilmedi. Her iki Başkan da, kabul etmek temayülünde oldukları bu teklifleri, kendi karar organlarına da kabul ve tasdik ettirdikleri takdirde ihtilaf kalmayacaktı. Kriz atlatılmış gibi idi.

☆☆☆☆

İdeal Locasının aile toplantısı:

21 Mayıs'ta, İdeal Locası bir aile toplantısı yaptı. Kardeşlerin çoğu bu son gelişmeden haberdar değildi. Bir hayli münakaşalı geçen bu toplantıda, İdeal Muhterem Locası olarak, Büyük Loca'dan ayrılıp ayrılmama meselesi görüşüldü. İki Başkan arasındaki görüşmelerin olumlu bir sonuca doğru gittiğini bilen Loca âmil azasından Ali Galip Taş K.in, ayrılma hususunda çok ısrarlı olduğu anlaşılıyor. Nitekim, konu oylanarak 54 mevcudun 30'u ayrılmamak üzere oylarını kullanınca, Galip Taş K. istifa ettiğini, ve yazılı istifasını bilahare göndereceğini söyleyerek Locayı terk etti.

☆☆☆☆

*İstanbul Localarının imzaladıkları protokol ve İzmir'de Kemal Locasından gelen levhanın tartışılması:*¹⁸⁸

¹⁸⁸ Bkz.: *Büyük Dâimî Heyet'in 1966 yılına ait Faaliyet ve Hazine Raporundan Kemal Locası olayı ve Yüksek Şûra ile ilişkilerin kesilmesi*, s.319

22 Mayıs 1966 tarihli Büyük Dâ. He. toplantısı:

• İstanbul vadisinde çalışan 21 Muh. Lo.'dan 19 Muh. Locanın Üstadı muhteremleri tarafından tanzim olunup Büyük Üstada tevdi olunan 10 Mayıs 1966 tarihli protokol okundu. Bu protokola nazaran, Yüksek Şûra ile Türkiye Büyük Locası arasındaki gerginliğin izalesi için her iki kuvvetin başkanlarının bir araya gelmesi için yapılacak teşebbüsler için müsaade ve muvafakat istenmekte olduğu anlaşıldı.

Büyük Üstat, bu protokolün tanzimini takip eden 11 Mayıs 1966 akşamı, İstanbul vadisindeki Üstadı Muhteremlerle kendisinin de bir toplantı yaptığını, Türkiye Büyük Locasının haklarından, şerefinden ve otoritesinden hiç bir fedakârlığı tazammun etmemek kaydıyla Yüksek Şûra Başkanı ile görüşmeğe hazır olduğunu bildirdiğini, 19 Mayıs 1966 tarihinde Heyetimizden Nafi Ziya Başak B.'le kendisinin Hazım Âtîf Kuyucak ve Ertuğrul Kemal Eyüboğlu BB.'i Büyük Loca lokalinde kabul ettiklerini, iki buçuk saat görüştüklerini, Hazım Âtîf Kuyucak B.'in, Yüksek Şûranın yanlış hareket ettiğini kabul ve itiraf ettiğini ve bunun izalesi için lâzım gelen hareketi yapmağa amade olduğunu, remzî loca kurmak yetkileri olmadığını, kendilerine mensup atölyelerde Büyük Loca hakkında herhangi bir konuşma yapılmasına cevaz vermeyeceğini bildirdiğini, Büyük Üstat da buna mukabil remzî localarımızda Yüksek Şûra hakkında konuşma yapılmaması için gerekli tedbirleri alacağını söylemiş olduğunu bildirdi.

Velit İsfendiyar, Orhan Alsaç, BB. ile Şekûr Okten B., anlaşmazlığın izalesi için müzakerelerin yapılması faydalıdır. Yalnız, bugüne kadar Yüksek Şûra ile münasebetlerimizde acı tecrübelerimiz olmuştur. Yine bir hatalı hareket yapmaktan kaçınılmalı, çok dikkatli olmalıyız: uzatılan eli tutacağız, müzakereleri zabıtlarla tevsik edeceğiz, aramızda geçen muhaberenin imhası bahis konusu olamaz, bir tutanakla bunların keenlemeyekün¹⁸⁹ sayılması mümkündür, ve ancak bu mümkündür, zira bu yazışmalar Localara, temsilcilere dağıtılmış, neşredilmiş, bir çok localarda okunmuş, gerek locaların ve gerekse Büyük Locanın tutanaklarına geçmiş tarihe mal olmuştur. Bunları imha etmek caiz olmadığından sarfı nazar mümkün de değildir.

¹⁸⁹ Keenlemeyekün: sanki yokmuş, hiç yokmuş, hiç olmamış gibi.

Necdet Egeran, Abdullah Ecemen, Nafiz Ekemen, Nafi Ziya Başak, Sahir Akev BB.'ler aynı mealde mütalâa ve ihtisasların bildirdiler.

Netice itibariyle :

- 1.- Haklarımızdan hiç bir fedakârlık yapılmadan uzanan elin sıklımasına,
- 2.- Bundan sonraki konuşmaların iki taraftan aynı adette olarak devamına ve her defasında zabıtla tesbit ve tevsikine,
- 3.- Cereyan eden muhaberenin imhası mümkün olmadığından bunun keenlemyekün sayıldığıнын bir tutanakla ifade olunması,
- 4.- Yapılacak anlaşmanın hiç bir tereddüde meydan vermeyecek şekilde ve tam hukukî olarak tesbitine,
- 5.- Yapılacak anlaşmanın aynı günde iki taraftan da tamimine ve bunun dışında hiç bir şekilde konuşulmamasına,
- 6.- Gerek müzakerelerin icrası, gerekse konkordato müzakerelerine sıra gelince murahhas heyetin tayini için Büyük Üstada tam yetki verilmesine oybirliğiyle karar verildi.

• Kemal Muh. L.sının 13 Mayıs 1966 tarihli fevkalade toplantıya çağırın, ve Türkiye Büyük Locasının 22 - 23 Nisan 1966 tarihinde verdiği kazaî kararı tanımadığını ifade eden Nuri Rüstem imzalı davetiyesi ile 21 âmil azasının yeni ve müstakil bir loca kurmak amacı ile âmil azalıktan topluca istifa etmelerinin kendilerine tavsiye edilmesi hususunu oybirliği ile kabul ettiklerini bildiren 16 Mayıs 1966 tarihli levhası okundu.

Nafiz Ergezen B: İzmir vadisindeki BB.in durumu hakkında izahat verdi, Mustafa Sakarya B.in Alpina Büyük Locasından berat alarak yeni bir Büyük Loca kurulacağından bahisle BB.i istifaya teşvik ettiğinin İzmir'de mütevâtir¹⁹⁰ olduğunu, birkaç B. hariç, bu rivayetlere iltifat eden bulunmadığını, cezrî hareket edilmesi yerine mülâyemetle yüründüğü takdirde hem Kemal Muh. Lo.sının disiplin dışı hareketinin müsebbiplerinin ceza almaması hem de İzmir muhinde çözümleri önlemek mümkün olacağını söyledi.

¹⁹⁰ Mütevâtir: tevâtür eden, ağızdan ağıza dolaşan, halk arasında söylenen.

Sahir Akev, Sait Penbecioğlu, Şekûr Okten BB. mütalâalarını söylediler. Netice itibariyle, Kemal Muh. Locasının muvakkaten kapatılmasına, evrak ve parasına el konmasına, Şekûr Okten, Celâl Olcay ve Sahir Akev BB.in gerek bu kararı infaz ve gerekse gerekli tahkikatı yapmak ve ifadeleri almak hususu ile tavziflerine, kendilerinin bu tahkikata ait rapor geldikten sonra tayinine, bu kararın Heyet tarafından İzmir'e götürülüp tebliğ edilmesine, ve daha evvelden işaa¹⁹¹ olunmamasına, ancak heyetin geleceği günün Nafiz Ergezen B. tarafından Celâl Olcay B. e duyurulmasına oybirliği ile karar verildi.

☆☆☆☆

Yüksek Şûra ile Büyük Loca'nın arasındaki bağların kopması:

24 Mayıs'ta, Büyük Üstat Hayrullah Örs K., Hazım Atıf Kuyucak K.e yazdığı bir mektup ile, "... nazik ve ümit verici ziyaretinize karşı şükranlarımı bir kere daha ifade etmek isterim." diyerek, görüşmeleri hayırlı bir sonuca bağlamak arzusu ile uygun bir gün ve saatin tesbitini istedi.

İhtimal bu mektup yerine ulaşmadan, Yüksek Şûradan hiç beklenmeyen bir mektup geldi (531.00/146 sayılı mektup.¹⁹²):

İstanbul, 25 Mayıs 1966

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası
Nurüziya Sokak No. : 25 Beyoğlu

Pek Muh. Bü Üs. ve Az. KK.,

1 Mayıs 1965 tarihinden beri Büyük Locanın durumu ve davranışları, Mason nizamlarına, temel prensip ve geleneklerine tamamiyle aykırı bulunduğundan, Türkiye Yüksek Şûrası, Türkiye Büyük Locası ile her türlü münasebetleri kesmeğe ittifakla karar vermiştir.

Keyfiyeti bildirir ve bilvesile saygılarımızı sunarız.

Ha. Bü. Âmir: Hâzım Âtîf KUYUCAK

Bü. Um. Kâ. Şansölye: Muhiddin Osman Omay

¹⁹¹ İşâa, işâat: şüyü'dan; haber yayma, herkese duyurma.

¹⁹² 1967 yılı Konvan raporu, ek No. 3

Aynı gün, 24 Mayıs 1966 tarihli mektup yerine ulaştıktan sonra, Ha. Bü. Âmir Hazım Âtîf Kuyucak K. Büyük Üstat Hayrullah Örs K.e aşağıdaki mektubu yolladı:

Pek Münevver ve Pek Muktedir
Hayrullah Örs Üstat

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş
Masonları Büyük Locası
Büyük Üstadı

24 Mayıs 1966 tarihli kardeş levhaları karşılığıdır.

19 Mayıs 1966 tarihinde Türkiye Büyük Locasına vâki ziyaretimizde durumu bütün açıklığıyla ve tam bir samimiyetle ifade ve izah buyurmuş olmanızdan dolayı teşekkürlerimi tekrar ederim.

O görüşmede, yine tamamiyle samimi olarak ifade eylediğim gibi, Türkiye Büyük Locası ile Türkiye Yüksek Şûrası arasındaki anlaşmazlık umumî masonluk prensiplerini ihlal eden bir harekete her iki tarafın başka açılardan bakmasından doğmaktadır.

Görüştüğümüz günden beri bu noktayı düşündüm ve kardeşlerimle de istişarede bulundum. Bahis konusu hareketi biz masonik bir suç telâkki ettiğimiz halde, izahınıza göre Büyük Loca şayanı muahaze¹⁹³ bile bulmamıştır.

Bu durum karşısında anlaşmazlık hakkında görüşmelere devamın fayda vermeyeceği neticesine vardım.

Nazik teklifinize bilhassa teşekkür eder ve sizinle tekrar görüşmek zevkinden mahrum kaldığımdan dolayı üzüntümü bildirmeyi en derin Kardeş sevgi ve saygılarımla sunarım.

Türkiye Yüksek Şûrası Hakim
Büyük Âmiri
Hazım Âtîf Kuyucak

¹⁹³ Muahaze: azarlama, paylama, çıkışma, darılma; tenkid.

İstanbul'daki eylemli Üstadı Muhteremlerin 10 Mayıs 1966 tarihindeki toplantısı ile ilgili olarak 16 Mayıs 1966 tarihinde tanzim edilen protokol¹⁹⁴

"Biz aşağıda imzaları bulunan İstanbul vâdisinde çatışan localar Üstadı Muhteremleri 10 Mayıs 1966 Salı günü saat 18'de Lokalde toplanarak aşağıdaki hususlarda görüş birliğine vardık.

1- Localar Üstadı Muhteremlerinin bu toplantısı resmî bir vazifenin ifâsı maksadına mâtuf olmayıp hasıl olan çok ciddi durumun sütratle izalesi ıztırarına¹⁹⁵ dayanmaktadır.

2- Toplantıya katılan 19 Loca Üstadı Muhteremi, Türk Masonluğunun ikiye ayrılması ihtimali karşısında gerek kendilerinin, gerekse Localarının büyük çoğunluğunun ıztırab içinde olduklarını belirttiler.

3- Taraflardan,

a) İhtilâfı bulunduğu noktadan daha ileriye götürecekt hiç bir harekette bulunulmamasını,

b) Mûtedil tanınmış kardeşlerden eşit sayıda murahaslar seçerek Türk Masonluğunun, birlik ve bütünlüğünü sağlamak maksadıyla şartsız olarak görüşmelere başlanmasını, talep etmeğe ittifakla karar verildi.

4- Bu kararımızın üçer kişilik hey'etler vasıtasıyla Büyük Loca Büyük Üstadı Hayrullah Örs B.'e ve Hâkim Büyük Âmir Hazım Âtîf Kuyucak B.'e arz edilmesi uygun bulundu.

Protokolda yazılı kararlara aynen iştirak ediyoruz:

İmzalayan Loca Üs. Muh.leri:

Kültür, Hümanitas, Ülkü, Sadık Dostlar, Erenler, Sevenler, Kardeşlik, İdeal, Devrim, Hürriyet, Freedom, Atlas, Delta, Ülke, Libertas, Fazilet, Hisar, Pınar ve Ahenk.

İmzalamayan Loca Üs. Muh.leri: Şefkat ve Müsavat

☆☆☆☆

¹⁹⁴ Arşivlerimiz içinde 1965 Olayları, Nafiz Ekemen, Belge No. 94

¹⁹⁵ İztırar (zarûret'den): mecburiyet, çâresizlik, ihtiyaç

İstanbul'daki eylemli Üs. Muh.lerin 27 Mayıs 1966 tarihli toplantısında tanzim edilen protokol: ¹⁹⁶

Biz aşağıda imzaları bulunan İstanbul vâdisinde çalışan Localar Üstadı Muhteremleri ve temsilcileri 27.5.1966 günü lokalde toplanarak aşağıda yazılı hususlarda görüş birliğine vardık.

1- 10.5.1966 tarihli protokolle tesbit edilen esaslar çerçevesinde giriştiğimiz barış teşebbüsünün sonucunun biraderlere bildirilmesi ittifaqla uygun bulundu.

2- Barış teşebbüsü aşağıda anlatılan şekilde sonuçlanmıştır.

a) 10.5.1966 tarihli protokol taraflara seçilen temsilciler vasıtasıyla tevdi edilerek şartsız olarak görüşmelere başlanması talebinde bulunulmuştur.

b) 19.5.1966 günü Nuruziya Sokağı 25 Numarada saat 10'da Yüksek Şûra Hâkim Âmiri Hâzım Atıf Kuyucak birader ve Ertuğrul Kemal Eyüboğlu biraderle, Büyük Loca Büyük Üstadı Hayrullah Örs ve Nafi Ziya Başak Kardeşler görüşmelere başlamışlardır.

c) Görüşmelerin olumlu bir istikâmette cereyan ettiği sırada Yüksek Şûranın görüşmelerden vazgeçtiği; Yüksek Şûra Hâkim Büyük Âmiri tarafından Büyük Loca Büyük Üstadına nakledilmek üzere, temsilci kardeşimiz Suha Aksoy'a bildirilmiş ve görüşmeler tek taraflı olarak kesilmiştir.

Keyfiyeti Bütün kardeşlere duyurulmak üzere tesbit için bu protokol tanzim edilmiştir.

Protokolu imzalayan Üs. Muh.ler:

Loca adı

Devrim

Ülkü

Hisar

Şefkat

Üs. Muh.in adı

Rahmi Duman

Suha Aksoy

Dr. Nihat Öktem

Dr. Baha Kösebay

¹⁹⁶ Arşivlerimiz içinde 1965 Olayları, Nafiz Ekemen, Belge No. 97

Erenler	Ömer Özek
Sevgi	İlhan Güngören
Freedom	İsak de Leon
Hümanitas	Mehmet Akif Akev
Kardeşlik	Reşat Atabek
Sevenler	Nuri Akyol
Ülke	Kemal Kaplançalı
Ahenk	Erol Simavi
İdeal	Enver Bakırcı (Bu K.imiz müstenkif kalmıştır)
Sadık Dostlar	Dr. Nejat Saygun
Hürriyet	Kemal Çetindağ
Müsavat	Alp Kum
Libertas	İbrahim Çerçel
Kültür	İhsan Edis
Pınar	İlhami Atayık (" <i>Böyle bir protokol tutulmasına muhalifim</i> ") diye şerh düşmüştür)

Mukbil Gökdoğan Üstadın Yüksek Şûra'ya Mektubu:

Aynı gün (27 Mayıs 1966) Mukbil Gökdoğan K. Yüksek Şûra'ya bir mektup yazdı. Olayları özetleyen ve konuyla ilgili yurt dışından gelmiş olan yazıların suretlerini de ekinde sunduğu bu mektubun sonuç paragrafları şöyleydi:

"...Olaylar böylece SULH yoluna sokulmuşken 25. Mayıs. 66 tarihli ve Kuyucak ve M. O. Omay BB.'in imzalarını taşıyan bir Levha Türkiye B. L. ile her türlü münasebetin kesilmiş olduğuna Y. Ş.'ca, ittifakla, karar verildiğini bildiriyor.

"Kardeşim, bu nasıl ORDO AB CHAO? Nereye gidiyoruz?"

"İdare Encümeninin ve Y. Ş.'nin haberi olmaksızın bir takım klandesten kuruluşların 111 numarada remzî derece faaliyetlerinde bulunduklarını biliyor musunuz? Ben de bina müdürü C. Kıpçak B.'den 20. Mayıs günü sorarak öğrendim. «Kimden izin aldın Kardeşim, nasıl böyle bir şeye müsaade edersiniz?» dedim; cevap yerine sükûtu tercih etti.

"Garip, pek iptidâî, masonik geleneklere ve nizamlara hiç uymayan, aykırı, şahsî, asabî, inatçı heveslere kendini kaptırmış bir kaç Kardeşe bu işleri bırakmakta devam edersek YÜZ'üncü yaşını geçmiş otan Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti Türkiye Yüksek Şûrası'nın kısa zaman sonra bu ellerle gömülmesine şahit olacağız.

"Beklediğimiz şey her halde bu olmamak gerekir. Lûtfen iş başına geliniz.

"K. U. M. hepimize BASİRET versin, hiç birimizi DOĞRU-YOL'dan ayırmasın. Amin.

"Kardeş Sevgi ve Selâmlarıyla ve malûm sayılarla...

Mukbil Gökdoğan, 33.

Topağaç, İstanbul 27. Mayıs. 1966

☆☆☆☆

Ertuğrul Kemal Eyüboğlu K.in 10 Haziran 1966 tarihinde Yüksek Şûra'da yaptığı bir konuşmadan bölümler:¹⁹⁷

"Büyük Locanın sulh teklifini reddeden Hâkim Büyük Âmir ve varsa onunla bu mesuliyeti paylaşan Biraderlere hitap ediyorum...

"Üstatlarım; 12 Mayıs'ta bize sulh teklifi geldi; 13 Mayıs'ta İdare Encümenini topladınız, Büyük Locanın Büyük Üstadı ile görüşmeyi bir muhalife karşı dokuz oyla kabul ettiniz. Bu müzakerede bulunmaya beni de memur etmiştiniz. 19 Mayıs günü Büyük Locada buluştuk; oradan ümitli görüşmelerle döndük. Hâkim Büyük Âmirin de, o gün Büyük Locadan ümitle ayrıldığına eminim. Çünkü ertesi günü derhal Encümeni toplayarak istişareye tehalük ile lûzum gördü.

¹⁹⁷ 1965 Olayları, Suha Umur, Mimar Sinan No.84

"20 Mayıs'ta Encümen toplandı. O gün Encümende okuduğum 19 Mayıs görüşmeleri özetini hatırlarsınız. En kısa zamanda Yüksek Şûrayı davet kararı, iki muhalife karşı sekiz oyla alındı. Hâkim Büyük Âmirimiz, bu karara muhalif kalan Kaymakam ve Büyük Umumî Kâtip Birader ile görüşüp davet mektuplarını hazırlayacağını söyleyerek celseyi kapadı.

"Netice ne oldu?

"25 Mayıs tarihli bir yazı ile Yüksek Şûranın Büyük Loca ile mü-nasebetleri kestiğine dair bir yazı Büyük Locaya gönderildi...."

Aynı toplantıda, daha sonra, Selâmi İşındağ K. şöyle diyordu:

".... 24 Mayıs'ta Hâkim Büyük Amirin Yüksek Şûra - Büyük Loca müzakerelerini kestiği kararını duyduk. Bu karar Yüksek Şûra'da muhtemelen alınacaktı. Fakat Encümende bile alınmasının ihtiyatlı olmayacağı düşünülen bu karar, Encümene, hele Yüksek Şûra'ya arz edilmeden yani bir müzakere ile alınmadan nasıl ve niçin tebliğ edildi? Bu karar bildirilecek idiyse niçin Encümen 20 Mayıs'ta toplantıya çağrıldı? Niçin Encümene Büyük Loca ile yapılan müzakereleri anlatmak lüzumu hissedildi? Niçin Encümende barışa muhalif iki oya karşı mülâyim tutumu olanlar hesaba katılarak Yüksek Şûra'nın acele toplanması kararlaştırıldı? Madem ki, Yüksek Şûra - Büyük Loca'nın 19 Mayıs görüşmelerinde uygun bir hava görülmedi, Encümenden niçin Yüksek Şûra'dan karar ve yetki alınacağı söylendi, niçin şahsi kararlar alınıp tebliğ edildi?

"Sonuç olarak kanularımı arz ediyorum:

"Ben de Büyük Loca ile barışmanın, bu şartlarda, pek mümkün olmayacağına inanıyorum. Fakat safhalarını arz ettiğim olmuş ve olacak olan müzakereler yapılmadan bu kararın iki veya en çok üç kişinin bilgisi içinde verilip tebliğ edilmesini, İdare Encümeni ve Yüksek Şûra üyelerinin hiçe sayılmasını, Ritimizin gelenekleri ve Otuzüçler meclisinin vakur ve demokratik nizamlarıyla gayr-ı kabil-î te'lif ve nihayet diktatörce yapılmış bir hareket olarak görüyorum. Tenkidim bu yüzdendir".

Bölünmenin tescili:

4 Haziran 1966'da "Türkiye Büyük Mason Mahfili"nin kurulduğuna dair sirkülerler neşredildi. Böylece bir kaç Kardeşin anlaşılmaz tutumu yüzünden Türk Masonluğu ikiye bölünmüş oldu.

Klandesten Büyük Locanın kuruluşunu bildiren levha:¹⁹⁸

4 Haziran 1966

Aziz Kardeşim,

Masonluk, şahsî menfaat endişelerinin dışında bulunmak ve samimî olmak şartıyla her türlü düşünce ve inanç ayrılıklarını kapsayarak insanların birbirlerini sevmelerini gerçekleştirmeye çalışan âlemşümül bir müessesedir. Masonluğun yüzyıllardan beri süregelen dünya çapındaki salâbeti¹⁹⁹, siyaset ve inanç tartışmalarının dışında kalmakla sağlanmıştır. Türk Masonluğu da bu temel prensiplere titizlikle sadık kalmak zorundadır.

14 Kasım 1964 tarihinde Büyük Üstat Kaymakamının işlediği Masonik bir suç neticesinde Büyük Loca'nın maalesef tâkip ettiği aykırı tutum, bu temel prensipleri sarsmıştır. Büyük Loca, o tarihten beri almakta bulunduğu Mason kanun ve nizamlarına aykırı kararlarıyla, Büyük Üstat Kaymakamının bizzat itiraf ve ikrariyle sabit olan suçuna iştirâk etmiş bulunmaktadır. Bu itibarla, siyasetin ve her türlü düşünce ayrılıklarıyla şahsî menfaat endişelerinin mutlak surette üstünde kalması gereken Türk Masonluğunu, tarihin derinliklerinden gelen üstün safiyetiyle muhafaza edebilmek, muntazam Masonlar için zarurî bir vazife olmuştur.

Bu gaye ile İstanbul ve İzmir vâdilerinde birleşen kardeşler her türlü kanunî formaliteleri tamamlayarak (Türkiye Büyük Mason Mahfili)'ni kurmuş bulunmaktadır.

Keyfiyeti kardeşçe sevgi ve saygılarımla arz ederim.

Türkiye Büyük Mason Mahfili Büyük Üstadı
Orhan Hançerlioğlu

¹⁹⁸ Arşivlerimiz içinde 1965 Olayları, Nafiz Ekemen, Belge No. 101

¹⁹⁹ Salâbet: Sağlık, manevî kuvvet, dayanma

Mukbil Gökdoğan K.in 11 Haziran 1966 tarihli Yüksek Şûra üyelerine gönderdiği mektup:²⁰⁰

"... Masonluğun aksiyonlarına göre Büyük Localar Büyük Locaları tanır ve bir memlekette bir Büyük Loca olur. Yüksek Şûralar Yüksek Şûraları tanır ve yine bir memlekette bir Yüksek Şûra olur.

"... Şimdi kurulduğunu öğrendiğimiz "Türkiye Masonları Büyük Mahfeli" kendi kendine "yegâne" ve "muntazam" sıfatlarını vermiş bulunuyor. ... Her hangi bir teşekkül böyle isimler veremez.... Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası mevcuttur; muntazamdır ve halen dünyaca tanınmaktadır. Konkordatosunun feshedilmesi, münasebetlerin kesilmesi bu hali bozmaz. Şu halde masonik usullere göre herhangi nam ile olursa olsun **başka bir Büyük Loca. muntazam Büyük Loca olamaz:** ve böyle bir teşkilâtın muntazam bir masonik değeri olamaz. Onun için bir kaç Kardeşimizce düşünüldüğü gibi Yüksek Şûra'ya bağlı Felsefi Kârgâhlara bu yeni kuruluştan, clandestin=kaçak teşekkülden aza almaya başlar ve bu kaçak teşekküle, istedikleri gibi, mâbedimiz içinde çalışma izni verirsek bütün Yüksek Şûra Kârgâhları ve bu yeni teşekküle aza olacak Hâkim Büyük Umumi Müfettişler, gayrı muntazam=irregulier Mason olurlar. Bu suretle de Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti Masonluğunu, böyle bir kararın verildiği anda ve o kararı verenlerle beraber gömmüş oluruz."

☆☆☆☆

Ankara vadisindeki Üstadı Muhteremlerin 14 Haziran 1966 tarihli toplantılarında aldıkları karar.²⁰¹

K a r a r

"14 Haziran 1966 salı günü saat 18.30'da biz aşağıda imzaları bulunan Ankara vadisinde kâin on bir Locanın Üstadı Muhteremi, Büyük Üstat Kaymakamı Şekûr Okten, Dâimî Heyet üyesi Sait Penbecioğlu ve Ankara vadisinin eski altı Üstadı Muhteremi, bina haricinde toplanarak ve üç saat devam eden geniş ve açık müzakereler sonunda:

²⁰⁰ 1965 Olayları, Suha Umur, Mimar Sinan No.84

²⁰¹ Arşivlerimiz içinde 1965 Olayları, Nafiz Ekemen, Belge No. 103

1) Türk Masonluğunun bugün karşı karşıya bulunduğu meselelerin millî Türk Masonluğunu parçalayıcı yönde geliştiğine;

2) Bu parçalanma ihtimalinin sebeplerini ortadan kaldırmak ve bütün imkânlarla baş vurarak bu ihtimali önlemek için elbirliğiyle çalışılmasına;

3) Ankara vadisinde mevcut mason kardeşlerin bütünü ve bütünlüğüyle, kanunlarımıza, geleneklerimize ve yeminlerimize uygun olarak, Türkiye Büyük Locasına bağlılıkta sebat edilmesine;

4) Bilerek veya bilmeyerek ayrılığa doğru yönelen kardeşlerimizin masonik hukuk ve teamüllere uymayan işbu hareketlerinin neticeleriyle kendilerine kardeşçe anlatılmasına mutlak ihtiyaç olduğuna oybirliğiyle karar verdik.

Uyanış, Doğuş, Yükseliş, İnanış, Bilgi, Barış, Dikmen, Yıldız, Çankaya, Arayış, Üçgül

Bir deneme daha:

Büyük Üstat Hayrullah Örs K. neticesiz kalacak bir teşebbüste daha bulunarak, Hâzım Atıf Kuyucak K.e 1 Ağustos 1966 şu mektubu göndermiştir:

"Hazım Atıf Kuyucak B.

Türkiye Yüksek Şûrası Hâkim Büyük Âmiri İstanbul

"Aziz Kardeşim,

"Cenup Jüridiksiyonu Hâkim Büyük Âmiri Luther A. Smith Bira-derin size ve bana göndermiş olduğu müşterek mektubun, aslının elinize geçmemiş olması ihtimaline karşı, fotokopisini ekli olarak takdim ediyorum.

"Bu mektuptan da anlaşıldığı gibi, Türkiye'deki bir avuç Mason arasında çıkan ve çok çirkin safhalar arz eden hadiseler artık memleketimizin sınırları dışına kadar intikal etmiş bulunmaktadır.

"İki eski Mason olarak bunun, beni olduğu kadar sizi de müteessir edeceğinden eminim, Bu teessürü mucip sebeplerin izalesi yolun-

da, bundan sonra da, şahsen gayret sarf etmekten vazgeçecek değilim.

Sizin de düşünceniz bu yolda ise, bu hususu lütfen bildirmenizi, Türk Masonluğunun şerefi adına bir kere daha rica ederim.

"Kardeşçe saygılarımla,

Hayrullah ÖRS, Büyük Üstat

"Bir suret, K. Eyüboğlu K.'e gönderilmiştir."

☆☆☆☆

Büyük Mason Mahfili:

Yüksek Şûra, bundan sonra, "Büyük Mason Mahfili" adı altında gayri muntazam bir Büyük Loca kurdu. Kurucu olarak bu Locaya katılan K.ler, Büyük Üstat Hayrullah Örs K. tarafından "harici âleme iade" edildiler. Bu Büyük Mahfil'e geçmek üzere sayıları çok olmamakla beraber, bazı Kardeşler Localarından istifa ettiler. İstifalar bazı Localarda çok oldu (İdeal Locası gibi) bazıları da hiç olmadı (Müsavat Locası gibi). İzmir'de Kemal Locasının 35 üyesinden 32'si istifa edince, Büyük Dâimî Heyet, "toplanma ve çalışma imkân ve niteliği kalmayan Kemal Muh. Locasının kapatılmasına" karar verdi.

Türkiye Büyük Locasından bu gayri muntazam Büyük Locaya katılanlar 80-90 kişiyi geçmemiştir. Fakat neticede Türkiye'de Masonluk ikiye bölünmüştür.

Büyük Dâimî Heyet'in 1966 yılına ait Faaliyet ve Hazine Raporundan

Kemal Locası olayı ve Yüksek Şûra ile ilişkilerin kesilmesi:

1965 Nisanında yapılan "CONSECRATION - TANZİM" töreni ve bunu takibeden seçimlerden sonra, camiamızı kökünden sarsmağa matuf olan olaylar, ve bu olayların safhaları bütün kardeşlerimizce malûmdur .

22 Nisan 1966 tarihinde toplanan Büyük Locamız, 5 Aralık 1965 tarihindeki toplantımıza ait tersimatı, bazı Kardeşlerimizin isteği üze-

rine, "Yüksek Şûra'nın anlayış göstereceğini ümit ve temenni ediyoruz" şeklinde tashihan kabul ettikten, ve "1957 Konkordatosunun Yüksek Şûraca feshedildiğinin tesciline, bilcümle mevzuatımızın, özellikle Tören ve Protokol Ritüellerimizin Şûra mensuplarına mütedair hükümlerinin tatbik yeri kalmadığına, Yüksek Şûra'nın gayrı muntazam ve "gizli-clandestin" tarifine giren remzî Loca faaliyetlerine girişmesine değin Kardeşlerimizin Şûra atölyelerine devam etmekte muhtar bulunmalarına" oybirliğiyle karar verdikten sonra, maalesef Yüksek Şûra "gizli-clandestin" tarifine giren remzî loca faaliyetine, en hafif tabiriyle, mani olmamış, bil'akis bu "gizli-clandestin" teşkilâtı sinesinde barındırmış ve camiamızdan ayrılmış olan bir kısım müntesiplerinin ve idarecilerinin de bu teşkilâta dahil olmalarına, hatta bu teşkilâtın içinde vazife almalarına müsaade ve muvafakat etmiştir.

İş, maalesef bununla da kalmamış, "Olay ve tahlili" adı altında yayınlanan bir broşürle, ve basında yapılan neşriyatla ,Türkiye Büyük Locasına ait ve Türkiye Büyük Locasının sinesi içinde , onun yetkili organları tarafından halli gereken hususlar, ve usulü dairesinde müzakere konusu yapıлып kesin karara bağlanan olaylar, bütün düşmanlıkları üstümüze çekecek şekilde, memleket umumî efkârına muayyen bir açıdan duyurulmuş, bin bir emek karşılığında elde edilen intizamımız ve dış münasebetlerimizi bir an içinde yok etmeye matuf tertiplere girişmekten çekinilmemiştir.

Buna karşı, Yüksek Heyetinizin 23 Nisan 1966 tarihli "Yüksek Şûranın gayrı muntazam ve "gizli-clandestin". tarifine giren loca faâliyetlerine girişmesine değin Kardeşlerimizin "Yüksek Şûra atölyelerine devam etmekte muhtar bulunmalarına" mütedair kararının, Yüksek Şûra bu faaliyete giriştikten sonra tazammun ettiği mefhumu muhalife rağmen, Büyük Dâimî Heyetiniz sırf yapıcılık ve barışçılık ruhunun örneğini vererek, özlenen "anlayışın" tahakkuku çarelerini aramış, Yüksek Şûra'nın İzmir ve Ankara lokallerimizde çalışmalarına izin vermiş, hiç bir obediansta misline rastlamak mümkün olmayacak tutum ve hareketlere, Büyük Üstadın ve diğer vazifelilerin şahıslarına ve makamlarına, sözle ve neşir yoluyla, vaki hakaret dolu saldırılara karşı hiç bir disiplin takibi yapmamış, meselelerin "AKLUHİKMET" ve "GÜZELLİK"le halline çalışarak "KUVVET" e başvurmamıştır.

Şunu hemen belirtmek yerinde olur ki, başlıca kaygısı Türkiye Büyük Locasının "İNTİZAMI" nı sarsıntıdan korumak olan Büyük Dâimî Heyetiniz, gerekli kararların, Türk Masonluğunun en Yüksek teşri, kaza ve idarî mercii olan Büyük Loca Umumî Heyetince alınması gerektiğine inanmaktadır ....

...Yüksek Heyetinizce müttehaz karar gereğince, 1957 Konkordatosunun Yüksek Şûra tarafından feshedilmiş olması hususunun Büyük Locamız Umumî Heyetince tescil olduğu keyfiyeti, 26 Nisan 1966 tarih ve 2448 sayılı levhamızla Yüksek Şurâya bildirilmiştir.

Bu yazımıza Yüksek Şûramızca, tabiatıyla cevap verilmemiştir, ancak camiamız içinde, mahiyetleri bil'ahare "gizli-clandestin" bir Büyük Locanın kurulması ile anlaşılan, disiplin dışı olaylar cereyan etmeğe başlamıştır .Ezcümle, İzmir vadisinde, bu olay daha toplu bir şekilde tezahür etmiş, Türkiye Büyük Locasından aldığı "PATENT" sayesinde ve sırf bu "PATENT" e müsteniden masonik bir hüviyet sahibi olabilen (23) Numaralı KEMAL LOCASI' nın bir kaç hariç, üyeleri kitle halinde kendi tabirlerince " yeni ve müstakil bir loca kurmak amacıyla" camiamızdan ayrılmışlardır.....

☆☆☆☆

Ekrem Tok ve.Necdet Egeran K.ler hakkında Yüksek Şûra'dan gelen yazı:

4 Mart 1966 (*)²⁰²

TÜRKİYE

Hür ve Kabul Edilmiş Masonları

BÜYÜK LOCASI

Büyük D Heyetine

Pek Muhterem Bü. Üs. ve Pek Az. BB.,

7 Şubat 1966 tarih ve 2273 sayılı levhanız karşılığıdır :

Doktor Ekrem TOK birader ile Dr. Enver Necdet EGERAN haklarında verilen kararların, Mason teamül, nizam ve usullerine

²⁰² Nafiz Ekemen'in notu: Mektubun aslında sehven 4 Şubat 1966 tarihi vardır.

tamimiyle uygun olarak ve bu zâtların Yüksek Şûranın birer üyeleri bulunmalarına müsteniden verildiğini ve işlenen suçun mahallinin bahis konusu olamayacağını, Kardeşçe sevgi ve saygılarımızla arz ederiz.

Ha. Bü. Âmir Hazım Atıf KUYUCAK ;

Bü Um. Kâtip Şans. Muhiddin Osman OMAV

Kemal Locasının Türkiye Büyük Locası Büyük Üstadına yazmış olduğu tarihî mektup:

K.U.M.Y.Ş.

Türk Yükseltme Cemiyeti

Kemal Kolu

İzmir, 16 Mayıs 1966

Türkiye Büyük Locası

Büyük Üstadına

İSTANBUL

İlişik gündemdeki konuyu müzakere eden KEMAL Locası âmil azaları 13 Mayıs 1966 tarihinde saat 18:30'da başlayan müzakereler neticesinde, Hatip biraderin:

"Bu celse ruznamesine göre müzakere olunan konuların ışığı altında Kemal Locası âmil azalarına, yeni ve müstakil bir Loca kurmak amacı ile, âmil azalıktan topluca istifa etme hususundaki tavsiyesinin rey'e vaz'ını" talep etmesi üzerine, rey'e vaz'edilen işbu mütalâa matrikülü 33 üyeden ibaret olan Locanın 21 azasının iştiraki ve ittifakı ile kabul edilmiştir.

Keyfiyet bilgilerinize arz olunur.

Kardeşçe sevgi ve saygılarımızı teyid ederiz,

Üstadı Muhterem y. 1. Nazır Melih Gürsoy , İmza, Loca Mührü

Hatip: Hayrettin Öngünşen, imza

Kâtip: Turgut Birecikli, İmza

Mektup üzerine alınan tarihi karar:

"İstitrâden²⁰³ şunu arz edelim ki, bu gelen levhadan kimlerin istifa ettiği, kimlerin etmediği anlaşılamadığından, bu locanın matrikülünde kayıtlı bütün azaya iadeli taahhütlü mektupla müracaat edilmiş, cevap vermeyen veya "istifa etmedim" diye açıkça bildirmeyen bütün azanın istifa etmiş sayılacakları ihtar olunmuştur. Kemal Muhterem Locası azasından bir kısmı bu müşterek harekete katılmadıklarını ve istifa etmediklerini bildirmişlerse de, sayıları bir locayı yaşatacak yeterlikte olmadığından, Kemal Locasının çalışmaları bizzarur durdurulmuştur. İstifa etmeyen Kardeşlerimiz başka Localara iltihak suretiyle camiamızla ilgilerini muhafaza edebileceklerdir....,"

Yüksek Şûra'dan beklenilmediği tarzda ilişkileri koparan mektup geldikten sonra,

.... Ankara vadisindeki Muhterem Locaların Üstadı Muhteremleri de, 14 Haziran 1966 tarihli müşterek imzalı beyannameleri ile Büyük Locamızla yekvücut olduklarını ilân etmişlerdir.

Yine bu sırada, 11 Haziran 1966 tarihli Ekonomi Gazetesinde, Türkiye Büyük Mason Mahfili Derneği adlı gayri muntazam ve "gizli- clandestin" bir teşkilâtın kurulduğuna dâir ilân çıkmıştır. Bu ilânın 1 ci maddesi: " Türkiye Büyük Mason Mahfili Derneği adıyla bir dernek kurulmuştur" olarak dercedildikten sonra, 6. maddesi ile de, kurucuların isimleri bildirilmektedir. Gelecek kuşaklara ibret verici bir tutum olarak intikal etmesinde fayda olan bu olayda, kurucu olarak görülenlerin bir çoğunun, o tarihte daha Obediansımıza mensup Muh. Localarda aza olarak bulduklarını belirtmekte fayda vardır. Bu kurucular şunlardır: Abdullah Atasagun, Affan Kırımlı, Ali Ülgezen, Avni Teoman, Cahit Toner, Cemil Sena, Cemal Kıpçak, Edip Seydi, Halit Şevki Akyüz, Hikmet Feridun Arda, Hayri Çakaloz, Kemal Salih Aysay, Muhittin Osman Omay, Mecdi Devrim, Muhsin Türen, Mustafa Sakarya, Orhan Hançerlioğlu, Özcan Onat, Şevket Beşe, Vedat Yeğinsu.

Bu dernek kurulmakla kalmamış, ilk hedef olarak dış münasebetlerimizde tasallut etmiştir. Nitekim, Kardeş Büyük Localar, kendilerine Fransızca vaki müracaat yazılarını ve gönderilen beyannameleri bize

²⁰³ İstitrâd: asıl konudan olmayıp, münasebeti gelmişken söylenen söz

iletmişler ve durum hakkında aydınlatıcı bilgi istemişlerdir. ....Kardeş Büyük Localar haklı davasında Türkiye Büyük Locasını desteklemişlerdir.

....Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Ritinin Amerika Cenup Jüridiksiyonu Reisi Luther A. Smith Biraderin Büyük Üstadımıza gönderdiği 29 Temmuz 1966 tarihli levhası ile Yüksek Şûraların intizamlarını korumak için muntazam bir Büyük Locaya dayanmaları gerektiğini bildiren araştırma raporudur. (Bu raporun tercümesi MİMAR SİNAN Dergimizin 1. sayısına ilâve olarak Kardeşlerimizin bilgilerine sunulmuştur²⁰⁴)

Luther A. Smith Biraderden bu mektubu alır almaz, Büyük Üstadımız Hazım Atıf Kuyucak'a müracaat etmekten ve mes'elenin dışarılarına daha fazla aksetmesini önleyerek burada halli yollarının aranmasını tekrar ricâ etmekten kaçınmamıştır, (1 Ağustos 1966 tarih ve 2649 sayılı levha).

Büyük Üstadımızın bu müracaatı da cevapsız kalmıştır....

Dış ilişkilerimizde yaşanan karışıklığa son vermek üzere,

....Büyük Üstadımız Anayasanın kendisine verdiği yetkiye müsteniden, "gizli-clandestin" Büyük Locayı kuranlar ile bu teşkilât içinde vazife aldıkları tesbit olunanları, HARİCİ ALEME iade etmiş ve keyfiyet bütün obedianslara duyurulmuştur.....

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 3 Temmuz 1966 tarihli toplantısı:

Kuruluşuna 11 Haziran 1966 tarihli Ekonomi Gazetesinde yayınlanan Statü ile bilgi edinilen Türkiye Büyük Mason Derneği'nin kurucuları olarak isimleri aynı ilânda münderiç şahısların Türkiye Büyük Locası ile ilişkilerinin kesin ve gayrı kabili tamir olarak kesilmesi hakkındaki muamelenin icrasına değin bu şahıslardan, istifaları Muh. Localarınca henüz bildirilmiş olduğu görülmekle beraber, icrasına değin bu şahıslardan, istifaları Muh. localarınca henüz bildirilmemiş oldu-

²⁰⁴ 15 sayfalık bu ilâvenin (10 Ekim 1966) önsözü şöyle: "Amerika Birleşik Devletleri Güney Jüridiksiyonu Yüksek Şûrasınca hazırlanan incelemenin, sözü geçen Yüksek Şûranın Hâkim Büyük Amiri Luther Smith .'. tarafından, Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Üstadı Hayrullah Örs B .'. in şahsına gönderilen metninin tercümesidir."

ğu görülmekle beraber, bunların hiç bir toplantıya, (resmî veya gayri resmî) alınmamaları hakkında Üstadı Muhteremlere ve Localar Envarına bir tamim yazılmasına ve keyfiyetin Yardım Sandığına da bildirilmesine oybirliğiyle karar verildi. Bu şahısların isimleri şunlardır :

Ülkü Muh. Lo.'sından: Abdullah Arif Atasagun, Edip Seydi, Vedat Yeğinsu, H. Ş. Akyüz;

İdeal Muh. Lo.'sından Avni Teoman, Edip Kantemir, Mecdi Devrim;

Kardeşlik Muh. Lo.'sından Orhan Hançerlioğlu,

Hürriyet Muh. Lo.'sından Ali Ülgezen, Cemil Sena, Muhsin Türen,

Erenler Muh. Lo.'sından Cemal Kıpçak, Hikmet Feridun Arda, Muhittin Osman Omay,

İzmir Muh. Lo.'sından Mustafa Sakarya,

Kemal Muh. Lo.'sından Hayri Çakaloz, Kemal Salih Aysay, Şevket Beşe,

Nur Muh. Lo.'sından Cahit Tuner, Özcan Onat.

Sevgi Muh. Lo.'sından Affan Kırımlı.

22 Mayıs 1966 tarihli Dâimî Heyetimizin verdiği yetkiye müsteniden, Büyük Üstadımız, Ankara'dan avdet eder etmez, randevu istemek üzere Türkiye Yüksek Şûrası Hakim Büyük Âmirine, 24. Mayıs. 1966 tarihinde mektup yazdığını, bu mektubunda, vaki ziyaretini iade etmek, masonlar arasındaki birlik ve beraberliği temin etmek için başlanmış olan müzakerelere devam etmek arzusunu bildirdiğini ifade etti, ve Hazım Âtîf Kuyucak B.'e iadeli taahhütlü olarak gönderdiği mektubunu okudu.

Bu mektuba, Yüksek Şûranın, 25. Mayıs. 1966 tarihli mektubu ile, ve Hazım Âtîf Kuyucak B.'in de 2 Haziran 1966 tarihli mektubu ile, ki her ikisinde de Hazım Âtîf B.'in imzaları vardır, Türkiye Büyük Locası ile her türlü münasebetleri kesmeğe ittifakla karar verilmiş olduğunun bildirildiği görüldü.

Aklü hikmetin bütün kardeşlerimize rehber olmasına intizaren bu levhaların arşivimizde muhafazasına, 2 Mayıs 1965 tarihinden bu ya-

na Türkiye Yüksek Şûrası ile Türkiye Büyük Locası arasında teati olunan bütün yazışmaların İgilizce'ye tercüme edilerek bütün muntazam Obedianslara, ve tanışmış olduğumuz Obedianslar nezdindeki Büyük Mümessillerimize, Büyük Üstat ve Büyük Kâtibin bir mesajı ile birlikte gönderilmesine, bu işlerle Büyük Kâtibin vazifelendirilmesine oybirliğiyle, karar verildi.

Kemal Muh. Lo.'sından gelen «toplucu istifa» ya mütedair levhanın muğlak oluşu, isim ihtiva etmeyen ve matrikül sayısının altında bir sayıda B.'in istifa ettiğini bildiren bu levha ile mutabık olup olmadıkları, diğer bir deyimle camiamızdan istifa etmiş olup olmadıkları hususunun bu Muh. Lo.'nın matrikülünde kayıtlı bütün BB.' den iadeli taahhütlü mektupla birer birer sorulmasına, mektubu aldıklarından itibaren bir hafta içinde cevap vermeyen BB.'in istifa etmiş sayılacaklarının bu mektuba ilâvesine, adreslerdeki yanlışlığı önlemek için bu mektupların kül halinde, adresleri ilâve ederek, postalanması ricasıyla, İzmir Bölge Kâtibi Osman Ertörer B.'e gönderilmesine oybirliğiyle karar verildi.

Ankara vadisinde çalışan Muh. Lo.'ların Üs. Muh.'leri tarafından imzalanmış ve Büyük Dâimî Heyetimize de bir sureti sunulmuş karar sureti okundu. Bu karar suretinden, Ankara'da çalışan BB.'in :

- 1.- Bugünkü durumun Türk Masonluğunun parçalanmasını mucip olacak üzücü bir gelişme kaydettiği tesbit olunduktan sonra,
- 2.- Bu parçalanma ihtimalinin sebeplerinin ortadan kaldırılması için elbirliğiyle çalışılmasına,
- 3.- Bütünü ve bütünlüğüyle kanunlarımıza, geleneklerimize ve yeminlerimize uygun olarak Türkiye Büyük Locasına bağlılıkla sebat edilmesine,
- 4.- Bilerek veya bilmeyerek ayrılığa doğru yönelen KK.'imizin masonik hukuk ve teamüllere uymayan bu hareketlerinin neticeleriyle kendilerine anlatılmasına mutlak ihtiyaç olduğuna oybirliğiyle karar verildiği anlaşıldı.

Şekûr Okten B.'in bu toplantı hakkında verdiği mütemmim malûmat ilgi ile dinlendi. Konu hakkında BB, mütalâalarını söylediler. Keyfiyetin önümüzdeki toplantıda tekrar müzakeresi lüzumuna oybirliğiyle karar verildi.

Kemal Muh. Lo.'sının yarattığı durum hakkında İzmir'e vazifeli olarak giden BB.'in yazılı raporları okundu. Bu olayın da yukarıda bahsi geçen olayla sıkı münasebeti tesbit edildi. Kemal Locası azasından gelecek cevaplara göre keyfiyetin müteakip toplantıda tekrar müzakeresi lüzumuna oybirliğiyle karar verildi.

Türkiye Büyük Locası ile mevcut samimî dostluk münasebetlerini hiç bir suretle ihlâl etmeği düşünmediğini, esasen Anayasası gereğince muntazam Büyük Locası mevcut olan bir jüridiksiyon sahasında Loca kurmak için patent vermek yetkisini haiz bulunmadığını bildiren İsviçre Büyük Locasının 9 Haziran 1966 tarihli levhası okundu, bu levhanın fotokopisinin bölgelerde talik ve tercümesinin de Muh. Localara tamim edildiğine bilgi edinildi.

İntizam hakkında bilgisi olmayan BB.'i aydınlatmak için Heyet dışından bir komite seçilmesi hakkında Abdullah Ecemen B.'in teklifi müzakere edildi, Reşat Atabek ve Mukbil Gökdoğan BB.'in bu hususta bir açıklama yapmaya amade oldukları bu izahattan anlaşılma kendileri ile görüşmek üzere Abdullah Ecemen B.'e ve heyetin diğer üyelerini seçmek üzere de Büyük Üstada yetki verildi.

Yüksek Şûra atölyelerinin Ankara ve İzmir'deki binalarımızdan istifadeye devam etmelerine müsaade olunup olunmaması hususu müzakere edildi. Yüksek Şûranın kurulan clandestin Büyük Loca ile Konkordato yapmasına değin ve atölyelerinde Türkiye Büyük Locası aleyhine tamim okunması ve konuşulmaması kaydıyla müsaade edileceğinin bu vadilerdeki Şûra temsilcilerine duyurulmasına ve bu hususlarla Ankara'da Şekûr Okten ve İzmir'de Celâl Olcay BB.'in vaziflendirilmesine oybirliğiyle karar verildi.

BB.'in yüksek derecelere devam edip etmemeleri hakkında, durumun inkişafına değin, şimdilik bir karar verilmeyip intizar olunmasına oybirliğiyle karar verildi.

☆☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 7 Ağustos 1966 tarihli toplantısı:

• Büyük Üstat, Yüksek Şûralar Cenup Jüridiksiyonu Hakim Büyük Âmiri Luther A. Smith B.'den, kendisine, ve Hazım Atıf Kuyucak B.'e müştereken hitap eden 19 Temmuz 1966 tarihli bir levha aldığı,

bu levha ile Luther Smith B.'in Türk Masonluğu içindeki durumdan dolayı duyduğu üzüntüyü, ve ihtilâfların halledildiğine dair haber alınca kadar Türkiye Büyük Locası ile Yüksek Şûrası arasındaki münasebetlerin kesilmiş olduğu yolundaki kararı kesin telâkki ettiğini bildirdiğini tebliğ etti.

Büyük Üstat, bu levhanın bir fotokopisini de eklemek suretiyle Hazım Âtîf B.'i yeniden görüşmeğe başlamak üzere davet ettiğini, bu yazısının 1 Ağustos 1966 tarihinde ilgisine tebliğ edildiğine dair makbuzun elimizde bulunduğunu, bu davetnamenin bir suretini Ertuğrul Kemal Eyüboğlu B.'e gönderdiğini, fakat bugüne dek henüz bir cevap alamamış bulunduğunu da bildirdi.

Büyük Üstat sözlerine devamlı, daha bir kaç gün bekleyeceğini, daveti cevapsız kaldığı takdirde, durumu bütün açıklığı ile Luther Smith B.'e bildireceğini ifade etti. Heyet, Büyük Üstadın hareket tarzını tamamıyla tasvip eylediğini oybirliğiyle belirtti.

- İskoçya Bü. Locasına mensup olarak Türkiye'de 1938 senesine kadar çalışmağa devam etmiş Muh. Localarla bunların üye isimlerini bildiren listelerin İskoçya Bü. Kâtibi tarafından gönderildiğine bilgi edinildi. Buchan B.e teşekkür edilmesine ve listelerde isimleri yazılı BB.den hayatta olanların araştırılıp kendileri ile temasa geçilmesine, ve listelerin bir suretinin Mimar Sinan Muh. Locasına verilmesine oybirliği ile karar verildi.

- Ankara binasının istibdal suretiyle yeniden inşası hakkında Ankaralı Kardeşlerin yürütmekte oldukları müzakereler hakkında Şekûr Okten B.in verdiği izahat dinlendi. Bu müzakereler devam etmekte iken, Türk Yükseltme Cemiyeti Kongresinin fevkalâde surette toplantıya davet olunmasına, bu vesile ile Cemiyet Nizamnamesinde yapılması gerekli görülen tadilatın Abdullah Ecemen, Nafiz Ekemen, Nafi Ziya Başak ve Sahir Akev BB.den müteşekkil bir komisyon tarafından hazırlanmasına, bu çalışmalar tamamlandıktan sonra, kongrenin toplantıya davetine ve gerekli vekâletnamenin tanzimine oybirliği ile karar verildi.

Büyük Üstadın 2850 No. lu mesajı.²⁰⁵

İstanbul, 9/8/66

Üs. Muh. ve Aziz KK.,

11 Haziran 1966 tarihli Ekonomi Gazetesinde yayınlanan ilândan «TÜRKİYE BÜYÜK MASON MAHFİLİ DERNEĞİ» isimli gayrı nizamî bir teşekkülün kurulduğu kesin olarak öğrenilmiştir.

Türkiye Büyük Locasının ilk toplanacak Umumi Heyetinin tasdiğine sunulmak üzere, Anayasamızın (18) inci maddesinin bana verdiği yetkiye müsteniden, bu teşekkülün kurucuları olarak görünen :

İDEAL MUH. LO.'DAN: Avni Teoman, Edip Kantemir, Mecdi Devrim.

ÜLKÜ MUH. LO.'DAN: Abdullah Arif Atasagun²⁰⁶, Osman Edip Seydi, Halit Şevki Akyüz, Vedat Yeğinsu.

İZMİR MUH. LO.'DAN: Mustafa Sakarya.

KARDEŞLİK MUH. LO.'DAN: Ali Ülgezen, Cemil Senâ, Muhsin Türen.

SEVGİ MUH. LO.'DAN: Affan Kırımlı.

NUR MUH. LO.'DAN: Cahit Tuner, Özcan Onat.

KEMAL MUH. LO.'DAN: Hayri Çakaloz, Kemal Salih Aysay, Şevket Beşe.

ERENLER MUH. LO.'DAN: Cemal Kıpçak, Hikmet Feridun Arda²⁰⁷, Muhiddin Osman Omay.

İsimli zevatın teşkilât ve camiamızla ilgilerinin kesilmiş ve kendilerinin harici âleme iade edilmiş olduklarına karar verdiğimi bildiriyorum.

Kuruculuk sıfatından gayrı şekilde, bu gayrı nizamî teşekküle iltihak edecek olan Biraderler hakkında da aynı muamelenin yapılacağına bilgi edinilmesini rica ediyorum.

Hayrullah Örs

Büyük Üstat

☆☆☆☆

²⁰⁵ Arşivlerimiz İçinde 1965 olayları, Nafiz Ekemen, Belge No. 109

²⁰⁶ 10 Ocak 1974 tarihinde intizama avdet etmiştir.

²⁰⁷ 31 Mart 1974 tarihinde intizama avdet etmiştir.

Türkiye Büyük Locasının istifalarla ilgili 2665 No. lu tamimi.

İstanbul, 7 Eylül 1966

ENVARA MAHSUSTUR

Muhterem Localara,

Üstadı Muhterem ve Aziz Kardeşler,

İstanbul Beyoğlu Meşrutiyet Caddesi 111 Numarada kâin binada gayrı nizamî-clandestin bir kuruluşun çalışmakta olduğu malûmunuzdur.

Çeşitli yollardan vaki istihbarata nazaran, muntazam localarımız matrikülünde kayıtlı bazı biraderler bu gayrı muntazam teşekküle il-tihak etmektedirler.

Durumu iyice tesbit etmek, buna göre matriküllerimizi kanunla-rın aradığı şekilde günü gününe işleyebilmek ve münhasıran Türk Yükseltme Cemiyeti azalık sıfatını her türlü şaibeden uzak olarak muhafaza eden biraderlere hizmet etmek için kurulan iki yardım san-dığımızın çalışmalarını arızasız yürütmek gerektiğini kabul edeceği-niz şüphesizdir.

Bu durum karşısında, Büyük Üstadımız Hayrullah Örs Biraderin talimatı dairesinde :

1.- Localarımıza usulü dairesinde vaki istifa taleplerinin bir an ev-vel intaç edilerek neticelerinin sür'atle Büyük Kâtipliğe bildirilmesini, ve bu istifa bildirilerinin tebliğinde gecikmelere mahal bırakılmama-sını,

2.- Localarımıza istifa talebinde bulunmadıkları halde - yani Türk Yükseltme Cemiyetindeki azalık sıfatlarını muhafaza eder görünür oldukları halde - bazı Biraderlerin bu gayrı muntazam teşekküllerde de çalışmakta oldukları duyulduğundan,

Muhterem Locanız seviyesinde ve uygun göreceğiniz tarzda mat-rikülünüzde kayıtlı biraderlerin kâffesine müracaat suretiyle bir an-ket yapmanızı ve istifalarını bildirmedikleri halde diğer teşekküle de-vam edenler varsa isimlerinin tesbiti ile keyfiyetin azamî süratle Bü-yük Kâtipliğe bildirilmesini,

3- Gayrı muntazam teşekküle devam eden Biraderlerin Türk Yükseltme Cemiyetindeki azalık sıfatını kaybedeceklerini, tereddüdü olan Biraderlere açıkça anlatmanızı, rica eder, bu vesile ile Kardeş sevgi ve saygılarımı teyid ederim.

Mahsus Selâhiyetle,

Büyük Kâtip: Nafiz Ekemen

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 25 Eylül 1966 tarihli toplantısı:

• Yurdumuzdaki deprem felâketi hasebiyle Panama, Newyork ve California Bü. Localarından taziye ve teselli levhaları geldiğine, California Bü. Locasının ayrıca 250 Dolarlık bir çek gönderdiğine, ve Washington, District of Columbia'da mason yardımlaşma sandığının mütezarrır olan BB. varsa ihtiyaçlarının bildirilmesini istediğine, çekin tahsil edilerek ilgili makama ulaştırılacağına, Yardım Sandığına da felâketten mütezarrır olan B. bulunmadığından bahisle teşekkür levhası yazıldığına bilgi edinildi.

• Gizli Masonik teşkilâtın dış obedianslara gönderdiği Fransızca yazılmış iki sirkülerin Büyük Kâtip tarafından elde edildiği anlaşıldı, bu sirkülerler okunarak mündericatına bilgi edinildi. Esasen konu hakkında bütün muntazam Mason teşkilâtı haberdar edilmiş olduğu cihetle bu konu hakkında ayrıca Kardeş Büyük Localara şimdilik yeni bir yazı göndermeğe mahal olmadığına karar verildi.

• Münasebetlerimiz kesilmiş bulunan Yüksek Şûraya mensup atölyelerin Ankara ve İzmir'deki binalarımızda çalışmalarına devam etmelerinden dolayı hasıl olan ve çelişmeyi mucip durum görüşüldü. Büyük Kâtip, kendisine pek çok müracaatın vaki olduğunu, BB.'in Yüksek Şûra atölyelerine devam edip etmemeleri lüzumu hakkında Büyük Dâimî Heyetin mütalâasını öğrenmek istediklerini, kendisinin, bu BB.'e : «keyfiyeti bana değil vicdan ve idrakinize danışın, masonluktan tard edilmiş veya çekilmiş bir kişinin idare ettiği bir toplantıya mason sıfatıyla devam etmekte mahzur görürseniz veya görmezseniz, kararınızı buna göre verin» dediğini, keyfiyetin İstanbul için bu suretle, geçici de olsa, bir sureti halle bağlanabileceğini, fakat özellik-

le İzmir için bunun mümkün olmadığını, ve kararımızı yürütmek ve bunu muta kılmak için ciddi bir yol tutmamız gerektiğini söyledi. Velit İsfendiyar B., Dikmen Muh. Locasında bu konudan mütevellit bir olayın cereyan ettiğini, Kardeşlerimizi sarahatle bu atölyelere devamdan men etmemiz ve lokallerimizde bu atölyelerin toplanmasına mesağ²⁰⁸ bırakmamamız gerektiğini söyledi.

Sahir Akev B., bir iki gün evvel İzmir'de olduğu sırada, orada toplanan tekemmül mahfilinin reisi haricî aleme iade olunan Özcan Onat B. olduğu için bir çok BB.'in, bu meyanda o mahfilin Hatibi olan İzmir Bölge Üstadı Celadet Akyüz B.'in celseye katılmadıklarını gördüğünü, bunun o gün için BB.'in kendi kendilerine aldıkları bir karar olup meseleye Büyük Heyetimizin ıfık tutarak gerekli kararı verip tebliğ etmesi lüzumuna kendisinin de inandığını söyledi.

Nafiz Ergezen B., İzmir'de bu hususta cereyan eden olayları anlattı, bu meyanda geçen sene «liyakatleri henüz yoktur» diye terfi ettirilmeyen BB.'in bu sene birer üst dereceye atandıklarını, ve bu hadiselerin hakikaten haricî aleme iade edilen Özcan Onat'ın reisliğindeki celsede cereyan ettiğini, BB.'in olumlu bir karar beklediklerini söyledi.

Büyük Üstat ve Şekûr Okten B., Yüksek Şûranın 5 Ekim 1966 tarihinde fevkalade bir celse akdedeceğini yakinen bildiklerini, devamdan men kararının bazı BB. üzerinde ağır tepki yaratacak mahiyette olduğunu ve bu BB.'in sayısını katıyetle kestirmek mümkün olmadığı cihetle bu men kararının Şûranın 5 Ekim toplantısından evvel alınmamasının maslahata daha uygun düşeceğini, maahaza çelişmeyi önlemek gerektiğini de söylediler.

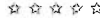
Bu müzakerenin neticesinde :

Müstafi ve haricî aleme iade olunan zevatın, hiç bir sıfat ve suretle binalarımıza giremeyecekleri ve ne olursa olsun hiç bir çalışmaya katılmayacakları, buna tevessül ettikleri takdirde lokali ve mabedi terk etmeğe davet olunmaları, bu davete icabet etmedikleri takdirde bu zevatın katıldıkları mesainin derhal tatil edilmesi veya vukuuna mahal bırakılmaması hususunun tamimem Muhterem Localara ve özellikle Bölge Mahfillerine bildirilmesine oybirliğiyle karar verildi.

²⁰⁸ Mesag: izin, ruhsat

• Clandestin teşkilatın bastırıldığı bazı belgelerde Türkiye Büyük Locasının ambleminin bulunduğu tesbit edilmekle, buna mani olunması için hukukî durumun ilgili BB.'ce tetkikine ve varacakları neticeye göre gerekli işlemin yapılmasını emretmek üzere Büyük Üstada yetki verilmesine oybirliğiyle karar verildi.

• Deprem felâketzadelerine yardım kampanyasına cemiyetimizin de iştirak etmesine, bu yardımın 10.000.- Liradan aşağı olmaması çarelerinin araştırılmasına, bu sebeple Büyük Üstadın İstanbul Bölge Mahfili Üstadı ile görüşmesine, şimdilik derakap 10.000.-Liranın ödenmesine, Muh. Locaları bu yardıma iştirak etmeye çağırmaya, bu yardım hasılatından ödenecek 10.000.- Liranın mahsubuna, ve fazla elde edilirse bu fazlalığın da yine yardım komisyonuna verilmesine oybirliği ile karar verildi.

Türkiye Büyük Locasının 2708 No. lu tamimi.²⁰⁹

İstanbul, 27.9.66
Muhterem Localara
Üs. Muh. ve Aziz KK.

Türkiye Büyük Locasına mensup Remzî Localardan istifa etmiş veya Büyük Üstadımız kararıyla harici aleme iade edilmiş zevatın hiç bir suretle binamıza giremeyeceklerine ve ne olursa olsun hiç bir çalışmaya katılamayacaklarına, buna tevessül ettikleri takdirde Lokal ve Mabetleri terke davet olunmalarına ve bu davete icabet etmedikleri takdirde bu zevatın katılacakları mesainin derhal tatil edilmesine veya vukuuna mahal ve imkân bırakılmamasına, Büyük Dâimî Heyetin 26/9/1966 tarihli toplantısında oybirliği ile karar verilmiştir.

Gereğinin yerine getirilmesi için keyfiyetin hassasiyetle göz önünde tutulmasını, Büyük Üstadımız bütün vazifeli Kardeşlerden rica etmektedir.

Bilgi edinilmesini Kardeşçe sevgi ve saygılarımla rica ederim.

Sel. Mah. ile Bü. Kâ.
Nafiz Zeki Ekemen

²⁰⁹ Arşivlerimiz içinde 1965 olayları, Nafiz Ekemen, Belge No. 114

Büyük Dâimî Heyetin 30 Ekim 1966 tarihli toplantısı:

Seçim politikasının Masonlukta da nasıl işlediğini, oy kaybetmemek için İzmirli Yüksek Şûra mensubu K.lere kesin devam yasağının seçimlerden sonraya bırakıldığını görüyoruz.

İngiltere Büyük Locasından gelen ve Sadi Aral B.'le vaki görüşmesinde, Büyük Katip Stubbs B.'in tanışma muamelesi için şahsî görüşlerini açıkladığını bildiren 28 Eylül 1966 tarihli levhaya bilgi edildi.

Büyük Kâtip B., Sadi Aral B.'in kendisine, İngiltere Büyük Kâtibi ile iki saate yakın görüştüklerini, mümaileyhin İskoçya Büyük Locasının yaptığı Consecration muamelesini nakâfi gördüğünü, en azından 21 B.'in muntazam bir Büyük Locada tanzim edilerek üç Loca kurmalarını, bu üç Locanın da bir geçici Büyük Locayı teşkil etmelerini ve bu Büyük Loca içinde bütün mensuplarımızın tanzimi gerektiği yolunda tavsiyede bulunduğunu, Sadi Aral K.'imizin bu işin bazı zorluklar yaratacak nitelikte olduğunu, maahaza²¹⁰ bir formül bulunması için karşılıklı çalışmalara devam edilmesini teklif ettiğini, ve Stubbs B.'in de «*esasen bu benim şahsî mütalâamdır, resmî dileğimiz yazışmalardan sonra belirtilebilir*» dediğini nakletmiş olduğunu söyledi.

Büyük Kâtip B., Belçika Locasına mensup ve mezkûr Büyük Locada önemli vazifeler ifa etmekte olan BB.'in bu yaz mevsiminde İstanbul'a vaki ziyaretlerinde kendileriyle bu konuyu konuştuğunu, aynıyet ifade eden durumun Belçika için nasıl halledilmiş olduğu hakkında bu KK.'e mektup yazdığını ve cevabın vüruduna intizar ettiğini, bu husustaki cevabı aldıktan sonra İngiltere Büyük Locasına gerekli müracaatın yapılması gerektiği kanaatinde olduğunu ilâve etti. Büyük Kâtibin bu mütalâası uygun görüldü, ve gerekli işlemin alınacak cevaba göre yapılmasına oybirliğiyle karar verildi.

• 15 Eylül 1966 tarihli sirkülerimizi aldığını, Yüksek Şûra ile aramızdaki ihtilafın bize mahsus olmayıp bütün dünya Obedianslarının bu yoldan geçtiklerini, cesaretle hak yolunda yürümemiz gerektiğini bildiren Costa Rica Büyük Locasının 18 Ekim tarihli levhası okundu, ve kuruluşunun 100'ncü yılı vesilesiyle ufak bir flama göndermiş olan Kardeş Büyük Locaya tebrik ve başarı temennilerimizin iblağ edildiğine bilgi edinildi.

²¹⁰ *Maahazâ: böyle iken, bununla beraber*

● Büyük Kâtip B., haricî âleme iade olunan veya istifa eden BB.in binalarımıza hiç bir suretle alınmamaları hakkındaki tamimin İzmir Bölgesince anlaşılmadığı, ve lokallerimizden, müsamahamız yüzünden ve misafir sıfatıyla istifade etmekte olan Yüksek Şûra Atölyelerinin çalışmalarına sari olup olmadığı hususunun kendisine sorulduğunu bildirdi. Celâl Olcay B. bazı açıklamalarda bulundu. Netice itibariyle bütün loca ve kârgahlarda seçimlerin yapılması yaklaşmış olduğundan bu seçimler neticesinde hasıl olacak duruma göre karar itihaz etmek üzere, bu yasağın sözü geçen atölyeler içinde cari olduğu hususunun şimdiden tavzihan açıklanmasının yapılmamasına, ve devam keyfiyetinin, eskiden olduğu gibi, KK.in idrak ve vicdanlarına bırakılmasına oybirliği ile karar verildi.

☆☆☆☆

İngiltere'yi şikâyet:

Bü. Üs. En Muh. Hayrullah Örs K.'in 25 Kasım 1966 tarihinde, Fransa Milli Büyük Locası (GLNF) Büyük Üstadı Ernest Van Hecke' K.e, İngiltere nezdinde aracı olması talebiyle yazdığı özel mektup:

" Sevgili Van Hecke Kardeşim,

"Büyük Locamın aşması gereken bir sorunu hal etmek üzere yardımınıza ihtiyacımız vardır.

"Masonluk uzun yıllardır Türkiye'de var olmuştur; Osmanlı İmparatorluğu zamanında tüm obediansların ülkenin sathına saçılmış locaları bulunuyordu. 1909 Jön Türk hareketinden sonradır ki ecdatlarımız bir millî obedians kurmaya karar verdiler. Ancak bu kararlarını yerine getirirken işledikleri hatalar nedeniyle, yarım asrı aşkın bir süreden sonra, halâ bir çözümlü şekli bulunamamıştır.

"1909 yılında, Türkiye'de önce bir Yüksek Şûra kuruldu. Nasıl mı kuruldu? Kuruluş muntazam mıydı? Hiç bilmiyorum. Ancak bu kuruluşun, Mısır Yüksek Şûrası'nın tahsisi ile vuku bulduğunu hep duyduk. Bu Yüksek Şûra da, o tarihte Türkiye'de, muhtelif obedianslara bağlı olarak (Fransa Grand Orient'ı, İtalya, Yunanistan, Polonya, v.s. Büyük Locaları) çalışan locaların katılımı ile, bir Büyük Maşrık kurdu. İngiltere ve İskoçya Büyük Localarına bağlı localar bu kuruluşta yer almadılar ve kendi yöntemlerine göre çalışmalarını sürdürdüler.

"Birinci Dünya Savaşı, rejim değişiklikleri gibi bir çok çalkantıdan sonra, gayri muntazam durumumuzun farkında olan ve ne pahasına olursa olsun, onu düzeltmeye çalışan genç kardeşlerimizin çabasıyla, 1956'da Türk Masonluğu yeni bir şekle girdi.

"İşte bu hareket, artık Türkiye Yüksek Şûrası'nın şemsiyesi altında çalışmayı reddeden, özerk ve muhtar büyük locanın kurulmasını teşvik etti. Bu çetin mücadele 1956'da meyvelerini verdi ve o tarihte çalışan locaların temsilcileri tarafından Türkiye Büyük Locası kuruldu. O tarihten bu yana, yeni Büyük Locanın verdiği beratlarla da yeni localar kuruldu. Olay, Büyük Locayı kuran locaların, zamanında Yüksek Şûra tarafından kurulmuş olmalarında düğümlenmektedir.

"Büyük Locanın kurulduğu 1956'den bu yana, dünyadaki muntazam masonluk zincirinin bir halkası olabilmek için her türlü gayret sarf edilmiştir. Şu anda 65 muntazam Büyük Loca ile kardeşlik ilişkileri içindeyiz (Idaho, Maine, New Jersey, North Carolina, Vermont ve Washington State'in dışında tüm Amerikan büyük locaları; Arjantin, Bolivya, Ekvator, Costa - Rica, Meksika'da York, Peru, Şili, Panama, Venezüela ve Porto Riko; Almanya, Avusturya, Belçika, Fransa Millî Büyük Locası, Hollanda, İskoçya, İsviçre - Alpina, İsrail, Japonya, Hindistan ve Nova Scotia Büyük Locaları).

"Mayıs 1965'de İskoçya Büyük Üstadı, Lord Bruce K., refakatinde Büyük Sekreteri Buchan K. ve bu Büyük Locanın bir başka Büyük Görevli Kardeşi, İstanbul'a şahsen gelerek Büyük Locamızı tahsis ettiler.

"Yolun ucuna geldiğimizi sanırken, 1909'dan beri sürdürdüğü egemenliğin tümüyle elinden kaçacağını hisseden Yüksek Şûra, bize ve Büyük Görevlilerimize karşı, hiç de masonik veya kardeşçe olmayan, nitelemek istemediğim vasıfta bir kampanya sürdürmüştür. Bu konuda size bir fikir verebilmek için, tüm muntazam obedianslara göndermek zorunda kaldığımız bir broşürün kopyasını bu yazının ekinde sunuyorum. Şu anda, yeniden kurduğu bir kaç gayri muntazam locayla aynı binada çalışmakta olan Yüksek Şûra'dan kesin kopmuş durumdayız. Yüksek Şûra'nın 11 üyesi bu locaların da üyesidirler.

"Bize gelince, biri araştırma locası olmak üzere 44 loca obediansımıza bağlıdır. Bu localar İstanbul, İzmir ve Ankara olmak üzere üç vâdide çalışmaktalar, üye sayısı da yaklaşık 2500'dür. Klandesten Büyük Locaya katı-

lan üyelerimizin sayısı ise 100 kadardır. İşte, Türkiye'deki masonluğun hali budur.

" Bana göre elzem olan böyle uzun bir girişten sonra, konunun esasına giriyorum:

"Zincirimizi tamamlamak üzere İngiltere Büyük Locası tarafından tanınmak istiyoruz. Şu noktayı size önemle işaretleyeyim: Türkiye'de Masonluğa kabul edilmek İngiltere veya Amerika'dan çok daha zordur. Bizler Evrensel Kardeşliğin sancağını şerefle yücelten inançlı masonlarız.

"İngiltere Bileşik Büyük Locası, haklı ve adil bir tarzda, bizleri kaynağımızın gayri muntazam olmasıyla suçlamaktadır. Sorumluluğunu taşımadığımız, ancak sonuçlarına katlandığımız bu hatanın düzeltilmesi için elden ne gelirse yapmaya hazırız.

"Sadi Aral Kardeşi nezaketle kabul eden Stubbs Kardeşe yolladım; kendisine ad hoc²¹¹ kişisel önerilerde bulundu. Sadi Aral K.in bana rapor ettiğine göre, Stubbs K., muntazam büyük locaları tarafından muntazam kabul edilen 21 Kardeşin bulunarak, onlarla Türkiye'de muntazam beratlarla sahip olacak üç locanın kurulmasını önerdi. Türkiye'nin dışında muntazam obedianslardan aldıkları beratlarla kurulacak bu localar İngiltere'nin tanıyacağı yeni bir Büyük Locayı kuracaklar ve Türk Kardeşler bu yeni obediansa üye olmak için başvuracaklar, böylece intizamlarına kavuşarak 3 derecede çalışacaklar.

" İş bana kalsa, sizi temin ederim ki, obediansımda çalışan 2500 kardeşimle birlikte Stubbs K.in önerilerine uymakta bir dakika bile tereddüt etmezdik. Ancak konu o denli karmaşık ki: Bizi tahsis eden İskoçya Büyük Locası'nın tutumu ne olur? Bizlerle kardeşlik münasebetine giren 65 Büyük Loca ne der? Önce bizim yerimize geçecek, sona da bizim onun yerine geçeceğimiz büyük locanın çekirdeğini teşkil edecek üç locanın kurulması için gerekli 21 yabancı muntazam kardeşi nereden bulacağız?

"Sorunlar burada tükenmiyor. Harice dönük olarak, hükmü şahsiyetimiz Medeni Kanuna göre kurulmuş bir cemiyettir. Menkul ve gayri menkul tüm varlıklarımız bu cemiyetin malıdır. Bu cemiyetle yeni kurulacak Büyük Loca'yı nasıl birleştireceğiz? Yeni kuruluş bir yabancı kuruluş olarak bambaşka yasalara tabi olacaktır. Her halde müşküllerimize şu anda aklıma gelmeyen başkaları da eklenecektir.

²¹¹ ad hoc: Lat. spontan olarak verilen uygun yanıt.

"Şimdi, Sevgili Kardeşim Van Hecke, bu duruma bir hal çaresi bulmak üzere size müraaat ediyorum. Stubbs K.in, arkasından bir anlaşmalar yapmaya çalıştığımı da sanmasını istemiyorum. İstediklerini istemekte olan hakkını tartışmıyorum, bunu kabul ediyorum. Ancak, bizler, Türk Mason olarak, ecdadımızın intizam hakkında yapmış oldukları bir hatanın cezasını ömür boyu çekecek miyiz? Tabidir ki bu tür konular duygusal söylemlerle hal edilmez, gerçek ve gerçekçi çözüm yolları bulunmalıdır. Ben de sizden bunu rica ediyorum. Stubbs K.i gücendirmeden, konuyu kendisi ve İngiltere Büyük Locası diğer yöneticileriyle görüşebilir misiniz? Bana başka bir öneride bulunabilir misiniz?

"Her hal-u kârda, ben ve tüm Türk Masonluğu önerileriniz için size müteşekkir kalacağız.

"İki halkımız arasında her devirde bir yakınlık olduğundan size bu mektubu yazma cesaretini buldum; kaldı ki, her şeyden önce, anlayış ve tolerans duygularına sahip bir Fransız yönetici ile konuşmak bana kolay geliyor.

"Bu vesileyle Büyük Görevlilerimizden Nafi Ziya Başak Kardeşi size takdim etmek istiyorum. Kendisi zaten Paris'te bulunacağından, Aralık ayındaki Genel Kurulunuzda Büyük Temsilcimiz Baylot K.le birlikte bizleri temsil edecektir.

"Bizler için yapabileceğiniz yardımlara şimdiden teşekkür ederek, kardeşçe sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Hayrullah Örs
Büyük Üstat"

☆☆☆☆

Büyük Sekreter Nafiz Ekemen'in R. Sime'a aynı konudaki mektubu:

21 Aralık 1966 tarihinde Nafiz Ekemen R. Sime K.'e, aynı konuda, ancak değişik öneriler de içeren bir mektup yazdı.

Mektup aynen şöyledir:

"Sevgili Kardeşim Sime,

"Ephesus Muh. L.sının iç tüzüğü Büyük Kurul'un 4 Aralık tarihli toplantısında onaylandı ve imzalı olarak sana yollandı.

"İskoçya Büyük Locası'nın ritüel ve tüzüklerinin tercüme işini ilgi ile izliyorum. Hoyi K., bir ve ikinci derece ritüellerinin tercümesini tamamladığını ve üçüncü derecenin de Ocak 1967'de hazır olacağını ifade etti ve kendisine yaptığınız yardımlar için teşekkür ediyor. Bu ritüeller uygulamaya geçirildiğinde Kardeşlerimize yeni ufukların açılacağına inanıyoruz.

"Galip Kardam da Localar Genel Tüzüğünü çevirmektedir.

"Şimdi, is'ad, matem, protokol, evlenme, v.s. gibi ritüellere ve haysiyet divanları ile disiplin tüzüklerine ihtiyacımız var. Galip Kardam'ın elinde bulunan kitapta bütün bunların olup olmadığını merak ediyorum. Eğer öyle ise, tercümelerin yapılacağından eminim. Aksi varit olduğunda, sayfayı çevirdiğimizde her şeyin tamam ve güncel olmasını sağlamak üzere, bu metinlerin tarafından temin edilmelerini rica ediyorum.

"Yeni regalyaların temini: katlandığın zahmet için özellikle teşekkür ediyorum. Bilinçli ve kalben yaptığınız yardımları Türk Masonlarının hiç bir zaman unutmayacaklarından emin olabilirsiniz. Benden de kocaman bir teşekkür.

"Şimdi, gittikçe zorlaşan bir konu hakkında, tekrar sarsılmaz dostluğuna ve kardeşlik duygularına müracaat etmem gerekiyor: Türkiye Büyük Locası'nın geleceği.

"Hatırlarsan, Sadi Aral Kardeşin İngiltere ve İskoçya'ya yapmış olduğu kısa seyahatten istifade etme yoluna gitmişti; Buchan K.'le görüşerek Stubbs K.le temas etmesini sağlamaya çalışacaktı. Aral K. Buchan'la ancak telefonda görüşebilmiş, Buchan da, her zamanki nezaketiyle, Sadi Aral'ın kendi şansına güvenerek doğrudan Stubbs'ı aramasını, ancak bunu yaparken de, en kötü ihtimallere karşı da hazırlıklı olmasını önermişti.

"Yaz ayları esnasında bir çok Belçikalı Kardeş bizleri ziyaret etmişti, aralarında Belçika Büyük Locasında Büyük Birinci Nâzır ve aynı zamanda İngiltere Büyük Dostluk Kefili olan Charles Wagemans K. de vardı.

"Wagemans K., Türkiye'ye varmadan bir kaç gün önce İngiltere Birleşik Büyük Locası Büyük Kurul üyelerinden Alexandre Frère K.e rastladığını, ve bu Kardeşin de kendisine Türkiye Büyük Locası'nın tanınmasının an meselesi olduğunu söylediğini ifade etmişti.

"Bu bilgiye dayanarak, Sadi Aral K. ile Stubbs K.in kişisel temaslarının tanımayı çabuklaştıracağı varsayımı ile, Sadi Aral K.i Stubbs ve Frère

K.lerle temas etmek üzere görevlendirdik. Maalesef Alexandre Frère K. Londra dışındaydı ve Aral K. doğrudan Stubbs K. ile görüşebilmişti.

"Stubbs K. Aral K.i çok güzel karşıladı ve bir saat kadar görüştüler. Toplantının sonunda gayet dostane bir tarzda ayrıldılar.

"Stubbs K. in Aral K.e yaptığı önerilerin özeti şöyledir:

"Siz, Türkiye Büyük Locası olarak düzenli bir kuruluşa sahip değilsiniz ve İskoçya Büyük Locasının icra ettiği tahsis töreni bu düzensizliği kapatmaya yeterli değildir. Muntazam localarda tekris olmuş 21 kardeş bulmalısınız. Bu 21 K. üç muntazam locayı, bu üç loca da bir muntazam büyük locayı kuracaklar. Böyle bir büyük loca, tüm kardeşleri yeniden tekris ederek tüm localarınıza intizam kazandıracaktır.

"Stubbs'a göre, menşedeki gayri muntazamlığa tek hal çaresi buydu.

"Aral K. 50 yılı aşkın bir süre önceki kuruluşumuzun gayri muntazam olduğunu kabul ederek bu durumu düzeltmek istediğimizi, ancak, o an kesin cevap verme yetkisine sahip olmamakla birlikte, Stubbs'ın teklifini kabulü çok zor olarak gördüğünü söyledi.

"Aral K., Her şeyden önce İskoçya Büyük Locası tarafından, bizzat Büyük Üstat ve Büyük Sekreterin icra ettikleri bir merasimle resmen tahsis edildiğimizi hatırlatarak bu merasimi olmamış farz etmenin mümkün olmadığını ve hafızalarımızda fevkalâde canlı kalan bu görkemli merasime gölge düşürmek istemeyecek olan Türkiye Büyük Locası Kardeşleri arasında bir itiraz dalgasının yükseleceğini söyledi ve böyle alıcenap bir şekilde bize dostluk elini uzatmış olan İskoç Kardeşlerimizi rahatsız etmek veya onları düş kırıklığına uğratmak kimsenin hakkı değildir, diye ilâve etti.

"Aral K., ayrıca, 65 muntazam büyük loca ile tanışmış olduğumuzu ve onlarla dostluk kefillerini teati ettiğimizi izah etti. Tüm ilişkilerimizi alt üst edecek böyle bir durumla karşılaşacak bu büyük locaların tepkisi ne olacaktır?

"Tüm bunların dışında Aral K., Türkiye Büyük Locası'nın hukukî ve legal (juridical and legal) hükm-ü şahsiyete sahip olduğunu ve bu hükm-ü şahsiyetin üç binamızın sahibi olduğunu izah etti. Bu hukukî durumda olabilecek bir değişikliğin, hatta, yalnızca kısa bir dönem için kurulacak yeni bir büyük locanın kurulmasının dahi tüm materyel ve legal durumumuzu tehlikeye atacağı anlattı.

"Stubbs K. bu tür müşkülleri takdir ettiğini, ancak bunların onun meselesi olmadığını ve bu türden itirazlarımızın kendi kişisel düşüncesini değiştiremeyeceğini söyledi.

"Stubbs K.ten gelen mektubu ekte sunuyorum.

"Bu olaylardan sonra Alexandre Frère K. le Stubbs K. in düşünceleri arasında var olan çelişkiyi belirtmek üzere Wagemans K.e bir mektup yazdım. Bu mektubumun kopyası ile iki ayrı cevabının fotokopilerini de ekte takdim ediyorum. Wagemans K.in önerisi üzerine, Büyük Üstadımız Fransa Millî Büyük Locası Büyük Üstadı Van Hecke K.e de bu konuda bir mektup yazdı. Bu son mektunun da kopyasını ekte sunuyorum.

"Bu durumun çok rahatsız edici olduğunu takdir edersin. Bizi yeni Tanıyan Nova Scotia'nın dışında, tüm Kanada, Avustralya, v.s. büyük locaları bizi tanımak için İngiltere'nin tanınmasını beklediklerini ifade ettiler. Bu da, evrensel kardeşlik halkamızı kapatmak için İngiltere'nin tanınmasına ihtiyacımız olduğunu göstermektedir. Hepimiz bunu arzu ediyoruz, ancak Stubbs K.in bu işe biçtiği fiyat ve şartlar çok ağırdır ve kabul edildikleri takdirde başımız belâdan kurtulmayacaktır. Her şeyden önce, tekrar ediyorum ki, ebedî şükranlarımıza hak kazanmış İskoç Kardeşlerimizi karşımıza almak istemiyoruz. Aral K.in söylem ve savlarının gerçek ve mantikî olduklarını, tarafımıza altından kalkamayacağımız bir sorumluluğu yükleyebileceklerini tekrarlamamızın her halde gereği yoktur.

"Peki, bu düğümü nasıl açacağız?

"Pratik olup olmadığını henüz bilmediğim bir fikrim var, gene de söyleceğim:

"İskoçya Büyük Locası'nın Türkiye'de bir çok locası vardı, bunlardan biri 1938'e kadar faaldi. Bu locanın kardeşlerinden ikisi hâlâ aramızdalar. Diğerleri Türkiye'den ayrıldılar veya ebedî huzura kavuştular. İskoçya Büyük Locası Türkiye'deki localarından üçünü uyandırabilir mi? Büyük Kurul üyesi 16 Kardeş bu üç locanın üyesi olacaklar ve böylece 21 rakamına kolaylıkla ulaşabileceğiz. Bu fikir gerçekleşirse, İskoçya Büyük Locasını ve bizleri tanımış olan diğer büyük locaları kırmadan Stubbs K.in önerilerini yerine getirebilir miyiz? Ben, şahsen, bu suale cevap veremiyorum, bunun sağlam bir temel olmadığını da görüyorum; başka bir önerin var mı?

"Hal çaresini göremediğim bir sorunla karşı karşıyayım ve endişe ediyorum.

"Her hal-u kârda, en kısa zamanda, bana düşüncelerini anlatacak cevabını bekliyorum.

"Kardeşçe sevgilerimle,

Nafiz Ekemen
Büyük Sekreter"

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 4 Aralık 1966 tarihli toplantısı:

• Mimar Sinan Araştırma Locasının kurulmuş olmasından ötürü İngiltere, İskoçya, Almanya, York Grand Lodge of Mexico Büyük Localarının tebriklerini bildiren levhalar okundu.

• İstanbul Lokalinin ittisalinde²¹² ve Eski Çiçekçi Sokağında kâin 4 x 10 metre ebatlı binanın 60.000.- Lira bedel mukabilinde satın alınmasına müsaade olunması hakkında İstanbul Bölge Mahfilinin vaki istimzacına²¹³ muvafık cevap verilmesine oybirliği ile karar verildi.

• 16 Aralık tarihinin Bölgelerde kutlanması lüzumuna, keyfiyetin Bölge Mah.lerine tebliğine ve bu toplantı masraflarına Büyük Hazine-nin, her bölge için 500 Lira ile iştirak edeceğinin yapılacak tebligata ilâvesine karar verildi.

• Kemal Muhterem Locasına ait evrakın mükerrer tekitlere rağmen ne Büyük Dâimî Heyetteki vazifeliler ne de İzmir Bölge Mahfilince teslim alınmadığını, bu ihmalin Büyük Loca ve Büyük Dâimî Heyetin prestijini ihlal eder mahiyette olduğu Büyük Kâtip tarafından belirtildi. Celal Olcay ve Nafiz Ergezen BB.'e bu konunun intacı²¹⁴ için kesin talimat verilmesine oybirliğiyle karar verildi.

• Büyük Üstat, Yüksek Şûra ile münasebetlerin ölü bir noktada olduğunu, durumun Şûra içinden düzeleceği ümidiyle, Obediansımıza mensup BB.'in Şûra atölyelerine devam edip etmemeleri hakkında kesin bir karar alınmadığını hatırlattıktan sonra, Şûra'nın 25 Aralık 1966 tarihinde yapacağı yeni vazifeliler seçiminde, durumun ıslahına ümit

²¹² İttisal: bitişik, birbirine dokunma

²¹³ İstimzâc: birinin mizacını anlama, ne düşündüğünü öğrenmeğe çalışma, anket.

²¹⁴ İntac: neticelendirme

verecek bir netice alınmadığı takdirde, hem devam konusunun, hem de İzmir ve Ankara binalarımızdaki toplanma konusunun nihaî ve kesin bir karara bağlanması lâzım geleceğini izah etti. Söz alan BB. de aynı mütalâaya iştirak ettiklerini bildirdiler.

• İhsan Karlıklı K. imizin gayretiyle çalışan Validebağ Prevantorium Sanatorium Dostları Derneğine üye olmaları hususunun İstanbul'daki BB.den rica olunmasına, bu hususta İstanbul Vâdisindeki Muh. Localara tamim yazılmasına ve beşer adet üye teklif kâğıdı gönderilmesine karar verildi.

☆☆☆☆

1967

Türkiye Büyük Locası 24 Nisan 1967 tarihli sirküler mektubu ile tüm muntazam büyük localara yeni seçilen büyük görevlilerin listesini yolladı. Büyük locaların çoğu yeni görevlileri tebrik eden nazik birer mesaj yolladılar, bazıları da sirküler mektuba cevap vermeyi ihmal ettiler. İngiltere Birleşik Büyük Locası Büyük Sekreteri Stubbs'ın cevabı ise ilginçti. Stubbs K., "Önümüzdeki yıl için seçilen yeni büyük görevliler listesini içeren 24 Nisan tarihli sirküler mektubunuzu aldım" diyor ve bir tebriği veya iyi niyet mesajını dahi gereksiz görüyordu

Bü. Kurul taviz vermeye başlamıştı. Yüksek Şûra'ya mensup ve haricî dünyaya iade edilmiş K.lerin, Konvandan yasaklama kararı çıkana kadar, İzmir ve Ankara lokallerinde çalışmalarını sürdüren Yüksek Şûra atölyelerine devam etmelerine, dolayısıyla lokallerimize girip çıkmalarına göz yumuldu. Yasaklama sonradan geldi..

İngiltere Büyük Locası tanımak üzere hakkımızda tahkikat yaparken, İskoçya Büyük Locası yoluyla sosyal yardımlarımızın var olup olmadığını, varsa da niteliklerini sordu.

Bu dönemde ritüeller tercüme ediliyor, Üstadı Muhterem İs'ad ritüeli ilk defa uygulanıyordu.

Ankara ve İzmir'de bina inşaatı başlıyor ve mesai kiralık yerlerde devam ediyordu.

Yeni İstanbul Gazetesinde aleyhte olan yaygın ortalığı karıştırdı.

Dünyadaki Muntazam Obedianslar yıllık kitabı Türkiye'yi ilk defa kayda aldı.

Necdet Egeran K.in Ankara Bölge Mahfelinden 5 adet resmî antetli kâğıt istemesi olay oldu.

Şefkat Locasında Türkçe'den başka dillerde çalışan Locaların kapatılması gerektiğine dair ses getiren bir konferans verildi.

9 Aralık 1967'de Muntazam Yüksek Şûra yeniden kuruldu.

Muntazam obediansların çoğuyla artık tanışma ve dostluk kefilî teati etme faaliyeti tamamlanmıştır. Bu çalışmanın bundan sonraki bölümünde, İngiltere ve İrlanda Büyük Localarının dışında kalan bu tip faaliyetlere yer verilmeyecektir.

Büyük Dâimî Heyetin 8 Ocak 1967 tarihli toplantısı:

• Büyük Kâtip B., bütün teşebbüs ve ricalara rağmen, eski Kemal Locasının elinde bulunan patentin ve evrakın istirdat²¹⁵ edilmesinin mümkün olmadığını, İzmirli Kardeşlerimizin bugünkü toplantıya iştirak etmemeleri ile durum hakkında bilgi edinilemediğini, bu işin sürüncemede kalmasının Heyetimiz için haysiyet kırıcı bir hal yaratıldığını, Halit Arpaç B.'in bu konuyu halletmek için İzmir'e gitmeğe hazır olduğunu bildirdi. Büyük Kâtip B.'in düşüncesi uygun bulunarak Halit Arpaç B.'in bu işin halli için vazifelendirilmesine, ve kendisinden İzmir'e gitmesi hususunun rica olunmasına ve ihtiyar edeceği mesarifin Büyük Hazineden ödenmesine karar verildi.

• Büyük Kâtip B., Türkiye Yüksek Şûrası ile münasebetlerimiz kesildikten, ve bu şûra azasından bir kısmının camiamızdan istifa etmiş veya haricî aleme iade edilmiş olmalarına rağmen lokallerimizde Şûra atölyelerinin çalışmaya devam ettiklerini, haricî aleme iade edilmiş olanların binalarımıza girip çıktığını, böylece bir çelişkiye düştüğümüzü, ve daha kötüsü, kendi intizamımızı tehlikeye sokmakta olduğumuzu tekrar belirtmek mecburiyetinde olduğunu söyledi. Netice itibariyle, konu hakkında Büyük Dâimî Heyetin Türkiye Büyük Locası içindeki intizamlarını muhafaza etmek isteyen BB.'in clandestin bir teşkilatla münasebette bulunan Yüksek Şûra atölyelerine devam edemeyecekleri yolundaki noktai nazarını açıkça belirtmek suretiyle Nisanda toplanacak Umumî Heyetin kararının istihsaline çalışılmasına ve bu toplantı tarihine kadar devam yasağı konmamasına oybirliğiyle karar verildi.

☆☆☆☆

²¹⁵ İstirdâd: geri alma, alınma; verilmiş veya gönderilmiş bir şeyin geri gönderilmesini isteme, geri isteme.

Büyük Dâimî Heyetin 12 Şubat 1967 tarihli toplantısı:

- İzmir Vâdisindeki mabedin remzî renkte boyandığına dair İzmir Bölge Mahfelinin 17.12.1966 tarihli levhası okundu.
- Saskatchewan Büyük Locasının istediği Kuran'ın gönderildiği anlaşıldı.
- İngiltere Büyük Locası ile tanışma işlerinin tekemmülü bakımından İskoçya Büyük Locasının talebi üzerine, yapılan sosyal yardımların mahiyetinin, "mahrem" kaydıyla Üstadı Muhteremlerden sorulmasına karar verildi.
- Nisan ayında toplanacak Umumî Heyet'e teklif edilecek karar ile çelişkiye düşmemek üzere, Büyük Dâimî Heyet üyesinin Yüksek Şûra'ya mensup atölye çalışmalarına iştirak etmemelerinin kendilerinden temenni edilmesine 7 ye karşı 4 oyla karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 12 Mart 1967 tarihli toplantısı:

- İstanbul ve Ankara Bölge Mahfellerinin idare heyetlerine ait seçimlerin yapıldığını ve vazifelilerin isimlerini bildiren levhalar okundu. Büyük Üstat, yeni seçimleri tasdik etmekle keyfiyetin Büyük Kâtip tarafından ilgili Bölge Mahfellerine bildirilmesine ve başarı temennilerinin de ilâvesine karar verildi.
- Büyük Kâtip B. tarafından hazırlanan senelik faaliyet raporunun müsveddesi okundu, genel olarak BB.in mütalâaları tesbit edildi. Şûra ile münasebetler kısmının müzakeresi sırasında aşağıdaki K.ler söz aldılar:

Nafi Başak B.: Büyük Dâimî Heyet hiç bir telkinle gitmemeli, konuları açıklamalı, ve kararı Büyüğe Locaya bırakmalıdır.

İbrahim Telimen B.: Kardeşlerimiz intizam konusunu gerekli şekilde nazara almıyorlar, bu hususu raporda belirtelim.

Tursun Bayraktaroğlu B.: Şûra ile münasebetlerimizi külliye ortadan kaldıracak bir tedbirin aleyhindeyim, zamana imkân bırak-

cak şekilde bir karar alınmalı ve bu yolda bir karar telkin olunmalıdır.

Celal Olcay B.: Şûra'ya mensup atölyelere devam olunmaması yolunda bir karar ittihaz etmek bazı BB. in haklarına tecavüz değil midir ? Men kararına rağmen giderlerse nasıl tesbit edeceğiz ?

Büyük Kâtip: Bütün bu esasları nazara alarak yeni bir müsvedde hazırlayacağım. Yalnız buna son şeklini vermezden evvel, Heyetin tekrar görüp muvafakatini bildirmesi yerinde olur.

• Büyük Üstat Kaymakamı, Ankara binasının 3.500.000 Lira peşin para karşılığında satılmasına mutabık kaldığını bildirdi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 2 Nisan 1967 tarihli toplantısı:

Ritüeller:

Müzakereye başlamadan evvel, 1,2 ve 3. derece ritüellerinin tercümelerini yapmış olan İbrahim Hoyi Birader, ritüellerin esası hakkında Heyet'e etraflı izahat verdi. Büyük Üstat, Hoyi Biradere hem sebkeden²¹⁶ hizmetlerinden hem de bugün verdiği izahattan dolayı teşekkür etti ve kendisinden Büyük Locanın 22 - 23 Nisan 1967 tarihlerindeki toplantısında hazır bulunarak aynı izahatı orada da tekrar etmesini rica etti.

Aynı toplantının Umumî Menfaatler kısmında, "Üstadı Muhterem İs'ad" ritüelinin de İbrahim Hoyi K. tarafından tercüme edilmesine karar verildi.

☆☆☆☆

²¹⁶ *Sebk: evvelce geçme, vâki olma.*

22 - 23 Nisan Umumî Heyet Toplantısı (Konvan):

Davetiye

TÜRKİYE
Hür ve Kabul edilmiş Masonları
BÜYÜK LOCASI
No 2066

İstanbul, 5 Nisan 1967

.....Muhterem

Locası

Temsilcisi

.....Üstat

Muhterem Kardeşim

Türkiye Büyük Locası Umumi Heyeti 22 Nisan 1967 Cumartesi günü saat 10 da İstanbul'da kâin Merkez lokalinde 3° Derecede toplanacak ve çalışmalarına 23 Nisan 1967 pazar günü de devam edecektir,

Muayyen gün ve saatte behemehal teşrifinizi diler; Kardeşçe sevgi ve saygılarımı teyit ederim.

Mahsus Selahiyetle
Büyük Kâtip
Nafiz Ekemen

G Ü N D E M :

- 1.- ATATÜRK ve Ebedî Meşrika intikal eden KK. için ihtiram vakfesi,
- 2.- 22/23 Nisan 1966 tarihli Umumî Heyet tutanağının okunması,
- 3.- 1966 yılı idare raporunun okunması, müzakeresi ve Büyük Daimî Heyetin aşağıdaki teklifleri hakkında karar ittihazı :
  - a)Yeni eşarp, önlük ve kordonların kullanılması,

- b) Yürürlükteki "Anayasa, Localar Umumi Nizamnamesi, Bölge Mahfelleri Nizamnamesi ve Disiplin Tüzüğü" yerine kaim olacak yeni "MEVZUATIN" en az altı ay sonra yapılabilecek Umumî Heyet gündemine alınması için keyfiyetin tescili,
- c) Tercümesi tamamlanmış olan 1.2.3.cü Derece ritüellerinin, idare raporundaki teklif dairesinde, tatbiki,
- d) Eğitim ve Öğretim Locaları hakkında verilen yetkinin uzatılması,
- e) Gayri menkuller hakkında verilen yetkinin uzatılması,
- f) Büyük Üstat tarafından haricî aleme iade olunanlar hakkındaki tasarrufun tasdiki,
- g) "İç konularımızla" ilgili tekliflerin müzakereşi,
- h) Localar Umumi Nizamnamesinin 157 maddesine: "*Aidatın ödenmesinin devamlı geciktirilmesi veya ödenmekten imtina edilmesi*" ibaresinden sonra "*mütemerrit²¹⁷ devamsızlık*" ibaresinin ilâvesi suretiyle mezkûr maddenin değiştirilmesi,
- i) Localar Umumî Nizamnamesinin 104.maddesine başlangıç olarak ; "Masonik çalışmaların mevcut olduğu vâdiler dışında ilk açılacak Localar (mensupları ile)" ibaresinin ilavesi,
- 4.- 1966 yılı malî raporunun okunması ve müzakeresi,
- 5.- 1967 bütçe teklifinin müzakeresi,
- 6.- Yardım Sandığı idare ve mali raporlarının okunması,
- 7.- Seçimler,
- 8.- Umumi menfaatler.

II: Toplantı:

Büyük Dâimî Heyetin Raporundan:

- Çalışmalarda ilk defa Grand Orient regalyaları yerine, İskoçya Büyük Locasının modelinde yeni eşarp, kordon ve önlükler kullanıldı.

²¹⁷ Mütemerrid: inatçı

• İskoçya Büyük Locası tüzüklerinin tercümesinin tamamlandığı belirtildi. Gerek ritüel, gerekse tüzük tercümelerinde geçmiş hizmetleri için, Büyük Üstat özellikle Robert Sime, İbrahim Hoyi ve Galip Kardam K.lere teşekkür etti. Bü. Üstat eksik kalan Üstadı Muhterem İs'ad ritüelinin uygulanması için İskoçya Büyük Locasından yardım istendiğini ilâve etti.

• Modern İskoç Ritine göre 1-2-3 derece ritüellerinin tercümeleri tamamlanmış olup Konvandan bir gün önce kardeşlerin tetkikine sunuldu.

• Büyük Üstat, 1966 yaz tatili esnasında İstanbul binasını ihya eden Bölge Büyük Üstadı Erol Simavi K.e teşekkür etti.

• Mimar Sinan Dergisinin ilk sayısı yayınlandı.

• Tepebaşı 111'e ayrılanlardan sonra, matrikül sayısının 2401 den, 65 eksilerek, 2336 ya geldiği anlaşıldı.

• Türkiye Büyük Locasını tanıyan yabancı obedians sayısı 66 ya balığ oldu.

• **İç Konularımız:** (*Büyük Dâimî Heyet raporunun bu bölümünü, 1965 olaylarına toplu bir görüş getirdiği için, olduğu gibi aktarmayı uygun gördüm*)

"1965 Nisanında yapılan "CONSECRATION - TANZİM" töreni ve bunu takip eden seçimlerden sonra, camiamızı kökünden sarsmağa matuf olan olaylar, ve bu olayların safhaları bütün Kardeşlerimizce malumdur.

"22 Nisan 1966 tarihinde toplanan Büyük Locamız, 5 Aralık 1965 tarihindeki toplantımıza ait tersimatı, bazı Kardeşlerimizin isteği üzerine, "Yüksek Şûranın anlayış göstereceğini ümit ve temenni ediyoruz "şeklinde tashiha kabul ettikten ve "1957 Konkordatosunun Yüksek Şûra'ca feshedildiğinin tesciline, bilcümle mevzuatımızın özellikle Tören ve Protokol ritüellerimizin Şûra mensuplarına müte-dair hükümlerinin, tatbik yeri kalmadığına, Yüksek Şûranın gayri muntazam ve "gizli - clandestin" tarifine giren remzî Loca faaliyetlerine girişmesine değin, Kardeşlerimizin Şûra atölyelerine devam etmekte muhtar bulunmalarına oybirliğiyle karar verdikten sonra, maalesef Yüksek Şûra, "gizli - clandestin" tarifine giren remzî loca faali-

yetine, en hafif tabiriyle, mani olmamış, bilakis bu "gizli - clandestin" teşkilâtı sinesinde barındırmış ve camiamızdan ayrılmış olan bir kısım müntesiplerinin ve idarecilerinin de bu teşkilâta dahil olmalarına, hatta bu teşkilatın, içinde vazife almalarına müsaade ve muvafakat etmiştir.

"İş, maalesef, bununla da kalmamış, "Olay ve tahlili" adı altında yayınlanan bir broşürle, ve basında yapılan neşriyatla, Türkiye Büyük Locasına ait ve Türkiye Büyük Locasının sinesi içinde, onun yetkili organları tarafından halli gereken hususlar, ve usulü dairesinde müzakere konusu yapıp kesin karara bağlanan olaylar, bütün düşmanlıkları üstümüze çekecek şekilde, memleket umumi efkârına, muayyen bir açıdan, duyurulmuş, bin bir emek karşılığında elde edilen intizamımızı ve dış münasebetlerimizi bir an içinde yok etmeğe matuf tertiplere girişmekten çekinilmemiştir.

"Buna karşı, Yüksek Heyetinizin 25 Nisan 1966 tarihli «Yüksek Şûranın gayri muntazam ve "gizli - clandestin" tarifine giren remzî loca faaliyetlerine girişmesine değin, Kardeşlerimizin Yüksek Şûra atölyelerine devam etmekte muhtar bulunmalarına» mütedair kararının, Yüksek Şûra bu faaliyete giriştikten sonra tazammum ettiği mefhumu muhalife rağmen, Büyük Dâimî Heyetiniz, sırf yapıcılık ve barışçılık ruhunun örneğini vererek, özlenen "anlayışın" tahakkuku çarelerini daima aramış, Yüksek Şûra atölyelerinin İzmir ve Ankara lokallerimizde çalışmalarına izin vermiş, hiç bir obediansta misline rastlamak mümkün olmayacak tutum ve hareketlere, Büyük Üstadın. ve diğer vazifelilerin, şahıslarına ve makamlarına, sözle ve neşir yoluyla, vâki hakaret dolu saldırılara karşı hiç bir disiplin takibi yapmamış, meselelerin "AKL- U HİKMET" ve "GÜZELLİKLE" haline çalışarak "KUV-VET" e başvurmamıştır.

"Şunu hemen belirtmek yerinde olur ki, başlıca kaygısı Türkiye Büyük Locasının "İNTİZAMI" nı sarsıntıdan korumak olan Büyük Dâimî Heyetiniz, gerekli kararların Türk Masonluğunun en Yüksek teşri, kaza ve idarî mercii olan Büyük Loca Umumî Heyetince alınması gerektiğine inanmaktadır.

"Bu düşünce ile, ve tarih sırasını takip ederek, 22 - 23 Nisan 1966 toplantımızdan sonra, cereyan eden olayları, belgeleri konuşturmak suretiyle, bilgilerinize sunmağı zarurî görmekteyiz.

"Yüksek Heyetinizce müttehaz karar gereğince, 1957 Konkordatosunun Yüksek Şûra tarafından feshedilmiş olması hususunun Büyük Locamız Umumî Heyetince tescil olunduğu keyfiyeti, 26 Nisan 1966 tarih ve 2448 sayılı levhamızla Yüksek Şûraya bildirilmiştir.

"Bu yazımıza Yüksek Şûramızca tabiatıyla, cevap verilmemiştir; ancak camiamız içinde, mahiyetleri bilahare "gizli - clandestin" bir Büyük Locanın kurulması ile anlaşılan, disiplin dışı olaylar cereyan etmeğe başlamıştır.

"Ezcümle, İzmir vâdisinde, bu olay daha toplu bir şekilde tezahür etmiş, Türkiye Büyük Locasından aldığı "PATENT" sayesinde ve sırf bu "PATENT" e müsteniden masonik bir hüviyet sahibi olabilen (25) Numaralı KEMAL LOCASI'nın bir kaç haric, üyeleri kitle halinde, kendi tabirlerince «yeni ve müstakil bir loca kurmak amacıyla» camiamızdan ayrılmışlardır.

"Kemal Locasından bu suretle ayrılanların, masonik anlayış ve bilgilerden ne kadar mahrum olduklarının bir delili olarak gelecek kuşaklar tarafından ibretle ve hayretle görülmesi için Kemal Locasının, bu konuyla ilgili davetiyesinin ve Büyük Locamıza gönderdiği 16 Mayıs 1966 tarihli levhasının suretlerini de ekli olarak bilgilerinize sunuyoruz.

"İstitraden²¹⁸ şunu arz edelim ki, bu gelen levhadan kimlerin istifa ettiği, kimlerin etmediği anlaşılamadığından, bu Locanın matrikülünde kayıtlı bütün azaya iadeli taahhütlü mektupla müracaat edilmiş, cevap vermeyen veya "istifa etmedim" diye açıkça bildirmeyen bütün azanın istifa etmiş sayılacakları ihtar olunmuştur. Kemal Muhterem Locası azasından bir kısmı bu müşterek harekete katılmadıklarını ve istifa etmediklerini bildirmişlerse de, sayıları, bir Locayı yaşatacak yeterlikte olmadığından, Kemal Locasının çalışmaları bizzarur durdurulmuştur. İstifa etmeyen, Kardeşlerimiz başka Localara İltihak suretiyle camiamızla ilgilerini muhafaza edebileceklerdir.

"İstanbul Vâdisinde çalışan Muhterem Locaların Üstadı Muhteremleri, 10 Mayıs 1966 tarihinde müşterek bir toplantı yaparak, bir taraftan Büyük Üstadımız Hayrullah Örs Birader, ve diğer taraftan Yüksek Şûra Reisi ile temas etmişler, bu olaylardan bütün kardeşlerin

²¹⁸ İstitrâd: asıl mevzûdan olmayıp, münasebeti gelmişken söylenen söz.

duyduğu burukluğu anlatmışlar ve halli çarelerinin aranmasını istemişlerdir.

"Bu teşebbüs bir ara iyi bir sonuç almak istidadını göstermiş, 19 Mayıs 1966 tarihinde Yüksek Şûra temsilcileri Hazım Atıf Kuyucak ve Ertuğrul Kemal Eyüboğlu Biraderler Büyük Locamıza gelerek Büyük Üstadımızı ve Büyük Dâimî Heyetimiz vazifelilerinden Nafi Ziya Başak Kardeşimiz tarafından karşılanmışlardır. Eyuboğlu ve Nafi Başak Kardeşlerimiz bu toplantı hakkında tuttukları müşterek nottan da anlaşıldığı veçhile, yapılan hareketlerden artık dönülmesi zamanı geldiği, Yüksek Şûranın remzî loca kurmak yetkisi olmadığı gibi böyle bir tasavvuru da bulunmadığı, teati olunan mektupların karşılıklı yazılmamış sayılacağı ve her iki tarafın, idaresi altında bulunan Mahfellelere göndereceği aynı tarihli ve aynı metinli bir tamimle birbiri aleyhinde artık konuşma yapılmaması gerektiğinin kesin olarak bildirileceği, ve her iki tarafın vazifeliler heyetlerini derhal toplantıya çağırıp başkanlarına bu işleri ikmal için yetki vermeğe davet olunmaları, ve müzakerelere bu yetkiler alındıktan sonra devam olunacağı tesbit edilmiştir.

"Büyük Dâimî Heyetiniz 22 Mayıs 1966 günü toplanmış ve Büyük Üstadımıza gerekli yetki oybirliğiyle verilmiştir. Büyük Üstadımız, 24 Mayıs 1966 tarih ve 2529 sayılı levhası ile iadei ziyarette bulunmak ve başlamış olan müzakereleri hayırlı bir sonuca bağlamak amaç ve ümidiyle Hazım Atıf Kuyucak Biraderden randevu istemiştir.

"Aynı gün, İstanbul Vâdisindeki Üstadı Muhteremler adına, Ülkü Muhterem Locası Üstadı Muhteremi Suha Aksoy Kardeşimiz de, Hazım Atıf Kuyucak Biraderden Büyük Üstadımızın randevu isteğine muvazi olarak, Büyük Üstadımız adına randevu istemiş, ve Hazım Atıf Kuyucak B. bu randevuyu başka bir kardeşimiz vasıtasıyla tebliğ edeceğini söylemiş, ve Büyük Dâimî Heyetiniz bu randevuyu beklerken Yüksek Şûra'dan 25 Mayıs 1966 tarih ve 531.00/146 sayılı levhayı almıştır. Bu levha ile Yüksek Şûra, Türkiye Büyük Locası ile her türlü münasebetleri kesmeye ittifakla karar verdiğini bildirmektedir.

"Durum aracı olarak çalışan ve tavassutlarından iyi neticeler uman İstanbul Vâdisindeki üstadı muhteremler tarafından , 27 Mayıs 1966 tarihinde, üzüntü ile tesbit olunmuş ve ilân edilmiştir.

"Bu sırada, Ankara Vâdisindeki Muhterem Locaların Üstadı Muhteremleri de, 14 Haziran 1966 tarihli müşterek imzalı beyannameleri ile Büyük Locamızla yek vücut olduklarını ilân etmişlerdir.

"Yine bu sırada, 11 Haziran 1966 tarihli Ekonomi Gazetesinde, Türkiye Büyük Mason Mahfeli Derneği adlı gayrı muntazam ve "gizli - clandestin" bir teşkilatın kurulduğuna dair ilân çıkmıştır. Bu ilânın 1.ci maddesi: «Türkiye Büyük Mason Mahfeli Derneği adıyla bir dernek kurulmuştur» olarak derç edildikten sonra, 6.cı maddesi ile de, kurucuların isimleri bildirilmektedir . Gelecek kuşaklara ibret verici bir tutum olarak intikal etmesinde fayda olan bu olayda, kurucu olarak görünenlerin bir çoğunun o tarihte daha Obediansımıza mensup Muhterem Localarda aza olarak bulduklarını belirtmekte fayda vardır.....

"Bu Dernek kurulmakla kalmamış, ilk hedef olarak dış münasebetlerimize tasallut etmiştir. Nitekim Kardeş Büyük Localar, kendilerine Fransızca vâki müracaatlarını ve gönderilen beyannameleri bize iletmişler ve durum hakkında aydınlatıcı bilgi istemişlerdir.

"«Consecration - Tanzim» töreninden sonra - o da çekişmelerle dolu - henüz bir sene geçtiği için fevkalâde bakıma ve ihtimama muhtaç bir filiz niteliğinde ve ancak büyük gayret ve emekler karşılığında elde edilmiş olan - ve hatta muntazam olmayan bazı Avrupa obedianslarının gıptasını uyandıran - İNTİZAM' ımızı sırf korumak endişesiyle, Büyük Locamız da bütün muntazam obedianslara durumu bildiren bir açıklamada bulunmak ve bir beyanname göndermek mecburiyetinde kalmıştır. Bu bildirimizin ve beyannamemizin dış münasebetlerimizin korunmasında büyük etkisi olmuş, ve durumu anlamakta güçlük çekmeyen Kardeş Büyük Localar haklı davasında Türkiye Büyük Locasını desteklemişlerdir.

"Sayısı pek çok olan bu "sympathie" bildirilerinden en manalısı, eski ve kabul edilmiş İskoç Ritinin Amerika Cenup Jüridiksiyonu reisi Luther A. Smith Biraderin Büyük Üstadımıza gönderdiği 29 Temmuz 1966 tarihli levhası ile Yüksek Şûraların intizamlarını korumak için muntazam bir Büyük Locaya dayanmaları gerektiğini belirten araştırma raporudur. (Bu raporun tercümesi MÎMAR SİNAN Dergimizin 1.Sayısına ilâve olarak Kardeşlerimizin bilgisine sunulmuştur).

"Luther A.Smith Biraderden bu mektubu alır almaz, Büyük Üstadımız Hazım Atif Kuyucak'a müracaat etmekten, ve mes'elenin dışarılarına daha fazla aksetmesini önleyerek burada halli yollarının aranmasını tekrar rica etmekten kaçınmamıştır. (1. Ağustos 1966 tarih ve 2649 sayılı levha).

"Büyük Üstadımızın bu müracaatı da cevapsız kalmıştır.

"Büyük Dâimî Heyetimizin bütün iyi niyetli bekleyişine rağmen dış münasebetlerimize karşı saldırıların ardı arkası alınamamış; Kardeş Büyük Localar, kendilerine yanaşma veya ziyaret için bir çok müracaatların vâki olduğunu, bunlardan hangisinin muntazam hangisinin gayri muntazam olduğunda tereddüde düştüklerini bildirmişler, ve gerekli bir kıstasın vaz'ını istemişlerdir. Bunun üzerine Büyük Üstadımız, Anayasanın kendisine verdiği yetkiye müsteniden, "gizli - clandestin" Büyük Locayı kuranlar ile bu teşkilât içinde vazife aldıkları tesbit olunanları HARİCÎ ALEME iade etmiş, ve keyfiyet bütün obedianslara duyurulmuştur.

"Bu izahatın böyle,bütün teferruatı ile verilmesinde zaruret vardır:

"Türkiye Büyük Locası, bugün, ancak iki yaşını dolduran İNTİZAM fidesini, tarih karşısındaki sorumluluğunu göz önünde tutarak, her türlü baskıdan korumak ve olayları, objektif ve realist bir görüşle mütalâa etmek mecburiyetindedir.

"Büyük Dâimî Heyetinizin kanaat ve içtihadına göre, bugün müzakere edilmesi ve karara bağlanması gerekli olan hususlar şunlardır:

1.- En azından yeminlerine hanis olmuş, Türkiye Büyük Locasını içerden ve dışarıdan çökertmeğe azmetmiş, bunun için fiilen çalışmış - ve çalışmakta olan -..... eski müntesiplerimizin haricî aleme iadeleri hakkında Büyük Üstat tarafından vâki tasarrufun tasdiki;

2.- Türkiye Büyük Locasına mensup muntazam Localardan istifa etmekle intizamlarını kaybetmiş kimselerin yönetiminde olan, ve gayri muntazam ve "gizli - clandestin" Mason teşkilâtını sinesinde barındıran Yüksek Şûra'ya mensup atölyelerin Ankara ve İzmir lokallerimizde çalışması, ve haricî aleme iade olunmuş (veya istifa etmek suretiyle camiamızdan ayrılmış) olanların, bu toplantılara iştirak baha-

nesiyle lokallerimize girip çıkmaları, intizamımız ile çelişme, ve intizamımız için tehlike teşkil ettiğinden, Yüksek Şûra atölyelerinin bundan böyle İzmir ve Ankara lokallerimizden istifade etmelerine imkân ve cevaz olup olmadığının; cevaz görülmediği takdirde, bununla ilgili ve bununla mutabık diğer muamelelerin tayini.

"Yüksek Heyetinizin konuyu bütün önemi ile ve derinliğine inceleyerek en isabetli kararları alacağında ve yeni vazifeli kardeşlere en doğru direktifleri vereceği şüphesizdir."

☆☆☆☆

Seçim sonuçlarının bildirilmesi:

Türkiye Büyük Locası 24 Nisan 1967 tarihli sirküler mektubu ile tüm muntazam büyük localara yeni seçilen büyük görevlilerin listesini yolladı. Büyük locaların çoğu yeni görevlileri tebrik eden nazik birer mesaj yolladılar, bazıları da sirküler mektuba cevap vermeyi ihmal ettiler. İngiltere Birleşik Büyük Locası Büyük Sekreteri Stubbs'ın cevabı ise ilginçti. Stubbs K., "Önümüzdeki yıl için seçilen yeni büyük görevliler listesini içeren 24 Nisan tarihli sirküler mektubunuzu aldım" diyor ve bir tebriği veya iyi niyet mesajını gereksiz görüyordu.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 4 Haziran 1967 tarihli toplantısı:

Gündem dairesinde müzakereye başlanmazdan evvel, İzmir Bölge Mahfeli Üstadı Osman Ertöre B. Heyet huzuruna alındı, ve İzmir Vâdisindeki binanın inşası hakkında izahat verdi, gösterdiği tasarı mahiyetindeki plan tetkik edildi.

İzmir Bölgesindeki binanın inşası ve tefrişi için Merkezin (500.000) Türk Lirasına kadar bir meblağla iştirak etmesine, İzmir Bölge idare Heyetine, bütün planların ikmali ile inşa ruhsatının derhal istihsalı için gerekli müracaatları yapmasına, bu işler tamamlandıktan sonra binanın hedmi²¹⁹ ile inşaata başlanmasına ve inşaat sırasında çalışmaların sekteye uğramaması için münasip bir yeri, kira bedelinin Bölge İdare Heyetince tesviye edilmek kaydıyla, kira ile tu-

²¹⁹ Hedm: yıkım

tulmasına yetki verildi. Bölge Mahfeli Üstadına, planların Büyük Dâimî Heyetin tasdikine arz olunması lüzumu da ayrıca bildirildi.

- Kemal Muhterem Locasının beratı, mührü, hazine defteri ve masraf dosyasının geldiği ve Büyük Kâtiplikçe hıfz edildiğine, matrikül ve tersimat defterinin İzmir Bölge Mahfelince geri alınmasının mümkün olamadığına bilgi edinildi.

- İzmir Vâdisinde Gönül Muh. Lo.sının yeni ritüellerin tatbiki için pilot loca seçilmesine, ve gösterilen umumi arzuya uyarak İstanbul ve Ankara Vâdilerindeki pilot loca sayısının artırılmasına, gönüllü olarak müracaat etmiş olan Kardeşlik, Müsavat ve Üçgül Localarının da pilot loca olarak çalışmalarına imkân verilmesine, ve keyfiyetin tamimine oybirliğiyle karar verildi.

- İzmir Ephesus Muh. Lo. sınıfın, tekris celsesi dahi, bir çalışma locasında bütün pilot localar temsilcileri ile Büyük Dâimî Heyet adına Nafiz Ekemen B.'in ve ritüel tercümelerinj yapmış olan İbrahim Hoyi B. in İzmir'e gönderilmelerine ve bu seyahat için ihtiyar olunacak masarifin Büyük Hazineden ödenmesine oybirliğiyle karar verildi. Kemal Muh.Locası azasının topluca istifa etmesi üzerine, matrikül kayıtlarına işlemek üzere, bu Loca azasına gönderilen iadeli taahhütlü mektuplara cevap vermeyenlerin müstafi sayılmaları üzerine, Necip Demircan B. in özel durumu görüşüldü. Bu Kardeşimizin, söz konusu levha gönderildiği zaman koma halinde bulunduğu, nitekim az sonra da Ebedî Maşrika intikal ettiği, ve bu sebepten cevap verecek durumda olmadığı kesin olarak anlaşılmalı, bu Kardeşimizin, esasen muhtaç durumda olan ailesi efradının ölüm yardımından mahrum kalmaması için, isminin istifa edenler listesinden çıkarılmasına, ve yardımın yapılması hususunun Yardım Sandığı Başkanlığından rica olunmasına oybirliğiyle karar verildi.

- Türkiye Büyük Locası toplantısının basına intikali ile ilgili tahkikatı yapmakla vazifelendirilmiş olan Heyetin 22 - 23 Nisan 1967 tarihli Konvansunulan raporunda, toplantı tutanaklarını Galip Taş'a verdiğini ikrar ettiği yazılı olan Hürriyet Muhterem Locası azasından Adil Atakan B. hakkında disiplin tüzüğü gereğince işlem yapılmasına ve bu hususun Hürriyet Muhterem Locasına bildirilmesine, ve neticenin alınması hususu ile Büyük Kâtibin yazifelendirilmesine oybirliğiyle karar verildi.

• Muntazam Mason obediansları kitabının 1967 nüshasına Türkiye Büyük Locasına ait bilgilerin konulduğuna, ve 75 nüshanın adresimize postalandığına dair olan levha okundu.

• Önlük, eşarp ve kordonlarını, Türkiye'de gördüğü misafirperverliğin hatırası olarak, Büyük Üstadımıza şahsî hediye olarak gönderen İskoçya Ön. Büyük Üstadına teşekkür levhası yazıldığı öğrenildi..

• İskoçya Büyük Kâtibi Buchan B, in tavsiyesi üzerine İrlanda Büyük Locasına, tanışma işinin neticelenmesi için, yeniden müracaatta bulunduğumuza, bu Kardeşimizden alınan 30 Mayıs 1967 tarihli bir levhadan, klandesten Büyük Mahfelin tanışma için İskoçya Büyük Locasına ve diğer muntazam obedianslara müracaat etmiş olduğu hususunun bildirildiğine, İrlanda ve İngiltere tarafından tanışma işinin bu yersiz ve mevsimsiz müracaat yüzünden gecikme tehlikesine maruz kalmasından endişe duyduğunu ilâve ettiğine bilgi edinildi.

Bu durum karşısında, dost obedianslara durumu bütün açıklığı ile bildiren bir levhanın gönderilmesine oybirliğiyle karar verildi.

• İskoçya Büyük Locasının Anayasası ve diğer mevzuatı tercümelerinin tamamlandığına bilgi edinildikten sonra, Büyük Üstat, Büyük Kâtip ve tercümeyi yapan Galip Kardan BB., bu konunun bize tamamıyla uymadığı yolundaki mütalâaları dinlenildi. Tercümeler, tetkik edilmek üzere Hulusi Selek B, e verildi. Büyük Kâtip B., Yunanistan Büyük Locasının bizim tatbikine tevessül ettiğimiz ritüelleri kullandığını, buna rağmen İskoçya'nın hilâfına Büyük Hâtibi olduğunu, bu sebeple bu obediansa ait Anayasanın da incelenmesinde fayda olduğunu söyledi. Büyük Hâtip Abdullah Ecemen, Büyük Kâtip Nafiz Ekemen, Halit Arpaç, Macit Erbudak, Nafi Başak, Sahir Akev ve Yorgi Vakalopoulos B.den müteşekkil bir komisyonun seçilmesine ve bu Komisyonun Büyük Dâimî Heyetin önümüzdeki toplantıda tetkikleri neticesini bildirmesi lüzumuna oybirliğiyle karar verildi.

• Eğitim ve Öğretim Locaları hakkındaki çalışmalarda Cevat Memduh Altar B.in bulunması zaruretini nazara alarak bu Kardeşimizle temas edip aynı BB.den müteşekkil Komisyonun toplantıya çağırılması hususu ile Büyük Kâtibin vazifelendirilmesine oybirliğiyle karar verildi.

• Haricî aleme iade olunanlar ve 2 Mayıs 1967 tarihinden sonra istifa edenler hakkında Büyük Üstad'a Konvan tarafından tevdi olunan "AF" yetkisinin nasıl kullanılacağı hususunda, Büyük Üstat, Dâimî Heyetin mütalâasını almak istediğini bildirdi. Konvanın, münhasıran Büyük Üstadın takdirine bıraktığı bu konunun Dâimî Heyette müzakeresine imkân sağlayan Büyük Üstada teşekkür edildikten sonra, müracaatın Localara yapılmasına, keyfiyetin evvel emirde Envarca müzakeresine, Envarın mütalâası ile birlikte müracaatın Büyük Üstada sunulmasına, ve Büyük Üstadın "AFFINA" mazhar olursa, müracaatın Muhterem Localara müzakere konusu yapılmasına, ve keyfiyetin bu suretle Muhterem Localara tamimine oybirliğiyle karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 9 Temmuz 1967 toplantısı:

Türkiye Büyük Locası Umumî Heyetinin, azamızın Yüksek Şûra'ya mensup atölyelere devam etmemeleri hakkında verdiği karara uyararak, Büyük Üstat tarafından Muhterem Localara gönderilen: 6.6.1967 tarih ve 3176 Sayılı tamime rağmen bazı Kardeşlerimizin 29.6.1967 tarihinde toplanan İstiklâl Aeropajının mesaisine iştirak ettikleri öğrenilmiş ve durumları bu Kardeşlerden sorulmuş olduğu hususuna bilgi edinildi.

Bu Kardeşlerden gelen cevaplarda, özet olarak, Büyük Üstat Tamiminin emir mahiyetinde olmayıp, temenni şeklinde telâkki olunduğu ve bu sebeple sözü geçen mesaiye iştirakte mahzur görülmediği beyan edilmiş olduğu görüldü. Büyük Üstat Tamimi, Büyük Loca Umumî Heyetinin kesin ve itiraz kabul etmeyen kararının tebliğinden ibaret olması hasebiyle, bu Yasağa bütün Kardeşler tarafından önemle riayet edilmesi gerektiğinin bir tamimle açıklanmasına ve bu tamimin bir suretinin mezkûr toplantıya iştirak etmiş olan:

İzzet Berk
Hüsnü Ahmet
Cezayirlioğlu Salim
Ahmet Çalışkan
Rıza Kehnemui,

Nikodimos Hristidis

Hamdi Rıfat Doğusel.

Jozef Margulies

Biraderlere Posta ile iadeli taahhütlü olarak gönderilmesine oy birliği ile karar verildi.

• Orhan Alsaç ve Avni Karabece K.ler, Masonluğun Türkiye'ye yayılması üzerinde durdular; konu camiamızı öteden beri ilgilendirmekte olduğundan, üzerinde önemle çalışılmağa değer görüldü. Bununla ilgili olarak, Ankara'da Şekûr Okten, İzmir'de de Avni Karabece K.lerin uygun görecekları şekilde birer komite kurmalarına ve tetkiklerinin sonucunu bildirmelerine oy birliği ile karar verildi.

Büyük Dâimî Heyetin 22 Ekim 1967 tarihli toplantısı:

• Klandesten kuruluşlarla her türlü ilişkilerin kesilerek intizama girinceye kadar, Yüksek Şûra atölyelerine devam edilmemesi hakkındaki tamimin temenni mahiyetinde olmayıp, kesin bir hüviyet taşıdığını açıklama olarak bildiren bir tamimin Muhterem Localara gönderildiğine bilgi edinildi.

• Ankara ve İzmir Vâdilerinde yeni Mahfel binaları yapılana kadar kira ile tutulan mahallerde mesainin devam etmekte olduğuna bilgi edinildi.

• Sime biraderden alınan 13.10.67 tarihli levhada, kendisine, vâki ricamız üzerine İSKOÇYA Büyük Locası tarafından Üstadı Muhteremlerin İs'adına (*Installed Master*) ait derece ritüeli ve bu dereceyi Türkiye Büyük Locası dahilinde tevcih etmek yetkisinin verildiği bildirilmekle, bu husustan dolayı İskoçya Büyük Locasına teşekkürlerimizin bildirilmesine ve Freedom Muh. Locasının 9 ve 10 Kasım 1967 tarihlerinde yapacağı ikinci ve üçüncü derece çalışmalarında hazır bulunmak üzere İstanbul'a gelecek olan Sime kardeşimizin 11 Kasım 1967 tarihinde söz konusu dereceyi tevcih etmek için bir toplantı tertibi hakkındaki müracaatının kabulüne, bir günlük ikamet masrafının Bü. Lo. hazinesinden karşılanmasına ve toplantının Üstadı Muhteremlik yapan ve yapmış olan kardeşlerimize duyurulmak üzere

re İstanbul Vâdisindeki Muh. Localara tamimine, oy birliği ile karar verildi.

• İzmir ve Ankara'da yapılacak inşaatla ilgili planların, bilhassa iç tezyinatın olumlu bir halde vücuda getirilmesini sağlamak maksadıyla, esasen harici vazifesi itibariyle yurt dışına ve bilhassa İngiltere'ye gitmekte olan Orhan Alsaç B. in vazifelendirilmesine ve masarifi Bü. Lo. tarafından deruhte edilmek üzere, Şevki Kayaman B.in bu seyahatinde Orhan Alsaç B.e terfik olunmasına oy birliği ile karar verildi.

Şekûr Ökten B., Ankara'da satın alınan arsanın üzerinde kâin ilk okul binasının tahliyesi işiyle yakından uğraştıklarını ve bu müddet zarfında elimizde bulunan paranın muhtelif bankalara ve en iyi şartlarla yatırılmış bulunduğunu bildirdi.

Avni Karabece B., İzmir'de yapılacak inşaaata ait, belediyece tasdik edilmiş planları getirdi ve inşaaata bir an evvel başlamak için İzmir Bölgesine yetki verilmesini rica etti. Şevki Kayaman B.in incelemeleri esas itibariyle dahili tezyinatla ilgili bulunması hasebiyle, İzmir'deki inşaatın tetkik seyahati neticesine kadar tehir olunmasına lüzum görülmediğinden, mevcut binanın derhal yıkılarak, yeni inşaaata başlamak için İzmir Bölge Mahfeline yetki verilmesine, girişilecek işin malî siyasının²²⁰, Bü. Dâimî Heyetin tasvibine sunulmasına, teknik hususların tesbit ve murakabesi için İzmir Bölgesi dahilindeki uzman biraderlerden kurulu bir heyetin teşkiline, Umumî Heyetçe verilen karar dairesinde İzmir Bölge Mahfeli emrine gönderilecek beş yüz bin liraya kadar paranın âmiri itası olarak ve herhangi ikisinin imzasıyla ahdedilmek şartıyla Avni Karabece, Hulûsi Selek ve Osman Ertörer Biraderlerin memur edilmesine oy birliği ile karar verildi.

• İstanbul Vâdisinde yeni satın alınan binanın tamir, tadil ve ıslahı masarifine Türkiye Bu. Lo. nun (50.000) lira ile katılmasına ve bu meblağın, İstanbul Bölge Mahfelinin Büyük Loca'ya olan borçlarından mahsubuna oy birliği ile karar verildi.

• İstanbul'da yayınlanan bir gazetede²²¹ camiamız aleyhine vâki neşriyatın önemle takip edilmesine, bu neşriyatın sonu gelince Masonluğun hakiki mahiyeti hakkında bir Deklarasyon yayınlanmasına

²²⁰ *Sia: genişlik, bolluk; takat, güç.*

²²¹ *Yeni İstanbul*

ve buna intizaren, kardeşlerimizin münferid cevaplandırmalardan ve adli takibattan sakınmaları lüzumunun bildirilmesine oy birliği ile karar verildi.

• Vâki neşriyatın, bir kardeşimizin uzun senelerden beri kendisine gelen davetiyeleri muhafaza ettikten sonra, yakılmak üzere, evindeki hizmetçisine tevdi etmesi ve bu suretle yabancı ellere geçmesine imkân sağlaması yüzünden mümkün olduğu tesbit edilmekle, kardeşlerimizin davetiyelerini, içeriğini öğrendikten sonra imha etmeleri lüzumunun tamimine oy birliği ile karar verildi.

Büyük Dâimî Heyetin 3 Aralık 1967 tarihli toplantısı:

• İzmir'de yapılacak inşaatı hızlandırmak üzere, banka teminatı karşılığında müteahhide 250.000 TL peşinat verilmesi uygun görüldü.

• Necdet Egeran B.in halen temsil yetkisi olup olmadığını soran ve aynı zamanda bu Kardeşimizin Ankara Bölge Mahfeline ait 5 adet resmî kâğıdı aldırıldığını bildiren Ankara Bölge Mahfelinin ? Kasım 1967 tarih ve 414 sayılı levhası okundu. Temsil yetkisinin münhasıran Büyük Üstat ile Büyük Kâtibin uhdesinde bulunduğu hususunun tamimine ve cevaben Ankara Bölge Mahfeline bildirilmesine, resmî başlıklı kâğıt konusuna gelince, bunun tahakkuku halinde yapılması düşünülebilecek disiplin takibatının icrası Egeran Kardeşimizin mensup bulunduğu Bilgi Muhterem Locasının yetkisi cümlesinden olmakla, gelen levhanın bir suretinin sözü geçen locaya, ayrıca bilgi edinmesi için Necdet Egeran B.e gönderilmesine oy birliği ile karar verildi. Şekûr ve Pembecioğlu BB.in de konuyu inceleyip neticeyi bildirmelerine karar verildi.

• Obediansımız dahilinde Türkçe'den gayri lisanlarda çalışan Muhterem Locaların gayri muntazam ilân edilmeleri gerektiği hakkında Burhanettin Cankat B.in mensubu bulunduğu Şefkat Muh. Locasında verdiği konferansı sunan Şefkat Muh. Locasının 13 Kasım 1967 tarihli levhası okundu. Konferansçının fikirleri Türkiye Büyük Locasının tutum ve anlayışına uymadığı ve nizamlarımız gereğince berat alan locaların, yine nizamlarımız dışındaki sebeplerle intizamlarını kaybedemeyecekleri hususunu belirten bir cevabın Şefkat Muh.

Locasına gönderilmesine, konferans metninin Mimar Sinan Locasına gönderilmesine, ve bu hususun Şefkat Muh. Locasına verilecek cevapta belirtilmesine oy birliği ile karar verildi.

☆☆☆☆

Muntazam Yüksek Şûra'nın yeniden teşkilatlanması:

Yüksek Şûranın bölücü davranışına karşı çıkan 10 Yüksek Şûra üyesi, 9 Aralık 1967'de, harici âlemde "Türkiye Fikir ve Kültür Derneği" diye bilinen derneği kurarak, Türkiye Yüksek Şûrasını "reorganize" etmişlerdir. Bu "reorganizasyon" Türkiye Yüksek Şûrası, Masonik nizamla uyumlu olarak 1861'de kurulmuş olan "Şûra-yı Ali-i Osmânî"nin devamıdır. Günümüzde Türkiye'deki yegâne muntazam Yüksek Şûra budur ve dünyada var olan tüm muntazam Yüksek Şûralarla tanışmaktadır.

☆☆☆☆

1968

Necdet Egeran K.in kendi yazışmaları için 5 adet antetli kâğıt istemesi fırtına yarattı.

Yüksek Şûra yeniden kuruldu. Bu arada, yeni Yüksek Şûra dünyada intizam kazanmadan muhatap olarak kabul edilmesinin yarattığı tereddüt ile yürürlükte olan eski tüzük maddelerinin henüz değiştirilmemiş olmaları sağlıklı bir münasebete izin vermiyordu. Gene de, yıl bitmeden, kardeşlerin Yüksek Şûra'nın atölye çalışmalarına katılmalarına ait yasaklama kaldırıldı.

Ölüm Yardım Sandığının alacağı olan meblağları localardan tahsilde karşılaştığı zorluklar

Yeni ritüellerin uygulanması için pilot localar seçildi.

Masonluğun dışa açılması ilkesi kabul edildi, ancak, aleyhteki neşriyata cevap verilmemesi de kararlaştırıldı.

1968 yılı İnsan Hakları Beyannamesinin 20. yılı olduğundan, localarda özel konferanslar tertip edildi.

Ritüeller, Tüzükler, Üstadı Muhterem is'ad ritüeli, bünyemize uygun değişiklikler yapılarak tercüme edildi.

Ankara, İstanbul ve İzmir bina inşaatları gündemi meşgul etmeye devam etti. İzmir binasının temeli atıldı. İstanbul'da yeniden inşa edilecek lokal binasının temel atma merasimi, Bölge Mahfili Üstadı Erol Simavi K. in yönetiminde icra edildi.

Nihayet, İngiltere ile tanışma diyalogu başladı.

İzmir ve Ankara'da Yüksek Şûra'ya yalnızca Cumartesi ve Pazar günlerinde mabet tahsis edilmesi kararı alındı.

Büyük Ansiklopedi'de, Reyhan Erben K.in yazdığı şekliyle "Mason" sözcüğü yer aldı.

Tanju Koray K.in isteği üzerine Nairobi'deki İskoç Locasına bir Kur'an yollandı.

Büyük Loca personeline aylıklarının peşin bazda ödenmesi kararı alındı.

Büyük Dâimî Heyetin 7 Ocak 1968 tarihli toplantısı:

3 Aralık Büyük Dâimî Heyet toplantısında Necdet Egeran K.in Ankara Bölge Mahfilinden antetli kâğıt istemiş olmasının, "*Ön. Bü. Üstadın dış yazışma yetkisi yoktur, bu kâğıtları isteyemez*" diye itiraz edilmiş ve konunun tahkik edilmesi istenmişti.

Bu defa, yapılan inceleme sonucunda, Necdet Egeran Biraderin bu kâğıtları vazifetan dışarıya gönderdiğimiz Şevki Kayaman Biraderi şahsan tanıdığı bazı Büyük Üstat ve Büyük Kâtiplere takdim etmek için kullandığı anlaşılınca, konunun tasnifine, ancak bu yolda ihtiyatlı olması gerektiği hususunun Büyük Kâtip tarafından özel olarak kendisine bildirilmesine oybirliğiyle karar verildi.

Yeniden kurulan Yüksek Şûra:

Büyük Kâtip Nafiz Ekemen B.: İntizamını kaybeden Türkiye Yüksek Şûrasından ayrılan, ve böylece Büyük Locamıza mensup Muhterem Localardaki intizamlarını muhafaza eden on biraderden ibaret olarak yeni bir Şûra idare heyeti seçildiğini söyledi. Bu yeni heyetin 15 Aralık 1967 tarihli ve Ekrem Tok imzalı bir levhayı Büyük Locamıza yollayarak, 1861 senesinden beri Türkiye'de var olan Türkiye Yüksek Şûrası'nun devamı olduklarını iddia ettiklerini, vazifelilerin isimlerini bildirdiklerini, ayrıca da Büyük Loca merkezinde idarî işleri ve masonik çalışmalarını için bir yer tahsisini istediklerini sözlerine ilâve etti.

Büyük Kâtip Nafiz Ekemen B.: Büyük Üstattan istihlal ettikleri müsaadeye binaen, Mukbil Gökdoğan ve diğer bir kaç Biraderin İstanbul merkez lokalinin büyük salonunda 4 ila 33 dereceli Biraderler için tertipledikleri toplantıda hazır bulunduğunu, bu toplantının yapılma izninin alınabilmesi için Büyük Üstada, ve gayri resmi olarak

Büyük Dâimî Heyete vâki müracaatta, 1965 seçimlerinden beri Yüksek Şûra sinesinde cereyan eden dış ve iç olayların izahı olduğu halde, sözü geçen toplantıda, ancak Büyük Locanın yazdığı ve aldığı levhaların okunduğunu, Şûra içinde cereyan eden ve hem Şûra'nın ikiye bölünmesini, hem de gayrı muntazam obediansın kurulmasını intaç eden olaylar hakkında ve bu kere ayrılarak muntazam Şûra çalışmalarına devam ettiklerini iddia eden on biraderin tutumlarını ve çalışmalarını gösteren hiç bir izahta bulunulmamış olduğunu, mezkûr toplantıda, müzakere mihverinin 111 Numaralı binanın istirdadı etrafında döndüğünü, gerekirse dâva yoluyla bile mezkûr binanın alınması düşünüldüğünü, kendisinin dayanamayarak söze karıştığını, ve meselenin bina konusundan ziyade Büyük Locamızın intizamını ilgilendirdiğini ve tek çıkar yolun yeni idare heyeti üyelerinin yeni bir dernek kurmaları olduğunu, o toplantıda ifade ettiğini söyledi.

Büyük Kâtip, bu izahatından sonra Ekrem Tok Biraderin imzasını taşıyan mektup hakkında düşüncelerini ifade etmek için sözüne devam etti: Kardeşlerimizin felsefî derecelerde de çalışmak istedikleri bir gerçektir, biz buna karşı gelecek değiliz . Yegâne endişemiz Büyük Locamızın dış münasebetlerinde elde edindiği başarıları idame ettirmek, ve intizamımız üzerine gölge düşürebilecek her türlü olaydan ve durumdan kaçınmaktır. Şûra'nın devamı olduklarını iddia eden Kardeşlerimiz 111 Numaralı bina üzerindeki iddialarını kaybetmemek için yeni bir dernek kurmağa lüzum görmüyorlarmış, ve bazı hukukçu Kardeşlerimiz de yeni bir dernek kurmağa lüzum olmadığına, ve felsefî dereceler çalışmalarının da Türk Yükselme Derneği çerçevesi içinde yapılması mümkün olduğuna dair kendilerine tavsiyelerde bulunuyorlarmış . Bu talep başlı başına Büyük Locanın intizamını yok edecek bir durum yaratacağı gibi bugüne kadar Yüksek Şûra'nın idaresinde ve himayesinde olmadığımız yolundaki çabalarımızı da bir anda tarumar edecektir, gerekirse yüksek Şûra'ya para yardımında bulunalım, hatta hibe edelim, fakat binamızda, hatta Ankara ve İzmir binalarımızda da kendilerine yer vermeyelim. Derneklerini kursunlar, bu dernek kira ile tutar, satın alır, ne isterse yapar, bina sahibi olur çalışmalarına devam eder. Biz Kardeşlerimizin oraya devamına müsaade etmekle kendilerine hizmet etmiş oluruz, ve Kardeşlerimizin bizden bekledikleri de bundan fazla olmamalıdır . Kendisi, 3 seneden beri bütün dünya obediansları ile muhabere halinde

olduğunu, Büyük Locanın Yüksek Şûra'dan ayrı mahiyet taşıdığını ve tamamen müstakil olduğunu ifade ettiğini, muntazam obediansları buna ikna etmeğe muvaffak olduğunu, bundan sonra, aksi istikamette gelecek bir soruya cevap vermekten aciz kalacağı gibi, böyle bir sorumluluğu da taşıyamayacağını, ve bu düşünce ve kanaatını Büyük Heyete bildirmeği vazife telakki ettiğini söyledi. Nihayet böyle bir kararın camiamız içinde lehte ve aleyhte çok dalgalanmaları mucip olacağını, ve konu hakkında Dâimî Heyetin karar vermek yetkisini haiz olup olmadığının da düşünülmesi gerektiğini ilave etti.

Nafi Başak B., Yeni Şûra idarecilerinden Mukbil Gökdoğan ve Kemal Eyüboğlu Biraderlerin, bir hukukçu olması itibariyle, kendi mütalâasına da müracaat ettiklerini, hatta Reşat Atabek ve Sahir Erman biraderlerle müşterek bir kaç toplantı yaptıklarını, bu toplantılarda Türk Mason Derneği Umumî Heyetini teşkile hukuken imkân göremediklerini, bu itibarla 111 numaralı bina hakkında hiç bir işlemin yapılmasını mümkün görmediklerini, ancak Büyük Kâtip tarafından bahsedilen davete icabet edemediğini, bu davette Reşat Atabek tarafından verilen izahatın kendisini de ilzam eder mahiyette olduğunu, ancak bu hususu bilhassa Büyük Dâimî Heyet üyesi sıfatıyla tavzih ve tashih etmek zorunda olduğunu söyleyerek, konuyu şöyle telhis²²² edebiliriz dedi :

"Konunun iki cephesi vardır, başta bizim intizamımız gelir, bunu uzaktan yakından zedeleyecek hiç bir harekette bulunamayız. Bu hususu böylece tesbit ettikten sonra, bu fikre sadık kalmak şartıyla, Kardeşlerimizin felsefi derecelere devam arzularını göz önünde tutabiliriz. Fakat kanaatımca, ve ileride her hangi yeni bir ihtilafa mahal vermemek için, evvel emirde, yeni Şûra'nın gerek haricî, gerekse masonik alemlerde şahsiyet iktisap etmesi, çekişmelere ve kopmalara mahal vermiş olan mevzuat aksaklıklarını bertaraf etmesi gerekir. Verilecek cevabın bu nitelikte olması lâzım geldiği kanaatındayım."

Şekûr Okten B.: Nafi Başak B.in fikirlerine tamamıyla iştirak ettiğini, intizamımıza gölge düşürmemek kaydıyla kardeşlerimizin felsefi derecelerde çalışmalarına imkân sağlamamızın gerektiğini, ve bu husus için evvel emirde Büyük Üstat tarafından konmuş olan devam yaşağının kalkması ve; bu imkânı sağlamak için de Nafi Başak B.

²²² Telhis: özetleme

in fikirlerine uygun bir tarzı hareketin yeni Şûra idarecilerinden istenmesi gerektiği düşüncesinde olduğunu söyledi.

Büyük Üstat: Ben de aynı fikirdeyim. Bugün ben, yarın bir başkası Büyük Üstat sıfatıyla bu bina içindeki masonik çalışmalardan da sorumluyuz, Bu sorumluluk çalışmalar üzerinde haiz olduğumuz murakabe ve gerekirse veto hakkının icabıdır . Yarın Dernek halinde kurulmadan burada felsefi derecelere ait çalışmalar yapılacak olursa, ben ve benim haleflerim, mesaisine katılmadığımız, ritüellerini bilmediğimiz felsefi atölyelerin gerek ritüellerinden gerekse çalışmalarından dolayı Hükümete karşı sorumlu durumda oluruz ki, buna göz yummak mümkün değildir. Binaenaleyh, yeni Şûranın, iddiası ne olursa olsun, dernek olarak teşekkül etmesi ve Hükümete karşı sorumlularını tayin etmesi lâzımdır. Bizim Şûra ile ihtilafımız mevzuatından ötürüdür, şahıslarla mücadelemiz yoktur . Binaenaleyh yeni Şûra bizimle dostluk münasebeti kurmak istiyorsa ve azamızın oraya devamına lüzum görüyorsa, bizim isteklerimiz dairesinde mevzuatını ayarlamak mecburiyetindedir. Bir de, niçin Türkiye'de yalnız Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti felsefi atölyeleri olsun, dünyada başka ritler de var. Bu rit mensupları da aynı şekilde Türkiye Büyük Locası azası arasından "recrutement"²²³ ını yapabilmelidir. Bunu da prensip olarak göz önünde tutmalıyız .

Macid Erbudak B.: Almanya ve Avusturya Büyük Locaları bin bir müşkülât ile kurulmuş, muntazam mason obedianslarına kendilerini bin bir müşkülât ile tanıtabilmişlerdir. Hal böyle iken, Almanya ve Avusturya Yüksek Şûraları temsilcileri, gayri muntazam bir Yüksek Şûranın muntazam Şûralar toplantısına katılması için Türkiye Yüksek Şûrası ile aynı paralelde çalışmışlar, ve kendi açılarından haklı gördükleri konularda Büyük Localarının intizamını rencide edip etmediklerini düşünmemişlerdir . Büyük Kâtip B.in az evvel okuduğu iki Amerika Büyük Locasından gelen levha, dünya muntazam obedianslarının konuyu Alman ve Avusturya ve binnetice, eski Türkiye Yüksek Şûrası gibi düşünmediğini göstermektedir.

Kardeşlerimizin felsefi derecelere devam etmelerine, her şey tamamlandıktan sonra izin verelim. Fakat Yüksek Şûra idare merkezinin bizimle aynı çatının altında olmasına ve felsefi atölyeler çalışma-

---

²²³ *recrutement: (fr.) asker toplama, silâh altına alma, işe alma*

larının yine burada yapılmasına izin vermekte isticâl²²⁴ etmeyelim. Evvela aramızda, sonra Şûra temsilcileri ile görüşelim, pozitif neticeler alınırsa konuyu tekrar müzakere ederiz, gerekirse umumî heyetin tasvibine sunarız.

Sahir Akev B.: Dernek meselesi ile masonik intizam meselesini ayırmak lâzımdır. Masonik bakımdan onların intizamı tanınmadan, ve bize bu hususta tatminkâr belgeler ibraz edilmeden bu kararları vermek için zaman çok erkendir . İzmir ve Ankara'da ve İstanbul'da Kardeşlerimiz felsefî derecelerde çalışmak istiyorlar, amma Şûranın intizamı halledilmeden, ve bizim ileri sürdüğümüz mevzuat değişiklikleri yapılmadan bu konu hakkında acele bir karar veremeyiz . Meseleleri onların temsilcileri ile görüşmek, halletmek, ondan sonra karara varmak gerektiği mütalâasındaım.

Avni Karabece B.: Bugüne kadar kardeşlerimizin öğrendikleri, bildikleri, yanlış veya doğru, masonluğun 1 den 33 e kadar gittiğidir. Yanlış da olsa bu kanaatı değiştirmek zordur. Binaenaleyh, intizamımızı zedelemeyen bu işi halletmek, ve felsefî derecelere devam için gerekli teşebbüsleri yapmak zorundayız.

Abdullah Ecemen B.: Büyük Heyetimizin bütün azası bazı nüans farklılıkları ile aynı fikirdedir. Binaenaleyh Büyük Üstadımız dilediği iki Biraderle birlikte yeni Şûra'nın üç temsilcisini davet edip noktai nazarımızı anlatmalı, ve müzakereleri bugünkü konuşmaların ışığı altında yürütmeleri fikrindeyim . Bu tekliflimin reye konmasını rica ediyorum.

Netice itibariyle, Büyük Üstadın, Nafi Başak ve Macit Erbudak Biraderlerle birlikte, Mukbil Gökdoğan ve daha iki temsilci ile temas kurup Büyük Dâimî Heyetin görüşünü izah etmesine, ve alacağı sonuçları Büyük Dâimî Heyetin gelecek toplantısına bildirmesine oybirliğiyle karar verildi.

• İzmir Vâdisindeki inşaat başlanmak üzere bulunduğundan, ilk taksit olan 250.000, TL nin zaman ve usulü tediyesi hakkında mutabakata varmak ve gereğini ifa etmek üzere Şekûr Okten ve Avni Karabece Biraderlere yetki verilmesine oybirliğiyle karar verildi.

²²⁴ İsti'câl: acele etme, tez olmasını isteme, çabuklandırma

Büyük Dâimî Heyetin 11 Şubat 1968 tarihli toplantısı:

İzmir Lokalimizin bilâ bedel yapılması ve ayrıca tefrişatı için 100.000. Lira verilmesi mukabilinde arsanın kendilerine tefviz²²⁵ olunması yolunda Felice Cappadonna imzalı 3 şubat 1968 tarihli yazı okundu.

Dr.Avni Karabece B.: İzmir işinin artık hal yolunda olduğunu, heyetlerin seçildiğini, planların yapıldığını, müracaatların semerelerini toplamak üzere bulunulduğunu, teklifte bulunan zatın işlerimizi sürüncemede bırakacak tıynetle olduğunu yakinen bildiğini, bütün bu sebeplerden dolayı tekriri müzakereye mahal olmadığını, bu sebeple teklifin nazara alınmasına muhalif bulunduğunu söyledi.

Dr.Sait Pembecioğlu B.: Avni.Kardesimizin söylediklerine tamamıyla inanıyorum. Ancak bizim Büyük Loca Hazinesinden harcayacağımız 500.000. Liradan maada, inşaatı bitirmek için İzmirli Kardeşlerimizin de ilâve edecekleri ve bu da kifayet etmezse camiamızın eklemek zorunda kalacağı parayı tasarruf etmek, ve ayrıca da 100.000 Lira nakit almak imkânı varken bunu hiç nazara almadan teklifi reddetmemiz karşısında yapılacak ağır ittihamların altından kalkamayız. Tkriri müzakere bizim iç bünyemize ait bir usul meselesidir. Bu usul konusunu bir tarafa bırakıp konuyu incelemesini İzmir Bölge Mahfilinden istemek, bir yandan da teklif sahibinin ahlakî ve malî durumu hakkında bilgi sahibi olmak mecburiyetindeyiz, dedi.

Şekûr Okten, Nafi Başak, Sahir Akev Biraderler de fikirlerini söylediler. Netice itibariyle, gelen teklif mektubunun bir fotokopisinin İzmir Bölge Mahfiline gönderilmesine, konuyu tetkik ederek müतालâasını bildirmeğe davet olunmasına, teklif sahibi hakkında da Nuri Pere Kardeşimiz delâletiyile malûmat aranmasına, ve bu iş neticelene kadar İzmir Bölgesinin inşaatı başlamasına mahal olmadığına Avni Karabece Biraderin muhalif oyuna karşı çoğunlukla karar verildi.

Balo:

Ankara Bölge Mahfilinin 30 Mart 1968 tarihinde Balo tertip edeceğini bildiren yazısı okundu Başarı ile tertiplerini yapmalarına ve istedikleri gazetenin neşrinde mahzur olmadığına ve Büyük Üstadın mesajının da gönderileceğine dair cevabın verilmesine oybirliğiyle karar verildi.

²²⁵ Tefviz: ihale

Ölüm Yardım Sandığı:

Ölüm Yardım Sandığının Ankara ve İzmir Bölgelerindeki bazı Muhterem Localardan alacağıının büyük miktarlara baliğ olduğunu bildiren yazıları okundu.

Sait Pembecioğlu B.: Ankara'daki Hazine Emmini Kardeşlerimle uzun uzun görüştüm. Kendileri, üye sayısı bakımından Sandıkla mutabakata varamadıkları için hesaplar aksıyor. Sungur Babaoğlu Kardeşimiz de Ankara'da bulunmuyor. Böyle hesap ihtilafı mevcut olduğu bir sırada başka bir kardeşimiz de yok, bu işi üstüne alacak. Bu itibarla Refet Hakul Biraderin Ankara'ya gelmesi, gerekirse İzmir'e de gitmesi ve mahallinde Hazine Eminleri ile birlikte hesap mutabakatına varılması gerektiğine kaniim.

Masarifi Büyük Hazineden verilmek suretiyle Refet Hakul Kardeşimizden Ankara ve İzmir Vâdilerine gitmesi hususunun rica edilmesine oybirliğiyle karar verildi.

Muhterem Localara bildirilmiş olmakla, keyfiyetin tamimine ve Ölüm Yardım sandığına tebliğine oybirliğiyle karar verildi.

Pilot Localar:

Büyük Kâtip B. yeni ritüeller hakkında gayet sinsi ve metodik bir mücadelenin açıldığını, pilotluk vazifesini gönüllü olarak üstlenen bazı locaların bu işi hiç benimsemediklerini, buna mukabil bazı muhterem locaların da tatbik için müsaade istediklerini söyledi.

.... aksak taraflar varsa bunun daha kolaylıkla tesbitini mümkün kılmak üzere, isteyen Muhterem Localarımızın yeni ritüelleri tatbik edebilecekleri hususunun tamimine oybirliğiyle karar verildi.

Davetiyeler:

Büyük Kâtip B.: Davetiyelerin bastırılmaması ve gönderilmemesi hakkındaki tamime bütün Kardeşlerimiz uymuşlardır . Bu cihet, masonik disiplin ve masonik tesanüt bakımından şayanı şükrandır. Ancak, idare olarak, çalışmaları takip edemediğimiz gibi, Biraderler de birbirlerinden habersiz kalmaktadırlar. Bu itibarla, en-tête'lerden²²⁶ ve

²²⁶ en-tête: (fr) evrak üzerindeki başlık

rumuzlardan sarfı nazar ederek, isimleri zikretmekten imkânlar nisbetinde kaçınmak suretiyle davetiye gönderilmesine yeniden müsaade etmekte fayda olduğu mütalaasında bulunduğunu bildirdi .

Davetiyelerin gönderilmemesinden sağlanan menfaat ile bu memnuiyetin getirdiği mahzurlar arasındaki nisbet mütalâa olundu, ve netice itibariyle, Türk Yükseltme Cemiyeti ibaresinin, ve kâtip ve sair e isminin kullanılmaması, gönderenin adresinin Kâtip Biraderin adresi olarak gösterilmesi, ve imkân olduğu takdirde kapalı zarfla postalanması kaydıyla davetiyelerin gönderilmesi yasağının kaldırılmasına ve keyfiyetin tamimine oybirliğiyle karar verildi.

Masonluğun dışa açılması:

Masonluğun dış âleme açılması lüzumu üzerinde görüşüldü. Konunun ve konferansiyenin Büyük Kâtipliğe bildirilmesi ve Büyük Üstadın müsaadesi istihsal edilmek kaydıyla lokallerimizin umumi salonlarında haricî konferanslar tertibine müsaade olunmasına oybirliğiyle karar verildi.

Aleyhteki neşriyata cevap verilmemesi:

Yeni İstanbul tarafından vaki neşriyata karşı cevap verilmesi hakkında teşkil olunan yazı heyetinin, konu tavsamış olduğu cihetle, neşriyattan vazgeçilmesi mütalâasında olduğu Büyük Kâtip tarafından bildirildi.

Sahir Akev B.: Toplantıda kendisinin de hazır olduğunu heyetin bu mütalâaya varmasındaki sebebin, kendilerinin cevap yazmakla vazifelendirilmiş olduklarının değil, beyanname neşri hakkında ne fikirde olduklarının sorulması şeklinde aksettirilmiş olmasından ileri geldiğini söyledi .

Şekûr Okten B.: Her mütalâa gibi bu Kardeşlerimizin de haklı tarafı olabilir. Fakat biz Kardeşlerimize, bilhassa haklarında doğrudan doğruya tezyifat²²⁷ yapılmış, ve bizim talebimiz üzerine harekete geçmemiş olan Kardeşlerimize karşı "engagé"²²⁸ vaziyetteyiz. Cevap olarak değil, fakat Masonluğu anlatıcı şekilde bir beyanname neşretmek zorundayız.

²²⁷ Tezyifat: kalp, sahte, değersiz olarak gösterme

²²⁸ engagé: (fr) bağlı

Büyük Üstat: Ankara'da Şekur Okten ve Galip Kardam Biraderlerin bir taslak hazırlayıp önümüzdeki celseye getirmelerini teklif etti. Konunun gelecek oturuma talikine karar verildi.

İnsan Hakları Beyannamesi:

Hulusi Selek B.: Mason prensip ve ideallerinin tahakkukuna yarayan Hukuk-u Beşer Beyannamesinin 20.nci yılını idrak etmekte olduğumuzu, ve konunun önemini belirtecek şekilde konferansların Muhterem Localarımızda tertibini teşvik edici bir tamimin gönderilmesini teklif etti. Teklif oybirliğiyle kabul edildi.

Yüksek Şûra:

Büyük Üstat, bundan evvelki toplantıda kendisine verilen vazifeye müsteniden. Yüksek Şûra temsilcileri ile temas ettiğini, kendilerine gerek binamızın istiaabının buna imkân vermemesi, gerekse ileride yeni yaralanmalara sebebiyet vermesi endişesinin her an mevcut olması hasebiyle binalarımız dahilinde çalışmalarına imkân göremediğimizi, ancak maddî yardımda bulunmağa amâde olduğumuzu bildirdiğini, para yardımı istemediklerini, arzularının Büyük Loca bizi tanıyor diye harice tebligat yapma imkânının kendilerine sağlanması olduğunu söyledi.

Galip Kardam B.: Ankara Bölgesindeki Muhterem Localar Üstadı Muhteremlerinin müşterek imzalarını taşıyan ve Şûra atölyelerine devam müsaadesinin verilmesi hakkındaki bir levha getirdiğini söyledi, levha okundu.

Hulusi Selek ve Avni Karabece Biraderler, İzmir'de kendilerinin vazifeli buldukları Şûra atölyesini davet ettiklerini ve çalışmaya başladıklarını söylediler.

Büyük Kâtip B.: Bize Ekrem Tok Büyük Üstadın Hâkim Büyük Âmir sıfatıyla imzaladığı levhada, kendilerinin Şûra vazifelilerinin intizamlarını kaybetmiş olmaları hasebiyle, o Şûra'nın devamı olarak vazifeye devam ettikleri hususunun yazılı olduğunu, bu yazıdan çıkan mânanın, yeni Şûra'nın şahsiyeti hükmiyeyi haiz olmayan gizli bir cemiyet hüviyetinde bulunduğundan sarfınazar, eski Şûra'nın devamı olduğuna göre, Büyük Locanın varlığına tecavüz taşıyan eski

nizamnameye göre amel etmekte oldukları yolunda bulunduğunu, bu şartlar altında İzmirli Kardeşlerin Büyük Locayı küçük düşürecek harekette bulduklarını ve hiç olmazsa kabahat işlediklerini kendi kendilerine kabul etmeleri gerektiğini; Ankaralı Kardeşlerin ise bizden müsaade isteyip bizi tazyik edecek yerde, derneklerini kurmaları ve Nizamnamelerini münhasıran İskoç riti faaliyetine inhisar ettirecek ve Büyük Locanın şahsiyetine, hakimiyetine, hareket ve icraatına uzaktan yakından gölge düşürebilecek mahiyette olan hükümlerden ayıklayarak geçmiş olayların tekerrürüne meydan vermeyecek şekilde tanzim etmeleri için Şûra temsilcilerini süratle harekete davet etmeleri gerektiğini söyledi.

Halit Arpaç, Sahir Akev, Nafi Başak, Nuri Akyol, Abdullah Ece-men Biraderler de bu mütalaya iştirak ettiklerini bildirdiler.

Büyük Üstat, bu kardeşlere hak verdiğini, ancak felsefî atölyelerde çalışmakta hahişkâr²²⁹ biraderlerin de müracaatlarını göz önünde tutmak istediğini söyledi, ve Ekrem Tok Büyük Üstada, bu hususlardan bahis bir yazının gönderilmesinde fayda gördüğünü ilâve etti. Büyük Üstadın Dâimî Heyetimizin bugünkü görüşünü belirten mütalâasının, cevaben, Ekrem Tok Büyük Üstada bildirilmesine oybirliğiyle karar verildi.

Büyük Dâimî Heyetin 17 Mart 1968 tarihli toplantısı:

Yüksek Şûra'nın atölye çalışmalarına katılma yasağının kalkması:

Türkiye Yüksek Şûrası Hâkim Büyük Âmiri Dr. Ekrem Tok B. imzasıyla gelen 7 Mart 1968 tarihli levha okundu. Bu levhadan, reorganize edilmiş Yüksek Şûra'nın, eski Şûra nizamnamesinin Türkiye Büyük Locasının Masonluğun yegâne nazım ve hâkim otoritesi olduğu hususuna gölge düşürecek bütün hükümlerinden temizlendiğini, istemiş gereğince, ayrıca bir dernek kurarak haricî âleme karşı da kanuni sorumluluğu yüklenecek Derneklerini kurduklarını bildirdikleri görüldü.

²²⁹ Hahişkâr: isteyici, istekli

Büyük Kâtip B.: Reorganize edilmiş Yüksek Şûra Büyük Katibi Mukbil Gökdoğan B.in , tashihli nizamnameyi imzalı olarak kendisine tevdi ettiğin!, ayrıca Dernek statüsünün de daimî katibimiz Fuad Ramazanoğlu Biraderle birlikte İstanbul Bölge Mahfili idare memuru Cevat Erbakan Birader tarafından müştereken ilgili mercilere tevdi edildiğini bildirdi.

Bu durum karşısında, Kardeşlerimizin İskoç Riti atölyelerine devam edemeyeceklerini mucip olan sebeplerin kalktığına oybirliğiyle karar verildi. Yasağı bir mesajı ile vazetmiş olan Büyük Üstadın yine bu yasağın kalktığı hususunu bir mesajla bildirmesi uygun görüldü. Büyük Üstat her ne kadar bu mesaj kendi imzasıyla gidecekse de metninin Heyet tarafından müştereken hazırlanmasını tercih ettiğini söyledi, Hazırlanan mesaj metninin Büyük Üstat mesajı adıyla Localara tamim olunmasına oybirliğiyle karar verildi.

Aynı konu ile ilgili olarak, Büyük Kâtip, remzî Localar çalışmaları ile tedahül²³⁰ etmemek kaydıyla ve kendilerine münasip bir yer bulana kadar, Cumartesi ve Pazar günleri, İskoç Riti atölyelerinin İstanbul'daki lokallerimizde çalışmalarına müsaade edilmesi hakkındaki müracaatı hatırlattı. Bu esaslar dairesinde olmak, ve masarife iştirak payını Bölgelerle kararlaştırmak üzere, sözü geçen atölyelerin lokallerimizden geçici olarak faydalanabilecekleri hususuna oybirliğiyle karar verildikten sonra, her iki konunun gerek cevap teşkil etmek üzere Ekrem Tok Büyük Üstada, gerekse lüzumlu tedbirleri almaları için Bölge Mahfillerine bildirilmesine oybirliğiyle karar verildi.

Vâki neşriyat hasebiyle Kardeşlerin bir kısmının cevap verilmesi, bir kısmının da verilmemesi yolunda olduğunu Büyük Kâtip B. bildirdi. Bu konu ile ilgili olarak , Şekûr Okten ve Galip Kardam Kardeşlerin hazırladıkları tasarı okundu. Büyük Üstat bu tasarı projesi üzerinde kendisinin de bir az çalışmak istediğini, ve imkân olduğu kadar çok sayıda kardeşle görüşerek onların cevap hakkındaki düşüncelerini almayı tercih ettiğini söyledi. Bu konuda Büyük Üstada oybirliğiyle yetki verildi.

☆☆☆☆

²³⁰ Tedahül: birbirinin içine girme

Büyük Dâimî Heyetin 20 Nisan 1968 tarihli toplantısı:

Yükseliş Muh. Locasının Yardım Sandığına biriken borçlarının ödenmesi lüzumunu bildiren Sandık Levhasına karşı mezkûr Locanın, bir çok sebepler ileri sürerek, Sandıktan istifa ettiğini bildiren Üstadı Muhterem imzalı 15.04.1968 tarihli levhası okundu. Sandık azalığının ihtiyarî olmayıp mecburî bulunduğunu, ve borçların da ödenmesi gerektiğini belirten cevabî yazının Yükseliş Muh. Locasına, bir nüsha Yardım Sandığı Statüsü eklenerek, gönderilmesine oybirliği ile karar verildi.

Cenup Jüridiksiyonu Hâkim Büyük Âmiri Luther Smith B.in evvelce Büyük Üstada vâki müracaatına cevap olarak, Türkiye Yüksek Şûra'sının, yeniden teşkilâtlanmış ve tüzük aksaklıkları giderilmiş olarak, çalışmasına müsaade edildiğinin bildirilmiş olduğu öğrenildi.

20 Nisan 1968 tarihli Umumî Heyet toplantısı: (Faaliyet Raporundan alıntılar)

RİTÜELLER, MEVZUAT, EĞİTİM VE ÖĞRETİM LOCALARI ve BİNALARIMIZ

a.Ritüeller:

22/25 Nisan 1967 tarihinde toplanan KONVAN'ımız, 27 Nisan 1965 tarihindeki Konvan'ca o zamanki Büyük Dâimî Heyete verilmiş, sonradan her sene teyit ve tecdit²³¹ edilmiş olan yetkiye müsteniden nihayet hazırlanabilmiş olan RİTÜEL tercümeleri üzerinde gerekli kararını verebilmişti.

Hafızaları tazelemek için şu hususu hatırlatmakta fayda vardır ki, öteden beri kullanılagelen, menşe itibariyle Türkiye Büyük Locasının prensiplerini benimsediği Masonluk camiasınca intizam şartı olarak ileri sürülen umdelere uymayan, tercümedeki değişiklikler ve zaman zaman yapılan ilâve ve çıkarmalar yüzünden mehaz²³² ile de irtibatını kaybeden eski ritüellerin, prensip itibariyle değiştirilmesine, en yeni

²³¹ Tecdit: yenileme

²³² Mehaz: kaynak

ritüel olan İSKOÇYA Büyük Locasının "MODERN RITUALS" inin hazırlanmış olan tercümelerinin derece derece tatbikine, bu tatbikatta görülecek sivri noktaların düzeltilerek, Anayasamız uyarınca, ilerideki bir Konvanca kesin metninin kabulüne karar vermiş idiniz.

Bu direktifinize uyularak, her vâdimizde İngilizce çalışan Muhterem Localar ile, bu ritüelleri kullanmak istediklerini bildiren Muhterem Localarda, bir sene müddetle bu tatbikat yapılmıştır. Yalnız bu tatbikat bizleri tam bir fikir sahibi etmeğe yetecek genişlikte ve nitelikte olamamıştır. İlk yadırgamalardan sarfı nazar, II. ve III.cü derecelere ait ritüellerin bastırılması da, başka sebeplerden dolayı bir süre, durdurulmuş olduğundan, Kardeşlerimiz geçen devre zarfında, ritüellerin umumi felsefesi hakkında tam bir bilgi sahibi kılınamamışlardır. Ancak, şu hususu derhal belirtmek yerinde olur ki, 2.ve 3. derece ritüellerinin da baskısı tamamlanmıştır ve Muhterem Localarımızın 1968 yılı vazifelilerinin seçimlerinden sonra, yeni ritüelleri tatbik için müsaade isteyen localarımızın sayısı artmıştır . Bu hususu göz önünde tutan Büyük Dâimî Heyetiniz de, bu konudaki istekleri memnuniyetle karşılamış ve Muhterem Locaları bu hususta serbest bırakmıştır.

Yeni ritüelleri iyice anlamak, esas prensiplerine ilişmeksizin, varsa, sivrilikleri yumuşatmak için bu ritüellerin kabil olduğu kadar fazla sayıda Locamız tarafından daha bir sene müddetle uygulamaya devam edilmeleri gerektiği kanaatindeyiz. Şu hususu açıkça belirtmek gerekmektedir ki, metin bakımından kesin kabulü tazammum etmemekle beraber, bu tatbikat bir GÖSTERİ değildir. Ritüeller bu haliyle masonik netice doğuracak, yani bu ritüellere göre yapılacak TEKRİSLER ve TERFİ'ler tamamıyla muteber sayılacaktır ,

Bu itibarla, sözü geçen RÎTÜELLER'in 1967 senesi Konvanınca verilmiş karar uyarınca daha bir sene süre ile tatbikine müsaade olunmasını rica ve teklif ediyoruz .

b. Mevzuat ve Üstadı Muhterem İs'ad Ritüeli:

Yürürlükteki mevzuatımızı ve henüz yürürlüğe konmamış Büyük Locanız İçtüzüğünü bir "manzume" olarak ihtiva edecek yeni projelerinin hazırlanması için gerekli komisyonlar kurulmuş ve bu konuda epey gayret sarf edilmiştir.

Bununla beraber, bu çalışmaların ancak yeni ritüel metinlerinin kesin şekliyle kabulünden sonra bir mana taşıyacağı aşikârdır . Bu sebeple, bugünkü toplantımıza, bu konu hakkında her hangi bir teklif getirmediğimiz, ancak konunun gelecek yıl toplantısına gündem maddesi olarak getirilmesi hususuna, Anayasamız uyarınca, şimdiden müsaadenizi rica ediyoruz.

Bu konu hakkındaki açıklamamıza son vermezden önce, şurasını sevinerek bildirelim ki, muntazam obedianslarda tatbik edilmekte olan "ESKİ ÜSTADI MUHTEREM - INSTALLED MASTER" derecesi, İskoçya Büyük Locası tarafından Türkiye Büyük Locasına tevcih ve bu dereceye ait işaret, kelime ve ritüeller tevdi olunmuştur .

Yeni ritüel metinlerinin ve yeni mevzuatın, uygulamalardan alınan ilhamlarla bünyemize uygun gerekli düzeltmeler yapılarak kesinlikle kabulünden sonra, bu derecenin icapları yerine getirilecektir .

c. Eğitim ve Öğretim Locaları:

Bu konu da, ritüellerle sıkıca bağlı bulunmaktadır. Her vâdide, birer "Eğitim ve Öğretim Locası" kurulması hakkında Büyük Dâimî Heyetinize vermiş olduğunuz yetki bu sebeple kullanılamamıştır.

Binaenaleyh, bu yetkinin, sırası geldiğinde, evvelce verdiğiniz nitelikle kullanılmak üzere Büyük Dâimî Heyetin uhdesinde bırakılmasını teklif ediyoruz.

d. Bînalarımız :

1. İstanbul:

Nuruziya Sokağındaki 25 Numaralı binamızın, değil yarınki inkişafına, bugünkü ihtiyaca dahi cevap verememesi karşısında, İstanbul Bölge Mahfili idareci kardeşlerimizin arzularına uyararak, ve onların bu hususta hazırlamış oldukları imkânları değerlendirerek, aynı sokakta kâin (21) Numaralı binayı da iktisap etmiş bulunuyoruz.

Bu yeni bina, filhakika, tamir ve ıslaha muhtaçtır: yalnız İstanbul'da çalışan kardeşlerimiz, Büyük Locamız Hazinesinden ancak 50.000.- liralık bir iştirak hissesi almakla yetinerek, hem binanın mü-

bayaasını, hem de ıslah ve tamirini kendi imkânları ile başaracak durumu yaratmışlardır, kendilerine alenen teşekkür etmeği vazife biliriz,

Her ne kadar (21) ve (25) numaralı binalarımız arasında irtibat kurmak imkânları sağlanacaksa da, arada kalan (23) numaralı binanın da, her hangi bir şekilde, iktisap edilmesindeki sonsuz faydaları göz önünde tutarak, bu hususta gerekli teşebbüslerde bulunmak ve gerekli işlemleri yapmak üzere Büyük Dâimî Heyetinize yetki vermenizi rica ve teklif ediyoruz.

2. Ankara ve İzmir :

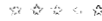
Ankara'da yeni bir arsa satın alınmış, İzmir'deki binamız yıkılmıştır.

Her iki vâdideki kardeşlerimiz, masonik çalışmaları sekteye uğratmayarak, kiraladıkları mahallerde faaliyete devam etmişlerdir ve etmektedirler.

Bu iki vâdide yeniden yapılacak binalara ait planlar yapılmış, inşa ruhsatlarının istihsalı için gerekli müracaatlar de tamamlanmıştır.

İlgili planların, özellikle iç tezyinatın olumlu bir halde vücuda getirilmesini sağlamak amacıyla, esasen vazifeli olarak yurt dışına giden Orhan Alsaç Kardeşimize Şevki Kayaman Kardeşimiz de terfik edilmiştir. Yeni Mabetlerimizde bu Kardeşlerimizin görgülerinden de istifade edilecektir.

Üç vâdideki inşaata önümüzdeki yaz aylarında başlanılacaktır.

Temel Atma Töreni:

Bölge Mahfeli Üstadı Erol Simavi K.in yönetiminde, 14 Mayıs 1968 gününde yeniden inşa edilen Nuruziya binasının temel atma merasimi icra edildi.

Büyük Dâimî Heyetin 26 Mayıs 1968 tarihli toplantısı:

Robert Sime K.:

Yurdumuzu terk ederek İskoçya'ya yerleşecek olan Robert Sime Biraderin veda levhası ve buna karşı, Büyük Locamız için yaptığı hizmetlerden ötürü, teşekkürü mütezamın levhamızın sureti okundu, ve Sime B.e ayrılması hasebiyle, üç adet Büyük Locanın amblemini taşıyan tabak hediye edildiğine bilgi edinildi.

● 29.04.1968 tarihli tamim üzerine yeni ritüellerin tatbikinde pilot loca vazifesini gören Çankaya ve Dikmen Muh. Localarından gelen cevaplar okundu ve, kesin metinleri hazırlayacak komisyona sunulmak üzere, bunların saklanmalarına karar verildi.²³³

Büyük Kâtip, İzmir Bölge Üstadının Büyük Dâimî Heyete arz edilecek bazı temennilerinin bulunduğunu bildirdi.

Bu sırada Bölge Üstadı Osman Ertörer K. Büyük Heyet'e kabul olundu.

Ertörer B.: Bü. Loca tarafından tahsis olunan 500.000.- Lira ve kendisinin toplamayı ümit ettiği 150.000.- Lira kadar bir meblâğla, binanın sunulan plan dairesinde inşa ve tefrişini Yıl Başı'na kadar sağlayacaklarını, ancak İzmir Bölgesi emrine daha 100.000.- Lira tahsisat verildiği takdirde, binaya daha iki kat ilâve etmenin mümkün olabileceğini, ve bu suretle İzmir Vâdisi için 20 - 25 senelik bir süre hakkında bina probleminin halledilmiş olacağını söyledi, ve bu tahsisatın sağlanması imkânlarının araştırılmasını rica etti.

İnşaatın hakikaten 500.000.- Lira tahsisat ve toplanacak 150.000. Lira ile alacağı şekil, umumî hatları ile belli olmadıkça, munzam bir tahsisattan bahsedilmesinin henüz mevsimsiz bulunduğu belirtildi. İnşaat ilerlediği, ve umulan 150.000 Lira tutarındaki teberrular sağlandığı takdirde, İzmir'e verilebilecek munzam tahsisat miktarının tayin edilebileceğine oybirliği ile karar verildi.

Büyük Dâimî Heyetin 21 Temmuz 1968 tarihli toplantısı:

● **Tersimatın oylanması:** Sait Pembecioğlu B., bir önceki toplantıda, Çankaya ve Dikmen Muh. Localarının yeni ritüeller hakkındaki

²³³ bkz.: 21 Temmuz tarihli toplantı

görüşlerini bildiren levhalar tartışıldığında, "bu yeni ritüellerin bu haliyle tatbikinden ötürü bazı alerjiler duyulduğunu, meselâ tekris muamelesinin göğüs açık, yeminlerin diz çökmüş olarak yapılmasının hoş görülmediğini, ve bunların islâhı gerektiği temennisinin ileri sürüldüğünü" bildirmiş olduğunu, ve bu hususların tutanağa derç edilmediğini söyledi.

İngiltere ile diyalogun başlaması:

• İngiltere Büyük Locasına mensup M.A.R.Muschamp B.in mezkûr Büyük Loca tarafından çalışmalarımızı izlemek amacıyla gönderildiğini beyan etmek suretiyle Büyük Locamızı, İzmir'deki Ephesus, İstanbul'daki Freedom ve Humanitas Muhterem Localarını ziyaret ettiğini, kendisine İstanbul'da Büyük Kâtip, Ankara'da Büyük Üstat Kaymakamı Şekûr Okten ile Galip Kardam ve eski Büyük Üstat Necdet Egeran tarafından gerekli izahların verildiği, belgelerin gösterildiği bu kardeşimizin samimî olarak çok iyi intibalar edindiğini, ancak Humanitas Muhterem Locasının çalışmalarında uygulanan ritüelin, kendisine bir Grand Orient de France Locasında olduğu hissini verdiğini gizlemediğini Büyük Kâtip B. bildirdi .

• Mimar Sinan Dergisinin 5. ve müteakip nüshalarına ait baskı masraflarının, Büyük Loca Umumî Heyeti kararı gereğince, Büyük Hazineden ödenmesi gerektiğine oybirliğiyle karar verildi.

• Şekûr Okten, Orhan Alsaç Biraderler Ankara'daki inşaatla ilgili olarak aşağıdaki beyanda bulundular :

"Ankara binasının yapımı için bir sene evvel Ankara'da mimar, mühendis kardeşlerimizden müsabakaya konmak üzere proje hazırlamaları istenmişti. Bu müsabakaya ancak dört proje getirildi ve Ankara'daki bütün mimar ve mühendisler 1967 Haziran ayında toplanarak bu projelerin içinden en uygunu olarak Şevki Kayaman Biraderinki olduğuna karar verdiler. Proje hazırlanmasına geçilmesi istendi ve bu maksatla, Büyük Dâimî Heyetin kararıyla, proje sahibi Şevki Kayaman Kardeşimiz, İngiltere dahil Avrupa memleketlerindeki mabetleri görmek üzere, Avrupa'ya gönderildi. Şevki Kayaman üç katlı olarak bir avan proje hazırladı. Bu proje uygun görüldü ise de, arsanın yeri itibarıyla bu projenin eskiden Kardeşimiz olan inar müdürü tarafından tasdik edilmeyeceği mimar ve mühendis kardeşlerimiz tarafından ifade edildi . Bunun üzerine Şevki projesini hazırlamakta olan Orhan Dinç Kardeşin bürosunda Vedat Özkan ile Orhan Dinç Kardeşlerimiz bir

araya gelerek imarın müsaade edeceği şekilde ifade olunan kısmen 7 katlı, ve genel olarak 5 katlı bir projeyi hazırladılar. Kendilerine kanunen verilmesi gerekli olduğu için proje ücreti olarak 63.000.- Lira ödendi. Bu durum karşısında Ankara'da mevcut mimar ve mühendis kardeşlerimiz yeni bir toplantıya çağrılarak, bu yeni proje Bölge İdare Heyeti ve Ankara'da bulunan Büyük Dâimî Heyet üyelerinin iştirakiyle, enine boyuna tetkik edildi, tartışıldı ve bu tartışma sonunda gerek imara uygunluğu, gerekse çalışma rahatlığı sağlayacağı düşüncesi ile Şevki Kayaman ve Orhan Alsaç B.in muhalif oylarına karşı, çoğunlukla kabul edildi. Yani Orhan Dinç ve Vedat Özkan tarafından hazırlanmış avan proje kabul edildi. İhaleyi âlenen yapmak uygun görülmedi. Kardeşlerimiz Ankara'da tanınmış sekiz firmadan teklif istediler. Bunların üçü mason kardeşlere aittir. Keşif hazırlandı, gönderildi. Biri son dakikada feragat etti. Nihayet üç talip arasında, en elverişli görüldüğü için ve % 14,10 kırdığı için Necdet Burgul'a ihale edildi. Sonradan vaki ısrarımız üzerine Necdet Burgul % 14.50 kırdı. Keşif 1.687.729.82 ve indirim % 14.50 olarak 244.720.82 Liradır. İhale 1.443.009.- Liraya yapıldı. Temel 3 Ağustos 1968 de atılacak ve 1969 da bina bize teslim edilecektir. Elimize satıştan 3.500.000.- Lira geçmişti, 500.000.- Lira İzmir'e verildi ve veriliyor, iki senelik kira 84.000.-, arsa bedeli 1.050.000.-, tahliye için 50.000.-, yeni arsanın tapu harcı 73.500.-, satıştan dolayı tasarruf bonusu 105.000.- proje ücreti 63.000.-; cem'an 1.857.000 Lira tenzil edilirse, elimizde inşaat için 1.650.000.- Lira var. Başarmaya çalışacağız. Tabii ki, Konvan kararına uyarak, Büyük Dâimî Heyetin tasvibini alarak, Ankara'da bir teberru kampanyası açacağız."

Büyük Dâimî Heyetin 8 Eylül 1968 tarihli toplantısı:

Büyük Üstat, her üç vadide de hummalı bir inşaat hamlesine girmiş bulunduğumuzu, fakat elimizdeki imkanların bu işin intacı için kafi gelmeyeceği endişesinin de belirtilmekte olduğunu söyledi. Hulusi Selek B, İzmir'deki kardeşler arasında para toplamak için bir kampanya hazırlandığını bildirdi. Şekûr Okten, Halit Arpaç, Nafi Başak Biraderler de bütün Biraderlerin hibe veya ikraz suretiyle bu kampanyaya katılmalarının zarureti üzerinde durdular. Hulusi Selek ve Avni Karabece Biraderler, bu şekilde bir kampanya açılacaksa, İzmir'de çalışmaların taazzuv²³⁴ etmesinden sonra teşebbüse geçilmesi-

²³⁴ Taazzuv - taazzî: peyda etme,şekillenme.,

nin daha doğru olacağını söylediler Uzun görüşmelerden sonra, her Locadan, aza sayısı kadar asgarî 200.- Lira teberru istenmesine, ancak bu yoldaki tamimin gelecek oturumdan sonra gönderilmesinde oy-birliğiyle karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 13 Ekim 1968 tarihli toplantısı:

• **Yardım Sandığı:** Refet Hakul K. Yardım Sandığının muhtelif localardan 150.000 TL alacağı olduğunu, hep aynı locaların borçlarını ödememekte ısrar ettiklerini, kendisinin bu baptaki tüzüğün verdiği imkânlarla dayanarak bu localara, üyelerinin Ebedî Meşrike intikal etmeleri halinde, yardımı kestiğini, bu tedbirin, belki de hiç borcu olmayan münferit biraderlere tesir etmesinin muhtemel bulunduğunu, bu itibarla, Büyük Dâimî Heyet esaslı tedbirler almadığı takdirde, Sandığın çok yakın zamanda vazifesini görmez hale geleceğini söyledi. Müzakerelerin sonunda, bu türden borçlu olan localara haricî teklifleri için tasvipname verilmemesine, üyeleri Ebedî Maşrika intikal ettiği takdirde, ölüm yardımı yapılmamasına ve görevli seçimlerinin yapılmasına izin verilmeyeceğine karar verildi.

• **Yüksek Şûra:** Yüksek Şûra'dan gelen talep üzerine, Cumartesi ve Pazar günleri haricinde kendilerine mâbet tahsis edilemeyeceğine karar verildi ve bir an önce "kendine lâıyk" bir bina sahibi olması temenni edildi. Yüksek Şûra, ayrıca yeni kabul edilen K.lerin ve Ebedî Meşrike intikal edenlerin listelerini istemişti. Listelerin verilmemesi kararlaştırıldı.

Büyük Ansiklopedi'de Mason sözcüğü:

Larousse müessesesi ile yaptığı anlaşma çerçevesinde Meydan Larousse'da Türkiye'deki Masonluk hakkında yazının hazırlanması ile görevlendirilen Reyan Erben K., bu konuda hazırladığı makaleyi 23 Eylül 1968 tarihli mektubun refakatinde Büyük Locamızın müsaadesine sundu. Makale okundu, Reyan Erben K.in bu "correct" hareketi ile yazısındaki isabet oybirliği ile tasvip olundu ve gerekli müsaadenin Büyük Üstatça kendisine verilmesi uygun görüldü.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 17 Kasım 1968 tarihli toplantısı:

• Nairobi'de bulunan Tanju Koray Kardeşimizden gelen 4 Kasım 1968 tarihli levha okundu. Nairobi'deki İskoçya Locasına bir Kur'an hediye edilmesi ve diğer yayınlarımızın gönderilmesi yolundaki ricanın is'afına oybirliği ile karar verildi.

• İzmir ve Ankara inşaatlarının tamamlanabilmesi için Yapı Kredi Bankasının Beyoğlu Şubesine bir hesap açıldığı bildirildi. Binalarımızın ve bilhassa mâbetlerimizin tezyini için tetkik seyahatine gönderilmiş olan Şevki Kayaman B. in bugüne kadar vermemiş olduğu raporun kendisinden istenmesine karar verildi.

• Bölge Büyük Locasının emsal teşkil etmesi üzerine, Büyük loca personeline de aylıklarının peşin olarak ödenmesine oybirliği ile karar verildi.

☆☆☆☆

1969

İzmir Mabedinin değişik tarzda tefriş edilerek yerdeki orta sütunların yerine tavandan inen üç ışığın indirilmesi tartışmalara neden oldu. Yıl sonuna doğru İzmir'de yeni mâbet tahsis edildi.

İngiltere ve İrlanda Büyük Localarının Nisan ayında Türkiye Büyük Locasını tanımayı müzakere edeceklerini İskoçya Büyük Sekreteri haber verdi. İngiltere tarafından tanınmak için ileri sürülen yeni sav: kurucu locaların arasında, o tarihlerde muntazam bir obedians olan Mısır Büyük Locasından beratını almış olan Resne Locasının bulunmasıydı.

Çanakkale Abidesi için para toplamaya çalışıldı.

Hürriyet Locası Nuruziya Sok. 21 de dispanser açmaya teşebbüs etti.

Bölge mahfelleri hakkında şikâyetler artı: Büyük Loca hisseleri ödenmiyor, Bölgeler müstakil Büyük Loca havasında dış yazışmalara girişiyorlardı.

Vâdilerde hazırlanan birbirinden farklı ritüel metinlerinin birleştirilmesi için ayrı bir ritüel komisyonu kuruldu.

Ankara lokal binasının satılması ile elde edilen gelirin yeni binaya yetmediği gibi, İstanbul ve İzmir inşaat ve gayri menkul edinme faaliyetlerini finanse etmek üzere, her kardeşin 200 lira yardımında bulunması istendi, Yüksek Şûra Ankara ve İzmir bina inşaatlarına sembolik katkıda bulundu.

Büyük Locayı masraftan kurtarmak üzere Mimar Sinan Dergisine abone teminine çalışıldı.

Ödenmeyen borçlar nedeniyle Ölüm Yardım Sandığı zor duruma düştü, Yardım Sandıkları tüzük değişikliği çalışmaları sürdürüldü.

1956'da Büyük Locanın kurulduğundan beri, ilk defa Matrikül kayıtlarının düzene girdiği anlaşıldı.

Ritüel uygulamaları için seçilen pilot localarda aksamalar ve isteksizlikler baş gösterdi. Yeni tercüme edilen İskoçya Büyük Locasının Modern Ritüellerinin içeriği, Yüksek Şûra'ya bağlı İskoç Riti ritüellerinin red edilmesi, Allahın varlığı ve ruhun ölmeliği hakkındaki değişik görüşler tartışma konusu oldu; onay verilmeden bastırılan ritüeller eleştirildi.

Aleyhte yapılan neşriyata cevap verilmemesi kararı alındı.

Karamürseldeki Amerikalılar loca kurmaya teşebbüs ettiler.

İzmir'de yeni mâbet tahsis töreni

Yabancı dillerde çalışan localara ritüellerinin tercüme edilmeleri için altı aylık süre verildi.

Büyük Dâimî Heyetin 5 Ocak 1969 tarihli toplantısı:

İzmir Mabedinin tefrişi:

• 17 Kasım 1968 tarihli toplantı tutanağı okundu . Büyük İ.Nazır Avni Karabece Birader, bu tutanakta "Avni Karabece B.in uyarması" ibaresi ile kısaca geçiştirilmiş olan beyanlarının tanzihan yazılmasını istedi. Avni Karabece B. in bu uyarmasının İzmir'de yeni yapılmakta olan binadaki çalışma yerlerine, ait iç tezyinatın, kendi görüşünce, masonik geleneklere uymadığı, Şevki Kayaman Birader tarafından teklif ve İzmir Bölge Başkanınca kabul olunan zemindeki üç ışık yerine tavandan inen üç ışığın ikame edilmek istenmesine, yere siyah ve beyaz zemin yerine halı konması cihetine gidilmesine ve çalışma yerlerinden birine bir kaç basamakla inilerek girilmesine mütedair olan çalışmalara matuf olduğunu, bu itirazları Dâimî Heyetimizce kabul ve buna uyması lâzım geldiği yolunda İzmir Bölge Mahfeli Üstadının davet olunmasını beklerken, bu Kardeşimizin Büyük Üstat ve Büyük Kâtiple vaki görüşmesinde şahsî görüşünü kabul ettirerek, Avni Karabece Birader tarafından ileri sürülen itirazların nazara alınmamış olduğuna, kendisinin de böyle bir değişiklikten haberdar edilmemiş olması hasebiyle güç bir duruma düşürüldüğünden dolayı duyduğu teessürleri bildirdi ve bu hususun toplantı tutanağına dercini istedi,

• İskoçya Büyük Kâtipi Buchan B.den alınan 30.12.1968 tarihli levhada, İngiltere ve İrlanda Büyük Locaları ile Nisan 1969 tarihinde yapılacak müşterek toplantı gündemine, Türkiye Büyük Locasının bu

iki Büyük Loca tarafından tanınması konusunun konmuş olduğu bildirildi.

• Çanakale Şehitleri abidesi için bir para verilmesini Ankara'daki Biraderlerin istedikleri Sait Pembecioğlu B. tarafından bildirilmekle, bu hususta Localara bir tamim gönderilmesine, ve uygun bulacakları mebalığı Bölge marifetiyle Büyük Locaya göndermelerinin istenmesine oybirliğiyle karar verildi.

• **Avni Karabece B.** İzmir'deki inşaatın tezyini konusundan dolayı hiç bir sorumluluk kabul etmediğini, malî konudan ötürü de, hesapların tetkiki ile kendisinin ibra olunmasını istedi. Büyük Üstat, konuyu izam etmemek gerektiğini, her memlekette, mahalli özellikler göz önünde tutularak iç tezyinatın yapılmakta olduğunu, İstanbul mabetlerinin iç tezyinatının kendisi tarafından yapılmış olduğuna, ne mimar ve ne de inşaatçı olmadığına göre, bunların emsal ittihaz edilmesinin caiz olmadığına işaret etti.

Büyük Kâtip, Osman Ertörer Biraderle varılan mutabakatın Avni Karabece Biradere bildirilmesi lâzım gelirken bu hususu ihmal etmiş olmakla kendisinin sorumlu olduğunu, ve Avni Karabece B.den özür dilediğini söyledi.

Şekûr Okten B. ritüeller hakkında Ankara'da yoğun çalışmalar yapıldığına, İstanbul'da da bu çalışmaların aynı ciddiyetle tamamlanmış olduğunu duyduğunu söyledi ve bu ritüel metinlerinin Nisanda toplanacak Konvana yetiştirilmesi için bir program tanzimi gerektiğini işaret etti.

Avni Karabece B. İzmir Vâdisinde de aynı paralel dahilinde çalışmaların tamamlanmak üzere olduğunu bildirdi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 9 Şubat 1969 tarihli toplantısı:

Yardım sandığı:

Yardım Sandığının Localarımıza gönderdiği tamimle, Yardım Sandığı Tüzüğü'nün değiştirilmesi mahiyetinde olan bazı teberrular tahsili cihetine gittiği görüldüğünden, Sandığın bu mahiyette doğrudan doğruya tamim göndermek ve hüküm vazetmek yetkisi bulun-

madığı hususunun Sandık başkanlığına bildirilmesine ve tavzih mahiyetinde bir tamimin Localara gönderilmesine oybirliğiyle karar verildi.

İzmir'de mâbet tefrişi:

Avni Karabece B., İzmir'deki mefruşatın ve mâbetlerin iç tezyinatının Bölge Üstadı Osman Ertörer ile bir iki Mimarın özel fikirleri mahsulü olduğunu, bu fikir etrafında çoğunluk toplanamayacağını, işin oldu bittiye getirilmesi ile Büyük Dâimî Heyetin sorumluluk altına girdiğini, kendisinin Heyetimizi ikaz vazifesini yaptığını, fakat meramını dinletememekten çok üzüntü duyduğunu söyledi.

Hulusi Solak B. Büyük Locamız içinde , mâbetlerin farklı olup olamayacağını sordu.

Büyük Üstat, Hulusi Selek B.'e olumlu cevap verdi. Avni Karabece B.in endişe ve üzüntülerini de fazla hassasiyete atfettiğini söyledi.

Orhan Alsaç B., bir çok Loca gördüğünü, genel semboller mevcut olmak kaydıyla bunların birbirinden tamamıyla ayrı karakter taşıdığına şahit olduğunu söyledi.

Balo:

Sahir Akev B., Bazı BB.in , Türk Yükseltme Cemiyeti İstanbul Bölge Şubesinde her sene tertiplenmesi mutad olan Balodan ayrı bir balo tertiplemeyi düşündüklerini söyledi.

Büyük Üstat: Öteden beri baloyu tertip eden Kardeşlerimizin bu işle uğraşmakta olduklarını, bu senenin 18 Nisan tarihinde yapılması kararlaştırılan balonun hazırlanmasında zaten çok zorluk çektiklerini, durum böyle olduğuna göre yeni ve müstakil bir organizasyonun düşünülemediğini söyledi.

Dispanser açma önerisi:

Hürriyet Muhterem Locasının, elinde mevcut bir para ile Nuruziya Sokak 21 No.da bir dispanser açmak teklifinde bulunduğunu Büyük Kâtip K. bildirdi. Büyük Üstat ile Büyük Kâtibin. Hürriyet Muh. Locası ilgilileri ile görüşmelerine ve neticeyi bildirmeleri lüzumuna oybirliğiyle karar verildi.

Büyük Dâimî Heyetin 9 Mart 1969 tarihli toplantısı:

• Yardım Sandığı Başkanlığı tarafından Localara aidatın yükseltilmesi hakkında doğrudan doğruya gönderilen tamimin, mahiyet itibarıyla, statü değişikliği niteliğinde olduğundan ve usulü dairesinde statü değişmedikçe ve Dâimî Heyetçe bu hususta iş'ar vaki olmadıkça, nazara alınmasına mahal olmadığı hakkında Localara ve Yardım Sandığına tebligat yapılmış olduğuna bilgi edinildi .

• Büyük Hazine Emini Cemal GÜCÜ B., İzmir ve İstanbul Bölge Mahfellerinin 1968 senesi Büyük Loca hisselerini ödemediklerini bildirdi. Borçların ödenmesi gerektiği hakkında her iki Bölge Mahfeline levha yazılmasına oybirliğiyle karar verildi

• Büyük Locamızı resmen ziyaret eden İskoçya, Almanya ve Milli Fransa Büyük Locaları Heyetlerinin bu ziyaretlerinin çok iyi sonuçlandığı, ve vademizden çok iyi intibalarla ayrıldıkları. veya ayrılmak üzere oldukları tesbit olunduktan sonra ikametleri için yapılan Masrafların Büyük Locamız hazinesinden ödenmesine oybirliğiyle karar verildi .

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 30 Mart 1969 tarihli toplantısı:

• Büyük Hazinesinin İstanbul Bölge Mahfelinden alacağı olan paraların tahsili konusunda Bölge Mahfeli vazifelileri ile görüşüldüğüne, Bölgenin elindeki imkânları 21 No.lu binanın tamiri için kullandığına, bina fonundan kendisine yardım yapıldığı takdirde Büyük Locaya olan borçlarını ödeyecek duruma geleceğine bilgi edinildi. Bu konudaki yardımların bir an evvel özel hesaba yatırılması için Localara yeni bir tamim yazılmasına oybirliği ile karar verildi.

• Ritüeller hakkında her üç vadi temsilcilerinden kurulu komisyon 15 Mart 1969 tarihinde toplanmış olup birbirinden farklı olan metinlerin birleştirilmeleri için Macit Erbudak, Reyhan Erben, Sabahattin Yolaç, Şevki Kayaman ve Abdurrahman Erginsoy BB.den müteşekkil bir alt komisyon kurulduğuna, bu komisyon bir metin tesbit edebildiği takdirde asıl komisyonun tekrar toplanmasından sarfı nazar edilerek bu metnin Büyük Dâimî Heyetin tetkikine sunulmasına, ve bu maksatla, Büyük Dâimî Heyetin, gerektiği takdirde, Konvandan ev-

vel olağanüstü bir toplantıya çağırılmasına ve Konvan'dan "Büyük Dâimî Heyetçe uygun görülecek şekilde ritüellerin kabul edilip yürürlüğe konması için" yetki istenmesine, ve idare raporunun ve konvan gündeminin bu şekilde tanzimine oybirliği ile karar verildi.

• 1969 Konvanına sunulacak idare raporu okundu, gerekli düzeltmeler yapılarak kabul edilen idare raporunun teksir edilerek Konvan'dan evvel temsilcilere tevziine oybirliği ile karar verildi.

☆☆☆☆☆

4 Nisan 1969 Tarihli Umumî Heyet Toplantısı (Konvan):

Bu toplantının ana konuları ritüeller, gayri menkuller, Yardım Sandıkları, Mimar Sinan aboneliği ve dış ilişkiler olmuştur. Ritüellerin bir türlü sonuçlanamayan görüşmelerine karşın Büyük Dâimî Heyet özel yetki istemiştir.- Binalarla ilgili hesapların günümüze kadar sürdüğünü²³⁵ ve sürmeye devam edeceğini görüyoruz.- Mimar Sinan abone sayısının azlığından yakınılmaktadır. Matrikül mevcudunun yarısından azı abone olmuştur.- Yardım Sandıklarının (İhtiyarlık ve Yoksulluk Yardım Sandığı ile Ölüm Yardım Sandığı) birleştirilmeleri uygun görülmedi.-Tüzüklerle ilgili tartışmalar başka bir konvane bırakıldı. - Dış ilişkilerde önemli gelişmeler kaydedildi - Aleyhte çıkan yazılara cevap verilip verilmemesi tartışıldı..

Büyük Dâimî Heyetin Konvana Sunduğu Raporunun Ana Hatları:

Ritüeller

20 Nisan 1968 Konvanında verilen ve 26/27 Nisan 1969 Konvanında oylamaya sunulan tersimata geçen karar aynen şöyledir :

" Tercümesi yapılan ritüellerin, evvelki Konvan «kararı gereğince, daha bir sene müddetle Localarda » tatbikine, her Bölgede teşkil edilecek birer Komisyon tarafından, gerek bu tatbikat sırasında görülecek sivriliklerin, gerekse dil bakımından ahenksizliklerin tesbitine ve bu komisyonlardan gelecek mütalâalara göre ritüellerin kesin şeklini tayin edip gelecek Konvanın tasdikine sunulacak duruma getirmek üzere Büyük Dâimî Heyetin vazifelendirilmesine ve bu husus için bu

²³⁵ Bu satırlar 2 Mayıs 2000 tarihinde yazılmıştır.

Heyetin istediği süreye ait yetkinin kendisine verilmesine iki muhalif oya karşı çoğunlukla karar verildi.

"Hafızaları tazelemek, özellikle zikzakları , sonu gelmeyen müna-kaşaları önlemek ve bu ritüel işinin, Büyük Locamızın kuruluşundan beri bütün Kardeşleri uğraştıran bir konu olduğunu göstermek için, 1956 yılından başlayarak Konvan ve Büyük Dâimî Heyet tutanakları ile her sene Konvanlara sunulan idare raporlarının ritüellerle ilgili yerlerinin suretini ekli olarak takdim ediyoruz.....

"20 Nisan 1968 tarihindeki Konvan kararı uyarınca konunun her üç vadede ayrı ayrı incelenmesi sağlanmış, ancak eskiden olduğu gibi, tekelci bir zihniyet altında, hemen hemen aynı Kardeşlerin teşkil ettikleri komisyonlara benzer komisyonlar kurmaktansa, toplantıların bütün Kardeşlerin eleştirisine açık tutulması yolu tercih olunmuştur. İstanbul vadisindeki çalışmalar bu şekilde ve bu zihniyetle yapılmıştır .

Komisyonlar, geç de olsa, çalışmalarını tamamlamışlar ve raporlarını Büyük Dâimî Heyete vermişlerdir. Büyük Dâimî Heyet, bu üç Komisyondan gelen rapor ve metinleri birleştirmek üzere nihaî bir Komisyon kurmuştur; kesin metni bu komisyon hazırlayacaktır. 1956 senesinden beri süregelen ve dış münasebetlerimiz bakımından bir an evvel tatbiki zaruret haline gelmiş olan bu tasarı hazırlandıktan sonra Büyük Dâimî Heyetin tetkikine gelecektir.

"Arz ettiğimiz gibi konu artık müstaceliyet kesbetmiştir; bu sebeple yeni bir Konvan'ın toplanması için vakit, veya özel bir Konvan toplantısı için para kaybına mahal bırakmayarak, bugün seçilecek yeni Büyük Dâimî Heyete, nihaî komisyondan gelecek metine göre Ritüellere son şeklini vermek ve yürürlüğe koymak yetkisinin verilmesini teklif ediyoruz."

Gayrı Menkullerimiz:

"Bu konu hakkında, Büyük Dâimî Heyetinize verdiğiniz yetkiler direktiflerinize uygun olarak kullanılmıştır ; yalnız malî imkânsızlık yüzünden İstanbul Nuruziya Sokak 25 No.lı gayrı menkul ile hiç bir suretle uğraşılammıştır . 1969/1970 devresi içinde, şartlar uygun olduğu takdirde, bu konu ile uğraşmak imkânının sağlanması için verdiğiniz yetkinin uzatılmasını teklif ediyoruz .

"Ankara'daki binamızın satışından, İstanbul Bölge Mahfelinin çeşitli kaynaklardan ve İzmirli Kardeşlerimizin aralarında sağladıkları yardımdan hasıl olan para bu büyük üç işi neticelendirmeğe yetmeyecektir, halbuki Büyük Loca Hazinesinin, İstanbul ve İzmir Bölge Mahfellerinin bütün imkânları tüketilmiştir .

"Bu sebeple, 22 Nisan 1967 Konvanının Büyük Dâimî Heyete verdiği yetki kullanılmış, ve Muhterem Localardan aza sayısı kadar 200.- Liranın toplanması ve bu maksatla bankada açılan hesaba yatırılması istenmiştir.

"Büyük Dâimî Heyetin bu tasarrufunun, bundan böyle mesleğimize girecek yeni kardeşlere de teşmili lüzumuna karar vermenizi rica ediyoruz.

"İstanbul'daki 21 No.lı binanın hemen hemen tümü Büyük Locamız organlarının istifadesine tahsis edilmekte olduğundan, yapım ve düzenlenmesinde olduğu gibi, bundan böyle onarım ve bakım masrafları yönünden de Büyük Hazinesinin, geniş çapta yardımına ihtiyaç hissettirecektir.

"Kaldı ki, Kardeşlerden halen tahsil olunan aidatla, bundan sonra, her üç vadideki binaların bakım, onarım ve yönetim masraflarını karşılamağa ve diğer vadilere doğru genişleyip oralarda, başlangıçta, kira ile bina tutmağa imkân yoktur.

"Bu itibarla, Büyük Loca ile ilgili Bölge Mahfeli arasında yarı yarıya paylaşılmak üzere, her Kardeşten, aidatla birlikte, senede 60.- (altmış) Lira teberru alınmasına, ve Büyük Loca, ilgili Bölge Mahfeli ve Muhterem Loca arasında, bugünkü nisbetler dairesinde paylaşılmak üzere, giriş harcından gayri bütün harçların (2.ve 3. derecelere terfi, intizama avdet, tebenni, pasaport, v.s.nin) birer misli artırılmasına karar vermenizi teklif ediyoruz ."

Yardım Sandıkları :

"20 Nisan 1968 Konvanınız, aidat miktarı ve ödeme şekli de dahil olmak üzere her iki yardım sandığı tüzüğüünün değiştirilmesi, gereğinde birleştirilmesi ve yürürlüğe konulması hakkında Büyük Dâimî Heyetinize yetki vermiştir .

"Bu yetkiye dayanarak, derhal uzman kardeşlerimize gerekli incelemeleri yaptırıldı. Gayeleri ve sarf yerleri ayrı olan iki Sandığımızın birleştirilmesinin yerinde ve mümkün olmadığını bu kardeşlerimiz bize bildirdiler; bu sebeple «İhtiyarlık ve Yoksulluk Yardım Sandığımız» müstakil hüviyetini muhafaza ederek, Masonluğa yakışan ketumiyet içinde çalışmalarına devam ve bazı yaraların sarılmasına hizmet etmektedir.

"Ölüm Yardım Sandığına gelince, aynı uzman kardeşlerimizin içtimaî sigorta hesaplarına dayanan raporundan, üyelerimizin ortalama yaş haddinin 54 olduğu, bu rakama göre, 1.000. Lira tutarındaki yardım için senede 30.92 Lira, ve 7.500.- Lira tutarındaki yardım için senede 225.- Lira tahsil edilmek lâzım geldiği anlaşılmıştır .

"Sandığın, sigorta esasına göre işlemesi istenmekle, Kardeşlerimizde daha ziyade külfet yükleneyeceği ve gönül rızası ile verilen bu paranın verilmişindeki güzelliğin kaybolacağı neticesine varılarak verdiğiniz yetkiyi kullanmaya mahal görülmemiştir.

"Bununla beraber, Yardım Sandığı idare heyeti, yapılan yardımın bugünkü şartlara göre daha fazla bir değer taşınması gerektiği mucip sebebine dayanarak, çalışmaların uzmanlar kademesinde devamı lüzumu üzerinde durduğundan, konunun hemen kapatılmayıp Yardım Sandığı statüsünde değişiklik yapılması hakkında Büyük Dâimî Heyete verilen yetkinin uzatılmasını teklif ederiz ."

Mimar Sinan Locası ve Dergisi:

"«Mimar Sinan» dergisine bütün Kardeşlerimizi abone etmek yolundaki Büyük Dâimî Heyetin teklifi, 20 Nisan 1968 Konvanında iltifat görmemiş, ve her Locanın, aktif üye sayısı kadar abonman bedeli almak için gayret sarf etmesi hususunun temenni olunmasına ve keyfiyetin bu suretle Localara bildirilmesine karar verilmiştir.

"Bu temenni Localarımıza iletilmiş, filhakika bazı Localar tüm azası sayısınca abone kaydettirmişlerse de, mevcut 2504 azamıza nisbetle abone sayısı 1000 'i bulmamıştır . Halbuki bu dergi için 31 Aralık 1968 tarihine kadar Büyük Hazine 30.000. Liradan fazla para harcamış bulunmaktadır ki, bu haliyle Mimar Sinan dergisi Büyük Locamız için altından zor kalkılacak bir yük olmak istidadındadır. Konu-

nun üzerine önemle eğilmenizi, ve bütün azanın Dergiye mecburi abone olması lüzumunu yeniden ele almanızı ısrarla rica ediyoruz."

Loca Çalışmaları:

".... Loca içi çalışmalarının yanı başında, bir çok Locamız, lokallerimizde, açık celseler tertipleyerek, önemli ve aktüel konular hakkında tanınmış kimselere konferanslar verdirmektedirler. Masonluğun reddetmediği, mason localarında konuşulması mevzuatımızca yasaklanmış olmayan konular hakkındaki bu açık oturumlar, hem kardeşlerimizin fikir inkişafı, hem de, mesleğimizin yabancılara tanıtılması bakımından çok önemlidir; ve bu oturumların bu haliyle çoğalmasında fayda görmekteyiz.

Yurt Sathına Yayılma:

"..... Mesleğimizin yurt sathına yayılması için öteden beri beslediğimiz arzunun yakın zamanda tahakkukuna şahit olacağımızı umuyoruz. Nitekim, DOĞUŞ Muhterem Locamızın, Eskişehir'de oturan mühimce sayıda kardeşimizin camiamıza katılmalarını sağlamış olması ile bu arzumuz olumlu yolda gelişmektedir. Çok yakın bir gelecekte Eskişehir'de bir kolumuzun çalışmalara başlamasını, ve bunu başka vadilerin, mesela Bursa'nın, süratle takip etmesini özlemekteyiz."

Matrikül İşleri

"Matrikül işleri, Büyük Kâtipliği ve Büyük Hazineyi , öteden beri, en çok uğraştıran konulardan biri olmak niteliğini kaybetmek üzere dir . Eski kayıtların bulunamaması, bir arşivimizin olmaması ve, özellikle, konuya gerekli önemin verilmemiş olması yüzünden tam ve sahih bir matrikülden yoksun bulunuyorduk. Uzun çalışmalar sonunda, bilhassa loca vazifeli kardeşlerimizin gösterdikleri anlayış sayesinde, matriküllerimize artık güvenilebilir gözü ile bakılabilir .

"1 Nisan 1968 den 31 Mart 1969 tarihine kadar 319 tasvipname tanzim edilmiş, geçen devreden müdevver .46 tasvipname ile 1968/1969 devresi içinde 365 tasvipname Muhterem Localara gönderilmiştir .

"Aynı devre zarfında 282 Tekris yapılmış, uyanma, intizama dö-

nüş ve başka obedianslardan geliş 10 kişi olmak üzere, ceman 292 Birader camiamıza katılmış, buna mukabil,

Ebedî Meşrike intikal 36

Gayrı muntazam 85

Yurt dışına gidiş veya istifa 21

olmak üzere, cem'an 142 Birader camiadan ayrılmıştır. Bu suretle 150 fazlası ile, 31 Mart 1969 tarihinde mevcudumuz 2594 Biraderdir."

Dış Münasebetlerimiz

"Geçen devre zarfında, North Carolina, İdaho, Colombia Barranquilla, Filipin ve Quebec Büyük Locaları ile tanışma muameleleri tamamlanmış, ve bu suretle Kardeşlik münasebetlerimiz bulunan ve Büyük Temsilci ve Dostluk Kefili teati ettiğimiz muntazam obedianslar sayısı 76'ya çıkmıştır.

"Yine aynı devre zarfında. Büyük Locamızı temsilen Nuri Pere, Şekûr Okten ve İsmail İşmen Kardeşlerimize ziyaret ettikleri obedianslarca çok samimî ve yakın ilgi gösterilmiştir, Nairobi'ye yerleşmiş olan Tanju Koray Kardeşimiz oradaki Localarda çalışma imkânını bulmaktadır . Bir çok yabancı Kardeşimize mensup oldukları obedianslara niyabetle Muhterem localamızda dereceler verilmiştir . Camiamız içinde tekris edilip de bilâhare yurt dışına giden Kardeşlerimiz, oradaki Localara tebenni etmek imkânını bulmuşlardır. Hülâsa, Türkiye Büyük Locası, muntazam masonluk içinde kendine lâyük yere erişmiştir.

"Aynı devre içinde, İngiltere Büyük Locasının resmî temsilcisi olarak M.A.R.Muschamp Birader, İstanbul, Ankara ve İzmir'deki Localarımızın bir çoğunu ziyaret etmiş, vazifeli Kardeşlerle görüşmüş, ve intibalarını kendisini vazifeli olarak gönderen obediansa bildireceğini söylemiştir. Büyük Dâimî Heyet üyelerinden görüştüklerine bu Kardeşimiz, yeni ritüellere göre yapılan çalışmaların kendisini ne kadar ilgilendirmişse, bazı gördüklerinden, ve duyduğu konferanslardan, hala Fransa "Grand Orient" na mensup bir Locada bulunduğu hissini duyduğunu da gizlememiştir .

"6, 7 ve 8 Mart 1969 tarihinde, İskoçya Büyük Üstadı Ronald Orr Ewing, Önceki Büyük Üstadı Earl ol Elgin and Kinkardin, eski adı Lord Bruce, Büyük Kâtip Alexander Buchan, Büyük Hazine Emni Byers, Almanya Önceki Büyük Üstadı Theodor Vögel, Millî Fransız Büyük Locası Büyük Üstat naibi Parker ve Önceki Büyük 1. Nazır Vivrel BB. Büyük Locamızı resmen ziyaret etmişler, ve yeni ritüellere göre Türkçe ve İngilizce çalışan iki Locamızın çalışmalarını görmek istediklerini söyleyerek, kendileri için tertiplenmiş bu çalışmalara katılmışlardır.

"Bu Kardeşlerimiz, «consecration-tanzim» töreninden sonra geçirdiğimiz çeşitli yolları nasıl aştığımızı, ritüeller hakkındaki tavsiyelerine ne derecede itibar ettiğimizi tesbit, bizimle gelecekteki münasebetlerini tayin, ve bizi henüz tanımamış olan önemli obediansları, tanışma yolunda ikna etmek için ağırlıklarını koyup koymamayı takarrür²³⁶ etmek maksadıyla geldiklerini açıkça söylemişlerdir .

"Bunu samimiyetle ve açıkça ifade etmek mecburiyetindeyiz ki, RİTÜELLER, Türkiye Büyük Locasını muntazam masonluk âlemi içinde yerleştirmek amacının tahakkukunu sağlamak için geçilmesi zarurî olan bir geçidi teşkil etmektedir. Bugüne kadar, Büyük Locamızı temsil etmek, ve işlerimizi, size izafetle, yürütmek şerefli vazifesini kendilerine verdiğiniz bütün Kardeşleriniz, bu dar geçitten ilerlemişler, şahsî münasebetlerinde, sizlerden aldıkları direktiflere dayanarak, kendilerini bu hususta "engagé" etmişlerdir . İşte bu sebeple, Ritüeller konusunun artık sürüncemede bırakılmayarak, bu raporumuzun mezkûr konu ile ilgili bahsinde ileri sürülen teklif dairesinde karara bağlanmasını rica etmekteyiz."

Rapor Üzerine Görüşmeler ve Alınan Kararlar:

Nuri Pere B. Raporda karar konusu yapılması istenen iki husus gündemde açıkça belirtilmemiştir, vuzuha gelmek için, gündeme:

1. 25 No.lu binanın alınması için Büyük Dâimî Heyete yetki verilmesi;
2. Hakkımızda vaki neşriyata karşı cevap verilip verilmemesi hususunda Büyük Dâimî Heyete direktif verilmesi yolundaki tekliflerin ilâve olunmasını teklif ediyorum.

²³⁶ Takarrür: karar bulma, kararlaşma, karar kılma

Bü. Ha.in mütalaası alınarak bu iki konunun gündeme ilave olunmasına oybirliği ile karar verildi.....

Ritüeller - Allahın varlığı ve ruhun ölmezliği.

Refet Hakul B. Delegesi bulunduğum FAZİLET Muhterem Locası pilot loca olarak çalıştığı süre içinde, tekris ve terfi celseleri hariç, ziyaretçi bakımından büyük rağbet görmedi. Locam pilot loca olmaktan affını istiyor.

Galip Dolun B. İskoçya Büyük Locasının "consecration" törenini yaparken, bu ritüellerin kullanılmasını istediği, ve bunların tanınmamızın bir şartı olduğu yolunda rivayetler dolaşüyor. Büyük Locanın bir tamimi ile de , ritüeller hakkında laf edilmesin, dendi. Ne olduğumuzu anlayamıyoruz, lütfen vazifeli Kardeşler bizi tenvir etsinler.

Büyük Kâtip B. Öteden beri konunun etrafında dönüp esasına girmiyoruz. İşin hakikatini bilmek ve ona göre hareket etmek zorundayız. Türkiye Büyük Locası, Yüksek Şûranın himayesinden çıkıp müstakil hüviyet aldığı ve merkezinin Ankara'da bulunduğu sırada dış munasebetlerimiz gayri muntazam iki Fransız obediansı, Colorado Büyük Locası, ve kendisini henüz tanıtamamış Almanya'nın eski Büyük Locası ile dostluk kefilleri teatisinden ibaret idi. O zaman yapılan müracaatlar üzerine, İskoçya Büyük Üstadı MacDonald ve Büyük Kâtipi Buchan Biraderler Ankara'ya geldiler. Öteden beri aleyhimize kullanılan menşe intizamsızlığından maada, mevzuat ve ritüellerimizin materialist bir felsefeye dayandığına iliştiler. Esas konu, Türkiye Büyük Locasının, "Allah" ve "Ruhun ölmezliği" konusundaki durum ve düşüncesinin tesbiti idi. O zamanki Büyük Üstat ve diğer Büyük Vazifeliler, bu Kardeşlerimize, mevzuatın ve ritüellerin çok yakın bir zamanda değişeceğini söylediler. Nitekim, aradan kısa bir zaman geçtikten sonra, ritüellerimizde bazı değişiklikler yapıldı ve şimdiki ritüellerimiz tatbika başlandı. Bunların tercümelerinin yapıp kendilerine gönderildiğini, ancak, bu tashihlerin kâfi bulunmadığını Büyük Kâtiplikteki evrak bize gösteriyor. Bunun üzerine , o zaman Büyük Üstat Kaymakamı olan Kemalettin Apak Birader, İstanbul'da bir "Mevzuat Komisyonu" kurdu. Bu komisyona, Türkiye Büyük Locasının "Allah'ın varlığına ve Ruh'un ölmezliğine" inandığını açıkça belirtecek şekilde mevzuatımızı ve ritüellerimizi gözden geçir-

mek, noksanları tamamlamak vazifesi verildi. Bu komisyonda, o zamanki Yüksek Şûranın belli başlı vazifelileri ile bugün burada hazır bulunan bir çok Kardeşimiz vazifeli idik. Pek çok toplantı yaptık, fakat çalışmalarımız bir türlü ilerleyemedi. Samimî olarak söyleyeyim ki, benim gibi bir çoğumuz, o zaman İskoçya Heyeti ile konuşulanlardan habersizdik, ve muntazam masonluğun "Allah'ın varlığına ve Ruh'un ölmezliğine" atfettiği önem hakkında da tam bilgimiz yoklu. Apak üstadımız da bizi bu konuda hiç bir suretle ikaz etmemişti. Anayasa, Büyük Loca İç Tüzüğü, Localar Umumî Nizamnamesi, 1.,2., ve 3. derece ritüelleri ile Disiplin Tüzüğü ve Tören Ritüellerini hazırladık, ve Ankara'ya gönderdik. Bir süre sonra, Büyük Locamızın merkezi İstanbul'a geldi ve Apak Birader Büyük Üstat seçildi. Konu, 1960 senesi Konvanının gündeminde vardı, fakat o toplantıda, *"müstacelen ihtiyacımız olan Disiplin Tüzüğü ile Tören Ritüellerini öncelikle ele alalım, bunlara kesin şeklini vererek yürürlüğe koyması için Büyük Dâimî Heyete yetki verelim, mevcut komisyonu takviye edip diğer mevzuları bir daha göz geçirmesini bu komisyondan isteyelim, önümüzdeki konvanda bu hususu müzakere ederiz"* dendi, ve öyle yapıldı, Büyük Dâimî Heyet, Disiplin Tüzüğü ile Tören Ritüellerini de aynı Komisyona revize ettirdi, aslında, çok farklı olarak gelen metinleri yürürlüğe koydu: halen tatbik ettiğimiz metinler bunlardır.

Takviyeli Komisyonun hazırladığı metinler, 1962 senesi Konvanına getirildi, *"Büyük Dâimî Heyet bunları benimsiyor mu?, noktai nazari nedir, bildirsin"* mucip sebebiyle bütün metinler yeni baştan Büyük Dâimî Heyete iade edildi. Bütün sene Büyük Dâimî Heyet bu metinler üzerinde çalıştı. O zamanki Heyeti teşkil eden ve bir çoğu bugün burada hazır bulunan kardeşlerimiz, "Allah'ın varlığı ve Ruh'un ölmezliği" konusunda Büyük Dâimî Heyetin ne çeşit baskılara maruz kaldığını bilirler.

Konu 1963 senesi Konvanının gündemine alındı ve Konvandan evvel, Apak Büyük Üstat, metinler kabul edilmezse, kendisinin hem Yüksek Şûra'dan, hem de Türk Yükseltme Cemiyetinden istifa edeceğini söyledi, ve bu hususta hazırladığı vesikalari Dâimî Heyet toplantısında okudu. Fakat ne oldu ise, Konvanda, Büyük Üstat, yetkisine dayanarak, bütün metinleri çekiç altı etti, ve Konvandan *"her hangi bir muntazam obediansın bütün mevzuatını küll olarak kabul edelim"* yolunda bir karar çıkardı.

Büyük Dâimî Heyet, çeşitli obediansların mevzuatını getirtti, bunları inceledi, ve en son yapılan ritüel olması itibariyle, ve asrın görüşlerine en çok cevap verdiği için İskoçya Büyük Locasının "Modern Rituals" ı üzerinde karar kıldı, durumu müteakip Konvanlara arz etti, tercüme işine girişti, her sene Konvana sunulan raporlarında tercüme işleri hakkında izahat verdi, ve çalışmaların tamamlanması için yetki ve süre istedi. İskoçya, İrlanda, *Nuyork* ve Massachussetts Büyük Localarının temsilcisi olarak eski Nuyork Büyük üstadı Charles Froessel B. Büyük Locamızı ziyaret etti. 1965 Konvanına takdim edilmek ve hazırlanan metinlerin tercümelerini yaparak kendisine verdik, ve önümüzdeki Konvanda müzakere edilecek, ve tabii olarak kabul edilecek dedik. Bu teminatımız üzerine belli başlı Büyük Localar bizi tanımağa başladılar .

1965 de "consecration" için gelen Heyete, hazırladığımız metinlerin tatbikinden vaz geçerek, ve bir çok incelemelerden sonra en uygun bulduğumuz "Modern Rltuals" ı tercüme ettiriyoruz, onun tatbiki yoluna gideceğiz dedik, ve ritüellerimizden materialist felsefeye delâlet eden kısımları değiştirerek arzuları üzerine Freedom Muhterem Locasında bir üstat derecesi tertip ettik.

Bu kere tatbikine giriştiğimiz ritüellerin, Türkiye Büyük Locası için, böyle bir tarihçesi vardır. Bize hiç bir obedians şu ritüeli alın, şu ritüeli tatbik edin diye bir tavsiyede bulunmadı ,bize sadece, muntazam mason obediansları ile münasebette bulunmak istiyorsanız, onların, Allahın varlığına ve Ruhun ölmezliğine mütedair olan prensiplerini belirtecek şekilde bir mevzuata sahip olmalısınız dendi. Bugün, 1956 den beri süren bu çabalama ve oyalamadan sonra: vaz geçmek, samimî olarak, prensiplerimizi belirtmek mecburiyetindeyiz .

Necip Alayeli B. Büyük Kâtibin izahatı ile bu taahhütlerimizin gizli tutulduğu anlaşılmaktadır.

Hikmet Turat B.: Ya Büyük Kâtip hafızasında yanılıyor, ya da ben, Mac Donald geldiği zaman sofrada ben de vardım, böyle bir şeyin konuşulduğunu hatırlamıyorum.

Büyük Kâtip: Mac Donald Birader geldiği zaman ben vazifeli değildim ve sofrada da yoktum. Yalnız bildiğim 1961 senesinden beri benim imzamlı cereyan eden bütün muhabereelerde ve şahsımın ka-

tıldığı bütün müzakerelerde o tarihte başlayan bu sözümüzün daima tekrar edildiğidir. Bu sözümüzü artık kesin olarak tutmak mecburiyetinde olduğumuza inanıyorum.

Necdet Egeran B.: Büyük Kâtip B.in verdiği izahat geçmiş olaylara tamamıyla uygundur ve dosyalarımızdaki belgelere dayanmaktadır. Bahis konusu müzakerelerin bir çoğunu ben yaptım, yazıların bir çoğunu da, o zamanlarda Büyük Kâtip olmaklığım hasebiyle, ben imzaladım. Taahhütlerimiz olmuştur, fakat bu taahhütlerin gizli tutulduğu varit değildir. Büyük Kâtibin bahsettiği tercümelemler Ankara'da alenen ve Dikmen Muhterem Locası tarafından yapılmıştır. Büyük Kâtip endişelerinde haklıdır : Büyük Locamızın bu kadar seneden beri, yapılmış diye ilân ettiği bir hususun daha çekişme safhasında oluşu, hem Büyük Locamızın dış münasebetlerini kökünden sarsar, hem de camianın faydası için Büyük Kâtibin giriştiği müzakerelerde onun şahsî durumunu bütün dünya masonluğu önünde nahoş bir hale getirir ki, bunu yapmağa hiç birimizin hakkı yoktur.

Konunun esasına gelince, ritüeller masonluğun esaslarını ve telkinlerini, remiz ve işaretlerle formüle ettiği felsefesini hafızaya kolaylıkla nakşetmek için yapılan merasimi düzenleyen kitaptır.

Bizim halen kullandığımız ritüeller, Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Ritinin, yani Yüksek Şûranın ritüelleridir. Yüksek Şûranın hâkimiyeti ve idaresi altındaki obedianslarda tatbik edilmektedirler. Buna misal, gayrı muntazam Fransız obedianslarıdır. Biz de evvelce bu nitelikte bir Büyük Loca durumunda idik. Kaldı ki bizdeki ritüeller aslına da mutabık değildir. Bir çok değişikliğe maruz kalmış, masonik işaretler bile esas mahiyetini kaybetmiştir. Yemin işareti bunun en bariz delilidir, ne olduğu belli olmayan bir selâm işareti şeklini almıştır. Bu aksaklık ve bozukluk içinde şimdiye kadar Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti ritüeli diye Yüksek Şûra tarafından yapılmış ritüelleri tatbik ettik. Bugün münasebetlerimizi muntazam masonluğa yönelttiğimize göre, onların ritüellerini almakta lüzum ve fayda vardır. Bu ritüeller hiç bir ritle ilgili olmadan masonluğun tüm felsefesini sadece üç derecede toplamıştır, masonluğun bütün esasları bunlarda vardır. Yeni kabul ettiğimiz ritüellerde fevkalade parlak cümleler bulunmayabilir, tercümelemleri hatalı olabilir; fakat, bunları düzeltmek ve hatta esaslarına dokunmadan bunları genişletmek ve güzelleştirmek de mümkündür.

Muntazam Büyük Localarda kullanılan değişik ritüeller var: bugün kabul ettiğimiz ritüeller, isminin gösterdiği gibi, hurafe denecek, eskiden kalma dinî tesirler denecek bütün izlenimlerden ayıklanmış Modern Ritüeller'dir. En elverişlisi olduğu için birbirini takip eden Büyük Dâimî Heyetler yaptıkları incelemelerden sonra bu ritüeller üzerinde durmuşlardır. Ankara'da kurulacak Komisyonlarda ben de çalışmak isterim.

Nur Safa Tekyeli Ban B. Neye İskoçya Büyük Locasının ritüellerini alıyoruz da, mesela Fransa'nın ritüelini almıyoruz? Bu teklif olunan ritüelleri Ankaralılar sevmiyor,

Cavit Yenicioğlu B.: 2.ve 3. derece ritüeller henüz elimize geçti, bunları okumadık bile; binaenaleyh seviyoruz, sevmiyoruz diye bir lâf edilemez. Fransa'nın ritüelini alsak, neye Fransa'nın da İskoçya'nın değil, denebilir : bu bir delil değildir . Tatbikat bugünkü şekliyle, fakat biraz daha genişletilerek bir sene daha devam etsin. Pilot Loca diye bir şey olmasın, seneye bu işi artık kesin olarak halledelim.

Avnî Karabece B.: Cavit Yenicioğlu B.in mütalâası yerindedir. Büyük Kâtibin ve Necdet Egeran B. in de verdikleri izahata teşekkür ederim. Artık bu işin sürüncemede kalması caiz değildir. Bununla beraber, Türkçe dil bakımından, bugünün Türkçe'si yanında benim mensup olduğum neslin ancak anlayabileceği Türkçe terimler de kullanılmış; ritüellerde dil harmonisi kuralmalıyız. Binaenaleyh, her vadede birer komisyon kuralım, localarda daha kesif olarak bu ritüelleri tatbika koyulsunlar, hem sivrilikleri varsa onları tesbit edelim, hem de dili düzeltelim, fakat gelecek sene artık bu işi kesin olarak bitirelim.

Cemal Akçay B.: Almanya'da muayyen esaslara riayet edilmek şartıyla ritüel serbestisi vardır. Bu konuyu da göz önünde tutalım,

Emin Gürol B.: Birinci derece ritüel oturmadan 2.ve 3. dereceler neden bastırılmıştır, masrafa yazık değil mi ?

Sadî Aral B.: Büyük Kâtibin Freedom Muhterem Locasındaki tatbikat hakkında söyledikleri tamamıyla varittir. Kaldı ki bu yeni ritüelleri Freedom Locası gayet mükemmel şekilde tatbik ediyor, İstanbul'daki Kardeşlerimi Locamın çalışmalarına davet ediyorum .

Fikret Çeltikçi B.: Necdet Egeran B.in bizim ritüellerimizin Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti ritüelleri olduğu yolundaki cesur sözlerine teşekkür ederim. Bu ritüellerde materialist ibareler olabilir, amma bunları değiştirmek mümkün iken bütün ritüellerin değişmesine taraftar değilim.

Büyük Üstat: Kardeşlerime cevap vereceğim. Bizim öteden beri kullandığımız ritüeller Fransa Yüksek Şûrasının idaresi altında olan gayri muntazam Fransız obedianslarının ritüellerinden iktibas edilmiştir; menşeleri ile de irtibatlarını kaybettikleri için, bunlar ne idüğü belirsiz bir şekil almışlardır.

Fransa Millî Büyük Locasının kullandığı ritüeller "Emulation Riti" ritüelleridir ki, ne bizim remzî masonluk anlayışımızla, ne de bundan sonra düzenlenmiş Yüksek Şûra münasebetlerimizle ahenkli değildir.

Almanya'da ve İsviçre'de ritüel serbestisi vardır; bizim için, bugün, böyle bir ritüel serbestisi rejimini uygun görmem, çok karışıklığa sebep olacağına inanıyorum.

Almanya'da, İsviçre'de ve İsrail'de, bugünkü Büyük Localar kurulmazdan evvel, muhtelif obedianslarca kurulmuş Localar ve hatta Büyük Localar mevcut idi. Bu memleketlerde "territorialité"²³⁷ esasına göre birer muntazam Büyük Loca kurulduktan sonra da, bu obediansı teşkil eden Muhterem Localar eski ritüellerini, daha doğrusu eski ritlere göre hazırlanmış remzî localar ritüellerini aynen muhafaza etmişlerdir.

Böylece, tarihi gelişime karşı saygı gösterildiği gibi, bu memleketlerde muhtelif yüksek dereceler teşkilâtı da yan yana çalıştıklarından, bu durumun korunması için de başvurulmuş bir çaredir. Meselâ yalnız Almanya Birleşik Büyük Locaları içinde Schroeder Ritinden, İsveç Masonluğundan, hatta Emülasyon Ritinden alınmış ritüeller tatbik edilmektedir. Yalnız, dünya muntazam Masonluğunda, "*Allah ve Ruh'un Ölmezliği*" umdeleri bütün bu ritüellerce kabul edilmiştir. Bugün elimizdeki yamalı ritüele yeni bir yama vurmaktansa, yeni bir kap almayı, yep yeni bir ritüeli ve mevzuat manzumesini tanzim etmeyi heyetiniz, daha çok sene evvelinden teklif etti, ve bu konuda hazırlıklar yapmak hususu ile birbirini takip eden Büyük Dâimî Heyet-

²³⁷ *Territorialité: (Fr) ülkeye özgünlük*

leri vazifelendirdi. Büyük Dâimî Heyetler bu konuda çalıştılar. Şerefli vazifeyi bana verdiğiniz zaman, bu hazırlık çalışmaları bitmiş, ve en uygun görülen "Modern Rituals"ın tercümesi işine başlanılmıştı. Konu her sene yüksek heyetinizin ıttılâına sunuldu, çalışmaların neticelenmesi için yeniden süre istendi, ve Yüksek Heyetiniz de konuyu bilerek Büyük Dâimî Heyeti bu vazifenin ifasında teşci etti. Bugün konu sanki yep yeni olarak huzurunuzda getiriliyormuş gibi bir eda ile "Konu gizli tutulmuştur" veya "ben bunu sevmedim" demekte isabet olmadığı kanaatindeyim,

Ritüellerimizi değiştirerek muntazam masonluğun ısrarla üzerinde durduğu şekilde "Allah" fikrini ve "Ruh'un Ölmezliği" prensibini kabul ettiğimizi açık kalple ilân edeceğiz .

Her üç derece de bir arada tetkik edilmezse, bu ritüellerin güttüğü felsefeyi anlamak mümkün değildir; bu sebeple her üç derece ritüelini de bastırmak mecburiyetinde idik. Neden bastırdınız diye değil, neden geç bastırdınız diye hitaba maruz kalmağı beklerdim.

Bazı Kardeşlerin teklif ettikleri veçhile, her vadide gerekli komisyonları kuralım, sivrilikler varsa onları tesbit edelim, dil ahengini sağlayalım ve gelecek sene bu işi kapatacağımızı göz önünde tutarak, çalışmalarımızı ona göre ayarlayalım. Büyük Dâimî Heyetinizin bu seneki çalışması bilhassa bu nokta üzerinde tekâsüf edecektir .

Reyan Erben B. (*yazarlarda*) Yeni ritüeller hakkında geçen sene kurulan pilot localar iyi çalışmamışlardır. Bu sene, bu işin daha disiplinli olarak ele alınmasını dilerim.

Karar: Tercümesi yapılan ritüellerin, evvelki Konvan kararı gereğince, daha bir sene müddetle localarda tatbikine, her Bölgede teşkil edilecek birer Komisyon tarafından, gerek bu tatbikat sırasında görülecek sivriliklerin, gerekse dil bakımından ahenksizliklerin tesbitine, ve bu Komisyonlardan gelecek mütalâalara göre, ritüellerin kesin şeklini tayin edip gelecek Konvan'ın tasdikine sunulacak duruma getirmek üzere Büyük Dâimî Heyetin vazifelendirilmesine, ve bu husus için bu Heyetin istediği süreye ait yetkinin kendisine verilmesine, iki muhalif oya karşı çoğunlukla karar verildi.

Gayri Menkuller:

Gayri Menkuller hakkında verilen yetkinin uzatılması zımındaki gündem maddesinin müzakeresine geçildi.

Şekür Okten B.: İzmir binası yıkılmış, yeni binanın ihalesi yapılmıştır. İnşaata yakında başlanacaktır. İzmirli Kardeşlerimiz 1969 senesi sonunda yeni binada çalışacaklarını ummaktadırlar, kendilerine başarılar temenni ederim. Ankara'da Tuna Caddesinde bir arsa alınmış, projesi tamamlanmıştır, inşaata yakında başlanacaktır.

İbrahim Kender B.: Raporda Nuruziya Sokak 21 No. lu gayri menkul için Büyük Hazineden 50.000. Lira verildi deniyor. Bakiye para nereden bulunmuştur?

Refet Hakul B.: Büyük Hazinenin imkânı olursa, İstanbul'daki gayri menkullerin ıslâhı için daha bir miktar yardım yapması yerinde olur.

Hikmet Turat B.: Verilecek yetkinin bir sene ile sınırlanması doğru değildi, binaenaleyh gelecek senelere de şamil taahhütlere girişmek üzere Büyük Dâimî Heyetin yetkili kılınmasını teklif ediyorum.

Büyük Hatip B.: İstanbul Nuruziya sokağında 23 No.da kâin bina hakkında gündeme eklediğimiz konuyu da şimdi müzakere edelim.

Vedat Berkant B.: 23 No. lu bina konusu ne demektir ?

Büyük Üstat: 21 No.lu binayı, İstanbul Bölge Mahfeli senelerden beri hazırladığı imkânlarla, Büyük Locamız adına satın almıştır, biz tamir işine 50.000. Lira ile iştirak ediyoruz .

23 No.lu bina bu iki binamız arasındaki eski ve bir cemaat vakfına ait binadır; bu binanın bizim mülkiyetimize, hiç olmazsa, çok uzun vade ile intifamıza geçmesinde sonsuz faydalar vardır.

Karar: Ankara ve İstanbul binaları için, gelecek yıllara da şamil taahhütlere girişmek üzere Büyük Dâimî Heyete verilmiş olan yetkinin uzatılmasına, İstanbul Nuruziya Sokağındaki 23 No.lu gayri menkulün de iktisabı veya uzun süre ile intifamıza tahsisi imkânlarının sağlanması için de aynı yetkinin teşmiline oybirliği ile karar verildi.

Yardım Sandıkları:

İki yardım sandığının, gerekirse birleştirilmesi, tüzüklerinin değiştirilmesi ve yürürlüğe konması, ve aidat miktarının tesbiti için Büyük Dâimî Heyete yetki verilmesine mütedair olan gündem maddesinin müzakeresine geçildi.

Osman Ertörer B.: İstenilen yetki yerindedir; ancak senelerce borçlarını ödemedikleri için gayrı muntazam ilân edilen Biraderlerin borçları locaların sırtında kalıyor, bunların affı gerekir.

Hikmet Turat B.: İki sandık aidatını aylığa bağlamak, hatta hepsini Büyük Hazîne'de birleştirmek yerinde olur.

Refet Hakul B., *Ölüm Yardım sandığının durumu hakkında izahat verdi* Muhterem Localar, tahsilatı, vaktü zamanıyla yaparlarsa, hem borç birikmez, hem de Kardeşlerimizin ödeme imkânları daha çok olur. Ölümden sonra para toplamak çok zor oluyor, ve bazan da bu yüzden, hiç istenilmediği halde, çekişmeler vuku buluyor. Çankaya Muh. Locasının teklif ettiği üzere, ayda 7.50 liradan az ve 10.- Liradan çok olmamak üzere Sandıklara aidat toplanması yerinde bir tedbir olabilir. Sandık olarak bu teklifi inceliyoruz. Ayda 8.- Lira aidat ile Ölüm Yardım Sandığı, bugünkü tahsilat temposu ile ölüm başına 7.500.- Lirayı, ve eğer tahsilat tam yapılabilirse 10.000/12.500.- Lirayı kolaylıkla verebilir.

Karar: Aidat miktarı, ödeme şekli ve yürürlüğe konma tarihinin tesbiti de dahil olmak üzere her iki Yardım Sandığı Tüzüğü'nün değiştirilmesi, gerektiğinde birleştirilmesi için Büyük Dâimî Heyetin yetkili kılınmasına oybirliği ile karar verildi.

Vaki Karşı Neşriyata, Cevap Verilip Verilmemesi Hakkında:

Büyük Üstat: Bir gazetenin, sahaflarda bulduğu bir kitaba, felsefî derecelerin de çalışmalarını katarak, yayınladığı hayalî yazılar başlayınca, hukukçu ve basınla ilgili kardeşleri topladım, Dava edelim, kanunun bahşettiği bütün hakları kullanalım dedim. Bu Kardeşlerim, dava etmek, tekzip hakkını kullanmak, cevabımızın yayınlanmasını istemek yollu bir çok hakka malik olduğumuzu, ancak böyle bir davanın seneler süreceğini ve esasen de mahut gazetenin bunu aradığını söylediler; diğer taraftan da yayınların sonunu beklememizi tavsi-

ye ettiler. Bu tavsiyeye uymaktaki isabeti sonradan ben de takdir ettim: gazetenin sahibi, yazı kurulu değişti, ve büyük yaygara ile başlayan yayın, bir saman alevi gibi söndü. Uzman Kardeşleri tekrar toplantıya çağırdım: doğrudan doğruya cevap verilmesini ve dava açılmasını yine tavsiye etmediler, mesleğimizi tanıtacak mahiyette halka hitap eder bir yayının yapılmasındaki faydaları belirttiler. Arada, iş gazete yayını ile kalmadı, bir de kitap yayınladılar. Gazete okunur, unutulur; kitap daha önemlidir, kitaplıklara girer, aradan zaman geçtikten sonra da okunabilir. şimdi, iki dakika düşünelim, dava açmak, tazminat istemek, tekzip ve cevap hakkımızı kullanmak, veya başka bir yayınlara cevap vermek şıkları karşısındaız, konuyu sizin vereceğiniz karara göre yürüteceğiz.

Fikret Çeltikçi B.: Masonluđun kendi gelenekleri vardır. Bu gibi ataklar dünyanın her tarafında yapılmıştır. Cevap vermekte fayda olmadığını tarih daima ispat etmiştir . Büyük obedianslar bu gibi yayınlara cevap vermiyorlar, masonluğun ne olduğunu harići aleme anlatıyorlar. Kardeřlerimiz ferdi çalışmaları ile bu cevap mahiyetindeki kitapları hazırlamalıdır. Mimar Sinan'ın dördüncü sayısında çok güzel yazılar var, bunun gibi yazıları ve yayınları çoğaltmalıız, ilâç buradadır.

Rauf Meleksoy B. Mahut gazetenin yayınlarından sonra, İnsan Hakları Cemiyetinden geldiler, bu dernek komünizmle mücadele eder, bizden masonluğu tanıtacak neşriyat yapmamızı istediler. şekli ne olursa olsun, cevap, deklarasyon veya broşür, memleket çapında masonluğu tanıtma mecburiyetindeız.

Reyan Erben B.: Büyük Üstat tarihçesini yaptı, uzmanlar komitesinde basın toplantısı yapılması da düşünölmüştü; sonradan bazı açılırları güden basın, konuyu kendisine göre yazacak, denilerek bunda da fayda görölmedi, ve netice itibariyle, "vulgarisation"²³⁸ mahiyetinde neşriyatın yapılması tavsiye olundu. Bu yayınıımız belki muvaffak olur, fakat zamanını iyi seçmek lâzımdır . Elimizde bir dergi var, bu dergiden faydalanmak yerinde olur, ancak derginin muntazam aralıklarla çıkması lâzımdır ve şarttır. Bunu dağıtmalıız da.

Ali Ratip Dinçel B.: Başımıza ne gelmişse, sükûtta geldi. Dergi

²³⁸ *Vulgarisation: (Fr.) halkın anlayacağı nitelikte basitleştirme*

iyidir amma, kâfi değildir, bir deklarasyonla masonluğu tanıtmamız yerinde olur.

Süha Aksoy B.: Ne davanın, ne de deklarasyonun taraftarıyım. Mahut gazeteyi kaç kişi okur? Bugün bir polemige girmekle, biz bugünkü sayımızla ve gücümüzle böyle bir işin uhdesinden gelemeyiz. Dergimizle, kendi çalışmalarımızla masonluğu etrafımıza anlatmalıyız.

Necip Alayeli B.: Amerika'da Morgan hadisesi olmuş, antimasönik harekete geçilmişti. Bidayette masonlar buna cevap vermediler, ve kampanyanın tepkisi az oldu, fakat mukabil hareketle hücumlar artmıştı. Binaenaleyh, her türlü mukabil hareketin aleyhindeyim. Dergi de mevkutadır, kâfi değildir, halka masonluğu anlatacak yayınlar yapmakta fayda vardır.

Sacit Öncel B.: Müdafaa tarafına gitmekte fayda yoktur, fakat mesleğimizi tanıtacak neşriyata taraftarım.

Sefa Tekyeli Ban B.: Doğrudan doğruya cevabın aleyhindeyim, seviyeli neşriyatla mesleğimizi tanıtmalıyız .

Cavit Yenicioğlu B.: Aydın olana ve olmayana masonluğu anlatmalıyız. Hep susmak taraftarı değilim.

Cevat Memduh Altar B.: Doğrudan doğruya teşhir edilmiş Bira-derlerimiz kanunî imkânlarını kullanmadılar, Büyük Locanın hareketini beklediler. "Sükût ikrardan gelir" atasözünü unutmamalıyım. Sağ ve sol müşterek hedef olarak bize çatarlar. Hem aydına, hem de çeşitli kültür seviyesine hitap edecek yayınla mesleğimizi tanıtmalıyız

Hikmet Turat B.: Hep fırsatları kaçırıyoruz; bir balo verdik, ve o akşam bir gazete çıkardık. Bu gazetede pek alâ masonluğu tanıtacak bir yayın yapabiliirdik. Bir zamanlar, masonluğu men'etmeğe matuf bir kanun teklifi yapılmıştı. Bir Üstadımız, Büyük Millet Meclisinde çıktı, mesleğimizi izah etti, ve o teklif suya düştü. Bugün de aynı mahiyette bir kanun teklifi var . Binaenaleyh, vakit kaybetmeden kendimizi tanıtmalıyız.

Hacopulos B.: Masonluğu tanıtacak neşriyata evet, doğrudan doğruya cevaba ve davaya hayır diyorum.

Rasim Adasal B.: Yayın, bidayette panik yarattı, ben itidal tavsiye ettim. Başka bir yayının organı da bu kampanyaya katılmadı, menfi psikolojik tesiri geçti, müsbet kısmı kaldı. Broşürlerle kendimizi tanıtalım.

Karar: Beyanname neşredilmemesi konusu reye konu, iki muhalife karşı çoğunlukla kabul edildi .

Dava açılmaması konusu reye konu, oybirliği ile kabul edildi.

Büyük Locanın cevabı mahiyetinde olmamak üzere broşürle kendimizi tanıtmak konusu reye konu. Oybirliği ile kabul edildi.

Mimar Sinan Dergisi:

Fikret Çeltikçi B.: Bütçeye, Mimar Sinan için 1.- Lira konmuş, fakat bunun ismini koyalım, 25/30.000 Lira tutar. Bütün Kardeşlerin abone olması şarttır, aksi takdirde Büyük Loca bu yükün altından kalkamaz.

Rasim Adasal B.: Okumuyoruz, dergiye yazı verelim, ve hiç olmazsa tekris sırasında mecburî abone kaydedelim.

Şekûr Okten B.: Yardım sandıklarına verilecek 10.- Lira yerine, ayda 12.50 Lira alalım, birer nüshaya mecburi abone yapalım.

Cavit Yenicioğlu ve Aydın Tuncay BB.: Mecburi abone kaydetmek, locaları yeni mükellefiyetler altına koyar, buna muhalifiz. Temenni mahiyetinde ileri sürülsün. Üstadı Muhteremler, Loca Biraderlerini bu yolda teşvik eder, ve neticeyi alırlar, kanısındayız.

Cemal Akçay B.: İlân alalım, masrafı karşılarız.

Hikmet Turat B.: Senede her Biraderden 120. Lira aidat alırız, fakat çeşitli teberularımız vardır, bu da ayda 125 Kuruşluk bir teberrudur, Kardeşlerimiz seve seve verirler.

Suha Aksoy B.: Dergi, ölüm yardımından daha az önemli değildir. Para toplayalım, Üstadı Muhteremler ne şekilde alırlarsa alsınlar, üye sayısı kadar abonman bedeli göndersinler, burada karar mahiyetinde olmayıp temenni şeklinde ileri sürülmesine, bir deneme olarak, taraftarım, fakat bu deneme netice vermeyecektir. Gelecek sene vereceğimiz karara hazırlık olur.

Karar: Her locanın aktif üye sayısı kadar abonman bedeli almak için gayret sarf edilmesi hususunun temenni olunduğunun Muhterem Localara tamimine oybirliği ile karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 18 Mayıs 1969 tarihli toplantısı:

• İstanbul Nuruziya Sokak 23 No.da kain gayrimenkulün Derneğimiz adına iktisabı için gerekli teşebbüslerin İstanbul Bölge Mahfeline yapılmakta olduğunu bildiren İstanbul Bölge Üstadının 15 Mayıs 1969 tarihli özel mesajı okundu, bu teşebbüslerinde İstanbul Bölge Mahfelinin teşçi edilmesine oybirliği ile karar verildi.

• Türk Yükseltme Cemiyeti Ankara Şubesi kongresinin 13.4.1969 tarihinde yapılmış olduğuna bilgi edinildi.

• İngiltere tarafından tanınma - Resne Locası:

İskoçya, İrlanda ve İngiltere Büyük Localarının yaptıkları müşterek toplantıda, Büyük Locamızın İngiltere Büyük Locası tarafından tanınması konusunun tekrar ele alındığını, İskoçya Büyük Üstadının diğer vazifelilerle birlikte Türkiye Büyük Locasını ziyareti sırasındaki müşahadelerinin ve özellikle İskoçya Büyük Locası ritüellerinin tatbikinde gösterilen başarının ışığı altında verdiği izahatın çok olumlu bir hava yarattığını, İngiltere Büyük Locasının tanındığı, Fransa Grand Orient'ından başka ve o tarihlerde muntazam tanınan obedianslar tarafından kurulmuş Locaların Türkiye'deki millî masonluğun kuruluşu sırasında faal rol oynadıkları, ve bugün camiamız içinde bu kabil Localar bulunduğu ispat edildiği takdirde, keyfiyeti yeniden ve müsbet şekilde incelemeğe hazır olduğunu bildiren İskoçya Büyük Locasından gelen 23 Nisan 1969 tarihli levha okundu .

Resne Muhterem Locasının durumu, bu Locaya mensup bir çok BB.in uyanmadan sonra çeşitli locaların kurucuları olarak çalıştıklarını ve halen de çalışmakta olduklarını belirten bir levhanın İskoçya Büyük Kâtibine iletilmesine, 1908 de İngiltere Büyük Locasınca tanınan BB. tarafından bir Büyük Mahfel kurulduğunu belirten o zamanki gazete kupürlerinin de Büyük Üstat tarafından tedariki halinde İskoçya Büyük Locasına gönderilmesine oy birliği ile karar verildi.

İskoçya Büyük Locasının 1 Mayıs'taki Konvanında , Büyük Locamızı temsil eden Dostluk kefilimiz Robert Sime B.in 5 Mayıs 1969 tarihli levhası okundu. İskoçya Büyük Locası Konvanında diğer konular meyanında, Büyük Üstadın Türkiyeyi ziyareti sırasında ve bilhassa İskoçya Büyük Locası ritüellerinin tatbikindeki başarıları müşahade etmekle duyduğu sevinci belirten cümlelerinin de bulunduğu tesbit edildi ,

• Masonluğun daha dinamik ve memleket işlerine daha hayırlı bir tempoda çalışmasını sağlamak için BB. arasında bir anket yapılmasını, ve bu ankete gelecek cevapların ışığı altında çalışma programlarının tesbiti gerektiği hakkında Albert Arditti B. tarafından Konvana verilip Konvanca Heyetimize havale olunan rapor okundu. Bu rapora göre, anket suallerini tertip etmek ve gerekli gördüğü takdirde bu çalışmalar için komisyonlar kurmak hususunda da yetkili olmak üzere Büyük Hatip Macid Erbudak B. vazifelendirildi,

Konvan kararları gereğince, her vâdiden alınacak temsilciler ile teşkili gereken Ritüel Komisyonuna İstanbul'dan Mukbil Gökdoğan, Sadi Aral, Salim Rıza Kırkpınar ve Can Arpaç, Ankara'dan Alaeddin Mizanoğlu, Cevad Memduh Altar, Ferdi Özmen ve Abdurrahman Erginsoy BB, seçildiler. İzmir Vâdisinden seçilecek BB.i Heyetimizin İzmir'de çalışan üyeleri, oradaki istişarelerinden sonra bildireceklerini söylediler. Bu heyet azasına, her üç vâdide hazırlanmış olan metinlerin gönderilmesine, ve heyeti 14 Haziran 1969 Cumartesi günü toplantıya çağırarak hususu ile Büyük Kâtip görevlendirildi . Büyük Hatip Macid Erbudak B.in de Dâimî Heyetimiz temsilcisi olarak bu Heyet çalışmalarına katılmasına oybirliği ile karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 22 Haziran 1969 tarihli toplantısı:

• Karamürsel'de oturan bazı BB.in bir araya gelerek Türkiye Büyük Locasına mensup "bir Muhterem Loca" kurmak hususundaki teşebbüsleri ile ilgili olarak, "bunlardan Story Wilfred Smith B.i için Teksas, Gordon L.Griffin B.i için Teksas, Harold L.Drouillard B.i için Michigan. Eimo Liecheanauer B. için South Dakota, Cleland L.Thorpe B.i için Kentucky Büyük Localarından obediansımıza tebenni etmeleri için muvafakat belgeleri geldiğine bilgi edinildi.

Bu hususla ilgili olarak, bu Kardeşlerden gelen levhada, kuracakları Muh.Lo. için üç isim teklif edildiği (Beyazıt, Sea of Marmara ve Star and Crescent) Heyetimizce "Sea of Marmara" adının uygun görüldüğü, ve Locayı kurmak için evvel emirde bizde bir Locaya tebenni etmeleri lâzım geldiği hususlarının bildirilmesine oybirliğiyle karar verildi.

Her 3 Vâdideki inşaat ve Hazinenin Durumu:

Büyük Üstat Kaymakamı Şekür Okten B.: Ankara'daki inşaatın eldeki para ile tamamlanacağını, ancak tefrişat için imkânları kalmadığını;

Büyük 3,Teşrifatçı Osman Hısım B.: İzmir'deki Kardeşlerin ayrıca özel bir para kampanyası yaptıklarını ve sevindirici sonuçlar elde ettiklerini, ancak, bütün bunlara rağmen, İzmir'in de aynı durumda olduğunu;

Büyük Kâtip Nafiz Ekemen B.: İstanbul Bölgesinin de, hem mevcudunu, hem de gelecek yıl imkanlarını (21 No. lu) gayri menkulün tamir ve ıslahı için sarf ettiğini, buradaki tamir işlerinin şimdilik olduğu halde durdurulduğunu, tefrişatın henüz düşünülmediğini, binaenaleyh İstanbul'un durumunun da diğerlerinden farklı olmadığını söyledi.

Büyük Hazine Emni Cemal Gücü B.: Konvanın müteaddit kararlarına rağmen gayri menkul kampanyasının yürümediğini, bu husustaki özel hesaba şimdilik ancak 25.000 Lira civarında mevduat yatırılmış olduğunu, Bölgeler aidat borçlarını ödemedikleri ve ellerinde mevcut Büyük Locaya ait paraları da, binalar için kullandıkları cihetle, Büyük Hazinenin ancak 300.- Lira mevcudu kaldığını, ay başında aylıkları ödeyecek durumda bulunmadığını, Bölgeler tahsilatı binalar için sarf edilmiş olduğuna göre, Bina Fonundan bir miktar paranın Büyük Hazineye münakale²³⁹ edilmesine müsaade olunmasını ve kampanyanın süratlendirilmesi için bütün kardeşlerin gayret sarf etmelerini rica etti.

Cemal Gücü B.in gereken münakaleyi yapmasına müsaade olunmasına, ve kampanyanın süratlendirilmesine oybirliğiyle karar verildi.

²³⁹ Mûnâkale: taşıma, aktarma.

Büyük Dâimî Heyetin 24 Ağustos 1969 tarihli toplantısı:

İzmir Bölgesinde Binanın Tahsis Töreni Hazırlığı:

İzmir Bölgesinde kâin binanın usullerimize göre çalışmalara tahsisi hakkında yapılacak törenle ilgili olmak üzere Bölge Mahfelinin gönderdiği davetiye ile buna bağlı çalışma programı incelendi.

Bu mutlu olay vesilesiyle, Büyük Dâimî Heyetin tüm halinde İzmir'de hazır olmasına, törene Büyük Üstadın başkanlık etmesine, inşaat işçisi olarak Osman Ertörer, Hikmet Baraz ve Bülent Doruk BB.in görev almalarına, diğer vazifelilere ait listenin, birer görev kaydırmak suretiyle, aynen tasvibine, bu konunun istihsalinde hizmetleri geçen BB.e, Bölge Mahfeli aracılığı ile teşekkür olunmasına, ve durumun bir plaka ile tesbiti hususu ile İzmir Bölge Mahfelinin vazifelendirilmesine oybirliğiyle karar verildi.

Ankara ve İzmir İnşaatlarına Yüksek Şûra'dan katkı:

Türkiye Fikir ve Kültür Derneğinden, Ankara ve İzmir'de tamamlanmakta olan yeni çalışma merkezlerinin inşaat ikmali ve dekorasyon masraflarının karşılanması için H. ve K.E. M.lar arasında açılan malî bağış kampanyasına katılacağı 24 Haziran 1969 tarihli toplantılarında kararlaştırdıklarını ve bu maksatla Bina Yardım Fonu hesabımıza 9099 Lira yatırdıklarını bildiren 25 Haziran 1969 tarihli levha ile Yapı ve Kredi Bankasının matlup kaydı mektubu okundu.

Samimi ilgiden dolayı Türkiye Fikir ve Kültür Derneğine teşekkür edilmesine, ve gönderilen paranın, ilgilinin arzusuna uyularak yarı yarıya Ankara ve İzmir Bölge Mahfellerinin emrine tahsisine oybirliği ile karar verildi.

Bina Fonu, Ankara:

Ankara binasının tefrişatının tamamlanması için Bina Fonu hesabından 150,000.- Liranın, toplandıkça, Ankara Bölge Mahfeli tarafından kullanılmasına, ancak, Büyük Hazine hesaplarının sıhhat ve intizamını muhafaza endişesiyle, bu paraların evvel emirde Bina Fonu hesabına yatırılmasına, ve oradan mehuzatta²⁴⁰ bulunulmasına, ve

²⁴⁰ *Me'hûzat: ahzolunan, alınan para ve bu paranın defterde yazıldığı hâne.*

her para alınışının derhal yazı ile Büyük Hazineye bildirilmesi lüzumuna oybirliği ile karar verildi.

Ritüeller:

Konvan Kararına müsteniden toplanan Komisyonun Ritüelleri tamamlayıp mütalâa serdetmeksizin Büyük Dâimî Heyete iade ettiğine, ancak bu ritüellere muvazi olarak ihdası gerekli yeni vazifelilerin seçimine imkân vermek için Localar Umumi Nizamnamesinde bazı değişiklikler teklif ettiğine bilgi edinildi.

Hulusi Selek ve Şekür Okten BB., bu Ritüeller üzerinde Büyük Dâimî Heyetin tasarruf edemeyeceği gibi leh veya aleyhte bir mütalâa serdine de yetkisi olmadığını, Ritüellerin bu haliyle yeni toplanacak Konvana havalesi gerektiğini, ancak bu işleme girişmezden evvel Ritüeller hakkında bilgi sahibi olunması gerektiğinden bunların teksiri ile gelecek oturumdan evvel Heyet üyelerine tevzii gerektiğini söylediler.

Büyük Üstat, Büyük Kâtip, Raşit Temel, Galip Kardam ve Nafiz Ekemen BB. konu hakkındaki fikirlerini söylediler ve neticede:

1.- Büyük Dâimî Heyetin Ritüelleri okuduktan sonra, Konvanı, olağan üstü toplantıya çağırmasına,

2.- Ritüeller hakkında Büyük Dâimî Heyetin leh ye aleyhte mütalâa serdine yetkisi olmadığına ve esasen buna lüzum da bulunmadığına,

3.- Ancak Ritüeller Konvanca kabul edildikten sonra bunların tatbikata göre ilâve veya çıkarma suretiyle gerektireceği değişiklikleri yapabilmesi için Büyük Dâimî Heyetin Konvandan yetki istemesine,

4.- Localar Umumi Nizamnamesinde, gerek Ritüeller bakımından, gerekse bugüne kadar rastlanan aksaklıklar bakımından yapılması gerekli değişikliklerin de aynı Konvan gündemine alınmasına oybirliğiyle karar verildi.

Bölge Mahfelleri:

Büyük Kâtip Nafiz Ekemen B. Bölge Mahfellerinin bazen yetkilerini aşan tasarruflarda bulduklarını, hatta dış obedianslarla yazışmalara giriştiklerini, bunlara derhal son verilmezse üzücü olaylarla

karşılaşacağımızın muhakkak bulunduğunu, İstanbul'da Merkezin bulunduğu yerde ayrıca bir Bölge teşkilâtının mevcut olması yüzünden senelerden beri süregelen sürtüşme ve didişmelerin yeniden canlanmak istidadını gösterdiğini, mevzuat değişikliği sırasında bu konunun önemle ele alınmasının zaruri olduğunu söyledi, ve tatbikatta rastladığı bazı misaller verdi.

Konunun, ilerideki mevzuat değişikliği sırasında nazara alınması lüzumuna, fakat gereksiz işlemlerden çekinmeleri ve özellikle dış obedienslarla yazışmaları durdurmaları için Bölge Mahfellerine kesin talimat verilmesine oybirliğiyle karar verildi.

- Sahir Akev B., Mesleğimizin çeşitli menfi propagandaların hedefi olduğunu, buna karşı tedbir düşünmek ve bir şeyler yapmak mecburiyetinde olduğumuzu söyledi, ve KK.i olumlu teklifler getirmeğe davet etti,

- Yine Sahir Akev B. in beyanına göre, mensup bulunduğu Humanitas Muhterem Locasının kendi çapında yaptığı sosyal işleri karşılamak için Loca üyelerinin özel muhitlerine mahsus olmak üzere yemekli bir toplantı yapmak istediklerini, buna müsaade olunup olunamayacağını sordu.

İhtiyarlık ve Yoksulluk Yardım Sandığına ait payın hasılattan ödenmesi, Masonluğa zarar getirecek bir nitelik taşımaması, ve Büyük Loca adına İstanbul Bölge Mahfellerince her sene tertip olunan yemekli balolara hanel getirmemesi ve aynı yardımcı gruplara müracaat olunmaması kaydıyla Loca tarafından yapılabilecek bir müracaatın olumlu karşılanmasının mümkün olabileceğine oybirliğiyle karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 21 Eylül 1969 tarihli toplantısı:

Ölüm Yardım Sandığının zor durumu:

Ölüm Yardım Sandığının Konvan kararına rağmen, her vâdide üç ölüm vakasını karşılayacak miktarda bir fon teşkil etmediği ve Bilgi Muhterem Locasından İrfan Toperi ve Doğuş Muh.Locasından Şazi İpek BB.e ait yardımların halen yapılmadığı ve bu durumun şikayetleri ve üzüntüleri mucip olduğu belirtildi.

Bu durum, karşısında Konvan kararının hatırlatılarak her vâdide üçer ölümlük yardım fonunun bulundurulmasına ve ölümü halinde yardımın kime yapılmasını isteyen BB.in bildiri kâğıtlarından birer nüshasını İzmir ve Ankara Bölgelerine de göndermeleri için tamim yazılmasına ve kâfi miktarda bildiri kâğıdının da bu Bölgelere gönderilmesine oybirliği ile karar verildi.

İzmir'de Mabet Tahsis Töreni:

Aynı gün (21 Eylül) İzmir'deki Büyük Mâbedin çalışmalarına açılacağına ve küçük mâbedin ise 15 gün sonra bu gayeye tahsis edileceğine bilgi edinildi.

• Ritüellerin müzakeresi için Konvan kararına uyularak Konvanın 8 Kasım 1969 Cumartesi günü saat 10.30 da toplantıya çağırılmasına; Gündemin, ritüellerin temsil suretiyle gösterilmesi, tatbikatta görülecek noksan ve fazlalıklara da şâmil olmak üzere her türlü değişikliğin yapılması için Büyük Dâimî Heyete yetki verilmesi, ve Localar Umumi Nizamnamesinin loca vazifelilerinden söz konusu maddelerin değiştirilmesi ve Komisyonun teklifi dairesinde yeni vazifeliler ilâvesi suretiyle tanzimine; ve keyfiyetin Muhterem Localara ve Delegelere tebliğine, bir taraftan da teksir işlerine devam edilerek, imkân olduğu takdirde, Konvan'dan evvel metinlerin delegelere tevziine, oybirliğiyle karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 8 Kasım 1969 tarihli toplantısı:

• Tanışma muamelemiz tekemmül eden Colombia (Bogota) Büyük Locasına Dostluk Kefili olarak Müsavat Muh. L.sından Celil Layiktez B. in inha olunmasına oybirliği ile karar verildi.

• Aynı günde toplanmış olan Konvan kararına göre:

1. Localar Umumî nizamnamesi tatbikatının 15 Aralık 1969 tarihinden başlamasına,
2. Seçimlerin yeni nizamnameye göre, ve
3. İ's'adların eski Tören Ritüelindeki İ's'ad Ritüeline göre yapılmasına,

4. Yeni ritüellerin Türkçe çalışan localarda is'adlarını takip eden ilk resmî celselerinde, Türkçe'den gayri lisanlarda çalışan localarda, tercüme hazırlanana kadar ve altı ayı geçmemek üzere, halen kullanmakta oldukları ritüellerin tatbikine ve keyfiyetin tamimine, oybirliğiyle karar verildi

☆☆☆☆☆

1970

Uyüksek Şûra'nın İstanbul'da A Mâbedinde senelik agap toplantısını yapmasına izin verildi.

Bölge Mahfelleri lağv edildi. Vâdilerde bina ve mâbetlerle ilgili gereksinimlerin temini için, İzmir ve Ankara'da Türk Yükseltme Cemiyeti Şube İdare Heyetlerinin seçilmesine ve bu heyetlerin Büyük Locaya yıllık gelir - gider bütçelerini hazırlamalarına, İstanbul'da ayrıca Şube İdare Heyetine gerek olmadığına karar verildi.

Eğitim Localarının kurulma kararı alındı, tüzük çalışmaları yapıldı, ilk uygulama Ankara'da, "Eğitim ve Öğretim Locası" adıyla kuruldu.

Kutsal Kitapların üzerine konan kılıç kaldırıldı, her üç Kitabın da açık bulundurulması bir tamimle localara duyuruldu.

Üs. Muh.in yokluğunda 1. Nâzır, onun da yokluğunda 2. Nâzırın Locayı yönetmesi yerine Önceki Üstadı Muhtereme görev verildi.

Anayasa çalışmalarına yer verildi, "Anayasa". yerine "Ana Tüzük", "tekris" yerine "eriştirme", "Konvan" yerine "Genel Kurul", "Büyük Dâimî Heyet" yerine "Büyük Kurul" denmesine karar verildi; Locaları temsil edecek delege sayısı tartışıldı

Localar Umumî Nizamnamesi tadil edildi..

Gediz deprem sahasına okul yaptırma kararı alındı. Almanya Birleşik Büyük Localarından 10.000, bir Alman K. den de 1000 DM deprem yardımı geldi

Eski Çiçekçi Sokağındaki binaların alınması için çalışmaya başlandı.

İngiltere Birleşik Büyük Locası Türkiye Büyük Locasını 9 Eylül 1970 tarihinde tanıdı. İlk dostluk kefilimiz olarak P. Muh. Sadi Aral K. seçildi. İrlanda Büyük locası da Türkiye Büyük Locasını tanıdı.

Büyük Dâimî Heyetin 11 Ocak 1970 tarihli toplantısı:

- 28 Aralık 1969 Pazar günü Türkiye Yüksek Şûrasına İstanbul'daki A mâbedinde bir toplantı yapmasına ve büyük salonda senelik agapını vermesine müsaade edildiğine bilgi edinildi.

- **Bölgelerin lağvı**

Ülkü Muhterem L.sından Enis Naci Kafalı, İdeal Muhterem Loca-sından Cevat Erbakan, Fuad Ramazanoğlu ve Nubar Hampar BB.in İstanbul Bölge Mahfeli Üstadı Behiç Başak B.in Yüksek Disiplin Kuruluna sevkine mütedair sırasıyla 26 Eylül 1969 ve 25 Aralık 1969 tarihli levhaları ile vazifesinden ötürü aynı K.imiz hakkında Humanitas Muh.Lo.sının Bölge Mahfeli ile vaki yazışmalarını havi dosyalar inceledi.

Büyük Hazine Emini, İstanbul Bölge Mahfelinin Büyük Hazineye karşı tutumunu, binalar için sarf edilmiş olan paraların, bölgenin öz varlığını teşkil ettiğini ve Büyük Loca tarafından İstanbul Bölgesine ödenmesi gerektiğini mütezammın olarak gönderdiği levhaları izah etti.

Şekûr Ökten ve Galip Kardam, Orhan Alsaç KK. Ankara'daki Bölge Mahfelleri seçimleri ile ilgili kulis çalışmaları hakkında açıklamalarda bulundular. Orhan Alsaç K., Büyük Loca merkezinin İstanbul'dan Ankara'ya taşınması sırasında, bir nevi "*rüşveti kelâm*" olarak İstanbul'da Bölge Büyük Mahfeli adıyla bir Loca kurulduğunu, buna mümasil bir teşkilâtın İzmir'de de vücuda getirildiğini, Büyük Loca merkezinin bulunduğu yerde Bölge Mahfeli teşkilâtına lüzum olmadığını, esasen görevleri itibariyle, bu Mahfellerin ritüelik çalışmalar yapmamaları lâzım geldiğini, bu çalışmaları yaptıkları için kendilerinde bir takım yetkiler tevehhüm ettiklerini, ve bu teşkilâtın tüm olarak kaldırılması lâzım geldiğini ve bu suretle toplanacak paraların Büyük Hazineye toplanmasının lüzumunu belirtti.

Büyük Üstat, konuyu daha gerilere götürerek, Yüksek Şûra himayesinden uzak bir Büyük Loca kurmamak için, Masonluk dünyasında misli görülmemiş olan "ünite" lerin kurulduğunu, bunlara bilahare müstakil Büyük Loca karşısında "Bölge Büyük Mahfelleri" adı verildiğini, ve bugünkü Bölge Mahfellerinin de bu zihniyetin son izleri olduğunu hatırlattı.

Raşit Temel, Sahir Akev, Sait Penbecioğlu ve Hulûsi Selek KK.de aynı nitelikteki mütalâalarını bildirdiler, ancak Türk Yükseltme Cemiyeti açısından vâdilerde birer Şube teşkilatının mevcut olması lüzumu üzerinde durdular.

Türkiye Büyük Locası Anayasasının, Bölge Mahfelleri ile ilgili 21. ve Büyük Dâimî Heyetin görevleri ile ilgili 10. maddesi, Türk Yükseltme Cemiyeti Nizamnamesi ve Bölge Mahfelleri Tüzüğü incelendi, ve yapılan görüşmeler sonunda :

- 1.- Bölge Mahfellerinin kaldırılmasına,
- 2.- Binaların bakımı ve idaresi ile mâbetlerin tahsisi işlerinin doğrudan doğruya Büyük Dâimî Heyet - veya görevlendireceği şahıs - tarafından yürütülmesine,
- 3.- Aidat ve harçların, şimdilik, yine localar tarafından toplanarak, localara tahsis edilmiş olan miktarlar alıkonduktan sonra bakiyesinin, tamamen ve doğrudan doğruya Büyük Dâimî Heyetin göstereceği mahallere yatırılmasına,
- 4.- Bölge hesapları ile paralarının derhal Büyük Hazine Emni Cemal Gücü Üstada tevdiine, ve kendisine bu hususta lâzım gelen işlemleri yapmak ve talimatı vermek yetkisinin itasına,
- 5.- Vâdilerde loca üstadı muhteremleri ile her locanın iki temsilcisinin derhal toplanarak yedi kişiden ibaret Türk Yükseltme Cemiyeti şube idare heyetini seçmelerine, İstanbul'daki şubenin kaldırılmasına ve şube idare heyetlerinin Masonik fonksiyonları olmadığının belirtilmesine,
- 6.- Şube idare heyetlerinin derhal toplanarak 1970 yılı için vâdilerine ait gelir - gider bütçe tekliflerini, tasdik olunmak üzere , Büyük Dâimî Heyete göndermeleri lüzumuna,
- 7.- Harcamaların, vâdilerin fiilen vaki tahsilatıyla orantılı olarak Büyük Dâimî Heyetçe yapılmasına,
- 8.- Vâdilerdeki personel kadrosunun şimdilik görevine devam etmesine,
- 9.- Bu hususları bildiren bir mesajın Büyük Üstat tarafından Muhterem Localara tamim olunmasına,

10.- Büyük Hazine Emîni Cemal Gücü Üstadın Ankara ve İzmir'e gidiş geliş ve oralarda ikamet masraflarının Büyük Loca hazinesinden ödenmesine, oybirliğiyle karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 14 - 15 Şubat 1970 tarihli toplantısı:

• Ankara Vâdisinde, Şekûr Okten, Alâettin Mizanoğlu, Orhan Alsaç, Nüvit Osmay, Cevat Memduh Altar, Sait Pembecioğlu, Raşit Temel, Cavit Yenicioğlu, Ferdi Özmen, Abdurrahman Erginsoy, Galip Kardam, Emin Gürol, Fuat Göksel, Dr. Safa Tekyeli - Ban, Burhanettin Özgür, Doğan Poyraz, Celâlettin Sungu ve Aktan Okan KK.den müteşekkil Eğitim ve Öğretim Locasının kurulmuş olduğuna bilgi edinildi.

• Eğitim ve Öğretim Locasının Ankara'da kurulduğu, gelen evraktan anlaşılmağa beraber, İzmir ve İstanbul'da henüz kurulmadığı da müşahede olundu . Bu eksiğin derhal tamamlanmasına oybirliğiyle karar verildi .

• Albert Arditti B. tarafından teklif olunan anket hakkında Macit Erbudak B.in hazırladığı metin ve soru listesi incelendi .

Albert Arditti B., okunan soruların devam eden K. e hitap ettiğini, devam etmeyenlere başka sorular tevcih etmek lâzım geldiğini söyledi.

Netice itibariyle, Albert Arditti K. in. sualleri yeniden tertip ederek Macit Erbudak K.e göndermesine, devam etmeyen KK. hakkında loca üstadı muhteremlerinin sebepleri araştırıp bildirmeleri hususu ile görevlendirilmelerine, gerek bu suallere ait cevapların, gerekse anket suallerinin her vâdide koordinatörler eliyle toplanmasına ve böylece Büyük Kitabete gönderilmesine, koordinatör olarak İstanbul'da Macit Erbudak, İzmir'de Albert Arditti ve Ankara'da Said Pembecioğlu KK.in tayin olunmalarına oybirliğiyle karar verildi.

Gayrı Muntazam Büyük Loca ile Temas eden K.ler:

Gündemde "Son Olaylar" adı ile gösterilen, konunun müzakeresine geçildi. Büyük Kâtip K.in verdiği izahattan, Hürriyet Muh.L.sından Zülfü Sami Özgen ve Adil Atakan, Kardeşlik

Muh.L.sından Reşat Atabek , Delta Muh.L.sından Albert Bilen, Metin Hotinli, Halid Kemal Elbir, Orhan Cemal KK.in gayrı muntazam ve klandesten teşkilatla temasa geçtikleri, çeşitli toplantılar tertip ettikleri ve 31 Ocak 1970 Cumartesi günü için Verem Savaş Derneğinde, diğer tarafın güya üstadı muhteremleri ile buluşmak üzere localarımız üstadı muhteremlerini, nazırlarını ve Büyük Loca temsilcilerini davet ettiklerini öğrenmemiz üzerine, 29 Ocak 1970 tarihinde Büyük Üstadın talebi üzerine, Büyük Üstat Kaymakamı ve Büyük 1.Nazır da davet edilmek suretiyle İstanbul'da bulunan Büyük Dâimî Heyet üyelerinin, yukarıda isimleri yazılı KK.i çağırdıkları, kendilerinin teşebbüslerinin akamete maruz kalmağa mahkûm olduğunun anlatıldığı, esasen yapılabilecek işlemin Konvanca kararlaştırılmış olduğunun izah edildiği ve buna dayanılarak bir tamim yayınlandığı, ve gayrı ciddi olan bu teşebbüsün, akamete uğradığının kuvvetle muhtemel bulunduğu anlaşıldı.

Büyük Üstat, bu yolda çalışmalara devam edildiği takdirde, haiz olduğu yetkiyi kullanacağını bildirdi.

Son Olaylar, Bölge Localarının Hazineye Olan Borçları:

Büyük Hazine Emmini Cemal Gücü Üstat, Bölge Mahfellerinin kaldırılması ile ilgili "Son Olaylar" hakkında açıklamalar yaptı, ve Büyük Hazinesinin durumu hakkında izahat verdi.

Bu izahattan, vâdilerin gelir ve gider bildirilerini bir an evvel ulaştırmaları hususunun gerekliliği anlaşıldı. Cemal Gücü Üstat, İstanbul Bölge Mahfelinden kendisine verilmek istenen hesapların çok muğlak olduğunu, bunları devralmak istemediğini, ve konunun tayin edilecek bir uzmanlar heyetince incelendikten ve rapora bağlandıktan sonra kendisine intikal ettirilmesindeki faydalar üzerinde durdu.

Vâdilere, bütçelerine ait tekliflerini bir an evvel yapmaları için tebligatta bulunulmasına, ve İstanbul Bölge Mahfeli hesaplarını da incelemeleri için Orhan Güreli ve İhsan Çelebi KK.in görevlendirilmelerine oybirliğiyle karar verildi.

Anayasa Tasarısı

Anayasa Tasarısının görüşülmesi 15 Şubat 1970 pazar günü sabahına bırakıldı.

Hazırlanan Anayasa tasarısı incelendi, Bazı çıkarmalar, ilâveler ve düzeltmeler yapılmak suretiyle Anayasa tasarısı hazırlandı.

Büyük Loca İttüzüğünün İstanbul'da Büyük Üstat tarafından kurulacak bir komisyonda,

Localar Umumi Nizamnamesinin Ankara'da Büyük Üstat Kaymakamının kuracağı bir Komisyonda hazırlanmasına ve gelecek oturma yetiştirilmesine oybirliğiyle karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 5 Nisan 1970 tarihli toplantısı:

Eğitim Locaları:

Yeni ritüellerin uygulanması ile ilgili olarak işaret ve hareketleri gösteren filmlerden beklenen neticenin elde edilemediği anlaşılınca, bu hususların her vâdide kuruluşunun tamamlanması gereken Eğitim ve Öğretim Muh. Localarınca gösterilmesine, ve bu Localara gerekli imkânların ve araçların verilmesine oybirliğiyle karar verildi .

- Türkiye Yüksek Şûrasına ait bir toplantının 27 Nisan 1970 tarihinde lokalimizde yapılmasına müsaade olunması hakkındaki 3 Nisan 1970 tarihli levha okundu, ve olumlu cevabın Büyük Üstat tarafından verildiğine bilgi edinildi.

- İngiltere Büyük Locasının Büyük Locamızı tanıması için Büyük Kâtip tarafından gönderilen, ve menşeimizi eski Mısır Büyük Locasından eski Türkiye Büyük Meşriğine müntakil²⁴¹ Resne Muh.L.sına bağlayan levhasının bir suretini alan İskoçya Büyük Kâtibi Buchan K.in bu müracaatı olumlu gördüğünü bildiren 12 ve 17 Mart 1970 tarihli levhaların münderecatına bilgi edinildi .

- Depremden felâket görenlere yardımın ne şekilde yapılması gerektiğini soran İsviçre Büyük Locasının 1 Nisan 70 tarihli levhası okundu, bu yardımın Büyük Locamız eliyle yapılmasını temenni ettiğimizi bildiren cevabın gönderilmesine oybirliğiyle karar verildi.

- Klandesten Büyük Loca kurucularından olduğu için Büyük Üstat tarafından haricî aleme iade edilmiş olanlar arasında bulunan eski Erenler Muh. L.sı mensuplarından Hikmet Ferdin Arda tarafın-

²⁴¹ Müntakil: intikal eden

dan, yanıldığını, ıstırap içinde olduğunu, ve ölmeden evvel avdet etmek istediğini ve af talebinde bulunduğunu bildiren 29 Mart 1970 tarihli levhası okundu. Bu K.in çok yaşlı olması, ve nedametinde samimî olduğunda şüphe bulunmaması itibariyle dileğinin olumlu karşılanmasına, ancak tard keyfiyeti Konvanca tasdik edilmiş ve bunların affı hakkında Büyük Üstada yetki tanınmamış olması hasebiyle, keyfiyetin Konvan 'ın kararına sunulmasına, ve daha önceden bu müracaatın Erenler Muh.L.sınca nasıl karşılanacağı hususunun tesbiti ile Büyük Kâtibin görevlendirilmesine oybirliğiyle karar verildi.

• Devrim Muh.L.sınca bir spiritizma celsesi tertip edildiği ve bu hususun Büyük Üstadın müsaadesine de iktiran ettiğine bilgi edinildi. Şekûr Okten K., bu "okültizm" işleriyle uğraştıkları için Ankara'da iki haricinin müracaatlarının reddedilmiş olduğunu bildirdi, ve daha önce, Dâimî Heyetimizin, böyle bir toplantıya mâni olduğunu hatırlattı.

Büyük Üstadın otoritesini koruyarak ve kendisinin verdiği müsaadenin olumlu olduğunu belirterek, bu toplantıdan vazgeçmesi için Devrim Üstadı Muhteremî Sırrı Enver Batur K.den ricada bulunulmasına oybirliğiyle karar verildi.

• Yeni Ritüellere göre, Kutsal Kitaplar üzerine Kılıç konmasına mahal olmadığından bu hususun bir tamimle Muh. Localara bildirilmesine,

• Yine yeni ritüellere göre, Üstadı Muh.lerin, bulunmadığı celselerde, en sonuncusundan başlayarak ve kıdem sırasıyla geriye doğru giderek, önceki Üstadı Muhteremlerin celseyi idare etmek yetkisini haiz olduklarını, 1. Nâzırın ve sairenin vekâlet etmek salâhiyetini haiz bulunmadıklarını belirten bir tamimin Muh.L.lara gönderilmesine oybirliğiyle karar verildi .

• Eğitim ve Öğretim Locaları nitelikleri hakkında görüşüldü. Bu Locaların, ancak loca adını taşıdıkları, numaralarının olmadığı ve adayları tekris etme yetkisine sahip olmadıkları, haddi zatında her locanın yapması gerekli olan eğitim işlerinin bir elden ve muayyen bir program içinde yürütülmesini sağlamak amacıyla kuruldukları tesbit olundu. Bu hususun Konvan'dan sonra önemle ele alınmasına oybirliğiyle karar verildi.

Türkiye Büyük Locasının 25 - 26 Nisan 1970 Genel Kurulu.

(Konvan):

Büyük Dâimî Heyetin 1 Nisan 1956'dan 31 Mart 1970'e kadar uzanan 14. faaliyet yılına ait Konvan delegelerine sunduğu rapordan alıntılar:

Ritüeller:

Yeni çalışma ritüelleri, 1970 senesi başından itibaren Türkçe çalışan localarımızın tümünde tatbik olunmaktadır.

Başka dillerde çalışan localamızda, 8 Kasım 1969 Konvanının tayin ettiği süreye yetiştirmek amacıyla, tercüme işlerine gayretle devam edilmektedir.

Localamızda yapılan geniş tatbikat, teferruat ve dil bakımından bazı ufak tefek aksaklıklar göstermiştir. Bunlar, 8 Kasım 1969 Konvanının öngördüğü süreler ve esaslar çerçevesinde düzeltilecektir.

Şu hususu açıklık ve şükranla belirtmek yerinde olur ki, on dört senelik çabalar - en demokratik esaslar ve usuller içerisinde - başarı ile sonuçlanmıştır.

Mevzuat:

Mevzuat konusunda yapılan çalışmalar bir hayli ilerlemiştir.

Ancak, tüm Mevzuatın kabul edilmiş bir Anayasa'ya dayanması ve hukukî mesnedini bu Anayasa'da bulması gerektiğinden, bu toplantının gündemine sadece Anayasa Tasarısının alınması uygun görülmüştür.

Geçici maddesiyle, ancak 1971 Konvanı ile ilgili olarak yürürlüğe girmesi öngörülen bu tasarı, kabul edildiği takdirde, diğer mevzuat çalışmalarına da kesin şekil vermek mümkün olacaktır.

Bu itibarla,

- a) 1971 Konvanı ile ilgili olmak üzere bu Geçici Maddenin öngördüğü şekilde Anayasa Tasarısının kabulüne,
- b) "MEVZUAT" diye adlandırılan diğer metinlerin 1971 Konvanı

gündemine alınması hususunda, bugüne dek verilmiş olan yetkinin daha bir yıl uzatılmasına,

karar verilmesini teklif ediyoruz.

Eğitim ve Öğretim Locaları:

Yeni çalışma ritüellerinin 8 Kasım 1969 Konvanında kabulünden sonra, şimdilik özellikle bu ritüellerdeki hareket ve işaretleri öğretmek, ve ileride daha geniş çapta, her derecenin eğitim ve öğretimi ile uğraşmakla görevli olacak "Eğitim ve Öğretim Locaları", genel olarak kurulmuş, daha doğrusu, bunların nüveleri atılmıştır.

Bununla beraber, bu localara ait statüler ve bilhassa çalışma programları hazırlanmış değildir: bu konular önümüzdeki yıl içinde hazırlanacak ve tamamlanacaktır; bu itibarla, bu hususta verilmiş olan yetkinin bir yıl daha uzatılmasını teklif ediyoruz.

Gayrı Menkuller:

1969 yılı içinde, Türkiye Büyük Locası çok büyük bir iş başarmış, Ankara ve İzmir'deki yeni binaların yapımını tamamlamış, ve kardeşlerimiz burada çalışma mutluluğuna ermiştir.

Ancak, Ankara ve İzmir'deki mâbetlerimizin ve İstanbul'daki 21 numaralı binamızın tefriş işleri, malî imkânsızlıktan dolayı, tamamlanmamıştır.

Diğer yandan, İstanbul'daki 21 ve 25 numaralı binalarımız arasında kalmış, her gün daha fazla harap olan ve bu yüzden binalarımızın da tahribata maruz kalmalarına mucip olan 23 numaralı binanın, her hal ve şartla, satın alınması kaçınılmaz bir zaruret haline gelmiştir.

Bütün bu işler, eski Konvanlarca her Biraderden 200 Lira bina iştiyak parası alınması hakkında ittihaz edilmiş olan kararın titizlikle ve ciddiyetle yerine getirilmesi ile mümkün olacaktır. Ankara ve İzmir vâdilerindeki BB. imiz bu vecibelerini hemen hemen tamamıyla - miktar olarak tahakkuku da aşmak suretiyle - yerine getirmiş bulunmaktadır.

Türkiye Büyük Locasının masrafları artmıştır ve normal aidat paralarıyla bu ihtiyaçları karşılamak mümkün değildir: bahis konusu 200'er Lira toplanamadığı takdirde, üç büyük gayrı menkulün bakı-

mını ve idaresini karşılamak, Büyük Locanın diğer ihtiyaçlarını karşılamak mümkün değildir.

Bu konunun gereği gibi hal edilmesi için, mensup oldukları muhterem localarda gayret sarf etmelerini temsilci kardeşlerimizden rica ederken, gayrı menkullerin tamamlanması, tefrişi ve İstanbul'daki 23 numaralı gayrı menkulün satın alınması için gelecek yıllara da şâmil olmak üzere taahhütte bulunmak hususunda Büyük Dâimî Heyet'e vermiş olduğunuz yetkinin daha bir yıl uzatılmasını rica ediyoruz.

Bölge Mahfelleri:

Sultası altında tutmak istediği Büyük Loca ve kurullarını, bir türlü normal olan Hürriyet ve İstiklâline kavuşturmayı istemeyen eski "Zihniyet", Türkiye Büyük Locasının kurulması keyfiyetinin önlenemez bir zaruret halini alması üzerine, önceleri, dünya masonluğunda ne yeri ne de benzeri olan "ÜNİTE" adlı, tamamen uydurma birer otorite kurmuş, bunun yersizliğini kendisi de görmüş olacak ki, sonradan her vâdide birer "Bölge Büyük Locası" adı altında, hâkim ve nâzım otorite olması lâzım gelen hakikî Büyük Locanın tam otorite sahibi olmasına engel teşkil edecek birer başka kuvvet tesis etmiştir.

Sonraları, Bölge Mahfelleri adını alan bu teşkilât, bu zihniyetin son yaşantısı idi ve haddi zatında masonik hiç bir hüviyeti olmadığı ve görevleri sadece binalarımızın bakım ve idaresinden ve mâbetlerin tahsisinden ibaret bulunduğu halde, seçilme tarzları ve bütün üstadı muhteremlerin hazır bulunduğu umumî heyetlerle karşılaşmak durumunda olmaları yüzünden, bu kurullar, vakit vakit, kendilerinde mevcut olmayan yetki ve kudretler tevehhüs²⁴² etmişlerdi.

Bundan evvelki Konvanların temenni ve direktiflerine uyararak, Büyük Dâimî Heyetiniz, bu Kurulları kaldırmış ve bunların yapmakta oldukları işleri, zaruretlerin göstereceği lüzuma gerekli olacak organizasyonu yapmak üzere, kendi üstüne almıştır.

Matrikül hareketleri:

Tekris: 268, uyanma, intizama geçiş, başka obedianslardan tebenni: 8, Ebedî Meşrike intikal: 23, gayrı muntazam ilânı: 82, istifa: 33. Böylece net sayı 133 artarak 2724'e varmıştır.

☆☆☆☆

²⁴² Tevehhüs: bir işe dikkatle koyulma

İngiltere'ye yazılacak mektup taslağı:

Bü. Sek. Nafiz Ekemen K., Türkiye Büyük Locasının İngiltere tarafından tanınmasına sürekli müşkülât çıkaran Bü. Sek. Stubbs'a, kuruluşumuzun kökeninde muntazam Resne Locasının bulunduğunu anlatan bir mektubun yazılmasını istemektedir. Nafiz Ekemen, İngilizce'ye çevrilmek üzere, hazırlamış olduğu Türkçe metni Sadi Aral K.'e yollar, el yazısıyla da, mektubun sonuna, "*Şu herifi, münasip bir lisanla, çalışmalarımızı görmek üzere davet et, masrafı bize ait*²⁴³." diye ilâve eder. Türkçe mektup taslağının tam metni şöyledir:

" Dear Sir,

"Türkiye Büyük Locasının, United Grand Lodge of England tarafından tanınmasına hizmet eder düşüncesiyle, bu hususta size şimdiye kadar yazılı ve Sadi Aral Kardeşimiz tarafından sözlü olarak verilmiş izahata ilâveten, aşağıdaki hususları da bilginize sunuyorum:

"Türkiye'de Grand Orient of Turkey ismiyle 1909 senesinde kurulan ilk sovereign body'nin kurucuları arasında, o vakit origine bakımından muntazam olan Mısır Büyük Locasına mensup (RESNE) - halen Yugoslav Makedonyasında bir şehir - Muhterem Locası da vardır.

"Bu Loca, Grand Orient of Turkey'in, 1935 senesinde faaliyetini durdurmasına kadar (5) Numaralı Loca olarak masonik çalışmalarına devam etmiş, ve, evvelce mensup olduğu Mısır Büyük Locasınca United Grand Lodge of England'dan aynen Türkçe (ve Arapça'ya) tercüme edilmiş olan ritüelleri kullanmıştır.

"1948 tarihinde, Türkiye'de yeniden resmen masonik çalışmalara başlandığında, eski localar aynı isimleri ve aynı numaraları muhafaza etmeyecek, yeni isimler ve yeni numaralar almışlar, ve halen mevcut olan Türkiye Büyük Locasını bu suretle meydana getirmişlerdir.

"Origine itibariyle Mısır Büyük Locasından gelen 5 Numaralı RESNE Muhterem Locasına mensup olan Kardeşlerimiz de - ki bunların bir kısmı halâ hayattadırlar ve çalışmalarımıza katılmaktadırlar - bugün Obediyansımıza mensup 1 Numaralı İDEAL (Ideal), 2 Numaralı KÜLTÜR (Culture), 3 Numaralı ÜLKÜ (Ideal), 5 Numaralı UYANIŞ (Awakening), 7 Numaralı HÜRRİYET (Liberty), 9 Numaralı ATLAS (Atlas - Fransızca çalışır) Localarını kurmuşlardır.

²⁴³ Kelime altlarındaki çift ve tek çizgiler Nafiz Ekemen'e aittir.

"Bu yazımı çok "chargé" etmemek için bu Kardeşlerin isimlerini ve hangi Locaların kurucuları olduklarını bildirmek istemiyorum. Bunda bir fayda görürseniz, bildirmenizi rica ederim.

"Bu yazımı, 8 December 1968 tarihli yazımın conclusion'u ile bitirmek istiyorum:

"Sadıcığım: Uygun görürsen, bahsi geçen yazının 4. sayfasının sonundaki: «In conclusion Sir, ...» cümlesi ile bitir, İstersen sen de bir «Conclusion» yaz."

Bu mektup 9 Mart 1970 tarihinde İngiltere'ye yollanmıştır.

☆☆☆☆

Stubbs'ın Nafiz Ekemen'e cevabı:

Nafiz Ekemen K.'e yolladığı 15 Nisan 1970 tarihli mektubunda, İngiltere Birleşik Büyük Locası Büyük Sekreteri Stubbs K. 9 Mart tarihli mektuba atfen, özellikle Resne Locası ile ilgili haberleri dikkatle tetkik ettiklerini ve bu bilgilerin Dış İlişkiler Komitesi ile Genel Kurul'a sunulacağını bildirmektedir.

Böylece, İngiltere Birleşik Büyük Locasından ilk kez ümit verici, olumlu bir yanıt gelmiştir.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 26 Nisan 1970 tarihli toplantısı:

Bu toplantı 25 Nisan 1970 tarihli Konvanın ertesi günü yapılmıştır.

İngiltere tarafından tanınma:

Tanışma işlerimizle ilgili olarak, İngiltere Birleşik Büyük Locasına göndermiş olduğumuz levhanın bu Büyük Locanın Haziran ayında toplanacak dış ilişkiler komisyonunda görüşüleceğini bildiren 15 Nisan 1970 tarihli cevabî levhası okundu.

Gediz depremi:

Almanya Birleşik Büyük Localarının 10.000.- DM ve Hamburg'dan Herbert Bock K.in 1000.- Lira teberruda buldukları bildirildi.

Eğitim Locaları:

Özel isim ve numara verilerek kurulacağı ve çalışacağı düşünceyle Ankara'lı bazı KK. İn hazırladıkları Eğitim ve Öğretim Locası İç-tüzüğü okundu. Bu locaların ne müstakil numara ve ne de ad sahibi olamayacakları, sadece tedrisatla iştigal edecekleri göz önünde tutularak, bu esaslara göre bir iç tüzük hazırlanmasına ve keyfiyetin Büyük Dâimî Heyetimizin önümüzdeki toplantısında müzakere edilmesine oybirliğiyle karar verildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 24 Mayıs 1970 tarihli toplantısı:

Gediz Depremi:

Belçika Büyük Locasına mensup King Leopold I Locasından Gediz deprem felâketzedelerine yardım olarak 9.475.- Belçika Frangı gönderildiğine, ve bu paranın da yardım fonumuza ilâve edildiğine bilgi edinildi.

İngiltere: (Resne)

Resne Muhterem Locasının Türkiye Büyük Maşrıkının kurucularından olduğu hakkındaki bildirimizin İngiltere Büyük Locası tarafından ilgi ile karşılandığını ve tanışma konusunun, bu açıdan, Haziran 1970 de toplanacak Dış İlişkiler Komisyonu gündemine alındığını bildiren 15 Nisan 1970 tarihli levha okundu. Büyük Kâtip B.in bu hususta hazırlanmakta olan tamamlayıcı dosya ile ilgili olarak verdiği izahat dinlenildi.

Eğitim Locaları:

Eğitim ve Öğretim Locaları Tüzüğü tasarısı okundu, bu tasarıya gerekli ilâveler, çıkarmalar ve değişiklikler yapıldı, Bu suretle hazırlanan tasarının tamimine ve her üç vâdide derhal Eğitim ve Öğretim Localarının kurulmaları ve çalışmalara başlamaları konusunun tamimine oybirliğiyle karar verildi.

Nuruziya Sok. No. 23 - Eski Çiçekçi Sokağı Binaları:

Nuruziya Sokak 23 Numaralı binanın satın alınması keyfiyetinin imkânsız olduğu anlaşıldığından, Büyük Üstat 25 Numaralı binaya arkadan iltisakı olan Eski Çiçekçi Sokakta kâin bir, hatta iki gayri

menkulün satın alınmasındaki faydaları belirtti, ve bu hususu da binanın sahibi olan tüzel kişiliğin temsilcisinin kendisine müracaat ettiğini bildirdi. Bu binaların iktisabı için, gerekli müzakerelerde bulunmak üzere Büyük Üstada yetki verildi . Bu yetki, aynı zamanda Yardım, Bina Fonu ve saireden tedarikatta bulunması için Cemal Gücü Üstad'a da verildi.

• **Albert Arditti K.**, Konvan tersimatının okunmasının çok vakit aldığını, bunların senelik raporlarla birlikte, ve her halde toplantılardan evvel dağıtılmasının usul ittihaz edilmesini önerdi.

Büyük Kâtip, bu tersimat konusunun son zamanlarda hakikaten bir mesele şeklini aldığını, her K.in bütün söylediklerinin, hatta bir çok vakit, söylemediği halde günün olaylarına uygun düştüğü için söylemediklerinin bile tersimatta yer almasını istediklerini, ses alma makinesi ile yapılan tecrübenin olumlu sonuç vermediğini, KK.den beyanlarını yazılı vermeleri yolundaki ricasının da hüsnü kabul görmediğini, ve dâimî kâtip Ramazanoğlu K.le birlikte kendisinin bütün bu istenilenleri karşılamaktan aciz olduğunu söyledi.

• **Şekûr Okten K.**, gelecek toplantı için birer formüler yaptırır ve kardeşlere dağıtırız. Sözlerini buraya yazıp tayin edilecek bir süre içinde, tersimata geçirilmek üzere, Büyük Kitabete verilmesini isteriz, dedi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 6 Eylül 1970 tarihli toplantısı:

Gediz Depremi ve Deprem Bölgesine Okul Yaptırma Önerisi:

Gediz depremi ile ilgili yardım parasının, bir okul yapılması suretiyle kullanılması hakkındaki kararın icaplarını yerine getirmek için gerekli incelemelerin İzmir Millî Eğitim Müdürlüğü nezdinde yapılması hususu ile Osman Hısım K.görevlendirildi.

İngiltere:

Tanışma işlerinin tamamlanması için İngiltere Büyük Locasına son defa vaki müracaatımız üzerine gönderilen belgelerin alındığını ve Dış İlişkiler Komisyonuna havale edildiğini bildiren Büyük Kâtip Stubbs B. in 10 Haziran 1970 tarihli levhası ile müracaatımızın bu se-

fer olumlu karşılanacağını umduğunu bildiren İskoçya Büyük Kâtibi Buchan B.in 14 Ağustos 1970 tarihli levhaları okundu.

Belçika eski Büyük Üstadı Charles Wagamanns'dan alınan 19 Ağustos 1970 tarihli levha ile, İngiltere Büyük L.sının 9 Eylül 1970 tarihli Genel Kurul Toplantısı gündemine, Türkiye Büyük Locasının tanınması hususunun gündem maddesi olarak alındığını bildiren ve mucip sebeplerini gösteren metnin fotokopisini de ihtiva eden yazısı okundu.

Gerek Buchan gerekse Wagamanns' KK. lere ilgilerinden ve bu hususta sarf ettikleri emeklerden dolayı teşekkür levhalarının gönderildiğine bilgi edinildi.

• **İşletme vergisi:**

Büyük Kâtip, bu kere yürürlüğe giren İşletme Vergisi Kanununun, lokallerimizdeki büfeleri de kapsamına aldığını, kendisinin Maliyeci KK.le yaptığı toplantılardan konunun anlaşıldığını, ve zaman darlığından, her üç vâdideki büfelerin, aksi bildirilene kadar, kapatılması hakkında talimat verdiğini, ayrıca durumun aydınlanması için Maliye Bakanlığına ve Beyoğlu Vergi Dairesine Dernek adına müracaat ettiğini bildirdi. Büyük Kâtibin bu hareket tarzı tasvip olundu, ve durum aydınlanana kadar büfelerin kapatılmasına oybirliğiyle karar verildi.

• Ritüeller hakkında düşüncelerini bildirmeleri hakkında Muh. Localara gönderilmiş olan tamimin tekidine, oybirliğiyle karar verildi.

• Sait Penbecioğlu B.in kızının evlenmesi vesilesiyle Şekûr Okten K. eliyle alınan hediyenin tutarı olan. 800.- TL nın Büyük Hazinesden ödenmesine oybirliğiyle karar verildi .

☆☆☆☆

İngiltere Birleşik Büyük Locasının Türkiye Büyük Locasını Tanınması: ²⁴⁴

İngiltere Birleşik Büyük Locasının 9 Eylül 1970 tarihinde toplanacak üç ayda bir Genel Kurul Toplantı gündemindeki Türkiye Büyük Locasının tanınması ile ilgili madde:

²⁴⁴ Ek 1'de Robert Sime K.in özet ve kronolojik çalışmasına bakınız.

Senelerce önce Türkiye Büyük Locası tanınmak amacıyla En Muh. Büyük Üstadımıza müracaat etmişti.

Bir süre uykuda kalan ve 1948 yılında uyanan, faaliyetinin ilk zamanlarında tanınmamış bulunan bu Büyük Loca'nın menşei hakkında Dış İlişkiler Komitesi, gayet uzun süren, tafsilatlı bir araştırma yapmıştır. İlk nazarda gözüken bu Büyük Locanın tamamıyla gayri muntazam olan Fransa Grand Orient'ından neşet ettiği idi, ancak son aylarda bu Büyük Locanın Mısır Büyük Locası tarafından desteklenerek kurulduğu, ve o zamanlar Mısır Büyük Locasının İngiltere Birleşik Büyük Locası tarafından tanınmakta olduğu hususunda bazı deliller ortaya çıkmıştır.

Komite bu iddianın doğruluğu hususunda ikna olmuş ve 1935 yılında uykuya dalan Büyük Loca ile 1948 de uyanan Büyük Loca arasında sıkı bir bağ olduğu hususunu da kabul etmiştir.

1935 yılında Türkiye Büyük Locası'na bağlı locaların, önce Mısır Büyük Locası tarafından Arapça'ya çevrilen metinden Türkçe'ye uyarlanan bir İngiliz ritüelini kullandıkları ilginçtir.

Bu gündemin 8. maddesinde Türkiye Büyük Locasının tanınması teklif edilmektedir.

☆☆☆☆

İngiltere Birleşik Büyük Locasının Türkiye Büyük locasını tanıdığını haber veren mektup:

İNGİLTERE BİRLEŞİK BÜYÜK LOCASI

Londra, 11 Eylül 1970

*Pek Muh. Nafiz Ekemen K.
Büyük Sekreter, Türkiye Büyük Locası,
Masonic Hall
Nuruziya sok. No. 25
Beyoğlu, İSTANBUL, Türkiye
Sevgili Büyük Sekreter Kardeşim,*

9 Mart ve 2 Haziran 1970 tarihli mektuplarımız ve Büyük Locanız hakkındaki ek bilgileri ve özellikle menşei kapsayan destekleyici belgeler, Dış İlişkiler Komisyonu ile Büyük Kurul'a sunuldu ve bu kuruluşlar tarafından

dikkatle incelendikten sonra Büyük Loca'ya Türkiye Büyük Locasını tanımasının önerilmesi kararlaştırıldı. Bu önerinin İngiltere Birleşik Büyük Locasının, üç ayda bir toplanan, 9 Eylül 1970 tarihli Genel Kurulunda görüşülerek ittifakla kabul edildiğini sevinçle size bildirmekteyim. Bu vesileyle, Jüridiksiyonlarımız arasında kurulan kardeşlik bağının uzun süreli olmasını dilerim.

Karşılıklı Büyük Temsilcilerin (Dostluk Kefillerinin) tayini konusunda ileride sizinle tekrar temas edeceğim.

İçten kardeşlik duygularıyla,
J. W. Stubbs,
Büyük Sekreter

☆☆☆☆

Galip Kardam K.in Nafiz Ekemen'e yazdığı mektup: (Ben milletimi bilirim....)

Galip Kardam K. 18 Eylül 1970 tarihli mektubunda Nafiz Ekemen'e iyi haberleri için teşekkür etmekte, istenen metinleri İngilizce'ye çevirip yolladığını yazmaktadır. Nafiz Ekemen'in çabasını özetleyen ve dostluk kefilisi ile ilgili önerisini içeren mektubun son kısmını aynen veriyorum:

"Bu mutlu sonucun sağlanması karşısında herkesten önce tebrik edilmesi gereken Kardeş sensin. Bu konudaki insanüstü çabanın ve sabrının yakın bir tanıdığı olarak bunu ben hepsinden iyi bilirim. Senin ismin Türk Masonluğuna altın harflerle yazılmalıdır -- ama ben milletimi bilirim, bunu yapamayacakları bir yana, şimdi herkes 26 Mayıs 1970'den sonra olduğu gibi, birer kahraman olarak ortaya atılıp aslan payını kendine çekmeye kalkacak. Her neyse, oldu ya, sen ona bak, kim ne b...k yerse yesin.

"Seni candan kutlar, hasret ve sevgiyle kucaklar ve öperim, sevgili kardeşim.

Galip Kardam

"Hamis: Stubbs'ın mektubu, dostluk kefilisi teklifinin şimdi bizim tarafımızdan yapılmasına müsait değil. O kendisi bu hususa tevessül edeceğini yazıyor. Beklemek daha uygun olur."

☆☆☆☆

Sadi Aral K.in İngiltere Dostluk Kefili olarak atanması:

İngiltere tarafından tanınma olayında, Sadi Aral K.in büyük rolü olmuş, tanınmanın akabinde Sadi Aral K. İngiltere Birleşik Büyük Locasının Türkiye Büyük Locası nezdinde Dostluk Kefili (Grand Representative) olarak atanmıştı. Keyfiyeti Sadi Aral K.'e bildiren Büyük Sekreter Nafiz Ekemen imzalı mektup aynen şöyledir:

"İstanbul, 16 Aralık 1971

" İngiltere Büyük Locası tarafından 1909 da başlamak üzere Büyük Locamızın intizamının tasdik edilmesinde oynadığınız faal, yapıcı ve bilgili rolün, Büyük Locamız çapında şükranını ifade etmek üzere bu Ana Büyük Loca'nın Türkiye'deki ilk Büyük Temsilcilik Görevinin siz Kardeşime tevdi edilmesini Büyük Üstadımız iltimas etmişler, ve bu ricamız Kardeş Büyük Üstat HRH: The Duke of Kent tarafından iyi karşılanarak sizi şerefli görevinize getiren biju ve berat gönderilmiştir.

"Bu biju ve beratı ekli olarak takdim ediyorum. Ve bu görevi yerine getirirken resmî görevin ifasından duyduğum hazzın üstünde bir zeok ve iftihar duyduğumu da ilâve etmek istiyorum: bunu ilâve etmesem dahi hislerimi takdir edeceğinizden eminim.

"Şerefli vazifenize başladığınızı temsil buyurduğunuz Kardeş Büyük Loca Büyük Sekreterine bildirmenizi ve vakit vakit Büyük Locamızın çalışmaları hakkında bilgi vermenizi rica ederim.

"Kardeşçe sevgi ve saygılarımla....."

☆☆☆☆

Türkiye Büyük Locasının İngiltere Birleşik Büyük Locası Nezdinde Büyük Dostluk Kefilinin Atanması:

29 Ocak 1971 tarihinde Durham Bölge Büyük Üstadı, Pek Muh. Lord Barnard, Türkiye Büyük Locası'nın İngiltere Birleşik Büyük Locası nezdinde Dostluk Kefili olarak atandığını, yollanan berat için teşekkür ettiğini belirten bir mektubu Bü. Sek. Nafiz Ekemen K.e yazmaktadır.

Türkiye'deki karşılığı olarak da Pek Muh. Sadi Aral K. atanmıştı.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 4 Ekim 1970 tarihli toplantısı:

Deprem Bölgesinde Okul İnşaatı:

Gediz deprem felâketi ile ilgili yardımın yapılış tarzı hakkında, inceleme yapmak hususu ile görevlendirilmiş olan Osman Hısım K.in tetkikatının neticesi Hulûsi Selek K. tarafından bildirildi. Gediz'in bağlı bulunduğu Kütahya Millî Eğitim Müdürlüğü ile temas kurulamadığı, ancak İzmir Millî Eğitim Müdürlüğünden alınan bilgiye göre, Köy Okullarının 110.000 Liraya, öğretmen lojmanlarının 40/50.000 Liraya çıktığı, Köy okullarının Bakanlıkça yapıldığı, öğretmen lojmanına, veya orta veya lise tahsili yapmak için Gediz ilçesine gelecek çocuklar, barınak bulamadıkları için, Gediz'de bir öğretmen lojmanına daha ziyade ihtiyaç olduğunun anlaşıldığı bildirildi.

Galip Kardam K., bu konu ile Rotary Kulübünün de meşgul olduğunu ve bu kurulun bir çok bilgiye sahip bulunduğunu bildirdi. Rotary yetkililerinden Melih Çalikkocaoğlu Kardeşle temas edip neticeyi bildirmek hususu ile Şekür Okten K. görevlendirildi.

● Anayasa değişikliğinin neden gerektiği hususundaki gerekçeyi hazırlamakla Raşit Temel ve Orhan Alsaç KK.görevlendirildi.

● İngiltere Büyük Locasının 9 Eylül 1970 tarihli toplantısında oybirliğiyle Türkiye Büyük Locası ile tanışmaya karar verdiğini bildiren 11 Eylül 1970 tarihli levha okundu.

Buna karşı Büyük Kâtib'in İngiltere Büyük Locasına, ve bu hususta yardımları sebkeden Belçikalı Wagemanns, İskoçyalı Buchan ve Sime, Nuyorklu Frossel KK.e gönderdiği teşekkür levhaları ile karşılığında aldığı samimi cevaplara bilgi edinildi.

● Her üç vâdide de kapatılmış olan büfelerin ne şekilde KK.in faydalarına tahsis edilmek üzere açılabileceğini incelemek ve gerekli komisyonları tertip ve davet etmek üzere Nafiz Ekemen K. vazifelendirildi.

☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 14 Kasım 1970 tarihli toplantısı:

Aynı gün öğleden sonra tertiplenen tüzük ve ritüel gündemli Genel Kuruldan önce Büyük Dâimî Heyet toplandı. Gediz depremezelerine yardım

konusunun ilerlemediğini, bu konuda görevlendirilen kardeşlerin dahi görevlerini ciddiye almadıklarını görüyoruz. İrlanda Büyük Locasının bizi tanımaması ile intizam arayışı dönemi de kapatılmış oluyor.

Gediz Depremi: Gediz depreminden zarar görenlere yapılacak yardım hakkında Şekür Okten K., Melih Çalikkocaoğlu K.le gerekli temasları yapamadığını söyledi ve mehil istedi.

İrlanda:

İrlanda Büyük Locasının Büyük Locamızla dostluk münasebeti kurmağa karar verdiğini bildiren 7 Ekim 1970 tarihli levhası, Galip Kardam K. imizi dostluk kefilisi olarak Büyük Üstadımızın inha ettiğini bildiren 16 Ekim 1970 tarihli levhamız, konuyu Aralık 1970 tarihindeki Büyük Loca toplantılarında görüşeceklerini bildiren 20 Ekim 1970 tarihli İrlanda Büyük Locasının cevabî levhası okundu.

☆☆☆☆

14 Kasım 1970 tarihli Umumî Heyet Toplantısı (Konvan):

Konvan 106 mevcutla toplandı. Büyük Üstat oturumu açtıktan sonra Tüzük tasarısının tümü üzerine söz verdi: Her maddenin her paragrafının, her satırının, hatta her kelimesinin tartışıldığı bu müzakerelerin ana hatları:

Necdet Egeran K.: Bugünkü toplantı bir nevi kurucu meclis toplantısıdır. Mesleğimiz hakkında bir takım olumsuz propagandalar yapılmaktadır ve Anayasamız bunları çürütmelidir:

İleri sürülen iddialar şunlardır:

1. Masonluk milliyetsizdir, çünkü Masonluk kozmopolittir:
2. Masonluk dinsizdir:
3. Masonluk gizli bir teşkilâttir, zararlı hedefler güden gizli sırları vardır:
4. Kökü dışarıdadır, oradan emir alır.

Başka söz isteyen olmayınca, Anayasanın tümü oylandı ve maddelerin müzakeresine geçildi. İlk yoğun müzakere başlık üzerine oldu.

Büyük Kâtip: Tasarıda "Evren'in Ulu Mimarının Adını Anarak" başlığı vardır. "Kâinatın Ulu Mimarının Yüce Şanına" ibaresinin muhafazası için teklif vardır.

Fikret Çeltikçi K.: "Kâinatın Ulu Mimarının Yüce Şanına" ve Ni-yazi Tarman, Galip Kardam, Avni Karabece K.ler, "Evren'in Ulu Mimarının adını anarak," Başlıklarının lehinde konuştular.

Büyük Üstat: "Adını anarak" yerine yalnızca "anarak" demek daha doğru olur.

"EVRENİN ULU MİMARINI ANARAK" başlığı, 3 karşı oyla, ek-seriyetle kazandı.

"ANAYASA" tabiri yerine, "ANATÜZÜK" denmesi hakkındaki teklif görüşüldü ve 11 karşı oyla, "ANAYASA" "Başlangıç - Hür Masonluğun Genel İlkeleri" başlığı da oybirliği ile kabul edildi.

Madde 1'in müzakeresinin sonucunda, "insanlığın hürriyet içinde" ibaresinin ilâvesi ile "gerçek" kelimesinin yanına parantez içinde "hakikat" kelimesinin ilâvesi kabul edilerek, Tanımlama maddesi şöyle oldu:

"Hür Masonluğun amacı, iyi ahlâklı ve erdemli insanlar arasında kardeşliğin kurulması, insanlığın hürriyet içinde fikrî ve sosyal gelişmesi, olunlaşması, gerçeğin (hakikatın) araştırılmasıdır.

"Hür Masonluk, bu amaca kendilerini adamak isteyen namuslu, aydın ve hür fikirli erkeklerin ortak çabalarını birleştirir, bu suretle insanın ve toplumun ilerici ve ahenkli gelişmesini sağlar."

Madde 2'de, "tekris" yerine "eriştirme" kelimesinin kullanılması kabul edildi.

Madde 7'nin ilk paragrafı: "Hür Masonlar aralarında birleşerek, eriş-tirmenin uygulayıcısı ve koruyucusu olan ve loca adı verilen topluluklar kururlar" şeklinde kabul edildi.

Madde 9'un 4. fıkrası, "Hür Masonluk ..... sır saklamaya kesinlikle uyulmasını ister", şekli 5 karşı oyla kabul edildi.

BÖLÜM 1: TÜRKİYE BÜYÜK LOCASININ TEMEL İLKELERİ
madde 10'un (a) fıkrası ile ilgili aşağıdaki müzakereler yapıldı:

Adnan Ergeneli K.: "Bağımsız ve Muhtar" aynı anlamdadır diyerek, bunların yerine "özerk" kelimesinin kullanılmasını,

Galip Kardam K.: "Paylaşılmaz" yerine "bölünmez" kelimesinin kullanılmasını,

Necdet Egeran K.: "Obedians" kelimesinden önce "Millî" kelimesinin konmasını,

Fikret Çeltikçi K.: "Obedians" kelimesinin tümüyle çıkarılmasını, teklif ettiler.

Şevki Kayaman K.: Belçika Büyük Locası, kendisi için "obédiance indépendante et autonome" diyor. "Bağımsız ve muhtar" bunun tercümesidir.

Reyan Erben K.: "Paylaşılmaz" ve "mutlak sahibi" kelimeleri yerindedir, aynen kalmalarını teklif etti.

Maddenin diğer fıkralarına gelince, (b) fıkrası olduğu gibi kabul edilirken, diğerlerinde tekrar "eriştirme", "ergin", "landmark", "temel düzen", "görenek", "töre" kelimeleri üzerinde semantik müzakerelerden sonra,

56 oy ve 26 karşı oyla madde aşağıdaki şekliyle kabul edildi:

Madde 10: Türkiye Büyük Locası temel ilkeler olarak aşağıdaki töresel kuralları benimser:

a) Türkiye Büyük Locası, obedyansındaki Localar ve üyeleri üzerinde, yasama, yürütme ve yargılama yetkisinin mutlak sahibidir: obedyansında bulunan (Çırak, Kalfa, Üstad) sembolik dereceleri üzerinde tek ve paylaşılmaz otoritesini yürüten, sorumlu, bağımsız ve özerk Masonik kudrettir.

b) Bütün Masonik çalışmalar Ev.: U.: Mi.: nın adını anarak, Hür Masonluğun üç Büyük Nuru (açık bulunan Kutsal Kitaplar, Gönve ve Pergel) huzurunda yapılır ve bütün yükümlülükler için bunlar üzerinde and içilir.

c) Masonluk sıfatı ancak Eriştirme yoluyla verilir.

d) Localarda dinsel ve politik tartışmalar yapılamaz.

e) Türkiye Büyük Locası, Hür Masonluğun eski Landmarklarına, gelenek ve törenlerine bağlıdır

Bu ilkelere dokunulamaz ve değiştirilemez.

BÖLÜM 2 : TÜRKİYE BÜYÜK LOCASININ KURULUŞ VE EGEMENLİĞİ:

Madde 12: (*egemenlik maddesi*) Türkiye Büyük Locası, Türkiye'de Hür Masonluğun bütün yetkilerini elinde tutar, Masonluğun yönetiminde içeride ve dışarıdan kendine eşit veya kendinden üstün hiç bir otorite tanımaz.

Türkiye Büyük Locası, Türkiye'de Hür Masonluğun yönetimi için gerekli yasaları, tüzük ve ritüelleri hazırlamaya, yürürlüğe koymaya, değiştirmeye, veya yürürlükten kaldırmaya, Loca kurulmasına izin vermeğe veya kapatmaya, Hür Masonluk ile ilgili işleri araştırmaya ve karara bağlamaya yetkilidir.

Kendisinde toplanmış bulunan yetkiler, ancak kendi tasarrufu, Hür Masonluğun eski töre ve gelenekleri ile memleket yasalarıyla sınırlıdır.

BÖLÜM 3 : BÜYÜK LOCA ÖRGÜTÜ

Madde 18: "Genel Kurul" kelimesinden sonra parantez içindeki "Konvan" kelimesinin çıkarılmasına karar verildi.

Madde 19: Türkiye Büyük Locası aşağıdaki üyelerden kurulur:

Fikret Çeltikçi K.: Eski²⁴⁵ Üstadı Muhteremlerden birinin temsilci olmasına karşıyım; ayrıca Üstadı Muhteremler iki senelik Üstatlar arasından seçildiğine göre, diğer delegelerden beş senelik Üstat olmalarını aramakla çelişkiye düşülmüş olunuyor. Maddenin tümüne muhalifim.

Şekûr Okten: Eski metinde 100 den fazla üyesi olan localara dört delege göndermek hakkı tanınmıştı. Halbuki, devam açısından bakar-

²⁴⁵ "Önceki" tabiri henüz yerleşmemiştir.

sak bu locaların bir çoğu görevlilerini güç bir araya getirebiliyorlar. 30 - 40 üyesi olan localar ise hemen hemen bütün üyenin iştirakiyle toplanıyorlar. Demek oluyor ki, üye sayısı locaya, delege göndermek bakımından bir üstünlük vermemelidir. Genel Kurul Büyük Locanın en yüksek organıdır, ve içinden görevlileri çıkarmaktadır. Binaenaleyh delegelerin realitelerimizi ve dertlerimizi yakinen bilen Üstadı Muhteremler, önceki üstadı muhteremler ve tecrübeli üstatlar tarafından seçilmesinde çeşitli yararlar vardır. Yeni hazırlanan Localar Genel Statüsünde, Üstadı Muhteremlerin beş senelik üstatlar arasından seçilmesi esası konmaktadır. Çelişme bu suretle açıkça ortadan kalkacaktır.

Nuri Akyol ve Avni Cerrahoğlu KK.: Masonluk demokratik bir müessesedir, bu suretle Üstadı Muhterem, Önceki Üstadı Muhterem, 5 senelik Üstat diye bir aristokrasi sınıfı yaratıyoruz.

Büyük Kâtip: İ'sad edilmiş Üstadı Muhteremler Locasını kurmak için patent ve ritüeller bize geldi. Büyük Locanın 2/3 sı Üstadı Muhteremlik yapmış olursa bu konu halledilir, aksi halde örgüt yarım kalır. Teklif bu sebeple de yerindedir .

Ayrı ayrı oya müracaat edildi, (a) fıkrası oybirliğiyle, (b) fıkrası 11 muhalif oya karşı çoğunlukla, "*Türkiye Büyük Locasına bağlı localar kendi üyeleri arasından ikişer delege seçerler; bu delegelerden biri Üstadı Muhteremlik (Saygı değer Üstatlık) yapmış olanlardan , diğeri üstatlıkta beş seneyi doldurmuş Kardeşler arasından gizli oyla iki yıl için seçilirler. Bu üyeler Üs.Muh. lik yapmış olan 5 senelik Üs.lar arasından da seçilirler. Bunlara o yılki eylemli Üstadı Muhterem (Saygı Değer Üstat) da tabii delege olarak katılır. Her delege yalnız bir Locayı temsil eder*" şeklinde. (c) fıkrası 11 muhalife karşı çoğunlukla kabul olundular .

Madde 21'de, Büyük Görevlilere "*Bir Önceki Büyük Üstat*" ilâve edildi, Büyük Hazine Emîni tâbiri, "*Büyük Haznedar*", Büyük Hasenat Emîni tâbiri de "*Büyük Kesedar*", Büyük Dâimî Heyet de "*Büyük Kurul*" olarak değiştirildi.

Madde 25: "*Türkiye Büyük Locasının merkezi İstanbul'dur*" cümlesinin ilâvesiyle, maddenin kabulüne 20 muhalif oya karşı 35 oyla karar verildi.

Böylece madde aşağıdaki şekli aldı:

"Türkiye Büyük Locasının merkezi İstanbul'dur. Büyük Loca, milli sınırlar içinde, istediği yerde toplanabilir."

BÖLÜM 4 - BÜYÜK LOCANIN YÖNETİMİ

Madde 30: *"Büyük Kuruldan ve Localardan çıkan yazıların başında «Ev .U. Mi .ını anarak Türkiye Büyük Locası Adına» başlığı bulunur" şeklinde oybirliği ile kabul edildi.*

Madde 31 Büyük Kurul'un toplanma frekansı ile şeklini, **Madde 32** Büyük Kurul'un görev ve yetkilerini, Büyük Müfettişlik müessesesini, **Madde 33** Büyük üstadın görev ve yetkilerini; **Madde 34** Büyük Üstat yeminini; **Madde 35'ten 39'a** diğer Büyük Görevlilerin görevlerinin tarifi ile yeminlerini kapsıyordu.

BÖLÜM 5'te locaların kuruluşu ile işlevleri, **BÖLÜM 6'da** Masonik geleneklerin korunması, **BÖLÜM 7'de** de Anayasa'nın yürürlüğe girmesinden sonra bir yıl değişiklik talebinde bulunulamayacağına ifadesi ile geçici maddeler yer alıyordu.

☆☆☆☆☆

Büyük Dâimî Heyetin 13 Aralık 1970 tarihli toplantısı:

• Tanışmak için müracaatta bulunmuş olan İtalya Büyük Maşrıkına, bu hususta İskoçya ve İngiltere Büyük Localarından alınan uyarıcı bilgilerin ışığı altında şimdilik isteklerinin is'afi mümkün olmadığı yolunda cevap verildiğine bilgi edinildi.

• Ritüellerimizin tercümelerinin İskoçya Büyük Kâtibi ile görüşüldüğüne, ve esaslardan ayrılmamış olunması hasebiyle bunların şayanı kabul bulunduğunu bildiren Sime B.in 3 Aralık 1970 tarihli yazısı ile buna verdiğimiz cevap okundu.

Localar Umumi Nizamnamesi:

Localar Umumî Nizamnamesinde, yeni Anayasaya göre yapılması gerekli değişikliklerle ilgili gündem maddesinin görüşülmesine geçildi.

Büyük Kâtip Nafiz Ekemen B., Anayasanın 19.ncu maddesi gereğince, delegeler beş senelik üstatlardan seçildiğine göre, üstadı

muhteremlerin de beş senelik üstatlardan seçilmesi yolunda Localar Umumî Nizamnamesinin 49. maddesinin değiştirilmesi gerektiğini söyledi.

Şekûr Okten, Sahir Akev, Raşit Temel, Abdullah Ecemen, Macit Erbudak KK. mütalâalarını bildirdiler, ve bu değişikliğin Anayasa değişikliğinin bir neticesi olmadığını, ve Dâimî Heyetimizin bunu yapmağa yetkili bulunmadığını söylediler.

Reye müracaat olundu. Nafiz Ekemen K.in muhalif reyine karşı, üstadı muhteremlerin iki senelik üstatlardan seçilebileceği yolundaki nizamname maddesinin değiştirilmesine mahal olmadığına ve konunun Localar Genel Statüsünün müzakeresi sırasında ele alınmasına çoğunlukla karar verildi.

8 Kasım 1969 Konvanında kabul edilip tamim edilmiş olan Localar Umumî Nizamnamesi değişikliklerinden maada aşağıdaki değişikliklerin yapılmasına ve tamimine oybirliğiyle karar verildi:

a. 39 ve 41. maddelerdeki :

" *Bölge Mahfeli*" kelimelerinin çıkarılmasına,

b. 43. maddeye :

Nazırlardan sonra ... " *Sekreter*" kelimesinin ilavesine,

c. 54. madde : " *Üstadı Muhterem, Birinci ve İkinci Nazırlar, Sekreter, Sözcü, Muhakkik, Hazine ve Hasenat Eminleri seçimleri gizli oyla yapılır. Diğer vazifelilerle muavinlerin seçimlerinin iş'ari reyle yapılması caizdir. Seçimde mevcudun yarısından bir fazla oy esası uygulanır . Boş oylar verilmemiş sayılır ve mevcut ona göre hesaplanır.*" şeklinde oybirliğiyle kabul edildi .

Diğer mevzuat hakkında Ankara'da ve İstanbul'da başlanılmış olan çalışmaların devamına ve konunun önümüzdeki ilk Dâimî Heyet toplantısında ele alınmasına oybirliğiyle karar verildi.

Ritüeller:

- Ritüeller hakkında kelime ve ibare değişiklikleri için yapılması gerekli tadil tekliflerinin Şubatın ilk haftasına kadar gönderilmesi, bundan sonra gelecek tekliflerin nazara alınmayacağı yolunda eski tamiminin tekidine,

- Üç Kutsal Kitabın da çalışmalarda açık bulundurulmasının Anayasa hükümlerinden olduğu hususunun bir tamimle Localara duyurulmasına,
- İş'atlar ve seçimlerle ilgili olarak mevzuat hükümlerinin Localara hatırlatılmasına,
- Eski Görevlilerin Büyük Locanın tabii üyesi oldukları hakkındaki Anayasanın 19. maddesi, bu Anayasaya göre teşekkül edecek Büyük Loca tarafından seçilecek Büyük Kurul üyelerine şamil olduğu cihetle, halen Büyük Dâimî Heyet üyesi olan Kardeşlerin, Büyük Sekreter ve Büyük Hazine Emni emini hariç, delegelik sıfatlarının bu kere yapılacak Loca seçimleriyle birlikte, teyidi lüzumunun tamimine, oybirliğiyle karar verildi .

EK 1:**İskoçya ve İngiltere Büyük Localarının Türkiye
Büyük Locasını tanımları ile İlgili Kronolojik Veriler:**

İLGİNÇ BİR MEKTUP;

KONSEKRASYON'LA İLGİLİ KRONOLOJİK VE
KİŞİSEL VERİLER²⁴⁶

28 Şubat 1992 tarihinde Pek Müh. Sadi Aral Kardeşimize,İskoçya tarafından tanınmamızla ilgili kişisel çabasını anımsatan, Robert T. Sime imzalı bir mektup gelmişti.

İskoçya Büyük Locası'ndan gelen heyetin 29 Nisan 1965 tarihinde Türkiye Büyük Locası'nın tahsis (konsekrasyon) merasimini icra etmesine kadar geçen olayların irdelenmesi; konsekrasyondan sonra da ritüellerimizin şekil değiştirmesi; Üs. Muh. İs'ad Töreninin uygulanması ve nihayet İskoçya Bü. L.'sının 250. yıldönümü dolayısıyla bu defa bir Türk heyetinin İskoçya'ya iadei ziyarette bulunmasına kadar Türk Mason tarihinin nirengi noktalarını işaretleyen dokümanlar mektubun ekinde sunulmuştu.

Bu dokümanları dört ayrı grupta mütalâa edebiliriz:

1. Türkiye Büyük Locasının İskoçya Büyük Locası tarafından tanınması ile ilgili olayların kronolojik sıralanması.

2. 1955-1974 arası Türkiye Büyük Locası ile İskoçya Büyük Locası arasında resmi ilişkilerin tesisinde emeği geçmiş İskoç Kardeşlerin listesi.

3. 1955-1974 arası Türkiye Büyük Locası ile İskoçya Büyük Locası kardeşlik münasebetlerinin tesisinde yakinen ilgilenmiş olan Türkiye Büyük Locası üyesi Türk Kardeşlerin listesi.

4. Uzun metin olarak Türk Masonluğu tarihi.

İzleyen sayfalarda Robert T. Sime K.in mektubunun önemli paragrafları ile ilk 3 doküman Pek Muh. Sadi Aral Kardeşimizin izniyle yayınlanmaktadır. Türk Masonluk tarihine gelince, bu doküman 1909

---

²⁴⁶ Celil Layiktez - *Mimar Sinan* No. 86, s.25

öncesi, 1909 - 1935 arası, 1935 - 1948 arası ve nihayet 1948'den günümüze olan olayları yansıtmaktadır. Sime Kardeş İskoçya'da sık sık Türkiye hakkında konferanslar veriyordu ve konuşmalarını bu dökümanlara dayandırıyor. Ancak, ilk kısımlar Kemalettin Apak Üstadımızın kitabından alınmış olup, 1948'den sonrası da değişik yerlerde yayın konusu olduğundan buraya tekrar alınmamıştır.

Mektup:

28 Şubat 1992

Sevgili Aral K.,

12 Şubat tarihli mektubunuz için teşekkür ederim, sizi temin ederim ki, Türkiye'deki Kardeşlerime yardım söz konusu olunca, hiçbir şey bana zahmet veremez. Bildiğiniz gibi, bu güzel ülkede çok güzel uzun yıllar geçirdim ve Türk Kardeşlerimizden o denli dostluk ve misafirperverlik gördüm ki, bu ülkeye ikinci vatanım gibi bakıyorum ve tüm mutlu anılarım için teşekkür ediyorum.

Türkiye Büyük Locası'nın İskoçya Büyük Locası tarafından tanınmasına götüren görüşmelerin ayrıntıları, tarihleri ve katılan kişilerle ilgili bilgi, talebiniz üzerine, kayıtlarımdan çıkarabildiğim tüm verilerle ilişikte sunulmuştur...

Çalışma üç kısımdır: bunların ilki olayların kronolojik listesi, ikincisi üç yıl süren planlama ve pazarlık çalışmalarıyla yakından ilgilenmiş olan İskoçyalı Kardeşlerin kimliklerinin açıklanması, üçüncüsü de bu değerli sonuca ulaşmamıza çok yönlü katkıda bulunmuş Türk Kardeşlerin listesidir. Gördüğünüz veçhile, DEĞİŞMEYEN kanaatime göre, bu kardeşlik olayında SİZİN oynamış olduğunuz fevkalâde önemli rol gereğince tanınmamıştır, zira, Masonik amblemimi fark edecek kadar dikkatli olmasaydınız, Büyük Localarımız arasındaki bu çalışma belki de hiç yapılmayacaktı. Bu nedenle, listemde ilk masonik temasım olarak sizi gösterdim ve şahsınıza karşı beslediğim fevkalade saygının, yalnız bu olayla ilgili olmayıp birçok başka yonden de tezahür ettiğini unutmamanızı dilerim...

(c) İmza: Robert T. SİME

TÜRKİYE BÜYÜK LOCASI'NIN İSKOÇYA BÜYÜK LOCASI TARAFINDAN TANINMASI İLE İLGİLİ OLAYLARIN KRONOLOJİK SIRALANMASI:

Eylül 1955: Türkiye Büyük Locası mensubu Sadi Aral K. İskoçya Bü. L.sına bağlı Robert T. Sime K.le İzmir'de ilk şifahi teması kurarak, kendisini İzmir'de 23 No.lu Ümit Locası'nın çalışmalarına katılmak üzere davet etti.

1955 - 1957: Sime K.'in tavassutu ile Türkiye Bü. L. ile İskoçya Bü. L. arasında gayri resmi tahkikat ile soru cevaplı muhaberatın yürütülmesi.

1958 Sonbaharı: İskoçya Bü. L.sı Ön. Bü. Üs. Lord McDonald'ın, refakatinde Bü. Sek.i Dr. Alexander F. Buchan ile yerel temasları yürüten aracı Robert T. Sime K.'lerle Ankara'da Türkiye Bü. L.sını gayri resmi ziyareti.

1958 Sonbaharı: Yukarıda sözü edilen üç Kardeş, Ankara'da Türkiye Bü. L. Bü. Üs.1 Ahmet Salih Korur ve resmi tercümanı Bü. Sek. Dr. E. N. Egeran'ın temsil ettikleri Türkiye Bü. L.sına üç gün süreyle misafir oldular.

1961: Türkiye'nin siyasi durumu ışığında İskoçya Bü. L. Türkiye Bü. L. sını tanıma kararını erteledi.

Mart 1963: İskoçya Bü. L. Türkiye Bü. L.nı resmen tanıdı ve bu tanımayı birçok ABD Bü. L.nın tanınması izledi.

1963 Sonbaharı: Robert T. Sime K. ile değişik uyruklu 7 Kardeş Türkiye Bü. L.na bağlı, İzmir Vadisinde 25 No.lu Ümit Locasına katıldılar.

1964 İlbaharı: Robert T. Sime K., birkaç İzmir Locası Kardeşleri ile birlikte ve Geoffrey Maltass (T.B.L.) K.'in bilinçli desteği ve talepname döneminde sekreter ve müşavir olarak çalışan Ayhan Yalay K.'in de yardımıyla, İzmir Vadisinde İngilizce çalışacak yeni bir Locanın kurulması için Türkiye Bü. L.na başvurular.

Nisan 1965: Türkiye Bü. L. Nisan 1965'de 42 No.lu "EPHESUS" Locasına beratını verdi.

Mayıs 1965: Türkiye Bü. L.na bağlı 42 No.lu Ephesus Locası, çok sayıda Bü. Gör. K.'in eşliğinde, Bü. Üs. Dr. E. N. Egeran tarafından merasimle tahsis edilerek resmen açıldı.

Robert T. Sime K. Kurucu Üs. Muh. ve Üs. Muh. olarak, Ayhan Yalay K. Sek. ve Geoffrey Maltass K. Haz. Em. olarak is'ad edildiler. 16 kurucu üye hazır bulunuyordu.

29 Nisan 1965: Türkiye Büyük Locası'nı tahsis etmek ve iki Büyük Loca arasındaki kardeşliği güçlendirmek üzere, İskoçya Bü. L. adına Türkiye Bü. L.'na ilk ziyaret.

Heyetin başında 1961 - 1965 döneminde İskoçya Bü. L. Bü. Üs. olan Ön. Bü. Üs. Lord Bruce K. vardı. Kendisine İskoçya Bü. L. Bü. Sek. Dr. Alexander F. Buchan K. ile İskoçya Bü. L.'dan Ön. Üs. Muh. Robert T. Sime K. refakat ediyorlardı. Türkiye Bü. L. 1960'da Ankara'dan İstanbul'a taşındığından, merasim Türkiye Bü. L.'nın İstanbul mabedinde yapıldı.

8 Aralık 1965: İzmir Vâdisinde 42 No.lu Ephesus Locasının ilk tekris merasimi.

Nisan 1967: İskoçya dan A.F. Buchan K.'in önerisi üzerine, Türkiye Bü. L. çalışmalarını İskoçya Bü. L.'nin uygulaması paralelinde, Modern İskoç Ritüeline göre tadil etmeyi kabul etti

18 Kasım 1967: İstanbul Mabedinde, Türkiye Bü. L.'dan berat almış tüm locaların eylemli Üs. Muh.leriyle Ön. Üs. Muh.lerinin katıldığı bir toplantıda, müteakip yıl Üs. Muh. olarak is'ad edilecek Kardeşlere uygulanmak üzere, Robert T. Sime K., Üs. Muh. is'ad merasimini izahlı olarak takdim etti.

Haziran 1968: Türkiye'de mesleki görevi biten Robert T. Sime K. İngiltere'ye (U.K.) döndü.

Şubat 1969: Robert T. Sime K. İskoçya nezdinde Türkiye Bü. L. Dostluk Kefili, Dr. E.N. Egeran da Türkiye Bü. L. nezdinde İskoçya Dostluk Kefili atandılar. (Böylece, ilk defa iki Bü. L. arasında Dostluk Kefilleri teati edildi).

Mart 1969: İskoçya Bü. L. Bü. Üs. (1965 -1969) Sir Ronald Orr Ewing K., Bü. Üs. Vekili Kenneth Owen Byers K.'in refakatinde Türkiye Bü. L.'na bir nezaket ziyaretinde bulundu.

21 Eylül 1969: Türkiye Bü. L.'nın İzmir Mabedinin açılışı.

9 Eylül 1970: Uzun ve zorlu görüşmelerden sonra İngiltere Bü. L. nihayet Türkiye Bü. L.nı tanıdı, hemen arkasından da İrlanda Bü. L. onu izledi.

14 Aralık 1970: Uzun bir rahatsızlıktan sonra Lord McDonald K. İskoçya'da, Skye adasındaki evinde Ebedî Meşrike intikal etti.

Kasım 1971: Dr. Alexander F. Buchan K. İskoçya Bü. L. Bü. Sek. görevinden istifa etti ve 10 Ocak 1976'da Ebedî Meşrike intikal etti.

Nisan 1973: Türkiye Bü. L. Bü. Sek. Nafiz Ekemen K Türkiye Bü. L. Bü. Üs.lığına seçildi.

Nisan 1973: Üs. Muh. İ'sad Tören Ritüelinin Türkçe'ye çevrilerek Türkiye Bü. L.dan berat almış tüm localarda uygulanma kararının alınması.

20 - 27 Ocak 1974: Robert T. Sime K.'in organize ettiği bir grup olarak 53 İskoç Mason eşleriyle birlikte, yedi gün kalmak üzere İstanbul'a geldiler, İskoç Kardeşler, Türkiye Bü. L.nın talebi üzerine. Üs. Muh. İ'sad merasimini İskoç usulünde, İstanbul, Ankara ve İzmir Bölgelerinde uyguladılar. Grubun başında İskoçya Bü. L. Ön. Bü. Üs. Sir Ronald Orr Ewing K., Dr. Alex F. Buchan K. ve (arada Lanarkshire Middle Ward (İskoçya) Bölge Bü. Üs. seçilmiş olan) Robert T. Sime K. vardı. Grubun geri kalanını da İskoçya Bü. L.na bağlı ileri gelen Kardeşler oluşturuyordu.

20 Ocak 1974: Yukarıda sözü edilen grubu, 35 No.lu Freedom L. Üs. Müh. İvan Schick K.le Ön. Üs. Müh. Haluk Bitek K., Yeşilköy Hava Alanında karşıladılar ve İstanbul'da kaldıkları süre içinde onlarla etken bir şekilde meşgul oldular.

21 Ocak 1974: Türkiye Bü. L. Bü. Üs. Nafiz Ekemen K'le tüm localardan Ön. Üs. Müh. derecesinde olan kardeşler huzurunda 35 No.lu Freedomm Locası Mabedinde, gösteri mahiyetinde bir Üs. Muh. İ'sad töreni canlandırıldı.

Töreni, İskoç Grubundaki Kardeşlerin yardımıyla Robert T. Sime K. yönetti.

23 Ocak 1974: Aynı tören, bu kez İzmir Vadisinde 42 No.lu "Ephesus" Locasında düzenlendi. Locanın Kurucu Üs. Müh. Robert T. Sime

K. töreni yönetirken, Cüneyt Eriş K., Ephesus L. Üs. Müh. Yalçın Doğulu K., Geoffrey Maltass K. ve Türkiye Bü. L. Bü. 2. Na. Halit Arpaç K. kendisine yardımcı oldular.

24 Ocak 1974: Aynı maksatla uçakla Ankara'ya giden Kardeşler, 22 No.lu "Dikmen" Locası'nda İ'sad törenini canlandırdılar. Bu kez, Sime K.'e Dr. A. F. Buchan K.'le İskoçya'daki Locasının Ön. Üs. Muh.lerinden John Black K. yardımcı oldular. Merasimde hazır bulunanlar arasında Türkiye Bü. L. Bü. Üs. Vekili Şekur Okten K.'le Dikmen Locası Üs. Müh. Doğan Poyraz K. vardı.

30 Kasım 1986: Türkiye Bü. L.dan bir kardeşler grubu Türkiye Bü. L. Bü. Üs. ile birlikte, İskoçya Bü. Locası'nın 250. Yıldönümü münasebetiyle, İskoçya'yı ziyaret ederek, bu maksatla tüm dünyadan gelen Kardeşlerle Edinburgh'da buluştular.

1955 - 1974 Arası Türkiye Bü. L. İle İskoçya Bü. L. Arasında Resmî İlişkilerin Tesisinde Emegi Geçmiş İskoç Kardeşler:

Robert T. Sime K.; İskoçya'da, Mortherwell kentinde 573 No.lu (İskoçya) Livingstone St. Andrew Locası'nda 1951 yılında tekeris oldu. 1722 No.lu Fleur de Lys (İskoçya) Locası'nın Üs. Muh. ve 42 No.lu Ephesus (Türkiye) Locasının kurucu Üs. Muh., Lanarkshire Middle Ward (İsk.) Bölge Bü. L.sının Ön. Bü. Üs. ve İskoçya Bü. L. Bü. Kurul üyesi.

Lord McDonald of Sleat on the Island of Skye - İskoçya - K.; 1953-1957 İskoçya Bü. Üs., 1930'da 859 No.lu Locada (İskoçya) tekeris edildi, 1931'de 1379 No.lu (İsk.) McDonald of Sleat Locası'nın Kurucu Üs. Muh., 1950'den itibaren İskoçya Bü. L. Bü. Kurul Üyesi ve 1959 - 1962 arası Özel Maksatlar Komitesi Başkanı.

Danimarka ve British Columbia'nın Dostluk Kefili, Almanya Birleşik Bü. L. Büyük Şeref Nişanına sahip bu Kardeşimiz 14 Aralık 1970'de evinde öldü.

Dr. Alexander F. Buchan K. M.B.E. B. Sc.; 2 No.lu Canongate Kilwinning Locasında 1932'de tekeris edildi. 1947'de de Locanın Üs. Muh. oldu. 1948'de İskoçya Bü. L. Bü. Sek. seçildi ve dünyanın birçok yerinden Büyük Masonik Ödüllerle şereflendirildi. Massachusetts Bü. L. Dostluk Kefili ve Yunanistan Bü. L. Şeref Bü. Sek., İsrail Bü. L.

Şeref Bü. 1. Na., Hindistan Bü. L. Ön Bü. I. Na. ve Şili Bü. L. Şeref Üyesi.

Buchan K. 10 Ocak 1976 günü öldü.

Lord Bruce, Earl of Elgin and Kincardine K. D.L. J.P.; 1948 yılında 1077 No.lu Elgin and Bruce Locasında tekris edildi, 1948 - 1950 arası Locanın Üs. Muh.i, 1961 -1965 arası İskoçya Bü. L. Bü. Üs., 1957'den bu yana, Fife and Kinross Bölge Bü. L. Bü. Üs., Yunanistan Bü. L. Dostluk Kefili, İngiltere ve Galler Mark Üstat Masonlar Bü. L. temsilcisi, Peru Bü. L. ile Şili Bü. L. Şeref Üyesi, 1968'de, 1641 No.lu (İsk.) Sir Robert Moray Locası Kurucu Üs. Müh., Binbaşı Sir Ronald Orr Ewing, Bt. K.: 1948'de 30 No.lu (ing.) Ancient, Stirling Locası'nda tekris edildi, 1956 - 57 yıllarında Locanın Üs. Müh., 1965 - 1969 İskoçya Bü. L. Bü. Üs., 1963'den bu yana Stirlingshire Bölge Bü. Üs., 1417 No.lu Natal Locası'nin vekâletten Üs. Müh., Arizona Bü. L. Dostluk Kefili, İskoçya Bü. L. Bü. Gör. Kurutu, Finans Komitesi, Özel Amaşlar Komitesi, ve Masonik Yurtlar Komitesi üyesi.

Kenneth Owen Byers K. 1969'da İskoçya Bü. L. Bü. Üs. Vekili, 1966-1971 arası Lanarkshire Middle Ward (İsk.) Bölge Ön. Bü. Üs., İskoçya Bü. L. Bü. Gör. Kurulu üyesi ve 1978'de ölümüne kadar Finans Komitesi Başkanı.

John Black K. Ana Locası, 1640 No.lu (İsk.) Bishopbriggs Locası'nın Ön. Üs. Muh., İskocya Bü. L. Bü. Görevliler Kurulu üyesi.

1955 - 1974 Arası Türkiye. Büyük Locası ile İskoçyaBüyük Locası Kardeşlik Münasebetlerinin Tesisiyle Yakinen İlgilenmiş Olan Türkiye Büyük Locası Üyesi Türk Kardeşlerin Listesi:

Sadi Aral K. ilk teması başlatmış ve nihai anlaşmanın oluşmasında katalizör rolünü oynamıştır. ²⁴⁷

Ahmet Salih Korur K. Bü. L. henüz Ankara'da iken, 1958'de ilk ve başlangıç tahkikatlarını yürüten (initial and preliminary enquiries) Ön. Bü. Üs. Lord McDonald ve Dr. A. Buchan Kardeşleri misafir etmiş ve iki Büyük Loca arasında gerçek ve sağlam ilişkinin kurulmasında büyük gayreti geçmiştir.

²⁴⁷ Pek Muh. Sadi Aral K. 5 Haziran 1990 ile 27 Nisan 1991 tarihleri arasında Büyük Sekreter olmuş, 1996 yılında Ebedî Meşrik'e intikal etmiştir.

Dr. E. Necdet Egeran K.: İlk tahkikat esnasında Türkiye Bü. L. Bü. Sek., sonradan Bü. Üs. olmuştur.

Yıllar süren müzakereler şüresince göstermiş olduğu yüklü çalışma temposu, yapıcı anlayış yeteneği, özden işbirliği ve sürekli aktif iştiraki ile her iki Büyük Loca kendisine borçludur. Bilinci, tecrübesi ve sürekli yardım etme arzusu olmasaydı, görüşmeler böyle kolayca gelişemezdi.

Egeran K. hala Türkiye Bü. L. ile İskoçya Bü. L. arasındaki bağı oluşturmaktadır ve kendisine ebediyen müteşekkik olmalıyız.

Geoffrey Maltass K., İzmir Vadisi'nde Türkçe çalışan bir Locanın üyesi olan bu Kardeş, 42 No.lu Ephesus Locası'nın kuruluşunda enerjisi ve çalışkanlığı ile kendini göstermiş olup bu locanın Kurucu Haz. Em. olmuştur.

Ayhan Yalay K. 42 No.lu Ephesus Locasının ilk sekreteriydi ve İskoçya ile olan ilk temaslarda sürekli yardımcı olmuştur. Yalay K. Türkiye Bü. L. ile yakın temas içinde kalarak Konsekstasyon töreni ile ilgili teferruatın düzenlenmesinde sorumlu kişiydi. Hiçbir toplantıyı kaçırmayan, locanın kuruluşundan itibaren oluşan tüm evrakları titizlikle dosyalayan Ayhan K. her zaman locasının ileri gelen bir üyesi olmuştur.

Nafiz Ekemen K.: Türkiye Bü. L. Bü. Sek., sonraları da Bü. Üs. özverisi ile tebarüz etmiş bu K. mesleğimize tüm zaman ve enerjisini harcardı.

1974 yılında ziyaretçi olarak gelen İskoç grubunun organizasyonunu da Ekemen K. üstlenmişti. Çok kere ev sahibi rolünü oynamış, İngilizce dil bilgisi oldukça kısıtlı olmasına rağmen, bir teşvik kelimesi ve bir tebessümle her tarafa yetişmiş, yardımını hiçbir zaman esirgememiştir.

Gerçekten önde gelen bir Hürmason olan Ekemen K'in varlığı mesleğimize, kelimenin tam anlamıyla, bir kazanç ve onunla birlikte olabilmek bir şeref olmuştur.

Halit Arpaç K. Bü. L.nın önemli bir üyesi olan Arpaç K. gereğinden yardım için her zaman hazırды ve Bü. L. düzeyinde de pürüzleri yok etme kabiliyetine haizdi.²⁴⁸

²⁴⁸ Halit Arpaç K. 23.4.1980 - 25.4. 1981 yılları arasında Bü. Üs. olmuştur.

Cüneyt Eriş K., ilk temas ettiğimiz Kardeşlerden biri, locasının iyi bir üyesi ve gerektiğinde yardıma hazır bir Kardeş.

Yalçın Doğulu K., İskoç grubu ile Türkiye'yi ziyaretimizde Doğulu K. Ephesus L. Üs. Müh. idi. İskoç Kardeşlere göstermiş olduğu misafirperverlikle nezaketi hala hatırlardadır.

Doğan Poyraz K. ve Şekür Okten²⁴⁹ K.: iş icabı çok kısa süren Ankara ziyareti esnasında İskoç grubunu karşılamada ve ziyaretin başarılı geçmesinde bu iki Kardeş önder olmuşlardır.

İvan Schick ve Haluk Bitek Kardeşler: Gece geç vakit yorgun ve keyifsiz bir tarzda Türkiye'ye varışımızda ilk temasımız bu iki kardeşle olmuştu. Gümrük formalitelerini kolaylaştırmışlar ve şehirde otelimize süratle ve rahatça ulaşmamızı sağlamışlardı.

SONUÇ :

Şimdi artık sağlam temellere oturmuş olan bu dostluğumuzun tesisinde herhangi bir tarzda yardımcı dokunmuş olun Kardeşlere, kendim ve bu sonuca varmak için fedakârane çalışan tüm Kardeşlerimin adına, teşekkür ederim.

Robert T. Sime

P.P.G.M. L.M.W (*İskoçya*)

Not: Glasgow'da imzalanmıştır.

---

²⁴⁹ Şekür Okten K.: 25.4.1981 - 26.4.1986 yılları arasında Bü. Üs. olmuştur.

Dizin

- Abdullah Atasagun*, 93
Abdullah Ecemen, 264, 268, 271, 272, 308, 327, 328, 359, 370, 375, 444
Abdurrahman Erginsoy, 391, 412, 422
Açık Celse, 120
Adalet, 62, 110
Adil Atakan, 422
Adnan Ergeneli, 440
Adul Heyeti, 116, 117
Affan Kırımlı, 323, 325, 329
Agap, 120
Ahenk Locası, 88
Ahmet Çalışkan, 360
Ahmet Salih Korur, 13, 14, 17, 20, 26, 28, 31, 32, 46, 51, 56, 58, 61, 63, 73, 77, 78, 79, 85, 86, 88, 90, 92, 99, 100, 101, 122, 156
Aktan Okan, 422
Alabama, 160
Alaeddin Mizanoğlu, 412
Alâmetler Talimatnamesi, 62
Albert Arditti, 116, 139, 141, 168, 173, 412, 422, 432
Albert Bilen, 423
Alexander F. Buchan, 128, 137, 138, 149, 158, 171, 172, 173, 176, 178, 181, 186, 268, 269, 398, 448, 449, 450, 451
Ali Ratip Dinçel, 115, 118, 138, 210, 212, 215, 216, 217, 218, 219, 221, 408
Âli Şevket, 69
Ali Şevket Erkün, 90, 94, 98, 152
Ali Ülgezen, 323, 325, 329
Alliance Maçonnique Internationale, 77
Almanya, 61, 63, 136, 142, 159, 336, 342, 359, 391, 398, 399, 403, 404, 419, 430, 451
Alp Kum, 313
Alpine, 61
Altan Öke, 78
Ambasadör Oteli, 64
Amerikan Haberler Ajansı, 64, 65,
Ana Kanun Taslağı, 24
Anadolu Kulübü, 70, 138, 141, 144, 146
Anayasa, 25, 26, 27, 28, 35, 51, 52, 57, 59, 66, 72, 74, 75, 76, 86, 90, 91, 92, 93, 94, 96, 97, 98, 99, 100, 103, 104, 105, 106, 110, 111, 113, 114, 118, 120, 121, 137, 139, 140, 141, 151, 161, 198, 227, 266, 267, 272, 284, 324, 327, 329, 350, 356, 359, 378, 379, 400, 419, 421, 423, 424, 426, 437, 438, 439, 443, 444, 445
Ankara Gran Loju, 100
Ankara Palas, 62, 64
Ankara Şapitri, 101
Antuvan Zoletti, 249
Apollo University Lodge, 124
Araştırma Locası, 153, 154, 159, 168, 193, 194, 196, 200, 201,
Araştırma ve Eğitim Locaları, 144
Arayış, 163
Arbury, 125, 143
Arif Atasagun, 96, 98, 198, 265, 266, 325, 329
Arizona, 142, 452
Arjantin, 148, 336
Arkansas, 148
Asaf Sirman, 14, 18, 51, 108, 109
Atatürk, 34, 167, 177, 187, 349,
Atlas, 142, 311, 429
Avni Karabece, 56, 67, 68, 77, 81, 84, 86, 87, 89, 90, 98, 102, 108, 115, 124, 125, 351, 362, 370, 371, 374, 383, 388, 389, 390, 439

- Avni Teoman*, 323, 325, 329
Avusturya, 136, 142, 149, 336, 369
Aydın Uluyazman, 266, 268, 272
Ayhan Yalay, 448, 453
Aziz Hasan Paşa, 179
Aziz Ronabar, 122
Bacon, 142
Bağımsız Türkiye Büyük Locası, 101
Baha Esat Tekant, 28
Baha Kösebay, 312
Balo, 13, 15, 19, 23, 28, 32, 39, 48, 253, 371, 390, 409, 415
Barış, 312, 315, 318, 320, 352
Basri Aktaş, 122
Başak Sigorta, 131, 132
Baxer, 142
Baylot, 144
Behçet Nerad, 266, 272
Behiç Başak, 420
Belçika, 189, 334, 336, 339, 431, 433, 437, 440
Beyazıt, 413
Bezmi Ötkeren, 93
Bilgi Locası, 148, 164, 173, 175, 228, 254, 260
Bina, 15, 17, 18, 26, 31, 33, 35, 38, 42, 47, 48, 49, 55, 64, 70, 101, 113, 114, 138, 139, 141, 143, 146, 147, 150, 151, 152, 172, 176, 187, 188, 259, 270, 277, 288, 314, 317, 327, 328, 330, 336, 340, 345, 357, 361, 365, 367, 368, 369, 379, 381, 383, 384, 387, 391, 394, 406, 413, 414, 419, 427, 441
Bina Fonu, 432
Binalar Komitesi, 141
Bir Önceki Büyük Üstat, 442
Black, John, 451, 452
Bock, Herbert, 430
Bolivya, 135, 142, 336
Bölge Büyük Locaları, 13, 25, 31, 56, 121, 201, 428, 451, 452
Bölge Büyük Mahfelleri, 25, 27, 32, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 49, 50, 55, 59, 65, 67, 70, 74, 75, 168, 420
Bölge Daimî Encümeni, 49
Bölge Gran Lojları, 24, 25
Bölge Locaları, 121
Bölge Mahfelleri, 44, 57, 60, 78, 100, 106, 133, 188, 347, 350, 387, 391, 414, 415, 416, 419, 420, 421, 423, 428
Bölge Mahfelleri Tüzüğü, 421
Brettan R. Crane, 124
Burhanettin Erilkut, 249
Burhanettin Onat, 122
Burhanettin Özgür, 422
Bülent Doruk, 414
Büyük Ada, 123, 129, 131, 133, 167, 210, 211, 216, 221
Büyük Ansiklopedi, 366, 384
Büyük Dâimî Heyet, 61
Büyük görevliler, 24, 27
Büyük Kurul, 422
Büyük Loca, 27, 29, 31, 35, 37, 38, 39, 42, 43, 44, 55, 58, 59, 62, 73, 76, 87, 88, 113, 135
Büyük Loca İchtizüğü, 424
Büyük Locanın mesai talimatnamesi, 57
Büyük Mason Mahfili, 316, 319, 323
Byers, 449, 452
C. Gücü, 52, 99
C. İmre, 41, 99
Cahit Tuner, 325, 329

- California, 331
 Can Arpaç, 412
 Cavit Yenicioğlu, 403, 409, 410, 422
 Celâdet Akyüz, 277
 Celâl İmre, 18, 51, 64, 65, 69, 84, 144
 Celâl Olcay, 196, 198, 203, 264, 268, 271, 272, 273, 277, 309, 335
 Celâl Öget, 14, 51
 Celâlettin Sungu, 422
 Celil Layiktez, 78, 417, 446
 Cemal Akçay, 403, 410
 Cemal Gücü, 14, 20, 23, 41, 52, 56, 70, 75, 81, 89, 102, 103, 108, 109, 114, 139, 141, 160, 168, 193, 196, 198, 249, 264, 268, 272, 391, 413, 421, 422, 423, 432
 Cemal Kıpçak, 198, 297, 298, 314, 323, 325, 329
 Cemil Omaç, 93
 Cemil Sena, 323, 325
 Cenubi Amerika, 66
 Cenup Jüridiksiyonu 275, 318, 324, 327, 355, 377
 Cevat Akkerman, 29, 51
 Cevat Erbakan, 376, 420
 Cevat Konakçı, 169
 Cevat Memduh Altar, 139, 141, 142, 144, 159, 170, 255, 264, 299, 359, 409, 422
 Cezayirlioğlu Salim, 360
 Clandestin, 301, 303, 317, 320, 321, 323, 324, 327, 330, 333, 346, 351, 352, 353, 355, 356
 Cleland L.Thorpe, 412
 Colombia Barranquilla, 397
 Colorado, 136, 142, 149
 Connecticut, 200
 Consecration, 121, 124, 173, 217, 271, 281, 294, 334, 355, 398, 399, 401
 Cook, 142
 Costa - Rica, 336
 Cüneyt Eriş, 450, 451
 Çanakkale Abidesi, 387
 Çanakkale Şehitleri, 389
 Çankaya, 318, 381, 407,
 Deklarasyon, 73, 81, 82, 83, 84, 85, 87, 90, 91, 97, 98, 362, 408, 409
 Delaware, 144
 Delta, 40, 142, 311, 423
 Demirel, 148, 164, 174, 175, 214, 216, 217, 248, 255
 Deprem, 419, 424, 430, 431, 432, 437, 438
 "Deux Siècles de Franc
 Maçonnerie, 163
 Devamsızlık, 350
 Devrim, 73, 79, 80, 113, 122, 123, 128, 142, 169, 311, 312, 323, 325, 329, 425
 Dış İlişkiler Komisyonu, 31, 45, 431, 432, 434
 Dış İlişkiler Komitesi, 41, 430, 434
 Dış Münasebetler Komitesi, 141, 168, 272
 Dışa açılma, 365, 373
 Dikmen, 124, 139, 141, 142, 144, 168, 195, 198, 199, 318, 332, 381, 402, 451
 Diranian, 143
 Disiplin, 55, 62, 110, 113, 126, 142, 190, 202, 214, 231, 258, 282, 308, 320, 321, 339, 350, 352, 353, 358, 363, 372, 400, 405, 420
 Disiplin Tüzüğü, 113, 142, 282
 Dispanser, 123, 125, 140, 275, 277, 278, 387, 390
 Doğan Poyraz, 422, 451, 454

- Doğuş, 17, 53, 100, 101, 228, 318, 416
 Dormer Study Circle, 154
 Dua, 182, 189
 Dursun Bayraktaroğlu, 266, 268, 270
 Edip Kantemir, 325, 329
 Edip Seydi, 115, 118, 122, 249, 253, 323, 325, 329
 Edouard Quartier-La Tente, 163
 Edwards, 143
 Eğitim Locaları, 131, 140, 147, 153, 189, 193, 419, 424, 431
 Eğitim ve Araştırma, 144, 177
 Eğitim ve Öğretim Locaları, 288, 350, 359, 379, 425, 427, 431
 Eğitim ve Yönetim Koleji, 168, 173
 Eimo Liecheanauer, 142
 Ekonomi Gazetesi, 323, 324, 329, 355
 Ekrem Azak, 168
 Ekrem Tok, 100, 131, 139, 155, 156, 167, 168, 178, 233, 234, 236, 240, 244, 245, 246, 247, 249, 254, 271, 272, 277, 279, 287, 321, 366, 367, 374, 375, 376
 Ekvator, 136, 142, 336
 Elhamdülillâh Sûresi, 176
 Emilio Lazzaro Franco, 142
 Emin Gürol, 403, 422
 Enis Naci Kafalı, 420
 Enver Bakırcı, 234, 313
 Enver Necip Evliyazade, 43
 Enver Şazi Sirel, 198
 Ephesus, 137, 189, 273, 338, 358, 382, 448, 449, 450, 451, 453, 454
 Erenler, 198, 199, 424, 425
 Eriştirme, 419, 439, 440
 Erol Simavi, 313, 351, 365
 Eski Çiçekçi Sokağı, 342, 419, 431
 Eşarp ve önlük, 60, 275
 Etiler Areopajı, 101
 Evlenme, 113, 120, 339
 Evren'in Ulu Mimarının Adını Anarak, 439
 Ewing, Sir Ronald Orr, 398, 452
 Fahrî aza, 19, 22
 Fahri Günergin, 108
 Fahri Nişli, 266, 268, 270, 272
 Faik Reşit, 82
 Faiz Poroy, 139, 141, 142, 168, 173
 Fazilet, 183, 191, 201, 248, 258, 259, 311
 Felice Cappadonna, 371
 Felsefî dereceler, 367, 368, 369, 407
 Ferdi Özmen, 412, 422
 Fethi Erdem, 249
 Fethi Erden, 93, 115, 117, 196, 244
 Fethiye Depremi, 23
 Feyzi Cin, 169
 Fikret Çeltikçi, 24, 29, 35, 62, 91, 93, 95, 96, 97, 103, 104, 151, 152, 167, 177, 187, 193, 194, 196, 197, 198, 199, 201, 239, 257, 266, 299, 404, 408, 410, 439, 440, 441
 Filipin, 397
 Frak, 13
 Fransa, 45, 55, 61, 63, 66, 77, 131, 143, 163, 178, 335, 336, 341, 391, 397, 403, 404, 411, 434
 Fransa Büyük Locası, 55, 61, 63
 Freedom, 126, 142, 311, 313, 361, 382, 401, 403, 450
 Frère, Alexandre, 339, 340, 341
 Froessel, 132, 134, 138
 Fuad Ramazanoğlu, 376, 420
 Fuat Aydemir, 67, 81, 83, 89, 279

- Fuat Göksel, 422
Galip Kardam, 420, 422, 435, 437, 438, 439, 440
Galip Dolun, 169, 264, 399
Galip Hamdi Tekyeli, 24, 52, 114, 142
Galip Kardam, 35, 13, 376, 382, 415, 420, 422, 435, 437, 438, 439, 440
Galip Menteşe, 13, 17, 20, 21, 23, 26, 28, 29, 34, 35, 42, 51, 104, 105, 106, 107, 112, 239, 298
Galip Taş, 20, 21, 35, 50, 107, 117, 212, 215, 216, 217, 306, 358
Gayrı Menkuller, 392, 406, 427
Gayrı Muntazam Büyük Loca, 422
Gayrı Muntazam Büyük Localar, 143
Gayri Muntazam, 45, 55, 61, 63, 79, 128, 155, 156, 211, 230, 336
Gediz depremi, 419, 430, 431, 432, 437, 438
Gençlik Yardımlaşma Derneği, 147, 162
Genit, 143
George Draffen of Newington, 153
Georgia, 148
Gizli oy, 145
GLNF, 144
Gordon L.Griffin, 412
Gönye, 69, 440
Gönye ve Pergel, 69
Gran Komandör, 78
Grand Orient, 61, 131, 143, 157, 335, 360, 382, 397, 411, 429, 434
Grande Loge de France, 131, 143
Grande Loge Nationale Française, 144
H. Ş. Akyüz, 323
Hacopulos, 243, 409
Hakkı Dilgimen, 103
Hakkı Kutkam, 47, 52, 58, 63, 67, 69
Hakkı Türegün, 14, 18, 51
Halid Kemal Söylemezoğlu, 133
Halil Erman, 108
Halit Şevki Akyüz, 323, 329
Halit Arpaç, 14, 18, 50, 51, 115, 116, 118, 126, 127, 139, 141, 144, 145, 160, 168, 170, 173, 176, 196, 198, 202, 244, 250, 256, 257, 264, 265, 346, 359, 375, 383, 451, 453
Halit Kemal Elbir, 117, 423
Haluk Bitek, 272, 450, 454
Hamdi Nüzhet Çançar, 18
Hamdi Rıfat Doğusel, 361
Hamza Rüstem, 43, 152
HARİCİ ALEME iade, 324
Harold L.Drouillard, 412
Harte, 156
Hasan Yusuf Başkan, 59
Hayduke, 142
Hayrettin Erkmen, 122
Hayri Çakaloz, 323, 325, 329
Hayrullah Örs, 16, 35, 69, 82, 84, 85, 88, 147, 162, 167, 194, 201, 238, 263, 264, 265, 303, 304, 309, 310, 311, 312, 318, 319, 324, 329, 330, 335, 338, 353
Haysiyet Divanı, 55, 121, 141, 142, 143, 144, 149, 198, 220, 225, 226, 234, 235, 236, 246, 247, 254, 265, 267, 282, 285, 286, 296, 301
Hazım Atıf Kuyucak, 17, 101, 143, 200, 216, 217, 221, 222, 224, 247, 281, 287, 289, 290, 303, 304, 307, 309, 310, 311, 318, 322, 324, 325, 327, 354, 356
Hecke (Ernest van Hecke), 335, 338, 341
Heinz Anstock, 272
Helikon, 304

- Hikmet Baraz, 414
 Hikmet Feridun Arda, 323, 325, 329, 424
 Hikmet Turat, 105, 108, 116, 174, 175, 189, 191, 228, 248, 401, 406, 407, 409, 410
 Hilmi Zühtü Velibeşe, 17, 19
 Hindistan, 61, 201, 336, 452
 Hisar, 311, 312
 Hollanda, 45, 46, 61, 136, 142, 180, 336
 Homer Locası, 158
 Hulusi Selek, 37, 50, 91, 105, 139, 141, 145, 168, 170, 173, 176, 196, 198, 202, 250, 359, 362, 374, 383, 390, 415, 421, 437
 Hulusi Solak, 390
 Humbaracı Ahmet Paşa, 163
 Hüdaî Dumer, 272
 Hümanitas, 125, 311, 313, 382, 416, 420
 Hürriyet, 33, 34, 80, 82, 84, 85, 90, 98, 142, 179, 209, 231, 236, 248, 251, 266, 268, 281, 311, 313, 325, 368, 387, 390, 422, 428, 429, 439
 Hüseyin Rüstem, 102, 111
 Hüsnü Ahmet, 360
 Hüviyet varakaları, 75, 151
 Idaho, 336, 397
 Indiana, 142, 148
 İbrahim Çerçel, 313
 İbrahim Hoyi, 13, 16, 18, 51, 96, 112, 143, 348, 351, 358
 İbrahim Kender, 406
 İbrahim Memduh Seydol, 35
 İbrahim Müteferrika, 148, 163,
 İbrahim Telimen, 268
 İdeal, 208, 234, 306, 311, 313, 319, 325, 329, 420, 429
 İhsan Çetin, 29
 İhsan Edis, 313
 İhsan Karlıklı, 343
 İhtiyarlık yardım Sandığı, 193
 İhtiyarlık yurdu, 277
 İlhami Atayık, 313
 İlhami Güngören, 112
 İlhan Güngören, 94, 265, 299, 313
 İllinois, 128
 İlmî araştırmalar komitesi, 141
 İnanış, 318
 İngiltere, 46, 48, 55, 61, 63, 66, 67, 68, 71, 119, 120, 124, 127, 134, 135, 136, 137, 143, 147, 149, 150, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 168, 171, 172, 178, 181, 200, 213, 275, 278, 284, 334, 335, 337, 338, 339, 341, 342, 345, 346, 347, 357, 359, 362, 365, 382, 388, 397, 411, 419, 424, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 443, 446, 450, 452
 İngiltere Birleşik Büyük Locası, 46, 48, 61, 63, 68, 124, 136, 137, 155, 156, 158, 275, 339, 345, 357, 419, 430, 433, 434, 435, 436
 İnsan Hakları Beyannamesi, 365, 374
 İnsan Hakları Cemiyeti, 408
 İrlanda, 66, 119, 120, 127, 135, 147, 149, 152, 155, 156, 171, 230, 346, 359, 387, 388, 401, 411, 419, 438, 450
 İs'ad, 120, 288, 345, 348, 351, 361, 378, 417, 442, 445, 446, 449, 450, 451
 İsak de Leon, 313
 İsfendiyar Esad Kadaster, 96, 103, 112
 İskoçya, 46, 55, 60, 61, 62, 64, 66, 71, 113, 119, 120, 121, 123, 124, 127, 128, 131, 134, 135, 136, 137, 138, 141, 142,

- 143, 144, 145, 148, 149, 150, 153, 155, 158, 159, 160, 163, 167, 171, 172, 173, 176, 177, 178, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 213, 217, 230, 256, 268, 269, 271, 278, 281, 284, 328, 334, 335, 336, 337, 339, 340, 341, 342, 345, 347, 350, 351, 359, 361, 378, 379, 381, 385, 387, 388, 391, 398, 399, 400, 401, 403, 411, 412, 424, 433, 437, 443, 446, 447, 448, 449, 450-451, 452, 453, 454
- İskoçya Büyük Locası*, 46, 55, 60, 64, 71, 113, 119, 120, 121, 123, 127, 131, 134, 135, 137, 138, 153, 158, 163, 167, 171, 177, 178, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 230, 256, 271, 281, 334, 337, 339, 340, 341, 345, 347, 350, 351, 359, 361, 378, 379, 388, 399, 401, 403, 411, 412, 446, 447
- İsmail Hüsrev Tökin*, 210, 211, 212, 215, 219, 221
- İsmail İşmen*, 397
- İsmail Paya*, 91, 237
- İsrail*, 141, 148, 159, 336, 404, 451
- İstanbul Bölge Mahfeli*, 362, 391, 394, 406, 411, 420, 423
- İstanbul Gran Loju*, 101
- İsviçre*, 28, 61, 63, 136, 142, 163, 304, 327, 328, 404, 424
- İşletme vergisi*, 433
- İtalya*, 61, 66, 443
- İtalya Grand Orient'ı*, 61
- İvan Schick*, 450, 454
- İzak Altabev*, 122
- İzmir Muh. Lo.*, 325
- İzzet Berk*, 360
- Japonya*, 152, 336
- Johnson*, 142
- Joseph Sakakini*, 179
- Kadri Olcar*, 58, 64, 69, 81
- Kâinatın Ulu Mimarının Yüce Şanına*, 439
- Kâinatın Ulu Yaradanı*, 32, 73, 75, 76, 77
- Kâmil Sokollu*, 17, 20
- Kâmil Türeç*, 234, 235
- Kansas*, 45, 46, 53, 61, 136, 148, 180
- Kardeşlik*, 55, 71, 84, 123, 129, 133, 141, 152, 180, 183, 184, 239, 256, 260, 262, 289, 296, 311, 313, 325, 336, 337, 339, 341, 358, 397, 422, 435, 446, 447, 452
- Kardeşlik Jürisi*, 55, 71
- Kaya Mamaoğlu*, 189
- Kayıp Tersimat*, 25, 76
- Keçiören Çocuk Yuvası*, 19, 23
- Kemal Çetindağ*, 313
- Kemal Eyüboğlu*, 215, 216, 218, 304, 307, 312, 314, 328, 354, 368
- Kemal Kaplancalı*, 313
- Kemal Locası*, 209, 275, 306, 319, 322, 323, 327, 346, 353
- Kemal Omar*, 133
- Kemal Salih Aysay*, 323, 325, 329
- Kemalettin Apak*, 56, 59, 64, 74, 77, 81, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 102, 103, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 119, 120, 123, 128, 136, 163, 399, 447
- Kentucky*, 128, 129, 142, 412
- Kerim Arman*, 26, 70, 108, 109, 114, 115, 116
- Kıbrıs*, 147
- Kıbrıslı K.lerimize yardım*, 149
- Kılıç*, 419, 425
- Klandesten Büyük Loca*, 316, 336
- Klandesten teşkilat*, 423

- Kloosterman*, 142
- Konkordato*, 13, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 31, 32, 35, 46, 47, 48, 101, 123, 125, 143, 180, 204, 211, 213, 216, 218, 220, 223, 229, 240, 241, 243, 244, 247, 255, 256, 257, 265, 266, 270, 271, 275, 277, 279, 280, 282, 285, 286, 288, 289, 290, 291, 293, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 305, 308, 317, 320, 321, 327, 351, 353
- Konsekrasyon*, 121, 178, 181, 182, 305, 446, 453
- Konvan*, 13, 21, 24, 25, 26, 27, 32, 35, 50, 52, 55, 56, 61, 68, 70, 73, 74, 76, 82, 83, 84, 85, 87, 97, 98, 100, 101, 104, 113, 114, 115, 123, 138, 150, 151, 152, 168, 177, 180, 194, 198, 201, 206, 227, 257, 261, 268, 297, 303, 309, 345, 349, 351, 358, 360, 377, 378, 383, 389, 391, 392, 393, 394, 395, 400, 401, 405, 412, 413, 415, 416, 417, 419, 423, 425, 426, 427, 428, 430, 432, 438, 441, 444
- Kurtuluş Olgunlaşma Locası*, 101
- Kuruluş*, 27
- Kuyucak*, 17, 101, 200, 216, 217, 221, 222, 224, 247, 281, 287, 289, 290, 304, 305, 306, 307, 309, 310, 311, 312, 313, 318, 322, 324, 325, 327, 354, 356
- Küba*, 61, 63
- Kültür*, 142, 190, 196, 272, 311, 313, 364, 409, 414, 429
- Kütüphane*, 57, 123, 129, 141, 153, 163, 175
- Landmarklar*, 394
- Laurent*, 142
- Libertas*, 150, 311, 313
- Ligue Universelle des Francs-Maçons*, 147, 149
- Livingstone St. Andrew*, 137, 451
- Loca*, 140
- Loca tesis*, 68
- Localar Umumî Nizamnamesi*, 32, 48, 59, 60, 62, 63, 69, 100, 143, 144, 145, 199, 288, 350, 400, 417, 419, 443, 444
- Lokal*, 27, 35, 187, 311, 312
- Lord Bruce*, 171, 172, 173, 176, 178, 186, 188, 336, 398, 449, 452
- Luther A. Smith*, 318, 324, 327, 355
- Lüksenburg Konvansiyonu*, 61
- M. Ali Dağpınar*, 44
- M. Öget*, 57, 99
- M. Sakarya*, 94
- Mabet*, 150
- Mabet Tahsis Töreni*, 417
- Macit Erbudak*, 41, 92, 94, 107, 110, 115, 116, 118, 359, 370, 391, 422, 444
- Mahmut Yalay*, 115
- Maine*, 336
- Mali İşler Komitesi*, 272
- Mali Komite*, 141
- Maltass, Geoffrey*, 448, 449, 451, 453
- Manitoba*, 159
- Mansur Sayın*, 196, 198, 255,
- Margulies, Joseph*, 149, 361
- Maryland*, 142
- Masonik Alametler*, 16
- Masonik Çalışmalar Komitesi*, 141
- Massachusetts*, 142, 269, 284, 401
- Matem*, 55, 57, 120, 339
- Matem Celsesi*, 68, 120
- Matem Ritiüelinin tevhit ve tanzimi*, 57
- Matrikül*, 13, 15, 16, 31, 38, 42, 100, 101, 113, 122, 125, 133, 162, 164, 169, 175, 192, 228, 238, 255, 322, 323, 326, 330, 351, 353, 358, 387, 392, 396, 428
- Mazlum Öget*, 17, 20, 28, 51, 56, 89, 102, 109

- McDonald, Lord, 181, 399, 401, 448, 450, 451, 452
- Mecdi Devrim, 323, 325, 329
- Mehmet Akdoğan, 15
- Mehmet Akif Akev, 313
- Mehmet Ali Haşmet Kırcı, 94
- Meksika, 336
- Melih Çalikkocaoğlu, 437, 438
- Melih Tokay, 142
- Memduh Seydol, 16, 35, 37, 50
- Menşe İntizamı, 71, 171
- Mesut Gün, 164, 174, 250
- Metin Durum, 78
- Metin Hotinli, 423
- Mevzuat, 29, 33, 85, 91, 97, 103, 104, 109, 111, 113, 115, 117, 120, 121, 126, 151, 245, 270, 286, 293, 295, 301, 302, 320, 350, 351, 359, 368, 369, 370, 377, 378, 396, 399, 400, 401, 404, 416, 426, 444, 445
- Mevzuat Komisyonu, 103, 111, 113, 117, 120, 121, 122, 399
- Mısır, 179, 335, 387, 424, 429, 434
- Michigan, 136, 142, 412
- Midhat Sadullah Sander, 117
- Millî Bayrak, 43
- Millî Birlik Komitesi, 86
- Millî obedians, 335
- Mimar Sinan, 168, 194, 201, 211, 272, 275, 288, 290, 304, 314, 317, 328, 342, 351, 364, 382, 387, 392, 395, 408, 410, 446
- Mişel Margulies, 78
- Mobiloil, 217
- Modern İskoç Riti, 449
- Modern Rituals, 378, 401, 405
- Muhasebe, 55, 69
- Muhiddin Osman Omay, 43, 200, 222, 247, 287, 289, 309, 322, 329
- Muhittin Celal Duru, 16, 117
- Muhsin Türen, 249, 323, 325, 329
- Muhtıra, 107, 221
- Muin Kuley, 169
- Mukaddes Kitaplar, 69
- Mukbil Gökdoğan, 143, 249, 275, 290, 292, 313, 314, 317, 327, 366, 368, 370, 376, 412
- Mustafa İnan, 153, 168
- Mustafa Sakarya, 37, 50, 51, 308, 323, 325, 329
- Mustafa Yalman, 96
- Muzaffer Uras, 56, 67, 85
- Müeyyet Tekyeli, 73, 78
- Müfettiş, 39, 41, 66, 67, 69, 70, 71, 79, 122, 141, 190, 247, 249, 317, 443
- Mühür, 41, 65
- Mümtaz Tarhan, 13, 51
- Müsavat, 34, 78, 123, 129, 142, 299, 311, 313, 319, 358, 417
- N. Sahir Sılan, 37, 47, 50, 56, 58, 59, 66
- N.C. Akkerman, 41
- Nafi Ziya Başak, 262, 266, 268, 304, 305, 307, 308, 312, 328, 338, 354
- Nafiz Ekemen, 115, 116, 118, 119, 121, 124, 128, 134, 136, 137, 139, 141, 143, 144, 148, 149, 150, 153, 155, 156, 157, 158, 162, 163, 168, 171, 173, 196, 198, 204, 210, 212, 220, 224, 225, 245, 256, 264, 265, 268, 276, 279, 286, 287, 289, 290, 302, 303, 308, 311, 312, 316, 317, 321, 328, 329, 331, 333, 338, 342, 349, 358, 359, 366, 413, 415, 429, 430, 434, 435, 436, 437, 443, 444, 450, 453
- Nafiz Ergezen, 308, 309, 332, 342
- Nahid Şensoy, 133

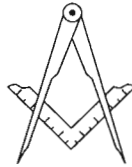
- Namuk Gedik*, 86
Namuk Kemal, 86
Nazım Arman, 24, 26
Nebil Sarpel, 142, 201, 202
Necdet Egeran, 28, 47, 56, 61, 64, 73, 79, 81, 82, 83, 87, 88, 89, 102, 103, 108, 109, 112, 115, 116, 117, 118, 129, 124, 125, 128, 132, 134, 137, 139, 141, 142, 150, 159, 160, 165, 167, 168, 173, 177, 178, 186, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 204, 206, 211, 212, 216, 220, 221, 225, 227, 228, 234, 238, 239, 246, 247, 248, 252, 253, 254, 256, 257, 260, 261, 263, 271, 272, 273, 277, 279, 287, 288, 300, 301, 303, 308, 321, 345, 363, 365, 366, 382, 402, 403, 404, 438, 4470, 453
Necip Alayeli, 401, 409
Necmeddin Sahir Silan, 88, 102, 104, 106, 108, 110, 111, 112, 119, 142, 151, 233, 252
Necmettin Erol, 20, 21
Nejat Saygun, 313
Nejat Taşer, 97
Neumann, 142
New Jersey, 336
New York, 75, 131, 132, 134, 143, 147, 148, 150, 155, 158, 161, 268, 284 Bkz.: *Nuyork*
Nihat Öktem, 312
Nikodimos Hristidis, 361
Nizamname, 16, 24, 29, 32, 35, 36, 39, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 59, 60, 66, 83, 97, 152, 241
Nolk, 142
North Carolina, 336, 397
Nova Scotia, 336, 341
Nubar Hampar, 420
Nur, 69, 304, 308, 309, 313
Nur Safa Tekyeli Ban, 403
Nurettin Fuat Alpkartal, 122
Nuri Akyol, 313, 375, 442
Nuri Pere, 138, 139, 141, 142, 168, 176, 194, 195, 196, 198, 199, 203, 204, 233, 252, 255, 263, 264, 371, 397, 398
Nuruziya Sokak, 156, 206, 390, 393, 406, 411, 431
Nusret Kirişçiöğlü, 122
Nuyork, 132, 134, 401 Bkz.: *New York*
Nüvit Osmay, 422
Nüzhet Çançar, 13
Okul, 13, 362, 419, 432, 437
Okültizm, 425
Orhan Alpyörük, 242
Orhan Alsaç, 17, 18, 20, 21, 26, 37, 41, 42, 43, 50, 51, 52, 56, 65, 67, 68, 69, 70, 73, 80, 81, 83, 89, 92, 94, 97, 102, 107, 108, 164, 174, 196, 198, 199, 237, 255, 264, 268, 270, 307, 361, 362, 380, 382, 383, 390, 420, 422, 437
Orhan Cemal, 423
Orhan Dinç, 382
Orhan Güreli, 272, 423
Orhan Hançerlioğlu, 131, 133, 138, 141, 143, 144, 146, 316, 323, 325
Osman Ertörer, 272, 277, 326, 362, 381, 389, 390, 407, 414
Osman Hısım, 413, 432, 437
Osman Şevki Figen, 78
Ölüm Yardım Sandığı, 39, 126
Ömer Özek, 313
Ömer Sıtkı Erdi, 92, 98, 103
Önceki Üstadı Muhterem, 371
Özcan Onat, 323, 325, 329, 332
Panama, 331, 336
Pantagraph, 128

- Parker, 398
Particilik, 45
Pennsylvania, 148
Pergel, 69, 440
Peru, 136, 143, 336, 452
Petrol Ofisi, 48
Pharos, 137
Pınar, 311, 313
Pike, 142
Pilot Localar, 405, 385
Polonya, 335
Porto Riko, 144, 336
Prométhée, 142
Protokol, 293, 301, 302, 303, 306, 307, 311, 312, 313, 320, 339, 351
Quatuor Coronati, 153, 154, 155, 168, 176, 200, 201
Quebec, 397
Rafet Hakul, 89, 124, 232
Rahmi Duman, 89, 94, 104, 312
Rangetiner, 142
Rasim Adasal, 98, 102, 189, 233, 278, 299, 410
Raşit Temel, 415, 421, 422, 437, 444
Rauf Meleksoy, 173, 238, 408
Refet Hakul, 35, 56, 67, 69, 81, 83, 86, 88, 95, 102, 105, 115, 116, 118, 126, 127, 138, 142, 265, 278, 272, 384, 399, 406, 407
Rejans Lokantası, 160
Resne, 387, 411, 424, 429, 430, 431
Reşad Atabek, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 221, 249, 263, 264, 265, 423
Reyan Erben, 366, 384, 391, 405, 408, 440
Rhode Island, 136, 143
Rıfat İnsel, 210, 211, 212, 216, 217, 219, 221
Rıfat Köknar, 187
Rıza Berke, 164, 174
Rıza Kehnemui, 360
Rıfat İnsel, 212, 215, 218
Rit, 179, 180, 189, 211, 213, 269
Ritüeller, 29, 46, 55, 57, 59, 64, 65, 66, 67, 68, 70, 78, 111, 113, 115, 116, 120, 121, 126, 147, 151, 188, 223, 339, 345, 348, 351, 359, 365, 372, 377, 378, 379, 381, 388, 389, 391, 392, 398, 399, 402, 403, 404, 405, 415, 426, 433, 442, 444
Robert T. Sime, 61, 127, 148, 178, 446, 448, 449, 450, 451, 454
Rotary, 290, 437
Roy, 269
Ruhi Eyüboğlu, 133
S.T.Aygün, 13, 17, 20, 28, 51, 52, 102
Sabahattin Yolaç, 391
Sacit Gürsu, 95, 104
Sacit Öncel, 16, 92, 107, 109, 111, 139, 141, 153, 168, 176, 196, 198, 199, 409
Sadık Bigat, 13, 18, 28, 29, 40, 51
Sadık Dostlar, 123, 129, 134, 311, 313
Sadi Aral, 272, 334, 337, 339, 412, 419, 429, 436, 446, 448, 452
Safa Erkün, 117
Saffet Rona, 56, 67, 68, 77, 81, 85, 108, 109, 111, 114, 115, 116, 124, 125, 139, 141, 145, 153, 168, 170, 173, 176, 196, 198, 202, 250, 256, 265
Sahir Talat Akev, 73, 76, 277, 308, 309, 313, 328, 332, 359, 370, 371, 373, 375, 390, 416, 421, 444
Sahir Erman, 210, 211, 212, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 221, 368
Saip Özer, 187

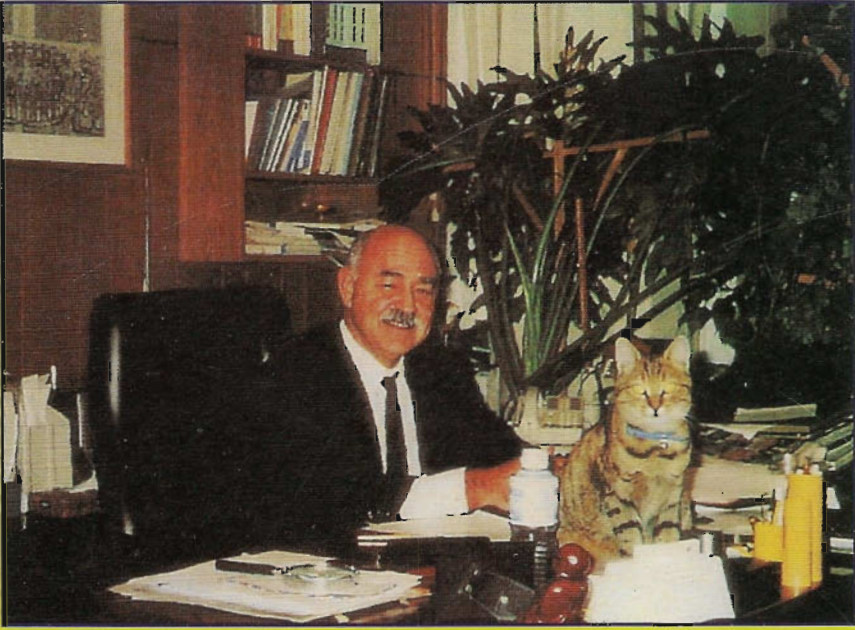
- Sait Çelebi*, 148, 163
Sait Penbecioğlu, 309, 317, 421, 433
Sakakini, Joseph, 179
Salim Rıza Kırkpınar, 412
Sami Mordo, 142
Sanat komitesi, 141
Sâni-i Âzâm-ı Kâinat, 77
Santa Caterina, 61, 63
Sao Polo, 61, 63
Saravia, 142
Saskatchevan, 347
Schroeder, 404
Sea of Marmara, 413
Seçim, 25, 59, 67, 84, 86, 87, 90, 91, 92, 93, 100, 104, 107, 117, 199, 200, 202, 215, 223, 234, 235, 236, 237, 241, 246, 253, 257, 263, 264, 270, 271, 272, 288, 304, 357
Sedat Abut, 110, 272
Sedat Aziz Erim, 43, 44
Sedat Baran, 122
Selâmi Işındağ, 236, 245, 247, 248, 254, 315
Senelik kelime, 60, 173, 197
Senger, 142
Servet Vasfi Alko, 138
Sevenler, 311, 313
Sevgi, 79, 80, 136, 142, 172, 186, 191, 205, 209, 211, 214, 216, 218, 219, 220, 221, 222, 224, 225, 226, 227, 241, 247, 248, 254, 260, 261
Sezai Konukgil, 93, 111
Sezgin Taşkiran, 101
Sırrı Enver Batur, 425
Sırrı Tümer, 118
Slavin, 143
Smokin ve Frak, 13
Sosyal Dayanışma Komitesi, 141
Sosyal İşler Komitesi, 272
South Dakota, 160, 412
Spiritizma, 425
Star and Crescent, 413
Stubbs, 63, 136, 150, 155, 156, 157, 158, 159, 334, 337, 338, 339, 340, 341, 345, 357, 429, 430, 432, 435
Suat Aydemir, 194
Suat Beriker, 14, 15, 17, 20, 51, 52, 56, 69, 81, 84, 89, 94, 99, 138
Suha Aksoy, 312, 354, 409, 410
Suha Umur, 211, 288, 290, 304, 314, 317
Sungur Babaoğlu, 189, 190, 193, 372
Süreyya Akalın, 196, 198
Süreyya Tahsin Aygün, 13, 28, 51, 102
Şefkat, 311, 312, 346, 363, 364
Şekür Okten, 173, 241, 264, 268, 271, 273, 277, 278, 307, 309, 317, 326, 327, 328, 332, 361, 368, 370, 371, 373, 376, 382, 383, 389, 397, 410, 422, 425, 432, 433, 438, 441, 444, 454
Şeref Barı, 58, 59
Şerif Önay, 43
Şevket Beşe, 323, 325, 329
Şevki Kayaman, 362, 366, 380, 382, 383, 385, 388, 391, 440
Şili, 172, 336, 452
Şükrü Hazım Tiner, 108, 111, 114, 116, 121, 123, 127, 136, 142
Tahran, 117, 171
Tahsin Aygün, 13, 20, 28
Tâlat Simer, 29
Tanju Koray, 366, 385, 397
Tarık Ziyal, 18, 25, 37, 50, 51, 91, 93, 97, 128, 142, 244, 249, 300

- Teftiş, 37, 39, 41, 49, 55, 62, 67, 68, 71, 75, 79, 88, 121
- Tekris locası, 57
- Teksas, 148, 160, 412
- Temel Statü, 120
- Tenue - Blanche, 123, 127, 128
- Tepebaşı, 52, 275, 297, 351
- Tesaniüt ve Teavün Komisyonu, 57
- Teşrifat Talimatnamesi, 68
- Thady, 142
- Theodor Vögel, 398
- Tören Ritiüelleri, 400
- Turgut Bayar, 79
- Turgut Saner, 107, 109
- Tursun Bayraktaroğlu, 347
- Türk - Amerikan Derneği, 70
- Türk Bayrağı, 31, 41
- Türk Mason Derneği, 31
- Türk Yükseltme Cemiyeti, 52, 67, 70, 78, 80, 100, 117, 118, 138, 139, 164, 174, 187, 191, 201, 203, 228, 238, 248, 250, 255, 322, 328, 330, 331, 373, 390, 400, 411, 419, 421
- Türk Yükseltme Derneği, 31, 35, 43, 44
- Türkiye Büyük Locası Yükseltme Derneği, 43
- Türkiye Büyük Mason Derneği, 324
- Türkiye Büyük Mason Mahfili, 316, 323
- Türkiye Büyük Mason Mahfili Derneği, 323
- Türkiye Büyük Maşrıkı, 179
- Türkiye Büyük Meşrıkı, 424
- Türkiye Fikir ve Kültür Derneği, 364, 414
- Türkiye Gran Oryant'ı, 28
- Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası, 26, 62
- Türkiye Mason Derneği, 31, 35, 37, 38, 39
- Türkiye Masonları Büyük Locası Derneği, 31, 35
- Türkiye Yüksek Şûrası, 118, 119, 125, 156, 161, 179, 180, 200, 201, 204, 205, 221, 228, 230, 247, 259, 269, 277, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 292, 293, 296, 301, 302, 309, 310, 314, 325, 326, 336, 346, 364, 366, 369, 375, 420, 424
- Tüzük, 26, 31, 49, 50, 59, 62, 74, 98, 117, 121, 126, 150, 153, 155, 162, 193, 200, 255, 365, 377, 387
- Tüzükler, 15, 24, 29, 47, 50, 52, 55, 59, 66, 144, 365
- Ulu Mimar, 131, 140
- Ulu Yaradan, 131, 140
- Usulû Muhakeme Talimatnamesi, 57
- Usulü Muhakeme, 69
- Utah, 201
- Uyanış, 120, 142, 272
- Üç Kutsal Kitap, 445
- Üçgül, 318, 358
- Ülke, 110, 142, 311, 313
- Ülkü, 142, 311, 312, 325, 329, 354, 420, 429
- Ümit, 136, 142, 430
- Ünite, 174, 420
- Ünite Büyük Locası, 174
- Üstadı Muhteremler Meclisi, 74, 75
- Vahdet Gün, 243
- Vahe Hintliyan, 137
- Vakalopulos, 139, 141
- Validebağ Prevantorium Sanatorium Dostları, 343

- Vedat Berkant, 406
 Vedat Yeğinsu, 323, 325, 329
 Veli Şefik Gizer, 20, 21
 Velibeşe, 24
 Velit İsfendiyar, 141, 142, 145, 150, 266, 268, 272, 307
 Venezüela, 336
 Verem Savaş Derneği, 423
 Vermont, 336
 Viktor Alfandari, 249
 Wagamanns, Charles, 433
 Washington, 143, 331, 336
 West Virginia, 160
 Wisconsin, 172
 Wyoming, 160
 Yalçın Doğulu, 451, 454
 Yaradan, 131
 Yardım, 17, 19, 23, 39, 55, 58, 62, 70, 82, 86, 99, 118, 123, 126, 129, 147, 160, 162, 167, 175, 176, 183, 187, 188, 193, 216, 232, 248, 259, 272, 275, 278, 287, 288, 325, 330, 333, 350, 351, 358, 365, 372, 377, 384, 387, 389, 395, 406, 407, 410, 414, 416, 417, 431, 432, 437, 438, 447, 453
 Yardım sandığı, 58, 372, 377, 384, 387, 389, 391, 392, 394, 395, 407
 Yemin kürsüsü, 69, 108
 Yeni İstanbul Gazetesi, 345
 Yıldız, 142, 318
 Yirmisekiz Mehmet Çelebi, 163
 Yorgi Vakalopulo, 115, 139, 141, 359
 Yunanistan, 335, 359, 451
 Yüksek Haysiyet Divanı, 121, 144, 225, 246, 301
 Yüksek Şûra, 15, 48, 60, 63, 77, 113, 118, 119, 121, 123, 124, 125, 147, 152, 156, 161, 167, 179, 180, 187, 194, 199, 200, 202, 203, 204, 205, 209, 211, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 229, 230, 232, 235, 236, 238, 240, 241, 243, 244, 245, 247, 248, 254, 255, 256, 257, 261, 262, 264, 265, 267, 269, 270, 271, 272, 275, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 292, 293, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 309, 310, 312, 313, 314, 315, 317, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 327, 328, 331, 332, 334, 335, 336, 342, 345, 346, 347, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 360, 361, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 374, 375, 376, 377, 384, 387, 388, 399, 400, 402, 404, 414, 419, 420, 424
 Yükseliş, 133, 141, 142, 240, 278, 287, 318, 377
 Zare Mağar, 133
 Ziyaret, 138
 Zühdü Hilmi, Velibeşe, 20, 21, 24
 Zühtü Berke, 14, 17, 28, 51, 56, 67, 69, 81, 89, 102, 108, 11
 Zülfü Sami Özgen, 422

Celil Layikteş 1956 yılında Boğaziçi Üniversitesi Elektrik Bölümünden mezun olduktan sonra kaynak metalürjisi konusunda, Üniversite - Sanayi işbirliği çerçevesinde bir çok teknik makale yayınlamış, Marmara Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak çalışmış, Türkiye Satranç Federasyonu ile Türkiye Briç Federasyonu'nun başkanlığını yürütmüş; 70'li yıllarda Türkiye'de ilk Briç dergisini, 1998 yılında da "Ortaçağ'ın Aydınlığı" adındaki kitabını yayınlamıştır.

Yazarın Masonik çalışmalarına gelince, 1964 yılında 11 No.lu Müsavat Locasında tekeris olmuş, 1972'de Locanın Üstadı Muhteremlik görevine seçilmiş, 1991'de Büyük Görevliler Kuruluna girmiş ve 1998 yılında Önceki Büyük Üstat Yardımcısı olarak Büyük Kurul kariyerini noktalamış, Fransa Büyük Locasının (GLNF) "Provence Bölge Büyük Locası"nın Onursal Önceki Büyük Üstat Yardımcısı, Columbia, Tasmania ve İngiltere Büyük Locaları Dostluk Kefili olmuş, Rosslyn Dostları Vakfının "Ayrıcalıklı" üyeliğine kabul edilmiştir.

Celil Layikteş, 1970'den bu yana Quatuor Coronati ve sonradan da Victoria (Avustralya) Büyük Locasına bağlı araştırma localarının Türkiye sekreteridir ve bu iki araştırma locasının yıllıklarında makaleleri yayınlanmıştır. 1967'de kabul edildiği Mimar Sinan araştırma locasının dergisinde 43 makalesi yayınlanmıştır; 1992'den beri de Tesviye Dergisini çıkartmaktadır.

ISBN 975 946 98-3-9

